II
138221
Incunabel

E. S.

(37165 et 37166.)

18.
v. F. [illegible].
114

50

Auguſtinus de Trinitate·

Hain
2039

¶ Aurelij Auguſtini hipponēſis
epi in libꝛos de trinitate: Argumē
tum opis totius ex libꝛo retracta-
tionum.

Libꝛos de trinitate: que deus eſt
q̇decim ſcṗſi ꝑ aliquot annos:
Sed cum eoꝝ duodecimū nō-
dū ꝑfeciſſem: ⁊ eos diutiꝰ tene-
rem ꝗ̄ poſſent ſuſtinere qui vehemēter ha
bere cupiebāt: ſubtracti ſunt mihi minus
emēdati ꝗ̄ deberēt ac poſſent quādo eos
edere voluiſſem. Quod poſteaꝗ̄ compi:
qꝛ ⁊ alia eoꝝ apud nos exemplaria reman
ſerūt: ſtatuerā eos iam ipe nō edere: ſed ſic
habere vt in alio aliq̄ opuſculo meo q̇d mi
hi de his euenerit dicerē: vꝛgentibus tamē
fratribus qꝛ reſiſtere non valui: emendaui
eos quantū emendandos putaui: ⁊ cōple
ui ⁊ edidi: adiungens eis a capite epiſtolā
quā ſcripſi ad venerabilē Aurelium epm̄
carthaginenſis eccleſie: quo tanꝗ̄ ꝓlogo
expoſui: ⁊ q̇d accidiſſet: ⁊ quid facere mea
cogitatione voluiſſem: ⁊ quid fratrū carita
te cōpellente feciſſem. In quorū libꝛo vn-
decimo cum de corpoꝛe viſibili agerē: di-
xi: quocirca id amare alienari eſt: qꝺ ſcḋm
eū moꝛē dictuꝫ eſt quo aliquid ſic amatur
vt eo fruendo exiſtimet beatū ſe eſſe q̄ hoc
amat. Nam nō eſt alienari in laudē creato
ris amare ſpeciē coꝛpoꝛalem: vt ipo crea-
toꝛe fruens quiſꝗ̄ vere beatus ſit. Itē ꝗ̄ in
codē vbi dixi: Nec auē quadrupedē me-
mini qꝛ nō vidi: ſed phantaſiam talē facil-
lime intueoꝛ dū alicui foꝛme volatili qua-
lē vidi: adiungo alios duos pedes quales
eui.ij itidē vidi. Hec dicēs nō potui recolere vo
latilia quadrupedia que lex cōmemoꝛat.
Neꝗ̄ eīm cōputat in pedibus duo poſteri
oꝛa crura quibus locuſte ſaliunt: q̄s dicit
mundas: ⁊ ideo diſcernit ab imundis tali-
bus volatilibus qui nō ſaliūt illis crurībꝰ
ſicut ſunt ſcarabei. Omnia q̇ppe huiuſmōi
volatilia q̄drupedia vocantur in lege. In
duodecimo velut expoſitoꝛ v̂boꝛū apoſto
corī.6 li vbi ait: Omne peccatū quodcūꝗ̄ fece-
rit homo extra coꝛpꝰ eſt: nō mihi ſatiſfacit:
nec ſic puto intelligendū qꝺ dictū ē: Qui
aūt foꝛnicat̄ in coꝛpus ꝓpꝛiū peccat: tāꝗ̄
ille hoc faciat qui ꝓpter adipiſcēda ea que
ꝑ coꝛpus ſequunt̄: vt in his finem boni ſui
ponat: aliquid agit. Hoc eīm longe plura
peccata cōplectit̄: ꝗ̄ illa foꝛnicatio que cō
cubitu ꝑpetrat̄ illicito: de qua locutū cum
hoc diceret apoſtolū apparet.

¶ Epiſtola Auguſtini Aurelij hip-
ponenſis epi ad Aurelium epum
carthaginenſis eccleſie.

Domino beatiſſimo ⁊ ſinceriſſi-
ma caritate: venerabili fratri et
cōſacerdoti pape Aurelio: Au
guſtinꝰ in dn̄o ſalutem. De tri-
nitate que deꝰ ⁊ ſūmus ⁊ verus eſt: libꝛos
iuuenis inchoaui: ſenex edidi: dimiſeram
quippe hoc opus poſteaꝗ̄ cōperi p̄reptos
mihi eſſe ſiue ſurreptos anteꝗ̄ eos abſol-
uerē: ⁊ retractatoſ vt mea diſpoſitio fuerat
expolirem. Non eīm ſingilatim ſed oēs ſi-
mul edere ea ratione decreuerā: qua prece
dentibus ꝯſequētes inquiſitione necterē-
tur. Cum ergo ꝑ eos homines qui pꝛiuſꝗ̄
vellē ad quoſdam illoꝛū ꝑuenire potuerīt:
diſpoſitio mea nequiſſet impleri: interrup-
tā dictationē reliquerā: cogitās hoc ipſum
in aliquibus meis ſcriptis cōqueri: vt ſci-
rent qui poſſent nō a me fuiſſe eoſdē libꝛos
editos: ſed ablatos: pꝛiuſꝗ̄ mihi editione
mea digni viderent̄. Uerum multoꝛuꝫ fra
trum vehementiſſima poſtulatione ⁊ maxi
me tua iuſſione cōpulſus: opus tam labo-
rioſum: adiuuāte domino terminare cura-
ui: eoſꝗ̄ emendatos nō vt volui: ſed vt po
tui: ne ab illis q̇ ſurrepti iam in manus ho-
minū exierant: plurimū diſcreparēt: vene-
rationi tue ꝑ filiū noſtrū diaconum cariſſi
mū miſi. Et cuicunꝗ̄ audiendos: deſcribē
dos: legendoſꝗ̄ ꝑmiſi: in quibus ſi ſeruari
mea diſpoſitio potuiſſet: eſſent ꝑfecto et ſi
eaſdem ſententias habentes: multo tamen
enodatioꝛes atꝗ̄ planioꝛes quantū reruꝫ
tantarū explicandarū difficultas ⁊ facul-
tas noſtra pateret̄. Sunt autē qui pꝛimos
quattuoꝛ vel potius q̇nꝗ̄ etiā ſine ꝓemijs
habent: ⁊ duodecimuꝫ ſine extrema parte
nō parua. Sed ſi eis hec editio potuerit in
noteſcere: omnia ſi voluerint emendabūt.
Peto ſane vt hanc epiſtolā ſeoꝛſum qui-
dem: ſed tn̄ ad caput eoꝛundē libꝛoꝛum iu
beas anteponi. Uale.

¶ Explicit epiſtola.

¶ Incipiūt capl'a libri p̄mi de trinitate.

·j ¶ De triplici cauſa erroꝛis falſa de deo opinantiū.
·ij ¶ Oꝛdo diſputādi de trinitate diuina.
·iij ¶ De diuerſo iudicio legentiū ⁊ capacitate diſſimili.
·iiij ¶ Que eſſe ꝓpꝛia diuine trinitatis ſenſerint catholici tractatoꝛes.

№167132

v ¶ De queſtionibus quibꝰ mouent̃ de
trinitate querẽtes.
vj ¶ De trinitate patriſ ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti
q̃ ſunt vnꝰ ⁊ ſolus ⁊ verꝰ deus.
vij ¶ Qꝛ vnigenitꝰ dei filiꝰ ꝓpter formã ſer
ui minoꝛ patre dicat̃: qui in forma
dei equalis eſt patri.
viij ¶ De ſubiectione qua filius ſubijcien-
dus eſt patri.
ix ¶ Qꝛ̃ vtile credẽtibꝰ fuerit vt ad patreȝ
in forma ſerui chꝛiſtus aſcẽderet.
x ¶ Quõ traditurꝰ ſit regnũ filius patri.
xj ¶ Qua diſcretione intelligẽdus ſit nũc
eq̃lis patri filiꝰ: nũc aũt minoꝛ.
xij ¶ Qua rõne filius neſcire dicat̃ diem ⁊
horã: quã ſcit pater.
xiij ¶ De vnitate ꝑſone filij dei ⁊ filij hoĩs
ſiue in gloꝛia ſiue in humilitate.

¶ Aurelij Auguſtini epiſcopi de tri-
nitate liber primus incipit.

De triplici cã erroꝛis falſa de deo
opinantiũ. ¶ Ca. I.

Ecturus hec q̃ de trinita-
te diſſeruimꝰ: priꝰ opoꝛtet
vt nouerit ſtilũ noſtrũ ad-
uerſus eoꝝ vigilare calũ
nias: qui fidei ꝯtẽnentes
initiũ: immaturo ⁊ ꝑuerſo
rationis amoꝛe fallunt̃. Quoꝝ nõnulli ea
q̃ de coꝛpoꝛalibꝰ rebꝰ: ſiue ꝑ ſenſus coꝛpo-
reos exꝑta nouerũt: ſiue q̃ natura humani
ingenij ⁊ diligẽtie viuacitate vel artis ad-
iutoꝛio ꝑceperũt: ad res incoꝛpoꝛeas ⁊ ſpi
ritales trãſferre conant̃: vt ex illis illa meti
ri atq; opinari velint. Sũt q̃dã alij q̃ ſcd̃m
humani animi naturã vel affectũ d̃ deo ſen
tiũt ſi quid ſentiũt: ⁊ ex hoc erroꝛe cum de
deo diſputãt: ſermoni ſuo diſtoꝛtas ⁊ falla
ces regulas fingunt. Eſt itẽ aliud hominũ
genus eoꝝ qui vniuerſã quidẽ creaturam
que ꝑfecto mutabilis eſt: nitunt̃ trãſcẽde-
re: vt ad incõmutabilẽ ſubſtantiã que deꝰ
eſt erigãt intẽtionẽ: ſed moꝛtalitatis onere
ꝑ̃grauati: cũ ⁊ videri volunt ſcire qd̃ neſci
unt: ⁊ quod volũt ſcire nõ poſſunt: p̃ſũpti-
ones opinionũ ſuaꝝ audaciꝰ affirmãdo: i-
tercludũt ſibimet intelligẽtie vias: magis
eligentes ſentẽtiam ſuã nõ coꝛrigere ꝑuer-
ſam: q̃ꝫ mutare defenſam. Et hic quidẽ om
niũ moꝛbꝰ eſt triũ geneꝝ que ꝓpoſui: ⁊ eo-
rũ ſcȝ qui ſcd̃m coꝛpus d̃ deo ſapiũt: ⁊ eo-
rum qui ſ̃m ſpiritalẽ creaturã ſicuti eſt ani
ma: ⁊ eoꝛum: qui neq; ſ̃m coꝛpus neq; ſ̃m
ſpiritalẽ creaturam: ⁊ tñ de deo falſa exiſti-
mãt: eo remotioꝛes a vero: q̃ id qd̃ ſapiũt
nec in coꝛꝑe reꝑit̃: nec in facto ⁊ ꝯdito ſpi-
ritu nec in ipo creatoꝛe. Qui eĩ opinatur
deũ (verbi grã) candidũ vel rutilũ: fallit̃:
ſ̃ tñ hec inueniunt̃ in coꝛꝑe. Rurſus q̃ opi
nat̃ deũ nũc obliuiſcentẽ: nũc recoꝛdantẽ:
vel ſiquid hmõi ẽ: nihilominꝰ in erroꝛe eſt:
ſed tñ hec inueniunt̃ in aĩo. Qui aũt putãt
eiꝰ eſſe potẽtie deũ: vt ſeipm̃ ipe genuerit:
eo plꝰ errãt: qd̃ nõ ſolũ deꝰ ita nõ eſt: ſ̃ nec
ſpiritalis nec coꝛꝑalis creatura. Nulla eĩ
oĩno res eſt que ſeipaȝ gignat vt ſit. Ut er
go ab huiuſmõi falſitatibꝰ hũanus animꝰ
purgaret̃: ſancta ſcriptura paruulis ꝯgru-
ens: nulliꝰ generꝭ reꝝ verba vitauit: ex qui
bus q̃ſi gradatim ad diuina ſiue ſublimia
noſter intellectꝰ velut nutritus aſſurgeret.
Nã ⁊ verbis ⁊ rebꝰ coꝛꝑalibꝰ ſũptis vſa eſt
cũ de deo loqueret̃: velut cũ ait: In tegmie Ps̃.16
alaꝝ tuaꝝ ꝓtege me. Et de ſpiritali creatu
ra multa trãſtulit: q̃bꝰ ſignificaret illud qd̃
ita non eſſet: ſ̃ ita dici opus eſſet: ſicuti eſt:
Ego ſũ deꝰ zelãs: et: Penitet me hominẽ Exo.20
feciſſe. De rebus autẽ que oĩno non ſunt: Geñ.6
nõ traxit aliq̃ vocabula: quibꝰ vel figura-
ret locutiones: vel ſpiraret enigmata. Uñ
ꝑniciosiꝰ ⁊ inanius euaneſcũt: q̃ tertio illo
genere erroꝛꝭ a veritate ſecludunt̃: hoc ſuſ
picãdo de deo: qd̃ neq; in ipo: neq; in vlla
creatura inueniri põt. Rebus eĩ q̃ in cre
atura inueniunt̃: ſolet ſcriptura diuina ve-
lut ĩfantilia oblectamẽta foꝛmare: q̃bꝰ infir
moꝝ ad q̃rẽda ſuꝑioꝛa: ⁊ ĩferioꝛa deſcrẽda
ꝓ ſuo modulo tanq̃ꝫ paſſibꝰ moueret̃ affe-
ctꝰ. Que vͦo ꝓpꝛie de deo dicũt̃: q̃q; in nul-
la creatura ĩueniunt̃: raro ponit ſcꝑtura di
uina: ſic illd̃ qd̃ dictũ eſt ad moyſen: Ego Exo.3
ſũ q̃ ſum: ⁊ qui eſt: miſit me ad vos. Cũ.n.
eſſe aliq̃ mõ dicat̃ ⁊ coꝛpꝰ ⁊ animus: niſi ꝓ-
pꝛio quodã mõ vellet intelligi: nõ id vtiq;
diceret. Et illud qd̃ ait apl̃s: Qui ſolꝰ ha- j. Thi.6
bet imoꝛtalitatẽ: cũ ⁊ anima mõ quodã im
moꝛtalis eſſe dicat̃: ⁊ ſic nõ diceret: ſolꝰ ha
bet: niſi quia vera imoꝛtalitas incõmutabi
litas ẽ: quã nulla põt habere creatura: qm̃
ſoliꝰ eſt creatoꝛis. Hoc ⁊ iacobꝰ dic̃: Oĩne Jac.j
datũ optimũ: ⁊ oẽ donũ ꝑfectũ deſurſũ eſt
deſcẽdẽs a pr̃e luminũ: apud quẽ nõ ẽ trãſ
mutatõ: nec momẽti obũbꝛatio. Hoc ⁊ da
uid: Mutabis ea ⁊ mutabunt̃: tu vero idẽ Ps̃.101
ipe es. Proinde ſb̃ſtantiã dei ſine vlla ſui
cõmutatiõe mutabilia facientẽ: ⁊ ſine vllo
ſui tꝑali motu temꝑalia creanteȝ: intueri ⁊
plene noſſe difficile ẽ: ⁊ ideo eſt neceſſaria

purgatio mētis nr̄e: qua illud ineffabile: ineffabiliter videri poſſit: q̄ nōdū ꝑditi fide: nutrimur: ꝛ ꝑ q̄dā tolerabiliora: vt ad illō capiēdū apti ꝛ habiles efficiamur: itinera
colo.2 ducimur. Vn̄ ap̄lus: In xp̄o quidē dic ē oēs theſauros ſapiētie ꝛ ſcientie abſconditos: cū tn̄ ꝗbuis iā gratia eius renatis: ſ; adhuc carnalib⁹ ꝛ aīalib⁹ tanq̄ puulis i xp̄o: non ex diuina virtute in q̄ eq̄lis eſt pr̄i: ſed ex hūana infirmitate ex q̄ crucifixus eſt: cō
cor.2 mēdauit. Ait naq̄ꝫ: Neq̄ꝫ em̄ iudicaui me ſcire aliq̄d in vob: niſi Ieſū xp̄m: ꝛ hūc cru
ibidem cifixū. Deinde ſecut⁹ ait: Et ego in infirmitate ꝛ timore ꝛ tremore multo fui apō vos.
cor.3 Et paulopoſt dicit: Et ego frēs non potui vobis loq̄ q̄ſi ſpiritalibus: ſ; q̄ſi carnalib⁹. Quaſi puulis in xp̄o: lac potū dedi vob: nō eſcā. Nondū em̄ poteratꝭ: ſ; nec adhuc quidē poteſtis. Hoc cū dicit̄ q̄buſdā: iraſcunt̄: ꝛ ſibi cōtumelioſe dici putant: ꝛ plerūq̄ꝫ malūt credere eos potius a quibus h̄ audiūt: nō habere qđ dicāt: q̄ ſe cape nō poſſe qđ dixerūt. Et aliq̄n afferim⁹ eis rōnem: nō quā petūt cū de deo querūt: q: nec ipi eā valēt ſumere: nec nos fortaſſe vel apprehēdere vel ꝓferre: ſ; qua demōſtret̄ eis q̄ ſint inhabiles minimeq̄ꝫ idonei i ꝑcipiēdo qđ exigūt. Sed q: nō audiūt qđ volūt: aut callide nos agere putāt: vt nr̄am occultemus impitiā: aut malitioſe qđ eis inuideamus peritiam: atq̄ꝫ ita indignantes ꝑturbatiq̄ꝫ diſcedunt.

Ordo diſputandi de trinitate diuina ¶ Ca. ii

Quapropt̄ adiuuāte dnō deo nr̄o ſuſcipiem⁹ ꝛ eā ipam quā flagitāt quantū poſſum⁹ reddere rōem: q̄ trinitas ſit vn⁹ deus ꝛ ſolus ꝛ ver⁹: ꝛ q̄ recte pater ꝛ fili⁹ ꝛ ſp̄ūſanct⁹: vni⁹ eiuſdēq̄ꝫ ſb̄ſtātie vel eſſentie dicat̄: credat̄: intelligat̄: vt nō quaſi nr̄is excuſationib⁹ illudant̄: ſ; re ipſa experiāt̄: ꝛ eſſe illud ſūmū bonū qđ purgatiſſimis mētib⁹ cernit̄: ꝛ a ſe ꝓpterea cerni cōprehēdiq̄ꝫ nō poſſe: q: hūane mētꝭ acies inualida in tā excellēti luce nō figit̄: niſi ꝑ iuſticiā fidei nutrita vegetet̄. Sed ꝓmū ſcđm aucto2itatē ſcripturarū ſanctaꝝ vtrū ſe ita fides habeat demōſtrādū ē. Deinde ſi voluerit ꝛ adiuuerit de⁹: iſtis garrulꝭ ratiocinatorib⁹: elatiorib⁹ q̄ capaciorib⁹: atq̄ꝫ iō morbo ꝑiculoſiore laborātibus: ſic fortaſſe ſeruiem⁹: vt iueniāt aliq̄d vn̄ dubitare nō poſſint: ꝛ ob hoc i eo qđ iuenire nequierint: de ſuis mentib⁹ potiuſq̄ꝫ de ipa veritate: vel de nr̄is diſputatiōib⁹ ꝗquerant̄: atq̄ꝫ ita ſi q̄d eis erga deū vel amorꝭ eſt vel timorꝭ: ad initiū fidei ꝛ ordinē redeāt: iam ſentiētes q̄ ſalubrit̄ in ſctā eccleſia: medicina fideliū ꝯſtituta ſit: vt ad ꝑceptionē incōmutabilꝭ veritatꝭ: imbecillē mentē obſeruata pietas ſanet: ne in opinionē noxie falſitatis temeritas inordinata ꝑcipitet. Nec pigebit autem me ſicubi heſito querē: nec pudebit ſicubi erro diſcere.

De diuerſo iudicio legentiū ꝛ capacitate diſſimili. ¶ Ca. iii

Proinde q̄ſquis h̄ legit: vbi pariť cert⁹ eſt: ꝑgat mecū. vbi ꝑiter heſitat: q̄rat mecū. vbi errorē ſuū cognoſcit: redeat ad me. vbi meū: reuocet me. Ita ingrediamur ſiľ caritatis viā: tendētes ad eū: dē q̄ dictū ē: Querite faciē ei⁹ ſemp. Ps.104
Et h̄ placitū: piū atq̄ꝫ tutū corā domino deo nr̄o: cū oīb⁹ inierim qui ea q̄ ſcribo legūt: ꝛ in omnib⁹ ſcriptꝭ meis: maxīeq̄ꝫ in his vbi q̄rit̄ vnitas trinitatꝭ: pr̄ ꝛ filius ꝛ ſp̄ūſſctūs: q: nec ꝑiculoſius alicubi errat̄: nec laborioſius aliq̄d q̄rit̄: nec fructuoſi⁹ aliq̄d inuenit̄. Quiſq̄s ḡ cū legit dicit: hoc nō bn̄ dictū eſt: q̄m nō intelligo: locutionē meā rep̄hendat: nō fidē: ꝛ forte vere potuit dici plani⁹: verūtn̄ nullus hoīm ita locut⁹ ē: vt in oībus ab oībus itelligeret̄. Videat ḡ cui hoc in ſermone meo diſplicet: vtrū alios in talib⁹ reb⁹ q̄ſtionibuſq̄ꝫ verſatos: cū intelligat: me nō intelligit. Et ſi ita ē: ponat libꝝ meū: vel etiā ſi hoc videat̄: abijciat. ꝛ eis poti⁹ q̄s intelligit: opam ꝛ tpus impendat. Nō tn̄ ꝓpterea putet me tacere debuiſſe: q: non tam expedite ac dilucide q̄ illi q̄s intelligit eloq̄ potui. Neq̄ꝫ em̄ oīa q̄ ab oībus ꝯſcribunt̄: in oīm man⁹ veniunt. Et fieri pōt: vt nōnulli qui etiā hec nr̄a intelligere valēt: illos planiores nō inueniāt libros: ꝛ in iſtos ſaltē icidāt. Ideoq̄ꝫ vtile eſt: plures a plurib⁹ fieri diuerſo ſtilo: n̄ diuerſa fide: etiā de q̄ōnibus eiſdē: vt ad plurimos res ipa ꝑueniat: ad alios ſic: ad alios aūt ſic. At ſi ille qui ſe iſta nō intellexiſſe ꝯquerit̄: nulla vnq̄ de talib⁹ reb⁹ diligēter ꝛ acute diſputata itelligere potuit: ſecū agat votis ꝛ ſtudijs vt ꝓficiat: nō mecum q̄relis ꝛ ꝯuitijs: vt taceā. Qui vero hec legēs dicit: intelligo quidē q̄d dictū ſit: ſ; nō vere dictū ē: afferat ſi placet ſentētiā ſuā: ꝛ redarguat meā ſi pōt. Qđ ſi cū caritate et v̄itatē fecerit: mihiq̄ꝫ etiā ſi in hac vita maneo: cognoſcēdū facere curauerit: vberri-

mũ fructũ huiꝰ laboris mei: cepero. Qđ ſi
mihi nõ potuerit: quibꝰ id potuit me volẽ-
Pſ.j te ac libẽte ꝑſtiterit: ego tñ in lege dñi medi
tor: ſi ñ die ac nocte: ſaltẽ quibꝰ tpm ꝑticu
lis poſſũ: ⁊ meditationes meas ne obliuio
ne fugiãt: ſtilo alligo: ſperãs de miſcdia dei
ꝙ in oĩbꝰ veris q̃ certa mihi ſunt: ꝑſeuerã-
tem me faciet. Si quid autẽ aliter ſapio: id
q̃ꝫ mihi ipẽ reuelabit: ſiue ꝑ occultas reue-
latiões: inſpirationes atq̃ admonitiões: ſi
ue ꝑ mãifeſta eloquia ſua: ſiue ꝑ fraternas
ſermocinatiões. Hoc oro: ⁊ hoc depoſitũ
deſideriũq̃ meũ penes ipm habeo: qui mi
hi ſatis idoneꝰ eſt: ⁊ cuſtodire que dedit: ⁊
reddere q̃ ꝓmiſit. Arbitror ſane nõnullos
tardiores: in quibuſdã locis libroꝝ meoꝝ
opinaturos me ſenſiſſe qđ nõ ſenſi: aut nõ
ſenſiſſe qđ ſenſi. Quorũ errorẽ mihi tribui
nõ debere q̃s neſciat: ſi velut me ſequẽtes
neq̃ appͥhendẽtes: deuiauerint in aliquã
falſitatẽ: dũ cogor ꝑ q̃dã denſa ⁊ opaca vi
am carpe: qñ q̃dẽ nec ipis ſanctꝭ diuinorũ
librorũ auctoritatibꝰ vllo mõ quiſq̃ recte
tribuerit: tã multos ⁊ varios errores here-
ticoꝝ: cũ oẽs ex eiſdẽ ſcripturꝭ: falſas atq̃
fallaces opiniões ſuas conent̃ defendere.
Admonet me plane: ac mihi iubet ſuauiſſi
mo imꝑio lex xpi: ħ eſt caritas: vt cũ aliq̃d
falſi in libris meis me ſenſiſſe hoĩes putãt:
qđ ego nõ ſenſi: atq̃ idipm falſũ: alteri diſ
plicet: alteri placet: malim me repͥhẽdi a re
ꝑhenſore falſitatis: q̃ꝫ ab eiꝰ laudatore lau
dari. Ab illo eñi q̃uis ego nõ recte q̃ hoc
nõ ſenſerim: error tñ ipẽ recte vituperatur.
Ab hoc aũt nec ego recte laudor: a q̃ exiſti
mor id ſenſiſſe qđ vituꝑat veritas: nec ipa
ſentẽtia quã vituꝑat veritas. Ergo in noĩe
dñi ſuſceptũ opus aggredimur.

Que eẽ ꝓpria diuine trinitatis cẽ ſuerĩt catholici tractatores. Ca. iiii

De pſe. di. 5 Omnes quos legẽ potui q̃ añ me
ſcripſerũt de trinitate: q̃ ẽ deꝰ: diui
noꝝ libroꝝ veteꝝ ⁊ nouoꝝ: catho
lici tractatores hoc intenderũt: ſcđm ſcrip
turas docere: ꝙ paẗ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſſctũs: vni
us eiuſdẽq̃ ſubſtãtie: inſeꝑabili eq̃litate di
uinã inſinuẽt vnitatẽ. Ideoq̃ nõ ſint tres
dij ħ vnus deꝰ: q̃uis pater filiũ genuerit: ⁊
ideo filiꝰ non ſit q̃ pater eſt: filiuſq̃ a p̃re ſit
genitus: ⁊ iõ nõ ſit pater qui filiꝰ eſt: ſpũſq̃
ſctũs: nec pater ſit: nec filiꝰ: ſed tñ p̃ris ⁊ fi
lij ſpũs: patri ⁊ filio etiã ipſe coeq̃lis: ⁊ ad
trinitatis ꝑtinẽs vnitatẽ: nõ tñ eandẽ trini
tatem natã de virgine maria: ⁊ ſub pontio
pilato crucifixã ⁊ ſepultã: tertio die reſurre
xiſſe: ⁊ in celũ aſcẽdiſſe: ħ tñmõ filiũ. Nec
eandẽ trinitatẽ deſcẽdiſſe in ſpecie colũbe Math.
ſuꝑ ieſum baptizatũ. Aut die pentecoſtes
poſt aſcẽſionẽ dñi: ſonitu facto de celo q̃ſi Act. 2
ferret̃ flatus vehemẽs: ⁊ linguis diuiſis ve
lut ignis: ſed tantũmõ ſpiritũſcm̃. Nec eã-
dẽ trinitatẽ dixiſſe de celo: Tu es filiꝰ meꝰ. Mar. j
Siue cũ baptizatꝰ ẽ a ioãne: Siue in mõte Math.
qñ cũ illo erãt tres diſciꝑli: Aut qñ ſonuit
vox dicẽſ: Et clarificaui ⁊ iteꝝ clarificabo: Joh. 12
ħ tñmõ patrꝭ vocẽ fuiſſe ad filiũ factã: q̃ꝫ-
uis pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpirituſſanctꝰ: ſicut inſeꝑa
biles ſũt: ita inſeꝑabiliter oꝑent̃. Hec etiã
mea fides ẽ: qm̃ hec ẽ catholica fides.

De queſtionibus quibꝰ mouent̃ de trinitate querentes. Ca. v.

Sed in ea nõnulli ꝑturbant̃: cũ au
diũt deũ patrẽ: ⁊ deũ filiũ: ⁊ deum
ſpiritũſanctũ: ⁊ tñ hãc trinitatẽ ñ
tres deos: ħ vnũ deũ: ⁊ queadmodũ id in-
telligãt q̃rũt: ꝑſertim cũ dicit̃ inſeꝑabiliter
oꝑari trinitatẽ in oĩ re quã deꝰ operat̃: ⁊ tñ
quandã vocẽ p̃ris ſonuiſſe: que vox filij ñ
ſit. In carne ãt natũ ⁊ paſſũ: ⁊ reſurrexiſſe:
⁊ in celũ aſcendiſſe nõ niſi filiũ. In colũbe Math.
aũt ſpecie veniſſe: nõ niſi ſpm̃ſanctũ: intel
ligere volũt: quõ ⁊ illã vocẽ que nõ niſi pa
tris fuit trinitas fecerit: ⁊ illã carnẽ in q̃ nõ
niſi filiꝰ de virgine natus eſt: eadẽ trinitas
creauerit: ⁊ illã colũbe ſpeciẽ in q̃ non niſi
ſpũſſanctꝰ apparuit: illa ipa trinitas oꝑata
ſit: alioq̃n nõ inſeꝑabiliter trinitas oꝑatur:
ſed alia pater facit: alia filius: alia ſpirituſ-
ſanctꝰ. Aut ſi quedã ſimul faciũt: quedã ſi
ne inuicẽ: iã nõ inſeꝑabilꝭ trinitas. Mouet
etiã quõ ſpũſſanctꝰ in trinitate ſit: quẽ nec
pater: nec filiꝰ: nec ambo genuerint: cũ ſit ⁊
patris ⁊ filij ſpũs. Quia ḡ querũt iſta ho-
mines: ⁊ tedio nobis ſunt: ſi q̃d hinc ex do
no dei ſapit infirmitas nr̃a: ediſſeramꝰ eis
vt poſſumꝰ: neq̃ cũ inuidia tabeſcẽte iter Sap. 6
habeamꝰ. Si dicimus nos de talibus rebꝰ
nihil cogitare ſolere: mẽtimur. Si aũt fate
mur habitare iſta in cogitatiõibꝰ nr̃is: qm̃
rapimur amore indagãde veritatꝭ: flagitãt
iure caritatꝭ: vt eis indicemꝰ q̃d hinc exco
gitare potuerimꝰ: nõ q̃ꝛ iã acceperim: aut ꝑ Phil. 3
fectꝰ ſim. Nã ſi Paulus apl̃s: q̃ãtomagꝭ
ego lõge infra illiꝰ pedes iacẽs: non me ar
bitror appͥhendiſſe: ħ ꝓ modulo meo: ſi ipa
q̃ retro ſũt obliuiſcor: ⁊ in anteriora me ex-
tẽdo: ⁊ ſcđm intentionẽ ſeq̃r ad palmã ſuꝑ
ne vocatiõis: q̃ãtũ eiuſdẽ vie ꝑegerim: ⁊

q̄ puenerim vſ̄ mihi in fine reliqu⁹ curſus eſt: vt illis aperiā: deſideraꝛ a me: illis deſi derātib⁹: quib⁹ me ſeruire cogit libera cari tas. Oportet aūt vbi donabit deus vt eis miniſtrādo q̄ legāt: ipi q̄ꝫ pficiāt: ꝛ eis cu pieś reſpōdere querētib⁹: ipe q̄ꝫ inueniam qđ q̄rebā. Ergo ſuſcepi hec iubēte atq̄ꝫ ad iuuāte dn̄o deo nr̄o: nō tā cognita cū auc toritate diſſerere q̄ꝫ ea cū pietate diſſeren do cognoſcere.

¶ De trinitate patris ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti qui ſunt vnus ꝛ ſolus ꝛ verus deus. Ca.VI.

Qui dixerūt dn̄m nr̄m ieſū xp̄m nō eſſe deū: aut nō eſſe verū deū: aut nō cū patre vnū ꝛ ſolū deū: aut nō eē imortalē: q̄ꝛ mutabilē: māifeſtiſſima di uinoꝝ teſtimonioꝝ ꝛ pſona voce cōuicti
Ioh.j ſūt: velut ſūt illa: In pncipio erat verbū: ꝛ verbū erat apud deū: ꝛ deus erat verbuꝫ. Manifeſtū eſt em̄ qđ verbū dei: filium dei
Ibidem vnicū accepim⁹: de q̄ poſt dicit. Et verbū caro factū eſt: ꝛ habitauit in nobis: ppter natiuitatē incarnatiōis ei⁹ que facta ē in tē pore ex virgine. In eo aūt declaraꝛ: nō tm̄ deū eſſe: ſ etiā eiuſdē cū patre ſubſtātie: q̄ꝛ
Ibidē cū dixiſſet: ꝛ de⁹ erat verbū: hoc erat inq̄t in principio apđ deū: oīa p ipm facta ſūt: ꝛ ſine ipo factū eſt nihil. Neq̄ꝫ.n. dicit oīa niſi q̄ facta ſūt: id eſt oēm creaturā. Vn̄ liq̄ do apparet ipm factū nō eſſe per quē facta ſūt oīa. Et ſi factus nō ē: creatura nō ē. Si aūt creatura nō eſt: eiuſdē cū patre ſubſtā tie eſt. Oīs em̄ ſubſtātia q̄ de⁹ non eſt: cre atura eſt: ꝛ q̄ creatura nō eſt: deus eſt. Et ſi nō eſt fili⁹ eiuſdē ſubſtātie cui⁹ eſt pater: ḡ facta ſbſtātia ē. Si facta ſubſtātia ē: ñ oīa
Ioh.j p ipm facta ſūt: at oīa p ipm facta ſūt. Vni us igiꝛ eiuſdeq̄ꝫ cū p̄re ſubſtātie ē: ꝛ iō non tm̄ de⁹: ſ ꝛ verus de⁹. Qđ idē ioānes ap
Ioh.5 tiſſime in ep̄la ſua dic: Scim⁹ q̄ fili⁹ dei ve nerit ꝛ dederit nobis itellectū vt cognoſca mus deū veꝝ: ꝛ ſim⁹ in vo filio ei⁹ ieſu xp̄o. Hic eſt ver⁹ de⁹: ꝛ vita eterna. Hinc etiaꝫ pſequēter intelligiꝛ: nō tm̄mō đ p̄re dixiſſe
j.Thi.6 ap̄lm paulū: Qui ſolus hꝫ imortalitatē: ſ de vno ꝛ ſolo deo qđ eſt ipa trinitas. Neq̄ꝫ em̄ ipa vita eterna mortalis ē ſcđm aliquā mutabilitatē: ac p hoc fili⁹ dei: q̄ꝛ vita eter na eſt: cū p̄re etiā ipe itelligiꝛ vbi dictū eſt:
Ibi.s Qui ſolus hꝫ imortalitatē. Ei⁹ em̄ vite ef fe: ꝛ nos pticipes facti p mō noſtro imor tales efficimur. Sed aliud ē ipa c⁹ pticipes efficimur vita eterna: aliud nos q̄ ei⁹ ptici patiōe viuemus in eternū. Si em̄ dixiſſet:

Que tpib⁹ ppꝛijs oſtēdet p̄r btūs ꝛ ſol⁹ po tens: rex regū: ꝛ dn̄s dn̄antiū: q̄ ſol⁹ habet j.Thi.6
imortalitatē: nec ſic inde ſepatū filiū opte ret itelligi. Neq̄ꝫ em̄ q̄ꝛ ipe fili⁹ alibi loq̄ns voce ſapiētie (ipe ē em̄ dei ſapia) ait: Gy rū celi circuiui ſola: ſepauit a ſe patrē. Q Ecci.24
to magis ḡ nō eſt neceſſe vt tm̄mō đ p̄re pter filiū intelligaꝛ qđ dictū eſt: q̄ ſolus hꝫ imor j.Thi.6
talitatē: cū ita dictū ſit: vt ſerues inq̄t mā datū ſine macula: irrephenſibile vſq̄ꝫ in ad Ibidē
uentū dn̄i noſtri ieſu xp̄i: quē tpib⁹ ppꝛijs oſtēdet btūs: ꝛ ſolus poteſ rex regū: ꝛ dn̄s dn̄antiū: q̄ ſolus hꝫ imortalitatē: ꝛ lucē ha bitat inacceſſibilē: quē nemo hoim vidit: nec videre pōt: cui ē honoꝛ ꝛ gloria in ſecu la ſclo⁊ amen. In quib⁹ v̄bis: nec pater p prie noiatus eſt: nec fili⁹: nec ſpūſſanct⁹: ſ beat⁹ ꝛ ſol⁹ potens: rex regū ꝛ dn̄s dn̄anti um: qđ ē vn⁹ ſolus ꝛ ver⁹ de⁹ ipa trinitas. Niſi forte q̄ ſequūꝛ: pturbabūt hūc itellec tū: q̄ꝛ dixit: quē nemo hoim vidit: nec vide Ibi.s
re pōt: cū h etiā ad xp̄m ptinere ſcđm diui nitatē ei⁹ accipiaꝛ: quē nō videꝛt iudei: qui tñ carnē viderūt ꝛ crucifixeꝛt. Videri aūt trinitas hūano viſu nullo mō pōt: ſ eo viſu videꝛ: q̄ iā qui vidēt: non hoīes: ſ vltra ho mines ſūt. Recte ḡ ipe de⁹ trinitas intelli giꝛ: beat⁹ ꝛ ſolus potēs: oſtēdēs aduētum dn̄i nr̄i ieſu xp̄i: tpib⁹ ppꝛijs. Sic em̄ dictū eſt: ſol⁹ hꝫ imortalitatē: quō dictū ē: q̄ facit Ibi.s
mirabilia ſol⁹. Qđ veli ſcire đ q̄ dictū ē ac Ps.71
cipiāt ſi đ p̄re tm̄: quō ḡ veꝝ ē: q̄ ipe fili⁹ di cit: Quecūq̄ꝫ em̄ p̄r fac: hec eadē ꝛ fili⁹ fac Ioh.5
ſiliter. An quicq̄ꝫ ē inꝛ mirabilia mirabili⁹ q̄ꝫ reſuſcitare ꝛ viuificare mortuos: Dicit aūt idē fili⁹: Sic p̄r ſuſcitat mortuos ꝛ vi Ibidē
uificat: ſic ꝛ fili⁹ q̄s vult viuificat. Quō ḡ ſol⁹ p̄r facit mirabilia: cū h verba nec p̄reꝫ tm̄: nec filiū tm̄ pmittāt intelligi: ſ vtiq̄ꝫ de um vnū veꝝ ſolū: id eſt p̄rem ꝛ filiū ꝛ ſpm̄ ſanctū. Itē cū dic idē ap̄ls: Nob vn⁹ de⁹ j.Cori.8
pater: ex q̄ oīa ꝛ nos i ipo. ꝛ vn⁹ dn̄s ieſus xp̄s: p quē oīa ꝛ nos p ipm̄: q̄s dubitet eū oīa q̄ creata ſūt dicere: ſicut btūs ioānes: p ipm facta ſūt: Quero itaq̄ꝫ de quo dicat Ioh.j
alio loco: qm̄ ex ipo: ꝛ p ipm̄: ꝛ i ipo ſr oīa: Roma.jj
ipi gloria in ſecula ſeculoꝝ amē: Si em̄ de p̄re ꝛ filio et ſpūſancto: vt ſingulis pſonis ſingl̄a tribuanꝛ. Ex ipo: id ē ex p̄re. p ipm: id ē p filiū. in ipo: id eſt in ſpūſctō: manife ſtū q̄ pater ꝛ fili⁹ et ſpūſſanct⁹ vn⁹ de⁹ eſt: qn̄ ſingulariꝛ intulit: Ipi gloria i ſcl̄a ſecu Ibidem
loꝝ. Vn̄ em̄ cepit hūc ſenſū: Nō ait: O al Ubi.s
titudo diuitiaꝝ ſapiētie ꝛ ſciētie patrl: aut

filij: aut ſpirituſſācti: ſ ſapiētie ꝛ ſciētie dei:
ꝙ inſcrutabilia ſūt iudicia ei⁹: ꝛ iueſtigabi
les vie ei⁹. Quis eim̄ cognouit mentē dn̄i:
aut q̇s ꝯſiliari⁹ ei⁹ fuit: aut q̇s prior dedit
illi ꝛ retribuet̄ ei: Qm̄ ex ipo: ꝛ ꝑ ipm̄: ꝛ i ip
ſo ſūt oīa: Ipi glīa i ſcl'a ſeculoꝝ amen. Si
aūt hoc de pr̄e tm̄mō intelligi volūt: quō ḡ
oīa ꝑ patrē ſunt: ſic ꝟ dicit̄: Et oīa ꝑ filiū:
j. Cor. 8 ſic ad corinthios: vbi ait: Et vn⁹ dn̄s ieſus
xp̄s: ꝑ quē oīa. Et ſicut i euāgelio ioānis:
Joh. j Oīa ꝑ ipm̄ facta ſūt: Si eim̄ alia ꝑ patrē:
alia ꝑ filiū: iā nō oīa ꝑ pr̄em: nec oīa ꝑ fili-
um. Si aūt oīa ꝑ patrē: ꝛ omnia ꝑ filiū: ea-
dē ꝑ patrē q̄ ꝑ filiū. Equalis eſt ḡ patri fili
us: ꝛ inſeꝑabilis oꝑatio pr̄is ꝛ filij: q̄ ſi vel
filiū fecit pater quē nō fecit ipe fili⁹: nō oīa
ꝑ filiū facta ſūt: at oīa ꝑ filiū facta ſūt. Ipe
igit̄ factus nō eſt vt cū pr̄e faceret oīa q̄ fa-
cta ſūt: ꝙꝙ nec ab ipo v̄bo tacuerit apl's:
Phil. 2 ꝛ aptiſſime oīno dixerit: Qui cū in dei for
ma eſſet: nō rapinā arbitrat⁹ eſt eſſe ſe eq̄lē
deo. Hic deū ꝓprie pr̄em appellās: ſic ali-
j. Cor. jj bi: caput aūt xp̄i de⁹. Similit̄ ꝛ de ſpū ſanc
to collecta ſūt teſtimonia: quib⁹ an̄ nos qui
hoc diſputauerūt abundantius vſi ſūt: q̄
ꝛ ipe de⁹ ꝛ nō creatura. Q̄ ſi nō creatura:
nō tm̄ deus. (Nā ꝛ hoīes dicti ſunt dij) ſ
etiā ver⁹ de⁹. Ergo pr̄i ꝛ filio ꝓrſus eq̄lis: ꝛ
in trinitatis vnitate ꝯſubſtātialis ꝛ coeter-
nus. Maxime vero illo loco ſatis claret: ꝙ
ſpūſſanct⁹ nō ſit creatura: vbi iubemur nō
ſeruire creature: ſ creatori. Nō eo mō q̄ iu
bemur ꝑ caritatē ſeruire iuicē: qđ eſt grece
δουλεία. ſ ecōuerſo mō q̄ tm̄ deo ſuit̄: qđ
eſt grece λατρεία. Vn̄ idolatre dicūt̄ q̄ ſi-
mulachris eā ſuitutē exhibēt q̄ debet̄ deo.
Deutero. 6 Scd̄m hāc eim̄ ſeruitutē dictū ē: Dn̄m deū
Math. 4 tuū adorabis: ꝛ illi ſoli ſuies. Nā ꝛ hoc di
ſtincti⁹ i greca ſcp̄tura iuenit̄. λατρεύσησ
eim̄ hꝫ. Porro ſi tali ſeruitute: creature ſer
Vbi. ſ. uire ꝓhibemur: qn̄ q̄dē dictū ē: Dn̄m deū
Roma. j tuū adorab: ꝛ illi ſoli ſuies. Vn̄ et apl's de
teſtat̄ eos q̄ coluerūt ꝛ ſeruierūt poti⁹ crea
ture ꝙ creatori. Nō eſt vtiq̄ creatura ſpūſ
ſanct⁹: cui ab oībus ſctis talis ſeruit⁹ exhi-
Phil. 3 bet̄: dicente apl'o: Nos eim̄ ſum⁹ circūciſio
ſpūi dei ſeruiētes: qđ ē in greco λατρεύωμ
τεσ. Plures eim̄ codices etiā latini ſic ha-
bēt: qui ſpūi dei ſeruim⁹. greci aūt oēs: aut
pene oēs. In nōnullis aūt exēplarib⁹ lati-
nis inuenim⁹: nō ſpiritui dei ſeruim⁹: ſ ſpi-
ritu deo ſeruim⁹. Sed q̄ i hoc errāt: ꝛ aucto
ritati grauiori cedere detractāt: Nunquid
j. Cor. 6 ꝛ illud variū in codicib⁹ reperiūt: Neſcit'

q̄ corpora veſtra templū ſūt ſpirituſſancti
q̄ in vob ē quē habet' a deo: Quid aūt iſani
us magiſq̄ ſacrilegū ē: ꝙ vt quiſq̄ dicere
audeat mēbra xp̄i templū eſſe creature mi-
nor' ſcd̄m ipos ꝙ xp̄s eſt: Alio eim̄ loco di
cit: Corpora veſtra mēbra ſūt xp̄i. Si aūt Ibidem
que mēbra ſunt xp̄i: templū eſt ſpūſſancti:
nō eſt creatura ſpūſſanct⁹: q̄ cui corp⁹ no-
ſtꝝ templū exhibem⁹: neceſſe eſt vt huic eā
ſeruitutē debeamus: qua nō niſi deo ſerui
endū eſt: q̄ grece appellat̄ λατρεία. Unde
cōſequēter dicit: Glorificate ergo ꝛ porta- Vbi. ſ.
te deū in corꝑe veſtro.

Q̄ vnigenit⁹ dei filius ꝓpter for-
mā ſerui minor pr̄e dicat̄ qui in for
ma dei equalis ē patri. Ca. VII

His ꝛ talib⁹ diuinaꝝ ſcripturaꝝ te-
ſtimonijs: quib⁹ vt dixi priores no
ſtri copioſius vſi: expugnauerunt
hereticoꝝ tales calūnias vel errores: inſi-
nuat̄ fidei noſtre vnitas: ꝛ eq̄litas trinitat'.
Sed q̄ multa in ſanctis libris ꝓpter incar
nationē verbi dei: que ꝓ ſalute nr̄a reꝑan-
da facta ē: vt mediator dei ꝛ hoīm eſſet ho j. Thi.
mo xp̄s ieſus: ita dicunt̄: vt maiorem filio
pr̄em ſignificēt: vel etiā aptiſſime oſtēdāt:
errauerūt hoīes minus diligēter ſcrutātes
vel intuentes vniuerſam ſeriē ſcripturaꝝ:
ꝛ ea q̄ de xp̄o ieſu ſcd̄m hoīem dicta ſūt ad
eius ſubſtātiā que ante incarnationē ſem-
piterna erat: ꝛ ſempiterna ē: trāſferre cona
ti ſūt. Et illi q̄dē dicūt minorē filiū eē ꝙ pa
ter eſt: q̄ ſcriptū ē: ipſo dn̄o dicēte: Pater Joh. j
maior me eſt. Veritas aūt oſtēdit ſcd̄m iſtū
modū etiā ſeipo minorē filiū. Quō eim̄ nō
etiā ſeipo minor factus ē: qui ſemetipm̄ ex
inaniuit: formā ſerui accipiēs: Neq̄. n. ſic Phi.
accepit formā ſui: vt amitteret formā dei:
in qua erat eq̄lis pr̄i. Si ḡ ita accepta ē for
ma ſerui: vt nō amitteret̄ forma dei: cum et
in forma ſerui: ꝛ in forma dei idē ipſe ſit fili
us vnigenitus dei patr': in forma dei eq̄lis
patri: in forma ſerui: mediator dei et hoīm j. Thi.
homo xp̄s ieſus. Quis n̄ itelligat ꝙ in for
ma dei etiā ipe ſeipo maior ē: in forma aūt
ſerui etiā ſeipſo minor ē. Nō itaq̄ imerito
ſcriptura vtrunq̄ dicit: ꝛ equalē pr̄i filiū: ꝛ
patrē maiorē filio. Illđ eim̄ ꝓpt̄ formā dei:
hoc aūt ꝓpter formā ſerui: ſine vlla ꝯfuſiōe
intelligit̄. Et hec nobis regl'a: ꝑ oēs ſacras
ſcp̄turas diſſoluende hui⁹ q̄ſtionis: ex vno
capite ep̄l'e pauli apl'i ꝓmittitur: vbi maiſe
ſti⁹ iſta diſtinctio cōmendat̄. Ait eim̄: Qui Phil.
cū i forma dei eſſet: nō rapinā arbitrat⁹ eſt

eſſe ſe equalē deo: ſed ſemetipm̄ exinaniuit
formā ſerui accipiēs: in ſimilitudinē hoīm
factus: ꝛ habitu inuēt⁹ vt homo. Eſt ergo
dei fili⁹ deo patri natura equalis: habitu
minoꝛ. In forma eñ ſerui quā accepit: mi
noꝛ eſt patre. In forma aūt dei in q̄ erat eti
am anteq̄ hanc accepiſſet equalis ē patri.
In forma dei verbū p quod facta ſūt oīa. In
forma autē ſerui: factus ex muliere: factus
ſub lege: vt eos qui ſub lege erant redime-
ret. Proinde i forma dei fecit hominē. In
forma ſerui fact⁹ eſt homo. Nā ſi pater tm̄
ſine filio feciſſet hominē: non ſcriptū eſſet:
Geñ.j Faciam⁹ hoiem ad imaginē ꝛ ſimilitudinē
noſtrā. Ergo qꝛ forma dei accepit formā
ſerui: vtrunq̄ deus: ꝛ vtrunq̄ homo. Sed
vtrūq̄ de⁹ ꝑpter accipientē deū. Utrūq̄
autē homo ꝑpter acceptū hominē. Neq̄
eñ illa ſuſceptione alterꝫ eoꝝ in alterū con
uerſum atq̄ mutatū ē. Neq̄ diuinitas qp-
pe in creaturā mutata eſt vt deſiſteret eſſe
diuinitas: nec creatura in diuinitatē vt de
ſiſteret eſſe creatura.

De ſubiectione qua fili⁹ ſubijciendus dicit̄ patri. Ca. VIII

Cor.15 Illud aūt quod dicit apoſtolus: Cū
aūt ei oīa ſbiecta fuerint: tūc ꝛ ip
ſe filius ſubiect⁹ erit ei qui illi ſub-
iecit oīa. Aut ideo dictū ē: ne quiſq̄ puta
ret habitū xpi qui ex hūana creatura ſuſce
ptus eſt: cōuerſū iri poſtea in ipam diuini
tatē: vl' vt certius expſſerim: deitatem que
nō ē creatura: ſꝫ ē vnitas trinitatis incorpo
rea ꝛ incōmutabilis: ꝛ ſibimet cōſubſtātia
lis: ꝛ coeterna natura. Aut ſi qſq̄ ꝯtendit:
Ibi.ſ vt aliqui ſenſerūt ita dictū: Et ipe fili⁹ ſub
iect⁹ erit ei qui illi ſubiecit omnia: vt ipam
ſubiectionē cōmutationem ꝛ ꝑuerſionem
credat futurā creature in ipam ſubſtātiam
vel eēntiā creatoꝛis: id ē vt q̄ fuerat ſubſtā
tia creature: fiat ſbſtātia creatoꝛ. Certe vl'
hoc ꝓcedit: quod nō habet vllā dubitationē:
nōdū hoc fuiſſe factū: cū dñs diceret: Pat̄
Jo.14 maioꝛ me eſt. Dixit eñ hoc nō ſolū anteq̄
aſcendiſſet in celū: verūetiā añq̄ paſſus re
ſurrexiſſet a mortuis. Illi autē q̄ putāt hu-
manā in eo naturā in dei ſbſtantiā mutari
Cor.15 atq̄ cōuerti: ꝛ ita dictū: Tūc ꝛ ipe fili⁹ ſub
iectus erit ei q̄ illi ſubiecit oīa: ac ſi diceret:
tūc ꝛ ipe fili⁹ hoīs ꝛ a vbo dei ſuſcepta hūa
na natura cōmutabit̄ i ei⁹ naturā: q̄ ei ſub-
Idem iecit oīa: tūc futurꝫ putant: cū poſt diē iudi
cij tradiderit regnū deo ꝛ patri. Ac p hoc
Jo.14 etiā ſcdm̄ iſtā opinionē adhuc pat̄ maioꝛ
eſt: q̄ q̄ d virgine ſerui forma accepta eſt.
Nā ſi ꝛ aliq̄ hoc affirmāt: qꝛ iā fuerit i dei ſb
ſtantiā mutat⁹ homo xpus ieſus: illud cer-
te negare nō poſſūt: qꝛ adhuc natura hoīs
māebat qñ ante paſſionē dicebat: Qm̄ pa Ibi.ſ
ter maioꝛ me ē: vñ nulla cūctatio eſt ſcdm̄
hoc dictū eſſe: qꝛ forma ſerui maioꝛ eſt pr̄:
cui in forma dei eq̄lis ē fili⁹. Nec quiſq̄ cū
audierit quod ait aplus: Cū autē oīa ei ſubie j.Cor.15
cta fuerint: manifeſtum qꝛ ꝑter eum qui illi
ſubiecit omnia: ita exiſtimet de patre intelli
gendū: qꝛ ſubiecerit omnia filio: vt ipm̄ fili
um ſibi oīa ſubieciſſe nō putet. Inſepabi-
lis eñ operatio eſt patris ꝛ filij: alioqn nec
ipe pater ſibi ſubiecit omnia: ſꝫ filius ei ſub
iecit: q̄ ei regnū tradit: ꝛ euacuat omnē pn
cipatum ꝛ omnem poteſtatē ꝛ virtutē. De
filio quippe iſta dicta ſūt: Cum tradiderit Ibi.ſ
inquit regnū deo ꝛ patri: cū euacuauerit
omnē pncipatū ꝛ omnē poteſtatē ꝛ virtu
tem. Ipe eñ ſubijcit: qui euacuat. Nec ſic
arbitremur xpm̄ traditurꝫ regnū deo ꝛ pa-
tri: vt adimat ſibi. Nā ꝛ hoc qdā vaniloq̄
crediderunt. Cū eñ dicit̄: Tradiderit reg Ibi.ſ.
nū deo ꝛ patri: non ſepatur ipe: quia ſimul
cū patre vnus de⁹ eſt. Sed diuinarꝫ ſcrip-
turarꝫ curioſos cōtētioſoſq̄ ſtudioſos fal
lit verbum quod poſitū eſt: donec. Ita nāq̄
ſequitur. Oportet eñ illū regnare: donec Ibidē
ponat oēs inimicos ſuos ſub pedib⁹ ſuis:
tāq̄ cū poſuerit nō ſit regnatur⁹. Nec itel-
ligunt ita dictū ſicuti ē illud: Cōfirmatū ē Pſ.cxj
coꝛ eius: nō cōmouebit̄ donec videat ſup
inimicos ſuos. Nō eñ cū viderit iā cōmo
uebitur. Quid ḡ eſt: Cū tradiderit regnū j.Cor.15
deo ꝛ patri: quaſi mō nō habeat regnū de
us ꝛ pater: Sꝫ quia omnes iuſtos in q̄b⁹ Abac.2
nūc regnat ex fide viuētibus: mediatoꝛ dei j.Thi.2
ꝛ hominū homo chriſt⁹ ieſus pductur⁹ eſt
ad ſpeciem: quā viſionē dicit idem apoſto
lus: facie ad faciē. Ita dictū eſt: cum tradi j.Cor.13
derit regnū deo ꝛ patri: ac ſi diceret: cum p j.Cor.15
duxerit credētes ad cōtemplationē dei et
patris. Sic eñ dicit: Oīa mihi tradita ſūt Math.xj
a patre meo: ꝛ nemo nouit filium niſi paẗ:
et nemo nouit patrē niſi filius: ꝛ cui volue
rit fili⁹ reuelare. Tūc reuelabitur a filio pa
ter: cum euacuauerit omnē pncipatū et Cor.15
omnē poteſtatem ꝛ virtutē: id eſt vt neceſ-
ſaria non ſit diſpenſatio ſimilitudinū p an
gelicos pncipat⁹ ꝛ poteſtates et virtutes.
Ex quarꝫ pſona ñ incōueniēt̄ itelligit̄ di-
ci i cāticocāticoꝝ ad ſponſā: Sīlitudines Cañ.j
auri faciem⁹ tibi cū diſtinctionib⁹ argenti:

quoadusqꝫ rex in recubitu ſuo ē: id ē quo
adusqꝫ xp̄s in ſecreto ſuo eſt: quia vita nr̄a
Colo.3 abſcōdita eſt cū xp̄o in deo. Cū xp̄us inq̄t
apparuerit vita vr̄a: tūc ⁊ vos apparebitis
j.Cor.13 cū ip̄o in gloria. Qđ anteqꝫ fiat: videmus
nūc ꝑ ſpeculū in enigmate: hoc eſt in ſilitu
dinibus: tūc aūt facie ad faciem. Hec em̄
nobis ꝯtemplatio ꝓmittit actionū omniū
j.Joh.3 finis: atqꝫ eterna ꝑfectio gaudioꝝ. Filij.n.
dei ſumus: ⁊ nōdū apparuit quid erimus.
Scimꝰ em̄ qꝛ cū apparuerit ſil'es ei erimꝰ:
qm̄ videbimus eū ſicuti ē. Qꝛ em̄ dixit fa-
Exo.3 mulo ſuo moyſi: Ego ſum q̄ ſuꝫ: hec dices
filijs iſrael: qui eſt miſit me ad vos: hoc cō
templabimur cū viuemus in eternuꝫ. Jta
Joh.17 q̇ppe ait: Hec aūt ē vita eterna: vt cogno-
ſcāt te vnū verum deū: ⁊ quē miſiſti ieſum
j.Cor.4 xp̄m. Hoc fiet cum venerit dn̄s ⁊ illumina
uerit occulta tenebraꝝ: cum tenebre mor-
talitatis huius corruptioniſqꝫ tranſierint.
Tūc erit mane nr̄m: de q̊ in pſalmo dicit:
Ps.5 Mane aſtabo tibi ⁊ ꝯtēplabor. De hac ꝯtē
j.Cor.15 platōe itelligo dictū: Cū tradiderit regnū
deo ⁊ patri: id ē cū ꝑduxerit iuſtos: q̇bꝰ nūc
ex fide viuentibꝰ regnat mediator dei ⁊ ho
minū: homo xp̄s ieſus: ad cōtemplationē
dei ⁊ patris. Si deſipio hic: corrigat me qui
melius ſapit: mihi aliud nō videtur. Neqꝫ
em̄ queremꝰ aliud cū ad illius ꝯtemplatio
nē ꝑuenerimꝰ: que nūc nō eſt quādiu gaudi
Roma.8 um nr̄m in ſpe eſt. Spes em̄ q̄ videt nō eſt
ſpes: qđ em̄ videt quis: quid ſperat? Si au
tē qđ nō videmus ſperamus: ꝑ patientiaꝫ
expectamꝰ quoadusqꝫ rex in recubitu ſuo
Ps.15 eſt. Tūc erit qđ ſcriptū ē: Adimplebis me
leticia cū vultu tuo. Jlla leticia nihil ā pliꝰ
requiretur: qꝛ nec erit qđ ampliꝰ requirat.
Oſtendet em̄ nobis pater: ⁊ ſufficiet nob.
Qđ bene intellexerat philippus vt diceret
Joh.14 dn̄o: Oſtende nobis patrē ⁊ ſufficit nobis: ſed
nondū intellexerat: eo q̊ꝫ mō idip̄m ſe po-
tuiſſe dicere: dn̄e oſtēde nobis te: ⁊ ſufficit
nobis. Ut em̄ hoc intelligeret: reſponſū ei
Ibidē a dn̄o eſt: Tanto tp̄e ſum vobiſcū: ⁊ nō co
gnouiſtis me: Philippe q̊ videt me: videt
⁊ patrē. Sed qꝛ volebat eū ex fide viuere
anteqꝫ illud poſſet videre: ſecutꝰ eſt: ⁊ ait:
Ibidē Nō credis: qꝛ ego in patre ⁊ pater in me ē:
2.Cor.5 Qꝛdiu em̄ ſumus in corpe: ꝑegrinamur a
dn̄o. Per fidē em̄ ambulamus: nō ꝑ ſpeci
em. Cōtemplatio quippe merces eſt fidei:
cui mercedi ꝑ fideꝫ corda mundant. ſicut
Act.15 ſcriptū eſt: Fide mūdās corda eoꝝ. Pro-
bat aūt q̄ illi ꝯtemplationi corda mūden
tur: illa maxime ſentētia: Beati mūdo cor Math.
de: qm̄ ipſi deū videbunt. Et qꝛ hec ē vita
eterna: dicit deꝰ in pſalmo: Lōgitudine die Ps.9
rū replebo eū: ⁊ oſtendā illi ſalutare meū.
Siue ergo audiamus: oſtēde nobis filiū:
ſiue audiamꝰ: oſtēde nobis patrē: tātūdeꝫ
valet: qꝛ neuter ſine altero pōt oñdi. Unū
quippe ſunt: ſic ait: Ego ⁊ pater vnū ſumꝰ. Joh.
Deniqꝫ ꝓpter ip̄am inſeꝑabilitatē: ſufficiē
ter aliq̄n nominat: vel pater ſolus: vel filiꝰ
ſolus: adipletur nos leticia cū vultu ſuo.
Nec inde ſeꝑatur vtriuſqꝫ ſp̄us: id eſt pa-
tris ⁊ filij ſp̄us. Qui ſp̄us ꝓprie dicit ſp̄us Joh.
veritatis: quē hic mūdus accipere nō pōt.
Hoc ē em̄ plenū gaudiū nr̄m: q̊ ampliꝰ nō
eſt frui ſcꝫ trinitate deo: ad cuiꝰ imaginē fa
cti ſumꝰ. Propt hoc aliq̄n ita loquit de ſpi
rituſancto: tanqꝫ ſolus ip̄e ſufficiat ad bea
titudinē nr̄aꝫ: ⁊ ideo ſolus ſufficit: qꝛ ſeꝑa
ri a pr̄e ⁊ filio nō pōt. ſicut pater ſolus ſuffi
cit: qꝛ ſeꝑari a filio ⁊ ſpirituſancto nō pōt.
⁊ filius ideo ſufficit ſolꝰ: qꝛ ſeꝑari a patre ⁊
ſp̄uſancto nō poteſt. Quid em̄ ſibi vult q̄
ait: Si diligitis me mandata mea ſeruate: Ibid.
⁊ ego rogabo pr̄em meū: ⁊ aliū aduocatū
dabit vobis: vt vobiſcū ſit in eternū: ſpiri
tū veritatis quē hic mūdus accip̄e nō pōt:
id eſt dilectores mundi. Animalis em̄ ho j.Cor.
mo nō ꝑcipit q̄ ſunt dei. Sed adhuc pōt vi
deri: ideo dictū: ⁊ ego rogabo patrē ⁊ aliū Joh.
aduocatū dabit vobis: vt vobiſcum ſit in
eternum: quaſi nō ſolus filiꝰ ſufficiat. Jllo
aūt loco ita de illo dictū eſt: tanqꝫ ſolus oi-
no ſufficiat: Cū venerit ille ſpiritus verita Joh.
tis: docebit vos oēm veritatē. Nūquid ergo
ſeꝑatur hinc filiꝰ tanqꝫ ip̄e nō doceat oēm
veritatē: aut q̄ſi hoc ipleat ſp̄uſſctūs q̄ mi
nus potuit docere filius? Dicāt ergo ſi placet
maiorē eē filio ſpiritūſctm̄: quē minorē illo
ſolent dicere. An qꝛ nō dictū ē: ip̄e ſolꝰ aut
nēo niſi ip̄e vos docebit oēm veritatē: iō ꝑ
mittūt vt cū illo docere credat ⁊ filiꝰ. Apo
ſtolꝰ ergo filiū ſeꝑauit a ſciēdis his q̄ dei ſūt:
vbi ait: Sic ⁊ q̄ dei ſunt nemo ſcit niſi ſp̄us j.Cor.
dei: vt iā iſti ꝑuerſi poſſint ex hoc dicere: q̄
⁊ filiū nō doceat que dei ſunt: niſi ſp̄uſſanc
tus: tanqꝫ maior minorē: cui filiꝰ ip̄e tantū
tribuit: vt diceret: Quia hec locutꝰ ſū vo- Joh.
bis: triſticia impleuit cor veſtrū: ſed et ego
veritatē dico: expedit vobis vt ego eam. Nā
ſi nō abiero: aduocatꝰ nō veniet ad vos.

¶ Qꝛ vtile credentibus fuerit vt ad patrē in forma ſerui chriſtus aſcenderet. Ca.IX.

Hoc aũt dixit: nõ ꝓpter ineq̃litatẽ
verbi dei ꝛ ſpũſſancti: ſꝫ tãq̃ ipedi/
mẽto eſſet pñtia filij hoĩs apd eos
[Ph]il.2 q̃ minus veniret ille q̃ minoꝛ nõ eſſet: qꝛ nõ
ſemetipm exinaniuit formã ſui accipiẽs ſi
cut filꝰ. Oportebat g̃ vt auferreť ab ocul'
eoꝝ forma ſerui: quã intuẽtes hoc ſolũ eẽ
xp̃m putabãt qd̃ videbãt. Vñ ẽ ꝛ illud qd̃
ait: Si diligeritis me: gauderetis vtiq̃: qm̃
eo ad patrẽ: qꝛ pater maioꝛ me eſt: id eſt, ꝓ
pterea me oportet ire ad patrẽ: qꝛ dum me
ita videtis: ꝛ ex hoc ꝙ videtis: eſtimatis qꝛ mi/
noꝛ ſũ p̃re: atq̃ ita circa creaturã ſuſceptũ
q̃ habitũ occupati: eq̃litatẽ quã cũ patre
.20 habeo nõ intelligitis. Inde ẽ illud: Noli me
tãgere: nõdũ eñ aſcẽdi ad p̃rem meũ. Ta
ctus eñ tanq̃ finẽ facit notiõis. Ideo no/
lebat in eo eſſe finẽ intẽti cordis in ſe: vt hoc
qd̃ videbaẗ: tm̃mõ putaret. Aſcenſio autẽ
ad patrẽ erat ita videri ſicẽ eq̃lis eſt p̃ri: vt
ibi eſſet finis viſiõis q̃ ſufficit nobis. Aliq̃n
itẽ de filio ſolo dĩ ꝙ ipſe ſufficiat: ꝛ in eiꝰ vi/
ſione merces tota ꝓmittiť delectationis ꝛ
j.14 deſiderij noſtri. Sic eñ ait: Qui habet mã
data mea ꝛ cuſtodit ea: ille eſt q̃ diligit me.
Qui aũt me diligit: diligeť a patre meo: et
ego diligã eũ: ꝛ mãifeſtabo me illi. Nũq̇d
hic: qꝛ nõ dixit: oſtendã illi ꝛ patrẽ: ideo ſe
.10 pauit patrẽ: ſꝫ qꝛ verũ eſt: ego ꝛ pater vnũ
ſumus: cũ pater oſtẽdiť: ꝛ filꝰ oſtẽdiť q̃ in
illo eſt. Et cũ filꝰ oſtendiť: etiã pater oſten
j.14 diť q̃ in illo eſt. Sicut g̃ cũ ait: Et oſtendã
illi meipm̃: intelligiť qꝛ oſtẽdit ꝛ patrẽ. Ita
.15 ꝛ in eo ꝙ diciť: Cũ tradiderit regnũ deo ꝛ
patri: intelligiť qꝛ non adimit ſibi. Qm̃ cũ
ꝑducet credẽtes ad ꝯtemplationẽ dei ꝛ pa
tris: ꝑfecto ꝑducet ad ꝯtemplationẽ ſuã:
j.14 qui dixit: Et oſtẽdã illi meipm̃. Et ideo cõ
[Ibi]dem ſeq̃nter cũ dixiſſet illi Iudas: Dñe q̇d fa/
ctũ eſt qꝛ oſtenſurus es te nobis: ꝛ nõ huic
mundo: Rñdit Ieſus ꝛ dixit illi: Si q̇s di
ligit me: ſermonẽ meũ ſeruabit: ꝛ pat meꝰ
diliget eũ: ꝛ ad illũ veniemus: ꝛ manſionẽ
apud eũ faciemꝰ. Ecce quia nõ ſolũ ſeipm̃
oſtendit ei a quo diligiť: qꝛ ſimul cũ p̃re ve
nit ad eũ: ꝛ mãſionẽ facit apud eũ. An for
te putabiť mãſionẽ in dilectoꝛe ſuo faciẽti/
bus patre ꝛ filio: excluſus eſſe ab hac mãſi
one ſpũſſanctus: Quid eſt ergo ꝙ ſupius
[Ibi]dem ait de ſpũſancto: Quẽ hic mũdus accipe
nõ poteſt: quoniã nõ videt illũ: noſtis illũ
vos: quia vobiſcũ manet: ꝛ in vob eſt: Nõ
[Ibi]dem itaq̃ ab hac manſione ſeꝑatus eſt: de quo
dictũ eſt: Vobiſcũ manet: ꝛ in vobis ẽ. Ni

ſi forte quiſq̃ ſic abſurdus eſt: vt arbitreť
cũ pater ꝛ filꝰ venerint: vt mãſionẽ apud
eũ faciãt: id eſt dilectoꝛẽ ſuũ: diſceſſuꝝ in/
de ſpiritũ ſanctũ: ꝛ tanq̃ locũ daturuꝫ eſſe
maioꝛibꝰ. Sed huic carnali cogitatiõi oc/
currit ſcriptura: paulo q̇ppe ſupius ait: Et Joh.14.
ego rogabo patrẽ: ꝛ aliũ paraclituꝫ dabit
vobis: vt vobiſcũ ſit in eternum. Nõ ergo
diſcedit patre ꝛ filio veniẽtibus: ſed in ea/
dẽ mãſione cũ ipſis erit in eternũ: qꝛ nec ille
ſine ipſis venit: nec illi ſine illo: ſed ꝓpt inſi/
nuationẽ trinitatis ꝑſonaꝝ: etiã ſingulis no
minatis: diciť quedã ſeꝑatim: nõ tñ alijs
ſeꝑatis intelliguntur: ꝓpter eiuſdẽ trinitatis
vnitatẽ: vnãq̃ ſubſtãtiã atq̃ deitatẽ p̃ris
ꝛ filij ꝛ ſpiritusſancti.

¶ Quomodo traditurꝰ ſit regnũ filius patri. ¶ Ca. x

Tradet itaq̃ regnũ deo ꝛ patri do j.Cor.15
minꝰ noſter Ieſus xp̃s: nõ ſe inde
ſeꝑato: nec ſpũ ſancto: qm̃ ꝑducet
credẽtes ad cõtemplationẽ dei: vbi ẽ finis
oĩm bonaꝝ actionũ: ꝛ req̇es ſempiterna: ꝛ
gaudiũ qd̃ nunq̃ auferetur a vobis. Hoc
eñ ſignat in eo ꝙ ait: Iteꝝ videbo vos: ꝛ Joh.16
gaudebit coꝛ veſtrũ: ꝛ gaudiũ vr̃m nemo
tollet a vobis. Cuiꝰ gaudij ſimilitudinẽ p̄
ſignabat Maria ſedẽs ad pedes dñi: ꝛ in/ Luce.10
tenta in verbũ eiꝰ: quieta ſcilicet ab omni
actione: ꝛ intenta in veritatẽ ſcd̃m quedã
modũ: cuiꝰ capax ẽ iſta vita: quo tñ p̄figu
raret illud: qd̃ futuꝝ eſt in eternum. Mar/
tha quippe ſoroꝛe ſua in neceſſitatis actõe
cõuerſante: q̃uis bona ꝛ vtili: tñ cũ requi/
es ſucceſſerit trãſitura: ipſa requieſcebat in
v̄bo dñi. Et ideo dñs cõquerẽti Marthe
ꝙ eam ſoroꝛ nõ adiuuaret: reſpõdit: Ma Ibidẽ
ria optimã partẽ elegit: que nõ auferet ab
ea. Nõ malã partẽ dixit: qd̃ agebat Mar
tha: ſed iſta optimam que nõ auferet. Illa
eñ que in miniſterio indigẽtie eſt: cũ indi/
gẽtia ipſa trãſierit: auferet. Boni q̇ppe ope
ris tranſituri merces eſt requies ꝑmãſura.
In illa igiť cõtemplatione: deꝰ erit omnia j.Cor.15
in oĩbus: qꝛ nihil ab illo aliud requiretur: ſꝫ
ſolo ipſo illuſtrari: ꝑfruiq̃ ſufficiet. Ideoq̃
ille in quo ſpiritus interpellat gemitibꝰ in/ Roma.8
enarrabilibꝰ: Vnã inq̇t petij a dño: hãc re Ps.26
quirã: vt inhabitẽ i domo dñi: per omnes
dies vite mee: vt cõtempler delectationem
dñi. Cõtemplabimur eñ deũ p̃rem ꝛ filiũ j.Thi.2
ꝛ ſpiritũſanctũ: cũ mediatoꝛ dei ꝛ hoĩm: hõ
xp̃us Ieſus: tradiderit regnũ deo ꝛ p̃ri: vt j.Cor.15
iam non interpellet pro nobis mediatoꝛ ꝛ

ſacerdos noſter filius dei: et fili⁹ hoīs: ſʒ et ip
ſe inquantũ ſacerdos ē: aſſũpta ꝓpter nos
j. Cor. j5 ſerui forma: ſubiectus ſit ei qui illi ſubiecit
oīa: vt inquãtũ de⁹ eſt: cũ illo nos ſubiec
tos habeat: inquantũ ſacerdos nobiſcũ il
li ſubiectus ſit. Quapropt̄ cũ fili⁹ ſit et de⁹
et homo: alia ſubſtãtia de⁹: alia homo: ho
mo poti⁹ in filio ꝙ fili⁹ in patre: ſicut caro
anime mee: alia ſubſtãtia eſt ad aiam me
am: ꝙuis in vno homine: ꝙ anima alteri⁹
Vbi. s. hoīs ad animã meã. Cũ ergo tradiderit re
gnũ deo et patri: id ē cũ credẽtes et viuen
tes ex fide ꝓ quib⁹ nũc mediator interpel
lat: ꝑduxerit ad cõtemplationẽ: cui ꝑcipiẽ
de ſuſpiram⁹ et gemimus: et trãſierit labor et
gemit⁹: iam nõ interpellabit ꝓ nobis tradi
Joh. j6 to regno deo et prĩ: hoc ſignificãs ait: Hec
vobiſcũ locut⁹ ſum in ſilitudinib⁹: veniet
hora qñ iã nõ in ſilitudinib⁹ loquar vob:
ſed maifeſte de patre nũciabo vobis: id eſt
iã nõ erũt ſimilitudines: cũ viſio fuerit fa
Ibidem cie ad faciẽ. Hoc eſt eñ qd ait: ſed manife
Vbi. s. ſte d̄ patre nũciabo vob. Ac ſi diceret: ma
nifeſte patrẽ oſtẽdã vobis. Nũciabo qp
pe ait: quia verbũ eius eſt. Sequit̄ eñ et di
Ibidem cit: Illa die in noīe meo petetis: et iã dico
vob: qr ego rogabo patrẽ. Ipſe eñ pater
amat vos: qr vos me amaſtis: et crediſtis
qr a deo exiui. Exiui a patre: et veni in hũc
mundũ: iterũ relinq̃ mũdũ: et vado ad pa
trẽ. Quid ē: A patre exiui: niſi nõ in ea for
ma qua eq̄lis ſũ patri: ſʒ aliter: id eſt in aſſũ
Vbi. s. pta creatura mīor apparui: Et qd ē: Veni
in hũc mũdum: niſi formã ſerui quã me ex
inaniẽs accepi etiã peccatoꝝ: qui mũdum
iſtũ diligũt oculis demonſtraui: Et qd eſt:
Joh. j6 Iterũ relinq̃ mundũ: niſi ab aſpectu dilec
Ibidem toꝝ mũdi aufero qd viderũt: Et qd ē: Va
do ad patrẽ: niſi doceo me ſic intelligendũ
a fidelib⁹ meis quõ equalis ſũ patri: Hoc
qui credũt digni habebũt̄ ꝑduci a fide ad
ſpeciẽ: id eſt ad ipam viſionẽ: quo ꝑducẽs
dictus eſt tradere regnũ deo et patri. Fide
les quippe eius qs redemit ſanguie ſuo: di
cti ſunt regnũ ei⁹: ꝓ quib⁹ nũc interpellat:
tũc aũt illic eos ſibi faciẽs inherere: vbi eq̄
lis ē patri: nõ iam rogabit patrẽ ꝓ eis. Ip
Joh. j6 ſe eni iq̄t: Pater amat vos. Ex hoc eñ ro
gat quo minor ē patre: quo vero eq̄lis eſt:
Vbi. s. exaudit cũ patre. Vñ ſe ab eo q̃ dixit: Ip
ſe eni pater amat vos: vtiq̄ ipe ñ ſeparat:
ſed ſcd̄m ea facit intelligi: que ſupra cõme
morauit: ſatiſq̄ inſinuauit: plerũq̄ ita nomi
nari in trinitate vnãquãq̄ ꝑſonã: vt et alie

illic itelligant̄. Sic itaq̄ dictũ eſt: Ipe eñ Vbi. s
pater amat vos: vt ꝯſequẽter intelligat̄ et fi
lius et ſpũſſanct⁹: nõ qr mõ nos nõ amat:
Qui ꝓprio filio nõ pepcit: ſed ꝓ nobis om Roma
nib⁹ tradidit eũ: ſed tales nos amat de⁹: q̄
les futuri ſumus: nõ quales ſum⁹. Quales
eñ amat: tales in eternũ cõſeruat: qd tunc
erit cũ tradiderit regnũ deo et patri: q̃ nunc
interpellat ꝓ nobis vt iã nõ roget patrẽ: qr
ipe pater amat nos. Quo aũt merito: niſi
fidei: qua credimus anteꝙ illud qd ꝓmit
titur videam⁹: Per hanc eñ ꝑuenim⁹ ad
ſpeciẽ: vt tales nos amet: quales amat vt
ſimus: nõ quales odit: q̃ mali ſumus: et hor
tatur ac ꝑſtat: ne tales ſemp eſſe velimus.

Qua diſcretione intelligẽdus ſit nunc eē equalis patri fili⁹ nũc aute minor. Ca. XI

Quapropt̄ cognita iſta regula itelli
gendarũ ſcripturaꝝ de filio dei: vt
diſtinguam⁹ quid i eũ ſonet ſcd̄m
formã dei: in q̃ equalis ē prĩ: et qd ſcd̄m for
mã ſerui quã accepit: in q̃ minor eſt patre:
nõ ꝯturbabimur tãꝙ ꝯtrarijs ac repugnã
tib⁹ int̄ ſe ſanctoꝝ ſentẽtijs. Nã ſcd̄m for
mã dei equalis ē patri: et fili⁹: et ſpũſſanct⁹:
qr neuter eoꝝ creatura ē: ſicut iã oſtẽdim⁹.
Scd̄m aũt formã ſui: minor eſt prẽ: qr ipe
dixit: Pater maior me ē. Minor eſt ſeipo: Joh.
qr d̄ illo dictũ ē: Semetipm exinaniuit: for Phil
mã ſerui accipiẽs. Minor ē ſpũſancto: qr Math
ipe ait: Qui dixerit blaſphemiã in filiũ ho
minis: dimittet̄ ei: q̃ aũt dixerit in ſpũſctõ:
nõ dimittet̄ ei. Et in ipo virtutes opat⁹ eſt
dicẽs: Si ego in ſpũ dei eijcio demonia: cer Luc.
te ſupueniet in vos regnũ dei. Et apd Eſa
iam dicit: quã lectionẽ ipe i ſynagoga reci Luc.
tauit: et de ſe cõpletã ſine ſcrupulo dubita
tionis oñdit: Spũs inq̄t dñi ſup me: ꝓpt̄ Esa.
qd vnxit me: euangelizare pauperib⁹ miſit
me: ꝑdicare captiuis remiſſionem etc. Ad
que faciẽda iõ dicit ſe miſſũ: qr ſpũs dñi ē
ſup eũ. Scd̄m formã dei: oīa p ipm facta Joh.
ſũt: et ſine ipo factũ eſt nihil. Scd̄m formã
ſerui: ipe fact⁹ eſt ex muliere: fact⁹ ſub lege. Gal.
Scd̄m formã dei: ipe et pr̄ vnũ ſunt. Scd̄m Joh.
formã ſerui: nõ venit facere volũtatẽ ſuã: ſʒ Joh.
volũtatẽ eius q̃ eũ miſit. Scd̄m formã dei:
ſicut habʒ pater vitã in ſemetipo: ſic dedit Joh.
et filio vitã habere in ſemetipo. Scd̄m for
mã ſerui: Triſtis ē aīa ei⁹ vſq̄ ad mortẽ: et Math
pat̄ inq̄t: Si fieri pt trãſeat a me calix iſte. Ibidem
Scd̄m formã dei: ipe eſt verus deus: et vita
eterna. Secundũ formam ſerui: factus eſt Phil

obediens vſq; ad mortē: mortē aūt cruc.
Scḋm formā dei: oīa q̄ habet pater: ipſius
.17 ſunt: ⁊ oīa tua mea ſūt inq̄t: ⁊ mea tua. Se-
b.7 cundū formā ſerui: non eſt doctrina ipſius:
ſed illius qui eū miſit.

Qua rōne fili⁹ dicat̄ neſcire diem ⁊ horā quā ſcit pater. Ca. xii

.24 Et de die ⁊ de hora nemo ſcit: neq; an
geli in celo: neq; fili⁹: niſi pater. Hoc
eīm neſcit: qḋ neſciētes facit: id eſt ꝙ nō ita
ſciebat vt tūc diſcipulis indicaret: ſicut di
.22 ctū eſt ad abraā: Nunc cognoui ꝙ timeas
deū: id ē nūc feci vt cognoſceres: q₂ ⁊ ipē ſi
bi in illa temptatione ꝓbat⁹ innotuit. Nā
⁊ illud vtiq; dicturus erat diſcipulis tēpo-
re opportuno: ḋ q̄ futuro tanq̄ preterito lo
.15 quēs ait: Jam nō dicā vos ſeruos: ſ₃ ami
cos: ſeru⁹ eīm neſcit volūtatē dn̄i ſui. Vos
aūt dixi amicos: q₂ oīa q̄cūq; audiui a pa-
tre meo: nota feci vobis: qḋ nōdū fecerat:
ſed q₂ certo factur⁹ erat: q̄ſi iam feciſſet lo-
.16 cut⁹ eſt. Ipſis eīm ait: Multa vobis habeo
dicere: ſ₃ nō poteſtis illa portare mō. Inter
que intelligit̄: ⁊ de die ⁊ de hora. Nā ⁊ apo
.2 ſtolus. Neq; eīm iudicaui me inq̄t ſcire ali
q̄d inter vos: niſi xp̄m ieſum: ⁊ hūc crucifi-
xū. Eis eīm loquebat̄: qui capere altiora ḋ
xp̄i deitate nō poterant. Quib⁹ etiā paulo
.3 poſt dicit: Nō potui vobis loqui q̄ſi ſpiri-
talib⁹: ſed quaſi carnalibus. Hoc ergo int̄
illos neſciebat: qḋ ꝑ illū ſcire n̄ poterāt. Et
hoc ſolū ſe ſcire dicebat: qḋ eos ꝑ illū ſcire
oportebat. Deniq; ſciebat int̄ ꝑfectos: qḋ
.2 inter ꝑuulos neſciebat. Ibi q̄ppe ait: Sapi
entiā loquimur inter ꝑfectos. Eo nāq; ge-
nere locutionis neſcire quiſq; dicit̄: qḋ oc-
cultat: q̄ dicit̄ foſſa ceca q̄ occlta eſt. Neq;
eīm aliquo genere loquūtur ſcp̄ture: qḋ in
ꝯſuetudine hūana nō inueniatur: q₂ vtiq;
hoībus loquūtur. Scḋm formā dei dictū
.8 eſt: Añ oēs colles genuit me: id eſt añ om-
.9 nes altitudīes creaturaꝝ. Et añ luciferꝝ ge
nui te: id eſt añ oīa tp̄a ⁊ tp̄alia. Scḋm for
.8 mā aūt ſ̄ui dictū ē: Dn̄s creauit me ī p̄nci-
pio viaꝝ ſuaꝝ. Quia ſ̄m formā dei dixit:
.4 Ego ſum veritas: ⁊ ſ̄m formā ſerui: Ego
m ſum via. Quia eīm ipē eſt p̄mogenit⁹ a mor
tuis: iter fec̄ eccleſie ſue ad regnū dei ad vi
tam eternā: cui caput eſt ad imortalitatem
etiā corpis: iō creat⁹ eſt in p̄ncipio viaꝝ ſu
.8 aꝝ in opa eius. Scḋm formā eīm dei: p̄nci-
.1 piū ē: qḋ ⁊ loquit̄ nobis. In q̄ principio fe
cit de⁹ celū ⁊ terrā. Scḋm formā aūt ſerui:
18 Sponſus ꝓcedēs de thalamo ſuo. Scḋm
formā dei: primogenit⁹ omnis creature: et Colo. j
ipē añ oēs eſt: ⁊ omnia in illo ꝯſtāt. Scḋm Ibidē
formā ſerui: Ipē eſt caput corpis eccleſie.
Scḋm formā dei: dn̄s eſt glorie. Vn̄ ma- Ibidem
nifeſtum eſt: ꝙ ipē glorificet ſanctos ſuos.
Quos eīm p̄deſtinauit hos ⁊ vocauit: ⁊ q̄ſ Roma. 8
vocauit ipos ⁊ iuſtificauit. Quos autē iu-
ſtificauit: ipos ⁊ glorificauit. De illo q̄ppe
dictū eſt: ꝙ iuſtificet impiū: de illo dictū ē:
ꝙ ſit iuſtus ⁊ iuſtificās. Si ergo quos iuſti Roma. 3
ficauit: ipos ⁊ glorificauit: q̄ iuſtificat ipſe Roma. 8
⁊ glorificat q̄ eſt vt dixi dn̄s glorie. Scḋm
formā tn̄ ſerui ſatagētib⁹ diſcipulis de glo-
rificatiōe ſua r̄ndit: Sedere ad dexterā vel Math. 20
ad ſiniſtrā nō eſt meū dare vobis: ſed qui-
bus paratū eſt a patre meo. Quod aūt pa
ratū eſt a patre eius: ⁊ ab ipo filio paratū
eſt: q₂ ipē ⁊ pater vnū ſunt. Jam eīm oſten Joh. 10
dimus in hac trinitate ꝑ multos diuinarū
locutionū modos: etiam ḋ ſingulis dici ꝙ
oīm eſt ꝓpter inſepabilē operationē vnius
eiuſdēq; ſubſtantie. Sic ⁊ de ſpirituſancto
dicit: Cū ego iero: mittā eū ad vos. Nō di Joh. 16
xit: mittem⁹: ſ₃ ita quaſi tantū filius eū miſ-
ſurus eſſet: ⁊ non pater: cū alio loco dicat:
Hec locut⁹ ſum vobis apud vos manēs: Joh. 14
Aduocat⁹ aūt ille ſpirit⁹ ſcilicet quē mittet
pater in nomine meo: ille vobis declarabit
omnia. Hic rurſus ita dictū eſt: quaſi non
eū miſſurus eſſet ⁊ filius: ſ₃ tantū pater. Si
cut ergo iſta: ita ⁊ illud qḋ ait: ſ₃ quib⁹ pa- Math. 20
ratū eſt a patre meo: cū patre ſe intelligi vo
luit: parare ſedes glorie quibus vellet. Sꝫ
dicit aliq̄s. Ille cū de ſpirituſancto loque-
ret̄ ita ſe miſſuꝝ ait vt nō negaret patrē miſ
ſurum: ⁊ alio loco ita patrē: vt nō negaret
ſe miſſurū: hic vero apte ait: nō eſt meū da Ibidem
re vobis: atq; ita ſecut⁹ a patre dixit iſta p̄-
parata. Sed hoc eſt qḋ p̄ſtrinximus ſcḋm
formā ſerui dictū: vt ita intelligeremuſ: nō
eſt meum dare: ac ſi diceret̄: nō ē humane
poteſtatis hoc dare: vt ꝑ illud intelligatur
hoc dare: ꝑ qḋ deus ⁊ equalis eſt pr̄i. Nō Vbi. ſ̄
eſt inquit meū dare: id ē nō humana pote-
ſtate iſta do: ſed quib⁹ ꝑatū eſt a pr̄e meo.
Sed iā tu intellige: q₂ ſi omnia que habet Joh. 17
pater mea ſūt: ⁊ hoc vtiq; meū eſt: ⁊ cū pa
tre iſta paraui. Nā ⁊ illud quero quō dic-
tū ſit: Si q̄s nō audit verba mea: ego non Joh. 12
abiudicabo eū. Fortaſſis eīm ita hic dixit:
Ego nō iudicabo illum: quēadmodū ibi: Ibidem
Nō eſt meū dare. Sed qḋ hic ſequit̄: Nō Joh. 20
eīm veni inquit vt iudicē mundum: ſed vt Joh. 12
ſaluum faciam mūdū. Deinde adiungit ⁊

Ioh.12 dicit: Qui me ſpernit τ non accipit verba
mea: habet q̃ ſe iudicet. Hic iã itelligerem⁹
Ibidem patrē: niſi adiungeret τ diceret: Verbū qd̄
locutus ſū: ip̄m iudicabit illū in nouiſſimo
die. Quid igit̃ iã nec filius iudicabit: quia
Ubi.s̄ dixit: Ego nō iudicabo illū: nec pater: ſʒ v̄
bum qd̄ locut⁹ eſt fili⁹: imo potius audi ad
Ibidem huc qd̄ ſequitur. Quia ego inq̃t nō ex me
locutus ſuʒ: ſed ille qui me miſit pater: ille
mādatū mihi dedit quid dicã aut quid lo
quar: τ ſcio q̃ꝛ mandatū ei⁹ vita eterna eſt.
Ibidem Que ego loquoꝛ ita vt dixit mihi pater ſic
loq̃r. Si ergo nō iudicat fili⁹: ſed verbū qd̄
locut⁹ eſt fili⁹. Jd̄ aũt iudicat verbū qd̄ lo
cut⁹ eſt filius: q̃ꝛ nō ex ſe locut⁹ eſt fili⁹: ſed
qui miſit eū pater mandatuʒ dedit ei quid
dicat: τ quid loquat̃: pat̃ vtiq̃ʒ iudicat cu
ius verbū eſt quod locut⁹ eſt fili⁹: atq̃ʒ ip̄m
verbū patr̃ idē eſt fili⁹ ip̄e. Nō eñ aliud ē
mandatū patris: aliud verbū patris. Nã τ
verbū ħ appellauit τ mandatū. Videam⁹
Ubi.s̄ ergo ne forte q̃ʒ ait: Ego nō ex me locutus
ſū: ħ intelligi voluerit: ego nō ex me natus
ſum. Si eñ verbū patr̃ loquitur: ſeip̄m lo
quit̃: quia ip̄e eſt verbū patr̃. Pleruq̃ʒ.n.
dicit: dedit mihi pater: in quo vult intelligi
q̃ʒ eū genuerit pater: nō vt tanq̃ʒ iam exiſtē
ti τ nō habenti dederit aliq̃d: ſed ip̄m dediſ
ſe vt haberet: genuiſſe eſt vt eēt. Nō.n.ſic
creatura: ita dei fili⁹ ante incarnationem: τ
Ioh.1 ante aſſumptã creaturã vnigenitus: p̄ quē
facta ſunt oĩa: aliud ē: τ aliud habet: ſʒ hoc
ip̄m ē: qd̄ eſt id qd̄ habet. Qd̄ illo loco ma
nifeſtius dicit̃: ſi q̃s ad capiēdū ſit idone⁹:
Ioh.5 vbi ait: Sicut habet pat̃ vitã in ſemetipo:
ita dedit vitã habē filio in ſemetipo. Neq̃ʒ
eñ iã exiſtenti τ vitã non habenti dedit vt
haberet vitã in ſemetipſo: cū eoipſo qd̄ eſt
vita ſit. hoc eſt ergo dedit filio vitã habere
in ſemetipo: genuit filiū: incōmutabilē vitã
j.Ioh.5 qd̄ eſt vita eterna. Cū ergo verbū dei ſit fi
li⁹ dei: τ filius dei ſit ver⁹ de⁹: τ vita eterna:
ſicut in epiſtola ſua dicit Joãnes: etiã hic
Ioh.12 q̃d aliud cognoſcim⁹: cū dic̃ dñs: Verbuʒ
qd̄ locut⁹ ſū: ip̄m iudicabit eū i nouiſſimo
die: τ ip̄m verbū patr̃ verbum eſſe dicit: τ
mandatū patris ip̄mq̃ʒ mandatū vitã eter
Ibidem nam. Et ſcio inquit q̃ꝛ mandatū eius vita
eterna eſt. Quero itaq̃ʒ quō intelligamus:
Ibidē Ego nō iudicabo: ſed verbū qd̄ locut⁹ ſuʒ
iudicabit: qd̄ ex p̄ſequētib⁹ apparet ita di
ctum: ac ſi diceret: ego nō iudicabo: ſʒ ver
bum patris iudicabit: verbum aũt patris
eſt ip̄e filius dei. Siccine intelligendū eſt:

Ego nō iudicabo: ſʒ ego iudicabo: quomō
iſtud pōt eſſe veꝝ: niſi ita: ego ſcʒ ñ iudica
bo ex poteſtate humana: q̃ꝛ filius hominis
ſum: ſʒ ego iudicabo ex poteſtate verbi: q̃ꝛ
fili⁹ dei ſū. Aut ſi cōtraria τ repugnãtia vi
dētur: ego nō iudicabo: ſed ego iudicabo:
q̃d illinc dicim⁹: vbi ait: Mea doctrina nō Ioh.
eſt mea: quomō mea: quomō no mea: Nō
eñ dixit: Iſta doctrina non eſt mea: ſʒ mea
doctrina nō eſt mea: quã dixit ſuã: eandeʒ
dixit nō ſuã. Quō iſtud verū eſt: niſi ſcd̄m
aliud ſuã dixerit: ſcd̄m aliud ñ ſuã. Scd̄m
formã dei ſuã: ſecunduʒ formã ſerui nō ſu
am. Cū eñ dicit: nō eſt mea ſed ei⁹ qui me Ibid
miſit: ad ip̄m verbū nos fecit recurrere: do
ctrina eñ patris eſt verbū p̄ris qui eſt vni
cus fili⁹. Quid ſibi τ illud vult: q̃ in me cre Ioh
dit: nō i me credit: Quō in ip̄m: quō nō in
ip̄m: quō tã ꝯtrariū ſibiq̃ʒ aduerſuʒ pōt in
telligi: qui in me credit inq̃t nō i me credit
ſed in eū qui me miſit: niſi ita intelligas: q̃ Ubi.
in me credit: nō in hoc qd̄ videt credit: ne
ſit ſpes nr̃a in creatura: ſʒ in eo qui ſuſcepit
creaturã i qua humanis oculis appareret:
ac ſic ad ſe equalē patri cōtemplandum p̄
fidem corda mūdaret. Ideoq̃ʒ ad patrē re
ferēs intentionē credentium τ dicēs: nō in
me credit: ſed in eū q̃ me miſit: nō vtiq̃ʒ ſe a
patre: id ē ab illo q̃ eū miſit voluit ſepari:
ſed vt ſic in eū crederet̃: quō in patrem cui
eq̃lis eſt. Qd̄ apte alio loco dicit: Credit̃ Ioh.1
in deū τ in me credite: id eſt ſicut credit̃ in
deū: ſic τ in me: q̃ꝛ ego τ pater vnus deus. Ioh.
Sicuti ergo hic tãq̃ʒ abſtulerit a ſe fidē ho
minū: τ in patrē trãſtulerit: dicendo: nō in Ioh
me credit: ſʒ in euʒ qui me miſit: a quo tñ ſe
vtiq̃ʒ nō ſepauit. Sic etiã qd̄ ait: Nō ē me Mat
um dare: ſed quib⁹ paratū eſt a patre meo:
puto clarere ſcd̄m quid vtrūq̃ʒ accipiēdū
ſit. Tale ē eñ τ illud: ego nō iudicabo: cū Ioh
ip̄e iudicatur⁹ ſit viuos τ moꝛtuos: ſʒ q̃ꝛ nō
ex poteſtate humana ꝓpterea recurrēs ad
deitatē: ſurſum erigit corda hoim̄: ꝓpter q̃
ſubleuanda deſcēdit.

¶ De vnitate pſone filij dei τ filij hoīs: ſiue ĩ glo ria ſiue in hūilitate. ¶ Ca. xiii

NIſi tñ ip̄e idem eſſet fili⁹ hominis ꝓ
pter formã ſerui quaʒ accepit q̃ ē fili⁹
dei ꝓpter dei formam in qua eſt: nō diceret
ap̄lus paulus de p̄ncipib⁹ hui⁹ ſeculi: Si j.Cor
eñ cognouiſſent: nunq̃ʒ dñm gl̃ie crucifixiſ
ſent. Ex forma eñ ſerui crucifixus eſt: τ tñ
dñs gl̃ie crucifix⁹ ē. Talis eñ erat illa ſuſ
ceptio q̃ deū hoiem̄ faceret: τ hoiem̄ deū.

quid tñ ꝓpter q̇d: ⁊ quid ſecundũ q̇d dica
tur: adiuuãte dño: prudẽs ⁊ diligẽſ ⁊ pius
lector intelliget. Nam ecce diximus: quia
ſcḋm id qḋ deus eſt: glorificat ſuos: ſcḋm hᷓ
vtiq; qḋ dñs glorie eſt: ⁊ tñ dñs glorie cru
cifixus eſt: q̄ recte dicit̃ ⁊ deus crucifixus:
nõ ex v̄tute diuinitatis: ſ; ex infirmitate car
nis: ſicut dicimus: q̄ ſcḋm id qḋ deus eſt iu-
dicat: hoc eſt ex ptãte diuina nõ humana.
Et tñ ipſe homo iudicaturus eſt: ſicut dñs
.25 glorie crucifixus eſt: ita eñ apte ait: Cũ ve
nerit filius hoĩs in gloria ſua: ⁊ oẽs angeli
ei⁹ cũ eo: tũc cõgregabunt̃ ante eũ oẽs gẽ-
tes: ⁊ cetera. que de futuro iudicio vſq; ad
vltimã ſententiã in eo loco p̄dicant̃. Et iu-
dei q̇ppe q̇ in malicia ſua pſeuerãtes: in illo
iudicio puniẽdi ſunt: ſicut alibi ſcriptũ eſt:
.12 Videbunt in quẽ pupugerũt. Cũ eñ ⁊ bo
ni ⁊ mali viſuri ſunt iudicẽ viuoꝝ ⁊ mortu
oꝝ: proculdubio eũ videre non poterunt
mali: niſi ſcḋm formã qua filius hoĩs eſt: ſed
tñ in claritate in qua iudicabit: nõ in humi
litate in qua iudicat⁹ eſt. Ceteꝝ illã dei for-
mam in qua eq̃lis eſt patri ꝓculdubio im-
pij nõ videbũt. Nõ eñ ſunt mũdicordes.
3.5 Beati eñ mundicordes: qm̃ ipſi deũ vide
1.15 bũt. Et ipſa viſio ẽ facie ad faciẽ: q̃ ſummũ
premiũ ꝓmittit̃ iuſtis: ⁊ ipſa fiet: cũ tradet
regnũ deo ⁊ patri: in quo ſue forme viſionẽ
vult intelligi: ſubiecta deo vniuerſa creatu
ra: ⁊ ipſa in qua filius dei filius hoĩs factus
eſt. Quia ſcḋm hanc ⁊ ipſe fili⁹ tũc ſubiectus
mm illi erit: qui ei ſubiecit omnia: vt ſit de⁹ om-
nia in omnibus. Alioquin ſi fili⁹ dei iudex
in forma qua eq̃lis ẽ patri: etiã impijs cuꝫ
iudicaturus eſt apparebit. Quid eſt qḋ ꝓ
14 magno dilectori ſuo pollicet̃ dicẽs: Et ego
diligã eũ: ⁊ oſtẽdã meipm illi. Quapropt̃
fili⁹ hoĩs iudicatur⁹ ẽ: nec tñ ex hũana ptã
te: ſed ex ea qua filius dei eſt. Et rurſus fili
us dei iudicatur⁹ eſt: nec tñ in ea forma ap
parens: in qua de⁹ eſt equalis patri: ſed in
ea qua fili⁹ hoĩs eſt. Itaq; vtrũq; dici pt̃:
⁊ fili⁹ hoĩs iudicabit: ⁊ nõ fili⁹ hoĩs iudica
bit. Quia filius hoĩs iudicabit: vt verũ ſit
5 qḋ ait: Cũ venerit fili⁹ hoĩs: tũc ꝯgregabũ
tur ante eũ oẽs gentes. Et nõ fili⁹ hoĩs iu-
dicabit: vt veꝝ ſit qḋ ait: Ego ñ iudicabo:
8 Et ego nõ quero gloriã meã: eſt q̇ querat ⁊
iudicet. Nã ſcḋm id qḋ in iudicio nõ forma
dei: ſed forma filij hoĩs apparebit: nec ipſe
5 pat̃ iudicabit. Scḋm hoc eñ dictũ ẽ: Pa
ter nõ iudicat quẽquã: ſed omne iudicium
dedit filio. Qḋ vtrũ ex illa locutione dictũ
ſit: quã ſupra cõmemorauim⁹: vbi ait: Sic Ibidẽ
dedit filio habere vitã i ſemetipſo: vt ſignifi
caret q̄ ſic genuit filiũ. An ex illa ḋ qua lo
quit̃ apl's dicẽs: Propt̃ qḋ eũ ſuſcitauit: Phil.2
⁊ donauit ei nomẽ qḋ ẽ ſup oẽ nomẽ. Hoc
eñ de filio hoĩs dictũ eſt: ſcḋm quẽ dei filius
excitat⁹ eſt a mortuis. Ille quippe in forma Ibidem
dei equalis ẽ prĩ: ex q̃ ſe exinaniuit: formã
ſerui accipiẽs: i ipſa forma ſerui ⁊ agit ⁊ pa
titur ⁊ accipit: q̇ cõſequenter ꝯtexit apl's:
Hũiliauit ſe factus obediens vſq; ad mor Ibidem
tẽ: mortẽ aũt crucis: ꝓpt̃ qḋ de⁹ illũ exalta
uit: ⁊ donauit ei nomẽ qḋ eſt ſup omne no-
mẽ: vt in noĩe ieſu oẽ genu flectat̃: celeſtiũ
terreſtriũ ⁊ infernoꝝ: ⁊ oĩs lingua cõfiteat̃:
q̄ dñs ieſus xp̄s in gloria ẽ dei prĩs: Vtrũ
ergo ſcḋm illã: an ſcḋm iſtam locutionẽ dictuꝫ
ſit: Oĩe iudiciũ dedit filio: ſatis hinc ap- Joh.5
paret: q̄ ſi ſcḋm illud diceret̃ ſcḋm qḋ dictum
eſt: Dedit filio habere vitam in ſemetipſo: Ibidem
nõ vtiq; diceret̃: pater nõ iudicat quẽquã.
Scḋm hoc eñ q̄ equalẽ pater genuit filiũ
iudicat cũ illo. Scḋm hoc ergo dictũ eſt q̄
in iudicio ñ in forma dei: ſ; forma filij hoĩs
apparebit. Non quia nõ iudicabit qui de-
dit omne iudiciũ filio: cũ de illo dicat fili⁹:
Eſt qui querat ⁊ iudicet: ſed ita eſt dictuꝫ: Joh.8
Pater ñ iudicat quẽq;: ſed omne iudiciuꝫ Joh.5
dedit filio: ac ſi diceret̃: Patrẽ nemo vide
bit in iudicio viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ: ſed oĩs
filiũ: q̄ filius hoĩs eſt vt poſſit ⁊ ab impijs
videri: cũ ⁊ illi videbũt in quẽ pupugerũt. Zach.12
Qḋ ne conijcere poti⁹ q̄ apte demõſtrare
videamur: ꝓferem⁹ eiuſdẽ dñi certã mani
feſtãq; ſententiã: qua oſtẽdamus ipſam fu
iſſe cãm vt diceret: Pat̃ nõ iudicat quẽq;: Joh.5
ſed omne iudiciũ dedit filio: q̄ iudex in for
ma filij hoĩs apparebit: que forma nõ ẽ pa-
tris ſed filij. Nec ea filij in qua equalis eſt
patri: ſed in q̃ minor eſt patre: vt ſit in iudi
cio conſpicu⁹ ⁊ bonis ⁊ malis. Paulo eñ
poſt dicit: Amẽ dico vobis: quia qui ver- Ibidem
bum meũ audit ⁊ credit ei qui miſit me: ha
bet vitã eternã: ⁊ in iudiciũ nõ veniet: ſed
trãſijt a morte in vitã. Hec vita eterna ẽ illa
viſio que nõ ptinet ad malos. Deinde ſeq̄
tur: Amen amẽ dico vobis: q̄ veniet hora Ibidẽ
⁊ nunc eſt: cũ mortui audient vocẽ filij dei:
⁊ qui audierint viuent. Et hoc ꝓprium eſt
pioꝝ: qui ſic audiũt de incarnatione eius:
vt credãt: q̄ filius dei eſt: id eſt ſic eũ ꝓpter
ſe factum accipiunt minorẽ patre in forma
ſerui: vt credãt q̄ equalis eſt patri in for-
ma dei. Et ideo ſequitur: ⁊ hoc ipſum cõmẽ-

Joh.5 dñs dicit: Sicut pater habet vitã in ſemet
ipſo: ita dedit ⁊ filio vitam habere in ſemet
ipſo. Deinde venit ad viſionẽ ſue clarita-
tis in qua venturꝰ eſt ad iudiciũ: que viſio
cõmunis erit ⁊ impijs ⁊ iuſtis. Sequit̃ eñ
Ibidem ⁊ dicit: Et poteſtatẽ dedit ei iudicium face
re: qm̃ filius hoĩs eſt. Puto nihil eẽ mani-
feſtius. Naꝫ q̃ filius dei eſt equalis patri:
non accepit hanc poteſtatẽ iudicij faciẽdi:
ſed habet illã cũ patre in occulto. Accepit
autẽ illã: vt boni ⁊ mali eũ videant iudicã
tẽ: q̃ filius hominis eſt. Uiſio quippe filij
hominis exhibet̃ ⁊ malis. Nã viſio forme
Math.5 dei ñ niſi mũdis corde: q̃ ipi deũ videbũt:
id eſt ſolis pijs exhibebit̃: quoꝝ dilectioni
hoc ipm̃ ꝓmittit: q̃ ſeipm̃ oſtẽdet illis. Et
Joh.5 ideo vide quid ſequat̃: Nolite mirari hoc
inquit. Quid nos ꝓhibet mirari: niſi illud
qđ reuera mirat̃ omniſ qui nõ intelligit: vt
ideo diceret patrẽ dediſſe ei poteſtatẽ iudi
cium facere q̃ filius hominis eſt: cũ magꝭ
quaſi hoc expectaret̃ vt diceret: qm̃ filius
dei eſt. Sed q̃ filiũ dei ſꝫm id qđ in forma
dei equalis ẽ patri videre iniqui non pñt.
Oportet autẽ vt iudicẽ viuorũ ⁊ mortuo-
rum corã quo iudicabunt̃: ⁊ iuſti videãt et
Ibi.5 iniqui: Nolite inquit hoc mirari: qm̃ venit
hora in qua omnes qui in monumẽtis ſũt
audient vocem eius: ⁊ ꝓdiẽt qui bona geſ
ſerunt in reſurrectionẽ vite: qui mala geſſe
runt in reſurrectionẽ iudicij. Ad hoc ergo
oportebat vt ideo acciperet hanc poteſta-
tem q̃ filius hoĩs eſt: vt reſurgẽtes omnes
viderẽt eum in forma in qua videri ab ho-
minibus poteſt: ſed alij ad damnationeꝫ:
alij ad vitã eternam. Que eſt aũt vita eter
na: niſi illa viſio que nõ cõceditur impijs:
Joh.17 vt cognoſcãt te inquit vnũ verum deum: ⁊
quẽ miſiſti ieſum xp̃um? Quõ ⁊ ipm̃ ieſum
xp̃m: niſi quẽ admodũ vnũ veruꝫ deũ qui
oſtẽdet ſeipm̃ illis? Nõ quomõ oſtendet ſe
etiã puniendis in forma filij hoĩs: ſꝫm illaꝫ
viſionẽ bonus eſt: ſꝫm quã viſionem deus
Ps.72 apparet mũdis corde: qm̃ q̃ꝫ bonꝰ deꝰ iſra-
el rectꝭ corde. Quãdo aũt iudicẽ videbũt
mali: non eis videbit̃ bonus: q̃ non ad eũ
Apoc.1 gaudebunt corde: ſed tũc ſe plangent om
nes tribus terre: in numero vtiq̃ oĩm ma-
loꝝ ⁊ infideliũ. Propt̃ hoc etiã illi qui eũ
dixerat magiſtrũ bonũ: querẽs ab eo ꝯſili-
Math.19 um ꝯſequẽde vite eterne: reſpõdit: Quid
me interrogas de bono: nemo bonus niſi
vnus deus: cũ ⁊ hominẽ alio loco dicat bo
Math.12 num ipe dñs: Bonus homo inquit de bo-
no theſauro cordis ſui ꝓfert bona: ⁊ malꝰ
homo de malo theſauro cordis ſui profert
mala. Sed q̃ ille vitam eternã querebat.
Uita aũt eterna eſt in illa cõtemplatione:
qua nõ ad penã videtur deus: ſed ad gau
dium ſempiternum: Et nõ intelligebat cũ
quo loquebat̃: qui tantũmõ filiũ hominis
arbitrabat̃. Quid me interrogas inquit de Math.
bono: id eſt iſtã formã quã vides quid in-
terrogas đ bono: ⁊ vocas me ſꝫm qđ vides
magiſtrũ bonum: hec forma filij hominis
eſt: hec forma accepta eſt: hec forma appa
rebit in iudicio: non tm̃ iuſtis: ſꝫ ⁊ impijs: ⁊
huius forme viſio non erit in bonũ eis qui
male agũt. Eſt aũt viſio forme mee in qua
cum eſſem: non rapinam arbitratꝰ ſum eẽ Phil.
equalis deo: ſed vt hanc acciperẽ meipm̃
exinaniui. Ille ergo vnus deus pater ⁊ fi-
lius ⁊ ſpiritusſanctus: qui nõ apparebit ni-
ſi ad gaudiũ qđ nõ auferetur a iuſtis. Cui
gaudio futuro ſuſpirabat qui dicit: Unaꝫ Ps.
petij a dño hanc requirã: vt inhabitẽ in do
mo dñi ꝑ omnes dies vite mee: vt contem
pler delectationẽ dñi. Unus ergo deus ip
ſe eſt ſolus bonus: ad hoc q̃ nemo euꝫ vi-
det ad luctũ ⁊ planctũ: ſed tantũ ad ſalu-
tem ⁊ leticiam verã. Scḋm illã formã ſi me
intelligis bonus ſum. Si aũt ſꝫm hanc ſo-
lã: q̇d me interrogas de bono: ſi inter illos
es qui videbũt in quẽ pupugerũt: ⁊ ipa vi
ſio malũ eis erit: q̃ penalis erit. Ex iſta ſen
tentia dixiſſe dñm: q̇d me interrogas de bo Ma
no: nemo bonꝰ niſi vnꝰ deꝰ. His documẽ-
tis q̃ cõmemoraui ꝓbabile eſt: q̃ illa viſio
dei qua ꝯtemplabimur incõmutabilẽ atq̃
hũanis oculis inuiſibilẽ dei ſubſtãtiã q̃ ſolis
ſctis ꝓmittit̃: quã dić apl̃s paulꝰ: Facie ad j.Co
faciẽ: ⁊ đ q̃ dić apl̃s ioãnes: Siles ei erimꝰ j.Jo
qm̃ videbimus eũ ſicuti eſt: ⁊ de qua dicit̃:
Unã petij a dño hãc requirã: vt ꝯtempler Ps
delectationẽ dñi: ⁊ đ q̃ dić ipe dñs: Et ego Joh
diligã eũ ⁊ oſtendã meipm̃ illi: ⁊ ꝓpter quã
ſolã fide corda mũdamꝰ: vt ſimꝰ beati mũ Ma
dicordes: qm̃ ipi deũ videbũt. Et ſi q̃ alia
de iſta viſione dicta ſunt: que copioſiſſime
ſparſa ꝑ omnes ſcripturas inuenit: quiſq̃s
ad eam querẽdã: oculum amoris intẽdit:
ſola eſt ſummũ bonũ noſtrũ: cuiꝰ adipiſcẽ-
di cauſa precipimur agere quicquid recte
agimus. Uiſio vero illa filij hoĩs q̃ ꝓnunci
ata eſt: cũ ꝯgregabunt̃ oẽs gentes ante eũ
⁊ dicẽt ei: Dñe qñ te vidimus eſurientem
⁊ ſitientẽ ⁊ cetera: nec bonũ erit ipijs q̃ mit Ma
tent̃ in ignẽ et̃nũ: nec ſũmũ bonũ erit iuſtꝭ.

Adhuc em̄ vocat eos ad regnū: qđ eis paratum eſt ab initio mūdi. Sicut em̄ illis dicet: Ite in ignē eternū. ita iſtis: venite bn̄dicti patris mei: poſſidete paratū vobis regnū. Et ſicut ibūt illi in cōbuſtionem eternam: ſic iuſti in vitā eternā. Quid eſt autē vita eterna: niſi vt cognoſcāt te inquit vnū verū deū: ꝛ quez miſiſti Jeſum xp̄m. Sed iam i ea claritate de qua dicit patri: quam habui apud te p̄uſq̄ mūd' fieret. Tūc em̄ tradet regnū deo ꝛ patri: vt intret ſeru' bonus in gaudiū dn̄i ſui: ꝛ abſcondat eos q̄s poſſidet deus in abſcōdito vultus ſui a cōturbatione hoim: eoꝝ ſcꝫ qui tūc cōturbabunt audientes illā ſententiā: a quo auditu malo iuſtus nō timebit: ſi modo ꝓtegat in tabernaculo: id eſt in fide recta catholice eccleſie a cōtradictione linguarū: id eſt a calūnijs hereticoꝝ. Si vo eſt alius intellectus verborū dn̄i quib' ait: q̄d me interrogas de bono: nemo bon' niſi vnus de': dū tamē non ideo credat maioris bonitatis eſſe patris q̄ filij ſubſtātia: ſm quā verbum eſt: p qđ facta ſunt oia: nihilq̄ abhorret a ſana doctrina ſecuri vtamur: nō vno tm̄: ſed quotquot reperiri potuerint. Tanto em̄ forti' cōuincunt heretici: quāto plures exitus patent ad eoꝝ laqueos euitandos. Sed ea que adhuc ꝯſideranda ſunt: ab alio petamus exordio.

Marginal notes: Math.25 · Ibidē · Ibidē · Ioh.17 · Cor.15 · Math.25 · Ps.iij · Math.19 · Iacob.j.

Explicit liber prim' de trinitate.

Incipiūt capitula libri ſecūdi.

·j· Ⱶ De regulis ſcd̄m quas ſcriptura de patre loquit ꝛ filio.
·ij· Ⱶ De his ſcripture locis in quib' dubiū eſt an ꝓpter aſſumptā creaturā minorē patre iudicēt filium: an vo hoc tantū qđ licꝫ equalē patri: tm̄ ꝛ de patre ſic doceant.
·iij· Ⱶ De his qui ſpiritūſanctū nō minorem patre iudicāt: ſed tantū q̄ de patre ꝓcedit.
·iiij· Ⱶ De clarificatione qua et pater filiū glorificat ꝛ filius patrē.
·v· Ⱶ Quō intelligēda ſit miſſio: ſiue filij aut ſpirituſſancti.
·vj· Ⱶ Quid ſit q̄ nunq̄ legit pater maior ſpiritufancto: aut ſpirituſſanctus minor patre.
·vij· Ⱶ Propoſitio queſtiōis de multimodis apparitiōib' dei: quaꝝ quedā miſſiōes appellant: cuꝫ pater miſſus nō queat dici: ſed aut fili': aut ſpirituſſanctus coopante tn̄ i omnibus trinitate.
·viij· Ⱶ De his qui naturā dei viſibilē putauerunt.
·ix· Ⱶ De his qui filiū volūt etiā ante carnis aſſumptionē fuiſſe mortalē: vt ſolus pater imortalitatem habere credatur.
·x· Ⱶ An indiſcrete deus trinitas patribus apparuerit. An aliqua ex trinitate pſona.
·xj· Ⱶ De trib' viris abrae viſis: cū quib' ſicut cū dn̄o deo loquit.
·xij· Ⱶ De duobus angelis q̄ in hūana forma apparuerūt loth: ꝛ in quib' domin' ſingularit appellat.
·xiij· Ⱶ De viſione moyſi qua deū vidit in oreb p ignē in rubo.
·xiiij· Ⱶ De apparitione dei in exitu iſrael de egypto.
·xv· Ⱶ De his q̄ diuinit' geſta ſunt coram moyſe in monte ſyna.
·xvj· Ⱶ Utrum deus per ſuam ſubſtātiam moyſi apparuerat: an p viſibilem creaturā.
·xvij· Ⱶ Q ex pſona dn̄i Jeſu chriſti dicta intelligēda ſunt moyſi: ponā te ſuper petrā ꝛ auferā manū meā ꝛ poſteriora mea videbis.
·xviij· Ⱶ De viſione danielis in qua illi ꝛ patris ꝛ filij pſona apparuit in ſpecie corporali.

Ⱶ Aurelij Auguſtini de trinitate in ſecūdum librū proemiū.

Cum homies deū querūt: et ad intelligentiā trinitatis ꝓ captu infirmitatis hūane animū intēdūt: experti difficultates laborioſas: ſiue in ip̄a acie mentis conātes intueri inacceſſibilē lucē: ſiue in ip̄a multiplici ꝛ multimoda locutiōe ſcripturaꝝ vl' lraꝝ ſacraꝝ: vbi mihi nō videt niſi atteri animā: vt xp̄i gr̄a glificata dulceſcat: cum ad aliquid certuꝫ diſcuſſa omni ambiguitate ꝑuenerint: facillime debēt ignoſcere errantibus in tanti ꝑueſtigatiōe ſecreti. Sꝫ duo ſūt que i errore hoim difficillime tolerant: p̄ſumptio priuſq̄ veritas pateat: ꝛ cū iam patuerit p̄ſumpte defenſio falſitat. A quibus duobus vitijs nimis inimicis inuentioni veritat: ꝛ tractatiōi diuinoꝝ ſctōꝝ q̄

libroꝝ: ſi me vt ꝑcor ⁊ ſpero: deus defende
Pſ. 5 rit atqꝫ muniuerit ſcuto bone volũtatꝭ ſue:
⁊ gratia miſericordie ſue: nõ ero ſegnis ad
inq̄rendã ſubſtãtiã dei: ſiue ꝑ ſcripturã eiꝰ
ſiue ꝑ creaturã. Que vtraqꝫ nobis ad hoc
ꝓponiẗ intuenda: vt ip̄e queraẗ: ip̄e diliga
tur: qui ⁊ illã inſpirauit: ⁊ iſtã creauit. Nec
trepidꝰ ero ad ꝓferendã ſentẽtiã meã: in q̄
magis amabo inſpici a rectis: q̄ꝫ timebo
morderi a ꝑuerſis. Gratãter enim ſuſcipit
oculũ columbinũ pulcherrima ⁊ modeſtiſ
ſima caritas: dentẽ autẽ caninũ vel euitat
cautiſſima hũilitas: vel retũdit ſolidiſſima
veritas. Magiſqꝫ optabo a quolibet repꝛ-
hẽdi: q̄ꝫ ſiue ab errãte: ſiue ab adulãte lau
dari. Nullus eñ repꝛhenſoꝛ formidãdꝰ eſt
amatoꝛi veritatis. Eteni aut inimicꝰ repꝛe
henſurus eſt: aut amicꝰ. Si ergo inimicus
inſultat: ferẽdus ẽ. Amicꝰ aũt ſi errat docẽ
dus: ſi docet audiendꝰ. Laudatoꝛ v̓o ⁊ er-
rans ꝯfirmat erroꝛẽ: ⁊ adulãs illicit i erro-
Pſ. 140 rẽ. Emẽdabit ergo me iuſtꝰ i miſericoꝛdia
⁊ arguet me: oleũ aũt peccatoꝛis nõ impin
guabit caput meũ.

¶ De regulis ſcdm quas ſcriptura de patre ⁊ filio loquiẗ. Ca. I.

Quãobrem quãqꝫ firmiſſi
me teneamꝰ de dño noſtro
Jeſu xp̄o: et ꝑ ſcripturas
diſſeminatã: ⁊ a doctis ca
tholicꝭ carũdẽ ſcripturaꝝ
tractatoꝛibꝰ demonſtratã
tanqꝫ canonicã regulã: quõ intelligaẗ dei
filiꝰ ⁊ equalis patri ſcḋm dei formã: in qua ẽ
⁊ minoꝛ patre ſcḋm ſerui formã quã accepit:
in qua forma non ſolũ patre: ſed et ſpiritu
ſancto: neqꝫ h̄ tantũ: ſed etiã ſeipſo minoꝛ
inuẽtus eſt: nõ ſeip̄o qui fuit: ſed ſeip̄o qui
eſt: q̇a forma ſerui accepta: formã dei non
amiſit: ſicut ſcripturaꝝ q̄ in ſuperioꝛe libꝛo
ꝯmemoꝛauimꝰ teſtimonia docuerũt. Sũt
tamẽ quedã in diuinis eloquijs ita poſita
vt ambiguũ ſit ad quã potius regulã refe-
ranẗ: vtrũ ad eam qua intelligimꝰ minoꝛẽ
filiũ in aſſumpta creatura: an ad eam qua
intelligimꝰ: nõ quidẽ minoꝛẽ eſſe filiũ: ſed
equalẽ patri: tamẽ ab illo hunc eſſe deũ de
deo: lumẽ de lumie. Filiũ quippe dicimus
deũ de deo: patrẽ aũt deũ tantũ nõ d̓ deo.
Vñ manifeſtũ ẽ q̄ꝫ filiꝰ habeat aliũ de q̄ ſit
⁊ cui filius ſit: pater aũt non filium de quo
ſit habeat: ſed tantũ cui pater ſit. Omnis
eñ filius de patre eſt qd̓ eſt: ⁊ patri filiꝰ eſt.
Nullus aũt pater de filio eſt qd̓ eſt: ſed fi-
lio pater eſt. Quedã itaqꝫ ita ponunẗ i ſcri
pturis de patre ⁊ filio vt indicẽt vnitatem
equalitatẽqꝫ ſubſtãtie: ſicuti eſt: Ego ⁊ paẗ Joh. 10
vnũ ſumꝰ. et: Cũ in forma dei eſſet: nõ rapi Phil. 2
nã arbitratꝰ eſt eſſe ſe equalẽ deo. ⁊ quecũ-
qꝫ talia ſunt. Quedã v̓o ita vt minoꝛẽ oſtẽ
dant filiũ ꝓpẗ formã ſerui: id eſt ꝓpter aſ-
ſumptã creaturã mutabilis humaneqꝫ ſub
ſtãtie: ſicuti ẽ qd̓ ait: Qm̄ paẗ maioꝛ me ẽ. Joh. 14
et: Pater nõ iudicat quẽq̄ꝫ: ſꝫ om̄e iudiciũ Joh. 5
dedit filio. Nam paulopoſt ꝯſequẽter ait:
Et poteſtatẽ dedit ei iudiciũ facere: qm̄ fi- Ibidẽ
lius hominis eſt. Quedã poꝛro ita vt nec
minoꝛ nec equalis ſit oſtẽdaẗ: ſed tantũ q̄
de patre ſit intimeẗ. vt eſt illud: Sicut ha- Ibidẽ
bet pater vitã in ſemetip̄o: ſic dedit filio vi
tam habere in ſemeip̄o. et illud: Neqꝫ eni Ibidẽ
poteſt filiꝰ a ſe facere quicq̄ꝫ: niſi qd̓ vide-
rit patrẽ facientẽ. Quod ſi ꝓpterea dictuꝫ
acceperimꝰ: qꝛ in forma accepta ex creatu
ra minoꝛ eſt filiꝰ: ꝯſequens erit vt pꝛioꝛ pa Math.
ter ſuꝑ aquas ambulauerit: aut alicuiꝰ alte Joh.
rius ceci nati d̓ ſputo ⁊ luto oculos aperu-
erit. ⁊ cetera: q̄ filiꝰ in carne apparens inter
hoies fecit: vt poſſet ea facere qui dixit: nõ
poſſe filiũ a ſe facere quicq̄ꝫ: niſi qd̓ viderit
patrẽ faciẽtẽ. Quis aũt vẗ delyrꝰ ita ſenti-
at: Reſtat ḡ vt hec ideo dicta ſint: qꝛ incõ
mutabilis ẽ vita filij ſicͭ patris: ⁊ tñ de p̄re
eſt: ⁊ inſeꝑabilis ẽ oꝑatio patris ⁊ filij. Sꝫ
tñ ita operari filio de illo ẽ: de q̄ ip̄e eſt: id
eſt de patre. Et ita videt filiꝰ patrẽ: vt quo
eũ videt: hoc ip̄o ſit filiꝰ. Nõ eñ aliud illi ẽ
eſſe de patre: id eſt naſci d̓ patre: q̄ꝫ videre
patrẽ. Aut aliõ vidẽ oꝑantẽ q̄ꝫ ꝑiter oꝑa-
ri: ſꝫ ideo nõ a ſe: qꝛ non eſt a ſe. Et ideo qd̓ Joh. 10
viderit patrẽ facientẽ: hec eadẽ facit ⁊ filiꝰ
ſimiliẗ: qꝛ de patre eſt. Neqꝫ eñ alia ſimiliẗ
ſicut pictoꝛ alias tabulas pingit: queád-
modũ alias ab alio pictaſ vidit. Nec eadẽ
diſſimiliter: ſicut coꝛpꝰ eaſdẽ lr̄as expꝛimit:
quas animꝰ cogitauit: ſꝫ quecũqꝫ iquit pa-
ter facit: h̄ eadeꝫ filiꝰ facit ſimiliter. Et hec
eadẽ dixit ⁊ ſil̓iter: ac ꝑ h̄ inſeꝑabilis ⁊ par
ẽ oꝑatio patri ⁊ filio: ſꝫ a p̄re eſt filio. Ideo Ibidẽ
nõ põt filiꝰ a ſe facere q̇cq̄ꝫ: niſi qd̓ viderit
patrẽ facientẽ. Ex hac ergo regula qua ita
loquunẗ ſcripture: vt nõ aliũ alio minoꝛẽ:
ſꝫ tantũ velint oſtẽdere quis de quo ſit: nõ
nulli eũ ſenſũ ꝯceperũt: tanqꝫ minoꝛ filius
diceret. Quidã aũt noſtri indoctioꝛes: ⁊ i
his minime eruditi: dũ hec ſcḋm formã ſerui
conanẗ acipe: ⁊ eos rectꝰ intellectꝰ nõ ſeq̄-
tur: ꝑturbanẗ. Qd̓ ne accidat: tenẽda ẽ h̄

regula: qua nõ minoꝛ filius: ſed ꝙ de patre ſit intimat: quib⁹ verbis: nõ inequalitas: ſꝫ natiuitas eius oſtendit.

De his ſcripture locis in quib⁹ dubiũ ē: an propter aſſumpta creaturã minorẽ patre indicent filium: an vero hoc tantũ ꝙ lꝫ equalẽ patri: tñ q2 de patre ſit doceat. Ca. II.

Sunt ergo quedã in ſanctis libꝛis: vt dicere ceperã: ita poſita vt ambiguũ ſit q̃ nã referenda ſint: vtrũ ad illõ qõ ꝓpter aſſumptã creaturã minoꝛ ē fili⁹: an ad illõ ꝙ ꝯuis eq̃lis: tñ q2 de pr̃e ſit indicat. Et mihi quidẽ videt ſi eo mõ ambiguum eſt: vt explicari diſcerniq̈ non poſſit: ex vtralibet regula ſine ꝑiculo poſſe
Joh. 7 intelligi: ſicut eſt qõ ait: Mea doctrina nõ eſt mea: ſꝫ eius qui me miſit. Nã ⁊ ex forma ſerui põt accipi: ſic̃ iam in libro ſuꝑioꝛe tractauim⁹: ⁊ ex forma dei i qua ſic eq̃lis ē pr̃i vt tñ de patre ſit. In dei q̃ppe forma: ſic̃ nõ eſt aliõ fili⁹: aliud vita ei⁹: ſꝫ ipa vita fili⁹ ē: Ita nõ eſt aliud fili⁹: aliõ doctrina ei⁹: ſed ipa doctrina fili⁹ ē: ac ꝑ hoc ſicut id qõ dictũ eſt: dedit filio vitã: nõ aliud intelligit ꝙ̃ genuit filiũ q̃ ē vita. Sic etiã cũ dr̃: Dedit filio doctrinã: bñ intelligit: genuit filiũ q̃ eſt
Joh. 5. doctrina. vt qõ dictũ ē: Mea doctria nõ ē mea: ſꝫ ei⁹ q̃ me miſit: ſic itelligat: ac ſi dictũ ſit: ego nõ ſum a memetipõ: ſed ab ipõ qui me miſit.

De his qui ſpiritũſanctũ nõ minorem patre indicant: ſed tantũ ꝙ de patre procedit. Caplm. III.

Nam ⁊ de ſpũſancto: de quo nõ eſt
Phil. 2 dictũ: ſemetipm̃ exinaniuit formã ſerui accipiẽs. Ait tñ ipe dñs: Cũ
Joh. 16 aũt venerit ille ſpũs veritatis: docebit vos omnẽ veritatẽ. Nõ em̃ loquet a ſemetipõ: ſꝫ q̃cũq̈ audiet loq̃t: ⁊ q̃ vẽtura ſũt ãnũcia-
Ibidẽ bit vobis. Ille me clarificabit: q̃a de meo accipiet: ⁊ ãnũciabit vob. Poſt hec vba: ni-
Ibidẽ ſi ꝯtinuo ſecut⁹ dixiſſet: Oĩa q̃cũq̈ hꝫ pat̃ mea ſũt: ꝓpterea dixi: q2 de meo accipiet: ⁊ annũciabit vob: crederet fortaſſe ita nat⁹ de xp̃o ſpũſſanct⁹: queadmodũ ille de pr̃e.
Joh. 7 De ſe q̃ppe dixerat: Mea doctrina nõ eſt
Joh. 16 mea: ſꝫ ei⁹ q̃ me miſit. De ſpũ aũt ſctõ: Nõ em̃ loquet a ſemetipõ: ſꝫ q̃cũq̈ audiet loq̃t q2 de meo accipiet ⁊ ãnũciabit vob. Sꝫ q2 reddidit cãm cur dixerit: de meo accipiet.
Ibidẽ Ait em̃: Oĩa q̃cũq̈ hꝫ pr̃ mea ſũt: ꝓpterea dixi: q2 de meo accipiet: reſtat vt intelligat etiã ſpũſſanct⁹ de pr̃e hr̃e ſic̃ ⁊ filius. Quõ: niſi ſcḋm id qõ ſupra diximus: Cũ aũt venerit
paraclit⁹ quẽ ego mittã vob a pr̃e: ſpm̃ veritatis q̃ a pr̃e ꝓcedit: ille teſtimoniũ ꝑhibebit de me. Procedẽdo itaq̈ a pr̃e dr̃ nõ loq̃ a ſemetipõ: ⁊ ſic̃ nõ ex eo fit vt minoꝛ ſit fili⁹: q2 dixit: Nõ põt fili⁹ a ſe facẽ q̃cq̈: niſi Joh. 5
qõ viderit patrẽ facientẽ. Nõ em̃ hoc ex forma ſerui dixit: ſꝫ ex forma dei: ſic̃ iã oñdim⁹. Hec aũt vba nõ indicãt ꝙ minoꝛ ſit: ſꝫ ꝙ de pr̃e ſit: ita nõ hinc efficit vt minoꝛ ſit ſpirit⁹ ſanct⁹: q2 dictũ ē de illo: Nõ em̃ loquet a ſe- Joh. 16
metipõ: ſꝫ quecũq̈ audiet: loquet. Scḋm hoc em̃ dictũ eſt: ꝙ de patre ꝓcedit. Cũ vero ⁊ fili⁹ de patre ſit: ⁊ ſpũſſanct⁹ a patre ꝓcedat: cur nõ ambo filij dicant: nec ambo geniti: ſed ille vnus fili⁹ vnigenit⁹: hic aũt ſpũſſanctus: nec filius: nec genitus: q̃a ſi genitus vtiq̈ filius: alio loco ſi deus donauerit: et quãtũ donauerit diſſerem⁹.

De clarificatione qua ⁊ pr̃ filiũ: ⁊ fili⁹ patrẽ clarificat. Ca. IIII.

Verũtamẽ hoc euigilẽt: ſi pñt: q̃ hoc etiã ſibi ſuffragari putauerũt: q̃ſi ad demõſtrãdũ patrẽ filio maioꝛẽ: q2 di-
xit fili⁹: Pat̃ clarifica me: ⁊ ecce ſpũſſanct⁹ Joh. 17
clarificauit eũ. Nũquid nã ⁊ ipe maioꝛ eſt illo: Porro aũt ſi ꝓpterea ſpũſſanct⁹ clarificat filiũ: q2 de filij accipiet: ideo ⁊ de eius accipiet: q2 oĩa q̃ hꝫ pat̃ ipi⁹ ſũt: manifeſtũ Joh. 16
eſt: q2 cũ ſpũſſanctus gloꝛificat filiũ: pater glificat filiũ. Vñ cognoſcit ꝙ oĩa q̃ habet pat̃: nõ tantũ filij: ſꝫ etiã ſpũſſancti ſunt: q2 potẽs ē ſpũſſanct⁹ gloꝛificare filiũ: quẽ glorificat pater. Q2 ſi ille q̃ gloꝛificat: eo quẽ gloꝛificat maioꝛ eſt: ſinãt vt eq̃les ſint q̃ ſe inuicẽ gloꝛificãt. Scriptũ eſt aũt ꝙ ⁊ filius gloꝛificet patrẽ. Ego te inq̃t gloꝛificaui ſu- Joh. 17
per terrã. Sane caueant ne putet ſpũſſanctus maioꝛ ambob⁹: q2 gloꝛificat filiũ quẽ gloꝛificat pater: ipm̃ autẽ nec a patre nec a filio ſcriptũ eſt gloꝛificari.

Quõ intelligẽda ſit miſſio: ſiue filij: ſiue ſpũſſancti. Caplm. V.

Sed in his ꝑuicti: ad illud ſe ꝯuertunt vt dicãt: maioꝛ eſt q̃ mittit: ꝙ̃ qui mittit. Proinde maioꝛ eſt pat̃ filio: q2 fili⁹ a patre ſe miſſũ aſſidue cõmemorat. Maioꝛ ē ⁊ ſpũſancto: q2 de illo di-
xit Jeſus: Quẽ mittet pat̃ in noĩe meo. Et Joh. 14
ſpũſſanct⁹ vtroq̈ minoꝛ ē: q2 ⁊ pat̃ eũ mittit ſic̃ cõmẽoꝛauim⁹: Et fili⁹ cũ dic̃: Si aũt abiero mittã eũ ad vos. Qua in queſtione primũ q̃ro: vñ ⁊ quõ miſſus ſit fili⁹. Ego in- Joh. 16
quit a patre exiui: ⁊ veni in hunc mũdum.

Ergo a patre exire: ⁊ venire in hūc mūdū:
hoc eſt mitti. Quid igit̄ eſt qđ de illo idem
Joh.j. ipe euāgeliſta dicit: In hoc mūdo erat: et
mūdus p eū fact⁹ eſt: ⁊ mūd⁹ eū nō cogno
uit: Deinde cōiungit: In ſua ꝓpria venit.
Illuc vtiqꝫ miſſus ē: quo venit. At ſi i hūc
mūdū miſſus eſt: q̄r exijt a patre ⁊ venit in
hūc mūdū: ⁊ i hoc mūdo erat. Illuc ḡ miſ
ſus eſt vbi erat. Nā ⁊ illud qđ ſcptū eſt in
Hiere.23 ꝓpha deū dicere: Celū ⁊ terrā ego impleo.
Si de filio dictū eſt: ipm eī nōnulli volūt
intelligi: vel ꝓphetis: vel in ꝓphetis locu
tum: q̄ miſſus eſt niſi illuc vbi erat: Ubiqꝫ
Ubi.ſ. eī erat q̄ ait: Celū ⁊ terraꝫ ego impleo. Si
aūt de patre dictū ē: vbi eē potuit ſine vbo
Sap.8 ſuo: ⁊ ſine ſapientia ſua: que ptendit a fine
vſqꝫ ad finē fortiter: ⁊ diſponit oīa ſuauit̄.
Sed neqꝫ ſine ſpūſancto vſqꝫ eſſe potuit.
Itaqꝫ ſi vbiqꝫ ē de⁹: vbiqꝫ eſt etiā ſpūs ei⁹.
Illuc ḡ ⁊ ſpūſſanct⁹ miſſus ē vbi erat. Nā
et ille q̄ nō inuenit locū: quo eat a facie dei
Pſ.138 ⁊ dicit: Si aſcēdero in celū tu ibi es: ſi de
ſcendero in infernū ades: vbiqꝫ volēs in
telligi pſentē deū: prius nomiauit ſpm ei⁹.
Nā ſic ait: Quo abibo a ſpiritu tuo: ⁊ quo
Ibidē a facie tua fugiā: Quocirca ſi ⁊ fili⁹ ⁊ ſpiri
tuſſanct⁹ illuc mittit̄ vbi erat: querendū eſt
quō intelligat̄ iſta miſſio: ſiue filij: ſiue ſpiri
tuſſancti. Pater eī ſolus: nuſq̄ legit̄ miſ
Gal.4 ſus. Et de filio quidē ita ſcribit apls: Cuꝫ
aūt venit plenitudo tpis: miſit deus filiuꝫ
ſuū: factū ex muliere: factū ſub lege: vt eos
qui ſub lege erāt redimeret. Miſit inq̄t fi
liū ſuū factū ex muliere. Quo noīe q̄s ca
tholicus neſciat: nō eū puationē virginita
tis: ꝫ differentiā ſexus hebreo loquēdi mo
Ubi.ſ. re ſignificare voluiſſe: Cum itaqꝫ ait: Mi
ſit de⁹ filiū ſuū factū ex muliere: ſatis ōndit
eoipſo miſſum filiū quo fact⁹ eſt ex mulie
re. Q̄r ergo de deo nat⁹ eſt: in hoc mundo
erat. Q̄r aūt de maria nat⁹ ē: in hūc mūdū
miſſus aduenit. Proinde mitti a p̄re ſine
ſpirituſancto nō potuit: nō ſolū q̄r intelli
git̄ pat̄ cuꝫ eū miſit: id eſt fecit ex femīa: nō
vtiqꝫ ſine ſpirituſancto feciſſe. Uerūetiam
q̄ manifeſtiſſime atqꝫ aptiſſime in euange
lio dicit̄ virgini marie querenti ab angelo:
Luc.j quō fiet iſtud: ſpūſſanct⁹ ſupueniet in te: et
virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Et Ma
Math.j theus dicit: Inuēta eſt in vtero habēs de
ſpirituſancto. Q̄qꝫ ⁊ apud Eſaiā ꝓphe
tam ipe xp̄s intelligit̄ de aduentu ſuo futu
Eſaie.48 ro dicere: Et nūc domin⁹ miſit me ⁊ ſpirit⁹
eius: fortaſſe aliq̄s cogit: vt dicam⁹ etiaꝫ a

ſeipo miſſum eſſe filiū: q̄r ille marie conce
ptus ⁊ part⁹ opatio trinitatis ē: qua crean
te oīa creant̄. Et quō iā inq̄t: pater eū miſit
ſi ipe ſe miſit: Cui primū r̄ndeo q̄rēs: vt di
cat ſi pōt. Quō p̄r eū ſanctificauit ſi ſe ipſe
ſanctificauit: vtrūqꝫ eī idē dn̄s ait: Quē Joh.10
pater inq̄t ſanctificauit ⁊ miſit in hunc mū
dū: vos dicit: q̄r blaſphemat q̄m dixi fili⁹
dei ſuꝫ. Alio aūt loco ait: Et p eis ſanctifi Joh.17
co meipm. Itē q̄ro quō eū pat̄ tradidit: ſi
ipe ſe tradidit. vtrūqꝫ eī dicit apls pau Roma.8
lus: Qui filio inq̄t ꝓprio nō pepcit: ꝫ p no
bis oīb⁹ tradidit illū. Alibi aūt de ipo ſal Gal.2
uatore ait: Qui me dilexit: ⁊ tradidit ſeipꝫ
p me. Credo r̄ndebit: ſi hec pbe ſapit: q̄a
vna volūtas eſt patris ⁊ filij: ⁊ inſepabilis
opatio. Sic ḡ intelligat illā incarnatōeꝫ: ⁊
ex virgine natiuitatē: in q̄ fili⁹ intelligit̄ miſ
ſus: vna eadēqꝫ opatiōe p̄ris ⁊ filij inſepa
biliter eē factā: nō vtiqꝫ inde ſepato ſpūſā
cto: de q̄ apte dicit̄: Inuēta eſt in vtero ha Math.j
bens de ſpūſancto. Nā etiā ſi ita queram⁹
enodati⁹ fortaſſis qđ dicim⁹ apparebit: quō
miſit de⁹ filiū ſuū. Juſſit vt veniret: atqꝫ il
le iubēti obtēpās venit: an rogauit: an tan
tūmodo admonuit: Sed qđlibet horū ſit:
vbo vtiqꝫ factū ē: Dei aūt vbū: ipe ē dei fi
li⁹. Quapropt̄ cū eū p̄r vbo miſit: a p̄re et
vbo ei⁹ factū ē vt mitteret̄. Ergo a p̄re ⁊ fi
lio miſſus ē idē fili⁹: q̄r vbū p̄ris ē ipe fili⁹.
Quis eī ſe tā ſacrilega induat opinione:
vt putet tpale verbū a p̄re factū eē: vt eter
n⁹ fili⁹ mitteret̄: ⁊ i carne appareret ex tpe:
Sꝫ vtiqꝫ i ipo dei verbo qđ erat i pncipio Joh.j
apud deū: ⁊ de⁹ erat i ipa. ſ. ſapiētia dei: ſi
ne tpe erat: quo tpe illū in carne apparere Ibidē
oporteret. Itaqꝫ cū ſine vllo initio tpis in
pncipio eſſet verbū: ⁊ verbū eēt apud deū:
⁊ de⁹ eēt vbū: ſine vllo tpe i ipo vbo erat: q̄
tpe verbū caro fieret ⁊ habitaret in nobis. Ibidē
Que plenitudo tpis cū veniſſet: miſit de⁹ Gal.4
filiū ſuū: factū ex muliere: id eſt factū ē i tē
pore vt incarnatū verbū hoīb⁹ appareret:
qđ in ipo verbo ſine tpe erat: in quo tēpore
fieret. Ordo quippe temporū in eterna dei
ſapiētia ſine tēpore eſt. Cū itaqꝫ hoc a pa
tre ⁊ filio factū eſſet: vt in carne filius appa
reret: cōgruēter dict⁹ eſt miſſus ille q̄ in ea
carne apparuit: miſiſſe aūt ille qui in ea nō
apparuit. Q̄m illa q̄ corā corpeis oclis fo
ris gerūt̄: ac infiore appatu nature ſpirita
lis exiſtūt: ꝓpterea cōuenienter miſſa dicūt̄.
Forma porro illa ſuſcepti hoīs: filij pſona
eſt: nō etiā p̄ris. Quapropt̄ pat̄ inuiſibilis

vnacum filio ſecũ inuiſibili: eundẽ filiũ vi-
ſibilẽ faciẽdo: miſiſſe eũ dictuſ eſt: qui ſi eo
modo viſibilis fieret: vt cũ patre inuiſibil'
eſſe deſiſteret: id eſt ſi ſubſtãtia inuiſibilis v̉-
bi in creaturã viſibilẽ mutata ꝛ trãſiẽs ver
teret: ita miſſus a patre intelligeret filius:
vt tantũ miſſus nõ etiã cũ patre mittẽs iue
niret. Cum vͦ ſic accepta ẽ forma ſerui vt
maneret incõmutabilis forma dei: manife
ſtũ eſt: ꝙ a patre ꝛ filio nõ apparẽtibꝰ factũ
ſit ꝙ appareret i filio: id eſt vt ab inuiſibili
pře cuꝫ inuiſibili filio: idẽ ipe filiꝰ viſibilis
Joh.8 mitteret. Cur ḡ ait: Et a meipo non veni:
Jã hoc ẜm formã ſerui dictũ ẽ: ẜm quã di-
Ibidẽ ctũ ẽ: Ego nõ iudico queꝗ̃. Si ergo miſ-
ſus dr̃ inquãtũ apparuit foris in creatura
corpali: qui intus i natura ſpiritali oculis
mortaliũ ſemp occultus eſt: iam i ꝓmptu
eſt intelligere etiã de ſpũſancto cur miſſus
et ipe dicat. Facta eſt eni quedaꝫ creature
ſpecies ex tpe in qua viſibiliter oſtenderet
ſpũſſanctus: ſiue cum in ipm dominũ cor-
porali ſpecie velut columba deſcẽdit: ſiue
cũ decem diebus pactis poſt eius aſcenſi-
Act.2 onem: die pentecoſtes factus eſt ſubito de
celo ſonus: quaſi ferret flatus vehemẽs: ꝛ
viſe ſunt illis lingue diuiſe tanꝗ̃ ignis: qui
ꝛ inſedit ſup vnũ queꝗ̃ eorũ. Hec opera-
tio viſibiliter exp̃ſſa: ꝛ oculis oblata mor-
talibꝰ: miſſio ſpũſſancti dicta eſt: nõ ita vt
appareret eius ipa ſubſtãtia: qua ipe inui-
ſibilis ꝛ incõmutabilis eſt: ſicut pater et fi-
lius: ſed vt exterioribꝰ viſis hominũ corda
cõmota a temporali manifeſtatõne veniẽ-
tis: ad occultam eternitatẽ ſemp preſentis
cõuerterent.

¶ Quid ſit qᵭ nunꝗ̃ legit: aut pa
ter maior ſpũſancto: aut ſpũſſan-
ctus minor patre. ¶ Caplm. vi.

Ideo aũt nuſꝗ̃ ſcriptũ eſt ꝙ deus
pater maior ſit ſpũ ſancto: vel ſpi-
ritusſanctus minor deo patre: ꝗ̃
non ſic eſt aſſumpta creatura: in qua appa
reret ſpũſſanctꝰ: ſicut aſſumptus ẽ filiꝰ ho-
minis: in qua forma ipſius verbi dei: pſo-
na p̃ſentaret: non vt haberet verbũ dei: ſi-
cut alij ſapiẽtes ſancti: ſed pre participibꝰ
ſuis. Nõ vtiꝗ̃ ꝙ amplius habebat verbũ
dei vt eſſet ꝙ̃ ceteri excellẽtiore ſapiẽtia: ẜ
ꝙ ipm verbũ erat. Aliud eſt eni verbuꝫ in
carne: aliud verbũ caro. Itẽ aliud eſt ver-
bũ in homie: aliud verbũ homo. Caro eni
Joh.j ꝓ homie poſita eſt i eo ꝙ ait: Verbũ caro
Luc.3 factũ ẽ: ſicut illud: Et videbit oĩs caro ſa-
lutare dei. Non eni ſine anima vel ſine mẽ-
te: ſed ita oĩs caro: ac ſi diceret: omnis ho-
mo. Non ergo ſic eſt aſſumpta creatura: in
qua appareret ſpũſſanctꝰ: ſic aſſumpta eſt
caro illa ꝛ hũana illa forma ex virgine ma
ria. Neqꝫ eni columbã beatificauit ſpiritꝰ:
vel illũ flatũ: vel illũ ignẽ: ſibiqꝫ ꝛ perſone
ſue in vnitatẽ habitũqꝫ cõiunxit in eternũ.
Haud vͦ mutabilis ꝛ cõuertibilis eſt na-
tura ſpũſſancti: vt non hec ex creatura fie-
rent: ẜ ipe in illud atqꝫ illud mutabilit' ver-
teret: ſicut aqua i glaciẽ. Sed apparuerũt
iſta ſicut oportune apparere debuerũt: cre-
atura ſeruiẽte creatori: ꝛ ad nutũ eius incõ
mutabiliter in ſeipo ꝑmanẽtis: ad eũ ſigni
ficandũ ꝛ demõſtrandũ: ſicut ſignificari et
demõſtrari mortalibus oportebat mutata
atqꝫ cõuerſa. Proinde quãꝗ̃ illa colũba
ſpũs dicta ſit: ꝛ de illo igne cũ diceret: Vi- Act.2
ſe ſũt illis inquit lingue diuiſe velut ignis:
qui ꝛ inſedit ſup vnũquẽqꝫ eoꝝ: ꝛ ceperũt
loqui linguis: queadmodũ ſpũſſanctꝰ da
bat eis pronũciare: vt oſtẽderet ꝑ illũ ignẽ
ſpm̃ demõſtratũ: ſicut per columbã. Non
tamẽ ita poſſumus dicere ſpiritũſanctũ: et
deũ: ꝛ columbã: aut ꝛ deũ ꝛ ignẽ: ſicut dici
mus filiũ: ꝛ deũ: ꝛ hominẽ: nec ſicut dicimꝰ
filiũ agnũ dei: nõ ſolũ Joanne baptiſta di
cẽte: Ecce agnꝰ dei: ẜ etiã Joanne euãgeli Joh.j
ſta videte agnũ occiſũ in apocalypſi. Illa Apoc.5
quippe viſio ꝓphetica nõ eſt exhibita ocu-
lis corporeis per formas corporeas: ſed in
ſpũ: ꝑ ſpiritales imagines corpoꝝ. Colũ-
bam vͦ illam ꝛ ignẽ oculis viderunt: qui-
cũqꝫ viderũt: quãꝗ̃ de igne diſceptari po
teſt: vtrũ oclis: an ſpũ viſus ſit: ꝓpter ver
ba ſic poſita. Non eni ait: Viderũt liguas Act.2
diuiſas velut ignẽ: ẜ viſe ſunt eis. Nõ aũt
ſub eadẽ ſignificatiõe ſolemꝰ dicere: viſuꝫ
eſt mihi: qua dicimꝰ vidi. Et in illis quidẽ
ſpiritalibꝰ viſis imaginũ corpaliũ ſolet di-
ci: ꝛ viſuꝫ ẽ mihi: ꝛ vidi. In iſtis vͦ q̃ ꝑ ex-
preſſam corpalẽ ſpeciẽ oculis demõſtrant:
nõ ſolet dici: viſuꝫ eſt mihi: ẜ vidi. De illo
ergo igne põt eẽ queſtio: quomõ viſus ſit:
vtrũ intus in ſpũ tanꝗ̃ foris: an vere foris
coram oculis carnis. De illa vͦ columba
que dicta eſt corporali ſpecie deſcendiſſe:
nullꝰ vſꝗ̃ dubitauit: ꝙ oculis viſa ſit. Nec
ſicut dicimꝰ filiũ petrã: ſcp̃tũ ẽ eni: Petra j.Cor.10
erat xp̃s: ita poſſumꝰ dicere: ſpm̃ columbã
vel ignẽ. Illa eni petra iam erat in creatu-
ra: et ꝑ actiõis modũ nũcupata eſt nomie
xp̃i: quẽ ſignificabat: ſicut lapis ille: quem Gen.28

Jacob poſitū ad caput etiā vnctiōe ad ſi-
Geñ. 22 gnificādū dñm aſſumpſit. Sic Iſaac xp̄s
erat: cum ad ſe imolandū ligna portabat.
Acceſſit iſtis actio quedā ſignificatiua iaʒ
exñtibꝰ: nō aūt ſic illa colūba ⁊ ignis ad h̄
Exo. 3 tātūmō ſignificāda repēte extiterūt. Ma-
gis iſta ſimilia mihi videnť flamme illi q̄ in
Ibidē. 13 rubo apparuit Moyſi: et illi colūne quam
Ibidē. 19 ꝓplus in heremo ſequebať: et fulgoribus ⁊
tonitruis que fiebāt cū lex dareť in monte.
Ad hoc eni corꝑalis rerū illaꝝ extitit ſpe-
cies: vt aliq̄d ſignificaret atq̄ p̄teriret.

Propoſitio q̄ſtiōis de multimo dis apparitiōibꝰ dei: q̄rū quedaʒ miſſiōes appellāť: cū pr̄ miſſꝰ n̄ q̄at dici: ſʒ aūt filiꝰ: aut ſpūſſanctꝰ coꝑante tñ i oībꝰ trinitate. Ca. VII.

PRopter has ergo corporales for-
mas: que ad eū ſignificandū: ⁊ ſic
humanis ſenſibꝰ oportebat demō
ſtrādū tꝑaliter extiterūt. Miſſus diciť etiā
ſpūſſanctꝰ: nō tamē minor patre dictus ē:
ſicut filius ꝓpter formā ſerui: q̄ illa forma
ſerui inheſit ad vnitatē ꝑſone: ille v̄o cor-
porales ſpecies ad demōſtrandū q̄ opus
fuit ad tempus apparuerūt: et eſſe poſtea
deſtiterūt. Cur ergo nō ⁊ pať diciť miſſus
per illas ſpecies corporales: ignem rubi: ⁊
columnā nubis: vel ignis ⁊ fulgura i mon
te: etſi qua talia tunc apparuerūt: cum eum
corā patribus locutū: teſte ſcriptura didi-
cimus: ſi ꝑ illos creature modos ⁊ formas
corporaliter expreſſas: et humanis aſpecti
bus p̄ſentatas ipe demonſtrabať. Si autē
filius per ea demonſtrabať: cur tanto poſt
diciť miſſus: cuʒ ex femina factus eſt: ſicut
Gal. 4 ap̄lus dicit. Cum autē venit plenitudo tē
poris: miſit deus filiū ſuum factū ex muli-
ere. q̄n quidē ⁊ antea mittebať: cum ꝑ illaſ
creature mutabiles formas patribus appa
rebat. Aut ſi non recte poſſet dici miſſus:
Ioh. j niſi cum verbū caro factum eſt: cur miſſus
diciť ſpūſſanctus: cuius nulla talis incor-
poratio facta eſt: Si v̄o per illa viſibilia q̄
in lege et ꝓphetis cōmendanť: nec pater:
nec filius: ſed ſpūſſanctus oſtendebať: cur
etiā ipe nūc diciť miſſus: cuʒ illis modis et
antea mittereť: In huiꝰ ꝑplexitate queſtio
nis adiuuāte dño: primū q̄rendū eſt: vtrū
pater: an filius: an ſpūſſanctus: an aliquā-
do pater: aliq̄n filius: aliq̄n ſpūſſanctꝰ: an
ſine vlla diſtinctiōe ꝑſonarum: ſicut diciť
deus vnus et ſolus: id eſt ipa trinitas per
illas creature formas patribuſ apparuerit.
Deinde quodlibet horū inuentū viſum ve-
fuerit: vtrū ad hoc opus tantūmō creatu-
ra formata ſit: in qua deus ſicut tūc opor-
tuiſſe ipe iudicauit: hūanis oſtēdereť aſpe
ctibus. An angeli q̄ iā antea erāt ita mitte
banť: vt ex ꝑſona dei loq̄renť: aſſumentes
corporalē ſpeciē de creatura corporea: in
vſum miniſterij ſui: ſicut cuiq̄ opus eſſet.
Aut ipm corpꝰ ſuū cui nō ſubdunť: ſʒ ſub-
ditū regunt: in ſpecies quas vellent accō-
modatas atq̄ aptas actiōibus ſuis mutā
tes atq̄ vertētes ſm attributā ſibi a crea-
tore potentiā. Poſtremo videbimꝰ id q̄d
querere inſtitueramꝰ: vtrū filius: an ſpūſſā
ctus: et antea mittebanť. Et ſi mittebanť:
quid inter illā miſſionē: ⁊ eā quā in euāge-
lio legimꝰ diſtet: an nō ſit miſſus aliq̄s eoꝝ:
niſi cū vel filius factꝰ eſſet ex maria v̄gine:
vel cū ſpūſſanctꝰ viſibili ſpecie: ſiue i colū-
ba: ſiue in igneis linguis apparuerit.

De his q̄ naturā verbi dei viſi- bilē putauerūt. Capitulū. VIII.

OMittamꝰ igiť eos q̄ nimis carna-
liter naturā verbi dei atq̄ ſapiētiā
q̄ in ſeipa manēs innouat oīa quā
vnicū dei filiū dicimꝰ: nō ſolū mutabilē: ve
rūetiā viſibilē eſſe putauerūt. Hi eni mul-
tū craſſū cor diuinis rebꝰ inquirēdis auda
cius q̄ religioſius attulerūt. Anima q̄ppe
cū ſit ſubſtātia ſpiritalis: cūq̄ etiā ipſa fa-
cta ſit: nec ꝑ aliū potuerit fieri: niſi ꝑ quē fa
cta ſūt oīa: ⁊ ſine quo factū eſt nihil: q̄uis
ſit mutabilis: nō ē tñ viſibilis: q̄d illi d̄ ver-
bo ipo atq̄ ipa ſapiētia dei: ꝑ quē facta eſt
aīa: crediderūt: cū ſit illa nō inuiſibilis tātū
q̄ ⁊ aīa eſt: ſʒ etiā incōmutabilis q̄ aīa non
eſt. Eadē q̄ppe incōmutabilitas eiꝰ cōme-
morata eſt: vt diceret in ſeipa manēs: inno
uat oīa. Et iſti q̄dē ruinā erroris ſui diuia-
rū ſcripturaꝝ teſtimonijs q̄ſi fulcire conā-
tes: adhibēt pauli ap̄li ſentētiā: ⁊ q̄d dictū
eſt de vno ſolo deo: in quo ipa trinitas in-
telligiť tm̄ de p̄re: nō ⁊ de filio: ⁊ d̄ ſpūſan-
cto dictū accipiūt. Regi aūt ſeculorū im- j. Ti
mortali: inuiſibili: ſoli deo honor ⁊ gloria i
ſecula ſeculoꝝ. Et illud alterū: Beatꝰ ⁊ ſo Ibi
lus potēs rex regū: ⁊ dñs dñantiū: q̄ ſolus
habet imortalitatē: ⁊ lucē habitat īacceſſi-
bilē: quē nemo hoīm vidit: nec videre pōt.
Hec queādmodū intelligēda ſint: iam ſa-
tis nos diſſeruiſſe arbitror.

De his qui filiū volūt etiaʒ ante carnis aſſumptōeʒ fuiſſe mortalē: vt ſolus pater imortalitatē habere credatur. Capitulū. IX.

Verū illi qui iſta nō de filio nec de ſpūſancto: ſ; tm̄ de p̄re accipi volūt: dicūt viſibilē filiū non p̱ carnē de v̄gine aſſūptā: ſ; etiā antea p̱ ſeipm̄. Nā ip̄e inquiūt apparuit oculis patrū. Quibꝰ ſi dixeris: Quō ḡ viſibilꝭ p̱ ſeipm̄ filiꝰ: ſic ſequit̄ ꝛ mortalis p̱ ſeipm̄ filiꝰ: vt ꝯſtet vobis ꝙ tantūmodo d̄ p̄re vultis intelligi: qđ dictū eſt: Qui ſolꝰ habet imortalitatē. (Thi. 6) Nā ſi ꝓpt̄ carnē ſuſceptā mortalis ē filiꝰ ꝓpt̄ hāc ſinite vt ſit ꝛ viſibilis. Rn̄dēt: nec ꝓpt̄ hāc mortalē ſe filiū dicere: ſ; ſic ꝛ an̄ viſibilē: ita ꝛ an̄ mortalē. Nā ſi ꝓpter carnē filiū dicūt eſſe mortalē: iā nō pater ſine filio ſolꝰ habet imortalitatē: qꝛ ꝛ v̄bū eius: p̱ qđ facta ſunt (Joh. j) oīa: habet imortalitatē. Neqꝫ em̄ qꝛ carnē aſſumpſit mortalē: ideo amiſit imortalitatē ſuā. Qn̄ quidē nec aīe hūane h̓ accidere potuit vt cū corp̱e moreret̄: dicēte ip̄o dn̄o: (Math. jo) Nolite timere eos q̄ corpus occidūt: aīam aūt nō p̄nt occidere. Aut v̄o etiā ſpūſſāctꝰ carnē aſſumpſit: de q̄ vtiqꝫ ſine dubio turbabūt̄. Si ꝓpter carnē mortalis ē filiꝰ: quō accipiāt patrē tm̄mō ſine filio ꝛ ſine ſpūſācto habere imortalitatē: qn̄ quidē ſpūſſanctus nō aſſūpſit carnē? Qui ſi nō h; imortalitatē: nō ergo ꝓpter carnē mortalis ē filiꝰ. Si aūt habet ſpūſſanctus imortalitatē: (Thi. 6) nō de p̄re tm̄mō dictū eē: Qui ſolus hab; imortalitatē? Quocirca ita ſe arbitrant̄: et an̄ incarnatiō; p̱ ſeipm̄ mortalē filiū poſſe ꝯuincere: qꝛ ip̄a mutabilitas nō incōueniēter mortalitas dicit̄: ſ̄m quā ꝛ aīa dr̄ mori: nō qꝛ in corpꝰ: vel in aliquā alterā ſubſtantiā mutat̄ ꝛ vertit̄: ſ; in ip̄a ſua ſubſtātia q̄cquid alio mō nūc ē aut fuit: ſ̄m id qđ deſtitit eſſe qđ erat: mortale dep̱hendit̄. Quia itaqꝫ iquiūt anteqꝫ natꝰ eſſet filiꝰ dei d̄ v̄gine maria: ip̄e app̱uit p̄ribꝰ nr̄is: nō in vna eadēqꝫ ſpecie: ſ; multiformit̄: alit̄ atqꝫ alit̄. Et viſibilis ē p̱ ſeipm̄: qꝛ nōdū carne aſſūpta: ſubſtātia eiꝰ ꝑſpicua mortalibꝰ oculis fuit: et mortalis inquātū mutabilis. Ita et ſpūſſāctꝰ: q̄ alias colūba: alias ignis apparuit. Vn̄ nō trinitati aiūt: ſ; ſinglarit̄ ꝓprie (Ibidē) p̄ri tātūmō cōuenit qđ dictū ē: Immortali inuiſibili ſoli deo: ꝛ q̄ ſolꝰ habet imortalitatem: ꝛ lucē habitat inacceſſibilē: quē nemo hoīm vidit: nec videre pōt. Omiſſis ḡ iſtis: q̄ nec aīe ſubſtātiā inuiſibilē noſſe potuerūt: vn̄ longe remotū ab eis vt noſſent vnius ꝛ ſolius dei: id eſt patris et filij et ſpūſſancti: non ſolū inuiſibilē: verū ꝛ incōmutabilem p̱manere ſubſtantiā: ac p̱ hoc in vera ꝛ ſincera imortalitate cōſiſtere: nos q̄ nunqꝫ apparuiſſe corporeis oculis deū: nec patrē: nec filiū nec ſpūſanctū dicimꝰ: niſi p̱ ſubiectā ſue poteſtati corporeā creaturā: in pace catholica pacifico ſtudio reqramꝰ: pati corrigi: ſi fraterne ac recte rep̱hendimur: parati etiā ſi ab inimico: vera tn̄ dicente: mordemur: vtrū indiſcrete deꝰ apparuerit patribꝰ nr̄is anteqꝫ xp̄s veniret i carne: an aliqua ex trinitate ꝑſona: an ſingilati q̄ſi p̱ vices.

An indiſcrete deus trinitas patribus apparuerit: an aliqua ex trinitate ꝑſona. Capitulū. x.

Ac primū in eo qđ ſcriptū ē in geneſi: locutū deū cū hoīe quē de limo finxerat: ſi excepta figurata ſignificatiōe vt rei geſte fides etiā ad lr̄a; teneatur: tractamꝰ: in ſpecie hoīs videt̄ deꝰ cū hoīe tūc locutꝰ. Nō quidē exp̱ſſe h̓ in libro poſitū ē: ſ; circūſtātia locutiōis id reſonat: maxīe illo qđ ſcriptū eſt: vocē dei audiſſe Adā deambulātis in p̱adiſo ad veſperā: ꝛ abſcōdiſſe ſe i medio ligni: qđ erat in p̱adiſo. Deoqꝫ dicēti: Adā vbi es: reſpōdiſſe. (Geñ. 3) Audiui vocē tuā ꝛ abſcōdi me a facie tua: qm̄ nudus ſum. Quō em̄ poſſit ad lr̄a; intelligi talis dei ambulatio ꝛ collocutio: niſi i ſpecie hūana: nō video. Neqꝫ em̄ dici p̄t vocē ſolā factā vbi deambulaſſe dictus ē deꝰ: aut eū q̄ deambulabat i loco n̄ fuiſſe viſibilē: cū et adam dicat ꝙ abſconderit ſe a facie dei. Quis ḡ erat ille? vtrū p̄r: an filiꝰ: an ſpūſſanctꝰ? An oīno deꝰ idiſcrete ip̄a trinitas: i forma hoīs hoī loq̄bat̄? Cōtextio q̄dē ip̄a ſcp̄ture nuſqꝫ trāſire ſentit̄ a ꝑſona ad ꝑſonā: ſed ille videt̄ loq̄ ad p̄mū hoīem q̄ dixit: Fiat lux: ꝛ fiat firmamētū: ꝛ cetera. (Geñ. j) p̱ illos ſinglos dies: quē deū patrē ſolemꝰ accipe dicentē: vt fiat q̄cq̄d facere voluit. Oīa eni p̱ verbū ſuū fecit: qđ verbū eius vnicū filiū eius ſ̄m rectā fidei regulā nouimus. Si ḡ deus pater locutus eſt ad p̄mū hominē: ꝛ ip̄ſe deambulabat in p̱adiſo ad veſperā: ꝛ ab eiꝰ facie ſe in medio ligni paradiſi pctōr abſcōderat: cur nō iam ip̄e intelligat̄ apparuiſſe abrae ꝛ moyſi: ꝛ q̄bus voluit: ꝛ queadmodū voluit p̱ ſbiectā ſibi cōmutabilē atqꝫ viſibilē creaturā: cū ip̄e i ſeip̄o atqꝫ i ſuba ſua q̄ eſt incōmutabilis atqꝫ inuiſibilꝭ maneat? Sz fieri potuit vt a ꝑſona ad ꝑſonā occlte ſcp̄tura trāſiret: ꝛ cū patrē dixiſſe narraſſet: Fiat lux ꝛc̄. q̄ p̱ v̄bū feciſſe cōmeōrat̄: (Ab. ē.) iam filiū idicaret loq̄ ad p̄mū hoīem: nō ap̱te hoc explicās: ſ; eis q̄ poſſet

intelligendū intimans. Qui ergo habet vi-
res: quib⁹ hoc ſecretū poſſit mētis acie pe-
netrare: vt ei liq̄do appareat: vl' poſſe etiā
patrē: vel nō poſſe niſi filiū: vl' etiā ſpiritū
ſanctū: p creaturā viſibilē hūanis oculis
apparere: pgat i hec ſcrutāda: ſi pōt: etiam
verbis enūcianda atq; tractādo. Res tñ
q̄ntum ad hoc ſcripture teſtimoniū attinet:
vbi deus cū homie locut⁹ eſt: quātū eſtimo
occulta ē. Quia etiā: vtrū ſoleret adā cor-
poreis oculis deū videre: nō euidēter ap-
paret: cū pſertim magna ſit queſtio: cuiuſ-
modi oculi eis apti fuerint: qñ vetitū cibū
guſtauerūt. Hi eñ anteq; guſtaſſent: clau
ſi erāt. Illud tñ nō temere dixerim: ſi padi
ſum corpalē quēdam locū: illa ſcriptura i-
ſinuat: deambulare ibi deū: niſi in aliq̄ cor
porea forma: nllo mō potuiſſe. Nā ⁊ ſolas
voces factas q̄s audiret homo: nec aliquā
formā videret: dici pōt: nec q: ſcriptū eſt:
Gen.3 Abſcōdit ſe adā a facie dñi: ptinuo ſequit
vt ſoleret faciē ei⁹ videre. Quid ſi eñ: non
quidē vidē ipe poterat: ſ videri ipe metue
bat: ab eo cui⁹ vocē audierat: ⁊ deambulā
tis pſentiā ſenſerat. Nā ⁊ cayn dixit deo:
Gen.4 A facie tua abſcōdā me: nec ideo fateri co
gimur: cū ſolere cernere faciē dei corporeis
oculis: in q̄libet forma viſibili: quis de fa-
cinore ſuo: vocē interrogātis ſecūq; loq̄n-
tis audiſſet. Cuiuſmodi aūt loq̄la tūc de⁹
exterioib⁹ hoim auribus inſonaret: maxie
ad pmū hoiem loq̄ns: et iuenire difficile ē:
⁊ nō hoc iſto ſermone ſuſcepim⁹. Verūta-
mē ſi ſole voces ⁊ ſonit⁹ fiebāt: quib⁹ que-
dā ſenſibilis pſentia dei: pmis illis homib⁹
pberet: cur ibi pſonā dei patris nō intelli-
gā: neſcio. qñ quidē ei⁹ pſona oſtēdit: et in
Math.17 ea voce: cū ieſus in mōte corā tribus diſci-
Math.3 pulis: pfulgēs apparuit. ⁊ i illa: vbi ſup ba
ptizatū columba deſcēdit. ⁊ in illa: vbi ad
patrē đ ſua clarificatiōe: clamauit: eiq; re-
Joh.12 ſponſum eſt: Et clarificaui ⁊ iterū clarifica
bo. Nō q: fieri potuit vox ſine opere filij ⁊
ſpūſancti (Trinitas q̄ppe inſepabilit opa
tur) ſed q: ea vox facta eſt: que ſoli⁹ pſonā
patris oſtēderet: ſicut humanā illā formā
ex virgine maria trinitas opata eſt: ſed ſo-
lius filij pſona eſt. Viſibilē nāq; ſolius filij
pſonā: inuiſibilis trinitas opata eſt. Nec
nos aliquid phibet: illas voces factas ad
adā: nō ſolū a trinitate factas: intelligere: ſ
etiā pſonā demōſtrātis eiuſdē trinitatl: ac-
cipere. Ibi eñ cogimur: nō niſi patrl acci-
Math.3 pere: vbi dictū eſt: Hic ē fili⁹ meus dilect⁹.

Neq; eñ ieſus etiā ſpūſancti fili⁹: aut etiā
ſuus fili⁹ credi aut intelligi poteſt: ⁊ vbi ſo-
nuit: Et clarificaui ⁊ iterū clarificabo: non Joh.12
niſi patris pſonā fatemur. Rñſio quippe ē
ad illā dñi vocē: q̄ dixerat: Pater clarifica Ibidē
filiū tuū: qđ nō potuit dicere niſi deo patri
tñ: nō ⁊ ſpiritui ſancto: cui⁹ nō eſt fili⁹. Hic Gen.3
aūt vbi ſcriptū eſt: ⁊ dixit dñs de⁹ ad adā:
Cur nō ipa trinitas intelligit: nihil dici po
teſt. Similit etiā qđ ſcriptū eū: Et dixit do Ibidē
min⁹ ad abraā: Exi de t'ra tua: ⁊ de cogna
tione tua: ⁊ de domo patris tui: nō eſt aper
tū: vtrū ſola vox facta ſit ad aures abrae:
an ⁊ aliquid oculis eius apparuerit. Pau-
lopoſt aūt aliquāto apti⁹ dictū ē: Et viſus Ibidē
ē dñs abrae: ⁊ dixit illi: Semini tuo dabo ter
ram hāc. Sed nec ibi expſſum eſt: in q̄ ſpe-
cie viſus ſit ei dñs: aut vtrū pater: an fili⁹:
an ſpūſanct⁹: viſus ſit. Niſi forte iđ putāt
filiū viſum eſſe abrae: q: non ſcriptū eſt: vi
ſus eſt ei deus: ſed viſus eſt ei dñs. Tanq;
eñ pprie videt filius dñs vocari: dicente
apoſtolo: Nā ⁊ ſi ſunt qui dicunt dij: ſiue i i.Cor.
celo: ſiue in terra: ſicuti ſunt dij multi: ⁊ do-
mini multi: nobis tñ vn⁹ deus pater: ex quo
oīa: ⁊ nos in ipo: et vnus dñs ieſus xps: p
quē oīa ⁊ nos p ipm. Sz ⁊ cū de⁹ pat mul-
tis locis inueniat dictus dñs: ſicuti ē illđ:
Dñs dixit ad me fili⁹ me⁹ es tu: ego hodie Ps.2
genui te. et illud: Dixit dñs dño meo: ſede Ps.10
a dextrl meis. Cū etiā ſpūſāct⁹ dñs dict⁹
iueniat: vbi aplus ait: Dñs aūt ſpūs ē. Et 2.Cor
ne q̄ſq; arbitret filiū ſignificatū: et iđ dictū
ſpm pter incorporeā ſubſtātiā: ſecut⁹ cō-
texuit: Ubi aūt ſpūs dñi: ibi libertas. Spi Ibidē
ritū aūt dñi nemo eſſe dubitauerit ſpmſan
ctū. Neq; hic ergo euidenter apparet: vtrū
aliqua ex trinitate pſona: an de⁹ ipa trini-
tas: de quo vno deo dictū eſt: Dñm deum Deut.
tuū adorabis: ⁊ illi ſoli ſeruies: viſus fue-
rit abrae. Sub ilice aūt mābre: tres viros Gen.1
vidit: quib⁹ et inuitatis hoſpitioq; ſuſcep-
tis ⁊ epulātib⁹: miniſtrauit. Sic tñ ſcriptu-
ra illā rem geſtā narrare cepit: vt nō dicat:
viſi ſunt ei tres viri: ſ viſus ē ei dñs. Atq;
inde cōſequēter exponens: quō ei ſit viſus
dñs: attexit narrationē de tribus viris: q̄s
abraā p pluralē numex iuitat: vt hoſpitio
ſuſcipiat: ⁊ poſtea ſingularit ſicut vnū allo
quit. Et ſicut vn⁹ ei de Sara filiū pollicet:
quē dñm dicit ſcriptura: ſicut i eiuſdē nar-
rationis exordio: Viſus ē inq̄t dñs abrae.
Inuitat ergo ⁊ pedes lauat: ⁊ deducit ab-
euntes tanq; homies. Loquit aūt tanq; cū

dn̄o deo: ſiue cū ei ꝓmittit̄ filiꝰ: ſiue cum ei
ſodome iminens interitꝰ indicat̄.

De tribus viris abrae viſis cū quibus ſicut cum domino loquitur. Capl̄m. XI.

NOn paruā neq̧ trāſitoriā ↄſidera
tionē poſtulat iſte ſcripture locus.
Si em̄ vir vnꝰ viſus fuiſſet: iā illi
qui dicūt: ꝛ puſq̄ ꝺ virgine naſceret̄ ꝑ ſuā
ſubāz viſibilē filiū: q̄d aliꝺ q̄ ip̄m eſſe cla
Thi. i maret: qm̄ de patre inquiūt dictū ē: Inui
ſibili ſoli deo: Et tn̄ poſſem adhuc q̄rere:
Phil. 2 quō ante ſuſceptā carnē: habitu eſt inuen
tus vt hō: qn̄ quidē ei pedes loti ſūt: ꝛ hu
manis epulis epulatꝰ ē: Quō iſtꝺ fieri po
Ibidē terat: cū adhuc in forma dei eſſet: nō rapi
nā arbitratꝰ eſſe eq̄lis deo: Nūquid em̄ iā
ſemetip̄m exinanierat: formā accipiēs i ſi
militudinē hoim̄ factꝰ: et habitu iuētus vt
hō: Cū h̄ qn̄ fecerit ꝑ partū virginis noue
rimꝰ. Quō igit̄ anteq̄ h̄ feciſſet: vt vir vnꝰ
apparuit abrae: an illa forma vera nō erat:
Poſſem iſta q̄rere: ſi vir vnus apparuiſſet
abrae: ideq̧ dei filiꝰ crederet̄. Cū vo tres
viri viſi ſunt: nec quiſq̧ in eis vl̄ forma vel
etate vl̄ poteſtate maior ceteris dictus eſt:
cur nō hic accipiamꝰ viſibiliter inſinuatā ꝑ
creaturā viſibilē trinitatis equalitatē: atq̧
in tribus ꝑſonis vnā eandēq̧ ſubſtantiā.
Nā ne q̇ſq̧ putaret ſic intimatū vnū in tri
bus fuiſſe maiorē: vt eū dn̄m dei filiū itelli
gendū: duos aūt alios angelos eiꝰ: q̄ cū
tres viſi ſint: vni dn̄o illic loquit̄ abraam:
ſancta ſcriptura futuris talibꝰ cogitationi
bus ꝛ opinionibꝰ cōtradicēdo: nō ꝑtermi
Gen. 19 ſit occurrere: qn̄ paulopoſt duos angelos
dicit veniſſe ad loth: in quibꝰ ꝛ ille vir iuſtꝰ
qui de ſodomoꝝ incendio meruit liberari:
ad vnū dn̄m loquit̄. Sic em̄ ſcriptura loq
Gen. 18 tur dicēs: Abijt aūt dn̄s poſtq̧ ceſſauit lo
qui ad abraam: et abraā reuerſus ē ad lo
cum ſuum.

De duobus angelis qui in humana forma apparuerunt loth: et in quibus dn̄s ſingulariter appellatur. Capitulū. XII.

Gen. 19 VEnerūt aūt duo angeli i ſodomis
veſpere. Hic aūt attentiꝰ ↄſiderā
Gen. 18 dū eſt: qꝺ oſtendere inſtitui. Cum
tribꝰ certe loquebat̄ abraā: ꝛ eū dn̄m ſingu
larīt appellauit. Forte iquiet aliquis: vnū
ex tribus agnoſcebat dn̄m: alioſ aūt duos
angelos eius. Quid ſibi ergo vult: qꝺ con
Gen. 18 quēter dicit ſcriptura: Abijt aūt dn̄s poſt
q̧ ceſſauit loquēs ad abraam: ꝛ abraā re
uerſus eſt ad locum ſuū. Venerūt aūt duo Ibidē. 19
angeli in ſodomis veſpe. An forte ille vnꝰ
abſceſſerat: qui dominꝰ agnoſcebat̄ in tri
bus: et duos angelos qui cum illo erāt ad
conſumendā ſodomā miſerat: Ergo ſequē
tia videamus. Venerunt inquit duo ange Ubi. ſ
li in ſodomis veſpere. Loth autē ſedebat
ad portam ſodomoꝝ. Et cum vidiſſet eos
loth: ſurrexit in obuiam illis: ꝛ adorauit in
faciem ſuꝑ terram et dixit: Ecce domini:
diuertite in domū pueri veſtri. Hic mani
feſtum eſt et duos angelos fuiſſe: et in ho
ſpitiū pluraliter inuitatos: ꝛ honorifice ap
pellatos dominos: cum fortaſſe homines
putarent̄. Sed rurſum mouet: quia niſi an
geli dei cognoſcerent̄: nō adoraret loth in
faciem ſuꝑ terram. Cur ergo tanq̧ tali hu
manitate indigētibus: ꝛ hoſpitiū prebetur
ꝛ victus: Sed qꝺlibet hic lateat: illud nūc
quod ſuſcepimus exequamur. Duo appa
rent: angeli ambo dicunt̄: pluraliter inui
tant̄. Tanq̧ cū duobus pluraliter loquit̄:
donec exeatur a ſodomis. Deinde ſequit̄
ſcriptura: ꝛ dicit: Et factum eſt poſtq̧ eos Ibidē
eduxerūt foras: dixerūt: Saluās ſalua ani
mā tuā ne reſpexeris retro: neq̧ ſtes i hac
vniuerſa regione. In montē vade: ꝛ ibi ſal
uaberis: ne forte cōprehēdaris. Dixit aūt
loth ad eos: Rogo dn̄e: qm̄ inuenit puer
tuus an̄ te miſericordiā: ꝛ cetera. Quid eſt
hoc qꝺ dixit ad eos: Rogo domine: ſi iā
ille diſceſſerat qui dn̄s erat: ꝛ angelos mi
ſerat. Cur dr̄: Rogo dn̄e: ꝛ non rogo dn̄i:
Aut ſi vnū ex eis voluit appellare: cur ait
ſcriptura: Dixit autē loth ad eos: rogo do Ibidem
mine: quoniā inuenit puer tuus ante te mi
ſericordiā: an et hic intelligimus in plurali
numero duas ꝑſonas. Cū autē ijdem duo
tanq̧ vnus cōpellant̄ vniꝰ ſubſtantie vnū
dn̄m deū: ſ̄ q̄s duas ꝑſonas h̄ intelligimꝰ:
an patris ꝛ filij: an patris et ſpūſſancti: an
filij et ſpūſſancti: Hoc forte congruentius
qꝺ vltimū dixi: Miſſos em̄ ſe dixerūt: qꝺ
de filio ꝛ de ſpirituſancto dicimꝰ. Nā priꝫ
miſſum nuſq̧ ſcripturaꝝ nobis occurrit.

De viſione moyſi q̄ deū vidit in oreb ꝑ igne in rubo. Capl̄m. XIII.

MOyſes autē qn̄ ad ꝑpl̄m iſrael ex
egypto educendū miſſus eſt: ſic ei
dn̄m appuiſſe ſcp̄tū ē: Paſcebat i Exo. 3
q̄t oues ietro ſoceri ſui ſacerdot̄ madian:
ꝛ egit oues i deſ̄tū: ꝛ venit i mōtē dei oreb.

Apparuit aūt illi angel⁹ dñi i flāma ignis de
rubo. Et vidit qꝛ i rubo ignis arderet: rub⁹
vo nō cōburebatᷓ: ait moyſes: Ibo ꝛ vide
bo viſū iſtō: qꝺ tā magnū vidi: qm̄ nō cō-
buritᷓ rub⁹. Cū ġ vidit dñs qꝛ venit vidē:
clamauit ad eū dñs ꝺ rubo dicēs: Ego ſuȝ
de⁹ pr̄is tui: de⁹ abraā: ꝛ de⁹ iſaac: ꝛ de⁹ ia-
cob. Et h̄ pmo angel⁹ dñi dictus ē: deinde
de⁹. Nūqd ġ angel⁹ ē de⁹ abraā: ꝛ de⁹ iſaac
ꝛ de⁹ iacob: Pōt ġ recte itelligi ipe ſalua-
Roma. 9 tor: ꝺ q̄ dic apl's: Quoꝝ pr̄es: ꝛ ex q̄b⁹ xp̄s
ſm carnē: q̄ eſt ſup oīa de⁹ bn̄dict⁹ i ſecl'a.
Qui ġ ſup oīa ē de⁹ bn̄dict⁹ i ſecl'a: nō ab-
ſurde etiā hic ipe intelligitᷓ de⁹ abraā: ꝛ de⁹
iſaac: ꝛ de⁹ iacob. Sed cur pus angel⁹ dñi
dict⁹ ē: cū ꝺ rubo i flāma ignis apparuit: vtꝝ
qꝛ vn⁹ ex mult' angel' erat: ſ; p diſpēſatōeȝ
pſonā dñi ſui gerebat: an aſſūptū erat ali-
q̄d creature: qꝺ ad pſens negociū viſibilitᷓ
appareret: ꝛ vñ voces ſenſibilitᷓ ederetᷓ: q̄b⁹
pſentia dñi p ſbiectā creaturā corpeis etiā
ſenſib⁹ hoīs ſic oportebat exhiberetᷓ: Si em̄
vn⁹ ex angel' erat: q̄s facile affirmare poſſit
vtrū ei filij pſona nūciāda impoſita fuerit:
an ſpūſſancti: an dei pr̄is: an ipi⁹ oīno trini
Exo. 3 tat': q̄ eſt vn⁹ ꝛ ſol⁹ de⁹: vt diceret: ego ſum
de⁹ abraā: ꝛ de⁹ iſaac: ꝛ deus iacob: Neq;
em̄ poſſum⁹ dicere deū abraā: ꝛ deū iſaac:
ꝛ deū iacob: filiū dei eſſe: ꝛ patrē nō eē: aut
ſpm̄ſanctū: aut ipaȝ trinitatē quā credim⁹
ꝛ intelligim⁹ vnū deū. Audebit aliq̄s nega
re deū abraā: ꝛ deū iſaac: ꝛ deū iacob: Ille
em̄ nō ē illoꝝ patꝝ de⁹ q̄ nō eſt de⁹. Porro
ſi nō ſolū pr̄ de⁹ ē: ſic oēs etiā heretici cōce
dūt: ſ; etiā fili⁹: qꝺ velint nolint cogūtᷓ fate-
Roma. 9 ri: dicēte aplo: Qui ē ſup oīa de⁹ bn̄dict⁹ i
i. Cori. 6 ſecula: ꝛ ſpūſſāct⁹: dicēte ipo aplo: Clarifi
cate ġ deū in corpe vr̄o: cuȝ ſupra diceretᷓ:
Ibidē neſcitis qm̄ corpa vr̄a templū in vobis eſt
ſpūſſancti: quē habet' a deo: et hi tres vn⁹
de⁹: ſic catholica ſanitas credit: nō ſat' elu
cet quā i trinitate pſonā: ꝛ vtrū aliquā: an
ipius trinitat' gerebat ille angel⁹: ſi vn⁹ ex
ceteris angelis erat. Si aūt i vſum rei pſen
tis aſſumpta creatura eſt: q̄ ꝛ hūanis oclis
appareret: ꝛ aurib⁹ inſonaret: ꝛ appellaretᷓ
angel⁹ dñi: ꝛ dñs ꝛ de⁹: nō pōt h̄ de⁹ pr̄ in-
telligi: ſ; aut fili⁹: aut ſpūſſanct⁹: q̄q̄ ſpiri-
tūſctm̄ alicubi angelū dictū nō recolā: ſ; ex
Ioh. 16 ope poſſit itelligi. Dictū em̄ ꝺ illo ē: Que
vētura ſūt annūciabit vob̄. Et vtiq; ange-
lus grece: latine nūcius interptatᷓ. De dño
aūt ieſu xp̄o euidētiſſime legim⁹ apꝺ ꝓphe
Eſa. 9 tā: ꝙ magni ꝯſilij angel⁹ dict⁹ ſit: cū ꝛ ſpūſ
ſanct⁹: ꝛ dei fili⁹ ſit deus ꝛ dñs angeloꝝ.

¶ De apparitiōe dei in exitu iſrael de egypto. ¶ Capl'm. XIIII.

Lē in exitu filioꝝ iſrl' de egypto ſcri-
ptū ē: De⁹ aūt pibat illos: die q̄dē in Exo. 13
colūna nub' ꝛ oñdebat illiſ viā: nocte
aūt i colūna ignis: ꝛ nō deficiebat colūna
nubis die: et colūna ignis nocte añ pp'lm.
Quis ꝛ h̄ dubitet p ſbiectā creaturā eādē-
q; corpeā: nō p ſuā ſubaȝ deū oclis appa-
ruiſſe mortaliū: ſ; vtrū prēȝ: an filiū: an ſpi-
ritūſanctū: an ipaȝ trinitatē vnū deū ſilr̄ ſi
apparet. Nec ibi hoc diſtinguitᷓ q̄ntū exiſti
mo: vbi ſcp̄tū ē: Et maieſtas dñi apparuit Ibidē
in nube: ꝛ locut⁹ eſt dñs ad moyſen dicēs:
exaudiui murmur filioꝝ iſrl': ꝛ cetera.

¶ De his que diuinit⁹ geſta ſunt i monte ſyna. ¶ Capitulū. XV.

Iam vo de nubib⁹ ꝛ vocib⁹ ꝛ fulgori
b⁹ ꝛ tuba ꝛ fumo i mōte ſyna cū dice
retᷓ. Syna aūt mōs fumabat tot⁹: p- Exo. 19
pterea ꝙ deſcēdiſſȝ de⁹ i igne i eū: ꝛ aſcēde
bat fum⁹ tāq; fum⁹ fornac': et mēte ꝯfuſus
ē oīs pp'ls vehemētᷓ: fiebāt aūt voces tube
ꝓdeūtes fortitᷓ valde. Moyſes loq̄batᷓ: et
de⁹ rñdebat ei voce. Et paulop⁹ data lege i
decē pcept': ꝯſeq̄ntᷓ dr̄: Et oīs pp'lus vide-
bat voces ꝛ lāpades ꝛ voces tube ꝛ mōtē
fumātē. Et paulop⁹: Et ſtabat iq̄t oīs pp'ls
a lōge. Moyſes āt itrauit i nebulā vbi erat
de⁹: ꝛ dixit dñs ad moyſen ꝛc̄. Quid hinc
dicā: niſi ꝙ nemo tā vecors ē: q̄ credat fu-
mū: ignē: nubes ꝛ nebulā: ꝛ ſi qua ſunt hu-
iuſmodi: vbi ꝛ ſapientie dei qꝺ eſt xp̄s: vel
ſpūſſancti eſſe ſubam: Nā de pr̄e deo: nec
arriani h̄ vnq; auſi ſunt dicere. Ergo crea
tura ſuiēte creatori facta ſūt illa oīa: ꝛ hūa
nis ſenſib⁹ p diſpēſatiōe cōgrua pſentata:
niſi forte qꝛ dictū eſt: moyſes aūt intrauit i Ibi.
nebulā vbi erat de⁹: hoc arbitrabitᷓ carna-
lis cogitatio a pp'lo quidē nebulā viſā: in-
tra nebulā vo moyſen oclis carneis vidiſ-
ſe filiū dei: quē delyrātes heretici in ſua ſb
ſtātia viſū volūt. Sane viderit eū moyſes
oculis carneis: ſi oclis carneis pōt videri:
nō mō ſapiētia dei qꝺ ē xp̄s: ſ; vl' ipa cuiuſ
lib; hoīs ꝛ q̄liſcūq; ſapiēt'. Aut qꝛ ſcp̄tū ē Exo.
de ſeniorib⁹ iſrl': qꝛ viderūt locū vbi ſtete-
rat de⁹ iſrl': ꝛ qꝛ ſub pedib⁹ ei⁹ tanq; opus
lapidis ſapphyri: ꝛ tāq; aſpect⁹ firmamēti
celi. Propterea credēdū ē vbū ꝛ ſapiētiā
dei p ſuā ſubſtātiā in ſpacio loci terreni ſte
tiſſe: q̄ ptendit a fine vſq; ad finē fortiter: ꝛ Sap.
diſponit omnia ſuauiter: ꝛ ita eſſe mutabi-

Joh.j le verbum dei: per quod facta ſunt oīa: vt
mō ſe ꝯtrahat: mō diſtēdat. Mundet dn̄s
a talibꝰ cogitatiōibꝰ corda fidelium ſuoꝝ:
ſed ꝑ ſubiectā: vt ſepe diximꝰ: creaturā ex-
hibent̄ h̄ oīa viſibilia ⁊ ſenſibilia: ad ſigni-
ficandū iuiſibilē atqꝫ intelligibilē deū: non
Roma.jj ſolū patrē: ſed ⁊ filiū: ⁊ ſpm̄ſanctū: ex quo
Ibidē.j omnia: ꝑ quē omnia: in quo oīa: q̄ꝫ inui-
ſibilia dei a creatura mūdi: ꝑ ea que facta
ſūt intellecta ꝯſpiciant̄: ſempiterna quoqꝫ
virtus eius ⁊ diuinitas. Sed qꝺ attinet ad
Exo.j9 id qꝺ nūc ſuſcepimꝰ: nec in monte ſyna vi-
deo quēadmodū appareat ꝑ illa oīa q̄ mor-
taliū ſenſibꝰ terribiliter oſtēdebant̄: vtrum
deus trinitas: an pater: an filius: an ſpiriꝰ
ſanctꝰ ꝓprie loq̄bat̄. Verūtamē ſi q̇d hinc
ſine affirmādi temeritate modeſte atqꝫ cū-
ctanter cōiectare cōcedit̄: ſi vna ex trinita-
te ꝑſona poteſt intelligi: cur nō ſpm̄ſanctū
Exo.3j potiꝰ intelligimꝰ: qn̄ ⁊ tabulis lapideis: lex
ip̄a q̄ ibi data eſt: digito dei ſcripta eſſe dr̄:
quo noīe ſpm̄ſanctū ī euāgelio ſignificari
nouimꝰ? Et q̇nquagita dies numerant̄ ab
occiſione agni ⁊ celebratiōe paſce vſqꝫ ad
diē q̊ hec fieri cepta ſunt in mōte ſyna. Sic
poſt dn̄i paſſionē: ab eiꝰ reſurrectiōe quin-
quaginta dies numerant̄: vt venit ꝓmiſſꝰ
a filio dei ſpūſſanctꝰ. Et in ip̄o eius aduē-
Act.2 tu quē in aplo͞ꝝ actibus legimꝰ: per diuiſi-
onē linguarū ignis apparuit: qui ⁊ inſedit
ſuꝑ vnūquēqꝫ eoꝝ. Qꝺ exodo ꝯgruit: vbi
Exo.j9 ſcriptū eſt: Syna aūt mōs fumabat totus:
ꝓpterea ꝙ deſcēdit in eū deus in igne. Et
aliquāto poſt: Aſpectus inquit maieſtatis
dn̄i: tanq̄ꝫ ignis ardens ſuꝑ verticē mōtis
corā filijs iſrael. Aut ſi hec ideo facta ſunt:
q2 nec pater: nec filius illic eo mō p̄ſentari
poterāt ſine ſpūſancto: q̊ ip̄aꝫ legem ſcribi
oportebat. Deū quidē nō ꝑ ſubſtantiā ſuā
q̄ inuiſibilis ⁊ incōmutabilis manet: ſꝫ per
illā ſpeciē creature illic apparuiſſe cogno-
ſcimꝰ. Sed aliquā ex trinitate ꝑſonā ſigno
quodā ꝓprio q̄ſtū ad mei capacitatē ſen-
ſus ꝑtinet: non videmus.

Utrum deus per ſuā ſubſtantiā Moyſi apparuerit: an per viſibile creaturā. Capitulū. XVI.

Exo.33 Eſt etiā quo moueri pleriqꝫ ſolēt:
quia ſcriptū eſt: Et locutꝰ eſt dn̄s
ad Moyſen facie ad facieꝫ: ſic q̇s
loq̇t̄ ad amicū ſuū: cū paulopoſt dicat idē
Moyſes: Si g̊ inueni gratiā an̄ te: oſtēde
mihi temetip̄m manifeſte: vt videam te: vt
ſim inueniēs gratiā ante te: ⁊ vt ſciā q2 po-
pulus tuꝰ ē gens hec. Et paulopoſt iterū.
Dixitqꝫ Moyſes ad dn̄m: Oſtende mihi Ibidē
maieſtatē tuā. Quid eſt hoc ꝙ in omibꝰ q̄
ſupra fiebāt: deus videri ꝑ ſuā ſubſtantiā
putabat̄: Un̄ a miſeris creditus eſt: nō per
creaturā: ſed ꝑ ſeip̄m viſibilis filius dei: et
ꝙ intrauerat ī nebulā Moyſes ad hoc in-
traſſe videbat̄: vt oculis quidē populi oſtē-
deret̄ caligo nebuloſa: ille aūt intus verba
dei tanq̄ꝫ eiꝰ faciē ꝯtēplatꝰ audiret. Et quō
dictū eſt: Locutꝰ ē dn̄s ad Moyſen facie Ibidē
ad faciē: ſicut q̇s loquit̄ ad amicū ſuū. Ec-
ce idem dicit: Si inueni gratiā ante te: oſtē- Ubi.s.
de mihi temetip̄m manifeſte. Nouerat vti-
qꝫ qꝺ corꝑaliter videbat: ⁊ verā viſionem
dei ſpiritalit̄ req̄rebat. Locutio quippe illa
que fiebat in vocibꝰ ſic modificabat̄: tanq̄ꝫ
eſſet amici loquētis ad amicū. Sꝫ deū pa-
trē q̇s corporeis oculis videt? Et in p̄nci- Joh.j
pio erat verbū: ⁊ verbū erat apud deum: ⁊ Ibidē
deus erat verbū: per qꝺ facta ſunt omnia:
q̇s corporeis oculis videt? Et ſpm̄ ſapiē-
tie: quis corporeis oculis videt? Quid eſt
autem: Oſtende mihi temetip̄m manifeſte Exo.33
vt videā te: niſi oſtēde mihi ſubſtātiā tuā?
Hoc aūt ſi nō dixiſſet Moyſes: vtcūqꝫ fe-
rendi eſſent ſtulti: qui putāt ꝑ ea que ſupra
dicta vel geſta ſunt: ſubſtātiā dei oculis eiꝰ
fuiſſe cōſpicuā. Cum vͦo hic aptiſſime de-
mōſtret̄: nec deſiderāti hoc fuiſſe cōceſſuꝫ:
quiſ audeat dicere per ſimiles formas que
huic quoqꝫ viſibiliter apparuerāt: nō crea-
turā deo ſeruientē: ſꝫ hocip̄m qꝺ deꝰ eſt cu-
iuſq̄ꝫ oculis apparuiſſe mortaliū? Et hoc q̄-
dem qꝺ poſtea dn̄s dicit ad Moyſen: Nō Ibidē
poteris videre faciē meā: ⁊ viuere. Nō em̄
videbit hō faciē meā ⁊ viuet. Et ait dn̄s:
Ecce locus penes me eſt: et ſtabis ſuꝑ pe- Ibidem
trā: ſtatim vt trāſibit mea maieſtas: et po-
nā te in ſpecula petre: et tegā manū meam Ubi.s
ſuꝑ te: donec tranſeā: ⁊ auferā manū meā:
et tūc videbis poſteriora mea: nam facies
mea nō apparebit tibi.

Qꝺ ex ꝑſona dn̄i Jeſu dicta intelligēda ſint Moyſi: ponā te ſuꝑ petrā: et auferā manū meā: et poſteriora mea videbis. Ca. XVII.

Non incōgruenter ex perſona do-
mini nr̄i Jeſu xp̄i p̄figuratuꝫ ſolet
intelligi: vt poſteriora eiꝰ accipiat̄
caro eius: in qua de virgine natꝰ eſt: ⁊ mor-
tuus ⁊ reſurrexit: ſiue ꝓpter poſteriorita-
tē mortalitat̄ poſteriora dicta ſint: ſiue ꝙ
eam prope finem ſeculi: hoc eſt poſterius

Phi.2 ſuſcipere dignatus ē. Facies aūt eiꝰ illa dei
forma: in qua rapinā arbitrat̃ eſſe equalis
deo pr̄i: quā nemo vtiq̄ pōt videre ⁊ viue
re: ſiue q2 poſt hāc vitā i qua ꝑegrinamur
Sap.9 a dn̄o: ⁊ vbi corpus qđ corrūpit̃ aggrauat
j.Cor.13 animā: videbimꝰ facie ad faciē: ſicut dicit
Ps.38 aplꝰs. De hac eñ vita i pſalmo dicit̃: Ve
rūtamē vniuerſa vanitas oīs hō viuens.
Ps.142 Et iterū: Qm̄ nō iuſtificabit̃ corā te oīs
j.Joh.3 viuens. In qua vita etiā ſm̄ Joannē: nō-
dum apparuit quod erimus. Scimus aūt
inq̄t q2 cū apparuerit: ſimiles ei erimꝰ: qm̄
videbimꝰ eum ſicuti eſt. Qđ vtiq̄ poſt hāc
vitam intelligi voluit: cum mortis debitū
ſoluerimus: ⁊ reſurrectiōis ꝓmiſſum rece-
perimus: Siue qđ etiā nūc inquātū dei ſa
pientiā ꝑ quā facta ſūt omnia: ſpiritaliter
intelligimꝰ: intantū carnalibꝰ affectibꝰ mo
rimur: vt mortuū nobis hūc mūdū deputā
tes: noſq̄ ipi huic mūdo moriamur: ⁊ dica
Gal.6 mꝰ qđ ait aplꝰs: Mūdꝰ mihi crucifixꝰ ē: ⁊
Colo.2 ego mūdo. De hac eñ morte: iter̄ dic̄: Si
aūt mortui eſtis cū xp̄o: quid adhuc velut
viuētes de hoc mūdo decernitis? Non ḡ
immerito: nemo poteſt faciē: id eſt ipā3 ma
nifeſtationē ſapientie dei videre ⁊ viuere.
Ipa eni eſt ſpecies: cui cōtemplāde ſuſpi-
Math.22 rat omnis q̄ affectat deum diligere ex toto
corde: ⁊ ex tota anima: ⁊ ex tota mēte. Ad
quā ꝯtēplandā etiā ꝓximū quātū poteſt
edificat: qui diligit ⁊ ꝓximū ſicut ſeipſum.
Ibidē In quibꝰ duobus p̄ceptis: tota lex pendet
⁊ ꝓphete. Qđ ſignificat̃ etiā in ipo moyſe.
Nam cum dixiſſet ꝓpter dilectionē dei qua
Exo.33 p̄cipue flagrabat. Si inueni gratiā in con
ſpectu tuo: oſtende mihi temetipm̄ manife
ſte: vt ſim inueniēs gratiā ante te: cōtinuo
ꝓpter dilectionē etiā proximi ſubiecit atq̄
ait: Et vt ſciā q2 ppl'us tuus ē gens h̄. Illa
eſt ergo ſpecies que rapit omnē animā ra-
tionalē deſiderio ſui: tanto ardētiorē: quā-
to mundiorē: ⁊ tanto mūdiorē: quanto ad
ſpiritalia reſurgentē. Tanto aūt ad ſpirita
lia reſurgentē: quāto a carnalibꝰ morientē.
2.Cor.5 Sed dū ꝑegrinamur a dn̄o: ⁊ per fidē am-
bulamus: nō ꝑ ſpeciē: poſteriora xp̄i: hoc
eſt carnē per ipſam fidē videre debemꝰ: id
eſt i ſolido fidei fundamēto ſtantes: qđ ſi-
gnificat petra: ⁊ eā de tali tutiſſima ſpecula
intuētes: in catholica. ſ. eccleſia: de qua di
Math.16 ctum eſt: Sup hāc petrā edificabo eccl'iā3
meā. Tanto eni certius diligimꝰ: quāto vi
dere deſideramꝰ faciē xp̄i: quā tāto i poſte
riorib' ſuis agnoſcimꝰ: quāto nos prior di

lexerit xp̄s. Sed in ipa carne: fides reſurre Roma.
ctionis eius ſaluos facit atq̄ iuſtificat. Si
eni credideris inquit in corde tuo: q2 illū
deus ſuſcitauit a mortuis: ſaluꝰ eris. Et ite
rum: Qui traditus eſt inquit ꝓpter delicta Roma.
noſtra: ⁊ reſurrexit ꝓpter iuſtificationē no-
ſtrā: ideoq̄ reſurrectio corpis dn̄i eſt meri
tum fidei noſtre. Nam mortuā eſſe illā car
nem in cruce paſſionis: etiam inimici eius
credūt: ſed reſurrexiſſe non credūt. Quod
firmiſſime nos credētes: tanq̄ de petre ſo-
liditate ꝯtuemur: vnde certa ſpe adoptio-
nem expectamꝰ: redēptionē corpis noſtri:
q2 hoc in mēbris xp̄i ſperamus: que noſipi
ſumꝰ: qđ ꝑfectū eſſe in ipſo tanq̄ in capite
noſtro fidei ſanitate cognoſcimꝰ. Inde nō
vult niſi cū tranſierit videri poſteriora ſua: Exo.33
vt in eius reſurrectionē credat̃. Paſca eñ
hebreū verbū dr̄: qđ trāſitū interp̄tamur.
Vñ ⁊ Joannes euāgeliſta dic̄: Ante diē fe Joh.13
ſtū paſce: ſciēs Jeſus q2 venit eiꝰ hora: vt
tranſeat ex hoc mūdo ad patrē. Hoc aūt q̄
credūt: nec tñ in catholica fide. ſ. i ſciſma-
te aliquo: aut in hereſi credūt: nō de loco q̄
eſt penes eum vidēt poſteriora dn̄i. Quid
eni ſibi vult qđ ait dn̄s: Ecce locꝰ ē penes Exo.33
me: ⁊ ſtabis ſup petrā? Quis locꝰ terrenꝰ ē
penes dn̄m: niſi hoc eſt penes eū qđ eū ſpi
ritaliter attingit? Nā quis locus nō eſt pe-
nes dn̄m: q̄ attingit a fine vſq̄ ad finē for- Sap.
titer: ⁊ diſponit oīa ſuauiter? Et cuiꝰ dictū
eſt: Celū mihi ſedes eſt: ⁊ terra ſcabellū pe Eſa.6
dū eiꝰ. Et q̄ dixit: Quā domū edificabitis Ibidē
mihi: aut quis locꝰ quietis mee: nōne ma-
nus mea fecit hec oīa? Sed videlic3 intel-
ligit̃ locus penes eū in quo ſtat̃ ſup petrā:
ipa eccleſia catholica: vbi ſalubriter videt
paſca dn̄i: id ē trāſitū dn̄i: ⁊ poſteriora eiꝰ:
id eſt corpꝰ eius qui credit in reſurrectionē
eius. Et ſtabis inquit ſup petrā: ſtatim vt Exo.3
tranſiet mea maieſtas. Reuera eni ſtatim
vt trāſijt maieſtas dn̄i in clarificatiōe dn̄i:
qua reſurgēs aſcēdit ad patrē: ſolidati ſu-
mus ſup petrā. Et ipe Petrꝰ tūc ſolidatꝰ
eſt: vt cū fiducia p̄dicaret: quē3 p̄uſq̄ eſſet
ſolidatꝰ: ter timore negauerat: iā quidē p̄-
deſtinatiōe poſitꝰ i ſpecula petre: ſ3 adhuc Math
manu dn̄i ſibi ſuppoſita ne videret. Poſte
riora eni eiꝰ viſurus erat: ⁊ nōdū ille trāſie-
rat vtiq̄ a morte ad vitā: nōdū reſurrecti-
one clarificatꝰ erat. Nā ⁊ qđ ſequit̃ in exo-
do: ⁊ dicit: Tegā manū meā ſup te: donec Exo.
tranſeā: ⁊ auferā manū meā: ⁊ tūc videbis
poſteriora mea. Multi iſraelite quoq̄ tūc

figura erat moyſes: poſt reſurrectionē dñi
crediderūt in eū: tanq̄ iā vidētes poſterio
ra eiꝰ: remota manu eiꝰ ab oclis ſuis. Vñ ⁊
Eſa. 6 Eſaie talē ꝓphetiā euāgeliſta ꝯmemorat.
Math. 13 Incraſſa cor ꝑpli huiꝰ: ⁊ aures eoꝝ oppila:
⁊ oculos eoꝝ graua. Deniq̄ in pſalmo nō
Ps. 31 abſurde intelligit ex eoꝝ pſona dici: Quī
die ac nocte grauata eſt ſuꝑ me manꝰ tua.
Hic fortaſſe cū manifeſta miracła faceret:
nec ab eis agnoſceret. Nocte aūt cū i paſ-
ſione moreret: qſi certiꝰ putauerūt ſic quē-
libet hoiem ꝑemptū ⁊ extinctū. Sed qm̄
cū trāſiſſet vt eiꝰ poſteriora viderent: ꝑdi-
Act. 2 cāte ſibi apoſtolo petro: q2 oportebat xp̄m
pati ⁊ reſurgere: cōpuncti ſunt dolore peni
tentie: vt fieret in baptizatis: quod i capite
Ps. 31 pſalmi dicit: Beati q̄ꝝ remiſſe ſunt iniq̄ta
tes: ⁊ quoꝝ tecta ſūt peccata. Propterea
Ibidē cū dictū eēt: Grauata ē ſuꝑ me manꝰ tua:
tanq̄ dño trāſeunte: vt iam remoueret ma
nū ⁊ viderent poſteriora eiꝰ: ſequit vox do
lentis ⁊ cōfitētis: ⁊ ex fide reſurrectōis dñi
Ibidē peccatoꝝ remiſſionē accipiētis: Cōuerſus
ſum inq̄t in erūna mea dū infigeret ſpina.
Peccatū meū cognoui: ⁊ iniuſticiā meam
nō operui. Dixi ꝓnūciabo aduerſum me
iniuſticiā meā dño: ⁊ tu remiſiſti impietatē
peccati mei. Neq̄ eīm tāto carnis nubilo
debemꝰ iuolui: vt putemꝰ faciē quidē dñi
eſſe iuiſibilē: dorſum v̄o viſibile: qn̄ quidē
i forma ſerui vtrūq̄ viſibiliter appꝛuit. In
forma aūt dei abſit vt tale aliquid cogitet.
Abſit vt verbum dei ⁊ ſapiētia dei ex vna
ꝑte habeat faciē: ex alia dorſum ſic corpus
hūanū: aut oīno vlla ſpecie vel motiōe: ſi-
ue loco: ſiue tꝑe cōmutet. Quapropter ſi i
illis vocibꝰ q̄ fiebāt in exodo: ⁊ illis omibꝰ
corporalibꝰ demōſtratiōibꝰ dñs Jeſꝰ xp̄s
oſtēdebat: aut alias xp̄s ſicut loci huiꝰ cō-
ſideratio pſuadet: al's ſpūſſanctus: ſic ea q̄
ſupra diximus admonēt: nō h̄ efficit vt deꝰ
pr̄ nunq̄ tali aliq̄ ſpecie pr̄ibus viſus ſit.
Multa eīm talia viſa facta ſūt illis tꝑibus
nō euidēter noiato ⁊ deſignato i eis vł pr̄e
vł filio: vł ſpū ſancto: ſ tñ ꝑ q̄ſdā valde ꝓ-
babiles ſignificatiōes nōnullis indicijs exi
ſtētibꝰ: vt nimis temerariū ſit dicē: deū pa-
trē nūq̄ pr̄ibus aut ꝓphis ꝑ aliq̄s viſibi-
les formas apparuiſſe. Hāc eīm opinionē
illi ꝑpꝑerūt: q̄ nō potuerūt i vnitate trinita
j. Thi. 1 tis intelligē qđ dictū ē: Regi aūt ſeculoꝝ
Ibidē. 6 imortali iuiſibili ſoli deo: ⁊ quē nemo hoim
vidit: nec videre pōt. Qđ de ipa ſba ſūma
ſūmeq̄ diuia ⁊ incōmutabili: vbi ⁊ pr̄ ⁊ fi-
lius ⁊ ſpūſſanctus: vnus ⁊ ſolus deus ꝑ ſa
nā fidē itelligit. Viſiōes aūt ille ꝑ creaturā
ꝯmutabilē deo incōmutabili ſubditā facte
ſūt: nō ꝓprie ſicuti ē: ſ ſignificatiue: ſic pro
reꝝ cauſis ⁊ tꝑibꝰ oportuit oñdentes deū.

De viſiōe Danielis i qua illi et patris ⁊ filij pſona apparuit i ſpecie corporali. Caplm. XVIII.

Q Uāq̄ neſcio queadmodū iſti itel-
ligāt qđ danieli apparuit antiquꝰ
dieꝝ: a q̄ filiꝰ hois qđ ꝓpt nos eē
dignatus ē accepiſſe itelligit regnū: ab illo
ſcʒ q̄ ei dic̄ in pſalmo: Filius meꝰ es tu: ego Ps. 2
hodie genui te: poſtula a me ⁊ dabo tibi gē
tes hereditatē tuā: ⁊ q̄ oia ſubiecit ſb pedi-
bus eius. Si g̃ danieli: ⁊ pr̄ dās regnū: ⁊ fi
lius accipiēs: apparuerūt i ſpecie corꝑali:
quō iſti dicūt: patrē nūq̄ viſū eē ꝓphis: ⁊
ideo ſolū debere intelligi iuiſibilē quē ne- j. Thi. 6
mo hoim vidit nec videre pōt. Ita. n. nar
rauit daniel: Aſpiciebā inq̄t donec throni Dan. 7
poſiti ſunt: ⁊ vetuſtꝰ dieꝝ ſedebat: ⁊ indu-
mētū eius q̄ſi nix albū ⁊ capillus capit̄ eiꝰ
q̄ſi lana mūda. Thronꝰ eius flāma ignis:
rote eius ignis flagrās: ⁊ flumē ignis trāſi-
bat i ꝯſpectu eiꝰ: et mille milia deſeruiebāt
ei: ⁊ dena milia denū miliū aſſiſtebāt ei. Et
iudiciū collocauit: et libri apti ſunt ⁊c̄. Et
paulopoſt. Aſpiciebā inq̄t i viſu noctis: et Ibidē
ecce cū celi nubibꝰ q̄ſi filiꝰ hois erat: ⁊ vſq̄
ad veterē dieꝝ ꝑuenit: ⁊ oblatꝰ ē ei. Et ipi
datus ē ꝑncipatus ⁊ honor ⁊ regnū: ⁊ oēs
ꝑpli tribus ⁊ lingue ipi ſeruient. Poteſtas
eius: poteſtas etna q̄ non ꝑteribit: ⁊ regnū
eius qđ nō corrūpet. Ecce pater dās: ⁊ fi-
lius accipiēs regnū ſempiternū: ⁊ ſunt am
bo i cōſpectu ꝓphetātis viſibili ſpē. Nō g̃
incōuenieter credit etiā pater deus eo mō
ſolere apparere mortalibꝰ. Niſi forte aliq̄s
dicat: ideo nō eſſe viſibilē patrē: q2 in cō-
ſpectu ſomniātis apparuit. Ideo aūt viſi-
bilē filiū ⁊ ſpiritū ſanctū: q2 moyſes illa om
nia vigilās vidit. Quaſi v̄o verbū ⁊ ſapi-
entiā dei vidit moyſes carnalibus oculis:
aut videri ſpiritus vel hūanus poteſt qui
carnem iſtā viuificat: vel ipe corporeus q̄
ventus dicitur: quātominus ille ſpiritus
dei qui omniū hominū ⁊ angeloꝝ mentes
ineffabili excellētia diuine ſubſtātie ſuper-
gredit. Aut q̄ſq̄ tali ꝑcipitet errore: vt au-
deat dicere filiū ⁊ ſpm̄ſanctū etiā vigilāti-
bus homibꝰ eſſe viſibiles: patrē aūt nō ni-
ſi ſomniātibꝰ. Quō g̃ de pr̄e ſolo accipiūt:
Quē nemo hoim vidit: nec videre poteſt: j. Thi. 6

An cū dormiūt hoīes: tūc nō ſunt hoīes? Aut q̄ formare ſilitudinē corꝑis pōt ad ſe ſignificandū ꝑ viſa ſomniantiū: nō poteſt formare ipſam corporeā creaturā ad ſe ſignificandū oculis vigilantiū: cū eius ipſa ſubſtātia qua eſt ipe qđ eſt nulla corporis ſimilitudine dormiēti: nulla corporea ſpecie vigilanti poſſit oſtēdi. Sed nō ſolū patris: verūetiā filij ⁊ ſpiritusſancti: et certe q̄ vigilantiū mouent̄ viſis: vt nō patrē: ſ; tantū filiū vel ſpiritūſanctū credāt: corꝑalib⁹ hoīm apparuiſſe cōſpectib⁹: vt omittā tātam latitudinē sanctaꝝ paginaꝝ: ⁊ tā multiplicē earū intelligentiā: vnde nemo ſani capitis affirmare debet: nuſq̄ ꝑſonā patr̄ ꝑ aliquā ſpeciē corporalē vigilantiū oculis demonſtratā. Sed vt hoc vt dixi omittam: quid dicūt de patre nr̄o Abrahā: cui certe vigilanti ⁊ miniſtrāti: cū ſcriptura ꝑmiſiſſet dicens: Uiſus eſt dn̄s Abrae non

Gen. 18 vn⁹ aut duo: ſed tres apparuerūt viri: quorū nullus excelſius alijs eminuiſſe dict⁹ ē: nullus honorati⁹ effulſiſſe: nullus imperioſi⁹ egiſſe? Quapropter qm̄ in illa tripita nr̄a diſtributiōe: primū querere inſtituim⁹: vtꝝ pater: an fili⁹: an ſpūſanct⁹: an aliqn̄ pat̄: aliqn̄ fili⁹: aliqn̄ ſpūſanct⁹: an ſine vlla diſtinctiōe ꝑſonaꝝ: ſicut dicit̄: deus vn⁹ ⁊ ſolus: id eſt trinitas ipa: ꝑ illas creature formas patrib⁹ apparuerit: interrogatis q̄ potuim⁹ quātum ſufficere viſum eſt: ſanctaꝝ ſcripturarū locis: nihil aliud quātū exiſtimo diuinoꝝ ſacramētoꝝ modeſta ⁊ cauta ꝯſideratio ꝑſuadet: niſi vt temere nō dicamus que nā ex trinitate ꝑſona cuilibet patrū ⁊ ꝓphetaꝝ in aliquo corꝑe vel ſilitudine corporis apparuerit: niſi cu; cōtinentia lectiōis aliqua ꝓbabilia circūponit indicia. Ipa em̄ natura vel ſubſtātia vel eſſentia vel quolibet alio nomie appellandū eſt idipm̄ qđ deus eſt: quicq̄d illud eſt corporaliter videri non poteſt. Per ſubiectā vō creaturā: nō ſolū filiū vl̄ ſpiritūſanctū: ſed etiā patre; corꝑali ſpecie ſiue ſimilitudine mortalib⁹ ſenſibus ſignificationē ſui dare potuiſſe credendū eſt. Que cu; ita ſint: ne īmoderatius ꝓgrediatur ſecūdi hui⁹ voluminis longitudo: ea que reſtant in conſequētibus videamus.

¶ Explicit liber ſecūdus.

¶ Incipiūt capitula libri tertij.

i ¶ Utrū cū de⁹ hoīb⁹ viſus ē: ipe ꝑ aſſumptā creature ſpeciē apparuerit an vō āgeli ex ꝑſōa ipi⁹ ſint locuti.

ij ¶ De mutatiōib⁹ creature: ſiue ꝯſuetudinarijs: ſiue inſolitis q̄ nō fiūt extra ptātem ac potentiā creatoris.

iij ¶ Exēplū q̄ oñdit oēs cās actionū rationabiliū a ſūma dei volūtate deſcēdere.

iiij ¶ De ꝓuidētia dei q̄ ſub lectioni ſanctoꝝ ꝑſidet angeloꝝ.

v ¶ Qr ope dei oīs creatura admiſtrat̄: q̄ ⁊ mira mlta ordini cōſuetudinis inſerunt̄.

vj ¶ Qr de⁹ omnē creaturā corꝑalē animare cognoſcit in vteris matrū.

vij ¶ De miraculis q̄ magicis artib⁹ fiūt.

viij ¶ Quicq̄d angeli trāſgreſſores mali faciūt: nō ipis ſuiūt ad nutū creature corꝑales: ſ; deo a quo dat̄ ptās.

ix ¶ De cauſis origīalib⁹ creaturaꝝ corporaliū q̄s mūdo creator inſeruit.

x ¶ De ſignificatiōib⁹ q̄ ad manifeſtandā voluntatē dei: ſiue ꝑ angelos: ſiue ꝑ homīes miniſtrant̄.

xj ¶ Eſſentiā trinitat̄ nunq̄ oculis apparuiſſe mortaliū: ſed ꝑ ſubiectā ſibi creaturā ſignificaſſe que voluit.

¶ Incipit proemiū in tertiū librū.

Credāt q̄ volūt: malle me legendo q̄ legēda dictādo laborare. Qui aūt h̄ nolunt credere expiri vō ⁊ pñt ⁊ volunt: dētq̄ legēdo vl̄ meis inq̄ſitiōib⁹ r̄ndeat̄: vel īterrogationib⁹ alioꝝ: q̄s ꝓ mea ꝑſona quā ī ſeruitio xp̄i gero: ⁊ ꝓ ſtudio q̄ fidē noſtrā aduerſu; errorē carnaliū ⁊ aīaliū hoīm muniri inardeſco: neceſſe ē me pati: ⁊ videant q̄; facile ab iſto labore me tēꝑem: ⁊ quāto etiā gaudio ſtilū poſſim hīc feriatū. Qr ſi ea q̄ legim⁹ de his reb⁹ ſufficiēter edita ī latino ſermone: aut nō ſūt: aut nō īueniunt̄: aut certe difficile a nob̄ īueniri queūt. Grece aūt ligue nō ſit nob̄ tant⁹ habit⁹: vt taliū reꝝ libris legēdis ⁊ intelligēdis vllo mō repiamur idonei: q̄ genē lr̄aꝝ ex his q̄ nob̄ pauca iterꝑtata ſūt: nō dubito cūcta q̄ vtiliter q̄rere poſſum⁹ ꝯtineri. Fratrib⁹ aūt nō valeā reſiſtere iure: q̄ eis ſeru⁹ fact⁹ ſū: flagitātib⁹ vt eoꝝ ī xp̄o laudabilib⁹ ſtudijs: ligua ac ſtilo meo: q̄s biga in me caritas agitat: maxie ſeruiā: egoq̄ ipſe multa q̄ neſciebā: ſcribēdo me didiciſſe cōfitear: nō debet h̄ labor me⁹ cuiq̄ pigro: aut multū docto videri ſupfluus: cū multis impigris multiſq̄ indoctis: int̄ quos etiā mihi non parua ex ꝑte ſit neceſſarius. Ex his igit̄ que ab alijs

de hac re ſcripta iã legimꝰ: plurimũ ãminiculati ⁊ adiuti: ea que de trinitate: vno ſũmo ſũmeq; bono deo pie queri ⁊ diſſeri poſſe arbitror: ipo exhortãte querẽda atq; adiuuãte diſſerẽda ſuſcepi: vt ſi alia non ſunt hmõi ſcripta: ſit qđ habeamꝰ: ⁊ legãt q̃ voluerint ⁊ valuerint. Si aũt iã ſũt: tãto facilius aliq̃ inueniant: quãto talia plura eſſe potuerint. Sane cũ in oibꝰ litteris meis: nõ ſolũ piũ lectorẽ: ſ etiã liberũ correctorẽ deſiderẽ: mlto maxie in his vbi ipa magnitudo queſtiõis: vtinã tã mltos inuẽtores habere poſſet: q̃ mltos ɔtradictores habet. Verũtamẽ ſic lectorẽ meũ nolo mihi eẽ deditũ: ita correctorem nolo ſibi. Ille me nõ amet amplꝰ q̃ catholicã fidem: ille ſe non amet amplꝰ q̃ catholicã veritatẽ. Sic illi

Diſt.9 dico: Noli meis lrĩs quaſi ſcripturis canonicis inſeruire: ſ in illis et qđ nõ credebas cũ iueneris incũctãter crede: i iſtis aũt qđ certũ nõ habebas: niſi certũ intellexeris: noli firme retinere. Ita illi dico: Noli meas lr̃as ex tua opinione vl ɔtentiõe: ſ ex diuina lectiõe vel incõcuſſa rõne corrigere. Si quid in eis veri cõprehẽderis exiſtẽdo nõ eſt meũ: at intelligẽdo ⁊ amãdo ⁊ tuũ ſit et meũ. Si quid aũt falſi puteris errãdo: fuerit meũ: ſ iam cauẽdo nec tuũ ſit nec meũ.

Hinc itaq; tertiꝰ hic liber ſumat exordiũ: quouſq; ſecũdꝰ puenerat. Cũ eni ad id vẽtum eſſet: vt vellemꝰ oſtẽdere: nõ ideo minorẽ patre filiũ: qz ille miſit: hic miſſus eſt: nec ideo minorẽ vtroq; ſpiritũ ſanctũ: qz ⁊ ab illo: ⁊ ab illo miſſus in euãgelio legitur: ſuſcepimꝰ hoc querere: cũ illuc miſſus ſit fi-

j.Thi.j Joh.j lius vbi erat: qz in hũc mũdum venit: ⁊ in hoc mũdo erat: cũ illuc etiã ſpũſſanctꝰ vbi

Sap.j ⁊ ipe erat: qm̃ ſpũs dñi repleuit orbẽ terrarũ: ⁊ hoc qđ cõtinet oia ſcientiã habet vocis. Utrũ ꝑpterea miſſus ſit dñs: qz ex occulto in carne natus eſt: ⁊ de ſinu patris ad oculos hominũ in forma ſerui tanq; egreſſus apparuit: ideo etiã ſpũſſanctꝰ: qz ⁊ ipſe corpali ſpecie quaſi colũba viſus eſt: ⁊ linguis diuiſis velut ignis: vt hoc eis fuerit mitti: ad aſpectũ mortaliũ in aliqua forma corporea de ſpiritali ſecreto procedere: qđ pater qm̃ nõ fecit: tantũmõ miſiſſe: nõ etiã miſſus eſſe dictus ſit. Deinde queſitũ eſt: cur ⁊ pater nõ aliqñ dictus ſit miſſus: ſi p illas ſpẽs corporales que oculis antiquorũ apparuerũt ipe demõſtrabatur. Si aũt filius tunc demõſtrabatur: cur tantũ poſt miſ-

Gal.4 ſus diceretur: cũ plenitudo tẽporis venit: vt ex femina naſceretur: qñ quidẽ ⁊ antea mittebatur: cum in illis formis corpaliter apparebat. Aut ſi non recte miſſus diceretur: niſi Joh.j cum verbũ caro factum eſt: cur ſpiritusſanctus miſſus legatur: cuiꝰ incarnatio talis nõ facta eſt. Si vo per illas antiquas demõſtrationes: nec pater nec filius nec ſpũſſanctus oſtendebatur: cur etiã ipe nunc diceretur miſſus: cum illis modis et antea mitteretur. Deinde ſubdiuiſimꝰ vt hec diligentiſſime tractarentur: ⁊ triptitam fecimus queſtionẽ: cuiꝰ vna pars in ſecũdo libro explicata ẽ: due ſunt relique: de quibꝰ deinceps diſſerere aggrediar. Jam eni queſitũ atq; tractatũ eſt in illis antiquis corporalibus formis ⁊ viſis: nõ tantũmodo patrẽ: nec tantũmodo filiuz: nec tantũmodo ſpiritũ ſanctũ apparuiſſe: ſed aut indifferẽter dominũ deum qui trinitas ipa intelligitur: aut quãlibet ex trinitate pſonã: quã lectiõis textus indicijs circũſtantibꝰ ſignificaret.

Utrum cum deus hominibus viſus eſt ipe per aſſumptam creature ſpeciem apparuit: an vo angeli ex perſona ipſius locuti ſint. Capitulũ .i.

Nunc ergo primũ queramus: quod ſequitur. Nam ſecũdo loco i illa diſtributione poſitum eſt: vtrum ad hoc opus tantũmodo creatura formata ſit: in q̃ deus ſicut tũc oportuiſſe iudicauit: humanis oſtenderetur aſpectibus. An angeli qui iam erãt ita mittebantur: vt ex pſona dei loquerentur: aſſumentes corporalẽ ſpeciem de creatura corporea in vſum miniſterij ſui: Aut ipſum corpus ſuũ: cui non ſubdũtur: ſed ſubditum gerunt mutantes atq; vertẽtes in ſpecies quas vellent: accõmodatas atq; aptas actionibus ſuis: ſcḋm attributã ſibi a creatore potentiam. Qua parte queſtionis quãtum dominus dederit ptractata: poſtremo videndũ erit id quod inſtitueramus inquirere: vtrũ filius ⁊ ſpiritusſanctus ⁊ antea mittebantur: ⁊ ſi ita eſt: quid inter illam miſſionẽ ⁊ eam quã in euãgelio legimus diſtet: an miſſus non ſit aliquis eorũ: niſi cum vel filius factus eſt ex maria virgine: vel cũ ſpiritusſanctus viſibili ſpecie: ſiue in colũba: ſiue in igneis linguis apparuerint. Sed fateor excedere vires intentiõis mee: vtrũ angeli manẽte ſpiritali ſui corporis q̃litate: p hãc occultiꝰ opantes aſſumãt

ex inferioribus elemētis corpulētioribus: qđ sibi coaptatū: quasi aliquā vestē mutēt τ vertāt in quaslibet species corꝑales: etiā
Joh.2 ipas veras: sicut aqua vera in verū vinū cōuersa est a dn̄o. An ipa ꝓpria corpa sua trāsforment in qđ voluerint: accōmodata ad id qđ agūt. Sed quodlibet hoꝝ sit: ad ꝑsentē q̄stionē nō ptinet. Et q̄uis h̄ quoniā homo sum: nullo experimēto possim cōꝑhendere: sicut angeli qui hec agūt: τ magis ea norūt q̄ȝ ego noui: quatenus mutet̄ corpus meū in affectu volūtatis mee: siue qđ i me: siue qđ ex alijs exptus sum: quid hoꝝ tn̄ ex diuinaꝝ scripturarū auctoritatibus credā: nūc nō opus est dicere: nc cogar ꝓbare: et fiat sermo longior de re q̄ nō indiget ꝑsens questio. Nūc illud videdū est: vtrū angeli tūc agebāt: τ illas corporū species apparētes oculis hoim: τ illas voces insonātes aurib⁹: cū ipa sensibilis creatura ad nutū seruiēs cōditoris: in id quod opus erat ꝓ tpe vertebat̄: sicut in libro sa-
Sap.16 piētie scriptū est. Creatura eñ tibi factori deseruiēs extendit̄ in tormentū aduersum iniustos: τ lenior fit ad benefaciēdū his q̄ in te cōfidunt. Propter hoc τ tūc in oia se trāsfigurās: omniū nutrici gr̄e tue deseruiebat: ad voluntatē hoꝝ qui te desiderabāt. Peruenit eni sapiētia volūtatis dei p creaturā spiritalē vsq̄ ad effect⁹ visibiles atq̄ sensibiles creature corꝑalis. Ubi eni nō operat̄ qđ vult dei omnipotētis sapiētia:
Ibidē.8 q̄ ptendit a fine vsq̄ ad finē fortiter: τ disponit omnia suauiter.

¶ De mutationib⁹ creature siue cōsuetudinarijs siue insolitis que nō fiūt extra potestatē ac potentiā creatoris. Caplm̄.ii.

SEd alius est ordo naturalis in cōuersione τ mutabilitate corpoꝝ: q̄q̄uis etiā ipe ad nutū dei seruiat: ꝑseuerantia tn̄ ꝯsuetudinis amisit admirationē: sicuti sunt que vel breuissimis vl' certe non longis interuallis tempoꝝ celo: terra: mariq̄ mutant̄: siue nascētib⁹: siue occidentib⁹ rebus: siue alias aliter atq̄ aliter apparentib⁹. Alia v̄o q̄uis ex ipso ordine venientia: tamē propter longiora interualla temporū minus vsitata. Que licȝ multi stupeant ab inquisitorib⁹ huius seculi: cōꝑhensa sunt: τ progressu generationū quo sepius repetita sunt: τ a pluribus cognita: eo min⁹ mira sunt: sicuti est defect⁹ luminariū: et raro existētes quedā spēs siderū: et terremotus: τ mōstruosi part⁹ aiantiū. τ q̄q̄ similia: quoꝝ nihil fit nisi volūtate dei: ꝫ plerisq̄ non apparet. Itaq̄ licuit vanitati philosophoꝝ: etiā causis alijs ea tribuere: vel veris: vel ꝓximis: cū oino videre non possent: supiorē ceterˀ omibus cām: id est voluntatē dei: vel falsis: τ ne ab ipa quidē ꝑ vestigatiōe corꝑaliū rerū atq̄ motionū: sed a sua suspitiōe τ errore ꝓlatis. Dicā si potero quiddā: exēpli grā: quo hec aptiora sint. Est certe in corpe humano quedā moles carnis: τ forme spēs: τ ordo: distinctioq̄ mēbroꝝ: τ tpatio valitudinis: h̄ corpus inspirata aia regit: eadēq̄ rōnalis: et ideo q̄uis mutabilis: tn̄ que possit illi⁹ incōmutabilis sapiētie pticeps esse: vt sit pticipatio ei⁹ i idipm: sic in psalmo scriptū ē: de oib⁹ sanctis: ex quib⁹ tanq̄ lapidib⁹ viuis edificat̄ illa hierlm mat̄ nr̄a etna in ce-
lis. Ita eni canit̄: Hierusalē que edificat̄ Ps.121
vt ciuitas: cui⁹ pticipatio ei⁹ in idipm. Id ipm quippe h̄ loco: illud sūmū τ incōmutabile bonū intelligit̄: qđ de⁹ est: atq̄ sapientia volūtasq̄ ipius. Cui cantat̄ alio loco:
Mutabis ea τ mutabūt̄: tu v̄o idē ipe es. Ps.101

¶ Exemplū quo ondit̄ omes causas actionū rōnabiliū a sūma dei volūtate descēdere. ¶ Caplm̄.iii.

COnstituam⁹ ergo aio talē sapientē: cui⁹ aia rōnalis iam sit pticeps incōmutabilis eterneq̄ veritatis: quā de omnib⁹ suis actionib⁹ cōsulat: nec aliquid oino faciat: quod nō in ea cognouerit esse faciendū: vt ei subditus eiq̄ obtempans recte faciat. Iste si cōsulta summa rōne diuine iusticie quā i secreto audiret aure cordis sui: eaq̄ sibi iubente in aliquo officio misericordie corpus labore fatigaret: egritudineq̄ cōtraheret: cōsultisq̄ medicis: ab alio diceret̄ causā morbi esse corporis siccitatē: ab alio autē humoris imoderationē: vnus eoꝝ verā cām diceret alter erraret: vterq̄ tn̄ de ꝓximis causis: id est corꝑalib⁹ ꝓnūciaret. At si illi⁹ siccitatis causa q̄reret̄: et inueniret̄ volūtari⁹ laboris: iā ventū esset ad supiorē causam: q̄ ab aia ꝓficisceret̄ ad afficiendū corp⁹ qđ regit: ꝫ nec ipa pma eēt. Illa eñ ꝓculdubio supior erat in ipa incōmutabili sapientia: cui homis sapiētis aia i caritate seruiēs: τ ineffabilit̄ iubēti obediēs: volūtariū laborē susceperat: ita nō nisi dei volūtas causa prima illi⁹ egritudinis veracissime repiret̄. Iam v̄o si in labore officioso et pio adhi-

buiſſet ille ſapiens miniſtros collaborātes ſecū in opere bono: nec tñ eadē volūtate deo ſeruiētes: ſed ad carnaliū cupiditatū ſuaꝝ mercedē ꝑuenire cupiētes: vel incōmoda carnalia deuitātes. Adhibuiſſet etiā iumēta ſi hoc exigeret illius opis implēdi procuratio: que vtiqꝫ iumēta irrōnalia eſſent aīantia: nec ideo mouerēt mēbra ſub ſarcinis: qꝛ aliqđ de illo bono ope cogitarent: ſꝫ naturali appetitu ſue voluptatis et deuitatōe moleſtie. Poſtremo adhibuiſſet etiā ipa corporea omni ſenſu carētia: q̄ illi opi eſſent neceſſaria: frumētū ſcꝫ ⁊ vinū: et oleum: veſtem: nummū: codicem: ⁊ ſi qua hmōi. In his certe oībus in illo ope verſantibꝰ corpibꝰ: ſiue animatꝭ: ſiue inanimatis: q̄cūqꝫ mouerēt̄ attererēt̄: repararēt̄: exterminarent̄: reformarēt̄: alio atqꝫ alio mō locis ⁊ tpibꝰ affecta mutarēt̄: non alia eſſet iſtoꝝ oīm viſibiliū ⁊ mutabiliū factoꝝ cauſa: niſi illa inuiſibilis ⁊ incōmutabilis volūtas dei ꝑ animā iuſtā: ſicut ſedem ſapiētie cūctis vtens: ⁊ malis rōnalibus ⁊ irrōnalibus animis: ⁊ poſtremo corpibus: ſiue que illis inſpirarent̄ ⁊ animarent̄: ſiue omi ſenſu carentibꝰ: cū primitꝰ vterēt̄ ipa bona aīa ⁊ ſancta: quā ſibi ad piū ⁊ religioſū obſequiū ſubdidiſſet. Qđ ergo de vno ſapiēte q̄uis adhuc mortale corpus geſtante: q̄uis ex parte vidēte poſuimꝰ: exēpli grā: hoc de aliqua domo vbi aliquoꝝ taliū ſocietas eſt: hoc de ciuitate: vel etiā de orbe terraꝝ licet cogitare: ſi penes ſapiētes ſanctoſqꝫ ac ꝑfecte deo ſubditos ſit principatꝰ ⁊ regimen rerū humanarū.

De ꝓuidētia dei qua ſubiectiōi ſctōꝝ ꝓſidet angeloꝝ. Ca. IIII

Sed hoc qꝛ nōdū eſt. Oportet eñ nos in hac ꝑegrinatiōe prius mortaliter exerceri: ⁊ ꝑ vires māſuetudinis ⁊ patientie in flagellis erudiri: vt illā ipam ſupnā atqꝫ celeſtē vnde ꝑegrinamur patriā cogitemꝰ. Illic eñ dei volūtas: qui facit angelos ſuos ſpūs: et miniſtros ſuos ignē flagrātē: in ſpiritibꝰ ſumma pace atqꝫ amicitia copulatis: ⁊ in vnā volūtatē quodam ſpiritali caritatis igne ꝯflatis: tāqꝫ in excelſa ⁊ ſctā ⁊ ſecreta ſede preſidēs: velut in domo ſua: ⁊ ī tēplo ſuo. Inde ſe q̄buſdā ordinatiſſimis creature motibꝰ: pmo ſpiritalibꝰ: deinde corpalibꝰ ꝑ cūcta diffundit: ⁊ vtitur oībus ad incōmutabile arbitrium ſentētie ſue: ſiue incorporeis: ſiue corpeis rebꝰ: ſiue rōnalibus: ſiue irrōnalibus ſpiritibꝰ: ſiue bonis ꝑ eius gratiā: ſiue malis ꝑ ꝓpriā voluntatē. Sed queādmodū corpa craſſiora ⁊ inferiora ꝑ ſubtiliora ⁊ potētiora quodā ordine regunt̄: ita oīa corpa per ſpūm vite. Et ſpūs vite irrōnalis ꝑ ſpm̄ vite rōnalē: ⁊ ſpūs vite rōnalis deſertor atqꝫ peccator ꝑ ſpūm vite rōnalē piū ⁊ iuſtum: ⁊ ille ꝑ ipſum deū: ac ſic vniuerſa creatura per creatorē ſuū: ex quo: ⁊ ꝑ quē: ⁊ in quo etiā ꝯdita ⁊ inſtituta eſt: ac ꝑ hoc volūtas dei eſt: prima ⁊ ſumma cauſa oīm corpaliū ſpecieꝝ atqꝫ motionū. Nihil eñ fit viſibiliter ⁊ ſenſibiliter: qđ nō de interiore inuiſibili atqꝫ intelligibili aula ſūmi imperatoris: aut iubeat̄: aut permittat̄ ſꝫm ineffabilē iuſticiā premioꝝ atqꝫ penaꝝ: gratiaꝝ: ⁊ retributionū in iſta totius creature ampliſſima quadā imēſaqꝫ republica. Si g̃ apl's paulus q̄uis adhuc portaret ſarcinā corporis: quod corrumpit̄ ⁊ aggrauat animā: q̄uis adhuc ex parte atqꝫ in enigmate videret: optans diſſolui ⁊ eſſe cū xpo: ⁊ in ſemetipo ingemiſcēs adoptionē expectās redēptionem corporis ſui: potuit tñ ſignificando ꝓdicare dñm ieſum xp̄um: aliter per linguam ſuā: aliter ꝑ epiſtolam: aliter ꝑ ſacramentū corporis ⁊ ſanguinis eiꝰ. Nec linguā q̄ppe eius nec mēbranas: nec attramētū: nec ſignificantes ſonos lingue editos: nec ſigna litterarū cōſcripta pelliculis: corpus xpi ⁊ ſanguinē dicimꝰ: ſed illud tantū qđ ex fructibꝰ terre acceptū: ⁊ prece myſtica ꝯſecratum rite ſumimꝰ ad ſalutē ſpiritalē in memoriā pro nobis dñice paſſiōis. Qđ cū ꝑ manus hoīm ad illā viſibilē ſpeciē ꝑducit̄: non ſanctificat̄ vt ſit tam magnū ſacramētum: niſi operāte inuiſibiliter ſpū dei: cum hec oīa q̄ per corpales motus in illo opere fiunt: deus operet̄: mouēs primitus inuiſibilia miniſtroꝝ: ſiue aīas hoīm: ſiue occultoꝝ ſpirituū ſibi ſubditas ſeruiētes: q̄đ mirū ſi etiā in creatura celi ⁊ terre: maris ⁊ aeris: facit deus que vult ſenſibilia atqꝫ viſibilia: ad ſeipm̄ in eis ſicut oportere ipē nouit ſignificandū ⁊ demōſtrādū: nō ipſa ſua q̄ eſt apparēte ſubſtātia: q̄ oīno incōmutabilis eſt: oībuſqꝫ ſpiritibꝰ quos creauit interius ſecretiuſqꝫ ſublimior.

Cap. 9 / j. Cor. 13 / Phil. 1 / Roma. 8

De ꝯſe. di. 2

Ps. 103

Quod opere dei oīs creatura adminiſtrat̄: quo ⁊ mira multa ordini ꝯſuetudinis inſerunt̄. Ca. V

Nam diuina totā ſpiritalē corpalemqꝫ adminiſtrāte creaturā: oīm annoꝝ certis diebꝰ aduocāt̄ aque

maris: ⁊ effundunt sup faciē terre. Sed cū hoc orāte scō helia factū est: qr p̄cesserat tā ptinua: ⁊ tā longa serenitas: vt deficerēt
3. Regl. 18 fame hoīes. Nec ea hora qua ille dei seru⁹ orauit: aer ipē aliq̄ humida facie mox futu re pluuie signa ptulerat: cōsecutis tantis ⁊ tam velociter imbribus: apparuit vis diui na: quib⁹ illud dabat dispēsabaturq̧ mira culū. Itaq̧ de⁹ opat solēnia fulgura atq̧
Exo. 19 tonitrua. Sed qr in mōte syna iusitato mō fiebāt: vocesq̧ ille nō strepitu cōfuso ede bant: s̄ ex eis quedā signa dari certissimis indicijs apparebāt: miracula erāt. Quis at trahit humorē per radicē vitis ad botrū et
1. Cor. 3 vinū facit: nisi deus: qui ⁊ hoīe plātante et rigāte incremētū dat. Sed cū ad nutū dn̄i
Joh. 2 aqua in vinū inusitata celeritate conuersa est: etiā stultis fatentib⁹ vis diuina declara ta est. Quis arbusta fronde ac flore vestit solēniter: nisi de⁹? Uerū cū floruit virga sa cerdotꝫ aaron: collocuta est quodāmō cū dubitāte hūanitate diuinitas. Et linguis certe oībus: ⁊ oībus animaliū carnibus gi gnēdis atq̧ formādis cōmunis est terrena
Gen. 1 materies. Et quis ea facit: nisi qui dixit vt hec terra p̄duceret: ⁊ in eodē verbo suo q̄
Exo. 4 creauit regit atq̧ agit. Sed cū eādē mate riā ex virga moysi in carnē serpētis proxi me ac velociter vertit: miraculū fuit rei q̄ dē mutabilis: s̄ tū iusitata mutatio. Quis aūt aiat queq̧ viua nascētia: nisi q̄ ⁊ illum serpētē ad horā sic opus fuerat aiauit.

¶ Qr deus oēm creaturā corpora le animare cognoscit in vteris ma trum. ¶ Ca. VI

Et quis reddidit cadauerib⁹ ani mas suas: cū resurgerēt mortui: ni si qui animat carnes in vteris ma trū: vt oriant morituri. Similiter ⁊ de con muni materia: que in causis mūdialib⁹ ↄsi stit: subito ad tp̄s prodire arietē ⁊ colūbā ↄstituit: quib⁹ vnus vigor carneus ⁊ i tpe ⁊ ex tpe accessiōis ⁊ recessionis: nō dispar s̄ inusitat⁹ apparuit. Sꝫ cū fiunt illa ptinua to quasi quodā fluuio labētiū manātiūq̧ rerū: ⁊ ex occulto in p̄mptū: atq̧ ex p̄mptu in occultū: vsitato itinē trāseuntiū natura lia dicūt. Cū vō admonēdis hoīb⁹ iusita ta mutabilitate ingerūt: magnalia noiant.

¶ De miraculis que magicis arti bus fiunt. ¶ Ca. VII

Hic video quid infirme cogitatiōi possit occurrere: cur scꝫ ista mira cula etiam magicis artibus fiant.

Nam ⁊ magi pharaonis similiter serpētes Exo. 7 fecerūt: ⁊ alia similia. Sꝫ illud amplius est admirādū: quō magoꝝ illa potentia q̄ ser Ibide. 8 pētes facē potuit: vbi ad muscas minutis simas vētū ē: oīno defecit. Scynphes em̄ muscule sūt breuissime: qua tertia plaga su perbus pp̄ls egyptioꝝ cedebat. Ibi certe deficiētes magi dixerūt: Digit⁹ dei est hic. Ibidem Un̄ intelligi dat: ne ipsos quidē trāsgresso res angelos ⁊ aereas ptātes: in imam istā caliginē: tāq̧ in sui generis carcerē: ab illi⁹ sublimis etheree puritatꝫ habitatiōe detru sas: per quas magice artes pn̄t quicquid pn̄t valere aliq̄d nisi data desup ptāte. Da tur aūt vel ad fallēdos fallaces: sic in egy ptios: ⁊ in ipsos etiā magos data est: vt in eoꝝ spirituū seductōe viderent admirādi: a quib⁹ fiebāt a dei veritate damnādi: vel ad admonēdos fideles: ne tale aliq̄d face re pro magno desiderēt: p̄pter qō etiā no bis scripture auctoritate sūt p̄dita: vel ad exercendā: p̄bādā manifestādāq̧ iustoꝝ patiētiā. Neq̧ em̄ parua visibiliū miracu loꝝ potētia: iob cūcta que habebat amisit: ⁊ filios: ⁊ ipam corpis sanitatē.

¶ Quicquid angeli trāsgressores mali faciunt: nō ipis seruiut ad nu tum creature corpales: s̄ deo a quo dat potestas. ¶ Ca. VIII

Nec ideo putandū est istis trāsgres sorib⁹ angelis ad nutū seruire hāc visibiliū rerū materiā: sed deo po tius a quo hec ptās datur: quātū in subli mi ⁊ spiritali sede incōmutabilis iudicat. Nam ⁊ dānatis iniquis etiā in metallo ser uiūt aqua ⁊ ignis ⁊ terra: vt faciāt inde qō volunt: s̄ quātū sinitur: nec sane creatores illi mali angeli dicēdi sunt: qr per illos ma gi resistentes famulo dei: ranas ⁊ serpentes fecerūt. Non em̄ ipsi eas creauerūt. Om niū q̄ppe reꝝ que corpaliter visibiliterq̧ na scunt: occulta quedā semina in istis corpo reis mūdi huius elemētis latēt. Alia sunt em̄ hec iam ↄspicua oculis nr̄is ex fructib⁹ ⁊ aiantibus: alia vō illa occulta istoꝝ semi num semina. Un̄ iubente creatore p̄duxit aqua p̄ma natatilia ⁊ volatilia. Terra aūt prima sui generis germina: ⁊ prima sui ge neris animalia. Neq̧ em̄ tūc huiuscemōi fetus ita producti sunt: vt in eis que p̄du cta sunt: vis illa cōsumpta sit: s̄ plerumq̧ desunt ↄgrue temperamētoꝝ occasiones: quib⁹ erumpāt ⁊ species suas pagāt. Ecce em̄ breuissimus surculus semē est: nā pue

nienter mādatus terre arborez facit. Huiꝰ
autē ſurculi ſubtilius ſemē aliqđ eiuſdē ge
neris granuz eſt: ꝛ hucuſqꝫ nobis viſibile.
Jam v̄o huius etiā grani ſemē: qꝫuis ocu-
lis videre nequeamꝰ: rōne tn̄ conijcē poſ-
ſumꝰ: qꝛ niſi talis aliquą vis eſſet in iſtꝭ ele
mētis: nō pleꝛ͛qꝫ naſcerent̄ ex terra q̄ ibi ſe
minata nō eſſent. Nec aīalia taz multa nul
la mariū: feminarūqꝫ cōmixtione precedē
te: ſiue in terra: ſiue in aqua: que tamen cre
ſcunt: et coeundo alia pariūt: cū illa nullis
coeuntibꝰ parētibꝰ orta ſint. Et certe apes
ſemina filioꝝ nō coeundo cōcipiūt: ſꝫ tāqꝫ
ſparſa ꝑ terras ore colligūt. Inuiſibiliū.n.
ſeminū creator: ipē creator ē oīm rerū: qm̄
quecūqꝫ naſcēdo ad oculos nr̄os exeunt:
ex occultis ſeminibꝰ accipiūt ꝓgrediendi
primordia: ꝛ incremēta debite magnitudi-
nis diſtinctōeſqꝫ formaꝝ: ab originalibus
tāqꝫ regulis ſumūt. Sic ḡ nec parētes dici
mus creatores hoīm: nec agricolas creato
res frugū: qꝫuis eoꝝ extrinſecus adhibitis
motibꝰ iſta creāda dei virtus interius ope-
retur. Ita nō ſolū malos ſꝫ nec bonos āge-
los fas eſt putari creatores: ſi pro ſubtilita
te ſui ſenſus ꝛ corpis: ſemina reꝝ iſtaꝝ no-
bis occultiora nouerunt: ꝛ ea per ꝯgruas
temperatiōes elemētorū latēter ſpargunt:
atqꝫ ita gignendaꝝ reꝝ: ꝛ accelerādoꝝ in-
cremētoꝝ prebēt occaſiones. Sed nec bo-
ni hec niſi quantū deus iubet: nec mali hec
iniuſte faciūt: niſi quantū iuſte ipē ꝑmittit.
Nam iniqui malicia voluntatē habet iniu
ſtam: ptātē aūt nō niſi iuſte accipit: ſiue ad
penā ſuā: ſiue ad aliorū: vel penā malorū:
vel laudē bonoꝝ. Itaqꝫ aplus paulus di-
ſcernēs interius deū creantē atqꝫ forman-
tem ab operibꝰ creature que admonent̄ ex
trinſecus: ꝛ de agricultura ſimilitudinē aſ-
Cor. 3 ſumens ait: Ego plantaui: apollo rigauit:
ſed deus incrementū dedit. Sicut ergo in
ipſa vita nr̄a mentē iuſtificādo formare nō
poteſt niſi deus: predicare aūt euāgeliū ex
trinſecus ꝛ hoīes poſſunt: nō ſolū boni per
veritatē: ſed etiaz mali per occaſionē. Ita
creationē reꝝ viſibiliū deus interius opat̄.
Exteriores aūt opationes ſiue bonoꝝ ſiue
maloꝝ: vł angeloꝝ vł hoīm: ſiue etiā quo-
rumcunqꝫ animaliū ſꝫm imperiū ſuū: ꝛ a ſe
impartitas diſtributiōes ptātū ꝛ appetitio
nes cōmoditatū ita rerū nature adhibet in
qua creat oīa queādmoduz terre agricul-
turam. Quapropt̄: ita non poſſum dicere
angelos malos magicꝭ artibus euocatos:

creatores fuiſſe ranaꝝ atqꝫ ſerpētiū: ſic nō
poſſum dicē hoīes malos creatores eē ſe-
getis: quā ꝑ eoꝝ operā video exortā. Sic Gen. 30
nec iacob creator coloruz in pecoribꝰ fuit:
qꝛ bibentibꝰ in ꝯceptu matribus variatas
virgas quas intuerent̄ appoſuit. Sz nec ipē
pecudes creatrices fuerūt varietatis pro-
lis ſue: quia inheſerat anime illaꝝ diſcolor
phantaſia ex ꝯtuitu variarū virgaruz per
oculos impreſſa: que nō potuit niſi corpuſ
qđ ſic affecto ſpū animabat̄ ex cōpaſſione
cōmixtionis afficere vn̄ teneris fetuuz pri-
mordijs coloreten ꝰ aſpergeret̄. Ut eīn ſic
ex ſemetipſis afficiant̄: vel anima ex corpe:
vel corpus ex anima: ꝯgruētie rōnis id fa-
ciūt: que incōmutabiliter viuūt in ipſa ſum
ma dei ſapiētia: quā nulla ſpacia locoꝝ ca
piunt: ꝛ cū ipſa ſit incōmutabilis: nihil eo-
rum que cōmutabiliter ſūt deſerit: qꝛ nihil
eoꝝ niſi ꝑ ipſam creatū eſt. Ut eīn de pco
ribꝰ n̄ virge ſed pecora naſcerēt̄: fecit hoc
incōmutabilis ꝛ inuiſibilis ratio ſapientie
dei: ꝑ quā creata ſunt oīa. Ut aūt de varie
tate virgarū pecoꝝ cōceptorū color aliqđ
duceret: fecit hoc anima grauide pecudis
per oculos affecta forinſecus: ꝛ iterius ſe-
cū ꝓ ſuo modulo formādi regulā trahēs:
quā de intima potētia ſui creatorꝭ accepit.
Sed quāta ſit vis anime ad afficiēdā atqꝫ
mutandā materiā corpalē: cum tn̄ creatrix
corpis dici nō poſſit: qꝛ omniſ cauſa muta
bilis ſenſibiliſqꝫ ſubſtantie: oīſqꝫ modus ꝛ
numerus ꝛ pondus eius vn̄ efficit̄ vt ꝛ ſit:
ꝛ natura ita vel ita ſit: ab intelligibili ꝛ incō
mutabili vita q̄ ſuꝑ omnia ē: exiſtit: ꝛ ꝑue-
nit vſqꝫ ad extrema atqꝫ terrena: multꝰ ſer
mo eſt: nec nūc neceſſarius. Uerū ꝓpterea
factū iacob de pecoribꝰ cōmemorādū ar-
bitratꝰ ſum: vt intelligeret̄ ſi hō q̄ virgas il
las ſic poſuit: dici nō pōt creator coloꝝ in
agnis ꝛ hedis: nec ipē matrū anime q̄ ꝯce-
ptā ꝑ oculos corpis phantaſiam varietatꝭ
ſeminibꝰ carne ꝯceptis: quātū natura paſ
ſa eſt: aſperſer̄t: multominꝰ dici poſſe rana
rum ſerpētiūqꝫ creatores angelos malos:
ꝑ quos magi pharaonis tūc illa fecer̄t. Exo. 8

De cauſis originalibꝰ creaturarum corpaliū: quas mundo creator inſeruit. Ca. IX

Aliud eſt eīn ex itimo ac ſūmo cau
ſarū cardine ꝯdē atqꝫ adminiſtra
re creaturā: qđ q̄ facit: ſolꝰ creator
eſt deus. Aliud aūt ꝓ diſtributis ab illo vi
ribus ꝛ facultatibus aliquā operationē fo

rinſecus admouere: vt tunc vel tũc: ſic vel
ſic: exeat qđ creat̃. Iſta q̄ppe originalit̃ ac
primordialiter in quadã textura elemẽtoꝝ
cũcta iam creata ſunt: ſ; acceptis opportu-
nitatibꝰ ꝓdeunt. Nam ſicut matres grauide
ſunt fetibꝰ: ſic ipſe mũdus grauidus ẽ cau-
ſis naſcẽtiuz: q̃ in illo nõ creant̃: niſi ab illa
ſũma eẽntia: vbi nec orit̃: nec morit̃ aliq̃d:
nec incipit eſſe: nec deſinit. Adhibere autẽ
forinſecus accidẽtes cauſas: q̃ tametſi nõ
ſunt naturales: tñ ſm naturã adhibent̃: vt
ea que ſecreto nature ſinu abdita ꝯtinent̃:
erumpãt: ⁊ foris creent̃ quodãmõ explicã
do mẽſuras ⁊ numeros: ⁊ pondera q̃ in oc
Sap. ij culto acceperũt ab illo: q̃ omnia in mẽſura
⁊ numero ⁊ pondere diſpoſuit: nõ ſolũ ma
li angeli: ſ; etiã mali hoĩes poſſũt: ſicut ex-
emplo agriculture: ſupra docui. Sz ne de
animabus q̃ſi diuerſa ratio moueat: q2 ha
bẽt ſpm̃ vite cũ ſenſu appetẽdi: que ſm na
turã ſunt vitandiq; cõtraria: etiã hoc ẽ vi-
dere: q; multi hoĩes nouerũt: ex quibꝰ her-
bis: aut carnibꝰ: aut quarũcunq; rerũ qui-
buſlibet ſuccis ⁊ humoribꝰ: vel ita poſitis:
vel ita obrutis: vel ita ꝯtritis: vel ita cõmi
xtis: que animalia naſci ſoleãt: quoꝝ ſe q̃s
tam demẽs audeat dicere creatorẽ? Quid
ḡ mirũ ſi queadmodũ p̄t noſſe quilibet ne-
quiſſimus hõ: vnde illi vel illi vermes mu
ſceq; naſcant̃: ita mali angeli ꝓ ſubtilitate
ſui ſenſus in occultioribꝰ elemẽtoꝝ ſemini-
bus norunt: vñ rane ſerpẽteſq; naſcant̃: et
hec ꝑ certas ⁊ notas temꝑationũ opportu-
nitates occultis motibꝰ adhibendo faciũt
creari: nõ creãt: ſ; illa hoĩes q̃ ſolent ab ho-
minibꝰ fieri: nõ mirant̃. Quod ſi quiſq; ce
leritates incremẽtoꝝ forte mirat̃: q; illa ani
mãtia tam cito facta ſunt: attendat queãd
modũ ⁊ iſta ꝓ modulo facultatis humane
ab hominibꝰ ꝓcurent̃. Vñ eñ fit vt eadez
corꝑa citius vermeſcãt eſtate q; hyeme: ci
tiꝰ in calidioribꝰ q; in frigidioribꝰ locĩ. Sz
hec ab hoĩbꝰ tãto difficiliꝰ adhibent̃: quã-
to deſunt ſenſuum ſubtilitates: ⁊ corporũ
mobilitates in membris terrenis ⁊ pigris.
Vñ qualibuſcũq; angelis vicinas cauſas
ab elemẽtis ꝯtrahere: quãto facilius eſt: tã
to mirabiliores in hmõi operibus eoꝝ exi-
ſtunt celeritates: ſed nõ eſt creator: niſi qui
ꝑ̇ncipaliter iſta format. Nec quiſq; hoc p̄t
niſi ille penes quẽ primitꝰ ſunt oĩm que ſũt
Ibidem mẽſure: numeri: ⁊ põdera: ⁊ ipſe eſt vnꝰ crea
tor deus: ex cuiꝰ ineffabili potẽtatu fit etiã
vt qđ poſſent hi ãgeli ſi ꝑmitterẽt̃: ideo nõ
poſſunt: q2 nõ ꝑmittunt̃. Neq; .n. occurrit
Exo. 8 alia ratio: cur nõ potuerint facẽ minutiſſi-
Ibidem mas muſcas qui ranas ſerpẽteſq; fecerũt:
niſi q2 maior aderat dñatio ꝓhibendi per
ſpm̃ ſctm̃: qđ etiã ipſi magi cõfeſſi ſunt dicẽ
Exo. 8 tes: Digitꝰ dei ẽ h̃. Quid aũt poſſint ꝑ na
turã: nec poſſint per ꝓhibitionez: ⁊ q̇d per
ipſius nature ſue cõditionẽ facere nõ ſinan
tur: homini explorare difficile eſt: imo vero
impoſſibile: niſi ꝑ illud donũ dei: qđ aplus
j. Cor. j cõmemorat dicẽs: Alij dijudicatio ſpiri-
tuũ. Nouimꝰ eñ hoĩem poſſe ambulare: ⁊
nequaq; hoc poſſe ſi nõ ꝑmittatur: volare
aũt nõ poſſe etiã ſi ꝑmittat̃. Sic ⁊ illi ange
li quedã poſſunt facere: ſi ꝑmittant̃ ab an-
gelis potẽtioribꝰ ex imꝑio dei: q̃dã; v̊o nõ
poſſũt: nec ſi ab eis ꝑmittant̃: q2 ille nõ per
mittit a quo illis eſt talis nature modus: q̇
etiã ꝑ angelos ſuos ⁊ illa plerũq; nõ ꝑmit
tit que cõceſſit vt poſſint. Exceptis igit̃ il-
lis: q̃ vſitatiſſimo trãſcurſu tẽpoꝝ in reꝝ na
ture ordine corꝑaliter fiunt: ſicuti ſunt or-
tus ſiderũ occaſuſq;: generatões ⁊ mortes
animaliũ: ſeminum ⁊ germinũ innumera-
biles diuerſitates: nebule ⁊ nubes: niues
⁊ pluuie: fulgura ⁊ tonitrua: fulmina ⁊ grã
dines: venti ⁊ ignis: frigus ⁊ eſtus: et om-
nia talia. Exceptis etiã illis que in eodem
ordine rara ſunt: ſicut defectus luminũ: et
ſpecies inuſitate ſideꝝ: ⁊ mõſtra ⁊ terremo
tus: ⁊ ſimilia. Exceptis ergo iſtis oĩbus
quoꝝ quidẽ prima ⁊ ſũma cauſa nõ eſt niſi
volũtas dei. Vñ ⁊ in pſalmo: cũ q̃dã huiꝰ
generis eſſent cõmemorata: ignis: grãdo: Ps. 14
nix glacies: ſpũs tẽpeſtatis: ne quis ea vel
fortuitu: vel cauſis tantũmõ corꝑalibꝰ: vel
etiã ſpiritalibꝰ: tñ p̄ter voluntatẽ dei exiſtẽ
tibus agi crederet: continuo ſubiecit: que Ibidem
faciunt verbũ eius.

¶ De ſignificatiõibꝰ q̄ ad manife-
ſtãdã volũtatẽ dei: ſiue ꝑ hoĩes: ſi-
ue ꝑ angelos miniſtrãt̃. ¶ Ca. x

Sed his vt dicere ceperã exceptis:
alia ſunt illa que q̃uis ex eadẽ ma
teria corporali: ad aliquid tñ diui
nitus annũciandũ noſtris ſenſibꝰ admouẽ
tur: que ꝓprie miracula ⁊ ſigna dicunt̃: nec
in oĩbus que a nobis a dño deo annũcian
tur: ipſius dei perſona ſuſcipit̃. Cum autẽ
ſuſcipit̃: aliq̃ñ in angelo demonſtrat̃: aliq̃ñ
in ea ſpecie que nõ eſt qđ angelus: q̃uis ꝑ
angeluz diſpoſita miniſtret̃. Rurſus cũ in
ea ſpecie ſuſcipit̃: que non eſt qđ angelus:
aliq̃ñ iam erat ipſm̃ corpus: ⁊ ad hoc deriuõ

ſtrādū i aliquā mutationē aſſumit: Aliqñ
ad hoc exorit: ⁊ re pacta ruſus aſſumit: ſi-
cut etiā cum hoies annūciāt: Aliqñ ex ſua
pſona verba dei loquūt: ſicuti cū pmittit:
dixit dñs: aut hec dicit dñs: aut tale aliqd:
Aliqñ aūt nihil tale pmittētes: ipſam dei p
Ps.31 ſonā in ſe ſuſcipiūt: ſicuti ē: Intellectū tibi
dabo: ⁊ cōſtituā te in via qua ingredieris:
Sic nō ſolū in dictis: verūetiā in factis dei
pſona ſignificāda imponit ꝓphete: vt eam
Reg.ij gerat in miniſterio ꝓphetie: ſicut eius pſo-
nam gerebat qui veſtimentū ſuū diuiſit in
duodecim ptes: ⁊ ex eis decē ſeruo regis ſa
lomonis dedit: regi futuro iſrl. Aliqñ etiā
res q̄ nō erat qd ꝓpheta: et erat iam in ter-
renis rebus in hmōi ſignificationē aſſum-
Gen.28 pta eſt: ſicut ſomnio viſo euigilās iacob fe
cit de lapide: quē dormiēs habebat ad ca
put: Aliqñ ad hoc fit eadē ſpecies vel ali-
Numeri.2j quātulum māſura: ſicut potuit ſerpens ille
eneus exaltatus in heremo: ſicut pñt ⁊ lrē:
Vl' pacto miniſterio trāſitura: ſicut panis
ad hoc factus in accipiendo ſacramēto cō
ſumit. Sed qz hec hoibus nota ſunt: qz p
hoies fiunt: honorē tanq̄ religioſa poſſūt
habere: ſtuporē tanq̄ mira non pñt. Itaq̄
illa que p angelos fiunt: quo difficiliora et
ignotiora: eo mirabiliora ſunt nobis: illis
aūt tāq̄ ſue actiōes note atq̄ faciles. Lo-
quit ex pſona dei angelus homini dicens:
Exo.3 Ego ſum deus abraā: ⁊ deus iſaac: ⁊ deus
iacob: cū ſcptura pdixiſſet: Viſus ē ei āge-
lus dñi. Loquit ⁊ hō ex pſona dñi dicens:
Ps.80 Audi ꝑplus meus ⁊ loquar iſrael: ⁊ teſtifi-
cabor tibi deus: deus tu⁹ ego ſum. Aſſum
pta eſt virga ad ſignificationē: ⁊ in ſerpētē
angelica facultate mutata eſt. Que facul-
tas cū deſit homini: aſſumptus eſt tñ et ab
hōie lapis: ad talem aliquā ſignificationē.
Inter factū angeli: ⁊ factū hois: plurimū
diſtat. Illud ⁊ mirandū ⁊ intelligendū eſt:
hoc aūt tantūmō intelligēdū. Qd ex vtro-
q̄ intelligit: fortaſſis vnū eſt: at illa ex qui-
bus intelligit diuerſa ſunt: tanq̄ ſi nomen
dñi ⁊ auro ⁊ attramento ſcribat. Illud eſt
pcioſius: illud vilius: qd tñ vtroq̄ ſignifi-
Exo.4 cat idipm ē. Et q̄uis idē ſignificauerit: ex
Gen.28 virga moyſi ſerpēs: qd lapis iacob: melius
Exo.7 tñ aliqd lapis iacob q̄ ſerpentes magorū.
Nā ſicut vnctio lapidis xpm in carne: in
Ps.44 qua vnctus eſt oleo exultatōis pre partici
pibus ſuis: ita virga moyſi cōuerſa in ſer-
Phil.2 pentē: ipm xpum factū obedientē vſq̄ ad
Joh.3 mortē crucis: vñ ait: Sicut exaltauit moy-
ſes ſerpētem in deſerto: ſic oportet exaltari
filiū hoīs: vt oīs qui credit in ipſo: non pe
reat: ſ; habeat vitā eternā. Sicut intuētes Nume.2j
illū ſerpentē exaltatū in heremo: ſerpentū
morſib⁹ nō peribāt. Vetus eīn hō noſter ſi Roma.6
xus ē cruci cū illo: ut euacuet corpus pec-
cati. Per ſerpentē eīn intelligit mors: que
facta eſt a ſerpēte in paradiſo: mō locutio-
nis per efficientē id qd efficit demōſtrāte.
Ergo virga in ſerpentē: xps in mortē: ⁊ ſer
pens ruſus in virgā: xps in reſurrectionē
totus cū corpe ſuo qd eſt eccleſia: qd in fi-
ne tpis erit: quē ſerpentis cauda ſignificat:
quā moyſes tenuit: vt rediret in virgam. Exo.4
Serpentes aūt magorū tanq̄ mortui ſecu-
li: niſi credentes in xpum tanq̄ deuorati in
corpus ei⁹ intrauerint: reſurgere in illo nō
poterunt. Lapis ergo iacob vt dixi melius
aliquid ſignificauit q̄ ſerpētes magorū. At
eīn factū magorū: multo mirabilius. Verū
hec ita nō preiudicāt rebus intelligendis:
tanq̄ ſi hominis nomē ſcribat auro: et dei
attramēto. Illas etiā nubes ⁊ igneſ quō fe
cerint vel aſſumpſerint angeli ad ſignificā
dum quod annūciabāt: etiā ſi dñs vel ſpi-
ritusſanct⁹ illis corporalib⁹ formis oſtēde-
bat. Quis nouit hominū: ſicut ifantes nō
norunt qd in altari ponit: ⁊ peracta pieta-
tis celebratōe conſumit: vnde vel quomō
conficiat: vnde in vſum religionis aſſuma
tur. Et ſi nunq̄ diſcāt experimento vel ſuo
vel aliorū: ⁊ nunq̄ illam ſpeciem rerum vi
deant: niſi inter celebrationē ſacramētorū
cū offertur ⁊ datur: dicaturq̄ illis auctori-
tate grauiſſima cuius corp⁹ ⁊ ſanguis ſit:
nihil aliud credēt: niſi omnino i illa ſpecie
dñm oculis apparuiſſe mortaliū: et de late
re tali percuſſo: liquorē illum oīno fluxiſſe.
Mihi antem oīno vtile eſt: vt meminerim
virīū mearū fratreſq̄ meos admoneā: vt ⁊
ipi meminerint ſuarū ne vltra q̄ tutū eſt hu
mana ꝓgrediat infirmitas. Queadmodū
eīn hec faciūt angeli vel potius deus: quē
admodū hec faciat p angelos ſuos: ⁊ quā
tū fieri velit etiā p angelos malos: ſiue ſinē
do: ſiue iubēdo: ſiue cogēdo: ex occulta ſe-
de altiſſimi imperij ſui: nec oculorū acie pe
netrare: nec fiducia ratiōis enucleare: nec
ꝓuectu mētis cōprehendē valeo: vt tā cer
tus hinc loquar ad omnia q̄ requiri de his
rebus pñt: q̄ ſi eſſem angelus: aut ꝓpheta:
aut apſus. Cogitatiōes eīn mortaliū timi-
de ⁊ incerte ꝓuidētie nr̄e. Corpus eīn qd Sap.9
corrumpit aggrauat animā: ⁊ deprimit ter-

rena inhabitatio ſenſum multa cogitantē.
Et difficile eſtimamꝰ que in terra ſunt: ⁊ q̄
in ꝓſpectu ſunt inuenimꝰ cū labore. Que
in celis ſunt aūt: quis īueſtigabit? Sed qꝛ
Sap. 9 ſequit̄ ⁊ dicit: Senſum vō tuū quis ſciet:
Niſi tu dederis ſapientiā ⁊ miſeris ſcm̄ ſpm̄
tuū d altiſſimis? Que in celis ſūt quidē nō
inueſtigamꝰ: quo rerū genere ⁊ corꝑa āge-
lica ſm̄ ꝓpriā dignitatē ⁊ eoꝝ q̄dam corꝑa
lis actio cōtinet̄: ſm̄ ſpm̄ tn̄ dei miſſum no
bis d altiſſimis ⁊ impertitā eius gratiā mē
tibꝰ nr̄is: audeo fiducialit̄ dicere: nec deū
patrē: nec verbū eiꝰ: nec ſpm̄ eiꝰ: qđ deus
vnus eſt: per id qđ eſt: atqꝫ idipm̄ eſt: vllo
mō eſſe mutabilē: ac per hoc multo minus
eſſe viſibilē: qm̄ ſunt q̄dā q̄uis mutabilia:
nō tn̄ viſibilia: ſicut nr̄e cogitatiōes: ⁊ memo
rie: ⁊ voluntates: ⁊ oīs incorꝑea creatura.
Viſibile aūt q̄cqꝫ nō ē: qđ nō ſit mutabile.

¶ Eſſentiā trinitatis nunqꝫ oculis apparuiſſe mortaliū: ſed ꝑ ſubiectam ſibi creaturā ſignificaſſe que voluit. ¶ Ca. XI

Quapropt̄ ſubſtātia vel ſi meliꝰ di-
cit̄ eſſentia dei: vbi ꝑ modulo nr̄o
ex quātulacūqꝫ particula intelligi
mus patrē ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ ſctm̄: qm̄ quidē nul
lo mō mutabilis eſt: nullo mō pōt ipa ꝑ ſe-
metipam eſſe viſibilis. Proinde illa oīa
que patribꝰ viſa ſunt: cū deus illis ſm̄ ſuā
diſpenſationē tꝑibꝰ cōgruā preſentaret̄: ꝑ
creaturā facta eſſe manifeſtū eſt. Et ſi nos
latet quō ea miniſtris angelis fecerit: ꝑ an-
gelos tn̄ eē facta: nō ex nr̄o ſenſu dicimꝰ: ne
cuiqꝫ videamur plus ſapere preterqꝫ opor
Roma. 12 tet ſapere. Sed ſapiamꝰ ad temperantiā ſi-
cut deus nobis partitus eſt menſurā fidei:
2. Cor. 4 ⁊ credimꝰ ꝓpter qđ ⁊ loquimur. Extat enī
auctoritas diuinaꝝ ſcripturaꝝ: vnde mēs
nr̄a deuiare nō debet: nec relicto ſolidamē
to diuini eloquij: ꝑ ſuſpitionū ſuaꝝ abru-
pta p̄cipitari: vbi nec ſenſus corꝑis regit:
nec perſpicua ratio veritatis elucet. Aper-
tiſſime q̇ppe ſcriptū eſt in ep̄la ad hebreos:
cū diſpenſatio noui teſtamēti a diſpēſatio-
ne veteris teſtamēti ſm̄ ꝯgruētiā ſeculorū
ac tꝑm diſtingueret̄: nō tantū illa viſibilia:
ſed ipm̄ etiā ſermonē per angelos factū: ſic
Heb. 1 enī dicit: Ad quē aūt angeloꝝ dixit aliqn̄:
Sede ad dexterā meā: q̊adusqꝫ ponā ini-
micos tuos ſcabellū pedum tuoꝝ? Nonne
oēs ſunt miniſtri ſpiritꝰ ad miniſtrationem
miſſi: ꝓpter eos qui futuri ſunt hereditatē
poſſidere ſalutis? Hinc oſtēdit illa oīa: nō
ſolū per angelos facta: ſed etiā ꝓpter nos
facta: id eſt ꝓpter populū dei: cui ꝓmittit̄
hereditas vite eterne: ſicut ad corinthios
etiā ſcriptū eſt: Omnia hec in figura cōtin 1. Cor. 10
gebāt illis: ſcripta ſunt aūt ad correptionē
noſtrā: in quos finis ſeculoꝝ obuenit. De
inde qꝛ tūc per angelos: nunc aūt ꝑ filium
ſermo factus eſt: ꝯſequēter aperteqꝫ demō
ſtrans. Propterea inquit: abundantius Heb. 2
oportet attēdere nos ea que audiuimꝰ: ne
forte defluamꝰ. Si enī qui ꝑ angelos dictꝰ
ſermo factꝰ eſt firmus: ⁊ omnis p̄uaricatio
⁊ inobediētia iuſtam accepit mercedis re-
tributionē: quomō nos effugiemꝰ tantā ne-
gligētes ſalutē? Et quaſi querētes quā ſa-
lutem vt oſtēderet ſe de nouo teſtamēto iā
dicere: id eſt ſermone qui nō ꝑ angelos: ſʒ
ꝑ dn̄m factus eſt. Que cū initiū accepiſſet Ibidem
inq̇t: vt enarraret̄ ꝑ dn̄m ab his q̇ audierūt
in nos ꝯfirmata eſt: ꝯteſtante deo ſignis et
portētis: ⁊ varijs v̊tutibꝰ ⁊ ſpūſſancti diui
ſiōibꝰ ſm̄ ſuā volūtatē. Sʒ ait aliquis: cur
ḡ ſcriptū eſt: Dixit dn̄s ad moyſen: et non
potiꝰ: dixit angelus ad moyſen? Quia cū
verba iudicis preco ꝓnūciat: nō ſcribit̄ in
geſtis: ille preco dixit: ſʒ ille iudex. Sic etiā
loquēte ꝓpheta ſctō: ⁊ ſi dicamꝰ ꝓpheta di-
xit: nihil aliud qꝫ dn̄m dixiſſe intelligi volu
mus. Et ſi dicamꝰ: dn̄s dixit: ꝓphetam nō
ſubtrahimꝰ: ſʒ q̇s ꝑ eū dixerit admonemus.
Et illa quidē ſcriptura ſepe aperit angelū
eſſe deū: q̊ loquēte idētidē dicit̄: dn̄s dixit:
ſicut iā demōſtrauimꝰ. Sʒ ꝓpter eos q̇ cū ſcri
ptura illic angelū noīat: ipm̄ ꝑ ſeipm̄ filiū
dei volūt intelligi: qꝛ ꝓpt̄ annūciationē pa
terne ac ſue volūtatis a ꝓpheta dictus eſt
angelus: ꝓpterea volui ex hac ep̄la māife-
ſtius teſtimoniū dare: vbi nō dictū ē: ꝑ an-
gelū: ſed ꝑ angelos. Nam ⁊ ſtephanus in
actibꝰ apl̄oꝝ eo more narrat hec: quo etiā
in libris veteribꝰ ꝯſcripta ſūt: Viri fratres Act. 7
et patres audite inquit: deus glorie appa-
ruit abrae p̄ri noſtro: cū eſſet in meſopota-
mia ſyrie. Ne q̇s aūt arbitret̄ tunc deū glo-
rie ꝑ id qđ in ſeipō eſt: cuiuſqꝫ ocul' apparu
iſſe mortaliū: in ꝯſequētibꝰ dicit: qꝫ moyſi
angelus apparuerit: Fugit inq̇t moyſes in
verbo iſto: et factus eſt inquilinus in terra
madian: vbi genuit filios duos. Et cōple-
tis illic annis. xl. apparuit illi in deſerto mō
tis ſyna angelus dn̄i in flāma ignis in ru-
bo. Moyſes aūt videns mirabat̄ viſum.
Qui cū accederet ꝯſiderare: facta eſt vox
dn̄i dicēs: Ego ſum deus patrū tuoꝝ: deꝰ Exo. 5

abraam: ⁊ deus iſaac: ⁊ deus iacob. Tre-
mefactus aũt moyſes: nõ audebat cõſide-
Exo.3 rare. Dixitq illi dñs: Solue calciamẽtum
pedũ tuoꝝ ⁊c. Hic certe ⁊ ãgelũ ⁊ dñm di
cit: eundẽq deũ abraã: ⁊ deũ iſaac: ⁊ deũ
iacob: ſicut in geneſi ſcriptũ ẽ. An forte quiſq
dicturꝰ eſt: q moyſi p angelũ apparuit do-
minꝰ: abrae vo per ſeipm? At hoc a ſtepha
no nõ queramꝰ: ipm librũ vnde ſtephanus
iſta narrauit interrogemꝰ. Nunquid eñ qz
Gen.12 ſcriptũ eſt: Et dixit dñs deus ad abraã. Et
paulopoſt: Et viſus ẽ dñs deꝰ abrae: ppte
rea iſta nõ p angelos facta ſunt: cũ alio lo-
Gene.18 co ſimiliter dicat. Viſus eſt aũt ei deus ad
ilicem mambre ſedẽti ad oſtiũ tabernaculi
ſui meridie. Et tñ cõſequẽter adiũgit: Re
ſpiciẽs aũt oculis ſuis vidit: ⁊ ecce tres vi
ri ſtabãt ſup eũ: de quibꝰ iam diximꝰ. Quõ
eñ poterũt iſti qui vel a verbis ad intellec
tũ nolũt aſſurgere: vel facile ſe ab intellec-
tu in verba pcipitant: quõ poterũt explica
re viſuz eſſe deũ in viris tribꝰ: niſi eos ſicut
etiã cõſequẽtia docet: angelos fuiſſe fateã
tur? An qz nõ dictũ eſt angelus ei locutus
eſt vel apparuit: ppterea dicere audebunt:
moyſi quidẽ illã viſionẽ ac vocẽ per ange-
lum factã: qz ita ſcriptũ eſt: abrae aũt qz cõ
memoratio angeli nõ eſt facta: per ſubſtan
tiã ſuã deũ apparuiſſe atq ſonuiſſe. Quid
qd nec apud abraam de angelo tacitũ eſt?
Nam ita legit cũ imolãdus filius eius pre
Gene.22 ciperet. Et factum eſt poſt hec verba: tem-
ptauit deus abraã: ⁊ dixit ad eũ: Abraam
abraã. Et ille dixit. Ecce ego. Et dixit ei:
Accipe filiũ tuũ dilectũ quẽ diligis iſaac: et
vade in terrã excelſam: et offer eũ ibi holo-
cauſtũ ſup vnũ montẽ quẽ tibi dixero. Cer
te hic deus: nõ angelus cõmemoratus eſt.
Ibidẽ. Paulopoſt vo ita ſe habet ſcriptura. Extẽ-
dẽs aũt abraã manũ ſuã: ſũpſit gladiũ vo
lẽs occidere filiũ ſuũ. Et vocauit eũ ange-
lus dñi de celo: ⁊ dixit ei: Abraã abraã: Et
dixit: Ecce ego. Et dixit: Ne iniicias manũ
tuã ſup puerũ: neq facias ei quicq. Quid
ad hoc reſpõdet: an dicturi ſũt deũ iuſſiſſe
vt occideret iſaac: ⁊ angeluz prohibuiſſe?
Porro ipm patrẽ aduerſum dei pceptũ q
iuſſerat vt occideret obtemperaſſe angelo
vt parceret. Ridendus ⁊ abiiciendus hic
ſenſus eſt. Sz neq huic tam groſſo ⁊ abie-
cto vllũ locũ ſcriptura eſſe pmittit: ptinuo
Ibidẽ ſubiungẽs. Nũc eñ cognoui qz times deũ
tu: ⁊ non pepercisti filio tuo dilecto ppter
me. Quid eſt ppter me: niſi ppt eũ q occi-
di iuſſerat? Idẽz igit deus abrae qui ange
lus: an potius p angelũ deus. Accipe ſe-
quẽtia. Certe iam hic angelus manifeſtiſſi
me expſſus ẽ: attẽde tñ qd pterat. Reſpi-
ciens abraã oculis ſuis vidit: ⁊ ecce aries
vnus tenebat in arbore ſabech cornibꝰ: et
abiit abraã: ⁊ accepit arietẽ: ⁊ obtulit eum
holocauſtũ p iſaac filio ſuo. Et cognomi
nauit abraã nomẽ loci illius dñs vidit: vt
dicãt hodie qz in mõte dñs viſus eſt: ſicut
pauloante qd dixit deus p angelũ. Nunc Ibidẽ.
eñ cognoui qz times deũ: nõ qz tunc deus
cognouiſſe intelligẽdus eſt: ſed egiſſe: vt p
deũ ipſe abraã cognoſceret quãtas habe-
ret vires cordis ad obediẽdũ deo vſq ad
immolationẽ vnici filii. Illo mõ locutiõis
quo ſignificat p efficientẽ id qd efficit: ſicut
dicit frigus pigrũ: qd pigros facit: vt ideo
cognouiſſe diceret: qz ipm abraã cognoſce
re fecerat: quẽ poterat latere fidei ſue firmi
tas: niſi tali expimẽto pbaret. Ita ⁊ hic co-
gnominauit abraã nomẽ loci illius dñs vi
dit: id eſt qd videri ſe fecit. Nam continuo
ſecutus ait: vt dicãt hodie q in mõte dñs
viſus eſt. Ecce idem angelus: dñs dicitur:
Quare niſi qz p angelũ dñs? Iã vo in eo
qd ſequit: pphetice omino loquit ãgelus:
et prorſus aperit qd p angelũ deus loqua-
tur. Et vocauit inquit angelus dñi abraã
iterũ de celo dicẽs: Per me iuraui dic dñs: Gen.22.
pro eo qd feciſti hoc verbum: ⁊ nõ pepciſti
filio tuo dilecto ppt me ⁊c. Hec certe ver-
ba vt dicat ille: per quẽ loquit dñs: hec di-
cit dñs: etiã pphete ſolẽt habere. An filiꝰ
dei de patre ait: dicit dñs: et ipſe eſt ille an-
gelus pris. Quid ergo de illis tribus viris?
Nonne reſpiciũt quomõ vrgeant qui viſi
ſunt abrae: cũ pdictũ eſſz: viſus eſt ei dñs:
an qz viri dicti ſunt: nõ erãt angeli? Danie Dan.8
lem legãt dicentẽ. Ecce vir gabriel: Sz qd
vltra differimꝰ ora eorũ euidẽtiſſimo atq
grauiſſimo alio documẽto oppilare: vbi nõ
angelus ſingularit: nec viri pluraliter: ſed
omino angeli dicũt: p quos ſermo nõ qui-
libet factus: ſz lex ipſa data manifeſtiſſime
oſtẽdit: quã certe nullus fideliũ dubitat deũ
dediſſe moyſi ad ſubiugãdũ pplm iſrael: ſz
tñ per ãgelos datã: ita ſtephanus loquit:
Dura ceruice inquit ⁊ nõ circũciſi corde ⁊ Act.7.
auribꝰ: vos ſemp ſpirituiſctõ reſtitiſtis: ſi-
cut pres vri: quẽ pphetaꝝ nõ pſecuti ſunt
pres vri: et occiderũt eos qui pnũciabant
de aduẽtu iuſti: cuius nũc vos pditores ⁊
interfectores fuiſtis: qui accepiſtis legẽ in

edictis angelorum:nec cuſtodiſtis. Quid
hoc euidẽtius:ꝗd tanta auctoritate robu-
ſtius:? In edictis quidẽ angeloꝝ lex illi po
pulo data eſt:ſed dñi ieſu xp̄i ꝑ eã diſpone
bat:⁊ ꝑnunciabat aduentus. Et ip̄e tanq̄
verbũ dei miro ⁊ ineffabili mõ erat in ange
lis:in quoꝝ edictis lex ipſa dabat. Vñ dic
Joh.5 in euangelio: Si crederetis moyſi:credere
tis ⁊ mihi:de me eñ ille ſcripſit. Per ange
los ergo tũc dñs loquebat:per angelos fi-
j.Thi.2 lius dei:mediator dei ⁊ hoim futurus ex ſe
mine abrae ſuũ diſponebat aduentũ:vt in
ueniret a quibus reciperet cõfitẽtes reos:
quos lex nõ impleta fecerat trãſgreſſores.
Gal.3 Vñ ⁊ ap̄lus ad galathas dicit: Quid er-
go lex:? Tranſgreſſionis gr̄a ꝓpoſita eſt:do
nec veniret ſemen cui ꝓmiſſum eſt diſpoſi-
ta ꝑ angelos in manu mediatoris: hoc eſt
diſpoſita ꝑ angelos in manu ſua. Non eñ
natus eſt per ꝯditionẽ:ſed ꝑ ꝑtãtẽ. Qꝛ au-
tem nõ aliquẽ ex angelis dicit mediatorẽ:
ſed ip̄m dñm ieſum chriſtũ inquãtũ hõ fie-
j.Thi.2 ri dignatus eſt:habes alio loco. Vnus in-
quit deus:⁊ vnus mediator dei ⁊ hoim:hõ
xp̄us ieſus. Hinc illud paſca in interfectio
ne agni: Hinc illa oı̄a que de xp̄o venturo
in carne atq̄ paſſuro:ſed ⁊ reſurrecturo in
lege figurant:que data eſt in edictis ange-
loꝝ:donec veniret ſemẽ diſpoſitũ ꝑ ange-
los in manu mediatoris. In quibꝰ angelis
erat vtiq̄ ⁊ pater:⁊ filius:⁊ ſpũſſanctꝰ. Et
aliqñ pater:aliqñ filiꝰ:aliqñ ſpũſſctũs:ali-
qñ ſine vlla diſtinctiõe perſone deus per il
los figurabat. Et ſi viſibilibꝰ et ſenſibilibꝰ
formis apparẽs:ꝑ creaturã tñ ſuam nõ per
ſubſtãtiã ſuã cui vidẽda corda mũdant ꝑ
hec oı̄a q̄ oculis vident:⁊ auribꝰ audiunt.
Sꝫ iam ſatis quantũ exiſtimo ꝓ captu nr̄o
diſputatũ ⁊ demõſtratũ eſt:qꝺ in hoc libro
ſuſceperamꝰ oſtẽdere:cõſtitit q̄ ⁊ ꝓ habili-
tate rõnis quantũ hõ vel potiꝰ quantũ ego
potui ⁊ firmitate auctoritatis quãtũ de ſcri
pturis ſanctis diuina eloquia patuerunt:
qꝺ antiquis pr̄ibꝰ nr̄is ante incarnationeꝫ
ſaluatoris cũ deus apparere dicebat: vo-
ces ille ac ſpecies corꝑales per angelos fa
cte ſunt: ſiue ipis loquẽtibꝰ vel agentibus
aliq̄d ex perſona dei:ſicut etiã ꝓphetas ſo
lere oſtendimꝰ:ſiue aſſumẽtibꝰ ex creatura
qꝺ ipſi nõ eſſent:vbi deus figurate demõ-
ſtraret hominibꝰ. Qꝺ genꝰ ſignificationũ
nec ꝓphetas omiſiſſe multis exẽplis docet
ſcriptura. Supereſt igit iam vt videamꝰ cũ
⁊ nato per virginẽ dño: ⁊ corꝑali ſpecie ſi-
cut columba deſcendẽte ſpũſancto: viſiſq̄ Act.2
igneis linguis:ſonitu facto de celo die pen
tecoſtes poſt aſcenſionẽ dñi: non ip̄um dei
verbũ per ſubſtãtiã ſuam qua patri equale
atq̄ coeternũ eſt:nec ſpũs pr̄is ⁊ filij ꝑ ſuã
ſubſtãtiam qua ⁊ ipſe vtriſq̄ equalis atq̄
coeternus eſt:ſed vtiq̄ creaturaꝫ que illis
modis formari ⁊ exiſtere potuit corporeis
atq̄ mortalibꝰ ſenſibꝰ apparuerit:quid in-
ter illas demõſtratiões: ⁊ has ꝓprietates
filij dei ⁊ ſpũſſancti:q̄uis per creaturã vi-
ſibilẽ factas interſit:quod ab alio volumi-
ne cõmodius ordiemur.

¶ Explicit liber tertius.

¶ Incipiũt capitula libri quarti.

j ¶ De gr̄a dei qua ſibi humanũ genus
recõciliat:vt qꝺ perierat:ſaluet.
ij ¶ De incarnatione vbi vt ꝑticipes eiꝰ
eſſe poſſimus.
iij ¶ De ſimplo ſaluatoris nr̄i qꝺ ad du-
plũ noſtrũ ꝯcurrit ⁊ cõgruit.
iiij ¶ De ratione ſimpli ad duplũ:ꝑ nume
rũ ternariũ atq̄ ſenariũ.
v ¶ De quadrageſimoſexto anno edifi-
cationis dñici corporis.
vj ¶ De triduo quo ipleto dñs reſurrexit.
vij ¶ De ſignis ⁊ ꝓfiguratiõibus: que ad
uentũ domini ꝓceſſerunt.
viij ¶ De filio dei qui in forma dei ⁊ in for-
ma ſerui vna ꝑſona eſt xp̄i.
ix ¶ De vnitate eccleſie in deo ꝑ geminã
dilectionẽ cui formã prebet vnitas
patris ⁊ filij ⁊ ſpirituſſancti.
x ¶ De mediatore ad mortẽ diabolo: et
mediatore ad vitã ieſu xp̄o.
xj ¶ De facilitate ludificationũ quibꝰ ho
mines ab imũdis ſpiritibꝰ fallunt.
xij ¶ De falſis ⁊ deceptorijs purificatio-
nibus.
xiij ¶ Mortẽ xp̄i nõ fuiſſe neceſſitatis no-
ſtre:ſed volũtatis ſue ac ꝑtãtis.
xiiij ¶ De ſacrificio ꝑfecto ⁊ vero:qꝺ ip̄e ꝓ
nobis ſaluator effectꝰ eſt.
xv ¶ De his qui ſibi purgationẽ de virtu-
te ꝓpria pollicent.
xvj ¶ Sapientes mũdi nec reſurrectionis
veritatem cognoſcere:nec futuroꝝ
ordinẽ ſcire potuiſſe: q̄uis ⁊ ipi va
ticinia habere videant.
xvij ¶ Vñ apud impios poſſint quedã fu-
tura preſciri.
xviij ¶ De fide qua credimus tẽpaliter ge-
ſta ⁊ veritate q̄ reddet eterna.
xix ¶ De miſſione filij dei qua in forma ſer

ui patre factus eſt minoꝛ:cū in foꝛ-
ma dei patri ꝑmaneret equalis.

xx ❡ Non eſſe cōtra equalitatē patris ⁊ fi-
lij:ſi etiā ſcḋm coeternā patri diuini-
tatem intelligatur filius miſſus.

xxj ❡ De ſenſibili demōſtratōe ſpūſſancti:
⁊ de coeterna vnitate trinitatis.

❡ Incipit pꝛoemiū in librū quartū.

Scientiā terreſtriū celeſtiūqꝫ rerū
magni eſtimari ſolet genus huma-
num:in quo ꝑfecto melioꝛes ſunt
qui huic ſcientie ꝑponūt noſſe ſemetipſos:
laudabilioꝛqꝫ eſt animꝰ cui nota eſt vel in-
firmitas ſua:ꝙ̄ qui ea non reſpecta: vias ſi
derū ſcrutatur etiā cogniturus:aut qui iam
cognitas tenet ignoꝛās ipſe qua ingrediatur
ad ſalutē:ac infirmitatē ſuā. Qui vero iā
euigilauit in deū ſpūſſancti caloꝛe excitatꝰ
atqꝫ in eiꝰ amoꝛe coꝛā ſe viluit:ad eūqꝫ itra
re volēs nec valēs: eoqꝫ ſibi lucēte attēdit
in ſe:inuenitqꝫ ſe:ſuāqꝫ egritudinē illiꝰ mū
dicie cōtemperari nō poſſe cognouit:flere
dulce habet eūqꝫ deꝑcari:vt etiā atqꝫ etiā
miſereatur:donec exuat totā miſeriā:⁊ ꝑcari
cū fiducia. Jam accepto gratuito pignoꝛe
ſalutis:per eius vnicū ſaluatoꝛē hoīs ⁊ il-
1.Coꝛ.8 luminatoꝛē:hūc ita agentē ⁊ dolentē:ſcien
tia nō inflat: qꝛ caritas edificat: pꝛepoſuit
eīm ſciētiā ſciētie:ꝑpoſuit ſcire infirmitatē
ſuā magiſqꝫ ſcire mūdi menia:fundamēta
terraꝝ ⁊ faſtigia celoꝝ:⁊ hanc apponendo
ſcientiā:appoſuit doloꝛē. Doloꝛē peregri-
natiōis ſue ex deſiderio patrie ſue:⁊ condi
toꝛis eius beati dei ſui. Jn hoc genere ho-
minū:in familia xp̄i tui dn̄e deꝰ meꝰ: ſi in-
ter pauperes tuos gemo:da mihi de pane
Math.5 tuo reſpondere hominibꝰ:qui nō eſuriunt
⁊ ſitiūt iuſticiā: ſed ſatiati ſunt ⁊ abundāt.
Satiauit aūt illos phantaſma eoꝝ:nō veri
tas tua:quā repellēdo reſiliūt: ⁊ i ſuā vani
tatē cadūt. Ego certe ſentio ꝙ̄ multa figmē-
ta pariat coꝛ humanū. Et qḋ eſt coꝛ meū:
niſi coꝛ humanū? Sed hoc oꝛo deū coꝛdis
mei:vt nihil ex eis figmentis ꝓ ſolido vero
eructem in has litteras: ſed inde veniat in
eas quicqḋ per me venire potuerit. Unde
mihi ꝙuis ꝓiecto a facie oculoꝝ ſuoꝝ:⁊ de
longinquo redire conāti:per viā quā ſtra-
uit humanitati diuinitas vnigeniti ſui au-
ra veritatis eius aſpergitur. Quā intantū li-
cet mutabilis haurio:inquantū in ea nihil
mutabile video: nec locꝭ ⁊ tꝑibꝰ ſicͭ coꝛpa:
nec ſolis tꝑibꝰ ⁊ ꝗ̄ſi locis:ſicut ſpirituū nr̄o
rū cogitatōes:nec ſolis tꝑibus: ⁊ nulla vel
imagine locoꝝ:ſicut quedā nr̄aꝝ mentiū
ratiocinationes. Omnino eīm dei eſſentia
qua eſt:nihil mutabile habet: nec in eterni
tate:nec in v̄itate:nec in voluntate:qꝛ eter
na ibi eſt veritas: ⁊ eterna caritas: et vera
ibi eſt caritas:vera eternitas: ⁊ cara ibi eſt
eternitas:cara veritas.

❡ De gratia dei qua ſibi humanū
genus recōciliat vt quod perierat
ſaluetur. ❡ Ca.i

Sed quoniā exulauimꝰ ab
incōmutabili gaudio:nec
tn̄ inde ꝑciſi atqꝫ abrupti
ſumꝰ: vt nō etiā in iſtꝭ mu
tabilibꝰ ⁊ tꝑalibꝰ eternita
tē:veritatē:beatitudinē:q̄
reremꝰ. Nec moꝛi eīm nec falli:nec ꝑturba-
ri volumꝰ:miſſa ſunt nobis diuinitꝰ viſa cō
grua ꝑegrinatiōi nr̄e:quibꝰ admoneremur
nō hic eſſe qḋ querimꝰ:ſed illuc ad ipa eſſe
redeūdū:vn̄ niſi pēderemꝰ hīc ea nō quere-
remꝰ. At ꝑmū nob ꝑſuadēdū fuit:quātum
nos diligeret deus:ne deſperatiōe nō aude
remꝰ erigi in eū. Quales aūt dilexerit:oſtē
di opoꝛtebat:ne tāqꝫ ď meritis nr̄is ſupbiē
tes:magis ab eo reſiliremꝰ: ⁊ in nr̄a foꝛtitu
dine magis deficeremꝰ: ac ꝑ hoc egit nobi
ſcū vt ꝑ eiꝰ foꝛtitudinē potiꝰ ꝓficeremꝰ:atqꝫ
ita in infirmitate humilitatis ꝑficeretur v̄tus
caritatis. Hoc ſignificabat in pſalmo vbi
ait: Pluuiā volūtariā ſegregās deus here Ps.67
ditati ſue:⁊ infirmata eſt: tu v̄o ꝑfeciſti eā.
Pluuiā q̄ppe volūtariā nō niſi gratiā vult
intelligi:nō meritis redditā: ſꝫ gratis datā:
vn̄ ⁊ gr̄a noīatur. Dedit eīm eā non qꝛ digni
eramꝰ:ſꝫ qꝛ voluit:hoc cognoſcētes:nō fi-
dentes in nobis erimꝰ: ⁊ hoc eſt infirmari.
Jpe v̄o ꝑficit nos:q̄ etiā paulo aplo dixit:
Sufficit tibi gr̄a mea:nā virtus in infirmi- 2.Coꝛ.12
tate ꝑficitur:ꝑſuadēdū ergo erat hōi quātū
nos dilexerit deus:⁊ q̄les dilexerit Quan
tum:ne deſperaremꝰ:q̄les ne ſupbiremus.
Hunc locū aplꝰs ꝑneceſſariū: ſic explicat.
Cōmēdat aūt inquit ſuā caritatē deꝰ in no Roma.5
bis:qm̄ cū adhuc pctōꝛes eēmꝰ:xp̄s ꝓ no
bis moꝛtuꝰ ē: multo magꝭ iuſtificati nūc in
ſanguīe ipius: ſalui erimꝰ ab ira ꝑ ipm̄. Si
eīm cum inimici eſſemꝰ recōciliati ſumꝰ deo
ꝑ moꝛtē filij eiꝰ: multomagꝭ recōciliati ſalui
erimꝰ in vita ipius. Jtem alio loco. Quid Ibidem.8
ergo inquit dicemus ad hec? Si deus pꝛo
nobis:quis cōtra nos:qui ꝓpꝛio filio non
pepercit: ſꝫ ꝓ nobis oībus tradidit illum:
Quomō nō ⁊ cū illo nobis oīa donauit?

Quod autē factū nobis annūciat̄: hoc futurū oſtēdebat̄ ⁊ antiquis iuſtis: vt p eandē fidē etiā ipſi humiliati infirmarent̄: ⁊ infirmati pficerent̄. Joh. i Quia igit̄ vnū verbū dei eſt: per qđ facta ſunt oīa: qđ eſt incōmutabilis veritas: vbi principaliter atq; incōmutabilit̄ ſunt oīa ſimul: nō ſoluʒ q̄ nunc ſunt in hac vniuerſa creatura: verūetiā que fuerūt: ⁊ q̄ futura ſunt: ibi aūt nec fuerunt: nec futura ſunt: ſed tantūmō ſunt: ⁊ omnia vita ſunt: ⁊ oīa vnū ſunt: ⁊ magis vnū eſt: ⁊ vna vita eſt. Sic eīn oīa p ipm facta ſunt: vt q̄cquid factū eſt in his: in illo vita ſit: ⁊ factā nō ſit: Ibidem q2 in principio nō factū eſt verbū: ſed erat verbū apud deū: ⁊ de⁹ erat verbū: ⁊ oīa p ipm facta ſūt. Nec p ipm oīa facta eſſent: niſi ipm eſſet ante oīa: factūq; nō eſſet. In his aūt q̄ per ipſum facta ſunt: etiā corpus qđ vita nō eſt p ipm nō fieret: niſi in illo anteq; fieret vita eſſet. Qđ eīn factū ē: iam in illo vita erat: ⁊ nō qualiſcūq; vita. Nam et aīa vita eſt corpis: ſʒ ⁊ hec facta eſt: q2 mutabilis eſt: ⁊ p quid facta eſt: niſi p dei verbū incōmutabile? Ibidem Oīa eīn per ipſum facta ſūt: ⁊ ſine ipo factū eſt nihil: qđ ergo factuʒ eſt: iam in illo vita erat: ⁊ nō qualiſcūq; vita: ſed vita erat lux hoīm: lux vtiq; rationaliū mentiū: per quas hoīes a pecorib⁹ differūt: ⁊ ideo ſunt hoīes. Nō ergo lux corporea: que lux eſt carniū: ſiue de celo fulgeat: ſiue terrenis ignib⁹ accēdat̄: nec humanaꝝ tantū carniū: ſed etiā beluinarū: ⁊ vſq; ad minutiſſimos quoſq; vermiculos. Omnia eīn hec vidēt iſtā lucē: at illa vita lux hoīm erat: nec lōge poſita ab vnoquoq; nr̄m. Act. 17 In illa eīn viuim⁹ ⁊ mouemur ⁊ ſum⁹. Sʒ lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eā nō cōphēdert.

De incarnatiōe verbi vt participes eius eſſe poſſim⁹. Ca. ii

Tenebre aūt ſunt ſtulte mentes hominū: praua cupiditate atq; īfidelitate cecate. Has vt curaret atq; ſanaret verbū: per quod facta ſunt omnia. caro factū eſt: ⁊ habitauit ī nobis. Illuminatio q̄ppe nr̄a pticipatio verbi dei eſt: illi⁹ ſcʒ vite que lux eſt hoīm. Huic aūt pticipationi prorſus inhabiles ⁊ min⁹ idonei eramus: ꝓpter imūdiciā pctōꝝ. Mūdādi ergo eram⁹. Porro iniquorū ⁊ ſupborū vna mūdatio eſt ſanguis iuſti: ⁊ humilitas dei: vt ad ↄtemplādū deū qđ natura nō ſum⁹: p eū mūdaremur: factū qđ natura ſum⁹: et qđ pctō nō ſum⁹. Deus eīn natura nō ſumus: hoīes natura ſumus: iuſti pctō non ſumus. Deus itaq; factus hō iuſtus: interceſſit deo ꝓ hoīe pctōre. Non eīn cōgruit peccator iuſto: ſed cōgruit homini homo. Adiungēs g̃ nobis ſimilitudinē humanitatis ſue: abſtulit diſſimilitudinē iniq̄tatis nr̄e. Et factus particeps mortalitatis nr̄e: fecit nos participes diuinitatis ſue. Merito quippe mors pctōꝝ veniēs ex dānationis neceſſitate: ſoluta eſt per mortē iuſti veniētē ex miſericordie volūtate: dum ſimplum eius cōgruit duplo nr̄o. Hec eīn cōgruētia: ſiue ↄueniētia: vel cōcinnātia: vel ↄſonātia: vel ſi cōmodius dicit̄: qđ ē vnuʒ ad duo: in oīni cōpaginatōe: vel ſi melius dicit̄ coaptatiōe creature: valet plurimū. Hanc eīn coaptationē: ſic̄ mihi nūc occurrit: dicere volui: quā greci harmoniam vocant. Neq; nūc locus eſt: vt oſtēdā quātū valeat cōſonātia ſimpli ad duplū: que maxima in nobis reperit̄: vt ſit nobis inſita naturaliter: a quo vtiq; niſi ab eo q̄ nos creauit: vt nec imperiti poſſint eā nō ſentire: ſiue ipi cātantes: ſiue alios audiētes: p hāc quippe voces acutiores grauioreſq; cōcordant: ita vt quiſquis ab ea diſſonuerit: nō ſcientiā (cuius expertes ſūt plurimi) ſʒ ipm ſenſum auditus nr̄i vehementer offendat. Sed hoc vt demonſtretur: longo ſermone opus eſt: ipis aūt aurib⁹ exhiberi pōt ab eo qui nouit in regulari monochordo.

De ſimplo ſaluatoris noſtri qđ ad duplum noſtrū concurrit ⁊ congruit. Ca. iii

Verū qđ inſtat impreſentiarū quātū donat de⁹: ediſſerēdū eſt: quēadmodū ſimpluʒ dn̄i ⁊ ſaluatoris noſtri ieſu xp̄i: duplo nr̄o ↄgruat ⁊ quodā mō ↄcinat ad ſalutē. Nos certe (qđ nemo xp̄ianus ambigit) ⁊ anima ⁊ corpe mortui ſum⁹: anima ꝓpter pctīn: corpe ꝓpter penā peccati: ac per hoc ⁊ corpore ꝓpter pctīn. Utriq; aūt rei nr̄e: id eſt ⁊ anime ⁊ corpi: medicina ⁊ reſurrectōe opus erat: vt in melius renouaret̄: qđ erat in deterius cōmutatū. Mors aūt anime impietas eſt: ⁊ mors corpis corruptibilitas: p quā fit ⁊ anime a corpe abſceſſus. Sicut eīn anima deo deſerente: ſic corpus anima deſerēte: morit̄: vn̄ illa fit inſipiens: hoc exanime. Reſuſcitat̄ eīn aīa per penitētiā: ⁊ in corpe adhuc mortali renouatio vite inchoat̄ a fide: qua creditur in eū qui iuſtificat ipiū: boniſq; moribus augetur ⁊ roboratur de die in diem: cū magis magiſq; renouat̄ interior homo.

Corpus v̄o tām̄ hō̄ exterior: quāto eſt hec
vita diuturnior: tanto magis magiſq̄ cor-
rumpit: vel etate: vel morbo: vel varijs af
flictiōib⁹: donec veniat ad vltimā q̄ ab ho
minib⁹ mors vocat. Eius autē reſurrectio
differt in finē: cū et ipa iuſtificatio nr̄a perfi
Joh.3 ciet ineffabiliter. Tūc eni̅ ſimiles ei erim⁹:
ap.9 qn̄ videbim⁹ eū ſicuti eſt. Nunc v̄o q̄diu
ob.7 corpus qō corrūpit aggrauat animā: et vi-
.142 ta humana ſup terrā tota temptatio eſt: nō
iuſtificabit in conſpectu eius oīs viuēs: in
cōpatiōe iuſticie qua equabimur āgelis: et
glorie q̄ reuelabit in nobis. De morte aūt
aīe a morte corpis diſtinguēda: q̄d plura
documēta cōmemorē: cū dn̄s in vna ſentē
tia euāgelica vtrāq̄ mortē cuiuis facile diſ
ath.8 cernendā poſuerit: vbi ait: Sine mortuos
ſepelire mortuos ſuos. Sepeliēdū quippe
corpus mortuū erat: ſepultores aūt eius p
infidelitatis impietatē in aīa mortuos itel-
ph.5 ligi voluit: quales excitāt cū dicit: Surge
qui dormis et exurge a mortuis: et illumina
bit te xp̄s. Deteſtat aūt q̄ndā mortez ap̄ls
hi.5 dicēs de vidua: Que aūt in delitijs agit: vi
uens mortua eſt. Anima igit iam pia q̄ fuit
impia: ꝓpter iuſticiā fidei dicit ex morte re
uixiſſe atq̄ viuere. Corpus aūt nō tm̄ mo-
riturū ꝓpter aīe abſceſſum qui futurus eſt:
ſed ꝓpter infirmitatē tātā carnis et ſangui-
nis: quodā loco in ſcripturis etiā mortuū
ma.8 dicit: loquēte ap̄lo: Corpus quidē inquit
mortuū eſt ꝓpter pctm̄: ſpiritus aūt vita eſt
ꝓpter iuſticiam: hec vita ex fide facta eſt:
ac.2 qm̄ iuſtus ex fide viuit. Sed quid ſequit:
ma.8 Si aūt ſpūs eius q̄ ſuſcitauit ieſum a mor-
tuis habitat in vobis: qui ſuſcitauit xp̄um
ieſuz a mortuis: viuificabit et mortalia cor
pora vr̄a: p inhabitantē ſpm̄ ei⁹ in vobis.
Huic ergo duple morti nr̄e: ſaluator impē
dit ſimplā ſuā: et ad faciendā vtrāq̄ reſuſci
tationē noſtrā: in ſacramēto et exemplo p̄-
poſuit et ꝓpoſuit vnam ſuam. Neq̄.n. fuit
peccator aut impius vt ei tām̄ ſpū mortuo
in interiore hoīe renouari opus eēt: et tām̄
reſipiſcēdo ad vitā iuſticie reuocari: ſed in
dutus carne mortali: et ſola moriēs: ſola re
ſurgens: ea ſola nobis ad vtrūq̄ ꝯcinuit:
cū in ea fieret interior hoīs ſacramētū: ex-
terioris exēplū. Interioris eni̅ hoīs nr̄i ſa-
cramēto data eſt illa vox: ptinēs ad mortē
aīe nr̄e ſignificādā: nō ſolū in pſalmo: verū
s.21 etiā in cruce: Deus meus deus me⁹ vt q̄d
me dereliquiſti: Cui voci ꝯgruit ap̄lus di-
ma.6 cens: Sciētes q̄ vetus hō nr̄ ſimul cruci-
fixus eſt cū illo: vt euacuet corp⁹ peccati:
vt vltra nō ſeruiam⁹ pctō. Crucifixio q̄ppe
interioris hoīs penitētie dolores intelligū
tur: et ꝯtinētie quidā ſalubris cruciatus: p
quā mortē mors impietatꝭ perimit: in qua
nos nō dereliquit deus. Et ideo p talē cru
cem euacuat corpus peccati: vt iaz nō ex- Ibidem
hibeam⁹ mēbra nr̄a arma iniquitatꝭ pctō:
q̄ et interior hō ſi vtiq̄ renouatur de die in
diē: pfecto vetus ē anteq̄ renouet. Intus
nanq̄ agit: qō idē ap̄ls dicit: Exuite vos Ephe.4
veterē hominē: et induite nouū. Qō ita cō
ſequēter exponit. Quapropter deponētes Ibidē
mēdaciū loquimini veritatē. Ubi aūt de-
ponitur mēdaciū: niſi intus vt inhabitet in
monte ſctō dei: qui loquit veritatē in corde Ps.14
ſuo. Reſurrectio vero corpis dn̄i: ad ſacra
mentū interioris reſurrectiōis nr̄e ptinere
oſtendit: vbi poſtq̄ reſurrexit ait mulieri:
Noli me tangere: nōdū eni̅ aſcendi ad pa- Joh.20
trē meū. Cui myſterio cōgruit ap̄ls dicēs:
Si aūt reſurrexiſtis cū xp̄o: que ſurſū ſunt Colo.3
querite: vbi xp̄us eſt ad dexterā dei ſedēs.
Que ſurſum ſūt ſapite: hoc eſt eni̅ xp̄m nō
tangere: niſi cum aſcēderit ad patrē: nō de
xp̄o ſapere carnaliter. Jam v̄o ad exēpluz
mortis exterioris hoīs noſtri dn̄ice carnis
mors ptinet: q̄ p talē paſſionē maxie hor-
tatus eſt ſeruos ſuos: vt nō timeāt eos qui Math.10
corpus occidūt: animā aūt nō poſſunt oc-
cidere. Propter qō dicit ap̄ls: vt ſuppleaz Colo.1
q̄ deſunt preſſurarū xp̄i in carne mea. Et ad
exēplū reſurrectiōis exterioris hoīs noſtri
ptinere inuenit reſurrectio corpis dn̄i: qui
ad diſcipulos ait: Palpate et videte: q̄ ſpi- Luc.24
rit⁹ carnē et oſſa nō habet: ſicut me videtis
hr̄e. Et vnus ex diſcipulis etiaz cicatrices
ei⁹ ꝯtrectans: exclamauit dicēs: Dn̄s me⁹ Joh.20
et deus me⁹. Et cū illius carnis tota integri
tas appareret: demōſtratū eſt in ea q̄ ſuos
exhortās dixerat. Capillus capitis vr̄i nō Luc.1
peribit. Un̄ eni̅ p̄mo: noli me tāgere: nōdū Joh.20
eni̅ aſcēdi ad patrē meū. et vn̄ anteq̄ aſcē-
dat ad patrē a diſcipulis tāgit: niſi q̄ illic
inſinuabat interioris hoīs ſacramētū: hic
p̄bebat exterioris exēplū. An forte quiſq̄
ita eſt abſurdus atq̄ auerſus a vero: vt au
deat dicere a viris eū tactū anteq̄ aſcēde-
ret: a mulierib⁹ aūt cū aſcēdiſſet. Propt h̄
exēplū future nr̄e reſurrectōis in corpe qō
p̄ceſſit in dn̄o: dicit ap̄ls: Initiū xp̄s: dein
de qui ſunt xp̄i. De corpis eni̅ reſurrectio- i.Cor.15
ne illo loco agebat: ꝓpter quā etiaz dicit:
Trāſfigurauit corpus humilitatis noſtre: Phil.3

cõforme corpi ſue glorie. Una ergo mors
nr̃i ſaluatoꝝ: duabꝰ mortibꝰ nr̃is: ſaluti fuit.
Et vna eius reſurrectio: duas nobis reſur
rectões ꝓſtitit: cũ3 corpꝰ eius in vtraq; re:
id eſt ⁊ in morte ⁊ in reſurrectiõe ⁊ ſacramẽ
to interioris hoĩs nr̃i: et exẽplo exterioris
medicinali quadã ꝯueniẽtia miniſtratũ ẽ.

De rõne ſimpli ad duplũ ꝓ ternari um numeꝝ atq; ſenariũ. Ca. iiii

Hec autẽ ratio ſimpli ad duplũ ori-
tur quidẽ a t̃nario numero. Unũ
q̃ppe ad duo: tria ſunt. Sed h̃ to-
tum qđ dixi: ad ſenariũ ꝑuenit. Unũ eñi ⁊
duo ⁊ tria: ſex fiũt. Qui numerus propte-
rea ꝑfectꝰ dicit̃: q2 ꝑtibꝰ ſuis cõplet̃. Hab3
eñi illas tres: ſextã: tertiã: dimidiã. Nec vl
la pars alia q̃ dici poſſit quota ſit: inuenit̃
in eo. Sexta ergo eiꝰ vnũ eſt: tertia duo: di
midia tria. Unũ aũt ⁊ duo ⁊ tria ꝯſũmant
eũdẽ ſenariũ. Cuiꝰ ꝑfectionẽ nob̃ ſctã ſcri-
Geñ.j ptura cõmẽdat in eo maxime: q2 deus ſex
diebus ꝑfecit opera ſua: et ſexto die factꝰ
eſt hõ ad imaginẽ dei: ⁊ ſexta etate generis
humani: filius dei venit: et factus eſt filius
hoĩs: vt nos reformaret ad imaginẽ dei.
Ea q̃ppe nũc etas agit̃: ſiue milleni ãni ſin-
gulis diſtribuãt̃ etatibꝰ: ſiue in diuinis lit-
teris memorabiles atq; inſignes quaſi arti
culos tꝑum veſtigemꝰ: vt prima etas inue
niat̃ ab ada3 vſq; ad noe: inde ſecũda vſ-
Math.j q; ad abraã. Et deinceps ſicĩ matheꝰ euan-
geliſta diſtinxit: ab abraã vſq; ad dauid: a
dauid vſq; ad tranſmigrationẽ in babylo
niã: atq; inde vſq; ad ṽginis partũ. Que
tres etates cõiuncte illis duabꝰ: quĩq; fa-
ciunt. Proinde ſextã incboauit natiuitas
dñi: que nũc agit̃ vſq; ad occl̃tũ tꝑis finẽ.
Hunc ſenariũ numerũ quãdã tꝑis gerere
figurã: etiã in illa rõne triꝑtite diſtributõis
agnoſcimꝰ: qua vnũ tꝑs cõputamꝰ ante le
gem: alteꝝ ſub lege: tertiũ ſub gr̃a. In quo
tꝑe ſacramẽtũ renouatõis accepimꝰ: vt in
fine tꝑis etiã reſurrectõe carnis: oĩni ex par
te renouati: ab vniuerſa nõ ſolũ anime: ve
rũ etiã infirmitate corporis ſanemur. Unde
Luc.13 intelligit̃ illa mulier in typo eccleſie a dño
ſanata ⁊ erecta: quã curuauerat ĩfirmitas
alligãte ſathana. De talibꝰ eñi occultis ho
ſtibus plãgit illa vox pſalmi: Curuauerũt
animã meã. Hec aũt mulier decem et octo
ãnos habebat in ĩfirmitate: qđ eſt ter ſeni.
Menſes aũt annoꝝ decẽ ⁊ octo inueniũt̃
in numero ſolidi quadrati ſenarij: quod ẽ
ſexies ſeni: et hoc ſexies. Iuxta quippe eſt
in eodẽ euangelij loco: arbor quoq; illa fi-
culnea: cuius miſerã ſterilitatẽ etiã tertius
annꝰ arguebat. S3 ita ꝓ illa itercſſũ ẽ: vt
dimitteret̃ illo anno: vt ſi fructũ ferret: be-
ne: ſin autẽ: excideretur. Nam et tres anni
ad eandẽ tripertitã diſtributionẽ ꝑtinẽt: ⁊
menſes trium annoꝝ q̃dratum ſenariũ fa-
ciũt: qđ eſt ſexies ſeni. Annus etiã vnus ſi
duodecim menſes integri ꝯſideret̃: quos
triceni dies cõplent: talẽ q̃ppe mẽſem vete
res obſeruauerũt: quem circuitus lunaris
oſtendit: ſenario numero pollet. Quot eñi
valẽt ſex in primo ordine numeroꝝ: q̃ con
ſtat ex vnis: vt ꝑueniat̃ ad decẽ: hoc valẽt
ſexaginta in ſecũdo ordine: q̃ cõſtat ex de-
nis vt perueniat̃ ad centũ. Sexagenarius
ergo numerus dierum: ſexta pars ãni eſt.
Proinde ꝑ ſenariũ primi verſus multipli-
cant̃: tanq̃ ſenarius ſecũdi verſus: ⁊ fiunt
ſexies ſexaginta: trecẽteni ⁊ ſexagita dies:
q̃ ſunt integri. xij menſes. S3 qm̃ ſicut mẽ-
ſem circuitus lune oſtẽdit hominibꝰ: ſic an
nus circuitu ſolis aia aduerſus eſt. Reſtant
aũt quinq; dies ⁊ quadrãs diei: vt ſol im-
pleat curſũ ſuũ annũq; concludat. Quat-
tuor eñi q̃drãtes faciũt vnũ diẽ: quẽ neceſ
ſe eſt int̃ſcalari excurſo quadriennio qđ bi
ſextũ vocãt: ne tꝑm ordo turbet̃. Etiã ipſos
dies quinq; ⁊ quadrantẽ ſi ꝯſideremus: ſe
narius numerꝰ in eis plurimũ valet. Pri-
mũ: q2 ſicut fieri ſolet vt a ꝑte totũ cõpute-
tur: nõ ſunt ia3 dies quinq;: ſ3 potiꝰ ſex: vt
quadrãs ille accipiat̃ pro die. Deinde q2
in ipſis quinq; diebꝰ ſexta pars menſis eſt:
ipſe aũt quadrans ſex horas habet. Totꝰ
eñi dies: id eſt cũ ſua nocte viginti quattu-
or hore ſunt: quaꝝ pars quarta: q̃ eſt qua-
drans diei ſex hore inueniunt̃: ita in anni
curſu ſenarius numerus plurimũ valet.

De quadrageſimoſexto ãno dominici corpis. Ca. v

Nec imerito in edificatione corpis
dñici: in cuius figura tẽplũ a iude Joh.2
is deſtructũ triduo ſe reſuſcitatuꝝ
eſſe dicebat: numerus iþe ſenarius pro an
no poſitus intelligit̃. Dixerũt eñi quadra-
ginta ⁊ ſex annis edificatũ eſt tẽplũ: ⁊ qua
drageſies ſexies ſeni: fiunt ducenti ſeptu-
aginta ſex. Qui numerus dierũ cõplet no
uem mẽſes ⁊ ſex dies: q̃ tanq̃ dece3 mẽſes
pariẽtibꝰ feminis imputant̃: nõ q2 oẽs ad
ſextũ diem poſt nonũ mẽſem ꝑueniũt: ſed
q2 iþa ꝑfectio corporis dñi: tot diebꝰ ad par-
tum ꝑducta cõperit̃: ſicut a maioribus tra

ditũ ſuſcipiẽs eccleſie cuſtodit auctoritas.
Octauo .n. kal. aprilis conceptus creditꝛ:
Luc. 23 quo ⁊ paſſus. Ita monumẽto nouo quo ſe-
pultus eſt: vbi nullus erat mortuoꝝ poſitꝰ
nec ante nec poſtea: cõgruit vterus virgi-
nis quo cõceptus eſt: vbi nullus ſeminatꝰ
eſt mortaliũ. Natus aũt traditꝛ octauo kal.
ianuarias. Ab illo ergo die vſqꝫ ad iſtũ cõ
putati: ducẽti ſeptuaginta ⁊ ſex reperiuntꝛ
dies: q̃ ſenariũ numerum q̃dragies ſexies
habẽt. Quo numero annoꝝ templũ edifi-
catũ ẽ: qꝛ eo numero ſenarioꝝ corpus dñi
ꝑfectũ eſt: qđ mortis paſſione deſtructũ: tri
Joh. 2 duo reſuſcitauit. Dicebat eñi hoc de tem-
plo corporis ſui: ſicut euidẽtiſſimo ⁊ robuſtiſ
ſimo euãgelij teſtimonio declaratꝛ: quo ait:
Math. 12 Sicut fuit ionas in ventre ceti tribus die-
bus ⁊ tribꝰ noctibꝰ: ſic erit ⁊ filius hoĩs in
corde terre tribus diebꝰ ⁊ tribꝰ noctibus.

De triduo quo impleto dñs reſurrexit. Ca. VI

Ipſuꝫ aũt triduũ: nõ totũ ⁊ plenũ
fuiſſe ſcriptura teſtis eſt: ſed primꝰ
dies a parte extrema totus annu-
meratꝰ eſt. Dies vͦo tertius a ꝑte ꝑma ⁊ ipẽ
totꝰ. Mediꝰ aũt inter eos: id eſt ſecundus
dies abſolute totus vigintiquattuor horis
ſuis: duodecim nocturnis: ⁊ duodecim di
urnis. Crucifixꝰ eſt eñi primo iudeoꝝ vo-
cibus hora tertia: cũ eſſet dies ſexta ſabba
ti. Deinde in ipſa cruce ſuſpẽſus hora ſex-
Mar. 15 ta: ⁊ ſpm̃ tradidit hora nona. Sepultꝰ eſt
aũt cũ iã ſero factũ eſſet: ſic ſeſe habẽt ver-
ba euãgelij: qđ intelligitꝛ in fine diei. Vñ li
cet ergo incipiaſ: etiã ſi alia ratio reddi pt:
Joh. 19 quomõ nõ ſit cõtra euãgeliũ ioãnis: vt ho
ra tertia ligno ſuſpẽſus intelligatꝛ: totũ diẽ
primũ nõ cõprehẽdis. Ergo a ꝑte extrema
totus cõputabitꝛ: ſicut tertius a ꝑte prima.
Nox eñi vſqꝫ ad diluculũ: quo dñi reſurre
ctio declarata eſt: ad tertiũ diem ꝑtinet: qꝛ
Cor. 4 deꝰ q̃ dixit de tenebris lucẽ clareſcere vt ꝑ
gratiã noui teſtamẽti ⁊ ꝑticipationẽ reſur-
Eph. 5 rectiõis xp̃i audiremꝰ. Fuiſtis eñi aliq̃n te
nebre: nũc aũt lux in dño: inſinuat nob q̃-
dãmõ q̄ a nocte dies ſumat initiũ. Sic .n.
primi dies ꝓpter futurũ hoĩs lapſuꝫ a luce
in noctẽ: ita iſti ꝓpt hoĩs reparationẽ a te-
nebris ad lucẽ cõputantꝛ. Ab hora ĝ mor-
tis vſqꝫ ad diluculum reſurrectionis: hore
ſunt quadraginta: vt ⁊ ipſa hora nona con
numeretꝛ. Cui numero cõgruit etiã vita eiꝰ
ſuꝑ terrã: poſt reſurrectionẽ in .xl. diebus.
Et eſt iſte numerꝰ frequẽtiſſimus in ſcp̃tu-
ris ad inſinuãdũ myſteriuꝫ ꝑfectiõis in q̃-
driptito mõ. Habẽt eñi quandã ꝑfectionẽ
decẽ: ⁊ ea q̃ter multiplicata faciũt quadra
ginta. A veſpe aũt ſepulture vſqꝫ ad dilu-
culũ reſurrectiõis .xxxvj. hore ſũt: q̃ ẽ qua-
dratꝰ ſenarius. Refertꝛ aũt ad illã rõnẽ ſim
pli ad duplũ: vbi eſt coaptatiõis maxima
ꝯſonãtia. Duodecim eñi ad .xxiiij. ſimplo
ad duplũ ꝯueniũt: ⁊ fiunt .xxxvj. nox tota
cũ die toto ⁊ nocte tota: neqꝫ h̃ ſine illo ſa-
cramẽto qđ ſuꝑ memoraui. Non abſurde
q̃ppe ſpm̃ diei cõparamꝰ: corpus autẽ nocti.
Dñicũ eñi corpus in morte ac reſurrectõe
⁊ ſpũs nr̃i figurã: ⁊ corporis gerebat exẽplũ.
Etiam ſic ĝ apparet illa ratio ſimpli ad du
plũ in horl .xxxvj. cũ .xij. ꝯferũtꝛ ad .xxiiij.
Et hoꝝ quidẽ numeroꝝ cauſas: cur in ſcri
pturis poſite ſint: põt alius alias indaga-
re: vel quibꝰ iſte q̃s ego reddidi ꝑponẽde
ſint: vel eque ꝓbabiles: vł iſtis etiã ꝓbabi
liores: fruſtra tñ eos eſſe in ſcripturis poſi-
tos: ⁊ nullas cauſas eſſe myſticas: cur illic
iſti numeri cõmemorentꝛ: nemo tã ſtultꝰ in-
eptuſqꝫ ꝯtẽderit. Ego aũt q̃s reddidi vel
ex eccleſie auctoritate a maioribꝰ traditaſ:
vel ex diuinaꝝ teſtimonio ſcp̃turaꝝ: vel ex
rõne numeroꝝ ſimilitudinũqꝫ collegi. Cõ-
tra rõnẽ nemo ſobriꝰ: ꝯtra ſcp̃turas nemo
xp̃ianꝰ: ꝯ eccleſiã nemo pacificꝰ ſenſerit.

De ſignis ⁊ ꝑfigurationibꝰ que aduentũ dñi ꝑceſſerunt. Ca. VII

Hoc ſacramẽtũ: hoc ſacrificiũ: hic
ſacerdos: hic deus: anteq̃ꝫ miſſus
veniret: factꝰ ex femina: oĩa que ſa Gal. 4
crate atqꝫ myſtice prĩbꝰ nr̃is per euãgelica
miracula apparuerũt: ſiue q̃ per ipſos facta
ſũt: ſilitudines huius fuerũt: vt oĩs creatu
ra factis quodãmõ loqueretꝛ vnũ futuꝝ in
quo eſſet ſalus vniuerſoꝝ a morte reparã-
doꝝ. Quia eñi ab vno vero deo ⁊ ſũmo ꝑ
impietatis iniq̃tatẽ reſiliẽtes ⁊ diſſonãtes
defluxeramꝰ: ⁊ euanueramꝰ in multa diſciſ
ſi ꝑ multa: ⁊ inherentes in multis: oporte-
bat nutu ⁊ imꝑio dei miſerãtis: vt ipſa multa
venturũ cõclamarẽt vnũ: ⁊ a multis cõcla
matꝰ veniret vnꝰ: ⁊ multa ꝯteſtarẽtꝛ veniſſe
vnũ: ⁊ a multl exonerati veniremꝰ ad vnũ:
⁊ multis peccatl in anima mortui: ⁊ ꝓpter
peccatum in carne morituri: amaremꝰ ſine
peccato mortuũ in carne pro nobis vnuꝫ:
⁊ in reſuſcitatũ credẽtes: ⁊ cum illo per fi-
dẽ ſpiritu reſurgẽtes: iuſtificaremur in vno
iuſto facti vnũ: nec in ipſa carne nos reſur
recturos deſperaremus: cum multa mem-

bꝛa intueremur ꝑceſſiſſe caput vnū: in quo
nūc ꝑ fidē mūdati: ⁊ tunc ꝑ ſpeciē redinte-
grati: ⁊ ꝑ mediatorē deo recōciliati herea-
mus vni: fruamur vno: ꝑmaneam⁹ vnū.

¶ De filio dei qui ⁊ in forma dei ⁊
in forma ſerui vna perſona eſt chri
ſti. Ca. VIII

Sic ipſe filius dei: verbū dei: ⁊ idē
ipſe mediator dei ⁊ hominū filius
hominis: equalis patri ꝑ diuinita
tis vnitatē: ⁊ ꝑticeps noſtri ꝑ humanitat
ſuſceptionē: patrē interpellans ꝓ nobis: ꝑ
id qđ homo erat: nec tn̄ tacēs qđ deus cū
patre vnū erat: inter cetera ita loquit. Nō
Joh. 17 ꝓ his aūt rogo inquit tātum: ſed ⁊ ꝓ eis q̄
crediturí ſunt ꝑ verbum eoꝝ in me: vt om
nes vnū ſint: ſicut tu pater in me: ⁊ ego in
te: vt ⁊ ipſi in nobis vnū ſint: vt mundus
credat: qꝛ tu me miſiſti. Et ego claritatem:
quā dediſti mihi: dedi eis: vt ſint vnum: ſi-
cut ⁊ nos vnū ſumus.

¶ De vnitate eccleſie in deo ꝑ gemi
nā dilectiōem: cui formā ꝓbet vni-
tas pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti. Ca. IX

Non dixit: ego ⁊ ipſi vnū: q̄uis ꝑ
id qđ eccleſie caput eſt: ⁊ corpus
eius eccl'ia: poſſet dicere: ego ⁊ ipſi
nō vnū ſed vnus: qꝛ caput ⁊ corpus vnus
eſt chriſtus: ſ; diuinitatē ſuā ꝯſubſtantialē
patri oſtēdens: hoc ait: ꝓpter quod ⁊ alio
Joh. 10 loco dicit: Ego ⁊ pater vnū ſum⁹: in ſuo ge
nere: hoc eſt in eiuſdē nature cōſubſtātiali
parilitate: vult eſſe ſuos vnū. Sed in ipſo
qꝛ in ſeipſis nō poſſent: diſſociati ab inuicē
per diuerſas voluptates ⁊ cupiditates: et
imundiciā peccatoꝝ: vnde mundant per
mediatorē: vt ſint in illo vnū. Nō tm̄ ꝑ eā-
dē naturā qua hoīes ex hominibus morta
libus equales angelis fiunt: ſed etiā ꝑ ean
dē caritatē in eandē beatitudinē cōſpiran
tes concordiſſima voluntate in vnū ſpm̄:
quodāmō igne caritatis cōflatā. Ad hoc
Joh. 17 eīn valet qđ ait: Ut ſint vnum: ſicut ⁊ nos
vnū ſumus: vt quēadmodū pater ⁊ filius:
nō tm̄ equalitate ſubſtātie: ſ; etiā volūtate
vnū ſūt. Ita ⁊ hi: inter quos ⁊ deū: media
tor eſt filius: non tm̄ ꝑ id qđ eiuſdē nature
ſunt: ſ; etiā ꝑ eādē dilectōis ſocietatē: vnū
ſint. Deinde idipſm ꝙ mediator eſt: ꝑ quē
Ibidē recōciliamur deo: ſic indicat: Ego inq̄t in
eis: ⁊ tu in me: vt ſint ꝯſūmati in vnū.

¶ De mediatore ad mortē diabo-
lo: et mediatore ad vitam ieſu chri
ſto. ¶ Ca. X

Hec eſt vera pax: ⁊ cū creatore nr̄o
nobis firma connexio: purgatis ⁊
reconciliatis ꝑ mediatorē vite: ſi-
cut maculati ⁊ alienati ab eo receſſeram⁹ ꝑ
mediatorē mortis. Sicut eīn diabolus ſu
perbus hoīez ſupbientē ꝑduxit ad mortē:
Ita xp̄s humilis hoīem obedientē reduxit
ad vitā. Quia ſicut ille elatus cecidit ⁊ de-
iecit ꝯſentiētē: ſic iſte hūiliat⁹ ſurrexit: ⁊ ere
xit credentē. Quia eīn nō ꝑuenerat diabo
lus quo ipſe ꝑduxerat (mortē quippe ſpūs
in impietate geſtabat) ſed mortē carnis nō
ſubierat: qꝛ nec indumentū ſuſceperat: ma
gnus homini videbat princeps in legioni
bus demonū: ꝑ quas fallaciaꝝ regnū exer
cet: ſic hoīez ꝑ elationis typum: potētie q̄ꝫ
iuſticie cupidiorē: aut per falſam philoſo-
phiā magna inflans: aut ꝑ ſacra ſacrilega
irretiēs: in quib⁹ etiā magice fallacie curio
ſiores ſupbioreſq; animas deceptas: illu-
ſaſq; ꝑcipitat: ſubditū tenēs: pollicēs etiā
purgationē anime: ꝑ eas quas theletas ap
pellāt: traſfigurādo ſe in angelū lucis per 2. Cor.
multiformē machinationē: in ſignis ⁊ pro-
digijs mendacij.

¶ De facilitate ludificationū qui-
bus hoīes ab imundis ſpiritibus
fallunt. ¶ Ca. XI

Facile eſt eīn ſpiritib⁹ nequiſſimis:
ꝑ aerea corpa facere multa: q̄ mi-
rent anime terrenis corpib⁹ aggrauate: etiā
melioris affectus. Si. n. corpa ipſa terrena
nōnullis artib⁹ ⁊ exercitatōib⁹ modificata:
in ſpectaculis theatricis tāta miracula ho
minib⁹ exhibēt: vt hi q̄ nūq; viderūt talia
narrata vix credāt. Quid magnū ē diabo
lo ⁊ angel' ei⁹: de corpeis elemētis: ꝑ aerea
corpa facere: q̄ caro mire: Aut etiā occul
tis inſpiratōib⁹: ad illudēdos hūanos ſen
ſus: phātaſmata imaginū machinari: q̄b⁹
vigilātes dormiētes ve decipiat: vl' furētes
exagitet: Sꝫ ſic fieri pōt: vt hō vita ac mo-
rib⁹ melior: ſpectet neq̄ſſimos hoīes: vel in
fune ābulātes: vel multimodis motib⁹ cor
poꝝ mlta icredibilia faciētes: nec vllo mō
facē talia ꝯcupiſcat: nec eos ꝓpterea ſibi ꝓ
ponēdos exiſtimet. Sic aīa fidelis ⁊ pia:
nō ſolū ſi videat: verūetiā ſi ꝓpt fragilitatē
carnis: exhorreat miracula demonū: nō iō
tn̄: aut nō ſe poſſe talia dolebit: aut ob h̄ illos
meliores eſſe iudicabit: cū ſint ꝓſertim i ſo
cietate ſctōꝝ: q̄ ꝑ v̄tutē dei: cui cūcta ſubie
cta ſunt ⁊ minime fallacia: ⁊ multo maiora
fecerūt: ſiue hoīes: ſiue angeli boni.

¶ De falſis ⁊ deceptoꝛijs purifica
tionibus. ¶ Ca. xii

N Equaq̄ igit̄ p̄ ſacrilegas ſimilitu-
dines ⁊ impias curioſitates ⁊ ma-
gicas ꝯſecratiões anime purgant̄
⁊ recõciliant̄ deo: q̄ꝛ falſus mediatoꝛ non
traijcit ad ſuperioꝛa: ſed potiꝰ obſidẽs in-
tercludit viam p̄ affectus: quos tãto mali-
gnioꝛes: quãto ſupbioꝛes ſue ſocietatꝪ in-
ſpirat. Qui nõ p̄nt ad euolãdũ pẽnas nu-
trire virtutũ: ſed potiꝰ ad demergendũ põ
dera exaggerare vitioꝝ: tanto grauius ani
ma ruitura: quanto ſibi videt̄ euecta ſubli
Math. 2 mius. Proinde ſicut magi fecerũt diuinitꝰ
moniti: quos ad humilitatẽ dñi adorãdã:
ſtella pduxit. Ita ⁊ nos: nõ qua venimꝰ: ſ
p̄ aliã viã in patriã redire debemꝰ: quã rex
humilis docuit: ⁊ quã rex ſuperbus humili
regi aduerſarius obſidere nõ poſſit. Et no
Pſ. 18 bis eñ vt adoremꝰ humilẽ xp̄m: celi enar-
rauerũt gl'iam dei: cum in omnẽ terrã exijt
ſonus eoꝝ: ⁊ in fines oꝛbis terre verba eo-
rum. Via nobis fuit ad moꝛtẽ per pctm̄ in
Roma. 5 adam. Per vnũ q̄ppe hoĩem pctm̄ intra-
uit in hunc mũdũ: ⁊ p̄ pctm̄ moꝛs: ⁊ ita in
omnes hoĩes ptrãſijt: in quo oẽs peccaue
rũt. Huiꝰ vie mediatoꝛ diabolus fuit: per-
ſuaſoꝛ peccati: ⁊ p̄cipitatoꝛ in moꝛtẽ. Nã
⁊ ipſe ad operãdã duplã moꝛtẽ nr̃am: ſim-
plã attulit ſuã. Per impietatẽ nãq̄ moꝛtu
us eſt in ſpũ: carne vtiq̄ moꝛtuꝰ nõ eſt. No
bis aũt ⁊ impietatẽ pſuaſit: ⁊ ꝓpter hãc vt
in moꝛtẽ carnis venire mereremur: effecit.
Vnũ ḡ appetiuimus iniqua ſuaſione: alte
rum nos ſecutũ eſt iuſta dãnatõe: ꝓpterea
Sap. 1 q̄ppe ſcriptũ ẽ: Deꝰ moꝛtẽ nõ fecit: q̄ꝛ cau-
ſa moꝛtis ipſe nõ fuit: ſ tñ p̄ eius retributio
nẽ iuſtiſſima moꝛs irrogata eſt pctõꝛi. Sic
ſuppliciũ iudex irrogat reo: cauſa tñ ſuppli
cij nõ eſt iuſticia iudicis: ſed meritũ crimi-
nis. Quo ergo nos mediatoꝛ moꝛtꝪ traſmi
ſit ⁊ ipe nõ venit: id eſt ad moꝛtẽ carnis: ibi
nobis dñs deꝰ noſter medicinã emẽdatio-
nis inſeruit: quã ille ñ meruit: occulta ⁊ ni-
mis arcana oꝛdinatiõe diuine alteq̄ iuſti-
Roma. 5 cie. Vt ḡ ſic p̄ vnũ hoĩem moꝛs: ita p̄ vnũ
hoĩem fieret reſurrectio moꝛtuoꝛuꝫ. Quia
magꝪ vitabãt hoĩes qd̄ euitare nõ poterãt
moꝛtẽ carnis: q̄ȝ moꝛtẽ ſpũs: id ẽ magis pe
nã: q̄ȝ meritũ pene: nã non peccare: aut nõ
curatur: aut parũ curat̄: nõ moꝛi aũt q̄ȝuis
nõ obtineat̄ vehemẽter ſatagit̄. Vite me-
diatoꝛ oſtendẽs: q̄ȝ nõ ſit moꝛs timẽda q̄ p̄
humanã cõditionẽ iam euadi nõ poteſt: ſ
potius impietas que p̄ fidẽ caueri põt: oc-
currit nobis ad finẽ quo venimꝰ: ſ nõ qua
venimꝰ. Nos eñ ad moꝛtẽ p̄ pctm̄ venimꝰ
ille p̄ iuſticiã: ⁊ idõ cũ ſit moꝛs nr̃a pena pec
cati: moꝛs illiꝰ facta eſt hoſtia p̄ pctõ.

¶ Moꝛtem chriſti nõ fuiſſe neceſſi
tatis noſtre: ſed voluntatis ſue ac
poteſtatis. ¶ Ca. xiii

Q Uapꝛopter cũ ſpũs coꝛpi pꝛepo-
natur: moꝛſq̄ ſit ſpũs a deo deſeri:
moꝛs aũt coꝛpis a ſpũ deſeri: eaq̄
ſit pena in moꝛte coꝛpis: vt ſpũs q̄ꝛ volens
deſeruit deũ: deſerat coꝛpus inuitus: vt cũ
ſpũs deũ deſeruerit q̄ꝛ voluit: deſerat coꝛ-
pus etiã ſi noluerit: nec deſerat cũ voluerit:
niſi aliquã ſibi vim qua ipſum coꝛpus peri
mat̄ intulerit: demonſtrauit ſpũs mediato
ris. q̄ꝛ nulla pena peccati vſq̄ ad moꝛtem
carnis eiꝰ acceſſerit: q̄ꝛ nõ eã deſeruit inui-
tus: ſ q̄ꝛ voluit: q̄ñ voluit: quõmõ voluit.
Quippe dei verbo ad vnitatẽ cõmixtus eſt
homo. Hinc ait: Poteſtatẽ habeo ponẽdi Ioh. 10
animã meã: ⁊ poteſtatẽ habeo iterũ ſumen
di eã. Nemo tollet eã a me: ſ ego pono eaꝫ
a me ⁊ iterũ ſumo eaꝫ. Et hoc maxiẽ mira-
ti ſunt: ſicut euãgeliũ loquit̄: qui pꝛeſentes
erant: cũ poſt illã vocẽ: in qua figurã pecca
ti nr̃i edidit: continuo tradidit ſpm̄. Lõgã
eñ moꝛte cruciabãt̄ ligno ſuſpenſi. Vnde Ioh. 19
latronibꝰ vt iam moꝛerent̄: ⁊ de ligno ante
ſabbatũ deponerent̄: crura confracta ſunt.
Ille aũt quia moꝛtuus inuentꝰ eſt: miracu
lo fuit. Hoc etiã pilatũ legimꝰ fuiſſe mira- Mar. 15
tum: cũ ab ipſo ſepeliendũ coꝛpus dñi pe-
teret̄. Ille itaq̄ deceptoꝛ q̄ fuit hoĩ media-
toꝛ ad moꝛtẽ: falſoq̄ ſe opponit ad vitam:
nomine purgatiõis per ſacra ⁊ ſacrificia ſa
crilega quibus ſupbi ſeducunt̄: q̄ꝛ nec par
ticipationẽ moꝛtis nr̃e habere potuit: nec
reſurrectionẽ ſue: ſimplam quidẽ ſuã moꝛ-
tem ad duplam noſtrã potuit afferre. Sim
plam vero reſurrectionẽ in qua ⁊ ſacramẽ
tum eſſet renouatiõis nr̃e: ⁊ eius que in fi-
ne futura eſt euigilatõis exemplũ: nõ vtiq̄
potuit. Ille pꝛoinde qui ſpiritu viuus car
nem ſuam moꝛtuã reſuſcitauit: verus vite
mediatoꝛ illum ſpiritu moꝛtuum ⁊ moꝛtis
mediatoꝛẽ a ſpiritibꝰ in ſe credentiũ foras
miſit: vt nõ regnaret intrinſecus: ſ foꝛinſe-
cus oppugnaret: nec tñ expugnaret. Cur ſe
ipſe quoq̄ temptãdũ pꝛebuit: vt ad ſupe-
rãdas etiã temptatiões eiꝰ mediatoꝛ eſſet:
nõ ſolũ per adiutoꝛiũ: verũ etiã p̄ exemplũ.
At ille pꝛimitꝰ vbi p̄ omnes aditus ad in-

terioꝛa moliens irrepere: expulſus eſt: poſt
baptiſma in heremo cõpleta om̃i tẽptatiõe
illecebroſa: qꝛ viuũ ſpũ: mortuꝰ ſpũ nõ in-
uaſit: quoquo mõ auidus mortis humane
cõuertit ſe ad faciẽdã mortẽ: quã potuit: ⁊
ꝑmiſſus eſt in illud qḋ ex nobis mortale vi
uus mediatoꝛ acceperat. Et vbi potuit ali
qͥd facere: ibi ex om̃i pte deuictus eſt: ⁊ vn-
de accepit exteriꝰ ptãtem dñice carnis oc-
cidẽde: inde interioꝛ eiꝰ ptãs qua nos tene
bat occiſa eſt. Factũ ẽ eñ vt vincula pctõ-
rum multoꝝ: in multis mortibꝰ ꝑ vniꝰ vnã
mortẽ quã pctm̃ nullũ p̃ceſſerat: ſoluerẽt.
Quã ꝓpterea dñs ꝓ nobis indebitã reddi
dit: vt nobis debita non noceret. Nec ꝗ. n.
iure cuiuſq̃ ptãtis exutus ẽ carne: ſed ipſe
ſe exuit. Nam qui poſſet nõ moꝛi ſi nollet:
ꝓculdubio qꝛ voluit mortuꝰ eſt: ⁊ ideo p̃n
cipatus ⁊ ptãtes expoliauit: fiducialiter tri
umphãs eas in ſemetipo. Morte ſua q̃ꝑpe
vno veriſſimo ſacrificio pro nobis oblato:
quicq̃d culparũ erat vnde nos p̃ncipatus
⁊ ptãtes ad luẽda ſupplicia iure detinebãt
purgauit: aboleuit: extinxit: ⁊ ſua reſurrec-
Roma. 8 tione in nouã vitã nos p̃deſtinatos voca-
uit: vocatos iuſtificauit: iuſtificatoſ gloꝛifi
cauit. Ita diabolus hominẽ quẽ ꝑ ꝯſenſio
nem ſeductũ: tãq̃ iure integro poſſidebat:
⁊ ipſe nulla coꝛruptiõe carnis ⁊ ſanguinis
ſeptus: ꝑ iſtã coꝛꝑis mortalis fragilitatez:
nimis egeno ⁊ infirmo tãto ſuꝑbioꝛ: quãto
velut ditioꝛ ⁊ foꝛtioꝛ: quaſi pãnoſo ⁊ erum
noſo dñabit: in morte carnis amiſit. Quo
eñ cadentẽ nõ ſecutꝰ impulit pctõꝛẽ: illuc
deſcẽdẽtẽ ꝑſecutꝰ cõpulit redemptoꝛẽ. Sic
in mortis cõſoꝛtio filius dei nobis fieri di-
gnatus eſt amicus: quo non ꝑueniẽdo me
lioꝛẽ ſe nobis atq̃ maioꝛem putabat inimi
cus. Dicit eñ redẽptoꝛ nr̃: Maioꝛẽ dile-
Ioh. 15 ctionẽ nemo habet: q̃ vt animã ſuã ponat
ꝓ amicis ſuis. Quocirca etiã ipſo dño ſe
credebat diabolus ſuꝑioꝛẽ: inquantũ illi
dñs in paſſionibꝰ ceſſit: qꝛ ⁊ de ipſo intelle
Ps. 8 ctũ ẽ qḋ in pſalmo legit: Minuiſti eũ pau
lominꝰ ab ãgelis: vt ab iniquo velut equo
iure aduerſum nos agẽte: ipſe occiſus ino
cens eũ iure equiſſimo ſuꝑaret: atq̃ ita ca-
ptiuitatẽ ꝓpt̃ pctm̃ factã captiuaret: noſq̃
liberaret a captiuitate propter pctm̃ iuſta:
ſuo iuſto ſanguine iniuſte fuſo: mortis chi-
Colo. 2 rographũ delens: ⁊ iuſtificãdos redimẽs
pctõꝛes. Hinc etiã diabolꝰ ad hec ſuos il-
ludit: qͥbꝰ ſe ꝑ ſua ſacra velut purgandis: ⁊
potius implicãdis atq̃ mergendis: falſus

mediatoꝛ opponit: q̃ ſuꝑbꝰ faciliime ꝑſua-
det irridere atq̃ cõtemnẽ mortẽ xp̃i: a qua
ipſe quãto eſt alienioꝛ: tanto ab eis credit
ſanctioꝛ atq̃ diuinioꝛ. Qui tñ apud eum
pauciſſimi remãſerũt: agnoſcẽtibꝰ gentibꝰ:
⁊ pia hũilitate bibẽtibꝰ: preciũ ſuũ: eiuſq̃
fiducia deſerẽtibꝰ hoſtẽ ſuũ: ⁊ ꝯcurrentibꝰ
ad redemptoꝛẽ ſuum. Neſcit. n. diabolus
quõ illo ⁊ inſidiãte ⁊ furente vtat ad ſalutẽ
fideliũ ſuoꝝ excelſiſſima ſapiẽtia dei: a fine
ſuꝑioꝛe qḋ ẽ initiũ ſpiritalis creature: vſq̃
ad finẽ inferioꝛẽ: qḋ eſt moꝛs coꝛꝑis: ꝑten- Sap. 8
dens foꝛtiter ⁊ diſponens omnia ſuauiter.
Attingit eñ vbiq̃ ꝓpter ſuã mũdiciã: ⁊ ni Ibidem
hil inquinatũ in eaz incurrit. A morte aũt
carnis alieno diabolo vnde nimiũ ſuꝑbus
incedit: moꝛs alteriuſ generis p̃paratur in
eterno igne tartari: quo ñ ſolũ cũ terrenis:
ſ; etiã cũ aereis coꝛꝑibꝰ excruciari ſpũs poſ
ſint. Suꝑbi aũt hoies qͥbꝰ xp̃s (qꝛ mortuꝰ
eſt) viluit: vbi nos taz magno p̃cio emit: ⁊
iſtã mortẽ reddũt cũ hoibꝰ ꝯditiõi erũno-
ſe nature: q̃ trahit a p̃mo pctõ: ⁊ in illã cũ il
lo p̃cipitabunt. Quẽ ꝓpterea xp̃o p̃poſue-
runt: qꝛ eos in iſtã deiecit: quo per diſtantẽ
naturã ipſe nõ cecidit: ⁊ quo ꝓpter eos per
ingentẽ miſcdiam ille deſcẽdit: ⁊ tñ ſe demo
nibꝰ eſſe melioꝛes non dubitãt credẽ: eoſq̃
maledictis omnibus inſectari deteſtariq̃
nõ ceſſant: quos certe alienos ab huiꝰ moꝛ
tis paſſione nouerũt: ꝓpter quã xp̃m con-
temnũt. Nec ſic volunt ꝯſiderare quã fieri
potuerit: vt in ſe manẽs: nec ꝑ ſeip̃m ex vl
la pte mutabile dei verbũ: per inferioꝛis tñ
nature ſuſceptionẽ aliq̃d inferius pati poſ
ſet: qḋ immũdus demon (qꝛ terrenũ coꝛpꝰ
nõ habet) pati nõ poſſit. Sz cũ ſint ipſi de-
monibꝰ melioꝛes: tñ qꝛ carnẽ poꝛtãt: moꝛi
ſic pñt: quẽadmodũ demones moꝛi: q̃ eam
nõ poꝛtãt: nõ vtiq̃ pñt. Et cũ de ritibꝰ ſa-
crificioꝝ ſuoꝝ multũ p̃ſumãt: q̃ ſe fallacibꝰ
ſuꝑbiſq̃ ſpiritibꝰ imolare nõ ſentiũt. Aut
ſi iã ſentiũt aliq̃d ſibi ꝓdeſſe arbitrãt perfi-
doꝛũ ⁊ inuidoꝛũ amicitiã: quoꝝ intentio-
nis nullũ negociũ eſt: niſi impeditio reditꝰ
noſtri: non intelligũt ne ipſos quidẽ ſuꝑ-
biſſimos ſpũs honoꝛibꝰ ſacrificioꝝ gaude
re potuiſſe: niſi vni vero deo ꝓ quo coli vo
lunt: verũ ſacrificiũ deberet.

De ſacrificio ꝑfecto ⁊ ṽo qḋ ipſe
ꝓ nob ſaluatoꝛ effectꝰ ẽ. Ca. xiiii

Nec id poſſe rite offerri: niſi per ſa
cerdotẽ ſcm̃ ⁊ iuſtũ: nec niſi ab eis
accipiat qḋ offert: ꝓ quibꝰ offert:

atq; id ſine vitio ſit: vt ꝑ vitioſis mūdandis poſſit offerri. Hoc certe oēs cupiūt: q̄ ꝑ ſe offerri ſacrificiū deo volūt. Quis ḡ tā iuſtus ⁊ ſanct⁹ ſacerdos: q̄ vnicus fili⁹ dei: nō q̄ opus haberet ꝑ ſacrificiū ſua purgare peccata: nec originalia: nec ex hūana vita q̄ addunt᷑. Et qd tā cōgruēter ab hoīb⁹ ſumeret qd ꝓ eis offerret: q̄ hūana caro. Et qd tā aptū huic imolatiōi: q̄ caro mortal᷑. Et qd tā mūdū ꝓ mūdādis vitijs mortaliū: q̄ ſine vlla contagione carnalis cōcupiſcētie: caro nata i vtero ⁊ ex vtero virginali. Et qd tā grate offerri ⁊ ſuſcipi poſſet: q̄ caro ſacrificij noſtri: corp⁹ effectū ſacerdotis nr̄i. Ut qm̄ q̄ttuor ꝯſiderant᷑ i omni ſacrificio: cui offerat᷑: a quo offerat᷑: qd offerat᷑: ꝓ quib⁹ offerat᷑: idē ipſe vn⁹ veruſq; mediator: ꝑ ſacrificiū pacis reconcilians nos deo: vnū cū illo maneret cui offerebat: vnū in ſe faceret ꝓ quib⁹ offerebat: vn⁹ ipſe eſſet qui offerebat: ⁊ qd offerebat.

¶ De his q̄ ſibi purgationem de virtute ꝓpria pollicent᷑. ¶ Ca. XV.

Sunt aūt quidā q̄ ſe putāt ad ꝯtēplandū deū: ⁊ inherēdū deo virtute ꝓpria poſſe purgari: q̄s ipa ſupbia maxime maculat. Nullū eni vitiū ē cui magis diuina lege reſiſtit᷑: ⁊ i qd magis accipiat dn̄andi ius ille ſupbiſſim⁹ ſpūs: ad ima mediator: ad ſūma interclusor: niſi occulte inſidians alia via deuitet᷑: aut ꝑ ꝑplm deficientē: qd interꝑtat᷑ amalech: apte ſeuiens: ⁊ ad terrā ꝓmiſſiōis repugnādo trāſitū negās: ꝑ crucē dn̄i q̄ moyſi manib⁹ extenſis ꝑfigurata ſupet᷑. Hinc eni ſibi purgationē iſti virtute ꝓpria pollicent᷑: q: nōnulli eoꝝ potuerūt aciē mentis vltra oēm creaturā trāſmittere: ⁊ lucē incōmutabilis veritatis q̄tulacunq; ex ꝑte cōtingere: qd xp̄ianos multos ex fide interim ſola viuentes: nōdū potuiſſe deridēt. Sed qd ꝓdeſt ſupbienti: ⁊ ob hoc erubeſcenti lignū cōſcendere: de lōginquo ꝓſpicere patriā trāſmarinā. Aut qd obeſt humili de tāto interuallo nō eā videre: in illo ligno ad eā veniētē: quo dedignat᷑ ille portari.

¶ Sapientes mūdi nec reſurrectionis veritatē cognoſcere: nec futurorū ordine ſcire potuiſſe: q̄uis et ipſi vaticinia hr̄e videaꝫ. Ca. XVI.

Hi etiā reſurrectionem carnis nos credere repħēdūt: ſibiq; poti⁹ etiā de his reb⁹ credi volūt. Quaſi vero q: ꝑcelſam incōmutabileq; ſubſtātiam ꝑ illa q̄ facta ſūt intelligere potuerūt: ꝓpterea de conuerſione rerū mutabiliū: aut de cōtexto ſeculoꝝ ordine cōſulēdi ſint. Roma. i Nūquid ē n̄ q: veriſſime diſputant: ⁊ documētis certiſſimis ꝑſuadent: eternis rationib⁹ omnia tpalia fieri: ꝓpterea potuerūt in ipſis rationib⁹ ꝑſpicere: vel ex ipſis colligere q̄ ſint animaliū genera: q̄ ſemia ſingulorū in exordijs: q̄ modus in incremētis: qui numeri ꝑ cōceptus: ꝑ ortus: ꝑ etates: ꝑ occaſus: q̄ mot⁹ in appetēdis q̄ ſcd̄m naturā ſūt: fugiēdiſq; cōtrarijs. Nōne iſta oīa: nō ꝑ illā incōmutabilē ſapiētiā: ſ ꝑ locoꝝ ac temporū hiſtoriā queſierūt: ⁊ ab alijs expta atq; cōſcripta crediderūt. Quo minus mirādū ē: nullo mō eos potuiſſe ꝓlixioꝝ ſeculorū ſeriē veſtigare: ⁊ q̄ndā metā hui⁹ excurſus: q̄ tanq; fluuio gen⁹ decurrit hūanū: atq; inde cōuerſionē ad ſuum cuiq; debitū terminū. Iſta eni nec hiſtorici ſcribire potuert lōge futura ⁊ a nullo expta atq; narrata: nec iſti ꝑhi ceteris meliores i illis ſūmis eterniſq; rationib⁹ intellectualia cōtemplati ſunt. Alioqn nō eiuſdē generis p̄terita q̄ potuerūt hiſtorice inquirerent: ſed poti⁹ ⁊ futura prenoſcerent. Qd q̄ potuerūt: ab eis vates: a nr̄is ꝓphe appellati ſūt.

¶ An apud impios poſſint q̄dā futura preſciri. ¶ Ca. XVII.

Quanq; ⁊ ꝓphetaꝝ nomē nō omnino alienū ē a lr̄is eoꝝ. Sed plurimū intereſt: vtrū experimēto p̄teritorū futura cōijciāt᷑. Sicut medici multa p̄uidendo: etiā lr̄is mādauerunt: q̄ ipſi expta notauerūt: Sicut deniq; agricole vel etiā naute multa p̄nuciāt. Talia eni ſi ex lōgis interuallis tpm fiant: diuinationes putāt᷑. An vero iā vētura p̄ceſſerit: ⁊ lōge viſa venientia nūcient᷑: ꝑ acuto ſenſu videtiū: qd cū faciūt aeree ptātes diuinare credūtur. Tanq; ſi q̄ſq; de mōtis vertice aliquē lōge videat veniētē: ⁊ ꝓxime in campo habitātibus an nūciet. An ab angelis ſanctis q̄bus ea de⁹ ꝑ verbū: ſapiētiāq; ſuā indicat vbi ⁊ futura ⁊ p̄terita ſtāt: vel q̄buſdā p̄nūciet᷑ hoīb⁹: vel ab eis audita: ruſ⁹ ad alios hoīes trāſmittant᷑. An ipoꝝ hoīm quorūdā mētes intātū euehant᷑ ſpiritu ſancto: vt nō ꝑ angelos: ſ ꝑ ipſas futuroꝝ inſtantes cauſas: in ipſa ſūma rerum arce cōſpiciāt. Audiūt eni iſta ⁊ aeree ptātes: ſiue angelis ea nunciantib⁹: ſiue hoīb⁹: ⁊ tantū audiūt

ꝗtū opus eſſe ille iudicat: cui ſubiecta ſūt
oīa. Multa etiā ꝑ̄dicunť inſtinctu quodā
Joh.ij ⁊ impulſu ſpiritu neſcientiū: ſicut caiphas
neſciuit q̄d dixit: ſꝫ cū eſſet pōtifex ꝓphета-
uit. Ergo de ſucceſſionibꝰ ſeculoꝝ: ⁊ de re-
ſurrectione mortuorū: phōs nec illos ꝯſu-
Act.j7 lere debemꝰ q̄ creatoris eternitatē (in q̄ vi-
uimus mouemur ⁊ ſumꝰ (ꝗtū potuerūt in-
Roma.j tellexerūt. Quia ꝑ ea q̄ facta ſūt cogноſcē-
tes deū: nō ſicut deū glificauerūt: aut gra-
tias egerūt: ſed dicentes ſe eſſe ſapientes:
ſtulti facti ſunt. Et cū idonei non eſſent: in
eternitatē ſpiritalis incōmutabiliſq̄ natu-
re aciē mētis tā cōſtanter infigere vt in ipa
ſapiētia cōditoris atq̄ rectoris vniuerſita-
tis viderent volumina ſeculorū: q̄ ibi iam
eſſent ⁊ ſemꝑ eſſent. Hic aūt futura eſſent:
vt nō eēnt: atq̄ vt ibi viderēt ꝯuerſiōes in
meliꝰ: nō ſolū aiaꝝ: ſꝫ etiā corpoꝝ hūanoꝝ
vſq̄ ad ſui modi ꝑfectionē. Cū ḡ ad h̄ ibi
vidēda nullo mō eſſent idonei: ne ad illud
quidē digni habiti ſūt: vt eis iſta ꝑ ſanctos
angelos nūciarenť: ſiue forinſecꝰ ꝑ ſenſus
corpis: ſiue interioribꝰ reuelat: omibꝰ i ſpi-
ritu exp̄ſſis: ſicut patribꝰ nr̄is vera pietate
preditis: hec demōſtrata ſunt: q̄ ea p̄dicen-
tes: vel de p̄ſentibꝰ ſignis: vel de ꝓximis
rebꝰ: ita vt p̄dixerāt: factꝰ fidē faciētes: au-
ctoritatē cui de lōge futuris vſq̄ i ſeculi fi-
nē crederenť: habere meruerūt. Poteſtates
aūt aeree ſuꝑbe atq̄ fallaces: etiā ſi q̄dā de
ſocietate ⁊ ciuitate ſanctoꝝ: ⁊ d̄ vero medi-
atore a ſanctis ⁊ ꝓphetis: vl' angelis audi-
ta ꝑ ſuos vates dixiſſe reꝑiunť: id egerunt
vt ꝑ hec aliena vera etiā fideles dei ſi poſ-
ſent ad ſua falſa traducerēt. Deꝰ aūt ꝑ ne-
ſcientes id egit: vt veritas vndiq̄ reſona-
ret fidelibus in adiutoriū: impijs in teſti-
moniū.

De fide qua credimus tempora liter geſta: et veritate que reddet eterna. Capitulū. xviij.

Quia igiť ad eterna capeſcēda ido-
nei nō eramꝰ: ſordeſq̄ peccatoꝝ
nos p̄grauabant temporaliū rerū
amore cōtracte: ⁊ de ꝓpagine mortalitatis
tanq̄ naturaliter molite: purgandi eramꝰ.
Purgari aūt vt ꝯtemꝑaremur eternis: nō
niſi ꝑ temꝑalia poſſemꝰ: qualibet iā cōtem-
ꝑati tenebamur. Sanitas eni a morbo plu-
rimū diſtat: ſꝫ medici curatio niſi morbo cō-
gruat: nō ꝑducit ad ſanitatē. Inutilia tꝑa-
lia decipiūt egrotos: vtilia tꝑalia ſuſcipiūt
ſanandos: ⁊ traijciunt ad eterna ſanatos.
Mens aūt rationalis ſicut purgata cōtē-
plationē debet rebꝰ eternis: ſic purganda
tꝑalibꝰ fidē. Dixit quidā ⁊ illorū q̄ quōdā
apud grecos ſapiētes habiti ſunt. Q̄tum
ad id qd̄ ortū eſt eternitas valet: tantū ad
fidē veritas. Et ꝑfecto ē vera ſentētia. Qd̄
eni nos tꝑale dicimꝰ: hoc ille qd̄ ortū ē ap-
pellauit. Ex q̊ genere etiā nos ſumꝰ: nō tm̄
ſm corpus: ſed etiā ſm animi mutabilita-
tē. Nō eni ꝓprie vocať eternū: qd̄ aliqua
ex ꝑte mutať. Inq̄tū igiť mutabiles ſumꝰ:
intātū ab et̄nitate diſtamꝰ. Promittiť aūt
nobis vita eterna ꝑ veritatē: a cuius ꝑſpi-
cuitate rurſus tātū diſtat fides nr̄a: quātū
ab eternitate mortalitas. Nunc ḡ adhibe-
mus fidē rebus tꝑaliter geſtis ꝓpter nos:
⁊ ꝑ ipſā mūdamur: vt cū ad ſpeciē veneri-
mus: queādmodum ſuccedit fidei veritas:
ita mortalitati ſuccedat et̄nitas. Quapro-
pter quoniā fides noſtra fiet veritas: cum
ad id qd̄ nobis credentibꝰ ꝓmittiť: ꝑuene-
rimus. Promittiť aūt nobis vita eterna. ⁊
dixit veritas: nō q̄ fiet ſicut futura eſt fides
noſtra: ſed q̄ ſemꝑ eſt veritas: q2 ibi ē ⁊ eter-
nitas. Dixit ḡ veritas. Hec ē aūt vita eter- Joh.j7
na: vt cognoſcant te vnū verū deū: ⁊ queꝫ
miſiſti Jeſum chriſtū. Cū fides nr̄a viden-
do fiet veritas: tunc mortalitatē noſtrā cō-
mutatā tenebit eternitas. Qd̄ donec fiat: ⁊
vt fiat: q2 rebus ortis accōmodamꝰ quidē
fidē credulitatis: ſicut in eternis ſꝑamus
veritatē cōtemplatōnis: ne fides mortalis
vite diſſonaret a v̄itate eterne vite: ipa ve- Pſ̄.84
ritas p̄ri coeterna de terra orta ē: cū filiꝰ dei
ſic venit vt fieret filiꝰ hoīs: ⁊ ipe i ſe exci-
peret fidē noſtrā: qua nos ꝑduceret ad ve-
ritatē ſuam: qui ſic ſuſcepit mortalitatē no-
ſtrā: vt nō amitteret eternitatē ſuā. Q̄tum
eni ad id qd̄ ortū eſt eternitas valet: tantū
ad fidē veritas. Ita ḡ nos purgari oporte-
bat: vt ille nobis fieret ortꝰ q̄ maneret eter-
nus: ne alter nobis eſſet in fide: alter in ve-
ritate. Nec ab eo q̄ orti ſumꝰ: ad et̄na trāſi-
re poſſemꝰ: niſi eterno ꝑ ortū noſtrū nobis
ſociato: ad eternitatē ipſius traijceremur.
Nūc itaq̄ illuc quodāmō ſecuta eſt fides
nr̄a q̄ aſcēdit in quē credimus: ortus: mor-
tuꝰ: reſuſcitatꝰ: aſſūptꝰ. Hoꝝ q̄ttuor: duo
priora noueramꝰ in nobis. Scimꝰ eni ho-
mines ⁊ oriri ⁊ mori. Duo aūt reliq̄: id ē re-
ſuſcitari ⁊ aſſumi: iuſte in nobis futura ſpe-
ramꝰ q2 in illo facta credidimꝰ. Itaq̄ i illo
q2 ⁊ id qd̄ ortū erat tranſijt ad eternitateꝫ:

transiturum est et nondum cum fides pervenerit ad veritatem. Iam enim credentibus ut in verbo fideles manerent et inde ad veritatem ac per hoc ad aeternitatem perducti a morte liberarentur, ita loquitur: Si manseritis in verbo meo, vere discipuli mei eritis. (Io. 8) Et quasi quaererent quo fructu, secutus ait: Et cognoscetis veritatem. Rursus quasi dicerent: Quid prodest mortalibus veritas? Et veritas, inquit, liberabit vos. Unde nisi a morte, a corruptione, a mutabilitate? Veritas quippe immortalis, incorrupta, incommutabilis permanet. Vera autem immortalitas, vera incorruptibilitas, vera incommutabilitas ipsa est aeternitas.

De missione filii dei qua in forma servi minor factus est patre, cum in forma dei patri permaneret aequalis. Cap. xix.

Ecce ad quod missus est filius dei, immo vero ecce quod est missum esse filium dei. Quaecumque propter faciendam fidem qua mundaremur ad contemplandam veritatem in rebus ortis ab aeternitate prolatis et ad aeternitatem relatis temporaliter gesta sunt, aut testimonia missionis huius fuerunt aut ipsa missio filii dei. Sed testimonia quaedam venturum praenuntiaverunt, quaedam venisse testata sunt. Factum quippe creaturam per quem facta est omnis creatura, omnem creaturam testem habere oportebat. Nisi enim in missis multis praedicaretur unus, non in illis dimissis teneretur unus. Et nisi talia essent testimonia quae parvis magna esse viderentur, non crederetur ille magnus ut magnos faceret magnus, qui ad parvos missus est parvus. Incomparabiliter enim maiora facta sunt per filium dei caelum et terra et omnia quae in eis sunt, quia omnia per ipsum facta sunt, quam signa et portenta quae in eius testimonium proruperunt. Sed tamen homines ut haec magna per eum facta parvi crederent, illa parva tamquam magna tremuerunt. Cum ergo venit plenitudo temporis, misit deus filium suum factum ex muliere factum sub lege. Usque adeo parvum ut factum, eo itaque missum quo factum. Si ergo maior mittit minorem, fatemur et nos factum minorem, et in tantum minorem in quantum factum, et in tantum factum in quantum missum. Misit enim filium suum factum ex muliere, per quem tamen quia facta sunt omnia, non solum priusquam factus mitteretur, sed priusquam essent omnia, eundem mittenti confitemur aequalem, quem dicimus missum minorem. Quomodo ergo ante istam plenitudinem temporis qua eum mitti oportebat, priusquam missus esset, videri a patribus potuit, cum eis angelica quaedam visa demonstrarentur, quando nec iam missus sicut aequalis est patri videbatur?

Unde enim dicit Philippo, a quo utique sicut a ceteris et ab ipsis a quibus crucifixus est in carne videbatur: Tanto tempore vobiscum sum et non cognovistis me? Philippe, qui videt me videt et patrem, (Ioh. 14) nisi quia videbatur et non videbatur? Videbatur sicut missus factus fuerat; non videbatur sicut per eum omnia facta erant. Aut unde etiam illud dicit: Qui habet mandata mea et servat ea, ipse est qui diligit me, et qui diligit me diligetur a patre meo, et ego diligam eum et manifestabo ei meipsum, (Ioh. 14) cum esset manifestus ante oculos hominum, nisi quia carnem, quod verbum in plenitudine temporis factum erat, suscipiendae nostrae fidei porrigebat; ipsum autem verbum per quod omnia facta erant purgatae per fidem menti contemplandum in aeternitate servabat?

Non esse contra aequalitatem patris et filii si etiam secundum coaeternam patri divinitatem intelligatur filius missus. Cap. xx.

Si autem secundum hoc missus a patre filius dicitur quia ille pater est, ille filius, nullo modo impedit ut credamus aequalem patri esse filium et consubstantialem et coaeternum, et tamen a patre missum filium. Non quia ille maior est, ille minor, sed quia ille pater, ille filius; ille genitor, ille genitus; ille a quo est qui mittitur, ille qui est ab eo qui mittit. Filius enim a patre est, non pater a filio. Secundum hoc iam potest intelligi non tantum ideo dici missus filius quia verbum caro factum est, (Ioh. 1) sed ideo missus ut verbum caro fieret et per praesentiam corporalem illa quae scripta sunt operaretur; id est ut non tantum homo missus intelligatur quod verbum factum est, sed et verbum missum ut homo fieret, quia non secundum imparem potestatem vel substantiam vel aliquid quod in eo patri non sit aequale missus est, sed secundum id quod filius a patre est, non pater a filio. Verbum enim patris est filius, quod et sapientia eius dicitur. Quid ergo mirum si mittitur, non quia inaequalis est patri, sed quia est manatio quaedam claritatis omnipotentis dei sincera? (Sap. 7) Ibi autem quod manat et de quo manat unius eiusdemque substantiae est. Neque enim sicut aqua de foramine terrae aut lapidis manat, sed sicut lux de luce. Nam quod dictum est: Candor est enim lucis aeternae, (Ibidem) quid aliud dictum est quam lux est lucis aeternae? Candor quippe lucis quid nisi lux est? Et ideo coaeterna luci de qua lux est. Maluit autem dicere candor lucis quam lux lucis, ne obscurior putaretur ista quae manat quam illa de qua manat. Cum enim auditur candor eius esse ista, facilius est ut per hanc lucere illa quam haec minus lucere credatur. Sed quia cavendum non erat ne minor lux illa putaretur quae istam genuit, hoc enim nullus umquam haereticus ausus est dicere, nec credendum

non est aliquem ausurum illi cogitacioni occurrit
scriptura qua possit videri obscurior: lux ista
quam manat: quam illa de qua manat. Quam suspicio-
Sapi 7 nem tulit cum ait Candor est enim lucis eterne:
atque ita ostendit equalem. Si enim hec minor est:
obscuritatis illius est: non candor illius. Si autem
maior est: non ex ea manat. Non enim vinceret de
qua genita est. Quia ergo ex illa manat: non est
maior quam illa. Quia vero non obscuritas illius:
sed candor illius est: non est minor. equalis ergo
ibidem Nec hoc movere debet quod dicta est manacio
quedam claritatis omnipotentis dei sincera:
Ibidem tamquam ipsa non sit omnipotens: sed omnipotentis
manacio. Mox enim de illa dicitur Et cum sit
una: omnia potest. Quis est autem omnipotens: nisi
qui omnia potest? ab illo itaque mittitur: a quo ema-
nat. Sicut enim et ab illo petitur. quam amabat eam
Ibidem et desiderabat eam. Emitte inquit illam de sanctis celis
tuis: et mitte illam a sede magnitudinis tue ut
mecum sit et mecum laboret. id est doceat me la-
borare ne laborem. Labores enim eius virtutes sunt.
Sed aliter mittitur ut sit cum homine. aliter missa est
ut ipsa sit homo. In animas enim sanctas se transfert
atque amicos dei et prophetas constituit. sicut etiam
implet sanctos angelos et omnia talibus ministe-
Ad gal' 4 riis congrua per eos operatur. Cum autem venit
plenitudo temporis missa est: non ut im-
pleret angelos: nec ut esset angelus: ni-
si in quantum consilium patris annunciabat: quod
et ipsius erat. Nec ut esset cum hominibus aut in homini-
bus. Hoc enim et tanta in patribus et prophetis:
sed ut ipsum verbum caro fieret. id est homo
fieret in quo futuro revelato sacramento:
etiam eorum sapientum atque sanctorum salus esset: qui prius
usque ipse de virgine nasceretur: de mulieribus
nati sunt: et in quo facto atque predicato sa-
lus sit omni credencium. sperantium diligentium
j. Thi. 3. Hoc enim magnum pietatis est sacramentum
quod manifestum est in carne: iustificatum est in
spiritu: apparuit angelis: predicatum est in gentibus:
creditum est in mundo: assumptum est in gloria. Ab il-
lo ergo mittitur dei verbum: cuius est verbum. Ab
illo mittitur de quo natum est. Mittit qui genuit.
mittitur quod genitum est. Et tunc unicuique mitti-
tur cum a quoquam cognoscitur atque percipitur quantum
cognosci et percipi potest pro captu vel proficientis
in deum vel perfecte in deo anime racionalis. Non
ergo eo ipso quo de patre natus est: missus
Ioh 16 dicitur filius. Sed vel eo quod apparuit huic
mundo verbum caro factum. unde dicit Ex-
ivi a patre et veni in hunc mundum. Vel eo
quod ex tempore cuiusque mente percipitur sic-
ut dictum est. Mitte illam ut mecum sit et mecum
Sapie 9 laboret. Quod ergo natum est ab eterno: eternum est

Candor est enim lucis eterne. Quod autem mittitur Ibi
ex tempore a quoquam cognoscitur. Sed cum in car- j. Thi
ne manifestatus est filius dei: in hunc mundum Gal
missus est in plenitudine temporis: factus
ex femina. Quia enim in sapientia dei non pote- j. Co
rat mundus cognoscere per sapientiam deum: quoniam Ioh
lux lucet in tenebris: et tenebre non eam com-
prehenderunt: placuit deo per stultitiam
predicacionis salvos credentes facere: et ut ver- j. Co
bum caro fieret et habitaret in nobis. Cum Ioh
autem ex tempore cuiusque profectus mente percipitur:
mitti quidem dicitur: sed non in hunc
mundum. Neque enim sensibiliter apparet. id est
corporeis sensibus presto est. Quia et nos
secundum quod mente aliquid eternum quantum possumus
capimus: non in hoc mundo sumus. Et omnium
iustorum spiritus etiam adhuc in hac carne
viventium: in quantum divina sapiunt: non
sunt in hoc mundo. Sed pater cum ex tempore
a quoquam cognoscitur: non dicitur missus. Non
enim habet de quo missus sit: aut ex quo pro-
cedat. Sapientia quippe dicit Ego ex ore altissimi ego E
prodivi. Et de spiritu sancto dicitur: a patre procedit. Pater
vero a nullo. Sicut ergo pater genuit: filius
genitus est: ita pater misit. filius missus est.
Sed quemadmodum qui genuit et quod genitus
est unum: ita et qui misit et qui missus est. unum sunt:
quia pater et filius unum sunt. Ita etiam et spiritus sanctus
unum cum eis est: quia hec tria unum sunt. Sic-
ut enim natum esse est filio a patre esse. ita mitti
est filio cognosci quod ab illo sit. Et sicut spiritui
sancto donum dei esse est a patre procedere: ita
mitti est cognosci quod ab illo procedat. Nec possumus
dicere quod spiritus sanctus et a filio non procedat. Ne-
que enim frustra idem spiritus et patris et filii
spiritus dicitur. Nec video quid aliud signi-
ficare voluerit: cum sufflans in faciem disci- Ioh
pulorum ait Accipite spiritum sanctum. Neque
enim flatus ille corporeus cum sensu corpora-
liter tangendi procedens ex corpore sub-
stancia spiritus sancti fuit: sed demonstracio
per congruam significacionem non tantum a patre: sed
a filio procedere spiritum sanctum. Quis enim de-
mentissimus dixerit: alium fuisse spiritum quem
sufflans dedit et alium quem post ascensionem
suam misit. Unus enim spiritus est: est spiritus dei.
spiritus patris et filii: spiritus sanctus: qui
operatur omnia in omnibus. Sed quod bis da-
tus est: dispensacio certe significacionis
fuit de qua suo loco quantum dominus de-
derit disseremus. Quod ergo dominus ait
Quem ego mittam vobis a patre: osten- Io
dit spiritum patris

τ filij: qꝛ etiaȝ cū dixiſſet: quē mittet pater:
addidit: in nomine meo: nō tñ dixit: quem
mittet pater a me: queadmodū dixit: queȝ
ego mittā vobis a patre: videlicȝ oſtēdēs
ꝙ toti⁹ diuinitatis: vel ſi meli⁹ dicit deita-
tis: principiū pater ē. Qui ergo ex patre ꝓ
cedit τ filio: ad eū refert a quo nat⁹ eſt filius.
Joh.7 Et ꝙ dicit euangeliſta: Spūs nondū erat
datus: qꝛ Jeſus nō dum erat clarificatus:
quō intelligit niſi qꝛ certa illa ſpiritusſancti
datio vel miſſio poſt clarificationeȝ chriſti
futura erat qualis nūqꝫ antea fuerat: Neqꝫ
eñ antea nulla erat: ſed talis nō fuerat. Si
eñ antea ſpiritusſanct⁹ nō dabat quo im-
pleti ꝓphete locuti ſunt: cuȝ apte ſcriptura
dicat: τ multis locis oſtēdat ſpiritusſancto
Luc.1 eos locutos fuiſſe: cuȝ τ de Joanne bapti-
ſta dictū ſit: ſpiritusſancto replebit iaȝ inde
Ibidē ab vtero matris ſue: τ ſpiritusſancto reple-
Ibidē tus Zacharias inuenit pater ei⁹: vt de illo
talia diceret. Spūſancto maria: vt talia de
dño quē geſtabat vtero ꝑdicaret. ſpūſan-
Luc.2 cto Simeon τ Anna: vt magnitudinē xpi
Joh.7 paruuli agnoſcerēt. Quō ergo ſpūs nōdū
erat datus: qꝛ Jeſus nōdum erat clarifica
tus: niſi qꝛ illa datio: vel donatio: vel miſ-
ſio ſpūſſancti: habitura erat quādam ꝓprie
tatē ſuā in ipō aduentu: qualis antea nūqꝫ
Act.2 fuit: Nuſqꝫ eñ legim⁹: linguis quas nō no
uerāt homīes locutos veniēte in ſe ſpūſan
cto: ſicut tūc factū eſt: cū oporteret ei⁹ ad-
uentū ſignis ſenſibilib⁹ demōſtrari: vt oſtē
deret totū orbē terrarū atqꝫ omnes gentes
in linguis varijs cōſtitutas: credituras in
xpm ꝑ donū ſpūſſancti: vt impleret qꝺ in
Ps.18 pſalmo canit: Nō ſunt loquele neqꝫ ſermo
Ibidē nes quorū nō audiant voces eorū. In om-
nē terrā exijt ſonus eorum: τ in fines orbis
terre verba eorū. Verbo itaqꝫ dei ad vnita
tē ꝑſone copulatus: τ quodāmō ꝯmixtus
Gal.4 ē homo: cū veniente plenitudine tꝑis miſ-
ſus eſt in hūc mundū: fact⁹ ex femina filius
dei: vt eſſet τ fili⁹ hominis ꝓpter filios ho-
minū. Hāc ꝑſonā angelica natura figura-
re antea potuit vt ꝓnunciaret: nō exprime-
re vt ipſa eſſet.

¶ De ſenſibili demōſtratiōe ſpiritusſancti et de coeternitate trinitatis. ¶ Capitulū.xxi.

Math.3
Act.2 De ſenſibili autē demonſtratiōe ſpi
ritusſancti: ſiue ꝑ colūbe ſpeciē: ſi
ue ꝑ linguas igneas: cū ei⁹ ſubſtā
tiā patri τ filio coeternā: paritercꝫ incōmu
tabilē ſubdita et ſeruiens creatura tꝑalib⁹
motibus τ formis oſtenderet: cū ad ei⁹ ꝑſo Joh.1
ne vnitatē: ſicut caro qꝺ verbū factuȝ ē nō
copularet: nō audeo dicere nihil tale factū
eſſe antea. Sed plane fidēter dixerim: pa-
trē τ filiū τ ſpiritūſanctū vni⁹ eiuſdēqꝫ ſub
ſtantie: deū creatorē: trinitatē: omnipoten
tē inſeparabiliter operari: ſed ita nō poſſe ꝑ lō
ge imparē maximeqꝫ corporeā creaturā in
ſeparabiliter demōſtrari: ſicut ꝑ voces nr̄as
que vtiqꝫ corporaliter ſonant: nō poſſunt pa
ter τ filius τ ſpūſſanctus: niſi ſuis τ ꝓprijs
interuallis tempor̄ certa ſeparatione diſtin-
ctis: quas ſue cuiuſqꝫ vocabuli ſyllabe occu-
pant nominari. In ſua quippe ſubſtantia quꝫ
ſunt tria vnū ſunt: pater τ filius τ ſpūſſan-
ctus: nullo temporali motu ſup omnē crea
turā idipm ſine vllis interuallis tēpor̄ vel
locor̄ τ ſimul vnū atqꝫ idē ab eternitate in
eternitatē: tanqꝫ ipa eternitas que ſine ve-
ritate τ caritate nō eſt. In meis aūt vocib⁹
ſeparati ſunt pater τ filius τ ſpūſſanctus: nec
ſimul dici potuerūt: et in lr̄is viſibilib⁹ ſua
ſeparatim locor̄ ſpacia tenuerūt. Et queād-
modū cum memoriā meam: τ intellectū: τ
voluntatē nomino: ſingula quidē nomina
ad res ſingulas referunt: ſed tamē ab om-
nibus tribus ſingula facta ſunt. Nullū eñ
horum triū nominū eſt: qꝺ nō τ memoria τ
intellect⁹ et volūtas mea ſimul operata ſint.
Ita trinitas ſimul operata eſt: et vocem pa-
tris: τ carnem filij: τ columbā ſpiritusſan-
cti: cum ad ꝑſonas ſingulas hec ſingula re
ferant. Qua ſimilitudine vtcūqꝫ cogno-
ſcitur: inſeparabilē in ſeipam trinitatē ꝑ viſi-
bilis creature ſpeciē ſeparabiliter demōſtra-
ri: τ inſeparabilē trinitatis operationē: etiaȝ in
ſingulis eſſe reb⁹: quꝫ vel ad patrē: vel ad fi-
liū: vel ad ſpmſanctū demōſtrandū ꝓprie
ꝑtinere dicunt. Si ergo a me querit: quō
facte ſint: vl voces vel ſenſibiles forme at-
qꝫ ſpecies ante incarnationē verbi dei que
hoc futurū ꝑfigurarēt: per angelos ea deū
operatum eſſe reſpondeo: qꝺ etiā ſcriptura-
rū ſanctarū teſtimonijs ꝗtum exiſtimo ſa-
tis oſtendi. Si auteȝ querit ipa incarnatio
quō facta ſit ipm verbū dei: dico carnē fa- Joh.1
ctum: id eſt hominē factū: nō tamē in h qꝺ
factū eſt ꝯuerſum atqꝫ mutatū: ita ſane fa-
ctū: vt ibi ſit non tm̄ verbū dei: τ hominis
caro: ſed etiā ratōnalis homīs anima: atqꝫ
hoc totū τ deus dicat ꝓpter deū τ hō ꝓpt
hominē. Qꝺ ſi difficile intelligit: mēs fide Act.15
purget: magis magiſqꝫ abſtinēdo a pecca
tis: τ bene operando et orādo cū gemitu de-

ſiderioꝝ ſanctoꝝ: vt ꝑ diuinū adiutoriū ꝑ
ficiendo: et intelligat: et amet. Si autē q̄rit
poſt incarnationē verbi: quō facta ſit vel
vox patris vel ſpecies corꝑalis qua ſpirit⁹
ſanct⁹ demōſtratus eſt: per creaturā quidē
facta iſta non dubito: ſed vtrū tantūmodo
corporalē atq̄ ſenſibilem: an adhibito ſpi
ritu etiā rationali vl' intellectuali. Hoc eni
quibuſdā placuit appellare: qd greci dicūt
νοερον: id eſt intellectuale. non quidē ad
vnitatē pſone. Quis enim hoc dixerit: vt
quicq̄d illud eſt creature per qd ſonuit vox
patris: ita ſit deus pater: aut quicq̄d illud
eſt creature in quo ꝑ columbe ſpeciē vel ꝑ
igneas linguas ſpūſſanctus demōſtratus
eſt: ita ſit ſpūſſanctus: ſicut eſt dei filius hō
ille qui de virgine fact⁹ eſt: ſed tantūmō ad
miniſteriū pagende ſignificatiōis: ſic opor
tuiſſe de⁹ iudicauit: an aliq̄d aliud intelli
gendū ſit: inuenire difficile eſt: ꝛ temere af
firmare nō expedit. Quō tamē iſta ſine ra
tionali vel intellectuali creatura potuerūt
fieri: nō video. Neq̄ adhuc locus eſt expli
care: cur ita ſentiā q̄ntū vires dn̄s dederit.
Prius eni ſunt diſcutiēda ꝛ refellēda here
ticoꝝ argumēta: q̄ nō ex diuinis libris: ſed
ex rationib⁹ ſuis ꝓferūt: quib⁹ ſe vehemē
ter cogere arbitrant teſtimonia ſcripturaꝝ
que de patre ꝛ filio ꝛ ſpūſancto ſunt: ita eē
intelligenda vt ipi volūt. Nūc aūt nō ideo
minorē filiū q: miſſus eſt a patre: nec ideo
minorē ſpiritūſanctū q: et pater eum miſit
ꝛ fili⁹: ſufficiēter q̄ntum arbitror demōſtra
tū eſt. Siue eni ꝓpter viſibilem creaturā:
ſiue potius ꝓpter pricipij cōmendationē:
nō ꝓpter inequalitatē vel imparilitatē vel
diſſimilitudinē ſubſtātie i ſcripturis hec po
ſita intelligunt: q: etiā ſi voluiſſet de⁹ pater
ꝑ ſubiectā creaturā viſibiliter apparere: ab
ſurdiſſime tamē aut a filio quē genuit: aut
ſpiritūſancto q̄ de illo ꝓcedit: miſſus dice
ret. Iſte igit ſit hui⁹ voluminis mod⁹: de
inceps in ceteris adiuuāte dn̄o: illa hereti
coꝝ verſutiſſima argumēta q̄lia ſint: ꝛ quē
admodū redarguant videbim⁹.

Explicit liber quartus.

Incipiūt capitula libri quinti.

i Q̄m modeſte ac ſobrie debet hō cui etiā ſue mētis natura inexplicabilis eſt de dei ſubſtātia cogitare.

ij De incōmutabili eſſentia qd ſolus deus eſt.

iij Cōtra arrianoꝝ argumētationē an i de vnigeniti ꝛ geniti appellatio ſbſtantiaꝝ indicet diuerſitatē.

iiij De accidētib⁹: ſiue ſepabilib⁹: ſiue iſepabilib⁹ q̄ in deo: q: mutabilis nō eſt: eſſe nō poſſunt.

v Que in deo ad aliq̄d dicunt: nō ſm ſubſtātiā dici: nec tn̄ eſſe accidētia ſed relatiua incōmutabilia.

vj An ingenit⁹ qd pater dicit: poſſit int illa accipi que ad ſeipm ꝛ ſubſtantialiter dicunt.

vij Quid in q̄buſq̄ locutionib⁹ valeat negatiua pticula q̄ aliq̄d nō q̄d ſit: ſed q̄d nō ſit oſtendit.

viij Q: in trinitate deitatis quicq̄d ad ſe dicit: vna queq̄ pſona indifferēs atq̄ cōmune ſit: ꝛ vnam ſignificet atq̄ eandē ſubſtantiā.

ix Qua neceſſitate tres pſone in trinitate dicunt.

x De vera magnitudine cui⁹ pticipatione magna ſunt: quecūq̄ ſūt magna.

xi Relatiue nō ſubſtātialiter dici quicq̄d vl' pater: aut filius: aut ſpūſſanctus ꝓprie nominat.

xij De relatiuis que referri ad inuicem nequeūt: cū tn̄ relatiua ſint.

xiij Trinitatē deū nō tria pncipia: ſ; vnū eſſe pncipiū: q: ꝛ pater: ꝛ fili⁹: ꝛ ſpirituſſanctus: vnus creator ē: ſicut vnus deus eſt.

xiiij Quō in trinitate et pat ad filiū principiū ſit: et pr ꝛ fili⁹ ad ſpmſanctū.

xv Quō in ſpūſancto etiā anteq̄ daret poſſit doni nomē itelligi: vt ei ſp nō aliud fuerit donū eſſe q̄ ipm eſſe.

xvj De appellatōnib⁹ relatiuis: q̄ nō ad deū: ſed ad creaturā referēda ſūt: qm̄ deo nihil accidit.

Incipit liber quintus.

Q̄m modeſte ac ſobrie debet homo cui etiā ſue mentis natura inexplicabilis eſt: de dei ſubſtantia cogitare. Capitulū .i.

Hinc iā exordiēs ea dicere
q̄ dici vt cogitant vel ab
hoie aliq̄ vl' certe a nobis
non oino pn̄t: q̄uis ꝛ ipa
nr̄a cogitatio: cū de dei tri

nitate cogitam⁹: lõge ſe illi de q̃ cogitat: im
parē ſentiat: neqꝫ vt ē eū capiat: ſ3 vt ſcptū
eſt: etiā a tātis quat⁹ paul⁹ aplꝰs hic erat:
Cor.13 ꝑ ſpeculū ⁊ i enigmate videat. Primū ab
ipo dño deo nr̄o de q̃ ſemꝑ cogitare debe-
mus: ⁊ de quo digne cogitare nō poſſum⁹:
cui laudādo reddenda eſt omni tp̄e bn̄dic-
tio: ⁊ cui enūciando nulla cōpetit dictio:
⁊ adiutoriū ad intelligēda atqꝫ explicāda
q̃ intēdo: veniā p̄cor ſicubi offendo. Me-
mor ſum eni: nō ſolū volūtatis: verūetiam
infirmitatis mee. Ab his etiā q̃ iſta lecturi
ſunt: vt ignoſcāt p̄cto: vbi me magis volu-
iſſe q̄ꝫ potuiſſe dicere aduerterit: qḋ vel ipi
meli⁹ intelligūt: vel ꝓpter mei eloquij diffi
cultatē nō intelligūt: ſicut ego eis ignoſco
vbi ꝓpter ſuā tarditatē intelligere nō pn̄t.
Facilius eni nobis inuicē ignoſcim⁹: ſi no
uerimus: aut certe credēdo firmū tenueri-
mus: ea q̃ de natura incōmutabili ⁊ inuiſi-
bili: ſūmeqꝫ viuēte ac ſibi ſufficiēte dicunt̄
nō ex cōſuetudine viſibiliū atqꝫ mutabiliū
⁊ mortaliū vl̄ egenarū rerū eſſe metienda.
Sed cū in his etiā q̃ noſtris corꝑalib⁹ ad-
iacent ſenſibus: vel q̄ noſipi i interiore ho
mine ſum⁹: ſciētia cōꝓhendēdis labore-
mus nec ſufficiam⁹: nō tn̄ impudēter i illa
q̃ ſupra ſūt diuina ⁊ ineffabilia: pietas fide
lis ardeſcit: nō quā ſuaꝝ viriū inflat arro-
gātia: ſ3 quā grā ipi⁹ creatoris ⁊ ſaluatoris
inflāmat. Naꝫ q̃ intellectu deū capit hō: q̄
ipm intellectū ſuū quo eū vult cape nōdū
capit. Si aūt hūc iam capit: attēdat dilige
ter nihil eo eſſe i ſua natura meli⁹: ⁊ videat
vtrū ibi videat illa lineamēta formaꝝ: nito
res coloꝝ: ſpacioſā grāditatē: ptiū diſtan-
tiā: molis diſtenſionē: aliq̄s ꝑ locoꝝ inter-
ualla motiōes: vel q̄d eiuſmodi. Nihil cer
te iſtoꝝ inuenim⁹ in eo: q̃ in natura nr̄a ni-
hil meli⁹ inuenim⁹: id eſt in nr̄o intellectu q̃
ſapientiā capim⁹ q̄tū capaces ſum⁹. Qḋ
ergo nō inuenim⁹ in meliore nr̄o: nō debe-
mus in illo q̄rere: qḋ lōge meli⁹ eſt meliore
nr̄o: vt ſic intelligam⁹ deū ſi poſſum⁹: q̄tū
poſſumus ſine q̄litate bonū: ſine quātitate
magnū: ſine indigētia creatorē: ſine ſitu p̄-
ſentem: ſine habitu oīa ꝯtinentē: ſine loco
vbiqꝫ totū: ſine tp̄e ſempit̄nū: ſine vlla ſui
mutatiōe mutabilia facientē: nihilqꝫ patiē
tem. Quiſq̄s deū ita cogitat: ⁊ ſi nōdū pōt
oīmodo iuenire q̄d ſit: pie cū cauet quātū
pōt aliq̄d de eo ſentire qḋ nō ſit.

¶ De incōmutabili eſſentia qḋ ſolus deus eſt. ¶ Capitulū. ij

ESt tn̄ ſine dubitatiōe ſubſtātia: vl̄
ſi meli⁹ h̄ appellat̄ eſſentia: quā gre
ci vſiā vocāt. Sicut eī ab eo qḋ ē
ſapere dicta ē ſapiētia: ⁊ ab eo qḋ ē ſcire di
cta ē ſciētia: ita ab eo qḋ ē eſſe: dicta ē eſſē-
tia. Et q̄s mag̃ ē: q̄ꝫ ille q̃ dixit famulo ſuo
moyſi: Ego ſum q̃ ſū: ⁊ dices filijs iſrl̄: q̃ eſt Exo.3
miſit me ad vos: Sꝫ alie q̃ dicunt̄ eſſentie
ſiue ſubſtātie capiūt accidētia: quib⁹ i eis
fiat vl̄ magna vl̄ quātacūqꝫ mutatio. Deo
aūt aliq̄d eiuſmodi accidere nō pōt: ⁊ ideo
ſola ē incōmutabilis ſubſtātia vel eſſentia
q̃ de⁹ ē: cui ꝑfecto ipm eſſe vn̄ eſſentia no-
minata ē: maxīe ac veriſſime cōpetit. Qḋ
eīm mutat̄ nō ſuat ipm eē: ⁊ qḋ mutari pōt
etiā ſi nō mutet̄: pōt qḋ fuerat nō eſſe: ac ꝑ
h̄ illud ſolū qḋ nō tn̄ nō mutat̄: verūetiaꝫ
mutari oīno nō pōt: ſine ſcrupulo occurrit
qḋ veriſſime dicat̄ eſſe.

¶ Contra arrianorū argumētationem: an in deo vnigeniti et geniti appellatio ſubſtantiarū indicet diuerſitatem. ¶ Capitulū. iij.

QUamobrē vt iā etiaꝫ de his q̃ nec
dicūt vt cogitant̄: nec cogitant̄ vt
ſūt: r̄ndere incipiam⁹ fidei nr̄e ad-
uerſarijs. Inter multa q̃ arriani aduerſus
catholicā fidē ſolēt diſputare: h̄ ſibi maxie
callidiſſimū machinamētū ꝓponere videt̄
cū dicūt. Quicq̄d de deo dicit̄ vl̄ intelligi
tur: nō ſ3m accidēs ſed ſ3m ſubſtātiā dicit̄.
Quapropter ingenitū eſſe patri ſ3m ſubſtā
tiā eſt: ⁊ genitū eſſe filio ſ3m ſubſtantiā eſt.
Diuerſum eſt aūt ingenitū eſſe: ⁊ genitum
eſſe: diuerſa eſt ergo ſubſtātia patri ⁊ filij.
Quib⁹ r̄ndebim⁹. Si quicq̄d de deo dicit̄
ſ3m ſubſtātiā di: ergo qḋ dictū ē: Ego ⁊ pr̄ Joh.10
vnū ſum⁹: ſ3m ſubſtantiā dictū eſt. Una ē
igit̄ ſubſtātia patris et filij. Aut ſi h̄ nō ſ3m
ſubſtantiā dictū ē. dicit̄ ḡ aliq̄d de deo nō
ſ3m ſubſtantiā: ⁊ ideo iā nō cogimur ſ3m ſb
ſtantiā intelligere ingenitū ⁊ genitū. Item
dictū ē de filio: Nō rapinā arbitrat⁹ ē eſſe Phil.2
eq̄lis deo. Querim⁹ ſ3m quid eq̄lis. Si eī
nō ſ3m ſubſtantiā dicit̄ eq̄lis: admittunt vt
dicat̄ aliq̄d de deo: nō ſ3m ſubſtātiā. Ad-
mittāt ergo nō ſ3m ſubſtantiā dici: ingeni-
tū ⁊ genitū. Qḋ ſi ꝓpterea nō admittūt q2
oīa de deo ſ3m ſubſtātiā dici volūt: ſ3m ſub
ſtantiā fili⁹ eſt equalis patri.

¶ De accidētib⁹ ſiue ſepabilibus ſiue inſepabilib⁹ q̃ in deo q2 mutabilis nō eſt: eſſe nō pn̄t. ¶ Ca. iiij.

Accidēs aūt nō ſolet dici: niſi ꝙ ali
qua mutatōne eius rei cui accidit
amitti pt. Nā etſi quedā dicūt ac-
cidētia inſepabilia q̄ grece appellāt acho-
riſta: ſicut ē plume corui color niger: amit-
tit eū tñ nō quidē tādiu pluma ē: ſ; q2 nō ſp
ē pluma. Quapropter ip̄a materies muta
bilis: ⁊ ex eo ꝙ deſinit eſſe illud aīal: vl' illa
pluma: totūꝗ; illud corpꝰ ī terra mutat': et
vertit': amittit vtiꝗ; etiā illū colorē. Quis
⁊ accidēs qđ ſepabile dicit': nō ſepatione:
ſed mutatiōe amittat': ſicuti ē capilli hoīm
nigritudo: qm̄ dū capilli ſunt pñt albeſce-
re: ſepabile accidēs dr̄. Sz diligēter intuē
tibꝰ ſatl' apparet: non ſepatiōe q̄ſi emigrare
aliq̄d a capite dum caneſcit: vt nigritudo
inde cādore ſuccedēte diſcedat ⁊ aliq̄ eat:
ſ; illaz q̄litatē coloris ibi verti atꝗ; mutari.
Nihil itaꝗ; accidēs in deo: q2 nihil muta-
bile aut amiſſibile. Qđ ſi ⁊ illud dici acci-
dens placet: qđ licet nō amittat': minuit' tñ
vel auget': ſicuti ē aīe vita. nā ⁊ q̄diu aīa ē
tādiu viuit: ⁊ q2 ſemp aīa ē: ſp viuit. Sz q2
magl' viuit cū ſapit: q2 minꝰ cū deſipit. Fit
etiā h̄ aliqua mutatio: nō vt deſit vita: ſicut
nec deeſt iſipiēti ſapiētia: ſ; vt minꝰ ſit. Nec
tale aliq̄d ī deo fit: q2 oīno incōmutabilis
manet. Quobrē nihil ī eo ƀm accidēs dicit'
q2 nihil ei accidit: nec tñ omne qđ dicit' ƀm
ſubſtantiā dicit'. In rebus aūt creatis atꝗ;
mutabilibꝰ qđ nō ƀm ſubſtātiā dicit': reſtat
vt ƀm accidēs dicat'. Oia eñ accidūt eis:
q̄ vel amitti poſſunt vel minui: ⁊ magnitu-
dines ⁊ q̄litates: ⁊ qđ dr̄ ad aliq̄d: ſic ami-
citie: ꝓpinquitates: ſeruitutes: ſimilitudi-
nes: equalitates: etſi q̄ hmōi: ⁊ ſitꝰ ⁊ habi-
tus. ⁊ loca ⁊ tp̄a: ⁊ op̄a atꝗ; paſſiōes.

Que in deo ad aliq̄d dicunt': nō ƀm ſubſtantiā dici: nec tñ eſſe accidētia: ſed relatiua incōmutabilia.

Capitulū. v.

In deo aūt nihil q̄dē ƀm accidens
dr̄: q2 nihil ī eo mutabile ē: nec tñ
omne qđ dr̄: ƀm ſubſtātiā dr̄. Di-
cit' eñ ad aliq̄d: ſic pater ad filiū: et filiꝰ ad
patrē: qđ nō ē accidēs: q2 ⁊ ille ſp pr̄: et ille
ſemp filiꝰ: et nō ita ſp q̄ſi ex q̄ natꝰ ē filiꝰ: vt
ex eo ꝙ nūꝗ; deſinat eſſe filiꝰ: pater nō de-
ſinat eſſe pater: ſed ex eo ꝙ ſemp natus eſt
filiꝰ: nec cepit vnꝗ; eſſe filius. Qđ ſi aliqñ
eſſe cepiſſet: aut aliqñ eē deſineret filiꝰ: ƀm
accidēs diceret'. Si v̄o qđ dicit' pat' ad ſe-
ip̄m diceret': nō ad filiū: ⁊ qđ dicit' filius ad
ſeip̄m diceret' non ad patrē: ƀm ſubſtantiā
diceret' ⁊ ille pater: ⁊ ille filiꝰ. Sed q2 ⁊ pat'
nō dicit' pr̄ niſi ex eo ꝙ ē ei filiꝰ: ⁊ filiꝰ nō dr̄
niſi ex eo ꝙ habet patrē: nō ƀm ſubſtātiā h̄
dicunt': q2 nō q̄ſꝗ; eoꝝ ad ſeip̄m ſ; ad inui-
cem atꝗ; ad alterutrū iſta dicunt': neꝗ; ƀm
accidēs: q2 ⁊ qđ dr̄ pater ⁊ qđ dicit' filius:
eternuz atꝗ; incōmutabile eſt eis. Quobrē
q̄uis diuerſū ſit patrē eſſe et filiū eſſe: nō ē
tñ diuerſa ſubſtātia: q2 hec nō ƀm ſubſtan-
tiā dicunt': ſed ƀm relatiuū: qđ tñ relatiuū
nō eſt accidēs: q2 nō ē mutabile.

An ingenitꝰ qđ pater dicit': poſſit inter illa accipi q̄ ad ſeip̄m ⁊ ſubſtātialitr dicunt'. Caplm. vi.

Si aūt huic ſic putāt reſiſtēdū eſſe
ſmoni: ꝙ pater quidē ad filiū di-
cit': ⁊ filiꝰ ad patrē: ingenitꝰ tñ ⁊ ge
nitꝰ ad ſeipſos dicūt': nō ad alterutrū. Nō
eñ hoc ē dicere ingenitū qđ ē patrē dicē:
q2 etſi filiū nō genuiſſet: nihil ꝓhiberet euz
dicere ingenitū: ⁊ ſi gignat q̄ſꝗ; filiū: nō ex
eo q̄ſꝗ; ingenitꝰ ē: q2 geniti hoīes ex alijs
hoībꝰ gignūt ⁊ ip̄i alios. Inquiūt ḡ: pat'
ad filiū dicit': ⁊ filius ad patrē. ingenitꝰ aūt
ad ſeipſum: ⁊ genitus ad ſeipſum dicit'. Et
ideo ſi quicquid ad ſeipſum dicit' ƀm ſub-
ſtantiā dicit'. Diuerſum eſt aūt ingenitum
eſſe ⁊ genitū eſſe: diuerſa igit' ſubſtātia eſt.
Hoc ſi dicūt nō intelligūt de ingenito qui-
dem aliq̄d ſe dicere qđ diligētius ꝯtractā-
dum ſit: q2 nec ideo q̄ſꝗ; pat': q2 ingenitꝰ:
nec ingenitꝰ ideo quia pater: ⁊ ꝓpterea nō
ad aliq̄d: ſed ad ſe dici putat' ingenitꝰ. Ge
nitū v̄o mira cecitate nō aduertūt dici nō
poſſe: niſi ad aliq̄d. Ideo quippe filiꝰ q2 ge
nitus: ⁊ q2 filiꝰ vtiꝗ; genitꝰ. Sicut aūt filiꝰ
ad patrē: ſic genitꝰ ad genitorē refert': ⁊ ſic
pater ad filiū: ita genitor ad genitū. Ideo
ꝗ; alia notio eſt qua intelligit' genitor: alia
qua ingenitꝰ. Nā q̄uis de p̄re deo vtrūꝗ;
dicat': illud tñ ad genitū: id eſt ad filium di
cit': qđ nec illi negant. hoc autē qđ ingeni-
tus dicit': ad ſeip̄m dici ꝓhibent. Dicūt ḡ.
Si aliq̄d ad ſeip̄m dicit' pat': qđ ad ſeip̄m
dici nō pōt filiꝰ: et quicq̄d ad ſeip̄m dr̄ ƀm
ſubſtantiā dicit': ⁊ ad ſeip̄m dicit' ingenitꝰ:
qđ dici nō pōt filiꝰ: ergo ƀm ſubantiā dicit'
ingenitꝰ. Qđ filiꝰ q2 dici nō pōt: nō ē euiſ-
dem ſubſtantie. Cui verſutie rñdet' ita: vt
ip̄i cogant' dicere ƀm q̄d ſit equalis patri fi
liꝰ: vtruz ƀm id qđ ad ſe dicit': an ƀm id qđ
ad patrē dicit'. Non eñ ƀm id qđ ad patrē
dicit': qm̄ ad patrē filius dicit'. ille aūt non
filiꝰ ſed pater ē: q2 nō ſic ad ſe dicunt' pater

⁊ filius: quomõ amici aut vicini. Relatiue quippe amicus dicit̃ ad amicũ. Et ſi equaliter ſe diligunt eadẽ in vtroq̃ʒ amicitia eſt. Et relatiue vicin⁹ dicit̃ ad vicinũ: et quia equaliter ſibi vicini ſunt. quãtũ em̃ iſte illi: tantũ ⁊ ille huic vicinat̃: eadem in vtroq̃ʒ vicinitas. Quia v̊o filius nõ ad filiũ relatiue dicit̃: ſed ad patreʒ: non ſm hoc ꝙ ad patrem dicit̃: equalis eſt filius patri: reſtat vt ſm id equalis ſit qḋ ad ſe dicitur. Quicquid autẽ ad ſe dicit̃ ſm ſubſtantiã dicit̃. Reſtat ergo vt ſcd̄m ſubſtantiã ſit equal̃. Eadem eſt igit̃ vtriuſq̃ʒ ſubſtantia. Cũ v̊o ingenitus dicit̃ pater: nõ quid ſit: ſed quid nõ ſit dicit̃. Cuʒ aũt relatiuũ negat̃: nõ ſm ſubſtantiã negatur: qꝛ ipm̄ relatiuũ nõ ſm ſubſtantiã dicit̃.

Quid in quibuſq̃ʒ locutõibus valeat negatiua particula qua aliquid non quid ſit: ſed quid non ſit oſtenditur. Capitulũ. VII.

Hoc exemplis planũ faciendũ eſt. Ac primũ videndũ eſt hoc ſignificari cum dicit̃ genitus: qḋ ſignificat̃ cum dicit̃ filius. Ideo em̃ filius: quia genitus: et qꝛ filius: vtiq̃ʒ genitus. Quod ergo dicit̃ ingenitus: hoc oſtendit̃ ꝙ nõ filius: ſed genitus ⁊ ingenit⁹ cõmode dicũtur. filius autẽ latine dicit̃: ſed infili⁹ vt dicatur nõ admittit loquẽdi cõſuetudo. Nihil tamẽ intellectui demit̃ ſi dicatur non filius: quẽadmodum etiã ſi dicat̃ non genitus ꝓ eo qḋ dicit̃ ingenit⁹ nihil aliud dicitur. Sic em̃ ⁊ vicinus ⁊ amicus relatiue dicũtur: nec tamẽ pōt inuicinus dici: quõ dicitur inimicus. Quobrem non eſt in rebus cõſiderandũ quid vel ſinat vel nõ ſinat dici vſus ſermonis noſtri: ſed quis rerũ ipaꝝ intellectus eluceat. Non ergo iam dicam⁹ ingenitum: q̃uis dici latine poſſit: ſed pro eo dicamus non genitum qḋ tantũ valet. Non ergo aliud dicimus q̃ʒ nõ filium. Negatiua porro iſta particula nõ id efficit vt qḋ ſine illa relatiua dicit̃ eadem prepoſita ſubſtãtialiter dicat̃: ſed id tm̃ negatur: qḋ ſine illa aiebat̃: ſicut ĩ ceteris p̄dicamẽtis: velut cum dicimus: homo eſt: ſubſtãtiam deſignamus. Qui ergo dicit nõ homo eſt: nõ aliud genus p̄dicamenti enunciat: ſed tm̃ illud negat. Sicut ergo ſcd̄m ſubſtantiam aio: homo eſt: ſic ſcd̄m ſubſtantiã nego cum dico: nõ homo eſt. Et cum querit̃ quãtus ſit: et aio quadrupedalis eſt: id eſt quattuor pedum: ſcd̄m quãtitateʒ aio: qui dicit non quadrupedalis eſt: quãtitatem negat. Candidus eſt: ſcd̄m qualitatẽ aio: non candidus eſt: ſcd̄m qualitatem nego. Propinquus eſt: ſcd̄m relatiuũ aio: nõ ꝓpinquus eſt: ſcd̄m relatiuum nego. Scd̄m ſitum aio: cum dico iacet: ſcd̄m ſitum nego cum dico non iacet. Scd̄m habitum aio: cum dico armatus eſt: ſcd̄m habitum nego: cum dico nõ armatus ẽ. Tantũdẽ aũt valet ſi dicam inermis eſt. Scd̄m tempus aio: cum dico heſternus eſt: ſcd̄m tempus nego: cum dico non heſternus eſt. Et cum dico rome eſt: ſcd̄m locum aio: et ſcd̄m locum nego: cum dico non rome eſt. Scd̄m id quod eſt facere aio: cũ dico cedit. ſi aũt dicam non cedit: ſcd̄m id quod eſt facere nego: vt oſtendam non hoc facere. Et cuʒ dico vapulat: ſcd̄m p̄dicamentum aio: qḋ pati vocatur: ⁊ ſcd̄m id nego: cum dico nõ vapulat. Et omnino nullũ p̄dicamenti genus eſt ſcd̄m qḋ aliquid aire volumus: niſi vt ſcd̄m idipſum p̄dicamentum negare cõuincamur: ſi ꝑponere negatiuã particulam voluerimus. Que cum ita ſint: ſi ſubſtantialiter airem: dicendo filius: ſubſtantialiter negarem: dicendo nõ filius. Quia v̊o relatiue aio: cum dico filius eſt: ad patrem refero: relatiue nego: ſi dico nõ filius eſt. Ad parentẽ enim eandem negationeʒ refero: volens oſtendere ꝙ ei parens non ſit. Atſi quãtũ valet qḋ dicit̃ fili⁹: tantũdẽ valet qḋ dicit̃ genit⁹: ſicut p̄locuti ſumus. Tantũdẽ ergo valet qḋ dicit̃ nõ genitus: quãtũ valet qḋ dicit̃ non filius. Relatiue autẽ negamus dicendo nõ filius: relatiue igit̃ negamus dicendo nõ genitus. Ingenitus porro quid eſt niſi nõ genitus? Non ergo recedit̃ a relatiuo p̄dicamento: cũ ingenitus dicit̃. Sicut enim genitus non ad ſeipſum dicit̃: ſed ꝙ ex genitore ſit: ita cum dicit̃ ingenitus: non ad ſeipm̄ dicit̃: ſed ꝙ ex genitore non ſit oſtendit̃. In eodem tm̃ p̄dicamento qḋ relatiuũ vocatur: vtraq̃ʒ ſignificatio vertit̃. Quod autẽ relatiue ꝓnunciatur: nõ indicat eſſe ſubſtantiã. Ita q̃uis diuerſum ſit genitus ⁊ ingenitus: nõ indicat diuerſaʒ ſubſtantiã: quia ſicut fili⁹ ad patreʒ: ⁊ nõ filius ad non patrẽ refert̃: ita genit⁹ ad genitorẽ: ⁊ nõ genitus ad nõ genitorẽ referat̃ neceſſe eſt.

Quod in trinitate deitatis quicq̃d ad ſe dr̃ vnaqueq̃ʒ pſona indifferẽſ atq̃ʒ cõmune ſit: ⁊ vnã ſignificet

eandēq; ſubſtantiā. ¶ Ca. VIII.

Quapropter illud p̄cipue teneam⁹
q̄cq̄d ad ſe dr̄ p̄ſtātiſſima illa diui
na ſublimitas ſubſtantialiter dici.
Qđ aūt ad aliq̄d: nō ſubſtātialiter: ſꝫ relati
ue: tantāq; vim eſſe eiuſdē ſubſtātie in pr̄e
⁊ filio ⁊ ſpūſancto: vt q̄cq̄d de ſingulis ad
ſeipos dicit: nō pluraliter: ſꝫ ſingularit̄ ac-
cipiat. Queadmodū eni pater de⁹ ē: ⁊ fili⁹
deus ē: ⁊ ſpūſſanct⁹ de⁹ ē: qđ ſm ſubſtātiā
dici nemo dubitat: nō tñ tres deos: ſꝫ vnū
deū dicim⁹: eā ip̄am p̄ſtātiſſimā trinitatē.
Ita magn⁹ pr̄: magn⁹ fili⁹: magn⁹ ſpūſſan
ctus. nō tñ tres magni: ſꝫ vnus magn⁹. Nō
eñ de pr̄e ſolo: ſic illi ꝑuerſe ſentiūt: ſꝫ de pa
tre ⁊ filio ⁊ ſpūſancto ſcriptū ē: Tu es deus
ſolus magn⁹. ⁊ bon⁹ pater: bonus fili⁹: bo-
nus ⁊ ſpūſſanct⁹. nec tres boni: ſꝫ vn⁹ ē bo
Math. 19 nus: de quo dictū ē. Nemo bon⁹ niſi ſolus
deus. Eteni dñs Jeſus ne ab illo q̄ dixerat
magiſter bone: tanq̄ hoiem cōpellans: ſm
hoiem tm̄mō intelligeret. ideo nō ait: Ne-
mo bon⁹ niſi ſolus pater: ſꝫ nemo bon⁹ niſi
ſolus de⁹. In patris eni noīe: ip̄e p ſe pater
ꝓnūciat. In dei vo ⁊ ip̄e ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſanct⁹
q̄ trinitas vn⁹ de⁹. Situs vo ⁊ habit⁹ ⁊ lo-
ca ⁊ tp̄a: nō ꝓprie ſꝫ trāſlate ac ꝑ ſilitudines
Ps. 79 dicunt in deo. Nam ⁊ ſedere ſup cherubin
Ps. 103 dicit: qđ ad ſitū dicit. Et abyſſum tāq; ve
Ibidē. 101 ſtimentū amict⁹: qđ ad habitū. Et anni tui
Ibidē. 138 nō deficiēt: qđ ad tp̄us. Et ſi aſcēdero i ce
lū tu ibi es: qđ ad locū. Qđ aūt ad facien-
dū attinet: fortaſſis đ ſolo deo veriſſime di-
cat. Solus eñ deus facit ⁊ ip̄e nō fit: neq;
patit q̄ntū ad ei⁹ ſubſtantiā ꝑtinet q̄ de⁹ eſt.
Itaq; omnipotēs pater: omnipotēs filius:
omnipotēs ſpūſſanct⁹: nec tñ tres omnipo
Roma. ij tētes: ſꝫ vnus omnipotēs: Ex quo oia: per
quē oia: in q̄ oia: ipſi gloria. Quicq̄d ḡ ad
ſeip̄m dicit de⁹: ⁊ de ſingulis ꝑſonis ſingu-
lariter dicit: id eſt de patre ⁊ filio ⁊ ſpū ſan-
cto: ⁊ ſimul de ip̄a trinitate: nō pluralit̄ ſed
ſingularit̄ dicit. Qm̄ quippe nō aliđ ē deo
eſſe: ⁊ aliud magnū eſſe: ſꝫ hoc idē illi ē: ⁊ eē
⁊ magnū eſſe. Propterea ſicut non dicim⁹
tres eſſentias: ſic nō dicim⁹ tres magnitu-
dines: ſꝫ vnā eſſentiā et vnā magnitudinē.
Eſſentiā dico: q̄ vſia grece dicit: quā vſita
tius ſubſtantiā vocam⁹. Dicūt quidē ⁊ illi
hypoſtaſim: ſꝫ neſcio q̄d volūt int̄eſſe inter
vſiā et hypoſtaſim: ita vt pleriq; noſtruꝫ q̄
h̄ greco tractāt eloq̄o dicere conſueuerūt:
μιαμ ουσιαμ τριϲ υποϲαϲιαϲ: qđ eſt
latine vnam eſſentiā tres ſubſtātias.

¶ Qua neceſſitate tres ꝑſone i tri-
nitate dicant. ¶ Capitulū. IX.

Sed q̄ nr̄a loq̄ndi ꝯſuetudo iā ob
tinuit: vt hoc intelligat cū dicim⁹
eſſentiā: qđ intelligit cū dicim⁹ ſb-
ſtantiā: nō audem⁹ dicere vnā eſſentiā tres
ſbſtātias: ſꝫ vnā eſſentiā vel ſubſtātiā: tres
aūt ꝑſonas. Queadmodū multi latini iſta
tractātes ⁊ digni auctoritate dixerūt: cum
aliū modū aptiorē nō inuenirēt q̄ enūcia-
rent vbis qđ ſine verbis intelligebāt. Re-
uera eñ cū pat̄ nō ſit fili⁹: ⁊ fili⁹ nō ſit pat̄:
⁊ ſpūſſanct⁹ ille q̄ etiā donū dei vocat: nec
pr̄ ſit nec fili⁹: tres vtiq; ſūt. Ideoq; plura
liter dictū ē: Ego ⁊ pr̄ vnū ſum⁹. Nō .n. di Ioh. 10
xit: vnū ē: qđ ſabelliani dicūt: ſꝫ vnū ſum⁹.
Tamē cū q̄rit q̄d tres: magna ꝓrſus iopia
hūanū laborat eloquiū. Dictū ē tamē tres
ꝑſone: nō vt illud diceret: ſꝫ ne taceret.

¶ De vera magnitudine cui⁹ ꝑtici
patione ſunt magna quecūq; ma-
gna. ¶ Capitulū. X.

Sicut ḡ nō dicimus tres eſſentias.
ita nō dicim⁹ tres magnitudines:
neq; tres magnos. In rebus eñ q̄
ꝑticipatione magnitudinis magne ſunt: q̄
bus ē aliud eſſe: aliud magnas eſſe: ſic ma-
gna dom⁹: ⁊ magn⁹ mōs: et magn⁹ anim⁹.
In his ḡ rebus aliud ē magnitudo: aliud
qđ ab ea magnitudine magnū eſt: ⁊ ꝓrſus
nō hoc ē magnitudo qđ eſt magna dom⁹.
Sed illa eſt vera magnitudo qua non ſolū
magna eſt domus q̄ magna eſt: ⁊ qua ma-
gnus ē mons quiſq̄s magn⁹ ē: ſed etiā qua
magnū ē q̄cq̄d aliud magnū dicit: vt aliđ
ſit ip̄a magnitudo: aliđ ea q̄ ab illa magna
dicunt. Que magnitudo vtiq; ꝑmit⁹ ma-
gna eſt: multoq; excellenti⁹ q̄ ea que ꝑtici
patione eius magna ſunt. Deus aūt q̄ nō
ea magnitudine magn⁹ eſt q̄ nō eſt qđ ip̄e:
vt q̄ſi ꝑticeps ei⁹ ſit deus cū magn⁹ ē: alio-
q̄n illa erit maior magnitudo q̄ deus. deo
aūt nō ē aliq̄d mai⁹. Ea igit magnitudine
magn⁹ eſt q̄ ip̄e ē eadē magnitudo. Et ideo
ſic ñ dicim⁹ tres eēntias: ſic nec tres magni
tudies. h̄ ē eñ deo eē qđ magnū eē. Eadē
cā nec magnos tres dicim⁹: ſꝫ vnū magnū:
q̄ ñ ꝑticipatiōe magnitudis de⁹ magn⁹ ē: ſꝫ
ſeip̄o magno magn⁹ ē: q̄ ip̄e ſua ē magni-
tudo. Hoc ⁊ de bonitate: ⁊ đ eternitate: ⁊ đ
oipotētia dei dictū ſit: oibuſq; oino p̄dica
mentis que de deo pñt ꝓnūciari: qđ ad ſe-
ip̄m dicit: ñ trāſlate ac ꝑ ſilitudinē ſꝫ ꝓprie:
ſi tñ de illo ꝓprie aliq̄d dici ore homis pōt.

¶ Relatiue nō ſubſtātialiter dici: quicq̄d aut pater: aut filiꝰ: aut ſpirituſſanctus proprie nominat.

¶ Capitulū .xi.

Quod aūt ꝓprie ſingula in eadē tri
nitate dicunt: nullo mō ad ſeipſa:
ſ3 ad inuicē: aut ad creaturā dicūt
⁊ ideo relatiue nō ſubſtātialiter ea dici ma
nifeſtū ē. Sic eni trinitas vnꝰ deꝰ dicit: ma
gnꝰ: bonꝰ: eternꝰ: omipotēs: ideoq̄ ipē ſic
ſua dici pōt deitas: ipē ſua magnitudo: ipē
ſua bonitas: ipē ſua eternitas: ipē ſua om
nipotētia. Non ſic pōt dici trinitas pr̄: niſi
forte tranſlate ad creaturā ꝓpter adoptio
nē filioꝝ. Qḋ eni ſcriptum eſt: Audi iſrael ...ero.6
dn̄s deus tuus: deꝰ vnus ē: nō vtiq̄ exce
pto filio: aut excepto ſpū ſancto oportet in
telligi quē vnū dn̄m deū noſtrū recte dici
mus: etiā patrē noſtrū p gratiā ſuā nos re
generantē. Trinitas autē filiꝰ nullo modo
dici pōt. Spūs vō ſanctꝰ ſm ꝙ ſcriptū eſt:
Ioh.4 Qm̄ deus ſpiritus ē: pōt quidē vniuerſa
liter dici: q2 ⁊ pater ſpūs: ⁊ filiꝰ ſpūs: ⁊ pat
ſanctꝰ: ⁊ filiꝰ ſanctꝰ. Itaq̄ pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpi
rituſſanctꝰ: qm̄ vnꝰ deus: ⁊ vtiq̄ deꝰ ſanctꝰ
eſt: ⁊ deus ſpūs eſt: pōt appellari trinitas ⁊
ſpūſſanctus. Sed tn̄ ille ſpūſſanctus q̄ nō
trinitas: ſed in trinitate intelligit: in eo ꝙ
ꝓprie dicit ſpūſſanctꝰ relatiue dicit: cum ⁊
ad patrem ⁊ ad filiū refert: q2 ſpūſſanctus
⁊ patris ⁊ filij ſpiritꝰ eſt: ſed ipa relatio non
apparet in hoc nomie: apparet aūt cum di
cit: donū dei. Donū eni eſt patris ⁊ filij: q2
Ioh.15 ⁊ a patre ꝓcedit: ſicͭ dn̄s dicit: Et qḋ apl's
Roma.8 ait: Qui ſpm̄ chriſti non habet: hic non eſt
eiꝰ: de ipſo vtiq̄ ſancto ſpiritu ait. Donū ḡ
donatoris: ⁊ donator doni: cū dicimꝰ: rela
tiue vtrūq̄ ad inuicē dicimꝰ. Ergo ſpiritꝰ
ſanctꝰ ineffabilis ē quedā patris filijq̄ cō
munio: ⁊ ideo fortaſſe ſic appellat: q2 patri
⁊ filio pōt eadē appellatio cōuenire. Nam
hoc ipſe ꝓprie dicit: qḋ illi cōmuniter: q2 ⁊
pater ſpūs: ⁊ filiꝰ ſpiritꝰ: ⁊ pater ſanctꝰ: ⁊ fi
lius ſanctꝰ. Ut ḡ ex nōie qḋ vtriq̄ cōue
nit: vtriuſq̄ cōmunio ſignificet: vocat do
nū amboꝝ ſpūſſanctꝰ. Et hec trinitas vnꝰ
deus: deꝰ ſolus: bonꝰ: magnꝰ: eternus: om
nipotens. Ipē ſibi vnitas: deitas: magni
tudo: bonitas: omnipotētia.

¶ De relatiuis que referri ad inuicem nequeūt cum tn̄ relatiua ſunt.

¶ Capitulū .xii.

Nec mouere debet: qm̄ diximꝰ rela
tiue dici ſpm̄ſanctū: nō ipſā trini
tatē: ſed eum qui ē in trinitate: quia non ei
videt viciſſim reſpōdere vocabulū eiꝰ ad
quē refert. Nō eni ſicut dicimꝰ: ſeruū dn̄i ⁊
dn̄m ſerui: filiū patris ⁊ patrē filij: quoniā
iſta relatiue dicunt: ita etiā hic poſſumꝰ di
cere. Dicimꝰ eni ſpm̄ ſanctū patris: ſed nō
viciſſim dicimꝰ patrē ſpūſſancti: ne filiꝰ eiꝰ
intelligat ſpūſſanctꝰ. Itē dicimꝰ ſpiritū ſan
ctū filij: ſ3 nō dicimꝰ filiū ſpūſſancti: ne pa
ter eiꝰ intelligat ſpūſſanctꝰ. In multis eni
relatiuis hoc ꝯtingit: vt nō inueniat voca
bulū q̄ ſibi viciſſim reſpondeant que ad ſe
referunt. Quid eni tam manifeſte relatiue
dicit ꝙ pignus? Ad id quippe refert pignꝰ
cuius eſt pignus: ⁊ ſemp pignus alicuꝰ rei
pignꝰ eſt. Non ergo cum dicimꝰ pignꝰ pa
tris ⁊ filij: poſſumꝰ viciſſim dicere: patrem
pignoris aut filium pignoris. At vō cum
dicimus: donum patris et filij: non quidē
dicere poſſumus patrē doni: aut filium do
ni: ſed vt hec ſibi viciſſim reſpōdeant: dici
mus donū donatoris: ⁊ donatorē doni: q2
hic potuit inueniri vſitatū vocabulū: illic
non potuit.

¶ Trinitatē deū: nō tria principia ſed vnū eſſe principiū: q2 ⁊ pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpūſſanctꝰ vnꝰ creator ē ſicut vnus dn̄s. ¶ Capitulū .xiii.

Dicit ergo relatiue pater: ideoq̄ re
latiue dicit pͥncipiū: etſi quid for
te aliud: ſed pater ad filium dicit:
principiū vō ad omnia q̄ ab ipō ſunt. Itē
dicit relatiue filius: relatiue dicit ⁊ verbu3
et imago. Et in omnibꝰ his vocabulis ad
patrē refert. Nihil aūt hoꝝ pater dicit. Et
principiū dicit filius: cū eni diceret ei: Tu
q̄s es: reſpondit: pͥncipiū qui ⁊ loquor vo Ioh.8
bis. Sed nūquid patris principiū? Crea
torem ſe quippe oſtēdere voluit: cū ſe dixit
eſſe principiū: ſicut ⁊ pater principiū ē cre
ature: eo ꝙ ab ipō ſunt omnia. Nā ⁊ crea
tor relatiue dicit ad creaturā: ſicut dn̄s ad
ſeruū. Et ideo cū dicimꝰ et patrē principiū
⁊ filium principiū: nō duo principia crea
ture dicimꝰ: q2 et pater et filiꝰ ſimul ad cre
aturā vnū principiū eſt: ſicut vnꝰ creator:
ſicut vnꝰ deus. Si aūt quicq̄d in ſe manet
et gignit aliq̄d vel opat: principiū eſt ei rei
quā gignit: vel ei quā opat: nō poſſumꝰ ne
gare etiā ſpiritū ſanctū recte dici pͥncipiū:
q2 nō eū ſepamus ab appellatione creato
ris. Et ſcriptum eſt de illo quod operetur:
et in ſe vtiq̄ manens operatur. Non enim
in aliquid eorum que operatur: ipē mutat

j.Cor.j2 et vertiꝛ. Et q̄ opaꝛ: vide aplm̄: Unicuiq̄
aūt inq̄t daꝛ manifestatio spiritꝰ ad vtilita-
tē: Alij quidē daꝛ ꝑ spiritū sermo sapiētie:
alij sermo scientie: ꝺm eūdē spiritū: Alte-
ri aūt fides in eodē spiritu: alij donatio cu-
rationū in vno spiritu: alij opatio virtutū:
alij ꝓphetia: alij iudicatio spirituū: alij ge-
nera linguarū. Omnia aūt hec opaꝛ vnus
atq̄ idē spūs: diuidēs ꝓpria vnicuiq̄ ꝓut
vult: vtiq̄ sicut deus. Quis enī tanta illa
pōt opari nisi deꝰ: Idē aūt deꝰ q̄ opaꝛ om-
nia in omnibꝰ. Nā ⁊ sigillatim si interroge-
mur de spūsancto: verissime respondemꝰ:
q̄ deus sit: ⁊ cū patre ⁊ filio simul vnꝰ deus
est. Unū ergo principiū ad creaturā dicꝛ
deꝰ: nō duo vel tria ꝓncipia.

¶ Quō in trinitate: et pater ad filium principiū sit: et pater ⁊ filius ad spiritūsanctū. Caplm̄. xiiii.

Ad se aūt inuicē ī trinitate si gignēs
ad id qð gigniꝛ ꝓncipiū est: pater
ad filiū principiū est: q̄ꝛ gignit eū.
Utrū autē ⁊ ad spiritūsanctū principiū sit
Joh.j5 paꝛ: qm̄ dictū est: de patre ꝓcedit: nō par-
ua questio est. Quia si ita est: nō iam ꝓnci-
piū ei tantū rei erit quā gignit aut facit: sed
etiā ei quā dat. Ubi ⁊ illud elucescit: vtpo-
te: qð solet multos mouere: cur nō sit filius
etiā spūsanctus: cum et ipe a patre exeat:
Joh.j6 sicut in euāgelio legiꝛ. Exijt eīm nō quō na-
tus: sed quō datus: ⁊ ideo non dicꝛ filius
q̄ꝛ neq̄ natus est sicut vnigenitus: neq̄ fa-
ctus vt ꝑ dei gratiā in adoptionē nascereꝛ:
sicuti nos. Qð enī de patre natū est: ad pa-
trē solum referꝛ: cū dicitur filius: ⁊ ideo fi-
lius patris est: ⁊ nō noster. Qð aūt datum
est ⁊ ad eum qui dedit referꝛ: ⁊ ad eos qui-
bus dedit. Itaq̄ spūsanctus: nō tm̄ patris
⁊ filij qui dederūt: sed etiā noster dicꝛ qui
accepimꝰ. Sicut dicꝛ dn̄i salus qui dat sa-
lutē: eadē etiā nostra salus est qui accepi-
mus. Spūs ergo ⁊ dei est q̄ dedit: ⁊ noster
q̄ accepimus. Nō ille spūs noster q̄ sumꝰ:
j.Cor.2 q̄ꝛ ipe spūs est hōis q̄ in ipso est: sed alio
Math.6 modo iste noster est quo dicimꝰ: ⁊ panē no-
strū da nobis: quāq̄ ⁊ illū spiritū q̄ hōis
j.Cor.4 dicꝛ: vtiq̄ accepimꝰ. Quid eīm habes in-
quit aplꝰs: qð nō accepisti: Sed aliud est
qð accepimꝰ vt essemꝰ: aliud quod accepi-
mus vt sancti essemus. Un̄ scriptū est ⁊ de
Luc.j Joanne: q̄ ī spiritu ⁊ virtute helie veniret:
dictus ē helie spūs: scꝫ spūsanctꝰ quē acce-
pit helias: hoc et de moyse intelligendū ē:
Numeri.jj cum aūt ei dn̄s: Tollā de spiritu tuo: ⁊ da-
bo eis: hoc est: dabo illis de spiritusancto
quē iam tibi dedi. Si ergo ⁊ qð daꝛ: prin-
cipiū habet eū a quo daꝛ: q̄ꝛ nō aliūde ac-
cepit illud qð ab ipō ꝓcedit: fatendum est
patrē ⁊ filiū principiū eē spiritussancti: nō
duo principia. Sꝫ sicut pater ⁊ filius vnꝰ
deus: ⁊ ad creaturā relatiue vnus creator
⁊ vnꝰ dominꝰ: sic relatiue ad spiritūsanctū
vnū ꝓncipiū. Ad creaturā vō pater ⁊ filiꝰ
⁊ spiritussanctꝰ vnum principiū: sicut vnꝰ
creator ⁊ vnus dominꝰ.

¶ Quō in spūsancto etiam anteq̄ dareꝛ: possit doni nomē intelligi: vt ei semꝑ nō aliud fuerit donū esse q̄ ipum esse. ¶ Caplm̄. xv.

Nterius aūt queriꝛ: vtrū queadmodū filiꝰ nō hoc tm̄ habet nascē-
do vt filius sit: sed oīno vt sit: sic ⁊
spūsanctus eo quo daꝛ habeat: nō tm̄ vt
donū sit: sed oīno vt sit: Utrum ergo erat
anteq̄ dareꝛ: sed nōdum erat donū: an eo
ipso quo daturus erat eum deus: iam do-
nū erat ⁊ anteq̄ dareꝛ: Sꝫ si nō ꝓcedit ni-
si cum daꝛ: nec ꝓcederet vtiq̄ priusq̄ esset
cui daretur: quō iam erat ipa substantia: si
nō est nisi q̄ꝛ datur: sicut filius nō tantū vt
sit filius quod relatiue dicꝛ: sed oīno vt sit
ipsam substantiā nascēdo habet: An semꝑ
ꝓcedit spūsanctus ⁊ nō ex tpe: sed ab eter-
nitate ꝓcedit. Sed q̄ꝛ sic ꝓcedebat vt esse
donabile iam donū erat: et anteq̄ esset cui
dareꝛ. Aliter eīm intelligiꝛ cū dicꝛ donū:
aliter cum dicitur donatū. Nam donū pōt
esse ⁊ anteq̄ deꝛ: donatū aūt nisi datū fue-
rit: nullo mō dici potest.

¶ De appellatiōibꝰ relatiuis que nō ad deū: ſ ad creaturā referende sūt: qm̄ deo nihil accidit. ¶ Ca. xvi.

Ec moueat q̄ spūsanctꝰ cū sit co-
eternꝰ prī et filio: dicꝛ tm̄ aliqd ex
tpe: veluti h̄ ipm̄ qð donatū diximus.
Nā sempitͤne spūs donū: tpalr̄ autē
donatū. Nā etsi dn̄s nō dicꝛ: nisi cū iā ha-
bere incipit seruū: etiā ista appellatio relati-
ua ex tpe ē deo. Nō eīm sempitͤna creatura
est: cuiꝰ ē ille dn̄s. Quō ḡ obtinebimꝰ nec
ipa relatiua eē accidētia: qm̄ nihil accidit
deo tpalr̄: q̄ꝛ nō ē mutabilis: sicͭ in exordio
huiꝰ disputationis tractauimꝰ. Ecce dn̄m
esse nō sempitͤnū habet: ne cogamur etiam
sempiternā creaturā dicere: q̄ꝛ ille sempiter-
ne nō dn̄areꝛ: nisi etiā ista sempiterne famu-
lareꝛ. Sicut autē nō potest esse seruus qui
nō habet dn̄m: sic nec dn̄s qui non habet

seruū Et quisq̄ extiterit qui etiā̄ cōlē de
ū solū dicat: tp̄a aūt nō esse etiā ꝓpter va
rietatē ꞇ mutabilitatē: sed tp̄a tamē nō i
tp̄e esse cepisse Non enī erat tempꝰ anteq̄ in
ciperet tempora: ꞇ ideo nō in tp̄a accidit deo
vt dn̄s esset q̄a ipoꝝ tēpoꝝ dn̄s erat: que
vtiq̄ nō in tp̄e esse ceperūt: qͥd respōdebit
de hoīe qui in tp̄e fctus ē: cuiꝰ vtiq̄ dn̄s
non erat anteq̄ esset cuiꝰ esset; Certe vel
vt dn̄s hoīs esset ex tp̄e accidit deo Et vt
oīs auferri videatur ꝯtrouersia: certe vt
tuus dn̄s esset aut meꝰ: q̄ modo esse cepi
mus ex tp̄e accidit deo Aut si ꞇ hoc ꝓpter ob
scurā questionē aīe videt̄ incertū: qͥd vt
esset dn̄s populi isrł Quā̄ ꞇ si iam erat
aīe natura quā ille populus hēbat: quod
modo non querimꝰ: tn̄ ille populus nondū
erat ꞇ qn̄ esse cepit apparet Postremo acci
dit quem modo esse ceperit vt dn̄s esset huiꝰ
arboris ꞇ huiꝰ segetis ex tp̄e accidit: que
modo esse cepert Quā̄ ꞇ si materies ip̄a
iam erat: aliud ē tn̄ dn̄z esse materie: ali
ud dn̄z iam facte nature Alio enī tp̄e ē eci
am hō dn̄s ligni: ꞇ alio tp̄e dn̄s ē arce: q̄
uis ex ip̄o ligno fabricate: qͥd vtiq̄ nō e
rat: ꞇ cū ligni dn̄s iam esset Quō igit̄ ob
tinebimꝰ nichil scd̄m accidens dici deum:
nisi q̄a ip̄ius nature nichil accidit q̄ mu
tetur: vt ea sint accidēcia relatiua: que
cū aliqua mutacōe rerū de quibus dicūt̄
accidūt Sicut amicus relatiue dicit̄: neq̄
enī esse incipit: nisi cū amare ceperit Fit
g̊ aliqua mutacio voluntatis vt amicꝰ di
catur Nūmus cū dicit̄ preciū relatiue dicit̄
nec tn̄ mutatꝰ ē cum esse cepit preciū: ne
q̄ cū dicit̄ pignꝰ: ꞇ si qua sūt similia Si
g̊ nūmꝰ pōt nulla sui mutacōe multo ci
ens dici relatiue. vt neq̄ cū incipit dici:
neq̄ cū desinit: aliqͥd in eiꝰ natura vel for
ma qua nūmꝰ ē mutacōis fiat: quan
to facilius de illa in ꝯmutabili dei substācia
debemꝰ accipe: vt ita dicat̄ relatiue aliquit
ad creaturā: vt quāuis tp̄aliť incipiat di
ci: nō tn̄ ip̄i substancie dei accidisse aliqͥd
89· itligat̄: s; illi creature ad quā dicit̄ Dn̄e igitur
refugiū fctus es nb̄ Refugiū g̊ nr̄m deꝰ re
latiue dr̄. ad nos enī refert̄ Et tūc refugiū
nr̄m fit: cū ad eū refugimꝰ Aliqͥd fit tunc
aliqͥd ī eiꝰ natura: qͥd anteq̄ ad eū refugeremꝰ
n̄ erat In nb̄ g̊ fit aliq̄ mutacio Deteriores enī
fuimꝰ anteq̄ ad eū refugeremꝰ: ꞇ efficimur ad eū
refugiēdo meliores ī illo at nō Sic ꞇ pr̄ nr̄
4· eē incipit̄. cū p̄ eiꝰ grāz regeneramur: quoniā
dedit nb̄ ptātem filios dei fieri Substancia

itaq̄ nr̄a mutat̄ in melius: cū filij eiꝰ effi
cimur: sił et ille pater noster esse incipit:
s; nulla mutacōe sue substancie Qd̄ ergo
tp̄aliť dici incipit deus qͥd antea nō dicebat:
manifestū est relatiue dicē: nō tn̄ scd̄m acci
dens dei qͥ ei aliqͥd acciderit: sed plane scd̄m
accidēs eiꝰ: ad qͥd dici aliquit deus incipit r̄
latiue Et qͥ amicus dei iustus esse incipit:
ip̄e mutatur Deus aūt absit vt tp̄aliter
aliquē diligat: quasi noua dileccōe q̄ in il
lo ante nō erat: apud quē nec p̄terita tran
sierūt: ꞇ futura iam fcā sūt Itaq̄ oēs scōs
suos ante mūdi ꝯstitucionē dilexit sicut p̄
destinauit Sed cū ꝯuertuntur ꞇ inueniunt il
lum: incipere ab illo diligi dicuntur: vt eo mō
dicatur quo pōt humano affectu capi qͥd
dicatur Sic eciā cū iratꝰ malis dicit̄: ꞇ plac
dus bonis: illi mutantur: non ip̄e Sicut
lux infirmis oculis aspera: firmis lenis
est: ip̄orū scilicet mutacione non sua:

Explicit liber qͥntus

Incipiūt capitula libri sexti

i· De eo qͥd ap̄lus ait: xp̄m dei virtu
tem ꞇ dei sapienciam
ij· De pr̄e ꞇ filio hoc solū nō dici illud
de illo qͥd nō ambo simul sūt Deus
enī de deo: bonus de bono: virtus de
virtute qͥ simul sunt recte dicit̄: pa
ter aūt de pr̄e: aut filiꝰ de filio qͥ
nō ambo simul sūt: non pōt dici
iij De vnitate filij cū patre ꞇ nr̄a inui
cem nobiscum
iiij Pares in quacūq̄ virtute nō posse
ī ceteris esse dissimiles: ac si h̄ equitas ī
animis reperit̄ humanis: multo incōpa
bilius eam manē in incōmutabili et
naq̄ substancia qͥd ē deus trinitas
v De spūssancti vnitate cū pr̄e ꞇ filio
vi De natura corporea ꞇ creatura spūali:
qͥ simplices non sint: quia nec
incommutabiles
vij De simplici ꞇ incōmutabili essencia
dei: quāuis multiplicat scd̄m sub
stanciā nominetur
viij Trinitatem deitatis nullo mō triplicē
esse dicendā: qz nec tria ibi plus sūt
q̄ vnū: nec vnū minꝰ q̄ tria
ix De solo vero deo pr̄e ꞇ filio ꞇ spiri
tuscō
x De sentencia sancti hylarij qua int̄
nitate p̄sonaꝝ ꝓprietatem intelligi
tur demonstrasse

De eo quod aplus ait xpm dei v
tutem et dei sapienciam. Ca. j.

Equalitatē pr̄is et filij et spi
ritussancti putant nonnulli
ex hoc impediri q° minꝰ itel
ligatur: q̄a scriptū est: xpm̄
j. Cor. j dei virtutē et dei sapieciā: vt
ideo non videatur equalitas: quia nō est
pater ipē virtus et sapiēcia: sed genitor
virtutis et sapie. Et revera non mediocri
intencōē queri solet: quō dicat deꝰ virtu
Vbi s tis et sapie pr̄. Ait enī aplus: xpm dei vir
tutem et dei sapiam. Et hinc nonnulli nrī
adūsum arrianos hoc mō raciocinati sūt:
eos dūtaxat qui p̄us se adūsūs katholicā
fidem extulerūt. Nā ipē arrius dixisse fert̄: Si
filiꝰ est: natꝰ ē: si natꝰ ē erat tp̄s qn̄ non
erat filiꝰ: nō intelligēs etiā natum esse deo
sempiternū esse: vt sit coeternꝰ pr̄i filiꝰ. si
cut splendor q̄ gignit̄ ab igne atq3 diffū
ditur: coevꝰ ē illi: et esset coetnꝰ: si ess3 ig
nis eternus. Vn̄ quidam posteriores arrig
ni abiecerūt istā sentenciā: fassiq3 sūt: no
ex tp̄e cepisse filiū dei. Sed inter disputa
ciōēs q̄s habebāt nrī ad ūsus eos q̄ dice
bāt: erat tēpus qn̄ non erat filiꝰ. hāc etiā
Vbi s nonnulli raciocinacōm inserebāt. Si dei filiꝰ
virtus et sapia dei ē. nec vnq̄ deus sine v
tute et sine sapiā fuit: coeternꝰ ē deo patri
Vbi s filiꝰ. Dicit aūt aplus: xpm̄ dei virtutē et dei
sapiam. Et deū aliqn̄ non habuisse vtutem
aut sapiā: demētis ē dicē. Non igit̄ erat
tp̄us qn̄ nō erat filiꝰ. Que raciocinacio eo
id agit: ut dicamus deū pr̄em non esse sa
pientem: nisi habendo sapienciā quā ge
nuit: non existendo p se pater ipsa sapi
encia. Deinde si ita est: filius quoq3 ipē
sicut dicit̄ deus de deo: lumē de lumine:
videndū est vtrū possit sapiencia de sapi
encia dici: si nō est deus pr̄ ipā sapiēcia:
sed tm̄ genitor sapiencie. Quod si tenemus:
cur nō et magnitudinis sue. et bonitatis:
et eternitatis et omnipotencie sue genera
tor sit: vt non ipē sit sua magnitudo: et
sua bonitas: et sua eternitas: et sua omnī
potencia: sed ea magnitudine magnus
sit quam genuit: et ea bonitate bonus:
et ea eternitate eternus: et ea omnipote
cia omnipotens que de illo nata est: si
cut non ipē sua sapiencia est: sed ea sa
piēcia sapiens est que de illo nata est.
Nam illud non est formidandū ne co
gamur multos filios dei dicē: preter ado
pcionē creature coeternos pr̄i: si magni
tudinis sue genitor ē et bonitatis: et eter
nitatis: et omnipotēcie. Huic enī calūnie
facile rn̄detur: sic nō efficj: q̄a multa no
minata sūt: vt ille multoꝝ filioꝝ coeter
noꝝ sit pr̄: quemadmodū non efficitur:
vt duoꝝ sit: cū dicatur xp̄us dei virtus.
et dei sapiā. Eadem quippe vtus que et sa
piēcia: et eadē sapiencia que virtus ē. Ita
ne igitur etiā de ceteris: vt eadē sit ma
gnitudo que virtus: et si qua alia: q̄
vel sisupra commemorata sūt: vel cō
memorari adhuc possunt.

**De pr̄e et filio hoc solum non
dici illud de illo quod nō ambo
simul sunt. Deus enī de deo: bo
nus de bono: virtus de virtu
te: quod simul sunt recte dicit̄
pater aut de patre: aut filius
de filio quod non ambo simul
sunt non potest dici.** Ca. ij.

Sed si non dicitur in seipō: nisi qd̄
ad filiū dicit̄. ie est pr̄: vel genitor:
vel principiū eꝰ. Si etiā gignens
ei qd̄ de se gignit: q̄sequēter principiū ē
Quicqd̄ aliud dr̄: cū filio dicit̄: vel potꝰ ī fili
o: sive magnꝰ ea magnitudine quā genu
it: sive iustus ea iusticia quā genuit: sive
bonꝰ ea bonitate quā genuit: sive potens
ea potēcia vel vtute quā genuit: sive sapi
ens ea sapiā quā genuit. Magnitudo aut
ipā: nō dicit̄ pr̄ sed magnitudinis genera
tor. Filiꝰ vō sicut in seipō dicit̄ filiꝰ: qd̄ nō
cū pr̄e dicit̄: sed ad patrē: nō sic et ī seipō
magnꝰ: s3 cū pr̄e cuiꝰ ipē magnitudo est.
Sic et sapiēs cū pr̄e dicit̄ cuiꝰ ipē sapia ē: sic
ille sapiēs cū filio: q̄a ea sapia sapiēs ē quā
genuit. Quicqd̄ g° ad se dicit̄: nō dicit̄ alt̄
sine altero: id est qd̄ dicit̄ qd̄ substāciā
eoꝝ ostendat: ambo simul dicūtur. Si ergo
ita sunt: iam ergo nec deus est pr̄ sine fi
lio: nec filius deus sine patre: sed simul
deus. Et quod dictū est: In principio erat
verbū: in pr̄e erat verbū: intelligitur. Aut
si in principio sic dictū est. ac si diceret̄.
an̄ oīa quod sequitur: et verbū erat a
pud deū. Verbū quidē solus filiꝰ accipi
tur: nō sil' pr̄ et filiꝰ: tamq̄ vnū verbū.
Sic enī verbū quō imago. Nō aūt pr̄ et
filiꝰ simul ambo imago: sed filius solꝰ
imago pr̄is: quēadmodū et filiꝰ: non
enī ambo simul filius. Quod vero ad
iūgitur: et verbū erat apud deū: multū
est vt sic intelligatur: verbum quod
solus est filius: erat apud deum

deū qꝺ nō ſolus ē pater: ſed pater et filius
ſimul deꝰ. Sed qꝺ mirū: ſi in duabus qui-
buſdā rebꝰ lōge inť ſe diuerſis pōt h̄ dici:
Quid eni tā diuerſuꝫ: ꝙ̄ animꝰ et corpus:
Pōt tn̄ dici: animꝰ erat apud hoīem: id eſt
ī homīe: cū animꝰ nō ſit corpꝰ. Nō aūt ani
mꝰ ſil' ⁊ corpꝰ ſit. Ut etiā qꝺ ꝯſequeť ſcptū
Joh.j ē: Et deꝰ erat v̄bū: ſic intelligať: verbū qꝺ
nō eſt pater: deus erat ſimul cū patre. Ita
ne ergo dicimꝰ vt pater ſit generatoꝛ ma-
gnitudinis: hoc ē generatoꝛ virtutis: vl' ge
neratoꝛ ſapientie ſue. filiꝰ aūt magnitudo:
virtꝰ: ⁊ ſapiētia: deus v̄o magnꝰ: oīpotēs:
ſapiens ambo ſimul: Quō ḡ deꝰ de deo:
lumē de lumine: Nō eni ſimul ambo deus
de deo: ſ; ſolꝰ filiꝰ de deo: ſcꝫ pr̄e. Nec am-
bo ſimul lumē de lumine: ſ; ſolus filiꝰ de lu
mine pr̄e. Niſi forte ad inſinuandū ⁊ bre-
uiſſime inculcāduꝫ ꝙ coeternꝰ ē patri filiꝰ:
ita dictū ē deꝰ de deo: ⁊ lumē de lumīe: ⁊ ſi
qꝺ hoc mō diciť: ac ſi diceret: h̄ qꝺ non eſt
filiꝰ ſine pr̄e: de hoc qꝺ nō ē pr̄ ſine filio: id
eſt h̄ lumē qꝺ lumē nō ē ſine patre: de h̄ lu-
mine patre qꝺ lumē nō ē ſine filio: vt cū di
ciť deꝰ qꝺ nō eſt filiꝰ ſine pr̄e: eſt de deo qꝺ
nō ē pr̄ ſine filio: ꝑfecte itelligať qꝺ nō ꝓceſ
ſit genitoꝛ: illꝺ qꝺ genuit. Qꝺ ſi ita ē: h̄ ſo-
lū de eis dici nō pōt: illud de illo: qꝺ ſimul
ambo nō ſunt. Sicut verbū de verbo dici
nō pōt: qꝛ nō ſimul ambo verbū: ſed ſolꝰ fi
liꝰ. Nec imago de imagine: qꝛ nō ſimul am
bo imago. Nec filiꝰ de filio: qꝛ nō ſimul am
Joh.jo bo filiꝰ: ſm̄ ꝙ diciť: Ego et pr̄ vnū ſumus.
Unū ſumꝰ eni dictū eſt qꝺ ille: hoc et ego
ſm̄ eſſentiā: nō ſm̄ relatiuū.

De vnitate filij cum patre: ⁊ noſtra inuicē nobiſcū. Capl'm. iii.

Cet̄ neſcio vtrū iueniať i ſcripturiſ di
ctū: vnū ſunt: q̄rū ē diuerſa natu-
ra. Si aūt aliq̄ plura eiuſdē natu-
re ſint: ⁊ diuerſa ſentiāt: nō ſunt vnū inꝙ̄tū
diuerſa ſentiūt. Nā ſi iā vnū eſſent ex eo ꝙ
Joh.j7 hoies erāt: nō diceret: Ut ſint vnū ſic̄ nos
vnū: cū ſuos diſciplos pr̄i cōmēdaret. At
v̄o paulꝰ ⁊ apollo qꝛ ⁊ ambo homīes ⁊ idē
Cor.3 ſentiebāt. Qui plantat inq̄t: et q̄ rigat vnū
ſunt. Cū ergo ſic diciť vnū: vt nō addatur
qꝺ vnū: ⁊ plura vnū dicanť: eadeꝫ natura
atq; eſſentia nō diſſidēs: nec diſſentiēs ſi-
gnificať. Cuꝫ v̄o addiť qꝺ vnū: pōt aliqꝺ
ſignificari ex pluribus vnū factū: q̄uis di
uerſis natura: ſicut aīa ⁊ corpꝰ nō ſūt vtiq;
vnū. Quid eni tā diuerſum: niſi addatur
aut ſubintelligať quid vnū: id eſt vnꝰ hō:
aut vnū animal: Inde aplus: Qui adhe- Ibidē
ret meretrici inquit: vnū corpus eſt. nō di-
xit vnū ſunt: aut vnū eſt: ſed addidit cor-
pus: tanq; ex duobꝰ diuerſis maſculino et
feminino: vnū corpus adiūctione compo
ſitū. Et q̄ adheret dn̄o inq̄t: vnus ſp̄s eſt. Ibidē
nō dixit: q̄ adheret dn̄o vnꝰ ē: aut vnū ſūt:
ſed addidit ſpiritꝰ. Diuerſum eni natura:
ſp̄s homīs: ⁊ ſp̄s dei: ſ; inherēdo fit vnꝰ
ſpiritꝰ ex diuerſis duobꝰ: ita vt ſine hūano
ſpiritu: beatꝰ ſit dei ſpiritꝰ atq; ꝑfectꝰ. beatꝰ
aūt ſp̄s homīs nō niſi cū deo. Nec fruſtra
vt exiſtimo cū tāta in euāgelio ſm̄ Joannē
⁊ totiēs diceret dn̄s de ip̄a vnitate: vel ſua
cum patre: vel noſtra inuicē nobiſcū: nuſ-
q̄ dixit vt nos ⁊ ipi vnū: ſed vt vnū ſint: ſic̄ Joh.j7.
⁊ nos vnū ſumus. Pater ergo et filiꝰ vnū
ſunt: vtiq; ſm̄ vnitatem ſubſtantie: ⁊ vnus
deus eſt: ⁊ vnus magnus: et vnus ſapiēs:
ſicut tractatū eſt. Unde ergo maioꝛ pater:
Si eni maioꝛ: magnitudine maioꝛ. Cū aūt
magnitudo filius eius ſit: nec ille vtiq; ma
ioꝛ ē eo qui ſe genuit. Nec ille maioꝛ ea ma
gnitudine qua magnus eſt: ergo equalis.
Nam vnde equalis ſi nō eo quo eſt: cui nō
eſt aliud eſſe et aliud magnum eſſe: Aut ſi
eternitate pater maioꝛ eſt: nō eſt equalis fi
lius quacūq; re. Unde enim equalis: Si
magnitudine dixeris: nō eſt par magnitu-
do: que minus eterna eſt. atq; ita cetera.
An forte in virtute equalis eſt: in ſapiētia
v̄o nō ē equalis: Sed quō eſt equalis vir-
tus q̄ minus ſapit: An in ſapiētia eq̄lis eſt:
in virtute autem nō eſt equalis: Sed quō
equalis ſapientia: que minus potens eſt:
Reſtat ergo vt ſi in vlla re equalis nō eſt:
in omnibꝰ non ſit equalis. Et ſcriptura cla
mat: Non rapinā arbitratus eſt eſſe equa- Phi.2
lis deo. Cogiť ergo quiuis aduerſariꝰ ve-
ritatis qui aliquo modo teneť apoſtolica
auctoꝛitate: in qualibet: vel vna re equalē
deo filiū ꝯfiteri. Eligat quā voluerit: hinc
ei oſtendeť in omnibꝰ eſſe equalem: que de
ſubſtantia eius dicunť.

Pares in quacunq; virtute non poſſe in ceteris eſſe diſſimiles: ac ſi hec equalitas in animis reperit humanis: multo incompabilius manere eam in incomutabili eternaq; ſubſtantia quod eſt deus trinitas. Capitulū. iiii.

SI enim virtutes que ſunt in ani
mo humano: q̄uis alio atq; alio
mō ſinglr̄ intelligant: nllo mō tn̄

ſepant ab inuicē: vt quicūqȝ fuerint eq̄les.
verbi gratia: in fortudine eq̄les ſint: ⁊ pru-
dētia: ⁊ tempantia: ⁊ iuſticia. Si eni dixe-
ris eq̄les eſſe iſtos fortitudine: ſ; illū pſtare
prudētia: ſequit vt huiꝰ fortitudo minꝰ pru
dens ſit: ac ꝑ hoc nec fortitudine eq̄les ſūt:
qn̄ illiꝰ fortitudo prudētior. Atqȝ ita d̄ ce-
teris virtutibꝰ inuenies: ſi oēs eadē ꝯſide-
ratiōe ꝑcurras. Nō enim de viribꝰ corpis
agit: ſ; de animi fortitudine. Q̄to ergo ma
gis in illa incōmutabili eternaqȝ ſubſtātia
incompabiliter ſimpliciore q̄ȝ eſt animiꝰ hu
manꝰ: h̄ ita ſe habēt. Hūano q̄ppe aīo non
h̄ eſt eſſe qd̄ ē fortē eſſe: aut prudētē: aut iu
ſtū: aut tpatū. Pōt eni eſſe animiꝰ: ⁊ nullā
iſtarū habere v̄tutē. Deo aūt h̄ eſt eē qd̄ ē
fortē eſſe: aut iuſtū eſſe: aut ſapientē eſſe: et
ſi q̄d de illa ſimplici multiplicitate vel mlti
plici ſimplicitate dixeris: q̊ ſubſtātia eiꝰ ſi-
gnificet. Q̄obrē ſiue ita dicat deꝰ de deo vt
⁊ ſinglis h̄ nomē cōueniat: nō tn̄ vt ambo
ſint duo dij: ſ; vnꝰ deꝰ ſit. Ita eni ſibi coherēt
queādmodū ⁊ i diſtātibꝰ diuerſiſqȝ ſubſtā-
2. Cor. 3 tijs fieri aplus teſtis ē. Nā ⁊ ſolꝰ dn̄s ſpūs
eſt: ⁊ ſolus hoīs ſpūs vtiqȝ ſpūs ē: tamē ſi
hereat dn̄o vnꝰ ſpūs ē: quātomagl ibi vbi
eſt oīno inſepabilis atqȝ eterna ꝯnexio: ne
abſurde dici videat q̄ſi filiꝰ amboꝝ: cū di-
cit filiꝰ dei: ſi id qd̄ dicit deꝰ: nō niſi de am-
bobus dicit ſimul: ſiue quicq̄d de deo dicit
qd̄ ſubſtantiā eiꝰ indicet: nō niſi de ambo-
bus ſimul dicit: imo ſimul de ipſa trinitate
dicit. Siue ḡ hoc: ſiue illud ſit: qd̄ diligen-
tius diſcutiendū ē: nūc vn̄ agit ſatis ē vi-
dere: nullo mō filiū eq̄lē eſſe patri: ſi in aliq̊
ſcȝ qd̄ ptineat ad ſignificādaȝ eiꝰ ſubſtātiā
inequalis inuenit: ſicut iā oſtēdimꝰ: Apl's
aūt dixit equalē. In omibꝰ ḡ eq̄lis ē patri
filiꝰ: ⁊ ē vniꝰ eiuſdēqȝ ſubſtātie.

De ſpiritusſancti vnitate cū patre et filio. Capitulū. V.

QUapropter etiā ſpūſſanctus: i ea-
dē vnitate ſubſtātie ⁊ eq̄litate cō-
ſiſtit. Siue eni ſit vnitas amboꝝ: ſi-
ue ſanctitas: ſiue caritas: ſiue ideo vnitas
q2 caritas: ⁊ ideo caritas q2 ſanctitas: ma-
nifeſtū ē q nō aliq̊s duoꝝ ē q̊ vterqȝ cōiun
git: q̊ genitꝰ a gignēte diligat: generatorē
qȝ ſuū diligat: ſintqȝ nō ꝑticipatiōe: ſ; eſſen
tia ſua: neqȝ dono ſupioris alicuiꝰ: ſ; ſuo ꝓ
Ephe. 4 prio ſeruātes vnitatē ſpūs i vinculo paci.
Qd̄ imitari ꝑ gratiā: ⁊ ad deū: ⁊ ad nos iu
bemur. In quibus duobꝰ p̄ceptis: tota lex
pendet ⁊ ꝓphete. Ita ſunt illa tria: deus
vnus: ſolus: magnus: ſapiēs: ſanctꝰ: bea-
tus. Nos aūt ex ipo: ⁊ ꝑ ipm: et i ipo beati:
q2 ipius munere inter nos vnū: cū illo aūt
vnus ſpiritꝰ: q2 agglutinat aīa noſtra poſt
eum. Et nobis herere deo bonū eſt: q2 per- Ps. 72
det omnē q̊ fornicat ab eo. Spūs ḡ ſanctꝰ Ibidē
cōmune aliquid eſt patris ⁊ filij: quicq̄d il-
lud eſt. At ipſa cōmunio: cōſubſtātialis et
coeterna. Que ſi amicitia cōuenienter dici
pōt: dicat. Sed aptius dicit caritas. Et h̄
quoqȝ ſubſtātia: q2 deus ſubſtātia: ⁊ deꝰ ca
ritas: ſicut ſcriptū eſt. Sic aūt ſubſtātia ſil' 1. Ioh. 4
cū patre ⁊ filio: ita ſimul magna: ⁊ ſimul bo
na: ⁊ ſimul ſancta: ⁊ quicq̄d aliud ad ſe di-
cit: qm̄ nō aliud ē deo eſſe: ⁊ aliud eſſe ma-
gnū vl' bonū eſſe: ⁊ cetera. ſic̄ ſupra oſtēdi-
mus. Si eni minꝰ magna ē ibi caritas q̄ȝ ſa
piētia: minꝰ q̄ȝ eſt diligit ſapiētia. Equalis
eſt igit ſapiētia: vt quāta eſt ſapiētia tantū
diligat. Eſt autē ſapiētia eq̄lis patri: ſicut
ſupra diſputauimꝰ. Eq̄lis ē igit etiā ſpūſ-
ſanctꝰ: ⁊ ſi eq̄lis: in omibꝰ equalis ꝓpter ſū
mā ſimplicitatē q̄ in illa ſubſtātia eſt. Et iō
nō ampliꝰ q̄ȝ tria ſunt: vnus diligēs eū qui
de illo ē: ⁊ vnꝰ diligēs eū de quo ē: ⁊ ipa di
lectio. Que ſi nihil ē: quō deus dilectio ē? Vbi. ſ.
Si non eſt ſubſtantia: quō deus ſubſtan-
tia eſt?

De natura corporea et creatura ſpūali: q ſimplices nō ſint: q2 nec incōmutabiles. Ca. VI.

SI aūt querit: quō ſimplex ⁊ multi
plex ſit illa ſubſtātia: aīaduertēda
ē primo creatura q̄re ſit multiplex:
nullo aūt modo vere ſimplex. Et pͥus cor-
pus vniuerſū vtiqȝ ꝑtibus cōſtat: ita vt ſit
ibi alia ꝑs maior: alia minor: ⁊ maiꝰ ſit vni
uerſū q̄ȝ pars q̄libet aut q̄ȝtalibet. Nā ⁊ ce
lū ⁊ terra ꝑtes ſūt vniuerſe mūdane molis:
ſ; ⁊ ſola t̄ra: ⁊ ſolū celū innumerabilibꝰ ꝑti-
bus cōſtat: et in tertia ſui ꝑte minor ē q̄ȝ in
cetera: ⁊ in dimidia minor q̄ȝ tota: ⁊ totum
mūdi corpus qd̄ duabꝰ plerūqȝ partibꝰ ap
pellari ſolet: id eſt celū ⁊ terra: vtiqȝ maiꝰ ē
q̄ȝ ſolū celū aut ſola terra. Et in vnoquoqȝ
corpe aliud ē magnitudo: aliud color: aliō
figura. Pōt eni ⁊ diminuta magnitudine
manere idē color ⁊ eadem figura: ⁊ colore
mutato: manere eadē figura et eadem ma-
gnitudo: ⁊ figura eadem non manēte: tam
magnū eē ⁊ eodē modo coloratū. Et que-
cūqȝ alia ſimul dicunt de corpe: poſſunt et
ſimul ⁊ plura ſine ceteris cōmutari. Ac per
hoc multiplex eſſe cōuincit natura corpis

ſimplex aūt nullo modo. Creatura quoq̧
ſpiritalis ſicut ē anima: eſt quidē in corpo
ris cōparatione ſimplicior: ſine cōparatio
ne aūt corporis multiplex eſt: etiā ipa non
ſimplex. Nā ideo ſimplicior eſt corpe: qꝛ
nō mole diffunditur p ſpaciū loci: ſed in vno
quoq̧ corpore: ⁊ in vno toto tota eſt: ⁊ in q̄
libet parte eiꝰ tota eſt. Et ideo cū ſit aliq̄d
in q̄uis exiguā pticulam corporis qđ ſen
tiat anima: q̄uis nō fiat in toto corpore: il
la tn̄ tota ſentit: quia totā nō latet. Sed tn̄
etiā in aīa cū aliud ſit artificioſum eē: aliud
inertē: aliud acutum: aliud memorē: aliud
cupiditas: aliud timor: aliud leticia: aliud
triſticia: poſſintq̧ ⁊ alia ſine alijs: ⁊ alia ma
gis: alia minus inumerabilia ⁊ innumera
biliter in anime natura inueniri: manifeſtū
eſt nō ſimplicē: ſed multiplicē eſſe naturā.
Nihil em̄ ſimplex mutabile eſt: omnis aūt
creatura mutabilis.

De ſimplici ⁊ incōmutabili eēntia dei q̄uis multipliciter ſcđm ſubſtantiam nominetur. Ca. VII

Deus vero multipliciter quidē dici
tur magnus: bonus: ſapiēs: btūs:
verus: ⁊ quicq̄d aliud nō indigne
dici videtur. Sed eadē magnitudo eius eſt:
que ſapientia. Non em̄ mole magnus eſt:
ſed virtute. Et eadē bonitas que ſapientia
⁊ magnitudo: ⁊ eadē veritas que illa oīa.
Et nō eſt ibi aliud beatū eſſe: ⁊ aliud mag
num: aut ſapientē: aut verū: aut bonū eſſe:
aut oīno ipm eſſe. Nec qm̄ trinitas ē: ideo
triplex putādus eſt. Alioqn minor erit pa
ter ſolus: aut filius ſolus: q̄ ſimul pater et
filius. Quāq̄ non inueniatur quō dici poſſit:
aut pater ſolus aut filius ſolus: cum ſemp
atq̧ inſeparabiliter ⁊ ille cū filio ſit: ⁊ ille cū
patre: nō vt ambo ſint pater: aut ambo fili
us: ſed qꝛ ſemp inuicē: neuter ſolus. Quia
vero dicimꝰ ⁊ deū ſolū ipam trinitatē: q̄
uis ſemp ſit cū ſpiritibus ⁊ animabus ſan
ctis: ſed ſolū dicimꝰ qꝛ deꝰ eſt: qꝛ non ⁊ illi
cū illo deus ſunt: ita ſolū patrē dicimꝰ pa
trē: nō qꝛ ſeparatur a filio: ſed quia nō ſimul
ambo pater ſunt.

Trinitatē deitatis nullomō triplicē eſſe dicendā: quia nec tria ibi plus ſunt q̄ vnum: nec vnum minus q̄ tria. Ca. VIII

Cum itaq̧ tātus eſt ſolus pater: vel
ſolius filius: vel ſolus ſpūſſanctꝰ:
quātus eſt ſimul pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpi
rituſſanctꝰ: nullo mō triplex dicendus eſt.
Corpora quippe adiunctione ſua creſcūt.
Quis em̄ qui adheret vxori ſue: vnū cor Gen. 2
pus fit: maiꝰ tn̄ corpꝰ fit: q̄ ſi ſolius viri eſ
ſet: aut ſolius vxoris. In rebꝰ aūt ſpiritalibꝰ
cū minor maiori adhereſcit: ſicut creatura
creatori: illa fit maior q̄ erat: nō ille. In his
em̄ que nō mole magna ſūt: hoc ē maiꝰ eſſe
qđ eſt melius eſſe. Melior aūt fit ſpūs ali
cuiꝰ creature: cū adheret creatori: q̄ ſi nō
adhereat: ⁊ ideo etiam maior quia melior. i. Cor. 6
Qui ergo adheret dño: vnus ſpiritus eſt:
ſed tn̄ dñs nō ideo fit maior: q̄uis fiat ille
qui adheret dño. In ipo igitur deo cū ad
heret equali patri filiꝰ eq̄lis: aut ſpūſſanctꝰ
patri ⁊ filio equalis: nō fit maior deꝰ q̄ ſin
guli eorū: qꝛ nō eſt quo creſcat illa pfectio.
Perfectꝰ aūt ſiue pater: ſiue filiꝰ: ſiue ſpūſ
ſanctus: ⁊ pfectus deꝰ: pater ⁊ filius ⁊ ſpūſ
ſanctus: ⁊ ideo trinitas potiꝰ q̄ triplex.

De ſolo vero deo patre ⁊ filio ⁊ ſpirituſancto. Ca. IX

Et qm̄ oſtendimus quō poſſit dici
ſolus pater: qꝛ non niſi ipe ibi pa
ter: cōſiderāda eſt illa ſentētia qua
dicitur: deū verū ſolū nō eſſe patrem ſolum:
ſed patrē ⁊ filium ⁊ ſpiritū ſanctū. Si quis
em̄ interroget: pater ſolus vtrum ſit deus:
quō reſpondebitur nō eſſe: niſi forte ita di
camus eſſe quidē patrē deū: ſed nō eſſe ſo
lum deum: eſſe aūt ſolū deum: patrē ⁊ filiū
⁊ ſpiritū ſanctū. Sed quid agimus de illo
teſtimonio domini: Patri em̄ dicebat: ⁊ pa
trem nominauerat ad quē loquebatur: cum
ait: Hec ē vita eterna: vt cognoſcāt te vnū Joh. 14
verum deū. Quod quidē arriani ſic ſolent
accipere: quaſi non ſit filius verus deus.
Quibus excluſis: videdū eſt an intellige
re cogamur: cū dictū eſt patri: Ut cogno Ubi ſ.
ſcant te vnū verū deū: tanq̄ hoc inſinua
re voluerit: qꝛ ⁊ ſolus pater deꝰ verus eſt:
ne nō intelligeremꝰ deū: niſi ipa tria ſimul:
patrē ⁊ filiū ⁊ ſpiritū ſanctū. Num ergo ex
dñi teſtimonio: ⁊ patrē vnū verum deū di
cimus: ⁊ filiū vnū verū deū: ⁊ ſpiritū ſanctū
vnū verū deū: ⁊ ſimul patrē ⁊ filiū ⁊ ſpiri
tū ſanctū: id eſt ſimul ipam trinitatē: nō tres
veros deos: ſ3 vnū verū deum. An qm̄ ad
didit: Et quē miſiſti ieſum xpm: ſubaudiē Ibidem
dū eſt vnū verū deū: Et ordo verborꝝ eſt:
vt te ⁊ quē miſiſti ieſum xpm: cognoſcant
vnū verū deum. Cur g° tacuit đ ſpirituſctō:
an qm̄ cōſequens eſt: vt vbicunq̧ noīatur
vnū tanta pace vni adherēs: vt per hanc
vtrūq̧ vnū ſit: iam ex hoc intelligatur etiam

ipa par: q̄uis nō cōmemoretur. Nā ⁊ illo
loco ap̄ls videt̄ quaſi ꝑtermittere ſp̄m ſanc
j. Cor. 3 tū: ⁊ tn̄ etiā ibi intelligitur: vbi ait: Omnia
veſtra: vos aūt xp̄i: xp̄us aūt dei. Et iterū:
Ibidem.jj Caput mulieris vir: caput viri xp̄s: caput
aūt xp̄i deus. Sȝ rurſus ſi deus nō niſi oīa
ſimul tria: quō caput xp̄i deus: id ē caput
xp̄i trinitas: cū in trinitate ſit xp̄us vt ſit tri
nitas: An qđ eſt pater cū filio: caput eſt ei
qđ eſt ſolus filius: cū filio eīn pater deus:
ſolus aūt filius xp̄s eſt: maxie q2 iam ver
bū caro factū loquit̄. Scđm quā humilita
Joh. 14 tē eius etiā maior eſt pater: ſicut dic̄: Qm̄
pater maior me eſt: vt hoc ip̄m deū eſſe qđ
illi cū patre vnū eſt: caput ſit hoīs media
toris: qđ ip̄e ſolus eſt. Si eīn mentē recte
dicimus p̄ncipale hoīs: id eſt tanꝗ caput
hūane ſubſtātie: cū ip̄e homo cū mente ſit
homo: cur nō multo ꝯgruentius: multoꝗ
magis verbū cū patre qđ ſimul de⁹ eſt: ca
put eſt xp̄i: q̄uis xp̄us homo niſi cū verbo
quod caro factū eſt: intelligi nō poſſit. Sȝ
hoc vt iam diximus: aliquāto diligentius
poſtea ꝯſiderabimus. Nūc aūt equalitas
trinitatis: ⁊ vna eadēꝗ ſubſtantia quātuȝ
breuiter potuimus demōſtrata eſt: vt quo
quo mō ſe habeat iſta queſtio: quā diſcuti
endā acriore intētiōe diſtulimus: nihil im
pediat quo minus fateamur ſummā equa
litatē p̄ris ⁊ filij ⁊ ſp̄ūſſancti.

¶ De ſentētia ſancti hilarij qua in trinitate pſonaꝝ ꝓprietatē intelligitur demōſtraſſe. ¶ Ca. x

QUidā cum vellet breuiſſime ſingu
larū in trinitate pſonarum inſinua
re ꝓpria: eternitas inquit in patre:
ſpecies in imagine: vſus in munere. Et qa
non mediocris auctoritatis in tractatione
ſcripturaꝝ: ⁊ aſſertione fidei vir extitit: hi
larius eīn hoc in libr̄ ſuis poſuit: hoꝝ ver
borū: id eſt patris ⁊ imaginis: ⁊ muneris:
eternitatis: ⁊ ſpeciei: ⁊ vſus: abditā ſcruta
tus intelligentiā: quātū valeo nō eū ſecutū
arbitror in eternitatis vocabulo: niſi ꝙ pa
ter nō habet patrē de quo ſit: filius aūt de
p̄re eſt vt ſit: atꝗ vt illi coeternus ſit. Ima
go eīn ſi pfecte iplet illud cui⁹ imago eſt: ip
ſa coequat̄ ei: ñ illud imagini ſue. In qua
imagine ſpeciē noīauit: credo ꝙ ꝓpter pul
chritudinē: vbi iam eſt tāta ꝯgruētia ⁊ pri
ma eq̄litas: ⁊ p̄ma ſimilitudo: nulla i re diſ
ſidēs: ⁊ nullo mō inequalis: ⁊ nulla ex pte
diſſimilis: ſed ad idētidē reſpondēs ei cui⁹
imago eſt. Ubi eſt p̄ma ⁊ ſūma vita: cui nō
eſt aliud viuere ⁊ aliud eē: ſȝ idē eſt eſſe ⁊ vi
uere. Et p̄mus ac ſūmus intellect⁹: cui nō
eſt aliud viuere ⁊ aliud intelligē: ſed id qđ
eſt intelligere: h̄ viuere: h̄ eſſe eſt: vnū oīa:
tanꝗ verbū pfectū: cui nō deſit aliquid: ⁊
ars quedā oīpotentis atꝗ ſapiētis dei: ple
na omniū rationū viuentiū incōmutabili
um: ⁊ oēs vnū in ea: ſicut ipa vnū de vno:
cū quo vnū. Ibi nouit oīa deus: que fecit
p ipam: ⁊ ideo cū decedant ⁊ ſuccedāt tē
pora: nō decidit aliquid vel ſuccedit ſciētie
dei. Nō eīn hec que creata ſunt iō ſciunt̄ a
deo: q2 facta ſūt: ac nō poti⁹ iō facta ſūt vl
mutabilia: q2 imutabilit̄ a deo ſciunt̄. Ille
igit̄ ineffabilis quidā cōplexus patr̄ ⁊ ima
ginis nō eſt ſine pfruitione: ſine caritate: ſi
ne gaudio. Illa ḡ dilectio: delectatio: feli
citas: vel beatitudo: ſi tn̄ aliqua hūana vo
ce digne dicit̄ vſus: ab illo appellat⁹ eſt bre
uiter: ⁊ eſt in trinitate ſp̄ūſſanctus: nō geni
tus: ſed genitoris genitiꝗ ſuauitas: inge
niti largitate atꝗ vbertate perfundēs oēs
creaturas p captu eaꝝ: vt ordinē ſuū tene
ant ⁊ locis ſuis acq̄eſcant. Hec igit̄ omnia
que arte diuina facta ſunt: ⁊ vnitatē quan
dā in ſe oſtendūt: ⁊ ſpeciē ⁊ ordinē. Quic
quid eīn hoꝝ eſt: ⁊ vnū aliqđ eſt: ſicut ſunt
nature corpoꝝ: ⁊ ingenia animaruȝ: ⁊ aliq̄
ſpecie formaꝝ: ſicut ſunt figure vel qualita
tes corpoꝝ: ac doctrine vel artes animaꝝ:
⁊ ordinē aliquē petit aut tenet: ſicut ſūt pō
dera vel collocationes corpoꝝ ⁊ amores:
aut delectationes animaꝝ. Ceteruȝ in illa
ſūma trinitate tm̄ eſt vna quātū tres ſimul
nec plus aliquid ſūt due ꝗ vna. Oportet
igit̄ vt creatorē p ea que facta ſunt intellec Roma
tū ꝯſpicientes trinitatē intelligamus: cui⁹
in creatura quō dignū ē apparet veſtigiū.
In illa .n. trinitate ſūma origo eſt rerū om
niū ⁊ pfectiſſima pulchritudo: ⁊ beatiſſima
delectatio. Itaꝗ illa tria: ⁊ ad ſeinuicē de
terminari vident̄: ⁊ in ſe infinita ſunt. Sed
hic in rebus corporeis: nō tm̄ eſt vna: quā
tum tres ſimul: ⁊ plus aliquid ſunt due ꝗ
vna res. Ceterū in ſumma trinitate tantuȝ
eſt vna quātū tres ſimul ſunt: nec plus ali
quid ſunt due ꝗ vna: ⁊ in ſe infinita ſunt.
Ita ⁊ ſingula ſūt in ſingulis: ⁊ oīa in ſingu
lis: ⁊ ſingula in oībus: ⁊ omnia in oībus: ⁊
vnū omnia. Qui videt hoc vel ex pte: vel j. Cor.
p ſpeculū ⁊ in enigmate: gaudeat cogno
ſcēs deū: ⁊ ſicut deū honoret ⁊ grās agat. Roma
Qui autē nō videt: tendat p pietatē ad vi
dendū: non p cecitatē ad calumniandum:

qm̄ vnus eſt deus: ſed tñ trinitas. Nec cõ
Roma.ij fuſe accipiẽdũ eſt. Ex quo omnia: per quẽ omnia: in quo omnia: nec diјs multis: ſed ipi gloria in ſecula ſeculorũ.

¶ Explicit liber ſextus.

¶ Incipiũt capitula libri ſeptimi.

i ¶ Utrum quicquid de deo nõ relatiue ſed ad ſeipm̄ recte dicitur: cuilibet perſone in trinitate cõueniat.

ij ¶ Ea que pr̄is ⁊ filij eſſentiã ſignificãt: non eſſe relatiua: q̄ quicqd ad ſe: nõ ad aliqd dicunt ſil' ambo ſũt.

iij ¶ De ſapiẽtia a deo genita vel creata.

iiij ¶ Quid vel a grecis vel latinis neceſſe fuerit dici de ineffabili trinitate.

v ¶ De ſubſtantia ⁊ eſſentia.

vj ¶ De tribus pſonis vni⁹ eſſentie.

¶ Aurelij auguſtini liber ſeptim⁹ incipit.

¶ Utruʒ quicqd de deo nõ relatiue ſed ad ſeipm̄ recte dicit' cuilibet pſone in trinitate ꝯueniat. ¶ Ca. i

Iam nunc queramus diligentius: quantũ dat deus qd̄ pauloãte diſtulimus: Utrũ ⁊ ſingl'a queq͡ȝ in trinitate perſona poſſit ⁊ per ſeipam nõ cũ ceteris duabus dici de⁹: aut magn⁹: aut ſapiẽs: aut verus: aut oĩpotens: aut iuſtus: ⁊ ſi qd aliud dici de deo põt: nõ relatiue: ſed ad ſeipm̄. An vero nõ dicant' iſta: niſi cũ trinitas intelligitur. Hoc eñ queſtionẽ facit: q̄ ſcri-
Corī.j ptũ eſt: xp̄m dei v̄tutẽ: ⁊ dei ſapientiã: vtrũ ita ſit pater ſapiẽtie atq͡ȝ v̄tutis ſue: vt hac ſapiẽtia ſapiẽs ſit quã genuit: ⁊ hac virtute potẽs quã genuit: ⁊ q̄ ſp̄ potẽs ⁊ ſapiens: ſp̄ genuit virtutẽ ⁊ ſapientiã. Dixeramus eñ ſi ita eſt: cur nõ ⁊ magnitudinis ſue pater ſit qua magn⁹ eſt: ⁊ bonitatis q̄ bon⁹ ē: ⁊ iuſticie qua iuſtus: ⁊ alia ſi qua ſunt. Aut ſi hec oĩa pluribus vocabulis in eadẽ ſapientia ⁊ virtute intelligunt': vt eadẽ ſit magnitudo que virtus: ea bonitas q̄ ſapiẽtia: ⁊ ea rurſus ſapiẽtia que virtus: ſicut iam tractauimus: meminerimus: cũ aliquid horũ nomino ſic accipiendũ eſſe: ac ſi oĩa cõmemorẽ. Querit' ḡ an pater etiaȝ ſingulus ſit ſapiens: atq͡ȝ ipa ſibi ipſe ſapiẽtia: an ita ſit ſapiens quõ dicens. Uerbo eñ quod genuit dicens eſt: nõ verbo qd̄ pfertur: ⁊ ſo-
Ioh.j nat: ⁊ trãſit: ſ; verbo quod erat apud deũ: ⁊ de⁹ erat verbũ: ⁊ omnia p ipm̄ facta ſunt: verbo equali ſibi quo ſemp atq͡ȝ incõmutabiliter dicit ſeipm̄. Non eſt eñ ipſe verbũ: ſicut nec filius nec imago. Dicẽs aũt exceptis illis tẽporalibus vocib⁹ verbi dei: que in creatura fiunt: nã ſonãt ⁊ tranſeunt. Dicens q̄ illo coeterno verbo: nõ ſingulus intelligit': ſed cũ ipo verbo ſine quo nõ eſt vtiq͡ȝ dicens. Ita ne ⁊ ſapiẽs ſicut dicens: vt ita ſit ſapiẽtia: ſicut verbũ: ⁊ hoc ſit verbuȝ eſſe quod eſt eſſe ſapiẽtiã: hoc etiã eſſe virtutẽ: vt virt⁹ ⁊ ſapiẽtia ⁊ verbũ idẽ ſit: ⁊ relatiue dicatur: ſicut filius ⁊ imago: atq͡ȝ ille nõ ſingulus potẽs: vel ſapiens: ſed cũ ipſa virtute ⁊ ſapientia quã genuit: ſicut nõ ſingulus dicens: ſed eo verbo ⁊ cũ eo verbo qd̄ genuit: atq͡ȝ ita magnus ea ⁊ cũ ea magnitudine quã genuit. Et ſic nõ alio magnus: alio deus: ſed eo magn⁹ quo de⁹: quia nõ aliud illi eſt magnũ eſſe: aliud deũ eſſe: cõſequẽs eſt: vt nec deus ſingulus: ſed ea ⁊ cũ ea deitate quã genuit: vt ſic ſit fili⁹ deitas patris: ſicut ſapiẽtia ⁊ virtus patris: et ſicuti eſt verbũ ⁊ imago patris. Et q̄ non aliud illi eſt eſſe: aliud deũ eſſe: ita ſit etiam eſſentia patr' fili⁹: ſicuti eſt verbũ ⁊ imago eius. Ac p hoc etiã excepto eo qd̄ pater ē: nõ ſit aliquid pater: niſi q̄ eſt ei fili⁹: vt nõ tm̄ id quod dicitur pater: quod manifeſtũ eſt eũ nõ ad ſeipm̄: ſed ad filiũ relatiue dici: ⁊ ideo patreȝ q̄ eſt ei fili⁹: ſed oĩno vt ſit qd̄ ad ſeipm̄ eſt: ideo ſit q̄ genuit eſſentiaȝ ſuã. Sicut eñ magnus eſt: nõ niſi ea quaȝ genuit magnitudine: ita ⁊ eſt ñ niſi ea quã genuit eſſentia: q̄ nõ eſt aliud illi eſſe: aliud magnũ eſſe. Ita ne igitur pater eſt eſſentie ſue: ſicut pat' eſt magnitudinis ſue. Sicut pater virtutis ac ſapiẽtie ſue: eadẽ q̄ppe ei⁹ magnitudo que virtus: ⁊ eadẽ eſſentia que magnitudo. Hec diſputatio nata eſt ex eo qd̄ ſcriptũ eſt: chriſtũ eſſe dei virtutẽ: ⁊ dei ſapientiaȝ. Quapropter in eas anguſtias ſermo coartatur: cum ineffabilia fari cupimus: vt aut dicamus chriſtũ nõ eſſe dei virtutem ⁊ dei ſapientiã: atq͡ȝ ita impudẽter ⁊ impie reſiſtam⁹ apoſtolo: aut chriſtũ quidem dei virtutẽ ⁊ dei ſapientiam eſſe fateamur: ſed eius patrẽ nõ eſſe patrẽ virtutis ⁊ ſapientie ſue: quod nõ minus impium eſt. Sic eñ nec xp̄i erit pater: q̄ xp̄us dei virtus ⁊ dei ſapientia eſt: aut nõ eſſe patrẽ virtute ſua potentẽ: neq͡ȝ ſapientia ſua ſapienteȝ: qd̄ quis audeat dicere: aut aliud in patre intelligi eſſe: aliud ſapientẽ eſſe: vt non hoc ipſo ſit quo ſapiẽs eſt: qd̄ de anima in-

tellig ſolet: que alias inſipiēs: alias ſapiēs
eſt: velut natura mutabilis: ⁊ nō ſumme p̄
fecteq̄ ſimplex: aut patrē nō eē aliquid ad
ſeipm̄: ⁊ nō ſolum qđ pater eſt: ſed oīno qđ
eſt: ad filiū relatiue dici. Quō ergo eiuſdē
eēntie filius cuius pater: quādo quidē ad
ſeipm̄ nec eēntia eſt: nec oīno eſt ad ſeipm̄
ꝫ etiā eſſe ad filium illi eſt. Atem̄ multoma
gis vnius eiuſdēq̄ eſſentie: q꞉ vna eadēq̄
eſſentia pater ⁊ filius: qñ quidē patri non
ad ſeipm̄ eſt ipm̄ eſſe: ſed ad filium quā eſ-
ſentiā genuit: ⁊ qua eſſentia eſt quicquid
eſt. Neuter ergo ad ſe eſt: ⁊ vterq̄ ad inui-
cem relatiue dicit᷑: an pater ſolus: nō ſolū
qđ pater dicit᷑: ꝫ oīno quicqđ dicit᷑: relati-
ue ad filiū dicit᷑: ille aūt dicitur ad patrē et
ad ſe: ⁊ ſi ita eſt: quid dicitur in filio ad ſe:
an ipa eſſentia? Sed patris eēntia eſt filius
ſicut patris virtus: ⁊ ſapientia: ſicut verbū
patris: ⁊ imago patris: aut ſi eſſentia dicit᷑
ad ſe filius: pater aūt nō eſt eſſentia: ſed ge
nitor eſſentie: nō eſt aūt ad ſeipm̄: ſed hac
ipa eſſentia quā genuit: ſicut hac ipa mag-
nitudine magnus quā genuit: ergo ⁊ mag
nitudo dicit᷑ ad ſe filiꝰ: ergo ⁊ virtus ⁊ ſapi
entia ⁊ verbū ⁊ imago. Quid aūt abſurdi
us ꝙ imaginē ad ſe dici: aut ſi nō idipm̄ ē
imago ⁊ verbū quod eſt virtus ⁊ ſapiētia:
ꝫ illa relatiue dicunt᷑: hec aūt ad ſe non ad
aliud incipit nō ea ſapientia quā genuit ſa
piens eſſe pater: quia nō pōt ipe ad eā re-
latiue dici: ⁊ illa ad eum relatiue non dici:
omnia eīm que relatiue dicunt᷑ ad inuicem
dicunt᷑. Reſtat itaq̄: vt etiā eſſentia filius
relatiue dicat᷑ ad patrē. Ex quo cōficit᷑ in-
opinatiſſimus ſenſus: vt ipa eſſentia nō ſit
eēntia: vel certe cū dicit᷑ eſſentia: nō eēntia
ſed relatiuū indicetur: quō cū dicit᷑ dn̄s:
non eſſentia indicatur: ſed relatiuū quo re
fertur ad ſeruū. Cum autē homo dicit᷑ vel
aliquid tale: quod ad ſe nō ad aliud dicit᷑:
tunc indicatur eēntia: homo ergo cū dn̄s
dicitur: homo eſſentia eſt: dn̄s vero relati-
ue dicitur: homo eīm ad ſe dicitur: dominꝰ
ad ſeruū: hoc autē vnde agimus: ſi eēntia
ipa relatiue dicitur: eſſentia ipa nō eſt eēn-
tia. Huc accedit: quia omnis eſſentia que
relatiue dicit᷑: eſt etiā aliqđ excepto relati-
uo: ſicut homo dominus: homo ſeruus: ⁊
equus iumentū: ⁊ nummus arra: homo et
equus ⁊ nummus ad ſe dicūtur: ⁊ ſubſtan
tie ſunt vel eſſentie: dominus vero ⁊ ſeruꝰ
⁊ iumentū ⁊ arra: ad aliqđ relatiue dicun-
tur. Sed ſi nō eſſet homo: id eſt aliqua ſub
ſtantia: nō eſſet qui relatiue dominus dice
retur. Et ſi non eſſet equus quedam eſſen
tia: non eſſet quod iumentum relatiue di-
ceret᷑. Ita ſi nūmis nō eſſet aliqua ſubſtan
tia: nec arra poſſet relatiue dici. Quapro-
pter ſi ⁊ pater nō eſt aliqđ ad ſeipum: non
eſt oīno qui relatiue dicatur ad aliqđ. Nō
eīm ſicut ad aliquid coloratū refert᷑ color
eius: nec oīno ad ſe dicitur color: ꝫ ſemper
alicuiꝰ colorati eſt. Illud autē cuius color
eſt etiā ſi eo ꝙ coloratū dicit᷑ ad colorē re-
fertur: tñ id quod corpus dicitur ad ſe dici
tur. Nullo mō ita putādum eſt patrē nō di
ci aliquid ad ſeipm̄: ꝫ quicqđ dicitur ad fi-
lium dici. Eundē vero filiū ⁊ ad ſeipm̄ di-
ci ⁊ ad patrē. Cū dicit᷑ magnitudo magna
⁊ virtus potēs: vtiq̄ ad ſeipm̄: ⁊ magnitu-
do atq̄ virtus magni ⁊ potētis pr̄is: q̄ pa-
ter magnus ⁊ potēs eſt. Nō ḡ ita: ꝫ vtrūq̄
ſubſtātia: ⁊ vtrunq̄ vna ſubſtantia. Sicut
aūt abſurdū eſt dicere cādidū nō eſſe can-
dorē: ſic abſurdū eſt dicere ſapientē nō eē
ſapientiā. Et ſicut candor ad ſeipm̄ cādi-
dus dicit᷑: ita ⁊ ſapiētia ad ſeipam dicitur
ſapiens. Sed cādor corpis nō eſt eſſentia:
qm̄ ipm̄ corpus eſſentia eſt: ⁊ illa eius qua
litas: vnde ⁊ ab ea dicit᷑ candidū corpus:
cui nō hoc eſt eſſe quod cādidū eē. Aliud
eīm ibi forma ⁊ aliud color: ⁊ vtrūq̄ nō in
ſeipſo: ſed in aliqua mole. Que moles nec
forma nec color eſt: ꝫ formata ⁊ colorata.
Sapiētia vero et ſapiēs eſt. Et qm̄ quecū
q̄ anima participatione ſapientie fit ſapi-
ens: ſi rurſus deſipiat: manet tñ in ſe ſapiē
tia. Nec cū anima fuerit in ſtulticiā cōmu-
tata illa mutatur: non ita eſt in eo qui ex ea
fit ſapiēs: queadmodū candor in corpore
quod ex illo cādidū eſt. Cū eīm corpus in
aliud colorē fuerit mutatū: nō manebit cā-
dor ille: ꝫ omnino eſſe deſinet. Q᷑ ſi ⁊ pat᷑
qui genuit ſapientiā ex ea fit ſapiens: neq̄
hoc eſt illi eſſe qđ ſapere: qualitas eius eſt
filius nō proles eius: ⁊ nō ibi erit iam ſum-
ma ſimplicitas. Sed abſit vt ita ſit: q꞉ vere
ibi eſt ſumme ſimplex eſſentia: hoc ergo eſt
ibi eſſe qđ ſapere. Q᷑ ſi hoc eſt ibi eē quod
ſapere: nō p̄ illam ſapientiā quā genuit ſa-
piens eſt pater: alioquin nō ipe illā: ꝫ illa
eū genuit. Quid eīm aliud dicimus cū di-
cimus hoc illi eſt eē qđ ſapere: niſi eo eſt q̄
ſapiens eſt. Quapropter que cauſa illi eſt
vt ſapiēs ſit: ipa illi cauſa eſt vt ſit: p̄inde ſi
ſapiētia quā genuit cauſa illi eſt vt ſapiēs
ſit: etiā vt ſit: ipa illi cauſa eſt. Quod fieri

nō poteſt: niſi gignēdo eum aut faciendo. Sed neq; genitricē neq; cōditricē patrꝭ vllo modo quiſq; dixerit ſapiētiā. Quid eīn eſt inſanius? Ergo ⁊ pater ipa ſapiētia eſt. Et ita dicitur filius ſapientia patris: quomodo dicit lumē patris: id eſt vt queādmodū lumē de lumine: ⁊ vtrūq; vnū lumē: ſic intelligat ſapiētia de ſapiētia: ⁊ vtrunq; vna ſapientia: ergo ⁊ vna eſſentia: quia h eſt ibi eſſe qđ ſape. Qđ eīn ē ſapiētie ſape: ⁊ potētie poſſe ⁊ eternitati eternam eſſe: iuſticie iuſtam eſſe: magnitudini magnā eſſe hoc eſt eſſentie ipm eſſe. Et quia in illa ſimplicitate nō eſt aliud ſape q̄ eē: eadē ibi ſapiētia que eſſentia.

Ea que patris et filij eſſentiam ſignificant non eſſe relatiua: quia quicq̄d ad ſe non ad aliquid dicit ſimul ambo ſunt. Ca. ii

Pater igitur ⁊ filius ſimul vna eſſentia: ⁊ vna magnitudo: ⁊ vna veritas: ⁊ vna ſapiētia. Sed nō pater ⁊ filius ſimul ambo vnū verbū: q2 nō ſimul ambo vnus filius. Sicut eīn filius ad patrē refertur: nō ad ſeipm dicit: ita ⁊ verbuȝ ad eū cuius verbū eſt refertur cum dicitur verbū. Eo quippe filius quo verbum: ⁊ eo verbū quo filius. Qm̄ igitur pater ⁊ filius ſimul nō vtiq; vnus filius: ꝯſequēs eſt: vt pater ⁊ filius ſimul nō ambo vnū verbum. Et propterea nō eo verbum quo ſapiētia: q2 verbū nō ad ſe dicitur: ſ tantuȝ relatiue ad eū cuius vbuȝ eſt: ſicut filius ad patrē: Sapiētia vo eo quo eſſentia. Et ideo quia vna eſſentia: vna ſapiētia. Quoniaȝ vero ⁊ verbū ſapientia eſt: ſ nō eo verbū quo ſapientia. Verbū eīn relatiue: ſapiētia eſſentialiter intelligitur: id dici accipimus cum dicit verbum: ac ſi dicatur nata ſapientia: vt ſit ⁊ filius ⁊ imago. Et hec duo cū dicūtur: id eſt nata ſapiētia in vno eoꝝ eo q̄ nata eſt ⁊ verbū ⁊ imago ⁊ filius intelligat: ⁊ in his omnibus nominibus nō oſtēdatur eſſentia: q2 relatiue dicunt. At in altero qđ eſt ſapiētia: quoniam ⁊ ad ſe dicitur: ſeipa enim ſapiens eſt: etiam eſſentia demonſtretur: ⁊ hoc eius eē quod ſape. Unde pater ⁊ filius ſimul vna ſapiētia: quia vna eſſentia: ⁊ ſigillatim ſapientia de ſapientia: ſicut eſſentia de eſſentia. Quapropter nō quia pater nō eſt filius: ⁊ filius nō eſt pater: aut ille ingenitus: ille aūt genitus: ideo nō vna eſſentia: quia his nominibus relatiua eoꝝ oſtendunt. Uterq; aūt ſimul vna ſapiētia: ⁊ vna eſſentia: vbi hoc eſt eſſe qđ ſape: nō aūt ſimul vterq; verbuȝ aut filius: q2 nō h eſt eſſe qđ verbū: aut filiū eſſe: ſicut iā ſatis oſtendimus iſta relatiue dici.

De ſapiētia a deo genita vel creata. Capitulū. iii

Cur ergo in ſcripturis nūq; fere de ſapiētia quicq; dicitur: niſi vt oſtēdatur a deo genita vel creata: genita ſcȝ ꝑ quā facta ſunt omnia: creata vero vel facta: ſicut in hominib9 cū ad eā que nō creata ⁊ facta: ſ genita eſt cōuertunt ⁊ illuſtrant. In ipis eīn fit aliquid qđ vocet eorum ſapiētia: vel illud ſcripturis ꝓnunciātibus aut narrantib9 qđ verbū caro fa- Joh.j
ctū eſt ⁊ habitauit in nobis: hoc mō enim xp̄us facta ſapiētia eſt: quia factus eſt homo. An ꝓpterea nō loquit in illis libris ſapiētia: vel de illa dicit aliquid: niſi q̄ eā de deo natam oſtēdat: aut factā: q̄uis ſit ⁊ pater ipe ſapiētia: quia illa nobis ſapiētia cōmēdanda erat ⁊ imitanda: cui9 imitatione formamur. Pater eīn eā dicit vt verbū ei9 ſit: nō quō ꝓfertur ex ore verbū ſonās: aut ante ꝓnunciationē cogitatur. Spacijs eīn tpm hoc cōpletur: illud aūt eternū eſt: ⁊ illuminādo dicit nobis ⁊ de ſe ⁊ de patre: qđ
dicendum eſt hoībus. Ideoq; ait: Nemo Math.xj
nouit filiū niſi pater: ⁊ nemo nouit patrem niſi filius: ⁊ cui voluerit filius reuelare: q2 ꝑ filium reuelat pater: id ē ꝑ verbū ſuū. Si eīn hoc verbū quod nos proferim9 tpale ⁊ tranſitoriuȝ: ⁊ ſeipm oſtēdit: ⁊ illud de quo
loquimur: quātomagis verbū dei: ꝑ quod Joh.j
facta ſunt oīa: quod ita oſtēdit patrē ſicuti eſt pater: q2 ⁊ ipm ita eſt: ⁊ hoc eſt qđ pater ſcđm quod ſapiētia eſt ⁊ eſſentia: nam ſecundū q̄ verbuȝ: non hoc eſt qđ pater: q2 verbum nō eſt pater: ⁊ verbum relatiue dicitur ſicut filius: quod vtiq; non pater. Et ideo xp̄us virtus ⁊ ſapientia dei: q2 de patre virtute ⁊ ſapiētia: etiā ipe virtus ⁊ ſapientia eſt: ſicut lumē dei de patre lumine: et fons vite apud deū patrē: vtiq; fontē vite.
Qm̄ apud te inquit ꝓpheta: eſt fons vite: Ps.35
⁊ in lumine tuo videbim9 lumē: q2 ſicut pa
ter habet vitā in ſemetipo: ſic dedit filio ha Joh.5
bere vitam in ſemetipo: ⁊ erat lumē veruȝ Ibidem.j
quod illuminat omnē hominē venientē in hunc mundū: ⁊ lumen hoc vbū erat apud
deū: ſed ⁊ deus erat verbū. Deus autē lu- j.Joh.j
men eſt: ⁊ tenebre in eo nō ſunt vlle: lumen vero nō corpale ſ ſpiritale. Neq; ita ſpiritale vt illuminatiōe factū ſit: queādmoduȝ

Math.5 dictū eſt apoſtolis: Uos eſtis lumen mun-
di: ſ; lumen quod illuminat omnē hominē:
ea ipa ⁊ ſumma ſapiētia deus: vnde nunc
agimus. Sapientia vero filius de ſapien-
tia patre: ſicut lumen de lumine: ⁊ deus de
deo: vt ⁊ ſingulus pater lumē: ⁊ ſingulus fi
lius lumen: ⁊ ſingulus pater deus: ⁊ ſingu
lus filius deus: ergo ⁊ ſingulus pater ſapi
entia: ⁊ ſingulus fili⁹ ſapiētia. Et ſic vtrūq;
ſimul vnū lumen: ⁊ vnus deus: ſic vtrunq;
j.Cor.j vna ſapiētia. Sʒ filius factus eſt nobis ſa-
piētia a deo: ⁊ iuſticia ⁊ ſanctificatio: q2 tē-
poraliter nos ad illum cōuertimur: id ē ex
aliquo tempore: vt cū illo maneam⁹ in eter
Joh.j num. Et ipe ex quodā tempore verbū caro
factū eſt: ⁊ habitauit in nobis. Propterea
igit cū ꝓnunciaꝫ in ſcripturis aut narratur
aliquid de ſapientia ſiue dicēte ipa: ſiue cū
de illa dicitur: filius nobis potiſſimū inſi-
nuaꝫ. Cuius imaginis exemplo ⁊ nos nō
diſcedamus a deo: q2 ⁊ nos imago dei ſu-
mus. Nō quidem equalis: facta quippe a
patre p filium: nō nata de patre: ſicut illa.
Et nos quia illuminamur lumine: illa ve-
ro quia lumē illuminans: ⁊ ideo illa ſine ex
emplo nobis exēplum eſt. Neq; eñ imita-
tur precedentē aliquē ad patrē a quo nun
q̄ eſt oīno ſeparabilis: quia idipm̄ ē quod
ille de quo eſt. Nos aūt nitentes imitamur
manentē: ⁊ ſequimur ſtantē. Et in ipo am-
bulantes tendimus ad ipm̄: q2 factus ē no
bis via tēporalis p humilitatē: que māſio
nobis eterna eſt p diuinitatē. Quoniā q̄p-
pe ſpiritibus mūdis intellectualib⁹ qui ſu-
perbia nō lapſi ſunt: in forma dei: ⁊ deo eq̄
lis ⁊ deus pbet exēplum: vt ſe idē exēpluʒ
redeundi etiā lapſo pberet homini: qui ꝓp-
ter immūdiciam peccatorū penāq; morta
Phil.2 litatis deum videre nō poterat: ſemetipm̄
exinaniuit: nō mutando diuinitatē ſuaʒ: ſ;
noſtram mutabilitatē aſſumēdo: ⁊ formaʒ
j.Thes.j ſerui accipiens: venit ad nos in hunc mun
Joh.j dum: qui in hoc mundo erat: quia mūdus
p eū factus eſt: vt exēplum ſurſum videnti
bus deū: exēplum deorſum mirātibus ho-
minē. Exemplū ſanis ad pmanenduʒ: ex-
emplum infirmis ad cōualeſcendū: exem-
plum morituris ad nō timendū: exempluʒ
mortuis ad reſurgēdū eſſet: in omnib⁹ ipe
Colo.j primatū tenens. Quia eñ homo ad beati
tudinē ſequi nō debebat niſi deum: ⁊ ſenti
re non poterat deū: ſequēdo deum homi-
nem factuʒ ſequeretur ſimul: ⁊ quē ſentire
poterat ⁊ quē ſequi deberet. Amemus er-
go eum ⁊ inhereamus illi: caritate diffuſa Roma.5
in cordibus noſtris p ſpiritū ſanctū qui da
tus eſt nobis. Non igiꝫ mirū ſi propter ex
emplū qđ nobis vt reformaremur ad ima-
ginē dei prebet imago equalis patri: cū de
ſapiētia ſcriptura loquiꝫ: de filio loquitur
quē ſequimur viuēdo ſapienter: q̄uis ⁊ pa
ter ſit ſapiētia ſicut lumē ⁊ de⁹. Spiritus q3
ſanctus ſiue ſūma caritas vtrūq; ꝯiungēs
noſq; ſubiungēs. Quod ideo nō indigne
diciꝫ q2 ſcriptuʒ eſt: Deus caritas eſt: quō j.Joh.4
nō eſt etiā ſapientia: cū ſit lumē: qm̄ deus
lumen eſt: ſiue ergo hoc modo ſiue alio nō
eſſentia ſpūſſancti ſigillatim ac ꝓprie nomi
nāda ē eſt qm̄ de⁹ eſt: vtiq; lumē eſt. Et qm̄
lumen eſt: vtiq; ſapiētia eſt. Deum aūt eē
ſpiritū ſanctū: ſcriptura clamat apud apo-
ſtolū qui dicit: Neſcitis q2 templū dei eſtis: j.Cor.3
ſtatimq; ſubijcit: Et ſpūs dei habitat in vo
bis. Deus eñ habitat in templo ſuo. Nō
eñ tanq̄ miniſter habitat ſpirit⁹ dei in tē-
plo dei: cū alio loco euidētius dicat: Neſci j.Cor.6
tis q2 corpora veſtra tēplū in vobis eſt ſpi
ritusſancti quē habetis a deo: ⁊ nō eſtis ve
ſtri: empti eñ eſtis pcio magno: glorifica-
te ⁊ portate deū in corpe veſtro. Quid eſt
aūt ſapientia niſi lumē ſpiritale ⁊ incōmu-
tabile? Eſt eñ ⁊ ſol iſte lumē ſ; corpale ē: ⁊
ſpiritaꝫ creatura lumē: ſ; nō incōmutabile.
Lumen ergo pater: lumen filius: lumē ſpi-
ritusſanctus. Simul autē nō tria lumina: ſ;
vnū lumen. Et ideo ſapientia pater: ſapiē
tia filius: ſapiētia ſpiritusſanct⁹: ⁊ ſimul nō
tres ſapientie: ſ; vna ſapientia: ⁊ quia hoc
eſt ibi eſſe quod ſape: vna eſſentia pater ⁊
filius ⁊ ſpiritusſanct⁹. Nec aliud eſt ibi eſſe
q̄ deū eſſe. Unus ergo deus: pater ⁊ fili⁹ ⁊
ſpiritusſanctus.

¶ Quid vel a grecis vel a latinis neceſſe fuerit dici de ineffabili trinitate. ¶ Ca. iiii

ITaq; loquēdi cauſa de ineffabili-
bus vt fari aliquo modo poſſim⁹
qđ effari nullomō poſſum⁹: dictū
eſt a noſtris greci vna eſſentia: tres ſubſtā-
tie: a latinis aūt vna eſſentia vel ſubſtātia:
tres pſone: quia ſicut iam diximus: nō ali-
ter in ſermone noſtro: id eſt latino eſſentia
q̄ ſubſtātia ſolet intelligi. Et dū intelligaꝫ
ſaltē in enigmate qđ dicit: placuit ita dici
vt diceretꝫ aliquid cū quereretꝫ qđ tria ſint:
q̄ tria eē fides vera ꝓnūciat: cū ⁊ patrē nō
dicit eſſe filiū: ⁊ ſpiritūſanctū qđ eſt donuʒ
dei nec patrē dicit eſſe nec filium. Cū ergo

querit quid tria: vel q̄d tres: ꝯferimus nos
ad inueniendū aliq̄d ſpeciale vel generale
nomen quo cōplectamur hec tria: neq; oc
currit animo qꝛ excedit ſupeminētia diui-
nitatis vſitati eloquij facultatē. Verius em̄
cogitat deus q̄ꝫ dicitur: et verius eſt q̄ꝫ cogi-
tat. Cū em̄ dicimus: nō eundē eſſe iacob
qui eſt abraā: iſaac aūt nec abraā eſſe nec
iacob: tres eſſe vtiq; fatemur abraā iſaac et
iacob. Sed cū querit quid tres: reſpondē-
mus tres hoīes: nomine ſpeciali eos plu-
raliter appellantes: generali aūt ſi dicam⁹
tria aīalia: homo em̄ ſicut veteres diffinie-
runt: animal eſt rationale: mortale. Aut ſi-
cut ſcripture noſtre loqui ſolent: tres aīas
cū a parte meliore totū appellari placet: id
eſt ab anima: cū corpus et anima ſit tot⁹ ho
mo. Ita quippe dictū eſt in egyptū deſcen
diſſe cū iacob animas ſeptuagintaquinq;:
ꝓ tot hominibus. Itē cū dicimus equum
tuū nō eū eſſe qui me⁹ eſt: et tertiū alicuius
alterius: nec meū eſſe nec tuū: fatemur tres
eſſe. Et interrogāti quid tres: reſpondem⁹
tres equos nomine ſpeciali: generali autē
tria animalia. Itē cū dicim⁹ bouē non eſſe
equū: canē vero nec bouē eſſe nec equū:
tria quedā dicimus: et ꝑcūctantib⁹ q̄d tria:
nō iā ſpeciale nomīe dicimus tres equos:
aut tres boues: aut tres canes: quia nō ea-
dē ſpecie continētur: ſꝫ generali tria aīalia:
ſiue ſuperiore genere tres ſubſtantias: vel
tres creaturas: vel tres naturas. Quecūq;
aūt plurali numero enūciant: ſpecialr̄ vno
nomine etiā generaliter enūciari poſſunt.
Nō aūt oīa que generalr̄ vno nomine ap-
pellant etiā ſpecialiter appellare vno nomi
ne poſſum⁹. Nā tres equos q̄d eſt nomen
ſpeciale: etiā animalia tria dicimus. Equū
vero et bouē: et canē: animalia tria tm̄ dici-
mus vel ſubſtātias que ſunt generalia no-
mina: et ſi q̄d aliud de his generaliter dici
pōt. Tres vero equos: aut boues: aut ca-
nes: q̄ ſpecialia vocabula ſūt: nō ea poſſu-
mus dicē. Ea q̄ppe vno nomine q̄ꝫuis plu
ralr̄ enūciam⁹: que cōiter habent illud q̄d
eo noīe ſignificat. Abraā q̄ppe et iſaac et ia-
cob: cōe habēt id q̄d eſt homo: Itaq; dicū
tur tres homies. Equus q̄ꝫ et bos et canis:
cōmune habent id q̄d eſt animal. Dicunt
ergo tria animalia. Ita tres aliquas lau-
ros: etiā tres arbores dicimus: laurū vero
et murtū: et oleam: tm̄ tres arbores vel tres
ſubſtantias: aut tres naturas: atq; ita tres
lapides: etiā tria corpora: lapidem vero et
lignum et ferrum: tantū tria corpora: vel ſi
quo etiā ſupiore generali nomine dici poſ-
ſunt. Pater ḡ et filius et ſpiritusſanct⁹ qm̄
tres ſunt: queram⁹ quid tres ſūt: et quid cō
mune habeant. Nō em̄ cōmune illis eſt id
q̄d pater eſt: vt inuicē ſibi ſint patres: ſicut
amici: cū relatiue ad alterutrum dicantur:
poſſunt dici tres amici q̄ꝛ inuicem ſibi ſunt.
Non aūt hoc ibi: qꝛ tantū pater ibi pater:
nec duorū pater: ſed vnici filij. Nec tres fi-
lij: cū pater ibi nō ſit filius nec ſpiritusſanc
tus. Nec tres ſpiritusſancti: qꝛ et ſpūſſanc-
tus ꝓpria ſignificatione qua etiā donum
dei dicit nec pater nec filius. Quid igitur
tres: Si enī tres pſone: cōmune eſt eis id
quod pſona eſt: ergo ſpeciale hoc: aut ge-
nerale nomē eſt eis: ſi ꝯſuetudinē loquēdi
reſpicim⁹. Sed vbi eſt nature nulla diuer-
ſitas: ita ibi generaliter enunciātur aliqua
plura vt etiā ſpecialiter enunciari poſſint.
Nature em̄ differētia facit: vt laurus et mir
tus: et olea: aut equus: aut bos: aut canis:
nō dicant ſpeciali nomine: iſte tres lauri:
aut illi tres boues: ſꝫ generali: vt iſte tres ar
bores: et illa tria animalia. Hic vō vbi nul
la eſt eſſentie diuerſitas: oportet vt ſpecia-
le nomē habeant hec tria: quod tamē non
inuenitur. Nam pſona generale nomē eſt:
intantū vt etiā homo poſſit hoc dici: cū tm̄
interſit inter hominē et deū. Deinde in ipo
generali vocabulo: ſi propterea dicimus
tres pſonas: quia cōmune eſt eis id quod
pſona ē. Alioquin nullo modo poſſunt ita
dici: queadmodū nō dicuntur tres filij: qꝛ
non cōmune eſt eis id quod eſt filius: cur
non etiā tres deos dicimus: certe em̄ quia
pater pſona: et filius pſona: et ſpūſſanctus
pſona: ideo tres pſone. Quia ergo pat̄ de-
us: et filius deus: et ſpiritusſanctus de⁹: cur
nō tres dij: Aut qm̄ propter ineffabilē cō-
iunctionē hec tria ſimul vnus deus: cur nō
etiā vna pſona: vt ita nō poſſimus dicere
tres pſonas: q̄ꝫuis ſingulam quāq; appel-
lemus pſonam: quē admodum non poſſu
mus dicere tres deos: q̄ꝫuis quēq; ſingulū
appellemus deū: ſiue patrem: ſiue filium: ſi-
ue ſpiritūſanctū. An quia ſcriptura nō di-
cit tres deos: ſed nec tres pſonas alicubi
ſcripturā cōmemorare inuenim⁹. An quia
nec tres: nec vnam pſonā ſcriptura dicit
hec tria. Legimus em̄ pſonam domini: nō
pſonam dominum: propterea licuit loquē
di et diſputādi neceſſitate tres pſonas dice
re: non quia ſcriptura dicit: ſed qꝛ ſcriptu-

ra nõ cõtradicit. Si aũt diceremus tres de
Deut. 6 os: ꝯtradiceret ſcriptura dicẽs: Audi iſra-
el: dñs deus tuus deus vnus eſt. Cur ergo
⁊ tres eſſentias nõ licet dicere: qꝺ ſimiliter
ſcriptura ſicut nõ dicit: ita nec cõtradicit.
Nam eẽntia ſi ſpeciale nomen eſt cõmune
tribꝰ: cur nõ dicanꝛ tres eſſentie: ſicut abra
am iſaac ⁊ iacob: tres hoies: qꝛ homo ſpe-
ciale nomẽ eſt cõmune omnibus hoibus.
Si autẽ ſpeciale nomen nõ eſt eẽntia ꝫ ge-
nerale: qꝛ homo ⁊ pecus ⁊ arbor ⁊ ſidus ⁊
angelus dicitur eẽntia: cur nõ dicũtur iſte
tres eſſentie: ſicut tres equi dicunꝛ tria ani
malia: ⁊ tres lauri dicuntur tres arbores: ⁊
tres lapides tria corpora: Aut ſi ꝓpter vni
tatem trinitatis nõ dicuntur tres eſſentie ꝫ
vna eſſentia: cur non ꝓpter eandẽ vnitatẽ
non dicũtur tres ſubſtantie: vel perſone: ꝫ
vna ſubſtãtia ⁊ vna ꝑſona: Qꝛ enim eſt il-
lis cõmune nomẽ eſſentie: ita vt ſingulus
quiſqꝫ dicaꝛ eẽntia: tam illis cõmune ẽ vel
ſubſtãtie vel ꝑſone vocabulũ. Quod eniꝫ
de ꝑſonis ſcd̃m noſtrã: hoc de ſubſtantijs
ſꝫm grecorũ conſuetudinẽ ea que diximus
oportet intelligi. Sic eñ dicũt illi tres ſub
ſtantias vnã eẽntiam: queãdmodũ nos di
cimus tres ꝑſonas: vnã eſſentiam vel ſub-
ſtantiaꝫ. Quid igiꝛ reſtat: niſi vt fateamur
loquendi neceſſitate parta hec vocabula:
cũ opus eſſet copioſa diſputatione aduer-
ſum inſidias vel errores hereticorũ: Cum
eñ conareꝛ humana inopia loquẽdo ꝓfer
re ad hominũ ſenſus: qꝺ in ſecretario men
tis ꝓ captu tenet: de dño deo creatore ſuo:
ſiue ꝑ piã fidem: ſiue ꝑ qualemcũqꝫ intelli
gentiã: timuit dicere tres eẽntias: ne intelli
gereꝛ in illa ſũma eq̃litate vlla diuerſitas.
Rurſus nõ eẽ tria quedã: nõ poterat dice
re qꝺ ſabellius: qꝛ dixit: in hereſim lapſus
eſt. Certiſſime q̃ppe ⁊ de ſcripturis cogno-
ſciꝛ qꝺ pie credendum eſt: ⁊ aſpectu mẽtis
ndubitata ꝑceptione ꝑſtringiꝛ: ⁊ patrẽ eẽ
⁊ filiũ ⁊ ſpiritumſanctũ: nec eũdẽ filiuꝫ eſſe
qui pater eſt: nec ſpiritũſanctũ eundẽ pa-
trem eſſe vel filium. Queſiuit quid tria di-
ceret: ⁊ dixit ſubſtantias ſiue ꝑſonas: qui-
bus nominibus nõ diuerſitatẽ intelligi vo
luit: ꝫ ſingularitatẽ voluit: vt non ſoluꝫ ibi
vnitas intelligatur: ex eo ꝙ diciꝛ vna eẽn-
tia: ſed ⁊ trinitas: ex eo ꝙ dicũtur tres ſub-
ſtãtie vel ꝑſone. Nam ſi hoc eſt deo eſſe qꝺ
ſubſiſtere: ita nõ erant dicende tres ſubſtã
tie: vt nõ dicuntur tres eſſentie: queãdmo-
dũ qꝛ hoc eſt deo eſſe qꝺ ſapẽ: ſicut nõ tres
eſſentias: ita nec tres ſapientias dicimus.
Sic eñ qꝛ hoc illi eſt deũ eẽ qꝺ eſt eẽ: tam
tres eſſentias q̃ꝫ tres deos dici fas nõ eſt.
Si aũt aliud eſt deo eſſe: aliud ſubſiſtere:
ſicut aliud deo eſſe: aliud patrem eſſe vel
dñm eſſe: quod eñ eſt ad ſe diciꝛ: pater au
tẽ ad filiũ: ⁊ dñs ad ſeruientẽ creaturã dici
tur: relatiue ergo ſubſiſtit: ſicut relatiue gi-
gnit: ⁊ relatiue dñatur. Ita iam ſubſtantia
nõ erit ſubſtãtia: qꝛ relatiuum erit. Sic eñ
ab eo qꝺ eſt eſſe appellaꝛ eſſentia: ita ab eo
qꝺ eſt ſubſiſtere ſubſtantiã dicimus. Ab-
ſurdũ eſt aũt: vt ſubſtantia relatiue dicaꝛ.
Omnis eñ res ad ſeipam ſubſiſtit: quan-
tomagis deus. Si tamen dignũ eſt: vt de-
us dicatur ſubſiſtere.

De ſubſtantia ⁊ eſſentia.

Ca. V

De his eñ rebus recte intelligitur:
in quibus ſubiectis: ſunt ea que in
aliquo ſubiecto eſſe dicũtur: ſicut
color aut forma in corpore. Corpus eñ ſꝫ
ſiſtit: ⁊ ideo ſubſtantia eſt. Illa vero in ſub
ſiſtente atqꝫ ſubiecto corꝑe: que nõ ſubſtã
tie ſunt: ꝫ in ſubſtãtia: ⁊ ideo ſi eſſe deſinat:
vel ille color: vel illa forma: nõ adimũt cor
pori eſſe corpus: quia nõ hoc ei eſt eſſe: qꝺ
illam vel illam formã coloremve retinere.
Res vero mutabiles neqꝫ ſimplices pro-
prie dicuntur ſubſtantie. Deus aũt ſi ſub-
ſiſtit vt ſubſtantia ꝓprie dici poſſit: ineſt in
eo aliq̇d tãqꝫ in ſubiecto: ⁊ nõ eſt ſimplex:
cui hoc ſit eſſe quod illi eſt: ⁊ quicq̇d aliud
de illo ad illum dicitur: ſicut magnus: om-
nipotẽs: bonus: ⁊ ſi quid huiuſmõi de deo
nõ incõgrue dicitur. Nefas eſt autẽ dicere
vt ſubſiſtat: ⁊ ſubſit deus bonitati ſue: atqꝫ
illa bonitas nõ ſubſtantia ſit vel potius eſ
ſentia: neqꝫ ipe deus ſit bonitas ſua: ꝫ in il
lo ſit tanqꝫ in ſubiecto. Unde manifeſtum
eſt deũ abuſiue ſubſtantiã vocari: vt nomi
ne vſitatiore intelligaꝛ eſſentia: quod vere
⁊ ꝓprie diciꝛ: ita vt fortaſſe ſolũ deum dici
oporteat eſſentiam. Eſt eñ vere ſolus: qui
incõmutabilis eſt: idqꝫ nomen ſuũ famulo
ſuo moyſi enũciauit: cũ ait: Ego ſum q̇ ſũ. Exo. 3
Et dices ad eos: qui eſt miſit me ad vos.
Sꝫ tamẽ ſiue eẽntia dicatur qꝺ ꝓprie dici-
tur: ſiue ſubſtantia qꝺ abuſiue: vtrũqꝫ ad
ſe dicitur: nõ relatiue ad aliq̇d. Unde hoc
eſt deo eſſe quod ſubſiſtere: ⁊ ideo ſi vna eſ
ſentia trinitas: vna etiã ſubſtãtia: fortaſſis
igitur cõmodius dicuntur tres perſone: q̃ꝫ
tres ſubſtantie.

De tribus perſonis vnius eſſen
tie. Ca. VI

SEd ne vobis videar ſuffragari: ſꝫ
quoqꝫ requiramus. Quã q̃ illi ſi
vellent ſicut dicunt tres ſubſtanti
as: tres hypoſtaſes: poſſent dicere tres per
ſonas: tria proſopa. Illud aũt maluerũt:
quod forte ſm lingue ſue conſuetudinẽ ap
tius diceretur. Nãqꝫ ⁊ in pſonis eadẽ ra
tio eſt. Non eñ aliud eſt deo eſſe: aliud p
ſonã eſſe: ſed oĩno idem. Nam ſi eſſe ad ſe
dicitur: perſona vero relatiue: ſic dicamus
tres pſonas patrẽ ⁊ filiũ ⁊ ſpiritumſanctũ:
queadmodũ dicũtur aliqui tres amici: aut
tres ꝓpinqui: aut tres vicini: ꝙ ſint adinui
cem: nõ ꝙ vnuſquiſqꝫ eorum ſit ad ſeipm̃.
Quapropter quilibet ex eis amicus eſt du
orũ ceterorum: aut ꝓpinquus: aut vicin⁹:
qꝛ hec nomina relatiuam ſignificationẽ ha
bent. Quid ergo nõ placet vt dicam⁹ pa
trem perſonã eſſe filij ⁊ ſpiritusſancti: aut fi
lium perſonã eſſe patris ⁊ ſpiritusſancti: aut
ſpiritũ ſanctũ perſonã eſſe patris ⁊ filij: Sꝫ
neqꝫ perſona ita dici alicubi ſolet: neqꝫ in
hac trinitate cum dicimus perſonã patris:
aliud dicimus qꝫ ſubſtantiã patris. Quo
circa vt ſubſtantia patris ipe pater eſt: nõ
quo pater eſt: ſed quo eſt: ita ⁊ pſona patris
nõ aliud qꝫ ipe pater eſt: ad ſe quippe dici
tur pſona: nõ ad filiuꝫ: vel ſpiritũſanctuꝫ:
ſicut ad ſe dicitur deus: ⁊ magnus: ⁊ bon⁹:
⁊ iuſtus: ⁊ ſi quid aliud huiuſmõi. Et quẽ
admodũ hoc illi eſt eẽ qđ deũ eſſe: qđ mag
nũ: qđ bonũ eẽ: ita hoc illi eſt eẽ: qđ perſo
nam eſſe. Cur ergo non hec tria ſimul vnã
pſonã dicim⁹: ſicut vnã eſſentiã ⁊ vnũ deũ:
ſed tres dicimus pſonas: cũ tres deos: aut
tres eſſentias nõ dicamus: niſi qꝛ volum⁹:
vel vnũ aliquod vocabulũ ſeruire huic ſi
gnificationi qua intelligit trinitas: ne om
nino taceremus interrogãti: quid tres: cuꝫ
tres eſſe fateremur? Nam ſi genus eſt eſſen
tia: ſpecies aũt ſubſtãtia ſiue pſona: vt nõ
nulli ſentiunt: omitto illud quod iam dixi:
oportere appellare tres eſſentias: vt appel
lant tres ſubſtãtie vel pſone: ſicut appellã
tur tres equi eadẽqꝫ aĩalia tria: cũ ſit ſpeci
es equ⁹: animal gen⁹. Neqꝫ eñ ſpecies ibi
pluraliter dicta eſt: ⁊ genus ſingulariter: tã
qꝫ diceretur tres equi vnũ animal: ſed ſicut
tres equi ſpeciali nomine: ita tria animalia
generali nomine. Qꝛ ſi dicũt ſubſtãtie: vel
pſone nomine nõ ſpeciẽ ſignificari: ſed ali
quid ſingulare atqꝫ indiuiduũ: vt ſubſtan
tia vel pſona: nõ ita dicat ſicut dicit homo
quod cõmune eſt oĩbus hoĩbus. Sed quõ
dicitur hic homo: velut abraam: velut iſa
ac: velut iacob: vel ſi quis alius qui etiã di
gito pſens demõſtrari poſſit: ſic quoqꝫ illos
eadẽ ratio ꝯſequet. Sicut eñ dicunt abra
am iſaac ⁊ iacob tria indiuidua: ita tres ho
mines: ⁊ tres anime. Cur ğ pater ⁊ filius ⁊
ſpiritusſanctus: ſi ſm genus ⁊ ſpeciẽ ⁊ indi
uiduũ etiã iſta differimus: nõ ita dicuntur
tres eẽntie vt tres ſubſtantie ſeu pſone: ſed
hec vt dixi omitto. Illud dico: ſi eẽntia ge
nus eſt: vna eẽntia iam nõ habet ſpecies:
ſicut qꝛ genus eſt animal: vnũ aĩal iam nõ
habet ſpecies. Non ſunt ergo tres ſpecies
vnius eẽntie: pat̃ ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanct⁹.
Si aũt ſpẽs eſt eẽntia: ſicut ſpecies eſt ho
mo: tres vero ille quas appellam⁹ ſubſtan
tias ſiue pſonas: ſic eandẽ ſpeciẽ cõmuni
ter habent: queadmodũ abraam ⁊ iſaac et
iacob: ſpeciẽ que homo dicitur cõmuniter
habent: nõ ſicut homo ſubdiuidit in abra
am iſaac ⁊ iacob: ita vnus homo ⁊ in aliqs
ſingulos homines ſubdiuidi põt: oĩno eñ
nõ poteſt: qꝛ vnus homo iam ſingulus ho
mo eſt. Cur ergo vna eſſentia in tres ſub
ſtantias: vel pſonas ſubdiuidit? Nam ſi eſ
ſentia ſpecies eſt ſicut homo: ſic eſt vna eſ
ſentia ſicut vnus homo: an ſicut dicimus
aliquos tres hoĩes eiuſdẽ ſexus: eiuſdẽ tẽ
perationis corpis: eiuſdẽqꝫ animi vnã eſſe
naturã: tres eñ ſunt hoĩes: ſꝫ vna natura.
Sic etiã ibi dicim⁹ tres ſbſtãtias vnã eſſen
tiã: aut tres pſonas vnã ſbſtantiã vel eſſen
tiã. Hoc vero vtcunqꝫ ſimile eſt: qꝛ ⁊ vete
res q̃ latine locuti ſũt: añqꝫ haberẽt iſta no
mina: que nõdiu eſt vt in vſum venerunt:
id eſt eẽntiã vel ſubſtantiã ꝓ his naturã di
cebant. Nõ itaqꝫ ſecũdum genus ⁊ ſpeci
es iſta dicimus: ſed quaſi ſm cõmunẽ ean
demqꝫ materiem. Sicut ex eodem auro ſi fie
rent tres ſtatue: diceremꝰ tres ſtatuas vnũ
aurum: nec tamẽ diceremus genus aurũ:
ſpecies autẽ ſtatuas: nec aurũ ſpeciem: ſta
tuas vero indiuidua. Nulla quippe ſpeci
es indiuidua ſua tranſgreditur: vt aliquid
extra cõprehendat. Cũ eñ diffiniero quid
ſit homo: quod eſt nomen ſpeciale: ſinguli
quiqꝫ homines qui ſũt indiuidua eadẽ dif
finitione cõtinentur: nec aliquid ad eã ꝑti
net quod homo non ſit. Cũ vero aurũ dif
finiero: nõ ſole ſtatue ſi auree fuerint: ſed ⁊
anuli: ⁊ ſi quid aliud de auro fuerit ad au
rum pertinebit: ⁊ ſi nihil inde fiat: aurum

dicitur:qꝛ etiā ſi nō ſint auree: nō ideo nō
erūt ſtatue. Item nulla ſpecies excedit dif
finitionē generis ſui. Cū eñ diffiniero ani
mal:qm̄ generis huius ſpecies eſt equus:
omniſ equus animal eſt:nō aūt ſtatua ois
aurū eſt. Ideo ꝙuis in tribus ſtatuis au-
reis:recte dicamus tres ſtatuas vnū auꝝ:
nō tn̄ ita dicimus vt genus auruꝫ:ſpecies
vero ſtatuas itelligamus. Nec ſic ergo tri-
nitatē dicimus tres ꝑſonas vel ſubſtātias:
vnam eſſentiā ⁊ vnuꝫ deum: tanꝙ ex vna
materia tria quedā ſubſiſtāt: etiā ſi q̄cq̄d il
lud eſt:in his tribus explicatū ſit. Nō eniꝫ
aliquid aliud eius eſſentie eſt:preter iſtam
trinitatē:tamē tres ꝑſonas eiuſdē eſſentie
vel tres ꝑſonas vnā eſſentiā dicimus:tres
aūt ꝑſonas ex eadē eſſentia non dicimus:
quaſi aliud ibi ſit qd̄ eſſentia ē:aliud quod
ꝑſona:ſicut tres ſtatuas ex eodē auro poſ-
ſumus dicere. Aliud eñ illic eſt eſſe aurū:
aliud eſſe ſtatuas. Et cū dicunꝛ tres hoies
vna natura:vel tres hoies eiuſdē nature:
poſſunt etiā dici tres homines ex eadē na-
tura:qꝛ ex eadeꝫ natura:⁊ alij tres homies
pn̄t exiſtere. In illa vero eſſentia trinitatꝭ:
nullo mō alia q̄libet ꝑſona ex eadē eſſentia
pōt exiſtere. Deinde in hiſ rebus nō tm̄ eſt
vnus homo: quantū tres hoies ſimul. Et
plus ſunt aliq̄d hoies duo:ꝙ vnus homo.
Et in ſtatuis equalib⁹ plus auri eſt tres ſi-
mul:ꝙ ſingule ſtatue:⁊ minus auri eſt vna
ꝙ due. At in deo nō ita eſt. Nō eñ maioꝛ
eſſentia eſt pater ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanct⁹ ſi-
mul ꝙ ſolus pater aut fili⁹. Sed tres ſimul
ille ſubſtātie ſiue ꝑſone ſi ita dicende ſunt:
I.Cor.2 equales ſunt ſingulis:qd̄ aialis homo nō
ꝑcipit. Nō eñ poteſt cogitare niſi moles ⁊
ſpacia:vel minuta vel grandia volitātib⁹
in aio eius phātaſmatibus: tanꝙ imagini
bus corporum. Ex qua imundicia donec
purgeꝛ:credat in patrē ⁊ filiū ⁊ ſpiritūſanc
tum:vnū deum:ſolum:magnū:omnipotē
tem:bonū :iuſtū:miſericordē:omniū viſi-
biliū ⁊ inuiſibiliū conditorē: ⁊ quicq̄d de il
lo ꝑ hūana facultate digne vereꝙ dici po
teſt. Neꝙ cū audierit patrē ſolū deū: ſepa
ret inde filiuꝫ:aut ſpiritūſctm̄. Cū eo q̇ppe
ſolus deus:cū quo ⁊ vnus de⁹ eſt:qꝛ ⁊ fili-
um cū audimus ſolū deū ſine vlla ſepara-
tione patris aut ſpiritusſancti oportet acci
ꝑere:atꝙ ita dicat vnā eſſentiā:vt nō exiſti
met aliud alio vel mai⁹ vel melius: vel ex
aliq̄ parte diuerſū. Nō tn̄ vt pater ipſe ſit ⁊
filius:⁊ ſpūſſanct⁹:⁊ quicq̄d aliud ad alte-
rutrū ſingula dicunꝛ:ſicut verbū quod nō
dicitꝛ niſi filius:aut donū quod nō dicitur
niſi ſpūſſanct⁹:ꝓpter quod etiā pluralē nu
merū admittūt:ſicut in euangelio ſcriptuꝫ
eſt:Ego ⁊ pater vnū ſumus. Et vnū dixit: Joh.10
⁊ ſumus. Unū ſm eſſentiā qd̄ idē deus:ſu
mus ſcd̄m relatiuū:quod ille pater:hic fili
us. Aliqñ ⁊ tacetur vnitas eſſentie:⁊ ſola
pluraliter relatiua cōmemorantur. Venie Ibidē.14
mus ad eū ego ⁊ pater:⁊ habitabim⁹ apud
eū. Veniemus ⁊ habitabim⁹ pluralis nu-
merus eſt:qꝛ p̄dictū eſt:Ego ⁊ pater:id eſt
pater ⁊ fili⁹:que relatiue adinuicē dicunꝛ.
Aliqñ latenter oino:ſicut in geneſi: Faci- Gen.1
amus hominē ad imaginē ⁊ ſimilitudineꝫ
noſtrā. Et faciam⁹:⁊ noſtrā:pluraliter di-
ctū eſt:⁊ niſi ex relatiuiſ accipi nō pōt. Nō
eñ vt facerēt dij:aut ad imaginē ⁊ ſimilitu
dinē deoꝝ:ſed vt facerēt pater ⁊ filius ⁊ ſpi
ritusſanct⁹ ad imaginē pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſan
cti:vt ſubſiſteret homo imago dei. De⁹ au
tē trinitas. Sed quia nō omnino equalis
fiebat illa imago dei:tanꝙ nō ab illo nata:
ſed ab eo creata. Hui⁹ rei ſignificāde cau-
ſa ita imago eſt:vt ad imaginē ſit: id eſt nō
equaꝛ paritate: ſꝫ quadā ſimilitudine ac-
cedit. Non eñ locoꝝ interuallis:ſed ſimi-
litudine accedit ad deum:⁊ diſſimilitudi-
ne recedit ab eo. Sunt eñ qui ita diſting-
uunt:vt imaginē velint eſſe filium: hoiem
vero nō imaginē:ſed ad imaginē. Refel-
lit aūt eos apoſtolus dicēs: Vir quidē nō I.Cor.
debet velare caput:cum ſit imago ⁊ gloria
dei. Nō dixit ad imaginē:ſed imago. Que
tn̄ imago cū alibi dicitur: Ad imaginē:nō Gen.1
quaſi ad filiū dicitur:que imago equalis ē
patri:alioquin nō diceret ad imaginē no-
ſtrā. Quomodo eñ noſtram:cū filius ſo-
lius patris imago ſit:Sed ꝓpter imparem
vt diximus ſimilitudinē: dictus eſt homo
ad imaginē:⁊ ideo noſtrā: vt imago trini-
tatis eſſet homo: nō trinitati equalis ſicut
filius patri:ſed accedēs vt dictū eſt q̄dam
ſimilitudine:ſicut in diſtantibus ſignificaꝛ
quedā vicinitas:non loci:ſed cuiuſdā imi
tationis. Ad hoc enim eis ⁊ dicitꝛ: Refor- Rom.
mamini in nouitate mentis veſtre. Quib⁹
item dicit: Eſtote itaꝙ imitatores dei ſicut Eph.
filij cariſſimi. Nouo enim homini dicitur:
Qui renouatur in agnitionē dei: ſecundū Colo.
imaginē eius qui creauit eū. Aut ſi iā pla-
cet propter diſputādi neceſſitatē: etiaꝫ ex-
ceptis nominibus relatiuis pluralē nume-
rum admittē:vel vno nomine reſpōdeaꝛ:

cũ querit̃: q̃d tria: ⁊ dicere tres ſubſtãtias: ſiue tres pſonas: nulle moles aut interualla cogitent̃: nulla diſtãtia quãtulecũq3 diſſimilitudinis: aut vt intelligat̃ aliud alio vł paulo min⁹ quocũq3 mõ minus eſſe aliud alio põt: vt neq3 pſonar̃ ſit cõfuſio: nec talis diſtinctio qua ſit impar aliq̃d. Qđ ſi intellectu capi nõ põt: fide teneat̃: donec illuceſcat in cordibus ille: q̃ ait p̃ pphetã: Niſi credideritis nõ intelligetis.

¶ Explicit liber ſeptimus.

¶ Incipiũt capl'a libri octaui.

i ¶ De indifferenti magnitudine trinitatis: in qua non eſt plus ipa trinitas ſimul q̃3 ſingula queq3 pſona.

ij ¶ Qz de eſſentia veritatis que eſt trinitas deus: nihil corporeũ neq3 mutabile debeat cogitari.

iij ¶ De vero ⁊ ſummo ⁊ vno bono.

iiij ¶ De dilectione in deũ p̃ fidem.

v ¶ De ſacramẽto incarnationis dñi: et ſaluatoris noſtri ieſu chriſti.

vj ¶ Quid in ſctis q̃s ñ vidim⁹ diligam⁹.

vij ¶ De vera dilectione.

viij ¶ Qz qui fratrẽ diligit deũ diligat: qui amat ⁊ ipſa3 dilectionẽ que ex deo ⁊ deus eſt.

ix ¶ Qz ex ea forma qua diligitur iuſtus: diligatur deus: quia nõ põt ea q̃ dilectionẽ excitat forma nõ diligi: eadẽq3 ẽ deus: qz deus caritas eſt.

x ¶ De amãte ⁊ qđ amatur ⁊ amore.

¶ Aurelij auguſtini proemiũ in librum octauum.

DIximus alibi ea dici ppꝛie in illa trinitate diſtincte ad ſinglas perſonas pertinẽtia: que relatiue dicunt̃ ad inuicẽ: ſicut pater ⁊ filius ⁊ vtriuſq3 donũ ſpũſſanctus. Non eñ pater trinitas: aut fili⁹ trinitas: aut trinitas donũ. Qz vero ad ſe dicunt̃ ſinguli: nõ dici pluraliter tres: ſed vnã ipam trinitatẽ: ſicut deus pater: deus fili⁹: deus ſpũſ ſanctus. Et dñs pater: dñs filius: dñs ſpirituſſctũs. Et oĩpotens pater: oĩpotẽs filius: oĩpotens ſpũſſanctus. Nec tñ tres dij: aut tres dñi: aut tres oĩpotẽtes. Sz vn⁹ deus: dñs: oĩpotẽs: ipa trinitas: ⁊ quicq̃d aliud: nõ ad inuicẽ relatiue: ſed ad ſe ſinguli dicunt̃. Hoc eñ ſm eſſentia3 dicunt̃: qz h̃ eſt ibi eẽ: q₫ magnũ eẽ: q₫ bonũ eẽ: q₫ ſapiẽtẽ eẽ: ⁊ quicq̃d aliud ad ſe vnaqueq3 ibi pſona: vel ipſa trinitas dicit̃. Jdeoq3 dici tres pſonas: vel tres ſubſtantias: nõ vt aliq̃ intelligat̃ diuerſitas eſſentie: ſ3 vt vel vno aliquo vocabulo reſpõderi poſſit: cũ dicitur quid tres: vel q̃d tria: tantãq3 eſſe eq̃litate3 in ea trinitate: vt nõ ſolũ pater nõ ſit maioꝛ q̃3 filius: qđ attinet ad diuinitate3: ſed nec pater ⁊ fili⁹ ſimul maius aliq̃d ſint q̃3 ſpũſſanctus: aut ſingula queq3 pſona quelibet triũ: minus aliq̃d ſit q̃3 ipa trinitas. Dicta ſunt hec: ⁊ ſi ſepius verſando repetant̃: familiari⁹ quidẽ innoteſcũt. Sz ⁊ modus aliq̃s adhibẽdus eſt: deoq3 ſupplicãdũ deuotiſſima pietate: vt intellectũ aperiat: ⁊ ſtudiũ cõtentionis abſumat: quo poſſit mente cerni eſſentia veritatis: ſine vlla mole: ſine vlla mobilitate. Nũc itaq3 inquãtũ ipe adiuuat creatoꝛ mire miſericoꝛs: attẽdamus hec que mõ tã interioꝛa q̃3 ſupioꝛa tractabimus: cũ ſit eadẽ ſeruata illa regula: vt qđ intellectui nr̃o nõdũ eluxerit: a firmitate fidei nõ dimittatur.

¶ De indifferẽti magnitudine trinitatis in qua non eſt plus ipa trinitas ſimul q̃3 ſingula queq3 perſona. ¶ Ca. i

DIcimus eñ nõ eſſe in hac trinitate maius aliq̃d duas aut tres pſonas q̃3 vnã earũ: qđ nõ capit pſuetudo carnalis: nõ ob aliud niſi qz vera que creata ſũt ſentit vt põt: veritatẽ aũt ipam qua creata ſunt nõ põt intueri. Nã ſi poſſet: nullomõ eſſet lux iſta corpoꝛea manifeſtioꝛ q̃3 h̃ qđ diximus. Jn ſubſtãtia quippe veritat̃: qm̃ ſola vera eſt: nõ eſt maioꝛ aliqua: niſi q̃ verius eſt. Quicq̃d autẽ intelligibile atq3 incõmutabile eſt: nõ aliud alio verius eſt: qz eque incõmutabilit̃ eternũ eſt. Nec qđ ibi magnũ dicit̃: aliunde magnũ eſt: q̃3 eo qđ vere eſt. Quapropter vbi magnitudo ipa veritas eſt: quicq̃d plus habet magnitudinis: neceſſe ẽ vt plus habeat v̾itat̃. Quicq̃d ergo plus veritatis nõ habet: nõ habet plus etiã magnitudinis. Poꝛro quicquid plus habet veritatis: pfecto verius eſt: ſic maius eſt qđ plus habet magnitudinis: h̃ ergo ibi eſt maius qđ verius. Nõ aũt verius eſt pater ⁊ fili⁹ ſimul: q̃3 ſingulus pater: aut ſingulus filius. Nõ igitur maius aliq̃d vtrũq3 ſimul: q̃3 ſingulũ eoꝛũ. Et qm̃ eque vere eſt etiã ſpũſſanctus: nec pater ⁊ filius ſimul: maius aliquid eſt q̃3 ipe: qz nec verius eſt. Pater quoq3 ⁊ ſpirituſſanct⁹ ſimul: qm̃ veritate non ſuperant filium. Non eñ

veriꝰ ſunt: nec magnitudine ſuperāt. Atq; ita filius ⁊ ſpūſſanctꝰ ſimul: tā magnū aliq̇d ſunt: q̄ pater ſolus: qꝛ tā vere ſunt. Sic ⁊ ipa trinitas tā magnum eſt: q̄ vnaqueq; ibi ꝑſona. Nō eñ ibi maioꝛ eſt: q̄ verioꝛ nō eſt: vbi eſt ipſa veritas magnitudo. Quia in eſſentia veritatꝭ: hoc eſt verꝝ eē qḋ ē eſſe: ⁊ h̄ eſt eē qḋ eſt magnū eſſe: hoc ḡ magnū eſſe: qḋ verꝝ eſſe. Qḋ igitꝛ ibi eque verꝝ eſt: etiā eque magnū ſit: neceſſe eſt.

Q̄ꝛ de eẽntia veritatis q̄ eſt trinitas deꝰ nihil corporeū neq; mutabile debeat cogitari. Ca. II

In corporibꝰ aūt fieri pōt: vt eque verū ſit hoc aurū atq; illud: ſ; maius hoc ſit q̄ illud: qꝛ nō eadē ibi eſt magnitudo q̄ veritas. Aliudq; illi ē aurū eſſe: aliud magnū eſſe. Sic ⁊ i animi natura: ſꝫm ꝙ dicitur magnus animꝰ: nō ſꝫm hoc dicitꝛ verus animꝰ. Animū eñ verꝝ habet etiā qui nō eſt magnanimꝰ: q̄nquidem corꝑis ⁊ animi eẽntia: nō eſt ipius v̇itatis eſſentia: ſicut eſt trinitas deꝰ vnꝰ: ſolus: magnus: verus: verax: veritas. Quē ſi cogitare conamur quantū ſinit ⁊ donat: nullus cogitetꝛ ꝑ locoꝝ ſpacia cōtactus aut cōplexus: quaſi triū corpoꝝ nulla cōpago iuncture: ſicut tricorpem geryonē fabule ferūt: ſ; quicq̇d animo tale occurrerit: vt maiꝰ ſit in tribꝰ q̄ in ſingulis: minuſq; in vno q̄ in duobꝰ: ſine vlla dubitatōe reſpuatꝛ. Ita.n. reſpuitꝛ eſſe corporeū. In ſpiritalibus aūt: omne mutabile qḋ occurrerit nō putetꝛ deus. Nō eñ parue noticie ꝑs eſt: cū de ꝓfundo iſto in illā ſummitatē reſpiramꝰ: ſi antequā ſcire poſſumꝰ q̇d ſit deus: poſſumꝰ iā ſcire q̇d nō ſit. Nō eſt eñ certe nec terra: nec celū: nec q̄ſi terra ⁊ celū: nec tale aliq̇d quale videmꝰ in celo: nec q̇dquid tale nō videmus: ⁊ eſt fortaſſis in celo. Nec ſi augeas imaginatōe cogitatiōis lucē ſolis quātum potes: ſiue quo ſit maioꝛ: ſiue q̊ ſit clarioꝛ: millies tm̄: aut inumerabilr̄: neq; h̄ eſt deꝰ. Nec ſicut cogitantꝛ angeli mūdi ſpūs celeſtia corꝑa inſpirātes: atq; ad arbitriū quo ſeruiūt deo nutantes atq; verſantes: nec ſi oēs cū ſint milia miliū in vnū collati: vnus fiant: nec tale aliq̇d deus eſt. Nec ſi eoſdē ſpiritꝰ ſine corꝑibus cogites: qḋ quidē carnali cogitatiōi difficillimū eſt. Ecce vide ſi potes O aia p̄grauata corꝑe qḋ corrūpitꝛ: ⁊ onuſta terrenis cogitatiōibꝰ multis ⁊ varijs: ecce vide ſi potes: deꝰ veritas ē. Hoc
i. Joh. i eñ ſcriptū eſt: Q̄m deus lux ē: nō quō iſti oculi vident: ſ; quō videt coꝛ: cū audit veritas ē. Noli q̄rere quid ſit veritas: ſtatim eñ ſe opponūt caligines imaginū corꝑalium: ⁊ nubila phātaſmatū: ⁊ ꝑturbabūt ſerenitatē: q̄ p̄mo ictu diluxit tibi: cū dicerē veritas. Ecce in ipo p̄mo ictu: q̊ velut coruſcatione ꝑſtringeris: cum dicitꝛ veritas. Mane ſi potes: ſ; nō potes. Relaberis in iſta ſolita atq; terrena. Quo tandē pondē q̄ſo relaberis niſi ſoꝛdiū ꝯtractaꝝ cupiditatis viſco ⁊ ꝑegrinatiōis erroꝛibus.

De vero ſummo ⁊ vno bono. Ca. III

Ecce iterū vide ſi potes. Nō amas certe niſi bonū: qꝛ bona eſt terra altitudine montiū ⁊ tēperamēto colliū: ⁊ planicie campoꝝ: ⁊ bonū p̄diū: amenum ⁊ fertile: ⁊ bona domus paribꝰ mēbrꝭ diſpoſita: ⁊ ampla: ⁊ lucida: ⁊ bona animalia animata corꝑa: ⁊ bonus aer modeſtus ⁊ ſalubꝛis: ⁊ bonꝰ cibus ſuauis atq; aptus valitudini: ⁊ bona valitudo ſine doloꝛibꝰ ⁊ laſſitudine: ⁊ bona facies hoīs dimēſa pariliter ⁊ affecta hilariter ⁊ luculēter colorata. Et bonus animꝰ amici ꝯſenſiōis dulcedine ⁊ amoꝛis fide. Et bonꝰ vir iuſtus: ⁊ bone diuitie: qꝛ facile expediūt. Et bonū celū cū ſole ⁊ luna ⁊ ſtellis ſuis. Et boni angeli ſctā obediētia. Et bona locutio ſuauiter docēs: ⁊ ꝯgruēter monēs audientē. Et bonum carmē: canoꝝ numeris: ⁊ ſentētijs graue. Quid plura ⁊ plura? Bonū hoc et bonū illud. Tolle h̄ ⁊ illud: ⁊ vide ipm bonū ſi potes: ita deū videbis: Nō alio bono bonū: ſed bonū oīs boni. Neq; eñ in his oībus bonis vel q̄ cōmemoꝛaui: vel q̄ alia cernūtꝛ ſiue cogitantꝛ: diceremuſ aliud alio melius cū vere iudicamus: niſi eſſet nobis imp̄ſſa notio ipius boni: ſꝫm ꝙ ⁊ ꝓbaremꝰ aliquid: ⁊ aliud alij p̄poneremꝰ. Sic amādus deus: nō h̄ ⁊ illud bonū: ſ; ipm bonū. Querendū eñ bonū aīe: nō cui ſuꝑuolitet iudicādo: ſed cui hereat amando. Et quid h̄ niſi deꝰ? Nō bonus animus: aut bonus angelus: aut bonū celū: ſed bonum bonū. Sic eñ forte faciliꝰ aduertitꝛ: q̇d velim dicere. Cū eñ audio (verbi grā) ꝙ dicitꝛ animus bonus: ſicut duo verba ſunt: ita ex eis verbis duo quedā intelligo. Aliud q̊ animus eſt: aliud q̊ bonus. Et quidē vt animꝰ eſſet: nō egit ipe aliquid. Nō eñ iam erat: qui ageret vt eſſet. Ut aūt ſit bonꝰ animus: video agendū eſſe volūtate: nō qꝛ idipm quo animꝰ eſt: nō eſt aliquid boni (Nā vn̄

iam dicit ꝛ veriſſime dicit corpoꝛe melioꝛ) ſed ideo nondū dicit bon⁹ anim⁹: qꝛ reſtat ei actio volūtatis: qua ſit pſtantioꝛ: quā ſi neglexerit: iure culpat: recteq; dicit nō bonus anim⁹. Diſtat eīm ab eo q̄ hoc agit. Et qꝛ ille laudabilis: pfecto iſte qui h̄ nō agit vitupabilis ē. Cū vo agit h̄ ſtudio: ꝛ fit bonus anim⁹: niſi ſe ad aliqd cōuertat qḋ ipe nō eſt: nō pōt h̄ aſſequi. Quo ſe aūt cōuertit vt fiat bon⁹ anim⁹: niſi ad bonū: cū hoc amat ꝛ appetit: ꝛ adipiſcit. Vñ ſi rurſus ſe auertat: fiatq; nō bon⁹: hoc ipo ꝙ ſe auertit a bono: niſi maneat i ſe illud bonū vnde ſe auertit: nō eſt q̄ ſe iterū ſi voluerit emendare cōuertat. Quapropt nulla eſſent mutabilia bona: niſi eſſet incōmutabile bonū. Cū itaq; audis bonū h̄ et bonū illud: que poſſunt alias dici etiā nō bona: ſi potueris ſine illis q̄ pticipatiōe boni bona ſunt: pſpicere ipm bonū: cui⁹ pticipatiōe bona ſunt. ſimul eīm ꝛ ipm intelligis cum audis h̄ aut illud bonū. Si g̃ potueris: illis detractis p ſeipm pſpicere bonū: pſpexeris deū. Et ſi amore inheſeris: continuo beatificaberis. Pudeat aūt cū alia nō ament: niſi qꝛ bona ſunt: eis inherēdo nō amare bonū ipm: vñ bona ſūt. Illḋ etiā qḋ anim⁹ tantū qꝛ ē anim⁹: etiā nōdū eo mō bon⁹ q̄ ſe cōuertit ad incōmutabile bonū: ſed vt dixi tm̄ anim⁹: cū ita nobis placet vt eū omni etiā luci corpoꝛee cū bn̄ intelligim⁹ pferam⁹: nō in ſeipo nobis placet: ſed i illa arte qua fact⁹ ē. Inde eīm approbat fact⁹ vbi videt fuiſſe faciēdus: hec eſt veritas: et ſimplex bonū. Nō eīm ē aliud aliqd q̄ ipm bonū: ac per h̄ etiā ſūmū bonū. Nō eīm minui vel augeri bonū pōt: niſi qḋ ex alio bono bonū ē. Ad hoc ſe igit anim⁹ cōuertit vt bon⁹ ſit: a quo habet vt anim⁹ ſit. Tūc g̃ volūtas nature cōgruit vt pficiat i bono anim⁹: cum illud bonū diligit cōuerſione volūtatis: vñ eſt ꝛ illud qḋ nō amittit: nec auerſione volūtatis. Auertēdo eīm ſeſe a ſūmo bono: amittit anim⁹ vt ſit bon⁹ anim⁹: nō aūt amittit vt ſit anim⁹: cū ꝛ hoc iā bonū ſit corpe melius. hoc g̃ amittit volūtas: quod volūtas adipiſcit. Iā eīm erat anim⁹ q̄ puerti ad id vellet a quo erat. Qui aūt vellet eē anteq; eſſet: nōdū erat: ꝛ hoc eſt bonū noſtrū: vbi videm⁹ vtrū eſſe debuerit aut debeat q̄cquid eſſe debuiſſe: aut debere cophendimus: ꝛ vbi videm⁹ eſſe nō potuiſſe niſi eſſe debuiſſet: quicqd etiā quō eſſe debuerit cōphendim⁹. Hoc ergo bonū nō longe poſitū eſt ab vnoquoq; noſtrū. In illo eīm viuim⁹: mouemur: ꝛ ſum⁹. Act. 17

De dilectione in deum per fidem. Capitulū. iiii.

Sed dilectione ſtandū eſt ad illud: et inherendū illi: vt pſente pfruamur a quo ſum⁹: quo abſente nec eſſe poſſum⁹. Cū eīm p fidē adhuc ambula- 2. Cor. 5
m⁹: nō p ſpeciē: nōdū vtiq; videm⁹ deum. ſicut idē ait: facie ad faciē: quē tñ niſi nunc iam diligam⁹: nūq; videbimus. Sed quis diligit qḋ ignorat? Sciri eīm aliquid ꝛ non diligi pōt. Diligi autē quod neſcit: quero vtrū poſſit: quia ſi nō poteſt: nemo diligit deū anteq; ſciat. Et quid eſt deū ſcire: niſi eū mēte pſpicere: firmeq; pcipe? Nō enim corpus eſt vt carneis oculis inquirat. Ez ꝛ priuſq; valeam⁹ conſpicere atq; pcipere deū: ſicut pſpici ꝛ pcipi poteſt: qḋ mundis cordibus licet. Beati eīm mūdicordes: qꝛ Math. 5
deū videbūt. niſi pfidem diligat: nō poterit coꝛ mundari: quo ad eum videndum ſit aptum ꝛ idoneū. Vbi ſunt eīm illa tria: propter que in animo edificanda: omniū diuinoꝝ libroꝝ machinamēta cōſurgūt: fides: ſpes: caritas: niſi in aīo credēte qḋ nōdum videt: ꝛ ſperāte atq; amāte qḋ credit. amatur ergo ꝛ qḋ ignorat: ſed tñ credit. Nimirū aūt cauendū eſt: ne credēs anim⁹ id qḋ nō videt fingat ſibi aliquid qḋ nō eſt: ꝛ ſperet diligatq; quod falſū eſt. Qḋ ſi fit: non j. Thi. j
erit caritas de coꝛde puro ꝛ conſcientia bona: ꝛ fide non ficta: que finis precepti eſt: ſicut apoſtolus dicit. Neceſſe eſt aūt cū aliqua corpoꝛalia lecta vel audita que nō vidimus: credim⁹: fingat ſibi aliquid anim⁹ i lineamētis formiſq; corpoꝛū: ſicut occurrerit cogitanti: qḋ aut verū non ſit: aut etiā ſi verū eſt quod rariſſime poteſt accidere: nō hoc tamen fide vt teneam⁹ quicq; prodeſt ſed aliud aliquid vtile: quod per hoc inſinuatur. Quis enim legentium vel audientium que ſcripſit apoſtolus paul⁹: vel que de illo ſcripta ſunt: nō fingat animo: ꝛ ipſius apoſtoli faciem: ꝛ omnium quoꝝ ibi nomina cōmemoꝛantur? Et cū ni tanta hominū multitudie quib⁹ ille littere noteſcūt: alius aliter lineamēta figuraſq; illoꝝ coꝛpoꝝ cogitet: vtiq; incertū eſt. Neq; ibi occupatur fides noſtra: qua facie coꝛpoꝛis fuerint illi homines: ſed tantū quia p dei gratiam ita vixerunt: ꝛ ea geſſerūt que ſcriptura illa teſtat: hoc ꝛ vtile eſt credere: ꝛ nō deſperandum: ꝛ appetendū. Nā ꝛ ipſius do-

mini facies carnis: innumerabiliũ cogitationũ diuerſitate variatꝛ ⁊ fingitꝛ: que tñ vna erat: quecũq; erat. Neq; eni in fide noſtra quã de dño Jeſu xp̄o habem⁹: illud ſalubre eſt qd̾ ſibi animus fingit: longe fortaſſe aliter q̃ res ſe habet. Sed illud quod ſm ſpeciẽ de homĩe cogitam⁹. habem⁹ eñ q̃ſi regulariꝛ infixã hũane nature noticiã: ſm quã quicqd tale aſpicim⁹: ſtatim hoĩem eẽ cognoſcim⁹ vel homĩs formã.

¶ De ſacramẽto incarnatiõis dñi ⁊ ſaluatoris nr̄i ieſu xp̄i. ¶ Ca. v.

Secũdũ hanc noticiã cogitatio noſtra informatꝛ: cũ credim⁹ ꝓ nobis deũ hoĩem factũ: ad hũilitatis exemplũ: ⁊ ad demõſtrandã erga nos dilectionẽ dei. Hoc eñ nobis prodeſt credere: ⁊ firmũ atq; incõcuſſũ corde retinere: ſcꝫ humilitatẽ qua nat⁹ eſt de⁹ ex femĩa: ⁊ a mortalib⁹ ꝑ tantas ꝯtumelias ꝑduct⁹ ad mortẽ: ſummũ eſſe medicamentũ: q̃ ſupbie nr̄e ſanaretꝛ tumor: et altũ ſacramẽtũ q̃ peccati vinculũ ſolueretꝛ. Sic ⁊ virtutẽ miraculoꝝ ipius ⁊ reſurrectiõis ei⁹: q̃ñ nouim⁹ qd ſit omnipotẽtia: de omnipotẽte deo credim⁹: ⁊ ſm ſpecies ⁊ genera rerũ vel natura inſita: vel expientia collecta: de factis huiuſcemodi cogitam⁹: vt nõ ficta ſit fides noſtra. Neq; eñ nouim⁹ faciẽ virginis marie: ex q̃ ille a viro itacta: neq; ĩ ipo partu corrupta
Joh. xj mirabiliꝛ nat⁹ eſt. Nec quib⁹ mẽbroꝝ lineamẽtis fuerit lazar⁹: nec bethaniã: nec ſepulcrũ: lapidẽq; illũ quẽ remoueri iuſſit cũ
Math. 27 eum reſuſcitaret vidim⁹: nec monumentũ nouũ exciſum ĩ petra vñ ipẽ reſurrexit: nec montẽ oliueti vnde aſcẽdit in celũ. Neq; oĩno ſcimus quicũq; iſta nõ vidim⁹: an ita ſint vt ea cogitam⁹: imo võ ꝓbabilius exiſtimam⁹ nõ eſſe ita. Naq; cũ alicui⁹ facies vel loci vel homĩs: vel cuiuſlibet corporis eadẽ occurrerit oculis nr̄is q̃ occurrebat aĩo: cũ eam priuſq; viderem⁹ cogitabam⁹: nõ paruo miraculo mouemur. Jta raro et pene nunq; accidit: et tñ ea firmiſſime credim⁹: q: ſm ſpecialẽ generalẽq; noticiã q̃ certa nobis eſt cogitam⁹. Credim⁹ eñ dominũ Jeſum chriſtũ natũ de virgine q̃ maria vocabatꝛ. Quid ſit aũt virgo: ⁊ quid ſit naſci: ⁊ qd ſit nomẽ ꝓpriũ nõ credim⁹: ſed prorſus nouim⁹. Utrũ autẽ illa facies marie fuerit q̃ occurrit aĩo cum iſta loquimur aut recordamur: nec nouim⁹ oĩno: nec credim⁹. Jtaq; hic ſalua fide licet dicere: forte talem habebat faciẽ: forte non talẽ. forte aũt de virgine natus ẽ chriſtus: nemo ſalua fide chriſtiana dixerit. Quobrẽ q̃m trinitatis eternitatẽ: ⁊ equalitatẽ et vnitatem quãtum datꝛ intelligere cupim⁹. prius aũt q̃ intelligam⁹ credere debem⁹: vigilandũ nobis eſt ne ficta ſit fides nr̄a. Eadẽ q̃ppe trinitate fruendũ eſt: vt beate viuam⁹. Si autẽ falſum de illa crediderim⁹: inanis erit ſpes: ⁊ nõ caſta caritas. Quõ igitꝛ eam trinitatẽ quã nõ nouim⁹: credendo diligim⁹? An ſm ſpecialẽ generalẽve noticiam: ſm quã diligimus apoſtolũ paulũ? Qui etiaꝫ ſi nõ ea facie fuit que nobis occurrit de illo cogitãtibus: ⁊ hoc penitus ignoram⁹: nouimus tamẽ qd ſit homo. Ut eñ longe nõ eamus: hoc ſumus: id eſt homo: ⁊ illũ hoc fuiſſe: ⁊ animã ei⁹ corpori copulatã mortaliter vixiſſe manifeſtũ eſt. Hoc ergo de illo credimus: qd̾ inuenim⁹ ĩ nobis: iuxta ſpeciem vel gen⁹: quo humana oĩs natura pariter cõtinetur. Quid igitꝛ de illa excellẽtia trinitatis ſiue ſpecialiter ſiue generaliꝛ nouimus: quaſi multe ſint tales trinitates: q̃rum aliquas experti ſum⁹: vt per regulam ſimilitudinis impreſſam vel ſpecialẽ vel generalem noticiã: illã quoq; talem eſſe credamus: atq; ita rem quã credim⁹ ⁊ nõduꝫ nouim⁹: ex parilitate rei quã nouim⁹ diligam⁹? Qd̾ vtiq; nõ ita eſt. An queadmodũ diligim⁹ in dño Jeſu chriſto q̄ reſurrexit a mortuis: q̃uis inde nemĩnẽ vnq; reſurrexiſſe viderim⁹. Jta trinitatẽ quam nõ videm⁹: ⁊ qualẽ nullã vnq; vidim⁹ poſſumus credẽdo diligere. Sed quid ſit mori: ⁊ quid ſit viuere: vtiq; ſcim⁹: q: et viuim⁹: ⁊ mortuos ac moriẽtes aliquãdo vidim⁹ ⁊ experti ſumus. Quid eſt autẽ aliud reſurgere: niſi reuiuiſcere: id eſt ex morte ad vitam redire? Cum ergo dicimus et credim⁹ eſſe trinitatẽ: nouim⁹ qd ſit trinitas: q: nouimus quid ſint tria: ſed nõ hoc diligim⁹. Naꝫ id vbi volum⁹ facile habem⁹: vt alia omittã: vel micando digitis tribus: an võ diligimus: nõ q̄ omnis trinitas: ſed q̄ trinitas deus. Hoc ergo diligimus in trinitate: qd̾ deus eſt: ſed deũ nullũ aliũ vidimus aut nouim⁹: quia vnus eſt deus: ille ſolus quẽ nõdum vidim⁹: ⁊ credẽdo diligimus. Sed ex q̃ rerũ notarũ ſimilitudine vel cõparatiõe credam⁹: qd̾ etiã nõdum notum deũ diligam⁹: hoc queritꝛ.

¶ Quid in ſanctis quos non vidimus diligamus. ¶ Caplm. vi.

REdi ergo mecū: et conſideremus
cur diligamus apoſtolū. Nūquid
nam propter humanā ſpeciē quā
notiſſimā habemꝰ: eo ꝙ credimꝰ eum ho-
minē fuiſſe? Nō vtiqꝫ. Alioquin nūc nō eſt
quē diligamꝰ: qn̄ quidez homo ille iam nō
eſt. Anima em̄ eius a corꝑe ſeꝑata eſt. Sz
id qđ in illo amamꝰ: etiā nūc viuere credi-
mus. Amamus eni animū iuſtū. Ex qua
ergo generali aut ſpeciali regula: niſi qꝛ ſci
mus: ⁊ quid ſit animꝰ: ⁊ quid ſit iuſtus? Et
animꝰ quidē q̇d ſit: non incōgrue nos dici
mus ideo noſſe: quia ⁊ nos habemus ani-
mū. Neqꝫ em̄ vnqꝫ oculis vidimꝰ: et ex ſi-
militudine viſoꝝ pluriū: notionē generalē
ſpecialēve ꝑcepimus: ſed potius vt dixi:
qꝛ et nos habemus. Quid em̄ tam intime
ſcitur: ſeqꝫ ipm̄ eſſe ſentit: q̄ꝫ id quo etiā ce
tera ſentiunt: id eſt ipe animꝰ? Nam ⁊ mo-
tus corporū quibus p̄ter nos alios viuere
ſentimꝰ: ex noſtra ſimilitudine agnoſcimꝰ:
quia et nos ita mouemus corpus viuēdo:
ſicut illa corpora moueri aduertimꝰ. Neqꝫ
em̄ cum corpus viuū mouet: aperitur vlla
via oculis noſtris ad videndū animū: rem
ſcꝫ q̄ oculis videri non poteſt: ſed illi moli
aliquid ineſſe ſentimus: quale nobis ineſt
ad mouendū ſimiliter molē noſtraz: qđ eſt
vita ⁊ anima. Neqꝫ em̄ quaſi humane pru
dentie rationiſqꝫ ꝓpriū eſt. Et beſtie q̇ꝑpe
ſentiūt viuere: nō tm̄ ſeipſas: ſed etiā ſein-
uicem atqꝫ alterutrū ⁊ noſipſos. Nec ani-
mas noſtras vident: ſed ex motibꝰ corpo-
ris: idqꝫ ſtatim ⁊ facillime quadā cōſpira-
tiōe naturali. Animū igit cuiuſlibet ex no-
ſtro nouimus: ⁊ ex noſtro credimꝰ quē no-
uimus. Nō em̄ tantū ſentimꝰ animū: ſ; etiā
ſcire poſſumus quid ſit animꝰ cōſideratiōe
noſtri. habemus em̄ animū. Sed quid ſit
iuſtus: vnde nouimus? Dixeramꝰ em̄ nos
apoſtolum nō alia cauſa diligere: niſi ꝙ ſit
iuſtus animꝰ. Nouimus ergo ⁊ quid ſit iu-
ſtus: ſicut quid animꝰ. Sed q̇d ſit animus
vt dictū eſt nouimꝰ ex nobis. Ineſt enim
animꝰ nobis. Quid aūt ſit iuſtus vnde no
uimus: ſi iuſti nō ſumus? Qꝛ ſi nemo nouit
quid ſit iuſtus niſi qui iuſtus eſt: nemo di-
ligit iuſtū niſi iuſtus. Nemo em̄ poteſt dili
gere quē iuſtū eſſe credit ob hoc ipſum: q̇a
iuſtuz eſſe credit: ſi quid ſit iuſtus ignorat.
Scđm ꝙ ſuperius demōſtrauimus nemi-
nē diligere qđ credit ⁊ nō videt: niſi ex ali-
qua regl'a noticie generalis ſiue ſpecialis.
Ac ꝑ hoc ſi nō diligit iuſtū niſi iuſtus: quō
volet quiſqꝫ iuſtus eſſe qui nōdum ē? Nō
em̄ vult quiſqꝫ eſſe qđ nōdum diligit. Ut
autem ſit iuſtus qui nōdum eſt: valet vtiqꝫ
iuſtus eſſe: vt autē velit: diligit iuſtum. Di
ligit ergo iuſtum: et qui nōdum iuſtus eſt.
Diligere autē iuſtum nō poteſt: ſi quid ſit
iuſtus: ignorat. Proinde nouit q̇d ſit iu-
ſtus: etiā q̄ nōdū eſt: vbi ḡ nouit: nō oculiſ
vidit. An vllum corpus iuſtū velut albuz
aut nigrū: aut quadrū: aut rotūdum: quis
hoc dixerit: at ocl'is nō vidit niſi corpora?
Juſtus autē in homie nō eſt: niſi animus.
Et cum homo iuſtus dicit. ex aio dicit: nō
ex corꝑe. Eſt em̄ quedā pulchritudo ani-
mi iuſticia qua pulchri ſunt homies: pleri-
qꝫ etiā qui corpore diſtorti atqꝫ deformes
ſunt. Sicut eni animꝰ nō videt oculis: ita
nec pulchritudo eius. Ubi ergo nouit q̇d
ſit iuſtus qui nondum eſt: atqꝫ vt ſit diligit
iuſtū. An ſigna quedā per motū corporis
emicāt: quibꝰ ille aut ille homo eſſe iuſtus
apparet? Sed vnde nouit illa ſigna eſſe ani
mi iuſti: neſciens quid oīno ſit iuſtus? No-
uit ergo. Sed vbi nouimꝰ quid ſit iuſtus:
etiā cum iuſti nōdum ſumꝰ: ſi extra nos no
uimus: in corꝑe aliquo nouimꝰ: ſed nō eſt
iſta res corporis. In nobis igit nouimus
quid ſit iuſtus. Nō enim alibi hoc inuenio
cū quero vt hoc eloquar: niſi apđ meipm̄.
Et ſi interrogē aliū quid ſit iuſtus: apud ſe
ipm̄ querit quid reſpōdeat. Et quiſq̇s hic
verū reſpōdere potuit: apud ſeipm̄ q̇d re-
ſpōderet inuenit. Et carthaginē quidē cū
eloqui volo: apud meipm̄ q̄ro vt eloquar:
⁊ apud meipm̄ inuenio phantaſiā cartha-
ginis. Sed eam ꝑ corpus accepi: id eſt per
corporis ſenſum: quoniā p̄ſens i ea corꝑe
fui: ⁊ eā vidi atqꝫ ſenſi: memoriaqꝫ retinui:
vt apud me inuenirē de illa verbū: cū eaz
vellē dicere. Ipa em̄ phantaſia eius i me-
moria mea verbū eius: nō ſonꝰ iſte triſſyl-
labus cū carthago nomiat: vel etiā cū ta-
cite nomē ipm̄ per ſpacia tempoꝝ cogitat:
ſed illud qđ in animo meo cerno: cum hoc
triſſyllabū voce ꝓfero: vel anteqꝫ ꝓferam.
Sic ⁊ alexandriā cū eloqui volo quā nūqꝫ
vidi: p̄ſto eſt apud me phātaſma eius. Cū
em̄ a mľtis audiſſem ⁊ credidiſſem magnā
eſſe illā vrbē: ſicut mihi narrari potuit: fixi
aio meo imaginē eiꝰ qꝫ potui: ⁊ hoc ē apud
me verbū eius: cū eam volo dicere anteqꝫ
voce q̇nqꝫ ſyllabas proferā: qđ nomē eius
fere omibꝰ notū eſt. Quā tamē imaginē ſi
ex aio meo ꝓferre poſſem ad oculos hoim

qui alexandriã nouerũt: ꝓfecto aut oĩes
dicerẽt: nõ eſt ipa: aut ſi dicerẽt: ipa ẽ: mul-
tũ mirarer: atqꝫ intuẽs in aĩo meo ipam: id
eſt imaginẽ quaſi picturã eius: ipam tamẽ
eſſe neſcirẽ: ſed eis crederẽ qui viſam tene-
rent. Nõ aũt ita quero quid ſit iuſtus: nec
ita ĩuenio: nec ita ĩtueor cũ id eloquor: nec
ita ꝓbor cũ audior: nec ita ꝓbo cũ audio:
q̃ſi tale aliq̃d oclis viderim: aut vllo corpo
ris ſenſu didicerim: aut ab eis qui ita didi-
ciſſent audierim. Dũ eñ dico ⁊ ſciẽs dico:
iuſtus eſt animꝰ qui ſciẽtia atqꝫ ratione in
vita ⁊ moribus ſua cuiqꝫ diſtribuit: nõ ali-
quã rem abſentẽ cogito: ſicut carthaginẽ:
aut fingo vt poſſum ſicut alexandriã: ſiue
ita ſit ſiue nõ ita: ſed p̃ſens quiddã cerno:
⁊ cerno apud me: etſi nõ ſum ipe qd̓ cerno:
⁊ multi q̇ audiũt approbabũt. Et quiſquis
me audit atqꝫ ſcienter approbat: apud ſe et
ipe hoc idem cernit: etiam ſi nõ ſit ⁊ ipe qd̓
cernit. Juſtus v̾o cuꝫ id dicit: id quod ipe
eſt cernit et dicit. Et vbi etiam ipſe cernit?
niſi apud ſeipſum? Sed hoc mirum nõ eſt.
Ubi enim ſe cerneret: niſi apud ſeipſum?
Illud mirabile eſt vt apud ſe animꝰ vide-
at quod alibi nuſq̃ꝫ vidit: ⁊ verũ videat: et
ipm verũ ſcꝫ iuſtũ animũ videat: et ſit ipſe
animꝰ: ⁊ non ſit iuſtus animꝰ: quẽ apud ſe-
ipm videt. Num eſt alius animꝰ iuſtus in
aĩo nõdum iuſto? Aut ſi nõ eſt quẽ ibi vi-
det: cũ videt: ⁊ dicit quid ſit animꝰ iuſtus:
nec alibi q̃ꝫ in ſeipo videt: cũ ipe nõ ſit ani-
mus iuſtus? An illud qd̓ videt veritas eſt
interior p̃ſens aĩo: qui eam valet intueri:
neqꝫ omnes valent. Et qui intueri valent
hoc etiã quod intuent̾ nõ omnes ſunt: hoc
eſt nõ ſunt etiã ipi iuſti animi: ſicut poſſunt
videre ac dicere: quid ſit iuſtus animꝰ: id ẽ
iuſti. Qr vnde eſſe potuerũt: niſi inherẽdo
eidem ipi forme quã intuentur vt inde for-
ment̾: ⁊ ſint iuſti animi: non tantũ cernẽtes
aut dicẽtes iuſtũ eſſe animũ q̇ ſcientia atqꝫ
ratiõe ĩ vita ac moribꝰ ſua cuiqꝫ diſtribuit:
ſed etiam vt ipi iuſte viuãt: iuſteqꝫ morati
ſint: ſua cuiqꝫ diſtribuẽdo: vt nemini q̇cq̃ꝫ
debeãt niſi vt inuicẽ diligant. Et vnde in-
heret̾ illi forme: niſi amando? cur ergo aliũ
diligimus quẽ credimꝰ iuſtũ: ⁊ nõ diligimꝰ
ipam formã: vbi videmꝰ quid ſit iuſtꝰ ani-
mus vt ⁊ nos iuſti eſſe poſſimꝰ? An v̾o niſi
⁊ iſtã diligeremus nullo mõ eũ diligeremꝰ
quẽ diligimꝰ ex iſta: ſed dũ iuſti nõ ſumus:
minꝰ eam diligimꝰ q̃ꝫ vt iuſti eſſe valeamꝰ.
Homo ergo qui credit̾ iuſtus ex ea forma
⁊ veritate diligit̾: quã cernit: ⁊ ĩtelligit apd̓
ſe ille qui diligit. ipa v̾o forma ⁊ veritas nõ
eſt quomõ aliunde diligat̾. Neqꝫ eñi inue-
nimus aliquid tale p̃ter ipam vt eam cum
incognita eſt credendo diligamus ex eo ꝙ
iam tale aliquid nouimꝰ. Quicquid eñ ta
le aliquid ꝑſpexeris ipa eſt: ⁊ nõ eſt quicq̃ꝫ
tale: quoniã ſola ipa talis eſt: qualis ipa ẽ.
Qui ergo amat homĩes: aut qr iuſti ſunt:
aut vt iuſti ſint amare debet. Sic eñi et ſe-
metipum amare debet: aut qr iuſtus ẽ: aut
vt iuſtus ſit. Sic eñ diligit ꝓximũ tanq̃ꝫ ſe
ipm ſine vllo ꝑiculo. Qui eñ aliter ſe dili-
git: iniuſte ſe diligit: quoniã ſe ad hoc dili-
git vt ſit iniuſtus. Ad hoc ergo vt ſit malꝰ:
ac ꝑ hoc iam non ſe diligit. Qui eñ diligit Ps̃.jo
iniquitatẽ: odit animã ſuã.

De vera dilectione. Ca. VII.

Quapropter non eſt p̃cipue viden
dum in hac queſtiõe que de trini-
tate nobis eſt: et de cognoſcendo
deo: niſi q̇d ſit vera dilectio: imo v̾o q̇d ſit
dilectio. Ea q̇ppe dilectio dicẽda q̇ vera ẽ:
alioq̇n cupiditas ẽ: atqꝫ ita cupidi abuſiue
dicunt̾ diligẽ: quẽadmoduꝫ cupe abuſiue
dicunt̾: q̇ diligũt. Hec eſt aũt vera dilectio
vt inherentes veritati iuſte viuamꝰ: ⁊ ideo
contẽnamꝰ omnia mortalia pre amore ho-
minũ: quo eos volumus iuſte viuere. Ita
eñ ⁊ mori ꝓ fratribꝰ vtiliter parati eſſe po-
terimus: qd̓ nos dñs Jeſus chriſtus exem
plo ſuo docuit. Cũ eñ duo p̃cepta ſint in Math.
quibꝰ tota lex pendet ⁊ ꝓphete: dilectio dei
⁊ dilectio ꝓximi: non ĩmerito plerũqꝫ ſcri-
ptura ꝓ vtroqꝫ vnũ ponit. Siue tantũ dei:
ſicuti eſt illud. Scimꝰ qm̃ diligẽtibus deũ Roma.
omnia cooperant̾ in bonũ. Et iterũ. Quiſ- j.Cor.
quis autẽ diligit deũ hic cognitꝰ eſt ab eo.
Et illud: Quoniã caritas dei diffuſa eſt in Roma.
cordibus noſtris per ſpiritũ ſanctum qui
datus eſt nobis. Et alia multa: qr ⁊ qui di-
ligit deũ: conſequẽs eſt vt faciat qd̓ p̃cipit
deus: ⁊ intantũ diligit inquãtũ facit: cõſe-
quens ergo eſt vt ⁊ ꝓximũ diligat: qr hoc
p̃cepit deus. Siue tantũ ꝓximi dilectionẽ
ſcriptura cõmemorat: ſicut eſt illud: Inui- Gal.6
cem onera veſtra portate: ⁊ ſic adimplebi-
tis legẽ chriſti. Et illud: Omnis eñ lex in Ibidẽ
vno ſermone implet̾: in eo ꝙ ſcriptũ eſt: di
liges ꝓximũ tuũ tanq̃ꝫ teipm. Et in euãge
lio: Omnia quecũqꝫ vultis vt faciant vo- Math
bis homĩes bona: ita ⁊ vos facite illis. hec
eñ eſt lex ⁊ ꝓphete. Et pleraqꝫ alia reperi-
mus in litteris ſanctis: in quibus ſola dile

ctio ꝓximi ad ꝑfectionē precipi videt᷑: ⁊ ta
ceri de dilectiōe dei: cum in vtroq; lex pen-
deat ⁊ ꝓphete. Sed ⁊ hoc ideo: quia ⁊ qui
Ioh.4 ꝓximū diligit: ꝯſequēs eſt vt ipam ꝑcipue
dilectionē diligat. Deus aūt dilectio eſt: ⁊
qui manet in dilectione in deo manet. Cō
ſequēs ergo ē vt ꝑcipue deū diligat. Qua
propter qui querūt deū ꝑ iſtas poteſtates
que mundo ꝑſunt vel partibus mūdi: au-
ferunt͛ ab eo longeq; iactant͛: nō interual-
lis locoꝝ: ſed diuerſitate affectuū. Exteri⁹
eī conant͛ ire: ⁊ interiora ſua deſerūt qui-
bus interior eſt deus. Itaq; ſi aliquā etiā
ſanctā poteſtatē vel audierūt: vel vtcūq;
cogitauerūt: facta magis eius appetūt que
humana mirat͛ infirmitas: nō imitant͛ pie-
tatem qua diuina requies compat͛. Ma-
lunt enim ſupbe hoc poſſe quod angelus:
q̄ꝫ deuote hoc eſſe qd̓ angelus. Nō eī ſan
ctus quiſq; poteſtate ſua gaudet: ſed eius
a quo habet poſſe quicq̄d congruēter pōt.
Et nouit potētius eſſe cōiungi omnipotē-
ti pia volūtate: q̄ꝫ ꝓpria volūtate poſſe qd̓
ꝯtremiſcāt qui talia nō poſſunt. Itaq; ipſe
dñs Ieſus chriſt⁹ talia faciēs: vt mirantes
doceret ampliora: ⁊ tēporalib⁹ inſolitis in-
tentos atq; ſuſpēſos ad eterna atq; interi-
Math.xj ora cōuerteret. Uenite inq̄t ad me oēs qui
laboratis ⁊ onerati eſtis: ⁊ ego reficiā vos:
tollite iugū meū ſup vos. Et nō ait: diſcite
a me quatriduanos mortuos ſuſcitare: ſed
ait: Diſcite a me q̄m mitis ſū ⁊ hūilis cor-
de. Potētior eſt eī ⁊ tutior ſolidiſſima hu
militas: q̄ꝫ ventoſiſſima celſitudo. Et ideo
ſequit͛: dicenſ: Et inuenietis requiē anima-
Cor.j3 bus veſtris. Dilectio eī nō inflat͛: ⁊ deus
dilectio eſt: ⁊ fideles in dilectiōe acq̄ſcent
illi: reuocati a ſtrepitu qui foris eſt: ad gau
dia ſilentia. Ecce deus dilectio ē: vt quid
imus ⁊ currim⁹ in ſublima celoꝝ: ⁊ ima ter
rarū querētes eū q̄ eſt apud nos: ſi nos ve-
limus eſſe apud eum:

¶ Q qui fratrem diligit deum di-
ligat qui amat et ipſam dilectionē
que ex deo eſt et de⁹ eſt. ¶ Ca. VIII.

NEmo dicat: nō noui quid diligā.
Diligat fratrē: ⁊ diliget eandē di-
lectionē. Magis eī nouit dilecti
onē qua diligit: q̄ꝫ fratrē quē diligit. Ecce
iam poteſt notiorē deū habere q̄ꝫ fratrem.
Plane notiorē: quia preſentiorē. notiorē
quia interiorē. notiorē: quia certiorē. Am-
plectere dilectionē deū: et dilectione am-
plectere deum. Ipſa eſt dilectio que oēs
bonos angelos: ⁊ omnes dei ſeruos cōſo-
ciat vinculo ſanctitatis: noſq; ⁊ illos con-
iungit inuicē nobis: ⁊ ſubiūgit ſibi. Quā-
to igitur ſaniores ſum⁹ a tumore ſuperbie:
tanto ſum⁹ dilectiōe pleniores. Et quo ni-
ſi deo plenus eſt: qui plenus eſt dilectōne:
Atē caritatē video: ⁊ quātū poſſum eā
mente conſpicio: ⁊ credo ſcripture dicēti:
Quoniā deus caritas eſt: ⁊ qui manet i ca j.Ioh.4
ritate: in deo manet. Sed cū illam video:
nō in ea video trinitatē. imo vͦ vides tri-
nitatem: ſi caritatem vides. Sed cōmone-
bo ſi potero: vt videre te videas aſſit tan-
tū ipſa: vt moneamur caritate ad aliquod
bonū. Quia cum diligimus caritatem ali-
quid diligentē diligimus: ꝓpter hoc ipm:
q diligit aliq̄d. Ergo q̄d diligit caritas vt
poſſit etiā ipa caritas diligi: Caritas enim
non eſt que nihil diligit. Si autē ſeipaꝫ di-
ligit: diligat aliq̄d quod oportet vt carita-
tem ſe diligat. Sicut eī verbū indicat ali-
quid: indicat etiā ſeipſum: ſed nō ſe verbū
indicat: niſi ſe aliquid indicare idicet. Sic
⁊ caritas diligit quidē ſe: ſed niſi ſe aliquid
diligētem diligat: non caritatem ſe diligit.
Quid ergo diligit caritas niſi qd̓ caritate
diligimus: Id autē vt a proximo ꝓueha-
mur frater eſt. Dilectionē autē fraternam
quātum cōmendet Iohannes apoſtolus
attendamus. Qui diligit inquit fratrē ſuū j.Ioh.2
in lumie manet: et ſcandalū in eo non eſt.
Manifeſtum eſt q̄ iuſticie ꝑfectionē in fra
tris dilectione poſuerit. Nam in quo ſcan
dalum nō eſt: vtiq; perfectus eſt. Et tamē
videtur dilectionē dei tacuiſſe: quod nūq̄ꝫ
faceret: niſi quia in ipa fraterna dilectione
vult intelligi deū. Apertiſſime eī in eadē
epiſtola paulopoſt ita dic: Dilectiſſimi di- Ibidē.4
ligamus inuicē: quia dilectio ex deo ē. Et
omnis qui diligit: ex deo nat⁹ eſt: ⁊ cogno-
ſcit deum. qui nō diligit: nō cognouit deū:
quia deus dilectio eſt. Iſta contextio ſatis
aperteq; declarat eandē ipam fraternam
dilectionem: nam fraterna dilectio eſt qua
diligimus inuicē: non ſolū ex deo: ſed etiā
deū eſſe: quā videm⁹ tanta auctoritate pre
dicari. Cū ergo de dilectiōe diligim⁹ fratrē
de deo diligim⁹ fratrē. Nec fieri poteſt vt
eandē dilectionē nō ꝑcipue diligam⁹: qua
fratrē diligim⁹. Unde colligit͛: duo illa pre
cepta non poſſe ſine inuicē. Quoniā q̄ppe Ibidem
deus dilectio eſt: deum certe diligit: qui di
ligit dilectionē. Dilectionē aūt neceſſe eſt
diligat: qui diligit fratrem. Et ideo paulo

I.Joh.4 poſt ait: Nõ poteſt deũ diligere quē non
videt: qui fratrē quē videt nõ diligit: quia
hec illi cauſa eſt non videndi deum ꝙ non
diligit fratrem. Qui eñ non diligit fratrē:
non eſt in dilectione: ⁊ qui non eſt in dile-
ctiõe: nõ eſt in deo: quia deus dilectio eſt.
Porro qui nõ eſt in deo: nõ eſt in lumine:
I.Joh.j quia deus lumē eſt: ⁊ tenebre in eo nõ ſunt
vlle. Qui ergo nõ eſt in lumine: quid mirũ
ſi non videt lumē: id eſt nõ videt deũ quia
in tenebris eſt. Fratrem autē videt huma-
no viſu: quo videri deus nõ poteſt. Sed ſi
eum quem videt humano viſu: ſpũali ca-
ritate diligeret: videret deũ qui eſt ipſa ca-
ritas viſu interiore quo videri poteſt. Ita
ꝗ qui fratrē quem videt non diligit: deum
quē propterea non videt: quia de⁹ dilectio
eſt: qua caret ꝗ fratrē nõ diligit: quõ põt di
ligere. Nec illa iã queſtio moueat quantũ
fratri caritat̃ debeam⁹ impēdere: quãtum
deo incõpabiliter pluſꝗ nobis: fratri eñ
quãtũ nobiſipis. Nos aũt ipos tãto mag̃
diligim⁹: quãtomagis diligimus deũ. Ex
vna igit̃ eadēꝗ caritate deũ ꝓximũꝗ dili
gimus. Sed deũ ꝓpter deũ: nos aũt ⁊ ꝓxi
mũ propter deũ.

¶ Quod ex ea forma qua diligit̃ iuſt⁹ diligatur deus: quia non poteſt ea que dilectionem excitat forma non diligi: eademꝗ ē deus: quia deus caritas eſt. ¶ Capitulũ. ix.

Quid eñ eſt queſo ꝙ exardeſcim⁹
I.Cor.6 cum audim⁹ et legim⁹: Ecce nunc
temp⁹ acceptabile: ecce nũc dies
ſalutis: nullã in quoꝗ dantes offenſionē
vt non reprehendatur miniſteriũ noſtrũ: ſed
in omnibus cõmendantes noſmetipſos vt
dei miniſtros: in multa patientia: in tribu-
lationibus: in neceſſitatibus: in anguſtijs:
in plagis: in carceribus: in ſeditionibus: in
laboribus: in vigilijs: in ieiunijs: in caſti-
tate in ſcientia: in longanimitate: in boni-
tate: in ſpiritu ſancto: in caritate non ficta:
in verbo veritatis: in virtute dei. per arma
iuſticie a dextris ⁊ a ſiniſtr̃: ꝑ gloriã ⁊ igno
bilitatem: per infamiã ⁊ bonã famã: vt ſe-
ductores et veraces: vt qui ignoramur et
cognoſcimur: quaſi morientes ⁊ ecce viui-
mus: vt coerciti et non mortificati: vt tri-
ſtes ſemper autē gaudentes: ſicut egentes
multos autē ditantes: tanꝗ nihil habētes
⁊ omnia poſſidentes. Quid eñ eſt ꝙ accē
dimur in dilectionem pauli apoſtoli: cum
iſta legimus: niſi ꝙ credimus eũ ita vixiſ-
ſe: Viuendũ tamē ſic eſſe dei miniſtris: nõ
de aliquibus auditũ credimus: ſed intus
apud nos vel potius ſupra nos in ipſa ve-
ritate conſpicimus. Illum ergo quē ſic vi-
xiſſe credimus: ex hoc ꝙ videmus diligi-
mus. Et niſi hanc formã quã ſemꝑ ſtabilē
atꝗ incõmutabilē cernimus: ꝑcipue dili-
geremus: non ideo diligeremus illũ: quia
eius vitam cũ in carne viueret: huic forme
coaptatã ⁊ congruentem fuiſſe: fide retine-
mus. Sed neſcio quõ amplius et in ipſius
forme caritatē excitamur: ꝑ fidem qua cre
dimus vixiſſe ſic aliquem: ⁊ ſpem qua nos
quoꝗ ita poſſe viuere qui homines ſum⁹:
ex eo ꝙ aliqui homines ita vixerunt mini-
me deſperamus: vt hoc ⁊ deſideremus ar-
dentius: ⁊ fidentius precemur. Ita ⁊ ipſo-
rum vitam facit a nobis diligi forme illius
dilectio ſcđm quã vixiſſe credunt̃: et illorũ
vita credita: in eandē formã flagrantiorē
excitat caritatem: vt quanto flagranti⁹ di-
ligimus deũ: tanto certi⁹ ſereniuſꝗ videa-
mus: ꝗ in deo conſpicim⁹ incõmutabilem
formam iuſticie: ſcđm quã hominē viuere
oportere iudicamus. Valet ergo fides ad
cognitionē ⁊ ad dilectionē dei: non tanꝗ
omnino incogniti: aut omnino nõ dilecti:
ſed quo cognoſcat̃ manifeſtius: ⁊ quo fir-
mius diligatur.

¶ De amante et quod amatur et amore. ¶ Capitulũ. x.

Quid eſt autem dilectio vl̃ caritas
quam tantopere ſcriptura diui-
na laudat ⁊ predicat: niſi amor bo-
ni. Amor aũt alicuius amantis eſt: ⁊ amo-
re aliquid amat̃. Ecce tria ſunt: amans: et
quod amatur. ⁊ amor. Quid ē ergo amor
niſi quedam vita duo aliqua copulãs: vel
copulare appetens: amantē ſcilicet ⁊ quod
amat̃. Et hoc etiã in extremis carnalibuſ-
ꝗ amoribus ita eſt. Sȝ vt aliquid purius
⁊ liquidius hauriam⁹: calcata carne aſcen
dam⁹ ad animũ. Quid amat anim⁹ i ami-
co: niſi animũ. Et illic igit̃ tria ſunt: amanſ
⁊ qđ amat̃: ⁊ amor. Reſtat etiã hinc aſcen
dere: ⁊ ſupius iſta querere quantũ homini
dat̃. Sed hic paululũ requieſcat intentio:
nõ vt ſe iam exiſtimet inueniſſe qđ querit:
ſ ſicut ſolet inueniri locus vbi iam querē-
dũ eſt aliqđ: nõdũ illud inuentũ eſt: ſed iã
inuentũ eſt vbi querat̃: ita hoc dixiſſe ſuffe
cerit: vt tanꝗ ab articulo alicuius exordij
cetera contexamus.

¶ Explicit liber octauus.

Incipiūt capitula libri noni.

j De deo ſemꝑ querēdo.
ij De amore: an tria ſint: amans: ꝛ qđ amatur: et amor. an autē duo ſint cum quis nō aliū ꝙ ſeipſum diligit.
iij De mēte ꝛ noticia eius et volūtate.
iiij Tria eſſe in anima: que ſunt vnum: mentē: ꝛ noticiā ſui: ꝛ amorē.
v Qꝫ mens: et amor: et noticia: et ſingula i ſe maneant: ꝛ omnia in omnibus.
vj De noticia qua mens nō ſolum ſe: ſed etiā alias mentes noſſe regulariter poteſt.
vij De verbo quod mens ex eterna cōcipit veritate.
viij Quali amore diligi debeat creatura.
ix Quo differat dilectio rerū ſpiritaliū ab amore carnaliū.
x Nō omnia que noticia cōprehendit dici poſſe cōcepta.
xj Concepte noticie ſimilitudinē tunc ad equalitatē mentis accedere: cū id quod cognoſcit neqꝫ inferioris neqꝫ ſupioris nature eſt.
xij Cur ſicut noticia mentis eſt proles: non etiā amor partus eiuſdē ſit.

Aurelij Auguſtini epiſcopi liber non⁹ incipit.

De deo ſemper querendo. Capitulū .i.

Trinitatē certe querim⁹: nō quālibet: ſed illam trinitatem que deus eſt: veruſqꝫ ac ſummus: et ſolus deus. Expecta ergo quiſquis hec audis. Adhuc enim querimus. Et talia querentem nemo iuſte reprehendit: ſi tamē in fide firmiſſim⁹ querat: quod aut noſſe: aut eloqui difficillimū eſt. Affirmantē vo cito iuſteqꝫ reprehendit quiſquis meli⁹ vel videt vel docet.
Ps. 68 Querite inquit deū: ꝛ viuet anima veſtra. Et ne quiſqꝫ ſe tanqꝫ apprehēdiſſe temere gaudeat: querite inquit faciē eius ſemper. Ps. jo4
j. Cor. 8 Et apoſtolus: Si quis ſe inquit putat aliquid ſcire: nōdum ſcit queadmodum ſcire oporteat. Quiſquis aūt diligit deū: hic cognitus eſt ab illo. Nec ſic quidem dixit: cognouit illū (que piculoſa pſumptio eſt) ſed cognitus eſt ab illo. Sed et alibi cum dixiſſet: Nunc autē cognoſcentes deū: ſtatim Gal. 4
corrigens: imo cogniti inquit a deo: maximeqꝫ illo loco: Fratres inqt ego meipm nō Phi. 3
arbitror apprehēdiſſe. Unū aūt: que retro oblitus in ea que ante ſunt extentus: ſcdm intentionē ſequor ad palmā ſupne vocationis dei in chriſto Jeſu. Quotquot ḡ pfecti: hoc ſapiam⁹. Perfectionē in hac vita dicit: nō aliud ꝙ ea que retro ſūt obliuiſci: ꝛ in ea que ante ſunt extendi ſcḋm intentionem. Tutiſſima eſt eñ querentis intentio: donec apprehendat illud quo tendimus ꝛ quo extēdimur. Sed ea recta intentio eſt q̄ pficiſcit a fide. Certa eñ fides vtcūqꝫ inchoat cognitionē. Cognitio vo certa non pficiet: niſi poſt hanc vitā: cum videbim⁹ j. Cor. 13
facie ad faciē. Hoc ergo ſapiamus vt nouerimus tutiorē eſſe affectū vera querēdi: ꝙ incognita p cognitis preſumēdi. Sic ḡ queram⁹ tanqꝫ inuenturi: et ſic inueniam⁹ tanqꝫ queſituri. Cū eñ pſummauerit hō: tunc incipit. De credendis nulla infidelitate dubitemus: de intelligendis nulla temeritate affirmem⁹. In illis auctoritas tenenda eſt: in his veritas exquirēda. Qđ ḡ ad iſtā queſtionē attinet: credamus patrē ꝛ filiū ꝛ ſpiritūſanctū eſſe vnū deū: vniuerſe creature cōditorē atqꝫ rectorē. Nec patrem eſſe filiū: nec ſpiritūſanctū vl' patrem eſſe vel filiū: ſꝫ trinitatē relataꝝ adinuicem pſonaꝝ: ꝛ vnitatē eq̄lis eſſentie. Hoc autē queram⁹ intelligere ab eo ipo quē intelligere volumus auxiliū pcantes: ꝛ quantū tribuit: qđ intelligim⁹ explicare tanta cura et ſollicitudine pietatis: vt etiā ſi aliqđ aliud pro alio dicimus: nihil tamē indignum dicamus. Ut ſi quid: verbi gratia: de patre dicimus quod patri proprie non cōueniat: aut filio ꝯueniat: aut ſpirituiſancto: aut ipſi trinitati: et ſi quid de filio qđ filio ꝓprie non cōgruat: ſaltem cōgruat patri: aut ſpirituiſancto: aut trinitati. Jtē ſi quid de ſpirituſancto qđ ꝓprietatem ſpiritusſancti nō deceat: nō tñ alienū ſit a patre aut filio: aut ab vno deo ipa trinitate: veluti nūc cupim⁹ videre vtrū illa excellētiſſima caritas proprie ſpiritusſanctus ſit: quod ſi non eſt: aut pater ē caritas: aut filius: aut ipa trinitas: quoniā reſiſtere nō poſſumus certiſſime fidei: et validiſſime auctoritati ſcripture dicentis: De⁹ caritas eſt: non tñ debem⁹ j. Jo. 4
deuiare ſacrilego errore: vt aliqđ de trinitate

dicamus: qđ non creatori: ſed creature potius conueniat: aut inani cogitatiōe fingat. Que cum ita ſint: attēdamus iſta tria: que inueniſſe nobis videmur. Nōdum de ſupnis loquimur: nōdū de deo patre et filio et ſpiritu ſancto: ſed de hac impari imagine: et cū imagine: id eſt homine. familiari⁹ eñ eam ⁊ facilius fortaſſis intuet mentis noſtre infirmitas.

An tria ſint amans ⁊ quod amatur et amor. An autē duo ſint cum quis non alium ꝗ̃ ſeipſuȝ diligit. Capitulū. ii.

Ecce ego qui hoc quero: cuȝ aliqd amo tria ſūt: ego: ⁊ qđ amo: et ipſe amor. Non eñ amo amorem: niſi amantē amem. Nā non eſt amor: vbi nihil amat. Tria ergo ſunt: amās. ⁊ qđ amatur: ⁊ amor. Quod ſi non amem niſi meipſum: nōne due erūt qđ amo: ⁊ amor? Amās eñ ⁊ qđ amat: hoc idē eſt: qñ ſe ipē amat: ſicut amare ⁊ amari: eodē modo idipſum eſt cū ſe quiſꝗ amat. Eadē quippe res bis dicit: cū dicit: amat ſe: ⁊ amat a ſe. Tūc eñ nō ē aliud atꝗ aliud amare et amari: ſicut non eſt alius atꝗ alius: amans et amatus. At vo amor: ⁊ qđ amat: etiā ſic duo ſunt. Nō eñ quiſquis ſe amat amor eſt: niſi cū amat ipē amor. Aliud eſt aūt amare ſe: aliud eſt amare amorē ſuū. Nō eñ amat amor: niſi iam aliquid amans: quia vbi nihil amat: nullus eſt amor. Duo ergo ſunt: cū ſe qſꝗ amat: amor ⁊ qđ amat. Tūc eñ amans et quod amat vnū eſt. Unde videt non eſſe conſequēs: vt vbicūꝗ amor fuerit: iaȝ tria intelligant. Auferam⁹ eñ ab hac conſideratione cetera que multa ſunt quibus homo conſtat: atꝗ vt hec que nūc requirim⁹ quātuȝ in his rebus poſſumus liquido reperiam⁹: de ſola mente tractemus. Mens igit cum amat ſeipſam: duo quedā oſtendit: mentē ⁊ amorē. Quid ē autē amare ſe: niſi ſibi preſto eſſe velle ad fruendū ſe? Et cum tantū ſe vult eſſe quātum eſt: par mēti voluntas eſt: ⁊ amanti amor equalis. Et ſi aliqua ſubſtantia eſt amor: nō eſt vtiꝗ corpus: ſed ſpiritus: nec mens corpus: ſed ſpiritus eſt. Neꝗ tñ amor et mens duo ſpiritus: ſed vnus ſpiritus. nec eſſentie due: ſed vna: ⁊ tñ duo quedā vnum ſunt: amans ⁊ amor: ſiue ſic dicas qđ amat: ⁊ amor. Et hͣ qdē duo: relatiue adinuicē dicunt. Amās quippe ad amorē refert: ⁊ amor ad amantē. Amās eñ aliquo amore amat: ⁊ amor alicui⁹ amātis eſt. Mēs vo ⁊ ſpūs nō relatiue dicunt: ſed eſſentiā demōſtrāt. Nō eñ qꝛ mēs ⁊ ſpirit⁹ alicui⁹ homis ē: ideo mens ⁊ ſpirit⁹ in ſe non manet. Retracto eñ eo quod homo eſt: qđ adiuncto corpe dicit: mens ⁊ ſpirit⁹ manet. Retracto aūt amāte nullus eſt amor: ⁊ retracto amore null⁹ eſt amās. Ideoꝗ quantū adinuicē referunt: duo ſunt. Qꝛ autē ad ſe dicunt: ⁊ ſingula ſpūs: ⁊ ſimul vtrūꝗ vnus ſpūs: et ſingula mens: ⁊ ſimul vtrūꝗ vna mens. Ubi ergo trinitas: attendam⁹ quātū poſſumus: ⁊ inuocem⁹ lucē ſempiternā vt illuminet tenebras noſtras: et videamus in nobis quātū ſinimur imaginē dei.

De mente et noticia eius et voluntate. Capitulū. iii.

Mens eñ amare ſeipſam nō poteſt: niſi etiā ſe nouerit. Naȝ quō amat qđ neſcit? Aut ſi quiſꝗ dicit ex noticia generali vel ſpeciali mentē credere ſe eſſe talē: qualē alias expta ē: ⁊ iō amare ſemetipſam inſipientiſſime loquit. Un̄ enim mens aliquā mentē nouit: ſi ſe non nouit? Neꝗ eñ vt ocul⁹ corpis videt alios oculos: ⁊ ſe nō videt: ita mens nouit alias mētes: ⁊ ignorat ſemetipām. Per oculos eñ corpis corpora videm⁹: qꝛ radios ꝗ̄ p eos emicant: ⁊ quicqd cernim⁹ tangūt: refringere vel retorquere in ipos nō poſſumus: niſi cum ſpecula intuemur. Qđ ſubtiliſſime obſcuriſſimeꝗ differit: donec apertiſſime demonſtret: vel ita ſe rem habere vl̄ nō ita. Sed quoquo mō ſe habeat vis qua p oculos cernimus: ipām certe vim: ſiue ſint radii: ſiue aliud aliquid oculis cernere nō valem⁹: ſed mentē querim⁹: ⁊ ſi fieri poteſt: etiā hoc mēte cōphendim⁹. Mens ḡ ipſa ſic corporeaꝝ rerū noticias p ſenſ⁹ corpis colligit: ſic incorporeaꝝ rerū p ſmetipām. Ergo ⁊ ſemetipām p ſeipāȝ nouit: qm̄ ē incorporea. Nā ſi nō ſe nouit: nō ſe amat.

Tria eſſe in anima que ſunt vnū mentē ⁊ noticiam ſui ⁊ amorem. Capitulū. iiii.

Sicut aūt duo quedā ſunt: mens ⁊ amor eī⁹ cū ſe amat: ita qdaȝ duo ſūt mens et noticia eī⁹ cū ſe nouit: Igit ipā mēs ⁊ amor: ⁊ noticia eius: tria qdā ſūt: ⁊ hec tria vnū ſunt: et cū pfecta ſūt: eqlia ſunt. Si eñ min⁹ ſe amat ꝗ̄ ē: vt vbi gratia: tantū ſe amat homis mens quantū amandū eſt corp⁹ hois: cū plus ſit ipſa ꝗ̄ corp⁹: peccat. ⁊ nō ē pfect⁹ amor eī⁹. Item

ſi amplius ſe amat ꝙ eſt: velut ſi tantum ſe
amet quantũ amãdus eſt deus: dum incõ
parabiliter minus ſit ipſa ꝙ deus: etiaȝ ſic
nimio peccat et non ꝑfectum habet amo⸗
rem ſui. Maiore autẽ ꝑuerſitate ⁊ iniqui⸗
tate peccat: cum corpus tantũ amat quã⸗
tum amandus eſt deus. Iteȝ noticia ſi mi⸗
nor eſt: ꝙ eſt illud quod noſcit̃: ⁊ plene no⸗
ſci poteſt: ꝑfecta non eſt. Si aũt maior eſt:
iam ſuꝑior eſt natura que nouit ꝙ illa que
nota eſt: ſicut maior ẽ noticia corporis: ꝙ
ipſum corpus quod ea noticia notum eſt.
Illa enĩ vita quedam eſt in ratione cogno
ſcentis: corpus auteȝ non eſt vita. Et vita
quelibet quolibet corpore maior ẽ: nõ mo⸗
le ſed vi. Mens v̇o cum ſeipſam cogno⸗
ſcit: non ſe ſuꝑat noticia ſua: qꝛ ipſa cogno
ſcit: ipſa cognoſcitur. Cuȝ ergo ſe totã co⸗
gnoſcit: neq̄ ſecuȝ quicq̄ aliud: par illi eſt
cognitio ſua: qꝛ neq̄ ex alia natura eſt eiuſ
cognitio: cum ſeipſam cognoſcit. Et cum
ſe totam nihil amplius percipit: nec minor
nec maior eſt. Recta igit̃ diximus hec tria
cũ perfecta ſunt: eſſe conſequẽter equalia.
Simul etiã admonemur: ſi vtcũq̄ videre
poſſumus hec ĩ anima exiſtere: et tanq̄ in⸗
uoluta euolui: vt ſentiantur ⁊ dinumeren⸗
tur ſubſtantialiter: vel vt ita dicam: eſſen⸗
tialiter: non tanq̄ in ſubiecto: vt color: aut
figura ĩ corpore: aut vlla alia qualitas: aut
quantitas. Quicquid enĩ tale eſt: non ex⸗
cedit ſubiectum in quo eſt. Non enĩ color
iſte aut figura huius corporis poteſt eſſe ⁊
alterius corporis. Mens autẽ amore quo
ſe amat poteſt amare ⁊ aliud preter ſe. Itẽ
non ſe ſolã cognoſcit mens: ſed ⁊ alia mul⸗
ta. Quobrem non amor et cognitio tanq̄
in ſubiecto inſunt menti: ſed ſubſtãtialiter
etiam iſta ſunt ſicut ipſa mens: quia etſi re⸗
latiue dicũtur adinuicẽ: in ſua tamen ſunt
ſingula queq̄ ſubſtantia. Non ſicut color
⁊ coloratum relatiue ita dicunt̃ adinuicẽ:
vt color in ſubiecto colorato ſit: nõ habẽs
in ſeipſo propriam ſubſtantiã: quoniã co⸗
loratum corpus ſubſtantia eſt: ille auteȝ in
ſubſtantia: ſ; ſicut duo amici etiã duo ſunt
homines: que ſunt ſubſtantie cũ homines
non relatiue dicantur: amici autẽ relatiue.
Sed iteȝ ꝙuis ſubſtãtia ſit amans vel ſci⸗
ens: ſubſtãtia ſit ſciẽtia: ſubſtãtia ſit amor:
ſed amans ⁊ amor: aut ſciens ⁊ ſciẽtia: re⸗
latiue ad ſe dicãtur ſicut amici. Mens v̇o
aut ſpiritus non ſunt relatiua: ſicut nec ho
mines relatiua ſunt: non tamen ſicut amici
homines poſſunt ſeorſum eſſe abinuicẽ: ſic
amans ⁊ amor: aut ſciens ⁊ ſcientia. Q̄ꝙ
⁊ amici corpore videntur ſeparari poſſe: nõ
animo: inquantũ amici ſunt: veruntamen
fieri poteſt: vt amicus amicuȝ etiam odiſſe
incipiat: ⁊ eo ipſo amicus eſſe deſinat: ne⸗
ſciẽte illo: ⁊ adhuc amãte. Amor autẽ quo
ſe mens amat: ſi eſſe deſinat: ſimul ⁊ illa de⸗
ſinit eſſe amans. Item noticia qua ſe mẽs
nouit: ſi eſſe deſinat: ſimul ⁊ illa noſſe ſe de⸗
ſinet. Sicut caput capitati alicuꝰ vtiq̄ ca
put eſt: ⁊ relatiue ad ſe dicuntur: ꝙuis etiã
ſubſtantie ſint. Nam ⁊ caput corpus eſt: ⁊
capitatum. Et ſi nõ ſit corpus: nec capita⸗
tum erit. Sed hec p̃ciſione abinuicẽ ſepa⸗
rari poſſunt: illa non poſſunt. Qꝛ ſi ſunt ali
qua corpora q̃ ſecari omnino et diuidi ne⸗
queunt: tamẽ niſi partibus ſuis cõſtarent
corpora non eſſent: pars ergo ad totũ rela
tiue dicitur: quia omnis pars alicuius to⸗
tius pars eſt: ⁊ totũ omnibus partibus to⸗
tum eſt. Sed quoniã ⁊ pars corpꝰ eſt ⁊ to⸗
tum: nõ tantũ iſta relatiue dicunt̃: ſed etiã
ſubſtantialiter dicunt̃. Fortaſſis ergo mẽs
totum eſt: ⁊ eius quaſi partes amor quo ſe
amat: ⁊ ſcientia qua ſe nouit: quibus dua⸗
bus partibus illud totuȝ conſtat. An tres
ſunt equales partes quibus totum vnum
complet̃: Sed nulla pars: totũ cuius pars
eſt complectit̃. Mens v̇o cum ſe totã no⸗
uit: hoc eſt ꝑfecte nouit ꝑ totũ eius eſt no⸗
ticia eius. Et cũ ſe perfecte amat: totam ſe
amat: ⁊ per totũ eius eſt amor eius. Num
ergo ſicut ex vino et aqua et melle vna fit
potio: ⁊ ſingula ꝑ totũ ſũt: et tamẽ tria ſũt.
nulla enĩ pars eſt potionis que nõ habeat
hec tria. Nõ enĩ iũcta velut ſi aqua et oleũ
eſſent: ſed omnino cõmixta ſunt: et ſubſtã⸗
tie ſũt omnes: ⁊ totus ille liquor vna que⸗
dam eſt ex tribꝰ cõfecta ſubſtãtia. Tale ali
quid arbitrandũ eſt eſſe ſimul hec tria: mẽ⸗
tem: amorẽ: noticiã: ſed nõ vnius ſubſtãtie
ſunt aqua: vinũ: et mel: ꝙuis ex eoꝝ com⸗
mixtione fiat vna ſubſtãtia potiõis. Quo
modo aũt illa tria nõ ſunt eiuſdẽ ſubſtãtie
nõ video: cũ mens ip̃a ſe amet: atq̄ ipſa ſe
nouerit: atq̄ ita ſunt h̔ tria: vt nõ alteri ali⸗
cui rerũ mẽs vel amata vel nota ſit. Uniꝰ
ergo eiuſdẽq̄ eſſentie neceſſe eſt h̔ tria ſint:
⁊ ideo ſi tanq̄ ꝯmixtiõe cõfuſa eſſent: nul⸗
lo modo eſſent tria: nec referri ad inuicem
poſſent. Quẽadmodũ ſi ex vno eodemq̄
auro tres anulos ſimiles facias: ꝙuis cõ⸗
nexos ſibi referũt̃ ad inuicẽ ꝙ ſimiles ſũt.

Omnis eñi ſimilis: alicui ſimilis eſt: et trinitas anulorꝫ eſt: ⁊ vnū aurum. At ſi miſceantur ſibi ⁊ ꝑ totā ſinguli maſſam ſuā conſpergant: intercidet illa trinitas: ⁊ omnino non erit: ac non ſoluꝫ vnum aurū dicetur: ſicut in illis tribus anulis dicebat: ſed iam nulla aurea tria.

¶ Quod mens et amor et noticia ⁊ ſingula in ſe maneant et omnia ī omnibus. ¶ Capitulū. v.

VT in illis tribus cū ſe nouit mens et amat ſe: manet trinitas: mens: amor: noticia: ⁊ nulla cōmixtione confundit: q̄uis ⁊ ſingula ſint in ſeipſis: et inuicē tota in totis: ſiue ſingula in binis: ſiue bina in ſingulis. Itaq omnia in omnibus. Nam ⁊ mens eſt vtiq in ſeipſa: quoniā ad ſeipſam mens dicit: q̄uis noſcens vel nota: vel noſcibilis: ad ſuam noticiam relatiue dicat. Amans quoq ⁊ amata vel amabilis ad amorē referatur: quo ſe amat ⁊ noticia: q̄uis referatur ad mentē cognoſcentem vel cognitā: tamē ⁊ ad ſeipam nota ⁊ noſcens dicit. Nō eī ſibi eſt incognita noticia: qua ſe mens ipſa cognoſcit. Et amor q̄uis referatur ad mentē amantē cuius amor eſt: tamē et ad ſeipm eſt amor: vt ſit etiā in ſeipſo: quia et amor amatur. Nec alio niſi amore amari pōt: id eſt ſeipo. Ita ſunt hec ſingula in ſeipis. In alternis autē ita ſunt: quia ⁊ mens amans ī amore eſt: et amor in amantis noticia: ⁊ noticia in mente noſcente. Singula ī binis ita ſunt: quia mens que ſe nouit ⁊ amat: in amore ⁊ noticia ſua eſt: ⁊ amor amantis mētis ſeſeq ſcientis: in mente noticiaq eius eſt. Et noticia mentis ſe ſcientis et amantis in mente atq in amore eius eſt: quia ſcientē ſe amat ⁊ amantē ſe nouit. Ac ꝑ hoc ⁊ bina in ſingulis: quia mens que ſe nouit ⁊ amat: cum ſua noticia eſt in amore: et cū ſuo amore in noticia: Amor quippe ipſe et noticia ſimul ſunt ī mente: que ſe amat ⁊ nouit. Tota vō in totis: queadmodū ſint: iam ſupra oſtendimus: cū ſe tota mens amat: ⁊ totā nouit: ⁊ totū amorē ſuum nouit: totāq amat noticiā ſuam: quādo tria iſta ad ſeipſa ꝑfecta ſunt. Miro itaq modo tria iſta inſepabilia ſunt a ſemetipis: et tamē eorū ſingulum quodq ſubſtantia eſt: et ſimul omnia vna ſubſtātia vel eſſentia: cum ⁊ relatiue dicantur adinuicem.

¶ De noticia qua mens nō ſolum ſe: ſed etiam alias mētes noſſe regulariter poteſt. ¶ Capitulū. vi.

SEd cū ſeipam nouit humana mēs ⁊ amat ſepam: non aliquid incōmutabile nouit et amat: aliterq vnuſquiſq homo loquendo enūciat mentem ſuā: quid in ſeipſo agatur attendens. Alit aūt humanā mentē ſpeciali aut generali cognitione diffinit. Itaq cum mihi de ſua propria loquit: vtrum intelligat hoc: aut illud: aut non intelligat: ⁊ vtrum velit aut nolit hoc aut illud: credo. Cum vō de humana ſpecialiter aut generaliter verum dicit: agnoſco ⁊ approbo. Unde manifeſtū eſt aliud vnumquēq videre in ſe: quod ſibi alius dicenti credat: non tamen videat. aliud autē in ipſa veritate quod ali⁹ quoq poſſit intueri: quorꝫ alterū mutari per tempora: alterū incōmutabili eternitate conſiſtere. Neq eī oculis corporeis m̄ltas mētes videndo ꝑ ſimilitudinē colligimus: generalem vel ſpecialē mentis humane noticiam: ſed intuemur inuiolabilem veritateꝫ ex qua ꝑfecte quātū poſſumus diffiniam⁹. nō qualis ſit vniuſcuiuſq hominis mens: ſed qualis eſſe ſempiternis rationibus debeat. Unde etiam phantaſias rerū corporalū ꝑ corporis ſenſum hauſtas ⁊ quodāmodo infuſas memorie: ex quibus etiā ea que non viſa ſunt ficto phantaſmate cogitant: ſiue aliter q̄ ſunt: ſiue fortuitu ſicuti ſunt: alijs omnino regulis ſupra mentē noſtram incōmutabiliter manētibus: vel approbare apud noſmetipſos: vel improbare conuincimur: cum recte aliquid approbamus aut improbamus. Nam cū ⁊ recolo carthaginis menia que vidi: ⁊ cuꝫ fingo alexandrie que non vidi: eaſdēq imaginarias formas quaſdam quibuſdā ꝓferens: rationabiliter ꝓfero: viget ⁊ claret deſuper iudicium veritatis: ac ſui iuris incorruptiſſimis regulis firmuꝫ eſt. Et ſi corporalium imaginū quaſi quodam nubilo ſubtexitur nō tamē inuoluit atq confundit. Sed intereſt vtrū ego ſub illa: vel in illa caligine: tanq a celo ꝑſpicuo ſecludar: an ſicut ī altiſſimis mōtibus accidere ſolet: inter vtrūq aere libero fruens: ⁊ ſereniſſimā lucē ſupra: ⁊ denſiſſimas nebulas ſubter aſpiciā. Nam vnde in me fraterni amoris inflammat ardor: cū audio virū aliquē pro fidei pulchritudine ⁊ firmitate: acria tormēta toleraſſe: Et ſi mihi digito oſ̄dat ipē homo:

ſtudeo mihi cōiungere: notū facere: amicitia colligare. Itaqꝫ ſi facultas datur: accedo: alloquor: ſermonē cōfero: affectū meū in illum quibus verbis poſſum exprimo: viciſſimqꝫ in eo fieri quē in me habeat atqꝫ exprimi volo: ſpiritalemqꝫ complexū credendo molior: quia ꝓueſtigare tam cito et cernere penitus eius interiora nō poſſum. Amo itaqꝫ fidelem ⁊ fortē virū: amore caſto atqꝫ germano. Quod ſi mihi inter noſtras loquelas fateatur: aut incaut⁹ aliquo modo ſeſe indicet: quod vel de deo credat incōgrua: atqꝫ in illo quoqꝫ carnale aliq̄d deſideret: ⁊ pro tali errore illa ꝑtulerit: vł ſperate pecunie cupiditate: vł inani auiditate laudis humane: ſtatim amor ille quo ī eum ferebar offenſus: ⁊ quaſi repercuſſus: atqꝫ ab indigno homine ablatus: in ea forma permanet: ex qua eū talē credens amaueram. Niſi forte ad hoc amo iam vt talis ſit: cum talē non eſſe comperero. At in illo homine nihil mutatū eſt: mutari tamē poteſt vt fiat: quod eum iam eſſe crediderā. In mente aūt mea mutata ē vtiqꝫ ipſa exiſtimatio: que de illo aliter ſe habebat: ⁊ aliter habet. Ideōqꝫ amor ab intentōne ꝓfruendi: ad intentionē ꝯſulendi: incōmutabili deſuꝑ iuſticia iubente deflexus eſt. Ipſa vō forma inconcuſſe ac ſtabilis veritatis: ⁊ in qua fruerer homine: bonū eū credēs: ⁊ in qua eum conſulo: vt bonus ſit: eadem luce incorruptibilis ſinceriſſimeqꝫ ratiōis: ⁊ mee mentis aſpectū: ⁊ illā phantaſie nubem quā deſuper cerno cum eundē hominem quē viderā cogito imꝑturbabili eternitate ꝑfundit. Item cum arcum pulchre ⁊ equaliter intortū quē vidi: verbi gratia: carthagini animo reuoluo: res quedā mēti nunciata ꝑ oculos memorieqꝫ tranſfuſa imaginarū conſpectū facit. Sed aliud mēte cōſpicio ſcḋm qḋ mihi opus illud placet: vnde etiā ſi diſpliceret: corrigerē. Itaqꝫ de iſtis ſcḋm illam iudicamus: et illā cernimus rationalis mētis intuitu. Iſta vō aut ꝑſentia ſenſu corporis tangim⁹: aut imagines abſentiū fixas ī memoria recordamur: aut ex earum ſimilitudine talia fingimus: qualia noſipſi ſi vellemus atqꝫ poſſemus: etiam opere moliremur. Aliter eñ figurātes animo imagines corporū: aut ꝑ corpus corpora vidētes: aliť aūt rōnes artēqꝫ ineffabiliter pulchrā taliū figurarū ſuꝑ aciē mētis ſimplici intelligētia capiētes.

De verbo quod mens ex eterna concipit veritate. Caplm. VII.

In illa igiť eterna veritate ex qua temporalia facta ſunt omnia: formā ſcḋm quam ſumus: et ſcḋm quā vel in nobis vel in corporibus vera ⁊ recta ratione aliquid oꝑamur viſu mētis aſpicim⁹: atqꝫ inde conceptā rerū veracē noticiā: tanqꝫ verbū apud nos habemus: ⁊ dicendo int⁹ gignimus: nec a nobis naſcendo diſcedit. Cum autē ad alios loquimur: verbo intus manenti miniſteriū vocis adhibemus: aut alicuius ſigni corporalis: vt ꝑ quandā cōmemoratōē ſenſibilē tale aliquid fiat etiā in animo audientis: quale de loquētis animo nō recedit. Nihil itaqꝫ agimus ꝑ membra corporis in factis dictiſqꝫ noſtris: quibus vel approbanť vel improbanť mores hominū: quod nō verbo apud nos intus edito ꝓuenimus. Nemo eñ volens aliq̄d facit: quod non in corde ſuo prius dixerit. Qḋ verbū amore cōcipitur: ſiue creature: ſiue creatoris: id eſt aut nature mutabilis: aut incōmutabilis veritatis.

Quali amore diligi debeat creatura. Capitulū. VIII.

Ergo aut cupiditate: aut caritate: non quo nō ſit amanda creatura: ſed ſi ad creatorē referť ille amor: non iam cupiditas ſed caritas erit. Tunc enim eſt cupiditas cum propter ſe amatur creatura. tunc non vtentem adiuuat: ſed corrumpit fruentem. Cū ergo aut par nobis: aut inferior creatura ſit: inferiore vtendum eſt ad deū: pari autē fruendū: ſed in deo. Sicut eñ teipō: non in teipſo frui debes: ſed in eo qui fecit te. Sic etiā illo: quē diligis: tanqꝫ teipm: et nobis ergo ⁊ fratribus ī domino fruamur: ⁊ inde nos nec ad noſmetipſos remittere: et quaſi relaxare deorſum verſus audeamus. Naſciť autē verbū cum excogitatū placet: aut ad peccandū aut ad recte faciendū. Verbū ergo noſtrum et mentem de qua gignitur quaſi medius amor coniungit: ſeqꝫ cum eis tertium complexu incorporeo ſine vlla cōfuſione cōſtringit.

Quo differat dilectio rerū ſpiritalium ab amore carnalium. Capitulū. IX.

c

Conceptū aūt verbum ⁊ natum idipm eſt: cū volūtas in ipſa noticia ꝯquieſcit qḋ fit ī amore ſpiritaliū,

Omnis enī ſimilis: alicui ſimilis eſt: et trinitas anuloꝝ eſt: ⁊ vnū aurum. At ſi miſceantur ſibi ⁊ ꝑ totā ſinguli maſſam ſuā conſpergant: intercidet illa trinitas: ⁊ omnino non erit: ac non ſoluꝫ vnum aurū dicetur: ſicut in illis tribus anulis dicebat: ſed iam nulla aurea tria.

Qꝫ mens et amor et noticia ⁊ ſingula in ſe maneant et omnia ī omnibus. Capitulū. V.

Vt in illis tribus cū ſe nouit mens et amat ſe: manet trinitas: mens: amor: noticia: ⁊ nulla cōmixtione confundit: q̄uis ⁊ ſingula ſint in ſeipſis: et inuicē tota in totis: ſiue ſingula in binis: ſiue bina in ſingulis. Itaq; omnia in omnibus. Nam ⁊ mens eſt vtiq; in ſeipſa: quoniā ad ſeipſam mens dicit: q̄uis noſcens vel nota: vel noſcibilis: ad ſuam noticiam relatiue dicat. Amans quoq; ⁊ amata vel amabilis ad amorē referatur: quo ſe amat ⁊ noticia: q̄uis referatur ad mentē cognoſcentem vel cognitā: tamē ⁊ ad ſeipam nota ⁊ noſcens dicit. Nō eī ſibi eſt incognita noticia: qua ſe mens ipſa cognoſcit. Et amor q̄uis referatur ad mentē amantē cuius amor eſt: tamē et ad ſeipm̄ eſt amor: vt ſit etiā in ſeipſo: quia et amor amatur. Nec alio niſi amore amari pōt: id eſt ſeipo. Ita ſunt hec ſingula in ſeipſis. In alternis autē ita ſunt: quia ⁊ mens amans ī amore eſt: et amor in amantis noticia: ⁊ noticia in mente noſcente. Singula ī binis ita ſunt: quia mens que ſe nouit ⁊ amat: in amore ⁊ noticia ſua eſt: ⁊ amor amantis mētis ſeſeq; ſcientis: in mente noticiaq; eius eſt. Et noticia mentis ſe ſcientis et amantis in mente atq; in amore eius eſt: quia ſcientē ſe amat ⁊ amantē ſe nouit. Ac ꝑ hoc ⁊ bina in ſingulis: quia mens que ſe nouit ⁊ amat: cum ſua noticia eſt in amore: et cū ſuo amore in noticia: Amor quippe ipſe et noticia ſimul ſunt ī mente: que ſe amat ⁊ nouit. Tota vō in totis: queadmodū ſint: iam ſupra oſtendimus: cū ſe tota mens amat: ⁊ totā nouit: ⁊ totū amorē ſuum nouit: totāq; amat noticiā ſuam: quādo tria iſta ad ſeipſa ꝑfecta ſunt. Miro itaq; modo tria iſta inſeparabilia ſunt a ſemetipſis: et tamē eorū ſingulum quodq; ſubſtantia eſt: et ſimul omnia vna ſubſtātia vel eſſentia: cum ⁊ relatiue dicantur adinuicem.

De noticia qua mens nō ſolum ſe: ſed etiam alias mētes noſſe regulariter poteſt. Capitulū. VI.

Sed cū ſeipam nouit humana mēs ⁊ amat ſepam: non aliquid incōmutabile nouit et amat: aliterq; vnuſquiſq; homo loquendo enūciat mentem ſuā: quid in ſeipſo agatur attendens. Aliť aūt humanā mentē ſpeciali aut generali cognitione diffinit. Itaq; cum mihi de ſua propria loquit: vtrum intelligat hoc: aut illud: aut non intelligat: ⁊ vtrum velit aut nolit hoc aut illud: credo. Cum vō de humana ſpecialiter aut generaliter verum dicit: agnoſco ⁊ approbo. Unde manifeſtū eſt aliud vnumquēq; videre in ſe: quod ſibi alius dicenti credat: non tamen videat. aliud autē in ipſa veritate quod ali⁹ quoq; poſſit intueri: quoꝝ alterū mutari per tempora: alterū incōmutabili eternitate conſiſtere. Neq; eīn oculis corporeis mltas mētes videndo ꝑ ſimilitudinē colligimus: generalem vel ſpecialē mentis humane noticiam: ſed intuemur inuiolabilem veritateꝫ ex qua ꝑfecte quātū poſſumus diffiniam⁹. nō qualis ſit vniuſcuiuſq; hominis mens: ſed qualis eſſe ſempiternis rationibus debeat. Unde etiam phantaſias rerū corporalū ꝑ corporis ſenſum hauſtas ⁊ quodāmodo infuſas memorie: ex quibus etiā ea que non viſa ſunt ficto phantaſmate cogitant: ſiue aliter q̄ ſunt: ſiue fortuitu ſicuti ſunt: alijs omnino regulis ſupra mentē noſtram incōmutabiliter manētibus: vel approbare apud noſmetipſos: vel improbare conuincimur: cum recte aliquid approbamus aut improbamus. Nam cū ⁊ recolo carthaginis menia que vidi: ⁊ cuꝫ fingo alexandrie que non vidi: eaſdēq; imaginarias formas quaſdam quibuſdā ꝑferens: rationabiliter ꝑfero: viget ⁊ claret deſuper iudicium veritatis: ac ſui iuris incorruptiſſimis regulis firmuꝫ eſt. Et ſi corporalium imaginū quaſi quodam nubilo ſubtexitur nō tamē inuoluit atq; confundit. Sed intereſt vtrū ego ſub illa: vel in illa caligine: tanq; a celo ꝑſpicuo ſecludar: an ſicut ī altiſſimis mōtibus accidere ſolet: inter vtrūq; aere libero fruens: ⁊ ſereniſſimā lucē ſupra: ⁊ denſiſſimas nebulas ſubter aſpiciā. Nam vnde in me fraterni amoris inflammat ardor: cū audio virū aliquē pro fidei pulchritudine ⁊ firmitate: acria tormēta toleraſſe: Et ſi mihi digito oñdat ipē homo:

ſtudeo mihi cõiungere: notũ facere: amici-
tia colligare. Itaqʒ ſi facultas datur: acce-
do: alloquor: ſermonẽ cõfero: affectũ meũ
in illum quibus verbis poſſum exprimo:
viciſſimqʒ in eo fieri quẽ in me habeat atqʒ
exprimi volo: ſpiritalemqʒ complexũ cre-
dendo molior: quia pueſtigare tam cito et
cernere penitus eius interiora nõ poſſum.
Amo itaqʒ fidelem ⁊ fortẽ virũ: amore ca-
ſto atqʒ germano. Quod ſi mihi inter no-
ſtras loquelas fateatur: aut incaut⁹ aliquo
modo ſeſe indicet: quod vel de deo credat
incõgrua: atqʒ in illo quoqʒ carnale aliq̃d
deſideret: ⁊ pro tali errore illa ꝑtulerit: vl'
ſperate pecunie cupiditate: vl' inani auidi-
tate laudis humane: ſtatim amor ille quo ĩ
eum ferebar offenſus: ⁊ quaſi repercuſſus:
atqʒ ab indigno homine ablatus: in ea for-
ma permanet: ex qua eũ talẽ credens ama-
ueram. Niſi forte ad hoc amo iam vt talis
ſit: cum talẽ non eſſe comperero. At in illo
homine nihil mutatũ eſt: mutari tamẽ po-
teſt vt fiat: quod eum iam eſſe credideraʒ.
In mente aũt mea mutata ẽ vtiqʒ ipſa exi-
ſtimatio: que de illo aliter ſe habebat: ⁊ ali-
ter habet. Ideoqʒ amor ab intentõne ꝑfru-
endi: ad intentionẽ ꝯſulendi: incõmutabi-
li deſuꝑ iuſticia iubente deflexus eſt. Ipſa
ṽo forma inconcuſſe ac ſtabilis veritatis:
⁊ in qua fruerer homine: bonũ eũ credẽs:
⁊ in qua eum conſulo: vt bonus ſit: eadem
luce incorruptibilis ſinceriſſimeqʒ ratiõis:
⁊ mee mentis aſpectũ: ⁊ illã phantaſie nu-
bem quã deſuper cerno cum eundẽ homi-
nem quẽ viderã cogito imperturbabili eter-
nitate ꝑfundit. Item cum arcum pulchre
⁊ equaliter intortũ quẽ vidi: verbi gratia:
carthagini animo reuoluo: res quedã mẽ-
ti nunciata ꝑ oculos memorieqʒ transfuſa
imaginarũ conſpectũ facit. Sed aliud mẽ-
te cõſpicio ſꝫm qđ mihi opus illud placet:
vnde etiã ſi diſpliceret: corrigerẽ. Itaqʒ de
iſtis ſꝫm illam iudicamus: et illã cernimus
rationalis mẽtis intuitu. Iſta ṽo aut ꝑſen-
tia ſenſu corporis tangim⁹: aut imagines
abſentiũ fixas ĩ memoria recordamur: aut
ex earum ſimilitudine talia fingimus: qua-
lia noſipſi ſi vellemus atqʒ poſſemus: etiam
opere moliremur. Aliter eñ figurãtes ani-
mo imagines corporũ: aut ꝑ corpus cor-
pora videntes: alit aũt rõnes artẽqʒ ineffa-
biliter pulchrã taliũ figurarũ ſuꝑ aciẽ mẽ-
tis ſimplici intelligẽtia capiẽtes.

¶ De verbo quod mens ex eterna concipit veritate. ¶ Capl'm. VII.

IN illa igit̃ eterna veritate ex qua tem-
poralia facta ſunt omnia: formã ſꝫm
quam ſumus: et ſcđm quã vel in no-
bis vel in corporibus vera ⁊ recta ratione
aliquid oꝑamur viſu mẽtis aſpicim⁹: atqʒ
inde conceptã rerũ veracẽ noticiaʒ: tanqʒ
verbũ apud nos habemus: ⁊ dicendo int⁹
gignimus: nec a nobis naſcendo diſcedit.
Cum autẽ ad alios loquimur: verbo intus
manenti miniſteriũ vocis adhibemus: aut
alicuius ſigni corporalis: vt ꝑ quandã cõ-
memoratõeʒ ſenſibilẽ tale aliquid fiat etiã
in animo audientis: quale de loquẽtis ani-
mo nõ recedit. Nihil itaqʒ agimus ꝑ mem-
bra corporis in factis dictiſqʒ noſtris: qui-
bus vel approbant' vel improbant' mores
hominũ: quod nõ verbo apud nos intus
edito ꝑuenimus. Nemo eñ volens aliq̃d
facit: quod non in corde ſuo prius dixerit.
Qđ verbũ amore cõcipitur: ſiue creature:
ſiue creatoris: id eſt aut nature mutabilis:
aut incõmutabilis veritatis.

¶ Quali amore diligi debeat creatura. ¶ Capitulũ. VIII.

ERgo aut cupiditate: aut caritate:
non quo nõ ſit amanda creatura:
ſed ſi ad creatorẽ refert' ille amor:
non iam cupiditas ſed caritas erit. Tunc
enim eſt cupiditas cum propter ſe amatur
creatura. tunc non vtentem adiuuat: ſed
corrumpit fruentem. Cuʒ ergo aut par no-
bis: aut inferior creatura ſit: inferiore vten-
dum eſt ad deũ: pari auteʒ fruendũ: ſed in
deo. Sicut eñ teipſo: non in teipſo frui de-
bes: ſed in eo qui fecit te. Sic etiã illo: quẽ
diligis: tanqʒ teipſo: et nobis ergo ⁊ fratri-
bus ĩ domino fruamur: ⁊ inde nos nec ad
noſmetipſos remittere: et quaſi relaxare
deorſum verſus audeamus. Naſcit' auteʒ
verbũ cum excogitatũ placet: aut ad pec-
candũ aut ad recte faciendũ. Verbũ ergo
noſtrum et mentem de qua gignitur quaſi
medius amor coniungit: ſeqʒ cum eis ter-
tium complexu incorporeo ſine vlla cõfu-
ſione cõſtringit.

¶ Quo differat dilectio rerũ ſpiritalium ab amore carnalium. ¶ Capitulũ. IX.

COnceptũ aũt verbum ⁊ natum id
ipm̃ eſt: cũ volũtas in ipſa noticia
ꝯquieſcit qđ fit ĩ amore ſpiritaliũ.

tñ ergo mẽtis antecedit appetit⁹ q̄dã: quo id quod noſſe volumus: querendo ⁊ inueniendo naſcitur proles ipſa noticia: ac per hoc appetitus ille quo cõcipitur pariturq̄ noticia: partus ⁊ proles recte dici non poteſt. Ideoq̄ appetitus quo inhiatur rei cognoſcẽde: fit amor cognite: dum tenet atq̄ amplectit̄ placitam prolẽ: id eſt noticiam gignentiq̄ cõiungit. Et eſt quedã imago trinitatis: ipſa mens ⁊ noticia ei⁹: quod eſt proles ei⁹: ac de ſeipſa verbũ eius: et amor tertius: ⁊ hec tria vnũ atq̄ vna ſubſtantia. Nec minor proles: dũ tantã ſe nouit mẽs quãta eſt: nec minor amor dũ tantũ ſe diligit quãtũ nouit ⁊ quãta eſt.

¶ Explicit liber nonus.

¶ Incipiũt capitula libri decimi.

i ¶ De ſtudijs diſcere amantium quod ignorãt: qḋ tñ nõ expeterẽt ſcire ſi penit⁹ ignorarẽt.

ij ¶ Quibus cauſis amari videnť cognita: cum ipſa ſcientia eorum que neſcim⁹ expetitur.

iij ¶ An incognita ſibi ſit mens cũ ſe q̄rit vt nouerit.

iiij ¶ De ꝓprijs mentis que non poteſt ignorare.

v ¶ In quo mens noſſe ſe debeat: ⁊ a q̄bus abſtinere ne eis quaſi ꝓprijs delecteť: atq̄ in ſe minus nouerit.

vj ¶ In quib⁹ mens de ſe cogitans poſſit errare.

vij ¶ De opinionibus eorum qui mentẽ aliquid precipuũ corporis eẽ ſenſerunt.

viij ¶ Qꝛ mens noſſe ſe querens: nihil de ſe corporeũ debet cogitare.

ix ¶ Quomõ mens cognoſcit ſeipſam.

x ¶ Qꝛ mens noſſe ſe cupiẽs nihil eorũ de ſe opinari debeat: de quib⁹ ſcit eſſe dubitandũ.

xj ¶ De memoria: intelligẽtia ⁊ volũtate: in quib⁹ mens habet in ſe quãdam imaginẽ diuine trinitatis.

xij ¶ De querẽda imagine trinitatis etiã in his que anima ex corporis ſenſibus cõcipit.

¶ Aurelij Auguſtini epiſcopi de trinitate liber decimus incipit.

¶ De ſtudijs diſcere amantium quod ignorant: quod tamen non expeterent ſcire ſi penitus ignorarent. Capitulũ. i.

NUnc ad ea ipſa cõſequẽter enodatius explicanda limatior accedat intẽtio. Ac primũ qꝛ rem prorſus ignotã amare omino nullus poteſt: diligenter intuendum eſt cuiuſmodi ſit amor ſtudentiũ: id eſt nõ iam ſcientium: ſed adhuc ſcire cupientiũ quãq̄ doctrinã. Et in his quippe rebus in quibus non vſitate dicit̄ ſtudiũ: ſolent exiſtere amores ex auditu: dum cuiuſq̄ pulchritudinis fama ad videndũ ac fruendum animus accenditur: quia generaliter nouit corpoꝝ pulchritudines: ex eo q̄ plurimas vidit: ⁊ ineſt intrinſecus vnde approbetur: cui forin ecus inhiat̄. Quod cum ſit: nõ rei penitus incognite amor excitatur: cuius genus ita notũ eſt. Cum autem virũ bonum amamus: cuius faciẽ nõ vidimus: ex noticia virtutũ amam⁹: quas nouim⁹ in ipſa veritate. Ad doctrinas autem cognoſcendas: plerũq̄ nos laudantiũ atq̄ predicantiũ accendit auctoritas. Attamẽ niſi breuiter impſſam cuiuſq̄ doctrine haberemus in animo notionẽ: nullo ad eã diſcendã ſtudio flagrarem⁹. Quis enim ſciẽde: verbi gratia: rhetorice vllam curam ⁊ operam impenderet: niſi ante ſciret eam dicendi eſſe ſcientiam? Aliquãdo etiam ipſarum doctrinarum fines auditos expertoſve miramur: et ex hoc inardeſcimus facultatem comparare diſcendo qua ad eos peruenire poſſimus. Tanq̄ ſi litteras neſcienti dicatur: quãdam eſſe doctrinam qua quiſq̄ valeat: q̄uis longe abſenti verba mittere manu facta in ſilentio: que rurſus ille cui mittunť nõ auribus: ſed oculis colligat: idq̄ fieri videat. Nonne dum concupiſcit noſſe quod id poſſit: omni ſtudio circa illum finem mouetur: quẽ iam notũ tenet? Sic accenduntur ſtudia diſcentiũ. Nam quod quiſq̄ ꝓrſus ignorat: amare nullo pacto poteſt. Ita etiã ſignum ſi quis audiat incognitũ: veluti verbi alicuius ſonũ quo quid ſignificeť ignorat: cupit ſcire quid nam ſit: id eſt ſonus ille cui rei cõmemorande inſtitut⁹ ſit: veluti audiat cum dicitur temetũ: ⁊ ignorãs quid ſit: requirat.

Jam itaqꝫ oportet vt nouerit ſignū eſſe: id
eſt nō eſſe inanē illā vocē: ſed aliquid ea ſi-
gnificari. Alioqn iā notū ē h̕ triſſyllabū: et
articulatā ſpeciē ſuā impſſit animo ꝑ ſenſū
auriū. Quid amplius in eo requirat̃: quo
magꝭ inoteſcat: cuiꝰ oēs lr̄e oiaqꝫ ſoni ſpa-
cia nota ſunt: niſi qꝛ ſimul īnotuit ſignū eē:
mouitqꝫ ſciendi cupiditatē: cuiꝰ rei ſignum
ſit. Quo igit̃ amplius notū eſt: ſ; nō plene
notū eſt: eo cupit animꝰ de illo noſſe quod
reliquū ē. Si eīm tm̄mō eſſe iſtā vocē noſ-
ſet: eamqꝫ alicuiꝰ rei ſignū eē nō noſſet: ni-
hil iam quereret de ſenſibili re: quantū po-
terat ſentiendo ꝑcepta. Quia v̊o non ſolū
eſſe vocē: ſed ⁊ ſignū eſſe iā nouit: ꝑfecte id
noſſe vult. Neqꝫ vllū ꝑfecte ſignū noſcit̃:
niſi cuiꝰ rei ſignū ſit: cog̃ſcat̃. Hoc g̃ q̄ ar-
denti cura querit vt nouerit: ſtudioqꝫ accē-
ſus inſiſtit: nō p̄t dici eē ſine amore. Quid
igit̃ amat? Certe eīm amari aliq̇d niſi notū
nō pōt. Neqꝫ ille iſtas tres ſyllabas amat:
quas iam notas hꝫ. Qꝛ ſi hoc in eis amat:
qꝛ ſcit eas ſignificare aliquid: nō inde nūc
agit̃: nō eīm hoc noſſe querit. Sed in eo qꝺ
ſcire ſtudet quid amet: inq̇rimꝰ: qꝺ ꝓfecto
nondum nouit: ⁊ propterea miramur: cur
amet: qm̄ firmiſſime nouimꝰ amari niſi no-
ta nō poſſe. Quid ergo amat: niſi qꝛ nouit
atqꝫ intuet̃ in rationibꝰ rerū q̄ ſit pulchritu-
do doctrine: qua cōtinent̃ noticie ſignorū
oim: ⁊ que ſit vtilitas in ea peritia: qua int̃
ſe hūana ſocietas ſenſa cōmunicat: ne ſibi
hoim cetus deteriores ſint: quauis ſolitu-
dine: ſi cogitatōnes ſuas colloquēdo non
miſceant̃. Hāc ergo ſpeciē decorē ⁊ vtilem
cernit aīa: ⁊ nouit: ⁊ amat: eāqꝫ in ſe perfici
ſtudet quantū poteſt: quiſq̇s vocū ſignifi-
cantiū: quecūqꝫ ignorat: inq̇rit. Aliud eſt
eīm qꝺ eam in veritatis luce cōſpicit: aliud
qꝺ in ſua facultate cōcupiſcit. Cōcupiſcit
nāqꝫ in luce veritatis: ꝙ̄ magnū et ꝙ̄ bo-
nū ſit: omnes omniū gentiū linguas intel-
ligere ac loq̇: nullāqꝫ vt alienigena audire
et a nullo ita audiri. Cuiꝰ noticie decꝰ: co-
gitatione iam cernit̃: amaturqꝫ res nota q̄
ita ꝯſpicit̃: atqꝫ inflāmat ſtudia diſcentiū:
vt circa eam moueant̃: eiqꝫ inhient ī omni
opera: quā impēdunt cōſequēde tali facul-
tati: vt etiā vſu amplectant̃ qꝺ ratione p̄-
noſcunt: atqꝫ ita quiſqꝫ cui facultati ſpe ꝓ-
pinquat: ei feruētiꝰ amore inardeſcit. Eis
doctrinis quippe ſtudet̃ vehementiꝰ: q̄ ca-
pi poſſe nō deſperant̃. Nā cuiꝰ rei adipiſcē-
de ſpem quiſqꝫ nō gerit: aut tepide amat:
aut oīno nō amat: ꝙ̄uis ꝙ̄ pulchra ſit vi-
deat. Quocirca: qꝛ oim linguaꝝ ſciētia fe-
re ab oibꝰ deſperat̃: ſue gētis quiſqꝫ maxie
ſtudet: vt nouerit. Qꝛ ſi ⁊ illi ad ꝑfectū ꝑci-
piende ſe non ſufficere ſentit: nemo tn̄ tam
deſidioſus eſt huiꝰ noticie: qui nō cū audi-
erit incognitū v̊bū: velit noſſe q̇d illud ſit:
⁊ ſi poteſt: querat ⁊ diſcat. Qꝺ dū querit:
vtiqꝫ in ſtudio diſcendi eſt: ⁊ videt̃ amare
rem incognitā: qꝺ nō ita ē. Species nāqꝫ
illa tangit animū quam nouit ⁊ cogitat: in
qua elucet decꝰ cōſociandoꝝ animoꝝ ī vo-
cibus notis audiendis: atqꝫ reddēdis: ea-
qꝫ accendit ſtudio querētē quidē qꝺ igno-
rat: ſed notā formā quo id ꝑtineat intuen-
tem ⁊ amantē. Itaqꝫ ſi querēti: verbi gra-
tia: q̇d ſit temetū (hoc eīm exēpli cā poſue-
ram) dicat̃: quid ad te ꝑtinet: reſpondebit
Ne forte audiā loquentē: ⁊ nō intelligam:
aut vſpiam forte id legā: ⁊ q̇d ſcriptor ſen-
ſerit neſciā. Quis tandē huic dicat: noli ī-
telligere quod audis: noli noſſe q̇d legis.
Omibꝰ eīm fere animis rōnalibꝰ ī ꝓmptu
ē: ad videndū huiꝰ ꝑitie pulchritudo: qua
hoim inter ſe cogitata: ſignificantiū vocū
enūciatione noſcunt̃: ꝓpter hoc notū de-
cus: ⁊ ob hoc amatū quia notū: ſtudioſe q̄-
ritur verbū illud ignotū. Itaqꝫ cū audierit
atqꝫ cognouerit temetū: a veteribus vinū
appellatū: ſed iam ex vſu loquēdi quē nūc
habemꝰ hoc vocabulū emortuū: ꝓpter nō-
nullos fortaſſe veteꝝ libros ſibi neceſſariū
deputabit. Si aūt ⁊ illos ſupuacaneos ha-
bet: forte iam nec dignū qꝺ memorie com-
mendet exiſtimat: qꝛ videt ad illā ſpeciem
doctrine quā notā mēte intuet̃ atqꝫ amat:
minime ꝑtinere. Qꝛobrē oīs amor ſtudēt̃
animi: hoc eſt volētis ſcire qꝺ neſcit: nō eſt
amor eius rei quā neſcit: ſed eiꝰ quā ſcit: ꝓ-
pter quā vult ſcire qꝺ neſcit: aut ſi tā curio-
ſus eſt: vt non ꝓpter cauſam aliā notā: ſed
ſolo amore rapiat̃ incognita ſciēdi: diſcer-
nendus quidē eſt a ſtudioſi noīe iſte curio-
ſus: ſed nec ipe amat incognita: imo con-
gruentius dicit̃: odit incognita: que nulla
eſſe vult: dum vult oia eſſe cognita. Sꝫ ne
q̇ſqꝫ nobis difficiliorē referat queſtionē: aſ-
ſerens tā non poſſe quēqꝫ odiſſe qꝺ neſcit:
ꝙ̄ non pōt amare qꝺ neſcit: nō reſiſtimus
verbis: ſed intelligendū ē: nō hoc idē dici
cum dicitur: amat ſcire incognita: ac ſi di-
ceretur: amat incognita. Illud enim fieri
poteſt vt amet quiſqꝫ ſcire icognita: vt au-
tem amet incognita nō pōt. Nō eīm fruſtra

ibi eſt poſitũ ſcire. Om̄ qui ſcire amat icõ-
gnita: nõ ipſa incognita: ꝫ ipm̄ ſcire amat.
Qḋ niſi haberet cognitũ neqꝫ ſcire ſe quic-
qꝫ poſſet fidẽter dicere neqꝫ neſcire. Nõ ſo-
lum em̄ ꝗ dicit ſcio: ⁊ verũ dicit: neceſſe eſt
vt quid ſit ſcire ſciat: ſed etiã ꝗ dicit neſcio:
idqꝫ fidẽter ⁊ verũ dicit: ⁊ ſcit verũ ſe dice-
re: ſcit vtiqꝫ quid ſit ſcire: qꝛ et diſcernit ab
ſciente neſcientẽ: cũ veraciter ſe intuẽs di-
cit neſcio. Et cũ ipe ſcit ſe verũ dicere: vn-
de ſciret: ſi quid ſit ſcire: neſciret.

¶ Quib⁹ cauſis amari videnť co-
gnita: cũ ipa ſcietia eorũ que neſci-
mus expetiť. ¶ Capitulũ. II.

Quilibet igiť ſtudioſus: quilibꝫ cu-
rioſus nõ amat icognita: cũ ardẽ-
tiſſimo appetitu inſtat ſcire qḋ ne-
ſcit. Aut em̄ iam genere notũ hꝫ qḋ amat:
idqꝫ noſſe expetit: etiã in aliqua re ſingula:
vel in ſingulis rebus ꝗ illi nõdũ note forte
laudantur: fingitqꝫ animo imaginariã for-
mã qua exciteť i amorẽ. Unde aũt fingit:
niſi ex his ꝗ iam nouerat: Cui tñ forme ani-
mo figurate atqꝫ in cogitatiõe notiſſime: ſi
eã ꝗ laudabať diſſimilẽ inuenerit: fortaſſe
nõ amabit. Qḋ ſi amauerit: ex illo amare
incipiet ex quo didicit: pauloante quippe
alia erat que amabať: quam ſibi anim⁹ for-
mans exhibere cõſueuerat. Si aũt illi for-
me ſimilẽ inuenerit quã fama pdicauerat:
cui vere poſſit dicere: iam te amabam: nec
tũc vtiqꝫ amabat incognitã: quã in illa ſi-
militudine nouerat. Aut i ſpecie ſempiter-
ne rõnis videm⁹ aliquid et ibi amam⁹: qḋ
cum expreſſum in aliqua rei tpalis effigie:
illis ꝗ experti ſunt laudantib⁹ et amam⁹ ⁊ cre
dim⁹: nõ aliquid amam⁹ incognitũ: vñ iaꝫ
ſupra ſatis diſſeruim⁹. Aut aliquid notum
amam⁹: ꝓpter qḋ ignotũ aliquid querim⁹:
cui⁹ ignoti amor nequaqꝫ nos tenet: ꝫ illi⁹
cogniti quo ptinere nouim⁹: vt illud etiam
qḋ adhuc ignotũ querim⁹: nouerimus: ſi-
cut de incognito verbo pauloante locut⁹
ſum. Aut ipſum ſcire quiſqꝫ amat: qḋ nulli
ſcire aliquid cupiẽti eſſe incognitũ poteſt.
His cauſis videnť amare incognita: ꝗ ſci-
re aliqđ volũt qḋ neſciũt: ⁊ ꝓpter ardenti-
orem querẽdi appetitũ ſine amore eſſe dici
nõ poſſunt. Sed qꝫqꝫ ſe res aliter habeat:
nec oĩno quicqꝫ ameť incognituꝫ: arbitror
me pſuaſiſſe verũ diligẽter intuẽtibus. Sꝫ
qꝛ exempla ꝗ dedim⁹ eoꝝ ſunt qui aliquid
qḋ ipi nõ ſunt noſſe cupiũt: videndũ ẽ: ne
forte aliqꝫ nouum genus appareat cum ſe
ipſa mens noſſe deſiderat.

¶ An incognita ſibi ſit mens cũ ſe
querit vt nouerit. ¶ Caplm̄. III.

Quid ergo amat mens: cũ ardẽter
ſeipam querit vt nouerit: dum in-
cognita ſibi eſt: Ecce em̄ mens ſe-
metipſam querit vt nouerit: ⁊ inflãmať hoc
ſtudio. Amat igiť. Sꝫ qđ amat: Seipſam.
Quõ: cũ ſe nondũ nouerit: nec qſqꝫ poſſit
amare qḋ neſcit: An ei fama pdicauit ſpe-
ciẽ ſuã: ſicut de abſentib⁹ ſolemus audire:
Forte ḡ ſe nõ amat: ſed qḋ de ſe fingit hoc
amat. lõge fortaſſe aliud qꝫ ipa eſt: aut ſi ſe
mens ſui ſimilẽ fingit: ⁊ ideo cũ hoc figmẽ-
tum amat: ſe amat anteqꝫ nouerit: qꝛ id qḋ
ſui ſimile eſt intueť. Nouit igiť alias mẽtes
ex quib⁹ ſe fingat: ⁊ genere ipõ ſibi nota ẽ.
Cur ergo cum alias mẽtes nouit: ſe nõ no-
uit: cũ ſeipa nihil poſſit eſſe pſentius: Qꝛ ſi
vt oculis corporis: magis alij oculi noti ſũt:
qꝫ ipi ſibi: nõ ſe ergo querat nunqꝫ inuẽtu-
ra. Nunqꝫ em̄ ſe oculi preter ſpecula vide-
bũt. Nec vllo mõ putandũ eſt etiã reb⁹ in-
corporeis cõtemplãdis tale aliquid adhi-
beri: vt mens tanqꝫ in ſpeculo ſe nouerit.
An i rõne veritatis eterne videt qꝫ ſpecio-
ſum ſit noſſe ſemetipam: ⁊ hoc amat: qḋ vi-
det ſtudetqꝫ in ſe fieri: qꝛ qꝫuis ſibi nota nõ
ſit: notũ tñ ei eſt qꝫ bonũ ſit vt ſibi nota ſit.
Et hoc quidẽ pmirabile ẽ: nõduꝫ ſe noſſe:
⁊ qꝫ ſit pulchrũ ſe noſſe iam noſſe. An ali-
quẽ finẽ optimũ: id eſt ſecuritatẽ ⁊ beatitu-
dinẽ ſuã videt: p quãdã occultã mẽoriã ꝗ
in longinqua eam ꝓgreſſam nõ deſeruit: ⁊
credit ad eundẽ finem: niſi ſeipam cogno-
uerit ſe peruenire nõ poſſe: Ita dum illud
amat hoc querit: et notum amat illud ꝓpť
qḋ querit ignotũ. Sed cur memoria bea-
titudinis ſue potuit: ⁊ memoria ſui cum ea
perdurare non potuit: vt tam ſe noſſet que
vult puenire: qꝫ nouit illud quo vult pue-
nire: An cũ ſe noſſe amat: nõ ſe quã nõdũ
nouit: ſed ipm̄ noſſe amat: acerbiuſqꝫ tole-
rat ſeipſaꝫ deeſſe ſciẽtie ſue: qua vult cũcta
cõprehẽdere: Nouit aũt qđ ſit noſſe: et dũ
hoc amat qḋ nouit etiã ſe cupit noſſe. Ubi
ergo noſſe ſuũ nouit ſi ſe nõ nouit: naꝫ no-
uit qḋ alia nouerit: ſe aũt nõ nouerit. hinc
em̄ nouit: ⁊ qđ ſit noſſe. Quo pacto igiť ſe
aliquid ſcientẽ ſcit: que ſeipſaꝫ neſcit: neqꝫ
em̄ alterã mentẽ ſcientẽ ſcit ꝫ ſeipam. Scit
igiť ſeipam. Deinde cũ ſe querit vt noue-
rit: querentẽ ſe iam nouit. Jam ſe ergo no-
uit. Quapropter non põt oĩno neſcire ſe.

Que dum ſe neſcienteꝫ ſcit: ſe vtiqꝫ ſcit. Si aūt ſe neſciētē neſciat: nō ſe querit vt ſciat. Quapropter eoipſo quo ſe querit: magꝭ ſe ſibi notā q̄ꝫ ignotā eſſe ꝯuincit. Nouit eñ ſe querentē atqꝫ neſcientē: duꝫ ſe querit vt nouerit. Quid ergo dicem⁹? An qđ ex ꝑte ſe nouit: ex parte nō nouit? Sꝫ abſurdū eſt dicere: nō eam totā ſcire qđ ſcit. Non dico totū ſcit: ſꝫ quod ſcit: tota ſcit. Cuꝫ itaqꝫ aliquid de ſe ſcit: qđ niſi tota nō pōt: totam ſe ſcit. Scit aūt ſe aliquid ſcientē: nec pōt q̇c q̄ꝫ ſcire niſi tota. Scit ſe igit totaꝫ. Deinde q̇d eius ei tā notū eſt q̄ꝫ ſe viuere?

De proprijs mentis que nō poteſt ignorare. Ca. iiii

Non poteſt aūt ⁊ mens eſſe et non viuere: quādo habet etiā amplius vt intelligat. Nam ⁊ anime beſtiarū viuūt: ſꝫ nō intelligūt. Sicut ergo mens tota mēs eſt: ſic tota viuit. Nouit aūt viuere ſe. Totā ſe igit nouit. Poſtremo cū ſe noſſe mēs querit: mentē ſe eſſe iā nouit: alioquin vtꝝ ſe querat ignorat: et aliud pro alio forſitan querat. Fieri eñ pōt vt ipā nō ſit mēs: atqꝫ ita dum mentē noſſe querit: nō ſeipām querat. Quapropter qñ cū querit mens quid ſit mens: nouit qđ ſe querat: ꝑfecto nouit qđ ipā ſit mens: porro ſi hoc in ſe nouit qđ mens eſt: ⁊ tota mens eſt: totam ſe nouit. Sed ecce nō ſe nouerit eſſe mentē: cū autē ſe querit: hoc tantūmō nouerit qđ ſe querat. Pōt eñ etiā ſic aliud ꝓ alio querere: ſi hoc neſcit: vt aūt non querat aliud ꝓ alio: ꝓculdubio nouit quid querat. At ſi nouit quid querat: ⁊ ſeipām querit: ſeipām vtiqꝫ nouit. Quid ergo adhuc q̄rit: q᷑ ſi ex parte ſe nouit: ex ꝑte aūt adhuc querit: non ſeipām: ſed partē ſuā querit? Cum eñ eaipā dicit: tota dicit. Deinde q᷑ nouit nōdū ſe a ſe inuentā totā: nouit q̄nta ſit tota. Atqꝫ ita q̄rit quod deeſt: queādmodū ſolemus querere vt veniat in mentē qđ excidit: nec tñ penitus excidit: q᷑ pōt recognoſci cū venerit hoc eē quod querebat. Sed quomō mens veniat in mentē quaſi poſſit mens in mente nō eſſe: huc accedit q᷑ ſi parte inuēta non ſe totā querit: tñ tota ſe querit. Tota ergo ſibi preſto eſt: ⁊ quid adhuc queratur nō eſt: hoc eñ deeſt quod querit: nō illa que querit. Cuꝫ itaqꝫ tota ſe querit nihil eius deeſt. Aut ſi non tota ſe querit: ſꝫ pars que inuēta eſt: querit partē que nōdū inuēta eſt. Nō ſe ergo mēs querit cuius ſe nulla pars querit: pars enim que inuenta eſt: non ſe querit. pars aūt que nondū inuēta eſt: nec ipſa ſe querit: qñ ab ea que iam inuenta eſt parte nō querit. Quocirca quia nec tota ſe mens querit: nec pars eius vlla ſe querit: ſe mens om̄ino non querit.

In quo mens noſſe ſe debeat: ⁊ a quib⁹ abſtinere ne eis quaſi proprijs delectet atqꝫ in ſe minus nouerit. Ca. v

Ut quid ergo ei ꝓceptū eſt: vt ſeipſam cogſcat: credo vt ſeipām cogitet: ⁊ ſꝫm naturā ſuā viuat: id eſt vt ſꝫm naturam ſuaꝫ ordinari appetat: ſub eo ſcꝫ cui ſubdenda eſt: ſupra ea quib⁹ preponenda eſt: ſub illo a quo regi debet: ſupra ea que regere debet. Multa eñ per cupiditatē prauam tanq̄ꝫ ſui ſit oblita: ſic agit. Uidet eniꝫ quedā intrinſecus pulchra: in preſtantiore natura que deus eſt. Et cū inſtare debeat vt eis fruat: volens ea ſibi tribuere: ⁊ nō ex illo: ſimilis illius: ſꝫ ex ſeipā eſſe quod ille eſt: auertit ab eo: mouetur qꝫ ⁊ labit in minus ⁊ minus: quod putat amplius ⁊ amplius: q᷑ nec ipā ſibi: nec ei quicq̄ꝫ ſufficit recedēti ab illo qui ſolus ſufficit. Ideoqꝫ ꝑ egeſtatē ac difficultatē fit nimis intenta in actiones ſuas: ⁊ inquietas delectatiōes quas per eas colligit: atqꝫ ita cupiditati acquirēdi noticias ex his que foris ſunt: quoꝝ cognitū genus amat: et ſentit amitti poſſe: niſi impenſa cura teneant: perditqꝫ ſecuritatē: tātoqꝫ ſeipām min⁹ cogitat: quātomagꝭ ſecura eſt: q᷑ ſe nō poſſit amittere. Ita cū aliud ſit nō ſe noſſe: aliud nō ſe cogitare. Neqꝫ. n. multaꝝ doctrinaꝝ peritū: ignorare grāmaticā dicim⁹ cū eam nō cogitat: q᷑ d̓ medicina arte tūc cogitat. Cum ergo aliud ſit nō ſe noſſe: aliud nō ſe cogitare: tanta vis eſt amoris: vt ea que cū amore diu cogitauerit: eiſqꝫ cure glutino ī heſerit: attrahat ſecū etiā cū ad ſe cogitandam quodāmō redit. Et q᷑ illa corꝑa ſunt q̄ foris per ſenſus carnis adamauit: eoꝝqꝫ diuturna quadā familiaritate implicata ē: nec ſecū pōt introrſum tāq̄ꝫ in regionē incorporee nature ipā corꝑa inferre: imagines eorū cōuoluit ⁊ rapit: factas in ſemetipā: d̓ ſemetipā. Dat eñ eis formādis q̇ddā ſubſtātie ſue: ſeruat aūt aliq̇d: quo libere de ſpecie taliū imaginū iudicet: ⁊ hoc eſt magis mens: id eſt rōnalis intelligentia: q̄ ſeruat vt iudicet. Nā illas anime ꝑtes que corpoꝝ ſimilitudinib⁹ informant: etiā cuꝫ beſtijs nos cōes habere ſentimus.

In quibus mēs de ſe cogitans poſſit errare. Ca. VI

Errat aūt mēs: cū ſe iſtis imaginibus tanto amore cōiungit: vt etiā ſe eſſe aliquid hmōi exiſtimet. Ita em̄ cōformat eis quodāmō: nō id exiſtendo ſed putādo: nō quo ſe imaginē putet: ſ; oīno illud ipm̄ cuius imaginē ſecū habet. Viget quippe in ea iudiciū diſcernēdi corpus qđ foris relinquit ab imagine: quā de illo ſecū gerit: niſi cū ita exprimunt eedem imagines tanq̄ foris ſentiant: nō intus cogitent: ſicut dormiētib⁹: aut furētib⁹: aut in aliqua extaſi accidere ſolet.

De opinionib⁹ eoꝝ q̄ mētē aliqđ pcipuū corpis eē ſenſert. Ca. VII

Cum itaq; ſe tale aliq̄d putat: corpus eſſe ſe putat. Et q2 ſibi bn̄ conſcia eſt: principat⁹ ſui quo corpus regit: hinc factū eſt vt quidā quererēt quid corpis amplius valeret in corpe: ⁊ hoc eſſe mētem: vel oīno totam animā exiſtimarēt vt empedocles ⁊ ericates opinati ſūt. Ita q; alij ſanguinē: alij cerebrum: alij cor: nō ſicut ſcriptura dicit: Cōfitebor tibi dn̄e in

pſ̄. 9. 110. 137. Deut. 6

toto corde meo. Et diliges dn̄m deū tuum ex toto corde tuo. Hoc. n. abutēdo vl' trāſferēdo vocabulo dicit a corpe ad animū: ſ; ipam oīno particulā corpis quā in viſceribus dilaniatis videm⁹: eā eſſe putauert. Alij ex minutiſſimis indiuiduiſq; corpuſculis quas atomos dicunt: cōcurrētibus in ſe atq; coherētib⁹: eam pfici crediderūt. Alij aerem: alij ignē: ſubſtātiā eius eſſe dixerunt. Alij eā nullā eſſe ſubſtantiā: q2 niſi corpus: nullā ſubſtantiā poterāt cogitare: ⁊ eam corpus eſſe nō inueniebāt: ſed ipam temperationē corpis nr̄i vel cōpagem primordioꝝ: quib⁹ iſta caro tanq̄ cnectit: eē opinati ſunt: eoq; omnes eam mortalē eſſe ſenſerūt: q2 ſiue corp⁹ eſſet: ſiue aliqua cōpoſitio corporis: nō poſſet vtiq; immortaliter pmanere. Qui vero eius ſubſtātiā vitam quandā nequaq̄ corporeā: q̄ſi quidē vitā oīe viuū corpus animantē ac viuificantē eſſe repererūt: cſequēter ⁊ immortalem: q2 vita carere vita nō poteſt: vt quiſq; potuit probare conati ſunt. Nam de quinto illo neſcio: quo corpe: quod notiſſimis quattuor huius mūdi elemētis quidā coniungētes: hinc animā eſſe dixerūt: hoc loco diu differēdū nō puto. Aut em̄ hoc vocāt corpus quod nos: cuius in loci ſpacio pars toto minor eſt: ⁊ in illis annumerādi ſunt q̄ mētē corporeā eſſe crediderūt. Aut ſi vel omnē ſubſtantiā: vel omnē mutabilē ſubſtantiā corpus appellāt: cum ſciant nō omne locorū ſpacijs aliqua lōgitudine vel latitudine ⁊ altitudine cōtineri: non cū eis de vocabuli queſtione pugnādum eſt. In his oībus ſentētijs quiſq; videt mētis naturā ⁊ eſſe ſubſtantiā ⁊ nō eſſe corporeā: id eſt nō minore: ſui parte min⁹ occupare loci ſpaciū: maiuſq; maiore: ſimul oportet videat eos qui opinant eſſe corporeā: nō ob hoc errare qđ mens deſit eoꝝ noticie: ſ; qđ adiūgunt ea: ſine quib⁹ nullā pn̄t cogitare naturā. Sine phātaſijs em̄ corpm̄ quicq̄d iuſſi fuerint cogitare: nihil omnino eſſe arbitrant: ideoq; nō ſe tanq̄ ſibi deſit mens requirat. Quid em̄ tam cognitōi adeſt: q̄ id qđ menti adeſt: aut quid tā mēti adeſt: q̄ ipa mens. Unde ⁊ ipa q̄ appellat inuētio: ſi verbi originē retractemus: qđ aliud reſonat: niſi q2 inuenire eſt in id venire qđ queritur. Propterea q̄ quaſi vltro in mētē veniūt: nō vſitate dicunt inuēta: q̄uis cognita dici poſſint: q2 nō in ea querendo tendebam⁹ vt in ea venirem⁹: hoc eſt ea inueniremus. Quapropter ſicut ea q̄ oculis aut vllo alio corpis ſenſu requirunt: ipa mens querit: ipa em̄ etiā ſenſū carnis intendit. tūc aūt inuenit: cū in ea que requirunt idē ſenſus venit. Sic alia que nō corporeo ſenſu internūcio: ſed p ſeipam noſſe debet cū in ea venit: iuenit. Aut in ſuperiore ſubſtātia: id eſt in deo: aut in ceteris anime ptib⁹: ſicut de ipis imaginib⁹ corpm̄ cū iudicat: int⁹ em̄ in aīa eas inuenit p corp⁹ impſſas.

Q2 mens noſſe ſe cupiens nihil eorum de ſe corporeū debeat cogitare. Ca. VIII

Ergo ſeipam quemadmodū querat ⁊ inueniat: mirabilis q̄ſtio eſt: quo tendat: vt querat: aut veniat: vt inueniat. Quid em̄ tam in mēte q̄ mēs eſt: ſ; quia in his eſt que cum amore cogitat: ſenſibilib⁹ aūt: id eſt corpalib⁹ cū amore aſſuefacta eſt: nō valet ſine imaginibus eoꝝ eſſe in ſemetipſa: hinc ei oboritur erroris dedecus: dum rerū ſenſarū imagines ſe cernere a ſe nō pōt: vt ſe ſolā videat. Coheſert em̄ mirabiliter glutino amoris: et hec eſt eius immūdicia: q̄m dum ſe ſolā nititur cogitare: hoc ſe putat eſſe ſine quo ſe non pōt cogitare. Cum igit ei pcipitur vt ſeipam cognoſcat: non ſe tanq̄ ſibi detracta ſit querat: ſ; id qđ ſibi addidit detrahat. Interior

eſt eñ ipa: nõ ſolũ ꝙ iſta ſenſibilia que ma-
nifeſte foris ſũt: ſed etiã ꝙ imagines eoruꝫ
que in pte quadã ſunt anime: quã habẽt ⁊
beſtie: ꝙuis intelligẽtia careãt que mentis
eſt ꝓpria. Cum ergo ſit mens interior quo-
dam mõ exit a ſemetipa: cũ in hec quaſi ve-
ſtigia multaꝝ intẽtionũ exerit amoris affe-
ctum. Que veſtigia tanꝙ imprimunt me-
morie: qñ hec que foris ſũt corpalia ſentiũ-
tur: vt etiã cũ abſunt iſta: preſto ſint tñ ima-
gines eoꝝ cogitantibꝰ. Cognoſcat ergo ſe
metipam: nec quaſi abſentẽ ſe querat: ſꝫ in-
tentionẽ volũtatis qua p alia vagabat ſta-
tuat in ſeipſam: ⁊ ſe cogitet. Ita videbit ꝙ
nunꝙ ſe nõ amauerit: nũꝙ neſcierit. Sed
aliud ſecũ amãdo cũ eo ſe cõfudit ⁊ cõcre-
uit q̊dãmõ: atꝙ ita dũ ſic vnũ diuerſa cõ-
plectit: vnũ putauit eſſe q̃ diuerſa ſũt.

Quomodo mens cognoſcit ſe-
ipſam. ¶ Ca. IX

Non itaꝙ velut abſenteꝫ ſe querat
cernere: ſꝫ pſentẽ ſe curet diſcernẽ.
Nec ſe q̃ſi non norit cog̃ſcat: ſꝫ ab
eo quo alterũ nouit dinoſcat. Ipm eñ qꝺ
audit: cognoſce teipſam: quomõ agere cu-
rabit ſi neſcit: aut quid ſit cognoſce: aut q̊d
ſit teipam? Si aũt vtrũꝙ nouit: nouit ſeip-
ſam: qꝛ nõ ita dicitur menti: cognoſce teip-
ſam: ſic̃ dicit: cognoſce cherubin aut ſera-
phin. De abſentibus eñ illis credimꝰ: ſꝫm
quod celeſtes quedã ptãtes eẽ predicant.
Neꝙ ſicut dicit cognoſce voluntatẽ illius
hoĩs: que nobis nec ad ſentiẽdũ vllo mõ:
nec ad intelligendũ preſto eſt: niſi corpali-
bus ſignis editis: ⁊ hoc ita vt magis creda-
mus ꝙ intelligamus. Neqꝫ ita vt dicitur
homini: vide faciẽ tuã: qꝺ niſi in ſpeculo fi-
eri nõ põt. Nã ⁊ ipſa noſtra facies abſens
ab aſpectu nr̃o eſt: qꝛ nõ ibi ẽ quo ille diri-
gi põt. Sꝫ cũ dicit mẽti: Cognoſce teipaꝫ:
eo ictu quo intelligit qꝺ dictũ eſt: teipam:
cognoſcit ſeipaꝫ: nec ob aliud ꝙ eo quo ſi-
bi preſens eſt. Si aũt qꝺ dictũ eſt nõ intel-
ligit: nõ vtiqꝫ facit: hoc igit ei precipit vt fa-
ciat: qꝺ cum ipm preceptũ intelligit: facit.
Nõ ergo adiũgat aliud ad id quod ſeipaꝫ
cognoſcit: cũ audit vt ſeipam cognoſcat.
Certe eniꝫ nouit ſibi dici: ſibi ſcꝫ que eſt: et
viuit: ⁊ intelligit. Sed eſt ⁊ cadauer: viuit
⁊ pecus: intelligit aũt nec cadauer nec pe-
cus. Sicut ergo ſeſe eſſe ⁊ viuere ſcit: quo-
modo eſt: ⁊ viuit intelligẽtia.

¶ Qꝫ mens noſſe ſe cupiens nihil
eoruꝫ de ſe opinari debeat de qui-
bus ſcit eſſe dubitandũ. ¶ Ca. X

Cum ergo (verbi grã) mens aereꝫ
ſe putat: aerẽ intelligere putat. Se
tñ intelligere ſcit: aerem aũt ſe eſſe
nõ ſcit: ſed putat. Se cernat qꝺ putat: cer-
nat qꝺ ſcit: hoc ei remaneat. Vñ ne illi qui-
dem dubitauerũt: qui aliud atꝙ aliud cor-
pus eſſe mentẽ putauerũt. Neꝙ eñ om̃is
mens aerem ſe eſſe exiſtimat: ſꝫ alie ignem:
alie cerebrũ: alieꝙ aliud corpꝰ: ⁊ aliꝺ alie:
ſicut ſupra cõmemoraui: om̃es tñ ſe intelli-
gere nouerũt ⁊ eſſe ⁊ viuere. Sed intellige-
re ad id qꝺ intelligũt referũt: eẽ aũt ⁊ viue-
re ad ſeipas. Et nulli eſt dubiũ: nec quẽꝙ
intelligere qui nõ viuat: nec quenꝙ viue-
re qui non ſit. Ergo conſequenter et eſſe et
viuere id qꝺ itelligit: nõ ſicuti eſt cadauer
qꝺ nõ viuit: nec ſicuti viuit anima que nõ
intelligit: ſꝫ ꝓprio quodã eodẽꝙ preſtãtio-
re modo. Itẽ velle ſe ſciunt: neꝙ hoc poſſe
quẽꝙ qui nõ ſit ⁊ q̃ nõ viuat pariter ſciũt.
Itemꝙ ipam volũtateꝫ referunt ad aliq̊d
qꝺ ea volũtate volunt. Meminiſſe etiã ſe
ſciũt: ſimulꝙ ſciũt qꝺ nemo meminiſſet ni-
ſi eſſet ac viueret. Sꝫ ⁊ ipam memoriaꝫ re-
ferimꝰ ad aliq̊d qꝺ ea meminimꝰ. Duobus
igit hoꝝ triũ memoria ⁊ intelligẽtia multa-
rum rerũ noticia atꝙ ſciẽtia ꝯtinent: volũ-
tas aũt adeſt: per quã fruamur eis vel vta-
mur. Fruimur eñ cognitis: in quibꝰ volũ-
tas ipis ꝓpter ſeipa delectata conquieſcit:
vtimur vero eis que ad illud referimꝰ quo
fruendũ eſt. Nec eſt alia vita hoĩm vitioſa
atꝙ culpabilis: ꝙ male vtẽs ⁊ male fruẽs.
De qua re non eſt nunc diſſerendi locus.
Sed qm̃ de natura mẽtis agitur: remouea-
mus a ꝯſideratiõe noſtra omnes noticias
que capiunt extrinſecꝰ p ſenſus corporis:
⁊ ea que poſſumꝰ omnes mentes de ſeipis
noſſe: certaſꝙ eſſe diligẽtiꝰ attẽdamꝰ. Vtꝝ
eñ aeris ſit vis viuẽdi: reminiſcẽdi: intelli-
gendi: volẽdi: cogitãdi: ſciẽdi: iudicandi.
An ignis: an cerebri: an ſanguinis: an ato-
morũ: an preter vſitata quattuor elemẽta:
quinti neſcio cuiꝰ corpis: an ipius carnis
nr̃e cõpago: vel tẽperamẽtum hec efficere
valeat: dubitauerũt hoĩes: ⁊ alius hoc: ali-
us aliud affirmare conatꝰ eſt. Viuẽ ſe tñ et
meminiſſe: ⁊ intelligere: ⁊ velle: ⁊ cogitare:
⁊ ſcire: ⁊ iudicare quis dubitet? Qñ quidẽ
etiã ſi dubitat viuit: ſi dubitat vnde dubi-
tet meminit: ſi dubitat dubitare ſe intelli-
git: ſi dubitat certus eſſe vult: ſi dubitat co-
gitat: ſi dubitat ſcit ſe neſcire: ſi dubitat iu-

dicat nō ſe temere ꝯſentire oportere. Quiſquis igitur aliunde dubitat: de his omnibus dubitare non debet: que ſi non eſſent: de vlla re dubitare nō poſſet. Hec omnia qui vel corpus vel cōpoſitionē ſeu temperationē corporis eſſe mentē putant: in ſubiecto eſſe volunt videri: vt ſubſtātia ſit aer: vel ignis: ſiue aliquod aliđ corpus: quod mentem putant. Intelligētia vero ita inſit huic corpori: ſicut qualitas eius: vt illud ſubiectū ſit: hec in ſubiecto: ſubiectum ſcilicet mens quā corpus eē arbitrātur: in ſubiecto aūt intelligētia: ſiue quid aliud eoꝝ que certa nobis eſſe cōmemorauimus. Iuxta opinantur etiā illi qui mentē ipam negant eſſe corpus: ſed compaginē aut temperationē corporis. Hoc em̄ intereſt: q illi mentem ipam dicūt eſſe ſubſtantiā: in quo ſubiecto ſit intelligentia. Iſti aūt ipam mentē in ſubiecto eſſe dicūt corpe ſcꝫ cuius compoſitio vel temperatio eſt. Unde cōſequēter etiā intelligentiā quid aliud q̄ in eodē ſubiecto corpe exiſtimant. Qui omnes nō aduertunt mentē noſſe ſe etiā cum querit ſe: ſicut iam oſtendimꝰ. Nullo modo autē recte dicit ſciri aliqua res: dū eius ignorat ſubſtātia. Quapropter cū ſe mens nouit: ſubſtantiā ſuam nouit: ⁊ cū de ſe certa eſt: de ſubſtantia ſua certa eſt. Certa eſt aūt de ſe: ſicut cōuincunt ea que ſupra dicta ſūt. Nec oīno certa eſt: vtꝝ aer an ignis ſit: an aliquod corpus: vel aliquid corpis. Non eſt igit aliquid eorū. Totumq3 illud qđ ſe iubetur vt nouerit: ad hoc pertinet vt certa ſit: nō ſe eſſe aliquid eoꝝ de quibꝰ incerta eſt: idq3 ſolū eſſe ſe certa ſit: qđ ſolū eſſe ſe certa eſt. Sic em̄ cogitat ignē aut aerē: ⁊ quicquid aliud corpis cogitat. Neq3 vllo mō fieri poſſet vt ita cogitaret id qđ ipa eſt: queadmodū cogitat id qđ ipa non eſt. Per phātaſiā quippe imaginariā cogitat hec omnia: ſiue ignē: ſiue aerem: ſiue illud ſiue illud corpus: partē ve vllā: ſiue cōpaginē temperationēq3 corpis: nec vtiq3 iſta oīa: ſ3 aliqđ horū eſſe dicit. Si quid autem horū eſſet: aliter id q̄ cetera cogitaret: non ſcꝫ per imaginale figmentū: ſicut cogitant abſentia: que ſenſu corpis tacta ſunt: ſiue oīno ipa: ſiue eiuſdem generis aliqua: ſed quadā interiore: nō ſimulata: ſed vera preſentia. Non em̄ quicq3 illi eſt ſeipa preſentius: ſicut cogitat viuere ſe ⁊ meminiſſe et intelligere ⁊ velle ſe. Nouit enim hec in ſe: nec imaginat q̄ſi extra ſe illa ſenſu tetigerit: ſicut corpalia queq3 tangunt. Ex quoꝝ cogitationibus ſi nihil ſibi affingat: vt tale aliquid eſſe ſe putet: quicquid ei de ſe remanet: hoc ſolum ipa eſt.

De memoria: itelligētia ⁊ volūtate in qbꝰ mēs hꝫ in ſe quādā imaginē diuine trinitatis. Ca. XI

Remotis igit paulliſper ceteris: quorum mēs de ſeipa certa eſt: tria hec potiſſimū cōſiderata tractemꝰ: memoriā: intelligentiā: voluntatē. In his em̄ tribus inſpici ſolēt etiā ingenia paruuloꝝ cuiuſmodi preferāt indolē. Quāto quippe tenacius ⁊ facilius puer meminit: quātoq3 acutius intelligit ⁊ ſtudet ardētius: tāto eſt laudabilioris ingenij. Cum vo de cuiuſq3 doctrina querit: nō quāta firmitate ac facilitate meminerit: vel quāto acumine intelligat: ſ3 qđ meminerit: ⁊ qđ intelligat querit. Et qꝛ nō tm̄ q̄ doctus ſit cōſiderat laudablis animus: ſ3 etiā q̄ bonus: nō tm̄ qđ meminerit ⁊ qđ intelligat: verūetiā qđ velit attendit: nō quāta flagrātia velit: ſ3 qđ velit prius: deinde quātū velit. Tunc em̄ laudādus eſt animꝰ vehemēter amans: cū id qđ amat vehemēter amādū eſt. Cū3 ḡ dicunt hec tria: ingeniū: doctriua: vſus. Primū3 horum cōſiderat in illis tribus quid poſſit quiſq3 memoria: ⁊ intelligētia: ⁊ volūtate. Secūdū eorū cōſiderat quid habeat quis memoria: ⁊ intelligētia: quo ſtudioſa volūtate peruenerit. Iam vero vſus tertius in voluntate eſt ptractāte illa q̄ in memoria ⁊ intelligētia cōtinent: ſiue ad aliqđ ea referat: ſiue eoꝝ fine delectata cōquieſcat. Uti em̄ eſt aſſumē aliquid in facultatē volūtatis: vti aūt dicit qđ in vſum venerit: ad id qđ amas obtinendū referre: ſi tñ amādum eſt. Frui eſt enim amore inherere alicui rei ꝓpter ſeipam: frui eſt aūt vti cū gaudio nō adhuc ſpei: ſ3 iam rei. Proinde omnis qui fruit: vtitur. aſſumit em̄ aliqđ in facultatē voluntatis: cū fine delectatiōis. Non aūt omnis qui vtitur: fruitur: ſ3 id qđ in facultatem volūtatis aſſumit: nō ꝓpter illud ipm: ſ3 ꝓpter aliud appetit. Hec igit tria: memoria: intelligētia: voluntas: qm̄ nō ſunt tres vite ſed vna vita: nec tres mentes ſed vna mens: cōſequēter vtiq3 nec tres ſubſtantie ſunt: ſ3 vna ſubſtātia. Memoria quippe: q vita ⁊ mens ⁊ ſubſtantia dicit: ad ſeipſam dicit. Qꝛ vero memoria dicit ad aliqđ relatiue dicit. Hoc de intelligentia quoq3: ⁊ de volūtate dixerim. Et intelligētia quippe et

volũtas: ad aliq̃d dicunt. Uita ẽ aũt vna queq3 ad ſeipam: ⁊ mens ⁊ eſſentia. Quo circa tria hec eo ſunt vnum: quo vna vita: vna mẽs: vna eſſentia. Et quicquid aliud ad ſeipã ſingula dicunt: etiã ſimul nõ pluraliter: ſ3 ſingulariter dicunt. Eo vero tria quo ad ſe inuicẽ referuntur: que ſi equalia non eſſent: nõ ſolũ ſingula ſingulis: ſ3 etia3 oĩbus ſingula: nõ vtiq3 ſe inuicẽ caperent. Neq3 eñ tm̃ a ſingulis ſingula: verũ etiam a ſingulis oĩa capiunt. Memini eñ me habere memoriã: ⁊ intelligẽtiã: ⁊ volũtatẽ. ⁊ intelligo me intelligere ⁊ velle atq3 meminiſſe: ⁊ volo me velle: ⁊ meminiſſe: ⁊ intelligere: totamq3 meã memoriã ⁊ intelligentiã ⁊ voluntatẽ ſimul memini. Qđ eñ memorie mee nõ memini: nõ ẽ in memoria mea. Nihil aũt tam in memoria: q̃ ipa memoria eſt. Totam igitur memini. Item quicquid intelligo intelligere me ſcio: ⁊ ſcio me velle q̃cq̃d volo. Quicq̃d aũt ſcio memini. Totamq3 igit intelligentiã: totãq3 volũtatem meã memini. Similiter cũ hec tria intelligo: tota ſimul intelligo. Neq3 eñ quicq3 intelligibiliũ non intelligo: niſi qđ ignoro. Qđ autẽ ignoro: nec memini nec volo. Quicquid itaq3 intelligibiliũ nõ intelligo: ↄſequẽter etiã nõ memini nec volo. Quicquid aũt intelligibiliũ memini ⁊ volo: ↄſequẽter ĩtelligo. Volũtas etiã mea totã intelligẽtiã totãq3 memoriã meã capit dũ toto vtor quod intelligo ⁊ memini. Quapropter qñ inuicẽ a ſingulis: ⁊ tota omnia capiunt: eq̃lia ſunt tota ſingula totĩ ſingulis: ⁊ tota ſingula ſimul oĩbus totis: ⁊ hec tria vnũ: vna vita: vna mẽs: vna eſſentia.

De querẽda imagine trinitatis etiã in his que aĩa ex corpis ſenſibus cõcipit. Ca. XII

IAm ne igit aſcendendũ eſt qualiſcũq3 intẽtionis viribus ad illã ſummã ⁊ altiſſimã eſſentiã: cui⁹ impar imago eſt humana mens: ſed tñ imago: an adhuc eadẽ tria diſtinctius declaranda ſunt in anima: p illa que extrinſec⁹ ſenſu corporis capim⁹: vbi tpaliter imprimit rerũ corporeaꝝ noticia: Mentẽ q̃ppe ipam in memoria ⁊ intelligentia ⁊ voluntate ſuimet ipſius talem reꝑriebamus: vt qñ ſp ſe noſſe ſempq3 ſeipam velle cõprehẽdebat: ſimul etia3 ſemp ſui meminiſſe: ſemperq3 ſeipam intelligẽ ⁊ amare cõprehẽderet: q̃uis non ſemp ſe cogitare diſcretã ab eis q̃ non ſunt qđ ipã eſt: ac per hoc difficile in ea dinoſci tur memoria ſui: ⁊ intelligentia ſui. Quaſi eñ nõ ſint hec duo: ſ3 vnũ duob⁹ vocabulis appelletur: ſic apparet in ea re vbi valde iſta ↄiuncta ſunt: ⁊ aliud alio nullo ꝑcedit tpe: amorq3 ipẽ nõ ita ſentit eſſe: cũ eu3 nõ prodit indigẽtia: qm̃ nõ ſp preſto eſt quod amat. Quapropter etiã tardiorib⁹ diluceſcere hec pñt dũ ea tractãt: que ad animu3 tpe accedũt: ⁊ que illi tpaliter accidunt: cũ meminit qđ antea nõ meminerat: ⁊ cũ videt qđ antea nõ videbat: ⁊ cũ amat qđ antea nõ amabat. Sz aliud hec tractatio ia3 poſcit exordiũ: ꝓpter hui⁹ libelli modũ.

Explicit liber decimus.

Incipiũt capl'a libri vndecimi.
i De imagine trinitatis etia3 in eo qđ imago dei nõ eſt: id eſt in hoĩe exteriore querenda.
ij De viſibili ⁊ vidente atq3 viſione.
iij De memoria q̃ viſoꝝ imago retinet: ⁊ intẽtiõe aĩe q̃ in vtrũq3 cõcurrit.
iiij De imaginib⁹ q̃s cogitatõis acies ĩtuet in phãtaſia quã mẽoria ↄcepit
v De cogitatiõib⁹ innoxijs: ⁊ de his q̃ ab acie recordatiõis abigẽde ſunt.
vj De fine volũtatis quo cogſcit an recta an praua cupiamus.
vij De ea trinitate q̃ iam nõ ex corpe neq3 ex corporis ſenſu: ſ3 de memoria naſcitur cogitantis.
viij De multiplicationib⁹ trinitatũ q̃ ex recordatiõe pariunt.
ix Qđ in quolibet genere trinitatũ volũtas nec parẽs ĩueniat eẽ nec ꝓles.
x Qđ facile ſit cogitanti fingere ſibi eas ſpecies q̃s nõ vidit ex earũ recordatione q̃s vidit.
xi De menſura ⁊ numero ⁊ pondẽ quorum ſimilitudo ſit in memoria ⁊ viſione ⁊ volũtate.

Incipit liber vndecimus.

De imagine trinitatis etiã in eo qđ imago dei nõ eſt: id eſt in hoĩe exteriore querẽda. Ca. I

NEmini dubiũ eſt ſicut interiorẽ hominẽ intelligẽtia: ſic exteriore3 ſenſu corporis preditu3. Nitamur igit ſi poſſum⁹ in hoc quoq3 exteriore indagare q̃lecũq3 veſtigium trinitatis: non q2 ⁊ ipẽ eodẽ mõ ſit imago dei. Manifeſta eſt quippe aplica ſentẽtia: que interiorẽ hominẽ renouari dei Colo. 3

agnitiōe declarat: ſcḋm imaginē eius q̄ crea-
2. Cor. 4 uit eum: cū ⁊ alio loco dicat. Et ſi exterior hō noſter corrūpitur: ſed interior renouatur de die in diem. In hoc ergo qui corrūpitur: queramꝰ queadmodū poſſumꝰ quandā trinitatis effigiem: ⁊ ſi nō expreſſiorē: tñ fortaſſis ad dinoſcendū faciliorē. Neq; eñ fruſtra ⁊ iſte hō dicitur: niſi q2 ineſt ei nōnulla interioris ſimilitudo: ⁊ illo ipſo ordine cōditionis noſtre quo mortales atq; carnales effecti ſumꝰ: facilius ⁊ quaſi familiarius viſibilia q̄ itelligibilia ptractamus. Cū iſta ſint exterius: illa interius: ⁊ iſta ſenſu corporis ſentiamꝰ: illa mēte intelligamus: noſq; ipi animi nō ſenſibiles ſimus: id eſt corpa: ſed intelligibiles: qm̄ vita ſumꝰ: tñ vt dixi tāta facta eſt in corpibꝰ cōſuetudo: ⁊ ita in hec miro mō relabens foras ſe noſtra proiecit intētio: vt cū ab incerto corpm ablata fuerit: vt in ſpiritū multo certiore ac ſtabiliore cognitiōe figatur: refugiat ad iſta: ⁊ ibi appetat requiem vnde traxit infirmitatē. Cuius egritudini ꝯgruendū eſt: vt ſi qñ interiora ſpiritalia accōmodatiꝰ diſtinguere atq; facilius inſinuare conamur: de corpalibꝰ exterioribꝰ ſimilitudinū documēta capiamꝰ. Sēſu igitur corpis exterior hō preditus: ſentit corpa: ⁊ iſte ſenſus qḋ facile aduertitur quinquipertitus eſt: videndo: audiendo: olfaciendo: guſtādo: tangēdo. Sed multū eſt ⁊ non neceſſariū: vt omnes hos quinq; ſenſus id quod querimꝰ interrogemꝰ. Qḋ eñ nobis vnus eorū renunciat: etiā in ceteris valet. Itaq; potiſſimū teſtimonio vtamur oculorum. Is eñ ſenſus corpis maxime excellit: ⁊ eſt viſioni mentis pro ſui generis diuerſitate vicinior.

De viſibili ⁊ vidente atq; viſione. Ca. II

Cum igitur aliquod corpus videmꝰ: hec tria qḋ facillimū eſt conſiderāda ſunt ⁊ dinoſcēda. Primo ipa res quam videmꝰ: ſiue lapidē: ſiue aliquā flāmam: ſiue quid aliud qḋ videri oculis pōt: quod vtiq; iam eſſe poterat: ⁊ anteq̄ videretur. Deinde viſio que nō erat: priuſq̄ rem illā obiectā ſenſui ſentiremus. Tertio qḋ in ea re que videtur q̄diu videtur ſenſum detinet oculorū: id eſt animi intētio. In his igitur tribus: nō ſolū eſt manifeſta diſtinctio: ſed etiā diſcreta natura. Primū quippe illud corpus viſibile lōge alterius nature q̄ ſenſus oculorum: quo ſibimet incidēte fit viſio. Ipaq; viſio q̄d aliud q̄ ſenſus ex ea re que ſentitur informatꝰ apparet: q̄uis re viſibili detracta nulla ſit: nec vlla oīno eſſe poſſit talis viſio: ſi corpus nō ſit qḋ videri queat. Nullo mō tñ eiuſdē ſubſtantie eſt corpus quo formatur ſenſus oculorū: cum idem corpus videtur: ⁊ ipa forma que ab eodē imprimitur ſenſui: que viſio vocatur. Corpus eñ viſum in ſua natura ſeparabile eſt. Senſus aūt qui iam erat in animāte: etiā priuſq̄ videret quod videre poſſet: cū in aliquid viſibile incurreret: vel viſio q̄ fit in ſenſu ex viſibili corpe cū iā cōiunctū eſt ⁊ videtur. Senſus ergo vel viſio: id eſt ſenſus nō formatꝰ extrinſecꝰ: vel ſenſus formatꝰ extrinſecus: ad animātis naturā pertinet omino aliam q̄ eſt illud corpus quod videndo ſentimꝰ: quo ſenſus nō ita formatur vt ſenſus ſit: ſed vt viſio ſit. Nam ſenſus ⁊ ante obiectū rei viſibilis: niſi eſſet in nobis nō diſtaremꝰ a cecis: dum nihil videmꝰ: ſiue in tenebris: ſiue clauſis luminibꝰ. Hoc aūt diſtamꝰ: quod nobis ineſt ⁊ nō videntibꝰ quo videre poſſimꝰ qui ſenſus vocatur: illis vero non ineſt. Nec aliunde niſi q2 eo carēt: ceci appellātur. Itemq; illa animi intētio que in ea re quā videmꝰ ſenſum tenet atq; vtrūq; ꝯiungit: nō tantū ab ea re viſibili natura differt: qm̄ quidem iſte animꝰ illud corpus eſt: ſed ab ipo quoq; ſenſu atq; viſione qm̄ ſolius animi eſt hec intentio. Senſus aūt oculorum nō ob aliud ſenſus corpis dicitur: niſi q2 ⁊ ipſi oculi membra ſunt corpis. Et q̄uis nō ſentiāt corpus exanime: anima tñ commixta corpi per inſtrumentū ſentit corporeum: ⁊ idem inſtrumentū ſenſus vocatur. Qui etiā paſſione corpis cum quiſq; excecatur interceptus extinguitur: cū idem maneat animꝰ: et eius intentio luminibꝰ amiſſis: cū non habet quidē ſenſum corpis quē videndo extrinſecus corpi adiungat: atq; in eo viſo figat aſpectum: viſu tñ ipo iudicet ſe adempto corpis ſēſu: nec perire potuiſſe: nec minui. Manet eñ quidā vidēdi appetitꝰ integer: ſiue id poſſit fieri: ſiue nō poſſit. Hec igitur tria: corpus quod videtur: ⁊ ipa viſio: et que vtrūq; cōiungit intētio: manifeſta ſūt ad dinoſcēdū: nō ſolū ꝓpter ꝓpria ſingulorū: verūetiā ꝓpter differētiā naturarum. Atq; in his cū ſenſus nō procedat ex corpe illo quod videtur: ſed ex corpore ſentiētis animantis: cui anima ſuo quodā miro mō cōtemperatur: tamen ex corpe quod videtur gignitur viſio: id eſt ſenſus ipe formatur: vt iam non tantū ſenſus qui etiam in tenebris eſſe

integer pōt: dum eſt incolumitas oculoꝝ:
ſ etiā ſenſus informatꝰ ſit: que viſio vocat̄.
Gignit̄ ergo ex re viſibili viſio: ſ nō ex ſo-
la: niſi aſſit ⁊ vidēs. Quocirca ex viſibili ⁊
vidēte gignit̄ viſio: ita ſane vt ex vidēte ſit
ſenſus oculorū: ⁊ aſpiciētis atq̄ intuentis
intentio. Illa tn̄ informatio ſenſus: que vi
ſio dicit̄ a ſolo imprimatur corpore quod
videtur: id eſt a re aliqua viſibili: qua de-
tracta: nulla remanet forma que inerat ſen
ſui: duꝫ adeſſet illud qđ videbat̄: ſenſus tn̄
ip̄e remanet qui erat: ⁊ priuſq̄ aliq̄d ſenti-
retur: velut in aqua veſtigium tamdiu eſt:
donec ip̄m corpus quod imprimitur ineſt:
quo ablato nullū erit: cuꝫ remaneat aqua
que erat: ⁊ anteq̄ illā formam corpis cape
ret. Ideoq̄ nō poſſumꝰ quidem dicere ꝙ
ſenſuꝫ gignat res viſibilis: gignit tn̄ formā
velut ſimilitudinē ſuā: que fit in ſenſu: cum
aliquid vidēdo ſentimꝰ. Sꝫ corpis formā
qđ videmꝰ: ⁊ formā que ab illa in ſenſu vi-
dentis fit per eundē ſenſuꝫ nō diſcernimꝰ:
qm̄ tanta cōiunctio eſt: vt nō pateat diſcer
nendi locus. Sed rōne colligimꝰ nequaq̄
nos potuiſſe ſentire: niſi fieret in ſenſu no-
ſtro aliq̄ ſimilitudo cōſpecti corpis. Neq̄
em̄ cū anulus cere imprimit̄: iō nulla ima-
go facta eſt: q̄ non diſcernit̄: niſi cū fuerit
ſeparata. Sed qm̄ poſt cerā ſeparatā ma-
net qđ factū eſt vt videri poſſit: ꝓpterea fa
cile perſuadet̄: ꝙ inerat iam cere forma im
preſſa ex anulo: ⁊ anteq̄ ab illa ſepararet̄.
Si aūt liquido humori adiūgeret̄ anulus:
eo detracto nihil imaginis appareret. Nec
ideo tn̄ diſcernē ratio nō deberet: fuiſſe in
illo humore anteq̄ detraheret̄: anuli formā
factā ex anulo: q̄ diſtinguēda eſt ab ea for-
ma que in anulo eſt vn̄ iſta facta eſt: que de
tracto anulo nō erit: q̄uis illa in anulo ma
neat vn̄ iſta facta eſt. Sic ſenſus oculoꝝ n̄
ideo nō habet imaginem corpis qđ videt̄
q̄diu videtur: q̄ eo detracto nō remanet.
Ac per hoc tardioribꝰ ingenijs difficillime
perſuaderi pōt formari in ſenſu nr̄o imagi
nem rei viſibilis: cū eam videmꝰ: ⁊ eandeꝫ
formā eē viſionē. Sꝫ qui forte aduerterint
qđ cōmemorabo: nō ita in hac inquiſitiōe
laborabūt: plerūq̄ cum diuſcule attende-
rimꝰ queq̄ luminaria: ⁊ inde oculos clau-
ſerimꝰ: quaſi verſant̄ in cōſpectu quidē lu-
cidi colores varie ſeſe cōmutātes: ⁊ minus
minuſq̄ fulgentes donec om̄ino deſiſtant.
Quas intelligēdū eſt reliquias eſſe forme
illius que facta erat in ſenſu: cū corpus lu-
cidū videret̄: paulatimq̄ ⁊ quodāmō gra
datim deficiēdo variari. Nam ⁊ inſertarū
feneſtrarū cācelli: ſi eos forte intuebamur:
ſepe in illis apparuere coloribꝰ vt manife-
ſtum ſit hanc affectionē nr̄o ſenſui ex ea re
que videbat̄ impreſſam. Erat ergo etiā cū
viderēmꝰ: ⁊ illa erat clarior et expreſſior: ſ
multū cōiuncta cū ſpecie rei eiꝰ que cerne-
bat̄: vt diſcerni oīno non poſſet: ⁊ ip̄a erat
viſio. Quinetiā cū lucerne flāmula modo
quodā diuaricatis radijs oculoꝝ quaſi ge
minat̄: due viſiones fiunt: cuꝫ ſit res vna q̄
videt̄. Singilatim quippe afficiunt̄ idē ra-
dij de oculo ſuo quiq̄ꝫ emicātes: dum nō
ſinunt̄ in illud corpus intuendū pariter cō
iuncteq̄ꝫ cōcurrere vt vnus fiat ex vtroq̄ꝫ
cōtuitus. Et ideo ſi vnū oculū clauſerimꝰ:
nō geminū ignē: ſed ſicuti eſt vnū videbi-
mus. Cur aūt ſiniſtro clauſo illa ſpecies de
ſinet videri que ad dextrū erat: viciſſimq̄ꝫ
dextro clauſo illa intermorit̄ que ad ſiniſtꝝ
erat: ⁊ longū eſt ⁊ rei p̄ſenti non neceſſariū
mō querere atq̄ꝫ differere. Q̄ꝛ em̄ ad ſuſce
ptam queſtionē ſatis eſt: niſi fieret in ſenſu
noſtro quedā imago ſimillima rei eiꝰ quaꝫ
cernimꝰ: non ſm̄ oculoꝝ numeꝝ flāme ſpe
cies geminaret̄: cū quidā cernēdi modus
adhibitus fuerit: qui poſſit cōcurſum ſepa
rare radiorū. Ex vno q̄ppe oculo quolibet
mō deducto aut impreſſo aut intorto: ſi al-
ter clauſus eſt: dupliciter videri aliq̄d qđ
ſit vnū nullo pacto pōt. Que cum ita ſint:
tria hec q̄uis diuerſa natura quēadmodū
in quandā vnitatē cōtemperent̄ memineri
mus: id eſt ſpecies corpis que videt̄: ⁊ im-
preſſa eiꝰ imago ſenſui qđ eſt viſio: ſenſus
ve formatus: ⁊ voluntas animi que rei ſen
ſibili ſenſum admouet: in eoq̄ꝫ ip̄am viſio
nem tenet. Horū primū: id eſt res ip̄a viſi-
bilis non pertinet ad animātis naturā: niſi
cum corpus noſtrū cernimꝰ. Alteꝝ aūt ita
pertinet: vt ⁊ in corpe fiat: ⁊ per corpus in
anima: fit em̄ in ſenſu: qui neq̄ꝫ ſine corpe
eſt: neq̄ꝫ ſine animo. Tertiū vero ſolus ani
me eſt: q̄ voluntas eſt. Cum igit̄ hoꝝ triū
tam diuerſe ſubſtantie ſint: tamen in tantā
coeunt vnitatem: vt duo priora vix inter-
cedente iudice ratione diſcerni valeāt: ſpe
cies videlicet corpis qđ videt̄: ⁊ imago eiꝰ
que fit in ſenſu: id eſt viſio. Voluntas aūt
tantam vim habet copulādi hec duo: vt ⁊
ſenſum formādū admoueat ei rei q̄ cernit̄:
⁊ in ea formatum teneat. Et ſi tam violen-
ta eſt vt poſſit vocari amor: aut cupiditas:

aut libido: etiã ceterũ corpus animãtis vehementer afficit. Et vbi non reſiſtit pigrior duriorq́ʒ materies: in ſimilem ſpecieʒ coloremq́ʒ cõmutat: licet videre corpuſculum chameleontis: ad colores quos videt facillima ꝯuerſione variari. Alioꝝ aũt animaliũ q꞉ nõ eſt ad cõuerſionẽ facilis corpulẽtia: fetus pleruq́ʒ produnt libidines matruʒ cũ quid magna delectione ꝯſpexerint. Q꞉ eĩ teneriora atq́ʒ: vt ita dixerim: formabiliora ſũt primordia ſeminũ: tam efficaciter ⁊ capaciter ſequunt̃ intẽtionẽ materne anime: ⁊ que in ea facta eſt phantaſiã: p corpꝰ qđ cupide aſpexit. Sũt exẽpla que copioſe cõmemorari poſſint: ſed vnũ ſufficit de fi- Gen. 30 deliſſimis libris: quod fecit iacob vt oues ⁊ capre varios coloribꝰ pareret: ſupponẽdo eis varia virgulta in cannalibꝰ aquaꝝ: que potãtes ĩtuerent̃ eo tpe quo ꝯceperãt. Sʒ anima rõnalis deformiter viuit: cũ ſcḋm trinitatẽ exterioris hõis viuit: id eſt cũ ea que forinſecus ſenſum corpis formãt: non laudabilẽ voluntatẽ qua hec ad vtile aliqđ referat: ſed turpem cupiditatẽ qua his inhereſcat accõmodat.

De memoria qua viſoꝝ imago retinet̃: ⁊ intentione anime qua in vtruq́ʒ curritur. Ca. iii

Quia etiã detracta ſpecie corporis que corpaliter ſentiebat̃: remanet in memoria ſimilitudo eiꝰ quo rurſus volũtas ꝯuertat aciem vt inde formet̃ intrinſecus: ſicut ex corpe obiecto ſenſibili ſenſus extrinſecus formabat̃. Atq́ʒ ita fit illa trinitas ex memoria ⁊ interna viſione: et que vtrũq́ʒ copulat volũtate: que tria cũ in vnũ cogunt̃: ab ipo coactu cogitatio dicitur. Nec iam in his tribꝰ diuerſa ſubſtãtia eſt. Neq́ʒ eĩ aut corpus illud ſenſibile ibi eſt qđ oĩno diſcretum eſt ab animantis natura: aut ſenſus corpis ibi format̃ vt fiat viſio: aut ipa voluntas id agit vt formandũ ſenſu ſenſibili corpi admoueat in eoq́ʒ formatũ detineat. Sed pro illa ſpecie corporis que videbat̃ extrinſecꝰ ſuccedit memoria retinẽs illã ſpeciem quã per corpis ſenſum cõbibit anima: proq́ʒ illa viſione que foris erat cum ſenſus ex corpe viſibili formaret̃: ſuccedit intus ſimilis viſio: cũ ex eo qđ memoria tenet: format̃ acies animi ⁊ abſentia corpa cogitant̃. Volũtaſq́ʒ ipa quõ foris corpi obiecto formandũ ſenſum admouebat: formatũq́ʒ iungebat: ſic aciem recordantis animi ꝯuertit ad memoriã: vt ex eo quod illa retinuit iſta formet̃: ⁊ ſit in cogitatione ſimilis viſio. Sicut aũt rõne diſcernebat̃ ſpecies viſibilis: qua ſenſus corpis formabatur: et eius ſimilitudo que fiebat in ſenſu formato vt eſſet viſio: alioquin ita erant coniuncte: vt oĩno vna eadẽq́ʒ putaret̃: ſic illa phantaſia cũ animꝰ cogitat ſpeciem viſi corpis: cũ cõſtet ex corpis ſimilitudine: quã memoria tenet: ⁊ ea q̃ inde format̃ in acie recordantis animi: tñ ſic vna ⁊ ſingularis apparet: vt duo quedã eẽ nõ inueniant̃ niſi iudicãte rõne: qua intelligimꝰ aliud eẽ illđ qđ in memoria manet: etiã cũ aliunde cogitamꝰ: ⁊ aliud fieri cũ recordamur: id eſt ad memoriã redimꝰ: ⁊ illic inuenimꝰ eandẽ ſpeciẽ. Que ſi iam ibi nõ eſſet: ita oblitos nos eſſe diceremus: vt oĩno recolere nõ poſſemꝰ. Si aũt acies recordãtis nõ formaret̃ ex ea re que erat in memoria: nullo mõ fieret viſio cogitãtis. Sʒ vtriuſq́ʒ cõiunctio: id eſt eius quã memoria tenet: ⁊ eius que inde exprimit̃: vt formet̃ acies recordantis: q꞉ ſimillime ſunt: veluti vnã facit apparere. Cũ aũt cogitãtis acies auerſa inde fuerit: atq́ʒ id qđ in memoria cernebatur deſtiterit intueri: nihil forme que impreſſa erat ĩ eadẽ acie remanebit. Atq́ʒ inde formabit̃ quo rurſus conuerſa fuerit: vt alia cogitatio fiat. Manet tñ illud qđ reliquit in memoria: quo rurſus cũ id recordamur cõuertat̃ ⁊ cõuerſa formet̃: atq́ʒ vnuʒ cum eo fiat vnde format̃.

De imaginibꝰ quas cogitationis acies intuet̃ in phantaſia quã memoria cõcipit. Ca. iiii

Voluntas vero illa que hac atq́ʒ illac fert ⁊ refert acieʒ formandã cõiungitq́ʒ formatã: ſi ad interiorem phantaſiã tota cõfluxerit: atq́ʒ a preſentia corpm q̃ circũiacet ſenſibus atq́ʒ ab ipſis ſenſibꝰ corpis: animi aciem omnino auerterit: atq́ʒ ad eã que intus cernit̃ imaginẽ penitus cõuerterit: tanta offendit̃ ſimilitudo ſpeciei corporalis expreſſa ex memoria: vt nec ipſa ratio diſcernere ſinat̃: vtrum foris corpus ipm videat̃: an intus tale aliqđ cogitet̃. Nam interdũ hoĩes nimia cogitatõe rerũ viſibiliũ vel illecti vel territi: etiã eiuſmodi repẽte voces ediderũt: quaſi reuera in medijs talibus actionibꝰ ſiue paſſiõibꝰ verſarent̃. Et memini me a quodã audiſſe q tam expreſſam ⁊ quaſi ſolidã ſpeciẽ feminei corporis in cogitando cernẽ ſoleret: vt ei ſe q̃ſi miſceri ſentiẽs: etiã genitalibꝰ flueret.

Tantū habet viriū anima in corpus ſuū: ⁊
tantū valet ad indumēti qualitatē vtendā
atq̧ mutādā: quō hō afficiat indutus qui
coheret indumēto ſuo. Ex eodē genere af-
fectionis etiā illud eſt qđ in ſomnis ꝑ ima-
gines illudimur. Sed plurimū differt: vtꝝ
ſopitꝭ ſenſibꝰ corꝑis: ſicuti ſunt dormiētiū
aut ab interiore cōpage turbatꝭ: ſicuti ſunt
furentiū: aut alio quodā mō alienatis: ſicu
ti diuinātiū vel ꝓphetantiū: animi intentio
quadā neceſſitate incurrat in eas que oc-
currūt imagines: ſiue ex memoria: ſiue alia
aliqua occulta vi: ꝑ quaſdā ſpiritales mi-
xturas ſimiliter ſpiritalis ſubſtātie: an ſicut
ſanis ac vigilātibꝰ interdum ꝯtingit: vt co
gitatōe occupata volūtas ſe auertat a ſen
ſibus: atq̧ ita formet animi aciē varijs ima
ginibꝰ ſenſibiliū reruꝫ: tanq̧ ipa ſenſibilia
ſentiantꝭ. Non tm̄ aūt cum appetēdo in ta-
lia volūtas intenditꝭ: fiunt iſte impreſſiōes
imaginū: ꝫ etiā cū deuitādi ⁊ cauendi cau
ſa rapitur animꝰ in ea cōtuēda que fugiat.
Un̄ nō ſolū cupiēdo: ꝫ metuēdo infertꝭ vel
ſenſus ipis ſenſibilibꝰ vꝭ acies animi formā
da imaginibꝰ ſenſibiliū. Itaq̧ aut metus
aut cupiditas: quanto vehemētior fuerit:
tāto expreſſius formatꝭ acies: ſiue ſentiētis
ex corꝑe qđ in loco adiacet: ſiue cogitātis
ex imagine corporis: que memoria cōtine
tur. Qđ ergo eſt ad corꝑis ſenſuꝫ aliquod
corpus in loco: hoc eſt ad animi aciem ſi-
militudo corꝑis in memoria. Et qđ ē aſpi-
ciētis viſio: ad eā ſpeciē corꝑis ex qua ſen
ſus formatꝭ: hoc eſt viſio cogitātis ad ima-
ginē corꝑis in memoria conſtitutā: ex qua
formatꝭ acies animi. Et qđ eſt intentio vo-
luntatis ad corpus viſum: viſioneq̧ copu
landā: vt fiat ibi quedaꝫ vnitas triū: q̄uis
eoꝝ ſit diuerſa natura: hoc eſt eadē volun-
tatis intētio ad copulādā imaginē corꝑis
que eſt in memoria: ⁊ viſionē cogitātis: id
eſt formā quā cepit acies animi rediēs ad
memoriā vt fiat: ⁊ hic quedā vnitas ex tri
bus nō iam nature diuerſitate diſcretis: ꝫ
vnius eiuſdemq̧ ſubſtātie: qꝛ hoc totū intus
eſt: ⁊ totū vnus animꝰ. Sicut aūt cū forma
⁊ ſpecies corꝑis interierit: nō pōt ad eam
volūtas ſenſum reuocare cernētis. Ita cū
imago quā memoria gerit obliuione dele-
ta eſt: nō erit quo animi aciem formādā vo
lūtas recordādo retorqueat.

¶ De cogitationibꝰ innoxijs ⁊ de his que ab acie recordatiōis abigende ſunt. Ca. V

Sed qꝛ preualet animꝰ nō ſolū ob-
lita: verūetiā nō ſenſa nec experta
cōfingere ea que nō exciderūt au-
gendo: minuēdo: cōmutādo: ⁊ ꝑ arbitrio
cōponēdo: ſepe imaginatꝭ quaſi ita aliquid
ſit: qđ aut ſcit: nō ita eſſe: aut neſcit ita eſſe.
In quo genere cauēdū eſt: ne aut mentia-
tur vt decipiat: aut opinetꝭ vt decipiatur.
Quibꝰ duobꝰ malis euitatis nihil ei obſūt
imaginata phātaſmata: ſicut nihil obſunt
experta ſenſibilia: ⁊ retēta memoriter: ſi ne-
q̧ cupide appetantꝭ ſi iuuant: neq̧ turpiter
fugiantꝭ ſi offendūt. Cū aūt in his volūtas
relictis melioribꝰ auida volutatꝭ immūda
fit: atq̧ ita ⁊ cū aſſunt ꝑnicioſe: ⁊ cū abſunt
ꝑnicioſius cogitātur. Male itaq̧ viuitꝭ: et
deformiter ſm̄ trinitatē hoīs exterioris: qꝛ
⁊ illā trinitatē: que licet interius imaginetꝭ:
exteriora tm̄ imaginatꝭ ſenſibiliū corꝑalium
que vtēdoꝝ cauſa peperit. Nullus em̄ eis
vti poſſet etiā bene: niſi ſenſarū reꝝ imagi-
nes memoria tenerentꝭ. Et niſi pars maxi-
ma voluntatis in ſuperioribꝰ atq̧ interiori
bus habitet: eaq̧ ipa que cōmodatꝭ ſiue fo
ris corꝑibꝰ: ſiue intus imaginibꝰ eorū: niſi
quicquid in eis capit ad meliorē veriorēq̧
vitam referat: atq̧ in eo fine cuius intuitu
hec agēda iudicat acquieſcat: quid aliud
facimꝰ: niſi qđ nos apłus facere ꝓhibet di
cens: Nolite cōformari huic ſclō: quapro Roma. 12
pter nō eſt iſta trinitas imago dei. Ex vlti
ma quippe: id eſt corporea creatura qua ſu
perior eſt anima: in ipſa anima fit per ſen-
ſum corꝑis: nec tamē eſt omino diſſimilis.
Quid em̄ non pro ſuo genere ac ꝓ ſuo mo
dulo habet ſimilitudinē dei: qn̄ quidē deꝰ Eccli. 39
fecit oīa bona valde: non ob aliud niſi qꝛ
ipe ſumme bonus eſt. In quantū ergo bo-
nū eſt quicquid eſt intantū ſcꝫ q̄uis longe
diſtātē: habet tm̄ nōnullā ſimilitudinē ſum
mi boni: ⁊ ſi naturalē vtiq̧ rectam ⁊ ordi-
natā: ſi aūt vitioſam: vtiq̧ turpē atq̧ per-
uerſam. Nā ⁊ anime in ipſis peccatis ſuis
nō niſi quandā ſimilitudinē dei: ſuperba ⁊
prepoſtera ⁊ (vt ita dicam) ſeruili libertate
ſectātur. Ita nec primis parentibꝰ noſtris
perſuaderi peccatuꝫ poſſet: niſi diceretur:
Eritꝭ ſicut dij. Nō ſane omne quod in crea- Gen. 3
turis aliquo mō ſimile eſt deo: etiam eius
imago dicēda eſt: ꝫ illa ſola: qua ſuperior
ipe ſolus eſt. Ea quippe de illo prorſus ex-
primitur inter quā ⁊ ipſum nulla interiecta
natura eſt. Uiſionis igitur illius: id eſt for-
me que fit in ſenſu cernentis quaſi parens

eſt forma corporis ex qua fit. Sed parens
illa nõ vera: vnde nec iſta vera proles eſt.
Neqꝫ eĩ oĩno inde gignitur: qm̃ aliud ad
hibet̃ corpi: vt ex illo formet̃: id eſt ſenſus
videtis. Quocirca id amare: alienari eſt.
Itaqꝫ volũtas q̃ vtrũqꝫ cõiungit quaſi pa
rentẽ ꝛ quaſi prolē: magis ſpiritalis eſt ꝙ
vtrũlibet illoꝝ. Nam corpus illud qḋ cer
nitur oĩno ſpiritale nõ eſt. Viſio võ q̃ fit in
ſenſu habet admixtū aliquid ſpiritale: q2
ſine anima fieri nõ põt. Sꝫ nõ totũ ita eſt:
qm̃ ille qui formatur corporis ſenſus eſt. Volũ
tas vero q̃ vtrũqꝫ cõiungit: magis vt dixi
ſpiritalis agnoſcit̃: ꝛ ideo tanqꝫ perſonam
ſpũs inſinuare incipit in illa trinitate. Sed
magis ꝑtinet ad ſenſum formatũ ꝙ ad il
lud corpus vñ formatur. Sẽſus eĩ animã
tis ꝛ volũtas anime eſt: nõ lapidis: aut ali
cuius corporis qḋ videtur. Nõ ergo ab illo
quaſi parẽte ꝓcedit. Sꝫ nec ab iſta q̃ſi ꝓle:
hoc eſt viſione ac forma q̃ in ſenſu eſt. Pri
us eĩ ꝙ viſio fieret: iam erat volũtas: que
formandũ ſenſū cernẽdo corpi admouit:
ſꝫ nõdũ erat placitũ. Quõ eĩ placeret qḋ
nõdum erat viſū? Placitũ aũt quieta vo
lũtas eſt. Ideoqꝫ nec quaſi prolẽ viſionis
poſſumus dicere voluntatē: q2 erat ante
viſionẽ: nec q̃ſi parẽtẽ: q2 nõ ex volũtate:
ſꝫ ex viſo corpe formata ꝛ expſſa eſt: finem
fortaſſe volũtatis ꝛ requiẽ poſſumꝰ recte di
cere viſionẽ: ad hoc dũtaxat vnũ ſcꝫ vidẽ
dū corpus. Neqꝫ eĩ ꝓpterea nihil aliud
volet: q2 videt aliqḋ qḋ volebat.

¶ De fine voluntatis quo cognoſcitur ſi recta an praua cupiamus. Capitulum. VI

NOn itaqꝫ omnino ipa voluntas ho
minis cuius finis nõ eſt niſi beati
tudo: ſed ad hoc vnũ iteꝝ ſcꝫ ſubiectũ vo
lũtas vidẽdi finẽ nõ habet niſi viſionẽ: ſiue
id referat ad aliud: ſiue nõ referat. Si enim
nõ refert ad aliud viſionem: ſꝫ tantũ voluit
vt videret: nõ eſt diſputãdũ quõ oſtẽdatur fi
nem voluntatis eſſe viſionẽ: manifeſtũ eſt
eĩ. Si aũt refert ad aliud: vult vtiqꝫ aliud:
nec iam vidẽdi voluntas erit. Aut ſi vidẽ
di: nõ hoc videndi ſcꝫ ſubiectum: ſꝫ aliud
tanqꝫ ſi velit quiſqꝫ videre cicatricẽ: vt inde
doceat vulnus fuiſſe. Aut ſi velit videre fe
neſtram: vt per feneſtrā videat trãſeũtes.
Omnes iſte atꝫ alie tales volũtates: ſuos
ꝓprios fines habẽt: qui referunt̃ ad finẽ il
lius volũtatis qua volumus beate viuere:
ꝛ ad eã ꝑuenire vitã q̃ nõ referat̃ ad aliud:
ſꝫ amãti ꝑ ſeipam ſufficiat. Voluntas ergo
videndi: finem habet viſionẽ: ꝛ voluntas
hanc reꝫ vidẽdi: finẽ habet huius rei viſio
nẽ. Volũtas itaqꝫ vidẽdi cicatricẽ: finẽ ſu
um expetit: ſꝫ eſt viſionẽ cicatricis: ꝛ ad eã
vltra nõ ꝑtinet. Volũtas eĩ ꝓbandi vul
nus fuiſſe alia volũtas eſt: quis ex illa re
liget̃: cuiꝰ itẽ finis eſt ꝓbatio vulneris. Et
volũtas videndi feneſtrã: finẽ habet fene
ſtre viſionẽ. Altera ẽ eĩ que ex iſta nectit̃
volũtas: per feneſtrã videndi tranſeũtes:
cuiꝰ itẽ finis eſt viſio trãſeũtiũ. Recte aũt
ſunt volũtates oẽs ſibimet religate: ſi bo
na eſt illa quo cũcte referunt̃: ſi aũt praua
eſt: praue ſunt oẽs. Et ideo rectarũ volun
tatũ ꝯnexio iter eſt quoddã aſcendẽtiũ ad
beatitudinẽ: qḋ certis velut paſſibꝰ agitur.
Prauaꝝ aũt atqꝫ diſtortaꝝ volũtatũ ipli
catio: vinculũ eſt quo alligabit̃ q̃ hoc agit: Prouer. 5 Math. 8
vt proijciat̃ in tenebras exteriores. Beati
ergo qui factis ꝛ moribꝰ cantãt cãticũ gra
duũ: ꝛ ve his qui trahũt pctã: ſicut teſtem Eſa. 5
lõgã. Sic eſt aũt requies volũtatis quẽ di
cimꝰ finē: ſi adhuc refert̃ ad aliud: queãd
modũ poſſumꝰ dicere requiẽ pedis eſſe in
ambulãdo: cũ ponit̃ vñ alius innitat̃: quo
paſſibꝰ pergit̃. Si aũt aliqḋ ita placet: vt in
eo cũ aliqua delectatõe volũtas acqꝫſcat:
nõdũ eſt tñ quo illud tendit̃: ſꝫ ꝛ hoc refert̃
ad aliud vt deputet̃: nõ tãqꝫ patria ciuis:
ſꝫ tãqꝫ refectio: vel etiã mãſio viatoris.

¶ De ea trinitate q̃ iaꝫ nõ ex corpe neqꝫ ex corporis ſenſu ſꝫ de memoria naſcit̃ cogitãtis. ¶ Ca. VII

IAm vero in alia trinitate interiore
quidẽ ꝙ eſt iſta in ſenſibilibꝰ ꝛ ſen
ſibus: ſꝫ tñ q̃ inde ꝯcepta eſt: cũ iã
nõ ex corpe ſenſus corporis: ſed ex memoria
formatur acies animi: cũ in ipa memoria ſpe
cies inheſerit corporis quod forinſecus ſenſi
mus: illã ſpeciem que in memoria eſt quaſi
parentẽ dicimꝰ eius que fit in phãtaſia co
gitãtis. Erat eĩ in memoria: ꝛ priuſqꝫ co
gitaret̃ a nobis ſicut erat corpus in loco: ꝛ
priuſqꝫ ſentiret̃ vt viſio fieret. Sed cũ cor
pus cogitat̃ ex illa quã memoria tenet ex
primitur in acie cogitantis: ꝛ reminiſcẽdo
formatur ea ſpecies: que quaſi proles eſt eiꝰ
quã memoria tenet. Sed neqꝫ illa vera pa
rẽs: neqꝫ iſta vera proles eſt. Acies quippe
animi que formatur ex memoria cũ recordã
do aliquid cogitamꝰ: non ex ea ſpecie pro
cedit quã meminimus viſam: quãdo qdeꝫ
coꝝ meminiſſe non poſſemꝰ niſi vidiſſemꝰ

Acies aūt animi que reminiſcēdo formatꝛ:
erat etiā priuſqꝫ corpus qđ meminimꝰ vi-
deremꝰ: quantomagis priuſqꝫ id memorie
mandaremus. Quū itaqꝫ forma que fit in
acie recordātis: ex ea fiat que ineſt memo-
rie: ipā tñ acies nō inde exiſtit: ſed erat an-
te iſtā. Conſequēs eſt aūt vt ſi nō eſt illa ve-
ra parēs: nec iſta vera ſit proles. Sed ꝛ illa
quaſi parēs: ꝛ iſta quaſi proles aliq̄d inſi-
nuat. Unde interiora atqꝫ veriora exerci-
tatius certiuſqꝫ videantꝛ. Difficilius iā pla-
ne diſcernitꝛ: vtrꝝ volūtas que memorie co-
pulat viſionē: nō ſit alicuius eorū ſiue pa-
rens ſiue proles: ꝛ hanc diſcretionis diffi-
cultatem facit eiuſdē nature atqꝫ ſubſtātie
parilitas ꝛ equalitas. Neqꝫ eñ ſicut foris
facile diſcernebatꝛ formatꝰ ſenſus a ſenſibi-
li corꝑe: ꝛ volūtas ab vtroqꝫ propter natu-
re diuerſitatē que ineſt ab inuicē oībus tri-
bus: đ qua ſatis ſupra diſſeruimꝰ: ita ꝛ hic
poteſt. Q̄uis eñ hec trinitas de qua nunc
queritꝛ forinſecus inuenta eſt animo: intus
tñ agitꝛ: ꝛ nō eſt quicq̄ꝫ eius p̄ter ipſius ani-
mi naturā. Quo igitꝛ pacto demōſtrari pōt
volūtatē: nec quaſi parētē: nec quaſi ꝓlem
eē: ſiue corporee: ſimilitudinis q̄ memoria
ꝯtinetꝛ: ſiue eius q̄ inde cū recordamur ex-
primitur: q̄ñ vtrūqꝫ in cogitādo ita copu-
lat: vt tanq̄ꝫ vnum ſingulariter appareat: ꝛ
diſcerni niſi rōne nō poſſit. Atqꝫ illud pri-
mū vidēdū eſt: nō eſſe poſſe volūtatē remi-
niſcēdi: niſi vel totū: vel aliquid rei eiꝰ quā
reminiſci volumꝰ: in penetralibꝰ memorie
teneamꝰ. Qđ eñ oīo mō ꝛ oīñi ex ꝑte ob-
liti fuerimꝰ: nec reminiſcēdi volūtas exori-
tur: q̄m quicquid recordari volumꝰ: recor-
dati iam ſumꝰ in memoria nr̄a eē vl̄ fuiſſe (
Uerbi gr̄a) Si recordari volo q̇d heri ce-
nauerim: aut recordatꝰ iā ſum cenaſſe me:
aut ſi ꝛ hoc nōdū certe circa ipm̄ tp̄s aliq̄d
recordatꝰ ſum: ſi nihil aliud ipm̄ ſaltem he-
ſternū diē ꝛ eius eā partē qua cenari ſolet:
ꝛ q̇d ſit cenare. Nā ſi nihil tale aliq̄d recor-
datus eſſem q̇d heri cenauerim: recordari
velle nō poſſem. Uñ intelligi pōt volūtatē
reminiſcēdi ab his quidē rebꝰ q̄ memoria
cōtinētꝛ ꝓcedere: adiunctis ſimul eis que
inde ꝑ recordationē cernēdo exprimūtur:
id eſt ex copulatiōe rei cuiuſdā quā recor-
dati ſumꝰ: et viſionis que inde facta eſt in
acie cogitātis cū recordati ſumꝰ. Sed ipā
que vtrunqꝫ copulat voluntas requirit et
aliud qđ quaſi vicinū eſt atqꝫ contiguū re-
cordāti. Tot igitꝛ huius generis trinitates
quot recordatiōes: qꝛ nulla eſt earꝝ vbi nō
hec tria ſunt: illud qđ in memoria recōditū
eſt etiam anteq̄ꝫ cogitetꝛ: ꝛ illud qđ fit in co-
gitatiōe cū cernitꝛ: ꝛ volūtas vtrūqꝫ coniū-
gens: ꝛ ex vtroqꝫ ac tertia ſeipā vnū aliq̄d
cōplēs. An potius ita cognoſcitꝛ vna que-
dā in hoc genere trinitas: vt vnū aliquid
generaliter dicamꝰ quicq̇d corꝑaliū ſpecie-
rum in memoria latet: ꝛ rurſus vnū aliq̄d
generalē viſionem animi talia recordātis
atqꝫ cogitātis: quorꝝ duorꝝ copulationi ter-
tia cōiungitꝛ copulatrix volūtas: vt ſit hoc
totū vnū quiddā ex quibuſdā tribus.

De multiplicatiōibus trinitatū q̄ ex recordatiōe patiūtꝛ. Ca. viii

Sed qm̄ nō pōt acies animi ſimul
omnia que memoria tenet vno aſpe-
ctu contueri: alternāt viciſſim ce-
dēdo ac ſuccedēdo trinitates cogitationū:
atqꝫ ita fit iſta innumerabiliter numeroſiſſi-
ma trinitas: nec tamen infinita ſi numerus
in memoria recōditarꝝ rerum nō excedatꝛ.
Ex quo eñ cepit vnuſquiſqꝫ ſentire corꝑa
quolibet corꝑis ſenſu etiā ſi poſſet adiun-
gere que oblitus eſt: certus ac determinatꝰ
profecto numerus foret: q̄uis innumera-
bilis. Dicimus eñ innumerabilia nō ſolū
infinita: ſed etiā que ita finita ſunt vt facul-
tatem numerātis excedāt. Sꝫ hinc aduer-
ti aliquanto manifeſtius pōt: aliud eſſe qđ
recōditum memoria tenet: ꝛ aliud qđ inde
in cogitatōe recordātis exprimitꝛ: q̄uis cū
ſit vtriuſqꝫ copulatio: vnū idemqꝫ videatꝛ:
qꝛ meminiſſe nō poſſumus corꝑm ſpēs: ni-
ſi tot quot ſenſimus: ꝛ quātas ſenſimꝰ: ꝛ ſi-
cut ſenſimꝰ: ex corꝑis eñ ſenſu eas in me-
moriā cōbibit animus. Uiſiones tñ ille co-
gitātiū ex his quidē rebꝰ que ſunt in memo-
ria: ſed tamē inumerabiliter atqꝫ oīno infi-
nite multiplicantꝛ atqꝫ variantꝛ. Unū q̇ppe
ſolem memini: qꝛ ſicuti eſt vnū vidi. Si vo-
luero autē duos cogito vel tres: vel quot-
quot volo: ſed ex eadē memoria qua vnū
memini: formatꝛ acies multos cogitātis: et
tm̄ memini quātum vidi. Si eñ maiorem
vel minorē memini q̄ꝫ vidi: iā nō memini
quod vidi: ꝛ ideo nec memini. Quia vero
memini: tātum memini quātū vidi: vel ma-
iorem tñ ꝓ voluntate cogito: vel minorē: ꝛ
ita memini vt vidi. Cogito autē ſicut volo
currentē: ꝛ vbi volo ſtantem: vnde volo ꝛ
quo volo venientē. Quadrū etiā mihi co-
gitare in promptu eſt: cū meminerim rotū-
dum: ꝛ cuiuſlibet coloris: cū ſolem viridē

nunq̄ viderim: ⁊ ideo nō meminerim. At-
q̄ vt ſolē: ita cetera. Hę aūt rerum forme:
qm̄ corꝑales atq̄ ſenſibiles ſunt: errat q̄dē
animus cū eas opinat̄ eo mō foris eē quo
modo intus cogitat: vel cū iā interierint fo
ris ⁊ adhuc in memoria retinent̄: vel cū ali
ter etiā qđ meminim⁹: nō recordandi fide:
ſed cogitandi varietate formatur. Q᷑q̄ ſe
piſſime credamus etiā vera narrātib⁹: q̄ ip
ſi ſenſib⁹ ꝑceperūt. Que cū in ipo auditu
quādo narrant̄ cogitam⁹: nō videt̄ ad me-
moriā retorqueri acies viſionis cogitātiū:
neq̄ eīm ea nobis recordātib⁹: ſ; alio narrā
te cogitam⁹: atq̄ illa trinitas nō hic videt̄
expleri: q̄ fit cū ſpecies in memoria latēs ⁊
viſio recordātis tertia volūtate copulant̄.
Non eīm qđ latebat in memoria mea: ſ; qđ
audio cogito cū aliq̄d mihi narrat̄. Nō ip-
ſas voces loquētis dico: ne quiſq̄ putet in
illā me exiſſe trinitatē q̄ foris in ſenſibilib⁹
⁊ in ſenſibus agit̄: ſed eas cogito corporu;
ſpēs: quas narrans verbis ſoniſq̄ ſignifi-
cat: q̄s vtiq̄ nō reminiſcēs: ſ; audiēs cogi-
to. Sed ſi diligētius ꝯſiderem⁹: nec tūc ex-
cedit̄ memorie modus. Neq̄ eīm vel intel
ligere poſſem narrantē: ſi ea q̄ dicit: ⁊ ſi cō-
texta tunc primū audirē: nō tn̄ generaliter
ſingula meminiſſe;. Qui eīm mihi narrat(
verbi gratia) aliquē mōtē ſilua exutū: oleis
indutū: ei narrat qui meminerim ſpecies ⁊
montiū ⁊ ſiluarū ⁊ oleaꝝ: quas ſi oblit⁹ eſ-
ſem: q̄d diceret oīno neſcirē: ⁊ ideo narra-
tionē illā cogitare nō poſſem. Ita fit vt oīs
q̄ corꝑalia cogitat: ſiue ipe aliq̄d cōfingat
ſiue audiat: aut legat: vel ꝓterita narrantē:
vel futura ꝓnunciantē: ad memoriā ſuā re
currat: ⁊ ibi reperiat modū atq̄ menſura;
omniū formarū q̄s cogitans intuet̄. Nam
neq̄ colorē quē nunq̄ vidit: neq̄ figuram
corꝑis: nec ſonū quē nunq̄ audiuit: nec ſa
porē quē nunq̄ guſtauit: nec odorē quem
nunq̄ olfecit: nec vllā ꝯtrectationē corpo-
ris quā nunq̄ ſenſit poteſt quiſq̄ omnino
cogitare. At ſi ꝓpterea nemo aliq̄d corꝑa-
le cogitat niſi qđ ſenſit: q᷑ nemo meminit
corꝑale aliq̄d niſi qđ ſenſit: ſicut in corpo-
rib⁹ ſentiendi: ſic in memoria eſt cogitandi
modus. Senſus eīm accipit ſpeciem ab eo
corpore qđ ſentimus: ⁊ a ſenſu memoria: a
memoria vero acies cogitātis. Voluntas
porro ſicut adiungit ſenſū corpori: ſic me-
moriā ſenſui: ſic cogitātis aciem memorie.
Que aūt cōciliat iſta atq̄ ꝯiungit: ipa etiā
diſiungit: ac ſeꝑat: id eſt voluntas. Sed a
ſentiēdis corporibus motu corporis ſepa
rat corporis ſenſus: ne aliquid ſentiamus:
aut vt ſentire deſinam⁹: veluti cū oculos
ab eo quod videre nolumus auertim⁹ vel
claudimus: ſic aures a ſonis: ſic nares ab
odoribus. Ita etiā vel os claudendo: vel
aliquid ex ore reſpuendo a saporib⁹ auer-
ſamur. In tactu quoq̄ vel ſubtrahim⁹ cor
pus ne tangamus quod nolum⁹: vel ſi ia;
tangamus: abijcimus aut repellimus. Ita
motu corporis agit volūtas: ne ſenſus cor
poris rebus ſenſibilibus copulet̄. Et agit
hoc q̄tum poteſt. Nam cū in hac actione
ꝓpter conditionē ſeruilis mortalitatis dif-
ficultatē patitur: cruciatus eſt conſequēs:
vt voluntati nihil reliqui fiat niſi tolerātia.
Memoriā vero a ſenſu voluntas auertit:
cū in aliud intēta n̄ ei ſinit inherere preſen-
tia. Quod aīaduertere facile eſt cū ſepe co
ram loquentē nobis aliquē aliud cogitan-
do non audiſſe nobis videmur: falſum eſt
autē. Audiuimus eīm ſed nō meminimus:
ſubinde ꝑ auriū ſenſum labentib⁹ vocib⁹:
alienato nutu volūtatis: per quē ſolent in
figi memorie: verius itaq̄ dixerimus cū ta
le aliquid accidit: nō meminim⁹: quā non
audimus. Na; ⁊ legentibus euenit ⁊ mihi
ſepiſſime: vt ꝑlecta pagina vel epiſtola ne-
ſciā quid legerim: ⁊ repetam. In aliud q̄p
pe intento nutu volūtatis: nō ſic eſt adhi
bita memoria ſenſui corporis: quō ipe ſen-
ſus adhibitus eſt litteris. Ita ⁊ ambulan-
tes intenta in aliud volūtate neſciunt qua
tranſierint: quod ſi nō vidiſſent nō ambu-
laſſent: aut maiore intētione palpādo am-
bulaſſent: ꝓſertim ſi ꝑ incognita pergerēt:
ſed quia facile ambulauerunt: vtiq̄ vide-
rūt. Quia vero nō ſicut ſenſus oculorū lo
cis quacūq̄ ꝑgebant: ita ipi ſenſui memo-
ria iungebat̄: nullo modo id quod viderūt
etiā recentiſſimū meminiſſe potuerūt. Ia;
porro ab eo qđ in memoria eſt animi aciē
velle auertere: nihil eſt aliud q̄ non inde
cogitare.

¶ Q᷑ in quolibet genere trinitatis volūtas nec parens inueniatur eſſe nec proles. ¶ Ca. IX

IN hac igit̄ diſtributione cum inci
pimus a ſpecie corporis: ⁊ ꝑueni-
mus vſq̄ ad ſpeciē q̄ fit in cōtuitu
cogitantis: q̄ttuor ſpecies reperiunt̄ quaſi
gradatim nate altera ex altera. Secūda de
prima: tertia de ſecunda: quarta de tertia.
A ſpecie q̄ppe corꝑis qđ cernit̄: exorit̄ ea q̄

fit in ſenſu cernētis: ⁊ ab hac ea q̄ fit in memoria: ⁊ ab ea q̄ fit in acie cogitātis. Quapropter volūtas quaſi parētē cū ꝓle ter copulat. Primo ſpeciē corporis cū ea quā gignit in corporis ſenſu. Et ipſam rurſus cum ea q̄ fit ex illa i memoria. Atq; iſtā quoq; tertio cū ea q̄ ex illa parit in cogitantis intuitu. Sʒ media copula q̄ ſecūda eſt: cū ſit vicinior nō tā ſimilis ē ꝑme q̄ʒ tertia: viſiōes eīn due ſūt: vna ſentientis: altera cogitantis. Ut aūt poſſit eſſe viſio cogitātis: ideo fit in memoria. De viſione ſentiētis ſile aliq̄d: quo ſe ita cōuertat in cogitando acies animi: ſicut ſe in cernēdo ꝯuertit ad corpꝰ acies oculoruʒ: ꝓpterea duas in h̄ genere trinitates volui cōmendare: vnā cuʒ viſio ſentientis formatᷣ ex corpe: aliā cū viſio cogitantis formatᷣ ex memoria. Mediā vero volui: q̄ꝛ ibi nō ſolet viſio dici: cū memorie cōmēdatᷣ forma: q̄ fit i ſenſu cernētis. Ubi q̄ʒ tn̄ volūtas nō apparet niſi copulatrix q̄ſi parētis ⁊ prolis. Et ideo vndecūq; ꝓcedat: nec parēs nec ꝓles dici pōt.

Quā facile ſit cogitanti fingere ſibi has ſpēs quas nō vidit ex earū recordatiōe quas vidit. Ca. x

At eīn ſi nō meminimꝰ niſi q̄d ſenſimꝰ: neq; cogitamꝰ niſi q̄d meminimus: cur pleꝝq; falſa cogitamꝰ cū ea q̄ ſenſimꝰ: n̄ vtiq; falſo meminerimꝰ: niſi q̄ꝛ volūtas illa quā cōiunctricē ac ſeparatricē huiuſcemodi reꝝ iā q̄ʒtū potui demōſtrare curaui: formādā cogitāt᷑ aciē ꝑ condita memorie ducit vt libitū ē: ⁊ ad cogitāda ea q̄ n̄ meminimꝰ ex eis q̄ meminimꝰ aliud hinc: aliud inde: vt ſumat ⁊ ipellit: q̄ in vnā viſionē coeūtia faciūt aliq̄d q̄d iō falſū dicatᷣ: q̄ꝛ vl̄ nō eſt foris in reꝝ corporearū natura: vel nō de memoria videtᷣ exp̄ſſū cū tale nihil nos ſenſiſſe meminimꝰ. Quis eīn vidit cygnū nigrū: ⁊ ꝓpterea nemo meminit: cogitare tn̄ q̄s nō pōt. Facile eſt enī illā figurā quā vidēdo cognouimus nigro colore ꝑfundē: quē nihilominꝰ in alijs corporibꝰ vidimꝰ. Et q̄ꝛ vtrūq; ſenſimꝰ: vtrūq; meminimus. Nec auē q̄drupedeʒ memini q̄ꝛ nō vidi. Sʒ phātaſiā talē facillime intueor dū alicui forme volatili q̄lē vidi adiūgo alios duos pedes: q̄les itidē vidi. Quapropt̄ dū ꝯiūcta cogitamꝰ q̄ ſigillatim ſenſa meminimꝰ videmur nō id q̄d meminimꝰ cogitare: cū id agamꝰ moderāte memoria vn̄ ſumimꝰ oīa q̄ multipliciter ac varie pro nr̄a volūtate cōponimꝰ. Nā neq; ipſas magnitudines corpoꝝ q̄s nūq; vidimus ſine ope memorie cogitamꝰ. Q̄ʒtū eīn ſpacij ſolet occupare ꝑ magnitudinē mundi noſter obtutꝰ: in tm̄ extēdimus q̄ſlibet corporum moles: cū eas maxīas cogitamꝰ. Et rō q̄dē ꝑgit in ampliora: ſʒ phantaſia nō ſequitur. Quippe cuʒ infinitatē q̄ʒ numeri ratio renūciet: quaʒ nulla viſio corꝑalia cogitātis apprehēdit. Eadē rō docet minutiſſima etiam corpuſcula īfinite diuidi: cū tn̄ ad eas tenuitates vel minutias ꝑuentū fuerit: q̄s viſas meminimus exiliores minutioreſq; phātaſias iā nō poſſumus ītueri: q̄ʒuis rō non deſinat ꝑſequi ac diuidere. Ita nulla corꝑalia niſi aut ea que meminimꝰ aut ex his que meminimꝰ cogitamus.

De mēſura ⁊ numero ⁊ pōdere quoꝝ ſimilitudo fit in memoria et viſione ⁊ volūtate. Ca. xi

Sed q̄ꝛ numeroſe cogitari p̄nt q̄ ſigillatim ſūt imp̄ſſa memorie: videtur ad memoriā mēſura: ad viſionē vero numerꝰ ꝑtinere. Quia lʒ innūerabilis ſit m̄ltiplicitas taliū viſionū: ſingulis tn̄ in memoria p̄ſcriptꝰ eſt intrāſgreſſibilis modus. Mēſura igitᷣ in memoria: in viſionibꝰ numerꝰ apparet: ſic in ipſis corꝑibꝰ viſibilibꝰ mēſura q̄daʒ eſt: cui numeroſiſſime coaptatᷣ ſenſus vidētium: ⁊ ex vno viſibili multoꝝ cernētiū formatᷣ aſpectꝰ: ita vt etiā vnꝰ ꝓpt̄ duoꝝ oculoꝝ numeꝝ pleruq; vnā rē geminatā ſpecie videat: ſic ſupra docuimus. In his ḡ rebus vn̄ viſiones exp̄muntur q̄dā mēſura eſt. In ipſis autē viſionibꝰ numerꝰ. Volūtas v̄o q̄ iſta cōiūgit ⁊ ordinat: ⁊ quadā vnitate copulat: nec ſentiēdi aut cogitādi appetitū niſi i his rebꝰ vn̄ viſiones formātᷣ acq̄eſcēs collocat ponderi ſimilis eſt. Quapropt̄ hec tria menſurā: numeꝝ pōdus etiā in ceteris oībus rebꝰ aīaduertēda ꝑlibauerim. Nūc interim volūtatē copulatricē rei viſibilis atq; viſionis q̄ſi parētis ⁊ ꝓlis: ſiue in ſentiēdo ſiue in cogitando: nec parentē nec ꝓlē dici poſſe: quō valui ⁊ quibꝰ valui demōſtraui. Un̄ tp̄us admonet hanc eandē trinitatē in interiore hoīe req̄rere: atq; ab iſto d̄ quo tādiu locutus ſuʒ aīali atq; carnali q̄ exterior dicitur introrſus tēdē. Ubi ſperamꝰ inuenire nos poſſe ſcḋm trinitatē imaginē dei (conatꝰ noſtros illo ipo adiuuāte) quē oīa: ſic res ipe indicāt: ita etiā ſctā ſcp̄tura in mēſura ⁊ numero ⁊ pondere diſpoſuiſſe teſtatᷣ.

Explicit liber vndecimus.

Incipiunt capl'a libri duodecimi.

i Quid ſit ꝙ etiā in animo noſtro intelligendū ſit ad exteriorē hominē pertinere.

ij Corporales ſenſus cōmunes nobis eſſe cū pecoribus: ſed ꝓpriū eſſe hominis de his que ſenſu corporis cōprehēdit ſecundū eternas iudicare rationes.

iij Actiones corpales ita demū eſſe rectas ſi eis regendis mētis intellectuale pfuerit.

iiij Quid interſit inter illud quo mēs inclinatur ad tpalia: ꝛ illud quo ptēplatur eterna.

v De opinione eoꝝ qui ꝯiugio maſculi ꝛ femine ꝛ eoꝝ proli diuinā cōparant trinitatem.

vj Quod homo nō ad vnius in trinitate pſone: ſed ad totius trinitatis imaginem ſit creatus.

vij De eo qd aplus dicit viri eſſe imaginē dei: mulierē aūt gloriā viri.

viij Quibus ꝓgreſſibus mens corpaliū vſu ꝛ imagine delectata: ab eternoꝝ cōtemplatione deficiat.

ix Quod perniciose relicto cōmuni bono: ꝑuata querant.

x Que ſit humana temptatio: ꝛ qd pec catū extra corpus habeat.

xj Quibus demutatiōib⁹ homo ab imagine dei in ſimilitudinē pecoris delabatur.

xij Quod compabilis ſit primoꝝ hominuꝫ puaricationi mens q̄ ad amorē tēporaliū ſenſu eſt tracta corporeo.

xiij De eoꝝ ſententia qui in vno homine mentē in pſona viri: ſenſum aūt corporis in pſona mulieris accipiēdū eſſe dixerunt.

xiiij In que officia ꝓprie ſapientia ꝛ ſciētia dei dant.

xv De opinione platonis qua credidit aīas aliā vitā priuſq̄ corporib⁹ induerent habuiſſe.

Aurelij auguſtini epiſcopi de trinitate liber duodecimus incipit.

Quid ſit ꝙ etiā in aīo nr̄o intelligendum ſit ad exteriorem hominem pertinere.

Capitulum. i

Age nunc videamus vbi ſit q̄ſi quoddā hoīs exterioris interioriſq̄ cōfiniuꝫ. Quicquid enī habem⁹ in animo cōmune cū pecore recte adhuc dicit ad exteriorē hominem ptinere. Non enī ſolū corpus homo exterior deputabitur: ſed adiūcta quadā vita ſua qua cōpages corporis ꝛ omnes ſenſus vigent: quibus inſtructus eſt ad exteriora ſentienda. Quoꝝ ſenſorū imagines infixe in memoria: cum recordādo reuiſunt: res adhuc agit ad exteriorem hominē ptinens. Atq̄ in his oībus nō diſtamus a pecore: niſi ꝙ figura corporis non proni: ſ erecti ſumus. Qua in re admonemur ab eo qui nos fecit: ne meliore nr̄i parte: id eſt animo ſimiles pecoribus ſimus: a quibus corporis erectione diſtamus: non vt in ea que ſublimia ſunt in corpibus animū proiciamus. Nam vel in talibus quietem volūtatis appetere: ꝓſternere eſt animū: ſed ſicut corpus ad ea que ſunt excelſa corpoꝝ: id eſt ad celeſtia naturaliter erectū ē: ſic anim⁹ que ſubſtātia ſpiritalis eſt: ad ea que ſunt in ſpiritalib⁹ excelſa erigendus eſt: non elatione ſuperbie: ſed pietate iuſticie.

Corpales ſenſus cōmunes nobis eſſe cū pecoribus: ſ proprium eſſe hoīs de his q̄ ſenſu corpis cōprehēdit ſcd̄m eternas iudicare rationes.

Ca. II

Poſſunt aūt ꝛ pecora ꝛ ſentire per corpis ſenſus extrinſec⁹ corpalia: ꝛ ea memoria fixa reminiſci: atq̄ in eis appetere cōducibilia fugere incōmoda: verū ea notare: ac nō ſolū naturalit rapta: ſ etiā de induſtria memorie cōmēdata retinere: ꝛ in obliuionē iāiāq̄ labētia recordādo: atq̄ cogitando rurſus imprimere: vt quēadmodū ex eo qd gerit memoria cogitatio formatur: ſic ꝛ hoc ipſum qd in memoria eſt cogitatiōe firmetur. Fictas etiaꝫ viſiones hinc atq̄ inde recordata q̄libet ſumēdo: et quaſi aſſumēdo cōponere: inſpicere: quēadmoduꝫ in hoc rerū genere q̄ veriſimilia ſunt diſcernant a veris: nō ſpiritalib⁹ ſ ipſis corpalib⁹. Hec atq̄ hmōi q̄uis in ſenſibilib⁹ atq̄ in eis q̄ inde animus p ſenſum corpis traxit agant atq̄ verſent: nō ſunt tn̄ rōnis expertia: nec hoībus pecoribuſq̄ cōmunia. Sꝫ ſublimioris rōnis eſt iudicare de iſtis corpalibus: ſcd̄m rōnes incorpa-

les ⁊ ſempiternas. Que niſi ſupra mẽtem
humanã eſſent: incõmutabiles ꝑfecto non
eſſent: atqꝫ in his niſi ſubiungeretur aliq̊d
noſtrum: non ſecundum eas poſſemus iu-
dicare de corporalibus. Judicamus autẽ
de corporalibus ex ratione dimenſionum
atqꝫ figurarum quã incõmutabiliter mane-
re mens nouit.

¶ Actiones corporales ita demum eſſe rectas ſi eis regẽdis mentis intellectuale ꝑfuerit. ¶ Ca. III

Illud vero noſtrũ quod in actione
corporaliũ atqꝫ temporaliũ tractã
dorũ ita verſat: vt nõ ſit nobis cõ-
mune cũ pecore: rõnale quidẽ eſt: ſed ex il-
la rationali noſtre mẽtis ſubſtãtia: qua ſub
heremus intelligibili atqꝫ incõmutabili ve
ritati tanqꝫ ductum ⁊ inferioribus tractan
dis gubernãdiſqꝫ deputatũ eſt. Sicut eñ
in omnib⁹ pecorib⁹ nõ inuentũ eſt viro ad
iutoriũ ſimile illi: niſi detractũ de illo in cõ
iugiũ formaret: ita menti noſtre qua ſuper
nã ⁊ internã cõſulimus veritatem: nullũ eſt
ad vſum rerũ corporaliũ quãtũ natura ho
minis ſatis eſt ſimile adiutorium ex anime
ꝑtibus quas cõmunes cũ pecoribus habe
mus. Et ideo quiddã rationale noſtrũ nõ
ad vnitatis diuortiũ ſeꝑatũ: ſed in auxili-
um ſocietatis q̃ſi deriuatũ in ſui operis diſ
Gen. 2 partit officiũ. Et ſicut vna caro eſt duorum
in maſculo ⁊ femina: ſic intellectũ noſtrũ: ⁊
actionẽ vel ꝯſiliũ: ⁊ executionẽ vel rõnem:
⁊ appetitũ rationalẽ: vel ſi q̊ alio modo ſig-
nificantius dici pñt: vna mẽtis natura cõ-
Ubi. s plectit: vt queadmodũ ꝺ illis dictũ ẽ: erũt
duo in carne vna: ſic de his dici poſſit: duo
in mente vna.

¶ Quid interſit inter illud q̊ mẽs inclinat ad tꝑalia: ⁊ illud quo ꝯtẽplatur eterna. ¶ Ca. IIII

Cum igitur diſſerim⁹ de natura mẽ
tis hũane de vna quadã re diſſeri
mus: nec eã in hec duo q̊ cõmemo
raui: niſi ꝑ officia geminamus. Itaqꝫ cum
in ea querimus trinitatem: in tota querim⁹:
nõ ſeparantes actionẽ rationalẽ in tempo
ralibus a cõtemplatione eternorũ: vt terti
um aliq̊d iam queramus quo trinitas im-
pleatur. Sed in tota natura mentis ita tri-
nitatẽ reperiri opus eſt: vt ſi deſit actio tẽ-
poraliũ cui operi neceſſariũ ſit adiutoriũ:
ꝓpter q̊d ad hec inferiora adminiſtranda
diriuet aliq̊d mentis in vna nuſqꝫ diſperti
ta mente trinitas inueniat. Et facta iã iſta
diſtributione in eo ſolo q̊d ad cõtemplati-
onẽ ꝑtinet eternorũ: nõ ſolũ trinitas: ſed eti
am imago dei. In hoc aũt q̊d diriuatũ eſt
in actione tꝑaliũ: etiã ſi trinitas poſſit non
tamẽ imago dei poſſit inueniri.

¶ De opinione eorũ qui coniugio maſculi ⁊ femine ⁊ eorũ ꝓli diuinã cõparant trinitatẽ. ¶ Ca. V

Proinde nõ mihi vident ꝓbabilẽ
afferre ſententiã q̊ ſic arbitrant tri-
nitatẽ imaginis dei in trib⁹ ꝑſonis
q̊d attinet ad humanã naturã poſſe reperi
ri: vt in ꝯiugio maſculi ⁊ femine atqꝫ in eo-
rũ prole cõpleat. Q̊d quaſi vir ipſe patris
ꝑſonã intimet: filij vero q̊d de illo ita ꝓceſ-
ſit vt naſceret: atqꝫ ita tertiã ꝑſonam velut
ſpiritus dicũt eſſe mulierẽ: que ita de viro
ꝓceſſit: vt nõ ipa eſſet filius aut filia: cuius
ea cõcipiente proles naſceret. Dixit enim
dñs de ſpirituſancto qꝫ a patre ꝓcedat: et Joh. 15
tñ filius nõ eſt. In huius igit opinionis er
rore hoc ſolũ ꝓbabiliter affert: q̊d in origi-
ne facte femine ſcḋm ſancte ſcripture fidẽ ſa-
tis oſtendit: nõ omne quod de aliqua ꝑſo-
na ita exiſtit: vt perſonã alteram faciat filiũ
poſſe dici: qñ quidẽ de viri ꝑſona extitit ꝑ-
ſona mulieris: nec tñ eius filia dicta eſt. Ce-
tera ſane ita ſunt abſurda: imo vero ita fal
ſa: vt facillime redarguant. Omitto enim
quale ſit ſpiritũſanctũ matrẽ filij putare et
ꝯiugẽ patris: fortaſſis quippe reſpondeat
hec in carnalibus habere offenſionẽ dum
corporei cõcept⁹ partuſqꝫ cogitant. Quã-
qꝫ ⁊ hec ipa caſtiſſime cogitẽt: quib⁹ mundis
omnia munda ſunt: imundis aũt ⁊ infideli
bus quorũ polluta ſunt: ⁊ mens ⁊ conſciẽ-
tia: ita nihil eſt mundũ: vt quoſdã eorũ etiã
de virgine ſcḋm carnẽ natus chriſtus offen-
dat. Sed tamen in ſpiritalibus illis ſũmis
vbi nõ ẽ aliq̊d violabile: aut corruptibile.
nec natũ ex tꝑe: nec ex informi formatum: ſi
qua dicunt talia: ad quorũ ſimilitudinem
etiã iſta inferioris creature genera quis lõ
ge remotiſſime facta ſunt: nõ debẽt cuiuſqꝫ
ſobriã perturbare prudentiã: ne cum vanũ
deuitat horrorẽ in ꝑniciosũ incurrat erro-
rem. Aſſueſcat in corꝑib⁹ ita ſpiritaliũ re-
perire veſtigia: vt cũ inde ſurſũ verſus du
ce ratione aſcẽdere ceperit: vt ad ipam in-
cõmutabilẽ veritatẽ ꝑ quã ſunt facta iſta ꝑ-
ueniat: nõ ſecum ad ſũma ꝑtrahat q̊d ꝯtẽ-
nit in infimis. Nec eñ erubuit quidã: vxo
rẽ ſibi eligere ſapientiã. Quia nomẽ vxoris
in prole gignẽda corruptibilẽ cõcubitũ in-

gerit cogitanti: aut vero ipſa ſapiẽtia ſexu
femina eſt: qꝛ feminini generis vocabulo ꝛ
in greca ꝛ latina lingua enunciat.

Qꝛ homo nõ ad vnius in trinita te pſone: ſed ad toti⁹ trinitatis ima ginẽ ſit creatus. Ca. VI

Non ergo ꝓpterea reſpuimus iſtaꝫ
ſententiã: qꝛ timemus ſanctã ꝛ in
uiolabilem caritatẽ: tanq̃ cõiugẽ
dei patris de illo exiſtentẽ. Sed nõ ſicut ꝓ
Job. i lem ad gignendũ verbũ: ꝑ quod facta ſunt
omnia cogitare. Sed qꝛ eam falſam diuĩa
Geñ. i ſcriptura euidenter oſtendit. Dixit enĩ de
us: Faciamus hominẽ ad imaginẽ noſtrã:
paulopoſt aũt dictũ eſt: Et fecit de⁹ homi
nem ad imaginẽ dei. Noſtrã certe qꝛ plura
lis eſt numerus: non recte diceretur: ſi homo
ad vni⁹ pſone imaginẽ fieret: ſiue patris: ſi
ue filij: ſiue ſpiritusſcti. Sed qꝛ fiebat ad
imaginẽ trinitatis: ꝓpterea dictũ eſt ad ima
ginẽ noſtrã. Rurſus aũt ne in trinitate cre
dendos arbitraremur tres deos cũ ſit ea
dẽ trinitas vnus de⁹. Et fecit inquit deus
hominẽ ad imaginẽ dei: ꝓ eo ac ſi diceret
ad imaginẽ ſuaꝫ. Sunt enĩ tales vſitate in
litteris illis locutiões: quas nõnulli catho
licã ſi etiã fidẽ aſſerũt: nõ tñ diligenter ad
uertunt: vt putent ita dictum: Fecit deus
ad imaginẽ dei: q̃ſi diceretur: fecit pr̃ ad ima
ginẽ filij. Sic volentes aſſerere in ſcripturis
ſanctis deũ dictũ etiam filiũ: q̃ſi deſint alia
veriſſima ꝛ manifeſtiſſima documẽta: vbi
nõ ſolũ de⁹: ſed etiã verus de⁹ dict⁹ ẽ fili⁹.
In hoc enĩ teſtimonio dũ aliud ſoluere in
tendũt: ſic ſe implicãt: vt expedire nõ poſ
ſint. Si enĩ pater fecit ad imaginẽ filij: ita
vt nõ ſit homo imago patris ꝛ filij: diſſimi
lis ẽ patri fili⁹. Si. n. pia fides docet: ſicuti
fides docet filiũ eẽ ad equalitatẽ eẽntie ſi
milẽ patri qđ ad ſimilitudinẽ filij factũ eſt:
neceſſe eſt etiã ad ſimilitudinẽ patris factũ
ſit. Deinde ſi hominẽ pater nõ ad ſuã: ſed
ad filij fec imaginẽ: cur nõ ait: Faciam⁹ ho
minẽ ad imaginẽ ꝛ ſimilitudinẽ tuã: ſed ait
noſtrã: niſi qꝛ trinitatis imago fiebat in ho
mine: vt hoc modo eſſet homo imago vni⁹
veri dei: qꝛ ipa trinitas vnus verus deus
eſt. Locutiones aũt ſunt innumerabiles ta
les in ſcripturis: ſꝫ has ꝓtuliſſe ſuffecerit.
Pſ. 3 Eſt in pſalmis ita dictũ: Domini eſt ſalus
ꝛ ſuꝑ populũ tuũ benedictio tua: quaſi al
teri dictũ ſit: nõ ei de quo dixerat: Domi
Pſ. 17 ni eſt ſalus. Et iterũ: A te inquit eruar a tẽ
ptatione: ꝛ in deo meo ſperans trãſgrediar
murũ: quaſi alteri dixerit a te eruar a tem
ptatione. Et iterum: Populi ſub te cadẽt Pſ. 44
in corda inimicorũ regis. Ac ſi diceret: In
corda inimicorũ tuorũ. Ei quippe regi di
xerat: id eſt dño nr̃o ieſu xp̃o: populi ſub te
cadent: quẽ regẽ intelligi voluit: cũ diceret
inimicoꝝ regis. Rarius iſta in noui teſta
menti litteris inueniuntur. Sed tñ ad roma
nos apl's de filio ſuo inquit: q̃ fact⁹ eſt ei ex Roma. i
ſemine dauid ſꝫm carnẽ: qui predeſtinatus
eſt filius dei in virtute ſcđm ſpiritũ ſanctifi
cationis ex reſurrectiõe mortuoꝝ ieſu chri
ſti dñi nr̃i. Tanq̃ de alio ſuꝑ diceret. Quid
eſt enĩ filius dei pdeſtinat⁹ ex reſurrectiõe
mortuoꝝ ieſu chriſti: niſi eiuſdẽ ieſu chriſti
qui predeſtinat⁹ eſt fili⁹ dei in virtute: Er
go quõ hic cũ audiuim⁹ fili⁹ dei in virtute
ieſu chriſti: aut filius dei ſꝫm ſpiritũ ſancti
ficationis ieſu chriſti: aut fili⁹ dei ex reſurre
ctione mortuoꝝ ieſu xp̃i: cuꝫ dici potuiſſet
vſitate in virtute ſua: aut ſꝫm ſpiritũ ſancti
ficationis ſue: aut ex reſurrectõe mortuoꝝ
ei⁹: vel mortuoꝝ ſuoꝝ: nõ cogimur intelli
gere aliã pſonã: ſed vnã eãdẽq̃ ſcꝫ filij dei
dñi noſtri ieſu chriſti. Ita cũ audiuim⁹: Fe Geñ. i
cit deus hoiem ad imaginẽ dei: q̃uis poſ
ſit vſitati⁹ dici ad imaginẽ ſuã: nõ tñ cogi
mur aliã pſonã intelligere in trinitate: ſꝫ ip
ſam vnã eandẽq̃ trinitatẽ: qui eſt vn⁹ de⁹:
ad cui⁹ imaginẽ fact⁹ eſt homo. Que cum
ita ſint: ſi eandem trinitatis imagineꝫ nõ in
vno ſed in tribus hoibus acceperim⁹: pr̃e
ꝛ matre ꝛ filio: nõ erat ergo ad imaginẽ dei
fact⁹ homo anteq̃ vxor ei fieret: ꝛ anteq̃ fi
liũ ꝓpagarent: qꝛ nondũ erat trinitas. An
dicit aliqs. Iã trinitas erat: qꝛ etſi nonduꝫ
forma ꝓpria: iã tamẽ originali natura ꝛ mu
lier erat in latere viri: ꝛ fili⁹ in lumbis pr̃is.
Cur ḡ cũ ſcptura dixiſſet: Fecit de⁹ hoiem Ibi. 3
ad imaginẽ dei: cõtexuit dicẽs: Fecit deus Ibidem.
eũ: maſculũ ꝛ feminã fecit eos: ꝛ benedixit
eos? Vel ſi ita diſtinguẽdũ eſt: ꝛ fecit deus
hoiem: vt deinde inferatur ad imaginẽ dei fec
illũ: ꝛ tertia ſubiunctio ſit: maſculũ ꝛ femi
nã fecit eos. Quidã enĩ timuerũt dicere: fe
cit eũ maſculũ ꝛ feminã: ne quaſi mõſtruo
ſum aliqđ intelligeretur: ſicuti ſũt q̃s herma
phroditas vocant: cũ etiã ſic nõ mendaciter
poſſit intelligi vtrũq̃ in numero ſingulari:
ꝓpter id qđ dictũ ẽ: Duo in carne vna. Cur Geñ. 2
ergo vt dicẽ ceperã in natura hominis ad
imaginẽ dei facta pter maſculũ ꝛ feminã ñ
cõmemorat ſcriptura? Ad implendã q̃ppe
imaginẽ trinitatis debuit addere ꝛ filium:

Quis adhuc in lũbis patris cõſtitutũ ſicut mulier erat in latere. An forte iã facta erat ⁊ mulier: ⁊ ſcriptura breui cõplexione conſtrinxerat: qd poſtea queãdmodũ ſit factũ diligentius explicaret: ⁊ propterea fili⁹ cõmemorari nõ potuit: qꝛ nondũ erat natus: q̃ſi ⁊ hoc nõ poterat ea breuitate complecti ſpiritusſanctus ſuo loco poſtea natũ filiuꝫ narraturus: ſicut mulierẽ de viri latere aſſumptã ſuo poſtmoduꝫ loco narrauit: ⁊ tñ hic eã nominare nõ pretermiſit.

¶ De eo qd apoſtolus dicit virum eſſe imaginẽ dei: mulierẽ aũt gloriam viri. ¶ Ca. VII

Non itaqꝫ ita debemus intelligere hoĩeꝫ factũ ad imaginẽ ſũme trinitatis: hoc eſt ad imaginẽ dei: vt eadem imago in tribus intelligat̃ hominib⁹: pſertim cum apoſtolus virũ dicat eſſe imaginẽ dei: ⁊ propterea velamentũ ei capitis demat: qd mulieri adhibẽdũ monet: ita loquens: Uir quideꝫ nõ debet velare caput (i. Cor. xi) cũ ſit imago ⁊ gloria dei. Mulier aũt gloria viri eſt. Quid ergo dicemus ad hec? Si ꝑ ſua pſona mulier adimplet imagineꝫ trinitatis: cur ea detracta d latere viri adhuc ille imago dicitur? Aut ſi ⁊ vna pſona hominis ex tribus poteſt dici imago dei: ſicut in ipſa ſumma trinitate ⁊ vnaqueqꝫ pſona de⁹ eſt: cur ⁊ mulier non eſt imago dei? Nã propterea caput velare precipitur: quod ille qꝛ imago dei eſt prohibet̃. Sed videndũ eſt quomõ nõ ſit contrariũ qd dicit apoſtolus: nõ mulierẽ ſed virum eſſe imaginẽ dei: (Ubi. s.) huic quod ſcriptũ eſt in geneſi: Fecit deus (Gen. i) hominẽ: ad imaginẽ dei fecit eum: maſculuꝫ ⁊ feminã fecit eos: ⁊ benedixit eos. Ad imaginẽ quippe dei naturã ipam humanã factã dicit: que ſexu ex vtroqꝫ completur: nec ab intelligẽda imagine dei ſeparat feminam. Dicto eñ q fecit deus hominẽ ad imaginẽ dei: fecit eũ inquit maſculũ ⁊ feminam: vel certe alia diſtinctione: maſculum ⁊ feminã fecit eos. Quomõ ergo ꝑ apoſtolũ audiuimus virũ eſſe imaginẽ dei: vnde (i. Cor. xi) caput velare prohibet̃: mulierem aũt nõ: ⁊ ideo ipſa hoc facere iubet̃: niſi credo illud eſſe qd iam dixi: cũ de natura humane mẽtis agerem: mulierẽ cum viro ſuo eſſe imaginẽ dei: vt vna imago ſit tota illa ſubſtantia. Cum aũt ad adiutoriũ diſtribuitur qd ad eamipam ſolã attinet: nõ eſt imago dei: qꝫ autẽ ad virum ſolũ attinet: imago dei ẽ: tam plena aut integra: qꝫ in vnũ cõiuncta muliere. Sicut de natura humane mentis diximus: quia etſi tota cõtempletur veritatẽ imago dei eſt: ⁊ cũ ex ea diſtribuit̃ aliqd: ⁊ quadã intentione deriuatur ad actioneꝫ rerum temporaliũ: nihilomin⁹ ex qua parte conſpectã conſulit veritatem: imago dei eſt: ex qua vero intendit̃ in agenda inferiora: nõ eſt imago dei. Et qm̃ qꝫtũcũqꝫ ſe extenderit in id quod eternũ eſt: tantomagis inde format̃ ad imaginẽ dei: ⁊ ꝓpterea nõ eſt cohibenda vt ſe inde ꝯtineat ac temperet: ⁊ ideo vir nõ debet velare caput. Quia vero illi rationali actioni que in rebus corporalibus temporalibuſqꝫ verſat̃: periculoſa eſt nimia in inferiora ꝓgreſſio: debet habere poteſtatẽ ſup caput: qd indicat velamentũ quo ſignificatur eſſe cohibenda. Grata eſt eñ ſanctis angelis ſacrata ⁊ pia ſignificatio. Nã deus nõ ad tẽpus videt: nec aliqd noui fit in eius viſione atqꝫ ſcientia: cũ aliquid temporaliter ac trãſitorie geritur: ſicut inde afficiunt̃ ſenſus vel carnales animaliũ ⁊ hominũ vel etiã celeſtes angelorũ. In iſto quippe manifeſto ſexu maſculi ⁊ femine: apoſtolus paulus occultioris cuiuſdam rei figuraſſe myſterium. Uel hinc intelligi poteſt: qd cuꝫ alio loco dicat verã viduã eſſe deſolatã ſine filijs ⁊ nepotibus: ⁊ tñ eã ſperare debere in deũ: ⁊ pſiſtere in orationib⁹ nocte ⁊ die: hic indicat mulierẽ ſeductã in ꝑuaricatione facta: ſaluã fieri ꝑ filioꝝ generationẽ. Et addit: ſi pmanſerit in fide ⁊ dilectione ⁊ ſanctificatiõe cũ ſobrietate. (i. Thi. 5) Quaſi vero poſſit obeſſe bone vidue ſi vel filios nõ habuerit: vel hi quos habuerit: ſi in bonis operib⁹ pmanere voluerint. Sed qꝛ ea que dicunt̃ opera bona tanqꝫ filij ſunt vite noſtre: ſm quam querit̃ cuius vite ſit quiſqꝫ: id eſt quõ agat hec tẽporalia: quã vitã greci nõ zoen: ſꝫ bion vocãt. Et hec opera bona maxime in officijs miſericordie frequentari ſolent. Opera vero miſericordie nihil ꝓſunt: ſiue paganis ſiue iudeis: qui chriſto nõ credũt: ſiue quibuſcũqꝫ hereticis vel ſciſmaticis: vbi fides ⁊ dilectio ⁊ ſobria ſanctificatio nõ inuenit̃: manifeſtũ eſt qd apoſtolus ſignificare voluerit: ideo figurate ac myſtice quia de velãdo mulieris capite loquebat̃: qd niſi ad (i. Cor. xi) aliqd ſecretum ſacramẽti referat̃: inane remanebit. Sicut eñ non ſolum veraciſſima ratio: ſed etiã ipſius apoſtoli declarat auctoritas: nõ ſm formam corporis homo factus eſt ad imaginẽ dei: ſed ſm rationalem

mentem. Cogitatio quippe turpiter vana
eſt: que opinatur deum membrorū corpo-
raliū: lineamētis circūſcribi: atq3 diffiniri.
Porro autē nōne idem beatus apoſtolus
Ephe. 4 dicat: Renouamini ſpiritu mentis veſtre:
⁊ induite nouū hominē qui ſm deum crea
Colo. 3 tus eſt. Et alibi apertius: Exuētes vos in-
quit veterē hominē cū actibus eius: ⁊ in-
duite nouū qui renouatur in agnitione dei
ſcđm imaginem eius qui creauit eū. Si er-
go ſpiritu mentis noſtre renouamur: ⁊ ipe
eſt nouus homo qui renouat in agnitione
dei ſcđm imaginem eius qui creauit eum:
nulli dubiū eſt nō ſcđm corpus: neq3 ſecū-
dum quālibet animi partem: ſed ſcđm rati
onalem mentē vbi poteſt eſſe agnitio dei:
hominē factum ad imaginē eius qui crea-
uit eum. Scđm hanc autē renouationē ef-
ficimur etiam filij dei per baptiſmū chriſti:
⁊ induentes nouū hominē: chriſtum vtiq3
induimur per fidem. Quis eſt ergo qui ab
hoc cōſortio feminas alienet: cū ſint nobi-
ſcum gratie coheredes: Et alio loco idem
Gal. 3 apoſtolus dicat: Omnes eñ filij dei eſtis
per fidem in chriſto ieſu. Quicūq3 enim in
chriſto baptizati eſtis: chriſtum induiſtis.
Non eſt iudeus neq3 grecus: non eſt ſeru⁹
neq3 liber: non eſt maſculus neq3 femina:
omnes eñ vos vnum eſtis in chriſto ieſu.
Nūquid nam igit fideles femine ſexū cor-
poris amiſerunt: Sed qr ibi renouātur ad
imaginē dei vbi ſexus nullus eſt: ibi factus
eſt homo ad imaginē dei vbi ſexus nullus
I. Cor. ij eſt: hoc eſt in ſpiritu mentis ſue. Cur ergo
vir ꝑpterea non debet caput velare quia
imago eſt ⁊ gloria dei: Mulier aūt debet:
quia gloria viri eſt: quaſi mulier nō renoue
tur ſpiritu mentis ſue: qui renocat in agni-
tiōe dei ſcđm imaginē eius qui creauit eū.
Sed quia ſexu corporis diſtat a viro: rite
potuit in eius corporali velamento figura-
ri pars illa rationis: que ad temporalia gu
bernanda deflectit: vt non maneat imago
dei niſi ex qua parte mēs hominis eternis
rationib⁹ cōſpiciendis vel cōſulendis ad-
hereſcit: quā nō ſolum maſculos: ſed etiā
feminas habere manifeſtū eſt. Ergo in eo-
rum mētibus cōmunis natura cognoſcit:
in eorū vero corporibus ipius vnius men
tis diſtributio figuratur.

¶ Quibus progreſſibus mēs cor
poralium viſu et imagine delecta-
ta: ab eternorū cōtemplatione de-
ficiat. ¶ Ca. viij

Aſcendentibus itaq3 introrſus q̄-
buſdā gradibus cōſideratiōis per
anime partes: vñ incipit aliquid
occurrere: qđ nō ſit nobis cōmune cum be
ſtijs: inde incipit ratio vbi hō interior iam
poſſit agnoſci. Qui etiā ipe ſi per illā ratio
nem cui temporaliū rerū adminiſtratio de-
legata eſt: immoderato progreſſu nimis in
exteriora prolabit: conſentiēte ſibi capite
ſuo: id eſt nō eam cohibēte atq3 refrenāte:
illa que in ſpeculo cōſilij preſidet quaſi vi-
rili portione inueterat inter omnes inimi-
cos ſuos: virtut inuidos demones cū ſuo
principe diabolo eternorūq3 illa viſio: ab
ipſo etiam capite cum cōiuge vetitū mādu
cāte ſubtrahitur: vt lumē oculorū eius nō
ſit cum illo. Ac ſic ab illa illuſtratione veri
tatis ambo nudati: atq3 apertis oculis cō-
ſcientie ad videndū q3 inhoneſti atq3 inde
cori remanſerint: tanq3 folia dulciū fructu
um: ſ ſine ipis fructibus: ita ſine fructu bo
ni operis bona verba ꝯtexerunt: vt male vi
uentes quaſi bene loquendo cōtegant tur
pitudinem ſuam.

¶ Qđ ꝑnicioſe relicto cōmuni bo
no priuata q̄rant. ¶ Ca. ix

Poteſtatem quippe ſuam diligens
anima a cōmuni vniuerſo ad pri-
uatā partem prolabitur: ⁊ apoſta-
tica illa ſuperbia: quod initiū peccati dici-
tur: cū in vniuerſitate creature deū rectorē
ſecuta: legibus eius optime gubernari po-
tuiſſet: plus aliquid vniuerſo appetēs atq3
id ſua lege gubernare molita: quia nihil eſt
amplius vniuerſitate in curā partilem tru-
ditur: ⁊ ſic aliquid amplius cōcupiſcendo
minuitur. Unde ⁊ auaricia dicit radix om 1. Thi. 6
nium malorum. Totūq3 illud vbi aliquid
propriū cōtra leges quib⁹ vniuerſitas ad-
miniſtratur agere nititur: per corpus ꝓpri-
um gerit: quod partiliter poſſidet: atq3 ita
formis ⁊ motib⁹ corpalibus delectata: q̄a
intus eas ſecum nō habet: cum eorū imagi
nibus quas memorie fixit inuoluit: ⁊ phā-
taſtica fornicatione turpiter inquinat: om
nia officia ſua ad eos fines referens: quib⁹
curioſe corpalia ac tēporalia ꝑ corpis ſen-
ſus querit. Aut tumido faſtu alijs animis
corporeis ſenſibus deditis eſſe affectat ex-
celſior: aut cenoſo gurgite carnalis volup
tatis immergitur.

¶ Que ſit humana tēptatio: ⁊ qđ
peccatū extra corpus habeatur.
¶ Capitulum. x

C Um ergo bona voluntate ad inte
riora ⁊ ſuperiora percipiēda: q̄ nō
priuatim: ſed cōmuniter ab omni-
bus q̄ talia diligūt ſine vlla anguſtia vel in-
uidia caſto poſſident amplexu: vel ſibi vel
alijs cōſulit: ⁊ ſi fallat in aliq̄ ꝑ ignorantiā
temporaliū: q2 ⁊ hoc temporaliter gerit: ⁊
modum agendi nō teneat quē debebat: hu
mana temptatio eſt. Et magnū eſt hanc vi
tam ſic degere: quā velut viam redeuntes
j. Cori. jo carpimus: vt temptatio nos nō apprehen-
dat niſi humana. Hoc em̄ peccatum extra
corpus eſt: nec fornicationi deputat: ⁊ ꝓp-
terea facillime ignoſcit. Cum vero propter
adipiſcēda ea que ꝑ corpus ſentiūtur ꝓpt
experiendi vel excellendi vel cōtrectandi
cupiditatem: vt in his finē boni ſui ponat:
aliquid agit: quicq̄d agat turpiter agit: et
fornicat in corpus ꝓprium peccās: ⁊ cor-
porearū rerū fallacia ſimulacra introrſus
rapiens: ⁊ vana meditatione cōponēs: vt
ei nec diuinū aliquid niſi tale videatur: pri
uatim auara fetat erroribus: ⁊ priuatim ꝓ-
diga inanitur viribus. Nec ad tam turpē
⁊ miſerabilē fornicationē ſimul ab exordio
Ecc̄. j9 ꝓſiliret: ſed ſicut ſcriptū eſt. Qui modica
ſpernit paulatim decidet.

Quibꝰ demutationibus hō ab imagine dei in ſimilitudinē pecoris delabitur. Ca. XI

Q Uomō em̄ coluber nō apertis paſ
ſibꝰ ſed ſquamarū minutiſſimis ni
ſibus repit: ſic lubricus deficiendi
motꝰ negligentes minutatim occupat: ⁊ in
cipiēs a ꝑuerſo appetitu ſimilitudīs dei: ꝑ-
uenit ad ſimilitudinē pecoꝝ. Inde ē ꝙ nu
Gen̄. 3 dati ſtola prima: pelliceas tunicas morta-
litate meruerūt. Honor em̄ hoīs verus eſt
imago ⁊ ſimilitudo dei: q̄ non cuſtodit niſi
ad ipm̄ a q̄ imprimit. Tātomagis itaq̄ in-
heret deo: ꝙto minus diligit ꝓprium. Cu-
piditate vero experiēde ꝑtātis ſue: quodā
nutu ſuo ad ſeipm̄ tāq̄ ad mediū proruit.
Itaq̄ cū vult eſſe ſic ille ſub nullo: ⁊ ab ipa
ſui medietate penaliter ad ima ꝓpellit: id ē
ad ea quibꝰ pecora letant: atq̄ ita cū ſit ho
nor eiꝰ ſilitudo dei: dedecus aūt eius ſimili
Pſ̄. 48 tudo pecoris: homo in honore poſitꝰ nō in
tellexit: comꝑatus eſt iumētis inſipiētibꝰ:
⁊ ſilis factus eſt eis. Qua igit tā longe trāſ
iret a ſūmis ad īfima: niſi ꝑ mediū ſui: Cū
em̄ neglecta caritate ſapiētie q̄ ſemꝑ eodē
modo manet: cōcupiſcit ſciētia ex mutabi-
j. Cor. 8 lium tꝑaliūq̄ experimento: inflat nō edifi-
cat: Ita pregrauatus animus quaſi pōde-
re ſuo a beatitudine expellitur: ⁊ ꝑ illud ſue
medietatis experimentū pena ſua diſcit q̄d
interſit inter bonum deſertū: malūq̄ com-
miſſum: nec redire pōt effuſis ac ꝑditis vi-
ribus: niſi gratia cōditoris ſui ad penitētiā Roma. 7
vocātis ⁊ peccata donantis. Quis em̄ in-
felicē animā liberabit a corpore mortis hu
ius niſi gratia dei ꝑ ieſum chriſtū dn̄m no-
ſtrū: De qua gratia: ſuo loco quando ipſe
ꝑſtiterit diſſeremus.

Q̄ꝫ compabilis ſit primorū hominū ꝑuaricationi mēs q̄ ad amorem tꝑalium ſenſu eſt tracta corporeo. Ca. XII

N Unc de illa ꝑte rationis ad quā ꝑ
tinet ſciētia: id eſt cognitio reꝝ tꝑa
liū atq̄ mutabiliū nouandis vite
huiꝰ actionibꝰ neceſſaria ſuſceptā: cōſide-
rationē ꝙtū dominꝰ adiuuat pagamꝰ. Si
cut em̄ in illo manifeſto cōiugio duorū ho
minū q̄ primi facti ſunt: nō māducauit ſer-
pens de arbore vetita: ſ tantūmodo man-
ducandū ꝑſuaſit. Mulier aūt nō māduca Gen̄. 3
uit ſola: ſ viro ſuo dedit: ⁊ ſimul manduca
uerūt: ꝙuis cū ſerpente ſola locuta ē: ⁊ ab
eo ſola ſeducta ſit. Ita ⁊ in h̄ q̄d etiā in ho-
mine vno gerit ⁊ dinoſcit: occulto quodā
ſecretoq̄ cōiugio carnalis: vel vt ita dicā:
qui corꝑis ſenſus intendit ſenſualis animi
motus: q̄ nobis pecoribuſq̄ cōmunis ē: ſe
cluſus eſt a ratione ſapientie. Senſu q̄ppe
corporis corꝑalia ſentiūt: eterna vero ⁊ in
cōmutabilia ſpiritalia ratiōe ſapiētie intel-
ligunt. Rationi aūt ſciētie appetitꝰ vicinꝰ
eſt: q̄n quidē de ipſis corꝑalibꝰ q̄ ſenſu cor
poris ſentiunt raticionant ea q̄ ſcientia di
cit actionis: ſi bene vt eā noticiā referat ad
finē ſūmi boni: ſi autē male: vt eis fruat tā
q̄ bonis talibꝰ in q̄bꝰ falſa beatitudine cō-
q̄eſcat. Cū ḡ huic intentioni mētis q̄ in re
bus tꝑalibꝰ ⁊ corꝑalibꝰ ꝓpt actiōis officiū
rōcinādi viuacitate verſat: carnalis ille ſē
ſus vel animalis ingerit quandā illecebrā
fruendi ſe: id eſt tanq̄ bono q̄dā priuato ⁊
ꝓprio: nō tanq̄ publico ⁊ cōmuni: q̄d eſt in
cōmutabile bonū: tūc velut ſerpens alloq
tur feminā: huic aūt illecebre cōſentire: de
ligno ꝓhibito māducare ē. Sꝫ iſte ꝯſenſus
ſi ſola cogitationis delectatione ꝯtentꝰ eſt:
ſuperioris vero auctoritate ꝯſilij ita mēbra
retinent: vt non exhibeant iniq̄tatis arma Roma. 6
peccato: ſic habendū exiſtimo velut cibū
vetitum mulier ſola comederit. Si autem

in conſentione maleṽtedi rebus q̄ p ſenſū corpis ſentiunt: ita decernit qdcūqꝫ peccatū: vt ſi poteſtas ſit etiā corpe cōpleat: intelligenda eſt illa mulier dediſſe viro ſuo ſecū ſimul edendū illicitū cibū. Nec enī pōt peccatū nō ſolū cogitandū ſuauit: verūetiā efficaciter perpetrādū mēte decerni: niſi ꝛ illa mentis intentio penes quā ſūma poteſtas eſt membra in opus mouēdi: vel ab ope cohibendi male actioni cedat ꝛ ſeruiat. Nec ſane cū ſola cogitatione menſ oblectat illicitis: nō quidē decernēs eſſe facienda: tenens tn̄ ꝛ volēs libenter q̄ ſtatim vt attigerunt animū reſpui debuerunt: negandū nō eſt eſſe peccatū: ſed longe min⁹ q̄ ſi ꝛ opere ſtatuatur implendū. Et ideo de talibus quoqꝫ cogitationibus venia ꝑtenda eſt: pectuſqꝫ percutiendū: atqꝫ dicēdum: Dimitte nobis debita noſtra: faciendū quoqꝫ quod ſequit: atqꝫ in oratione iūgendū: ſicut ꝛ nos dimittimus debitorib⁹ noſtris. Neqꝫ eīn ſicut in illis duobus primis hominib⁹ pſonā ſuā quiſqꝫ portabat: ꝛ ideo ſi ſola mulier cibū ediſſet illicitum: ſola vtiqꝫ mortl ſupplicio plecteretur. Ita dici poteſt in homine vno: ſi delectationibus illicitis a quib⁹ ſe cōtinuo debet auertere cogitatio libenter ſola paſcat: nec facienda decernātur mala: ſed tantū ſuauiter in recordatione teneant: quaſi mulierē ſine viro poſſe dānari: abſit hoc credē. Hec quippe vna pſona eſt: vnus homo eſt: totuſqꝫ dānabitur: niſi hec que ſine volūtate operandi: ſed tn̄ cū voluntate animū talibus oblectādi ſolius cogitationis ſentiuntur eſſe peccata: p mediatoris gratiā remittant. Hec itaqꝫ diſputatio qua in mēte vniuſcuiuſqꝫ hoīs queſiuimus quoddā rationale cōiugiū cōtemplatiōis ꝛ actionis: officiꝫ p quedā ſingula diſtributis: tamē in vtroqꝫ mētis vnitate ſeruata: ſalua illi⁹ veritatis hiſtoria: quā de duob⁹ ꝑmis hoīb⁹ viro ſcꝫ eiuſqꝫ muliere: de q̄bus ꝓpagatū eſt genus humanū: diuina tradit auctoritas. Ad hoc tm̄mō audienda eſt: vt intelligatur aplus: imaginē dei viro tm̄ tribuendo nō etiā femine: q̄uis in diuerſo ſexu duorū hoīm aliquid tn̄ ſignificare voluiſſe qd in vno homine quereret.

Math.6 i.Cor.ij

¶ De eorū ſententia q̄ in vno hoīe mentē in pſona viri: ſenſū aūt corporis in perſona mulieris accipiēdū eſſe dixerūt. ¶ Ca.xiij

NEc me fugit quoſdā qui fuerūt ante nos egregij defenſores catholice fidei ꝛ diuini eloquij tractatores: cum in homine vno cuius vniuerſam animā bonā quendā paradiſum eſſe ſenſerunt: duo iſta requirerēt: virū mentē: mulierem vero dixiſſe corporis ſenſum. Et ꝓm hanc aūt diſtributionē qua vir ponit mēs: ſenſus vero corporis mulier: vident apte omnia cōuenire: ſi cōſiderata tractent: niſi q̄ in omnibus beſtiꝫ ꝛ volatilib⁹: ſcriptū eſt: Nō eſſe inuentū viro adiutoriū ſimile illi: ꝛ tunc eſt ei mulier facta de latere. Propter qd ego nō putaui ꝓ muliere ſenſū corporis eſſe ponendū: quē videmus nobis ꝛ beſtiꝫ eſſe cōmunē: ſed aliq̄d volui qd beſtie nō haberent: ſenſumqꝫ corpis magis ꝓ ſerpēte intelligendum exiſtimaui: qui legit ſapientior omnib⁹ pecoribus terre. In eis q̄ppe naturalib⁹ bonis: q̄ nobis ꝛ irrationalib⁹ animātib⁹ videm⁹ eſſe cōmunia: viuacitate q̄dā ſenſus excellit: nō ille de q̄ ſcriptum eſt in epiſtola: que eſt ad hebreos: vbi legitur: perfectorum eſſe ſolidum cibū: qui per illum habitū exercitatos habēt ſenſus ad ſepādū bonū a malo. Illi q̄ppe ſenſus nature rationalis ſunt ad intelligentiā ptinentes: h̄ iſte ſenſus q̄ eſt quinq̄pertitus in corpe: per quē nō ſolū a nobis: verūetiā a beſtiꝫ corpalis ſpecies motuſqꝫ ſentitur. Sed ſiue iſto: ſiue illo: ſiue aliquo alio modo accipiendum ſit: qd apoſtolus: virū dixit imaginē ꝛ gloriam dei: mulierem autē gloriam viri: apparet tamē cum ſecundum deū viuimus: mentē noſtram in inuiſibilia eius intentā: ex eius eternitate: veritate: caritate proficienter debere formari. Quiddā vero rationalis intentionis noſtre: h̄ eſt eiuſdē mentis in vſum mutabilium corporaliūqꝫ rerum: ſine quo hec vita nō agit dirigendum: non vt conformemur huic ſeculo finem ꝯſtituendo in bonis talib⁹: ꝛ in ea detorquēdo beatitudinis appetitū: ſed vt quicq̄d in vſu temporaliū rationabiliter facimus: eternorum adipiſcendorum contēplatione faciamus: per iſta tranſeuntes: illis inherentes.

Gen.2 Gen.3 Heb.5 i.Cor.ij Roma.12

¶ In que officia propria ſapiētia ꝛ ſciētia dei dantur. ¶ Ca.xiiij

HAbet eīn ꝛ ſcientia modū ſuū bonū: ſi qd in ea inflat vel inflare aſſolet: eternorꝫ caritate vincat: que nō inflat: ſed vt ſcimus edificat. Sine ſciētia quippe nec virtutes ipē q̄bus recte viuit

pſit haberi: p qs hec vita miſera ſic guber-
netur: vt ad illam que vere beata eſt perue
niat eternā. Diſtat tamen ab eternorū cō
templatione actio qua bene vtimur tempo
ralibus rebus: et illa ſapientie: hec ſcientie
deputatur. Quis enim et illa que ſapientia
eſt: poſſit ſcientia nuncupari: ſicut et aplus
j.Cor.13 loquitur: vbi dicit: Nunc ſcio ex parte: tūc
autē cognoſcam ſicut et cognitus ſum: quā
ſcientiā profecto cōtemplationis dei vult
intelligi: quod ſanctorū erit premium ſum-
mū: tamē vbi dicit: Alij datur per ſpiritū
ſermo ſapientie: alij ſermo ſcientie ſm eun-
dem ſpiritum: hec vtiq; duo ſine dubitati-
one diſtinguit: licet nō ibi explicet quid in
terſit vnde poſſit vtrūq; dinoſci. Verū ſcri
pturarū ſanctarum multiplicē copiam ſcru
tatus: inueni ſcriptū eſſe in libro iob: eodē
Job.28 ſancto viro loquente: Ecce pietas eſt ſapi-
entia: abſtinere autem a malis eſt ſcientia.
In hac differentia intelligendū eſt ad con
templationē ſapientiā: ad actionē ſcientiā
pertinere. Pietatem quippe hoc loco poſu-
it dei cultum: que grece dicitur theoſebia.
Nam hoc verbum habet iſtam ſententiam
in codicibus grecis. Et quid eſt in eternis
excellentius q̄ deus: cuius ſolius immuta
bilis eſt natura? Et qs cultus eius: niſi amor
eius: quo nunc deſideramus eum videre:
credimuſq; et ſperamus nos eſſe viſuros: et
quātū proficimus videmus nunc per ſpe-
culū in enigmate: tunc aūt in manifeſtatio
ne. Hoc eſt em̄ qd ait apoſtolus paulus:
j.Cor.13 Facie ad faciē. Hoc etiā qd ioannes: Di-
j.Joh.3 lectiſſimi nunc filij dei ſumus: et nondū ap
paruit qd erimus: ſcimus cū apparuerit: ſi-
miles ei erimus: quoniā videbimus eum ſi-
cuti eſt. De his atq; hmōi: ſermo ipſe mihi
Job.28 videtur eſſe ſermo ſapientie. Abſtinere autē
a malis quoniā iob ſcientiā dixit eſſe: rerū
procul dubio temporaliū eſt. Quoniā ſcdm
tempus in malis ſumus: a quibus abſtine
re debemus: vt ad illa bona eterna venia-
mus. Quobrē quicquid prudēter: fortiter:
temperanter et iuſte agimus: ad eam perti-
net ſcientiam ſiue diſciplinā qua in euitan
dis malis: boniſq; appetendis actio noſtra
verſatur: et quicquid propter exempla vel ca
uenda: vel imitanda: et propter quarumq;
rerum q̄ noſtris accōmodata ſunt vſibus ne
ceſſaria documenta: hiſtorica cognitione
colligimus. De his ergo ſermo cū fit: eum
ſcientie ſermonē puto diſcernedū a ſermo-
ne ſapientie: ad quā ptinent ea que nec fu-
erūt: nec futura ſunt: ſed ſunt: et propter eter-
nitatem in qua ſunt et fuiſſe et eſſe et futura
eſſe dicuntur: ſine vlla mutabilitate tempor.
Nō em̄ ſic fuerūt vt eſſe deſinerent: aut ſic
futura ſunt quaſi nunc nō ſint: ſed idipſum
eſſe ſemper habuerūt: ſemp habitura ſunt.
Manent autē nō tanq̄ in ſpacijs locorum
fixa veluti corpa: ſed in natura incorpora-
li: ſic intelligibilia preſto ſunt mentis aſpe-
ctibus: ſicut iſta in locis viſibilia vel cōtre
ctabilia corporis ſenſibus. Non aūt ſolum rerum
ſenſibilium in locis poſitarum ſine ſpacijs lo
calibus manēt intelligibiles incorpaleſq;
rōnes: verūetiam motionū in temporibus
trāſeuntiū: ſine temporali tranſitu ſtant eti
am ipſe vtiq; intelligibiles inſenſibiles: ad
quas mentis acie peruenire paucorum eſt.
Et cum peruenitur: q̄tum fieri poteſt: nō in
eis manet ipſe peruentor: ſed veluti acie ip
ſa reuerberata repellitur: et fit rei nō tranſito-
rie tranſitoria cogitatio. Que tamē cogita
tio tranſiens per diſciplinas quibus erudi
tur animus: memorie cōmendatur: vt ſit q
redire poſſit: que cogitatur inde trāſire: q̄ſ-
uis ſi ad memoriā cogitatio non rediret: at
q; qd cōmēdauerat ibi inueniret: velut ru-
dis ad hoc ſicut ducta fuerat duceretur: idq;
inueniret: et vbi primū inuenerat: in illa ſcili
cet incorporea veritate: vnde rurſus quaſi
deſcriptum in memoria figeretur. Neq; em̄
ſicut manet (verbi gratia) quadrati corpo
ris incorporalis et incōmutabilis ratio: ſic
in ea manet hominis cogitatio: ſi tamē ad
eā ſine phantaſia ſpacij localis potuit per-
uenire. Aut ſi alicuius artificioſi et muſici ſo-
ni per moras temporis tranſeūtis numero
ſitas comprehēdatur: ſine tempore ſtans in
q̄dā ſecreto altoq; ſilētio: tādiu ſaltem co-
gitari pōt q̄diu poteſt ille cātus audiri: tm̄
qd inde rapuerit et ſi tranſiēs mentis aſpe-
ctus et quaſi glutiens in ventrem: ita in me
moria repoſuerit: poterit recordando quo
dāmodo ruminare: et in diſciplinam qd ſic
didicerit traijcere. Quod ſi fuerit oīmoda
obliuione deletum: rurſus doctrina duce
ad id venietur qd penitus exciderat: et ſic
inuenietur vt erat.

De opinione platonis qua credidit animas aliam vitam priuſq; corporibus induerentur habuiſſe. Capitulum. XV

Vnde plato ille phs nobilis: pſua-
dere conatus eſt vixiſſe hic animas
hominum: et anteq; iſta corpora gererent.

⁊ hinc eſſe ꝙ ea que diſcuntur: reminiſcun
tur potius cognita ꝗ̄ cognoſcuntur noua.
Retulit eñ puerum quendã neſcio quid
de geometria interrogatum ſic reſpondiſ-
ſe: tanꝗ̄ eſſet illius peritiſſimus diſcipline.
Gradatim quippe atq; artificioſe interro-
gatus: videbat qḋ videndū erat: dicebatq;
qḋ viderat. Sed ſi recordatio hec eſſet re-
rum antea cognitarū: nō vtiq; oēs vel pe-
ne omnes cū illo modo interrogarent̃: hoc
poſſent. Nō eñ omnes in priore vita geo-
metre fuerūt: cū tã rari ſint in genere hūa-
no: vt vix poſſit aliquis inueniri. Sed po-
tius credendū eſt mentis intellectualis ita
conditā eſſe naturā: vt rebus intelligibili-
bus naturali ordine diſponēte cōditore ſb
iuncta: ſic iſta videat in quadā luce ſui ge-
neris incorporea: quēadmodū oculus car-
nis videt: que in hac corporea luce circū-
adiacent cuius lucis capax eiq; cōgruens
eſt creatus. Non eñ ⁊ ipe ideo ſine magi-
ſtro alba ⁊ nigra diſcernit: q: iſta iã noue-
rat anteꝗ̄ in hac carne crearet̃. Deniq; cur
de ſolis rebus intelligibilib⁹ id fieri pōt: vt
bene interrogat⁹ quiſq; reſpondeat qḋ ad
quāq; ptinet diſciplinā: etiā ſi eius ignar⁹
eſt: Cur hoc facere de rebus ſenſibilib⁹ nul
lus poteſt: niſi quas iſto vidit in corpe con
ſtitutus: aut eis qui nouerāt indicantibus
credidit: ſeu lr̃is cuiuſq; ſeu vbis: Nō enĩ
acqeſcendū eſt eis qui ſamiū pythagorã
ferūt recordatū fuiſſe talia nōnulla q̄ nō fu
erat expertus: cū hic alio iā fuiſſet in corpe
⁊ alios nōnullos narrāt alij: eiuſmodi ali-
qd in ſuis mētibus paſſos: quas falſas fu-
iſſe memorias: quales pleruq; experimur
in ſomnis: qn̄ nobis videmur reminiſci qſi
egerimus aut viderimus qḋ nec egim⁹ oi-
no nec vidimus: ⁊ eo modo affectas eſſe il
lorū mentes etiā vigilantiū inſtinctu ſpiri-
tuū malignorū: atq; fallaciū: quibus cure
eſt de reuolutionib⁹ animarū falſam opini
onē: ad decipiendos hoies firmare vel ſe-
rere. Et hoc conijci pōt: q: ſi vere illa recor
darent̃ q̄ hic in alijs antea poſiti corpibus
viderāt: multis ac pene omnib⁹ id cōtinge
ret: qn̄ quidē vt de viuis mortuos: ita de
mortuis viuos: tanꝗ̄ de vigilantibus dor
mientes: ⁊ de dormiētibus vigilantes ſine
ceſſatiōe fieri ſuſpicant̃. Si ergo hec eſt ſa-
pientie ⁊ ſcientie recta diſtinctio: vt ad ſa-
pientiā pertineat eternarum rerū cognitio
intellectualis: ad ſcientiā vo tpalium rerū
cognitio rōnalis: qd cui pponendū ſiue poſt
ponēdū ſit: nō eſt difficile iudicare. Si aūt
alia eſt adhibēda diſcretio qua dinoſcant̃
hec duo: que ꝓculdubio diſtare aplus do
cet dicens: Alij dat̃ quidē p ſpiritū ſermo j. Cor. xij
ſapientie: alij ſermo ſcientie ſcđm eundem
ſpiritū. Tn̄ etiā iſtoꝝ duorum que nos po
ſuimus euidentiſſima differētia ē: ꝙ alia ſit
intellectualis cognitio eternarū rerū: alia
rationalis temporaliū: ⁊ huic illā preponē
dam eſſe ambigit nemo. Relinquētib⁹ ita
ꝗ̄ nobis ea q̄ exterioris ſunt hoīs: ⁊ ab eis
que cōmunia cū pecorib⁹ habemus itror-
ſum aſcendere cupiētib⁹: anteꝗ̄ ad cogni-
tionem rerum intelligibiliū atq; ſummarū
que ſempiterne ſunt veniremus: tempora-
liū rerum cognitio rationalis occurrit. Eti
am in hac igitur inueniamus ſi poſſum⁹ ali
quā trinitatē: ſicut inueniebamus in ſenſi-
bus corporis: ⁊ in his que per eos in aiam
vel ſpiritū noſtꝝ imaginabiliter intrauerūt:
vt p corporalibus reb⁹ quas corporeo fo-
ris poſitas attingimus ſenſu: intus corpo-
rum ſimilitudines haberemus impſſas me
morie: ex quibus cogitatio formaret̃ tertia
volūtate vtrūq; iungente: ſicut formabat̃
foris acies oculorū quā voluntas vt viſio
fieret adhibebat rei viſibili: ⁊ vtrūq; iunge
bat etiā illic ipa ſe admouens tertiã. Sed
nō eſt hoc coartandū in hūc librū: vt in eo
qui ſequit̃ ſi deus adiuuerit ꝯuenient̃ poſ-
ſit inquiri: ⁊ qḋ inuentū fuerit explicari.

Explicit liber duodecimus.

Incipiūt capl'a libri decimitertij.

i De gemino rationalis mētis officio quorū vnum ad temporalia: aliud pertinet ad eterna.

ij De fide que licet per corporis ſenſū mente concepta ſit: nihil tamen inuenitur habere corporeū.

iij De voluntate quā ⁊ ſinguli propriā ⁊ omnes etiā non indicatā poſſunt habere cōmunem.

iiij De beatitudine quā omnes vna voluntate expetunt: ſed nō eadē omnes diffinitione nouerūt.

v An omnes beati ſint qui viuūt vt volunt.

vj Propiorem eſſe beatitudini voluntatem rectam etiam nō adeptã qḋ cupit: ꝗ̄ prauam etiam ſi quod cōcupiuit obtinuit.

vij Ad verā beatitudinē viā eſſe ꝑ fidē rectā ſine qua nulla cuiq̄ poſſit fortitudo prodeſſe.

viij Perfectā beatitudinez niſi in eterna vita eſſe nō poſſe.

ix An eternitatis capax ſit humana natura.

x An alio modo omnipotēs de⁹ hoīez eternitati debuerit reformare: q̄ꝫ vt ſibi de⁹ fili⁹ naturā vniret humanā.

xi Qua rōne in ſanguine xp̄i iuſtificentur credētes: ⁊ quō in hoc ſacramēto toti⁹ ſit trinitatis opatio.

xij Quo merito homo diabolice ſit traditus poteſtati.

xiij De ꝯſilio dei quo ei placuit vt ptās diaboli nō potentia: ſed iuſticia vinceretur.

xiiij De oīm debito ꝑ nihil debentē chriſtum ſoluto.

xv In q̄ ſit diabolus victus a chriſto.

xvj Ad quā vtilitatē fideliū renatoꝝ mala que ꝑ originale pctm̄ ſunt cōtracta conuerſa ſint.

xvij De his que ꝑ incarnationez xp̄i ſunt collata credentibus.

xviij De natiuitate domini ex maria virgine ⁊ ſpiritu ſancto.

xix Qꝫ verbū caro factū qḋ eſt xp̄us ieſus: ⁊ ſapiētie theſauros in ſe habeat ⁊ ſcientie.

xx Neminē poſſe ſine fide ad verā beatitudinē peruenire.

Aurelij auguſtini epiſcopi de trinitate liber tredecimus incipit.

De gemino rationalis mētis officio: quoꝝ vnū ad tpalia: aliud ptinet ad eterna. Ca. I

In libro ſupiore hui⁹ opis duodecimo ſatis egimus diſcernere rationalis mētis officiū in tpalibus rebus: vbi ſi ſola cognitio: verū ⁊ actio noſtra verſatur ab excellētiore eiuſdē mētis officio: qḋ ꝯtemplandis eternis reb⁹ impendit: ac ſola cognitiōe fruit. Cōmodius aūt fieri puto: vt de ſcpturis ſanctis aliqd interſeram: quo facilius poſſit vtrūq̄ dinoſci. Euāgeliū ſuū ioannes euāgeliſta ſic exorſus eſt.
Joh.j In principio erat verbū: ⁊ verbū erat apō deū: ⁊ de⁹ erat verbū: hoc erat in principio apud deū: oīa ꝑ ipm facta ſūt: ⁊ ſine ipo factū eſt nihil. Qḋ factū eſt in ipo vita erat: ⁊ vita erat lux hoīm: ⁊ lux in tenebrl lucet: ⁊ tenebre eā nō cōprehēderūt. Fuit hō miſſus a deo: cui nomē erat ioānes: hic venit in teſtimoniū: vt teſtimoniū phiberet de lumine: vt oēs crederent ꝑ illū. Non erat ille lux: ſꝫ vt teſtimoniū phiberet d̄ lumie. Erat lux vera: q̄ illuminat oēm hoīez veniētē in hunc mundū. In mundo erat: ⁊ mūdus ꝑ ipm fact⁹ eſt: ⁊ mundus eū non cognouit. In ꝓpria venit ⁊ ſui eū nō receperūt. Quotquot aūt receperūt eū: dedit eis ptātē filios dei fieri: his qui credunt in nomine ei⁹. Qui nō ex ſanguinib⁹ neq̄ ex volūtate carnis: neq̄ ex volūtate viri: ſꝫ ex deo nati ſūt. Et v̄bū caro factū eſt ⁊ habitauit in nob. Et vidimus gloriā eius: gloriā q̄ſi vnigeniti a patre: plenū gratie ⁊ veritatis. Hoc totū qḋ ex euāgelio poſui: in p̄cedentib⁹ ſuis ptib⁹ habet qḋ imutabile ac ſempitnū eſt: cui⁹ ꝯtemplatio nos beatos facit. In cōſequētibus vero: pmixta cū tpalib⁹ cōmemorant eterna. Ac ꝑ hꝫ aliqua ibi ad ſcientiaz ptinēt: aliq̄ ad ſapientiā: ſicut in libro duodecimo p̄ceſſit nr̄a diſtinctio. Nā in p̄ncipio erat verbū: ⁊ v̄bū erat apud deū: ⁊ deus erat verbū: hꝫ erat in p̄ncipio apud deū. Ubi.ſ
Oīa ꝑ ipm facta ſſ: ⁊ ſine ipo factū ē nihil: qḋ factū eſt in ipo vita erat: ⁊ vita erat lux hoīm: ⁊ lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eaz nō cōprehēderūt. Cōtēplatiuā vitā reqrit: ⁊ intellectuali mēte cernēdū eſt. Qua in re q̄tomagis q̄ſq̄ ꝓfecerit: tanto fiet ſine dubitatōe ſapiētior. Sꝫ ꝓpter id qḋ ait: Lux lucet in tenebris: ⁊ tenebre eā nō cōprehēderūt: fide vtiq̄ opus erat q̄ crederet qḋ ñ videt. Tenebras q̄ppe itelligi voluit auerſa ab h⁹ luce eāq̄ min⁹ idonea ꝯtueri corda mortaliū: ꝓpter qḋ adiūgit ⁊ dicit: Fuit hō miſſus a deo: cui nomē erat ioānes: hic venit in teſtimoniū vt teſtimonium phiberet de lumine: vt oēs crederēt ꝑ illuz. Hoc Ubi.s.
iam tpaliter geſtū eſt: ⁊ ad ſcientiā ptinet q̄ cognitione hiſtorica ꝯtinet. Hoīem aūt ioannē in phātaſia cogitam⁹: que de hūane nature noticia impſſa eſt noſtre memorie. Et hoc eodē mō cogitāt: ſiue q̄ iſta nō credūt: ſiue qui credūt. Utriſq̄ eñ notum eſt quid ſit homo: cui⁹ exteriorē ptē: id eſt corpus ꝑ corporis lumina didicerūt. Interiorē vero: id eſt animā in ſeipis: q2 ⁊ ipi homies ſunt: ⁊ ꝑ humanā cōuerſationē cognitā tenent: vt poſſint cogitare qḋ dicit: Fuit hō

cui nomẽ erat ioannes: qꝛ ⁊ noĩa sciunt lo-
quẽdo ⁊ audiendo. Q̃d aũt ibi est: missus
a deo: fide tenẽt qui tenẽt. Et q̃ fide non te
nẽt: aut dubitatione ambigũt: aut infideli
tate derident. Utriqꝫ tñ si nõ sunt ex nume
ro nimis insipiẽtiũ: q̃ dicunt in corde suo:
Ps.52 nõ est deus: hec audiẽtes verba vtriqꝫ co-
gitãt: ⁊ quid sit deꝰ: ⁊ q̃d sit mitti a deo: ⁊ si
nõ sicut res se habẽt certe sicut valẽt. Fidẽ
porro ipam quã videt quisqꝫ in corde suo
si credit: vel nõ esse: si nõ credit: aliter noui
mus: nõ sicut corpa q̃ videmus oculis cor-
poris: ⁊ p̃ ipoꝝ imagines q̃s memoria tene
mus: etiã absentia cogitamus: nec sicut ea
que nõ vidimꝰ ⁊ ex his que vidimus cogi
tatione vtcũqꝫ formamus: ⁊ memorie cõ-
mendamꝰ: quo recurramus cũ voluerimꝰ:
vt illic ea vel potius qualescũqꝫ imagines
eoꝝ q̃s ibi fiximus similiter recordatõe cer
namus. Nec sicut hoiem viuũ cuius aiam
etiã si nõ videmꝰ ex nostra cõijcimus: ⁊ ex
motibꝰ corpalibus hoiem viuũ: sicut vidẽ
do didicimus ĩtuemur etiã cogitãdo. Nõ
sic videtur fides in corde in q̃ est ab eo cuiꝰ
est: ſ; eã tenet certissima sciẽtia: clamatqꝫ cõ
sciẽtia. Cũ itaqꝫ ꝓpterea credẽ iubeamur:
qꝛ id q̃d credere iubemur videre nõ possu-
mus: ipãꝫ tñ fidẽ q̃n inest in nobis videmꝰ
in nobis: qꝛ ⁊ reꝝ absentiũ p̃sens est fides:
⁊ rerũ q̃ foris sunt intus est fides: ⁊ reruꝫ q̃
nõ videnᷓ videᷓ fides: ⁊ ipa tñ tẽpaliter fit
in cordibus hoim. Et si ex infidelibꝰ fide-
les fiunt: perit ab eis. Aliq̃n aũt ⁊ rebꝰ fal-
sis accõmodatur fides: loquimur eñ sicvt
dicamꝰ habita est ei fides ⁊ decepit. Qua-
lis fides: si tñ ⁊ ipa dicenda est fides: ñ cul-
pabiliter de cordibus perit: q̃n eã inuenta
vitas pellit: optabiliter aũt rerũ verarũ in
easdẽ res fides trãsit. Nõ eñ dicẽdũ ẽ pe-
rit: q̃n ea q̃ credebanᷓ videnᷓ. Nunq̃d eñ
adhuc fides dicẽda ẽ cũ diffinita sit in epi
Heb.xi stola ad hebreos fides: dictũqꝫ sit eã eẽ cõ
uictionẽ rerũ q̃ nõ videᷓ: Deinde q̃d seqᷓ:
Joh.i Hic venit in testimoniũ: vt testimoniũ p̃hi
beret de lumĩe: vt oẽs crederẽt p̃ illũ: actio
vt dixi tp̃alis est. Tp̃aliᷓ eñ testimoniũ p̃-
hibeᷓ etiã de re sempiterna q̃d est intelligi-
bile lumẽ. De q̃ vt testimoniũ p̃hiberet ve
nit ioannes: q̃ nõ erat lux: ſ; vt testimoniuꝫ
Ubi.s p̃hiberet de lumine. Adiũgit eñ: Erat lux
vera: q̃ illuminat oẽm hoiem venientez in
hũc mundũ: In mũdo erat: ⁊ mũdus per
ipm factꝰ est: ⁊ mũdus eũ nõ cognouit. In
ꝓpria venit ⁊ sui eũ nõ receperũt. Hec ver
ba oĩa q̃ latinã linguã sciũt: ex rebꝰ intelli-
gunt q̃s nouerũt. Quaꝝ aliq̃ nobis inno-
tuerũt p̃ corporis sensus: sicut homo: sic ipse
mũdus: cuius tã euidentẽ magnitudinem
cernimꝰ: sicut eorũdẽ verboꝝ soni. Nã ⁊
auditus sensus ẽ corporis. Aliq̃ aũt p̃ animi
rõnẽ: sic id q̃d dictũ ẽ: Et sui eũ ñ recepert. Ubi.s
Intelligiᷓ eñ: nõ in euꝫ crediderit. Q̃d q̃d
sit: nullo corpis sensu: ſ; animi rõne cogno-
uimus. Ipsoꝝ etiã verborũ nõ solũ sonos
ſ; significatiões: ptim p̃ corpis sensũ: ptim
p̃ animi rationẽ didicimꝰ. Nec ea v̾ba nũc
p̃mũ audiuimꝰ: ſ; q̃ iã audieramꝰ. Et nõ so
lũ ipa: verũetiã q̃ significarẽt cognita me-
moria tenebamꝰ: ⁊ hic agnouimꝰ. Hoc. n.
nomẽ dissyllabum cũ diciᷓ mũdus: q̃m so
nus est: res vtiqꝫ corpalis p̃ corpus inno-
tuit: id est p̃ aurẽ: sed etiã q̃d significat per
corpꝰ innotuit: id ẽ p̃ oculos carnis. Mũ-
dus q̃ppe inquãtũ notus est: videtibus no
tus est. Ad hoc verbũ quattuoꝛ syllabarũ
q̃d est crediderũt: sono suo q̃m corpus est
p̃ aurẽ carnis illabitur. Q̃d aũt significat:
nullo corporis sensu: ſ; animi rõne cogno-
scitur. Nisi eñ quid sit crediderunt p̃ ani-
mũ nossemus: nõ intelligeremus q̃d nõ fe-
cerint illi de q̃bꝰ dictũ est: Et sui eũ nõ rece Ubi.s.
perũt. Sonus ergo verbi forinsecus instre
pit auribus corpis: ⁊ attingit sensum q̃ vo
catur auditus. Species quoqꝫ hominis ⁊
in nobis ipis nota est: ⁊ forinsecus in alijs
adest corpis sensibus oculis cũ videᷓ: au-
ribus cũ auditur: tactui cũ teneᷓ ⁊ tangiᷓ.
Habet etiã in memoria nostra imaginẽ su-
am: incorpalẽ quidẽ: ſ; corpi similẽ. Mun
di deniqꝫ ipius mirabilis pulchritudo fo-
rinsecꝰ presto est: ⁊ aspectibꝰ nostriᷓ: ⁊ ei sen
sui q̃ diciᷓ tactus si q̃d eius attingimꝰ. Ha
bet etiã ipe intus in memoria nr̃a imaginẽ
suã: ad quã recurrimus: cũ eũ vel septi pa
rietibus vel etiã in tenebris cogitamꝰ. Sꝫ
de his imaginibꝰ rerũ corpaliũ incorpali-
bus q̃dẽ habentibꝰ tñ siĩtudines corpoꝝ:
⁊ ad vitam exterioris hominis pertinenti-
bus: iam satis in vndecimo libro locuti su
mus. Nunc aũt agimus de homine interi
ore ⁊ eius scientia: ea q̃ rerũ est temporaliũ
⁊ mutabiliũ: in cuius intentione cum assu-
mitur aliquid: etiã de rebus ad exteriorem
hominẽ p̃tinẽtibꝰ: ad hoc assumẽdũ est vt
aliquid inde doceaᷓ q̃d rationalẽ adiuuet
scientiã. Ac p̃ hoc rerũ quas cões cũ aian
tibꝰ irrationalibꝰ habemꝰ: rõnalis vsus ad
interiorẽ hominẽ p̃tinet: nec recte dici põt

cum irrationalibus animantibus eum nobis esse cōmunem.

De fide q̄ licet p corpis sensum mente cocepta sit: nihil tñ inuenit habere corporeū. Ca.ii

Fides vero de qua in hoc libro aliq̄ñ diutius disputare certa dispositiōis nostre ratione cōpellimur: quā qui habent fideles vocant: ⁊ qui non habent infideles: sicut hi qui venientē in ꝓ
Joh.j pria dei filiū nō receperūt: q̄uis ex auditu in nobis facta sit. Nō tñ ad eū sensum corporis ꝑtinet q̄ appellat auditus: qm̄ nō est sonus. nec ad oculos hui⁹ carnis: qm̄ non est color aut corpis forma. nec ad eū q̄ dicitur tactus: qm̄ corpulētie nihil habet. nec ad vllū sensum corpis: qm̄ cordis res ista nō corpis: nec foris est a nobis: ſ3 in intimis nostris: nec eā quisq̄ hoim videt in alio: ſ3 vnusq̄sq̄ in semetipso. Deniq̄ pōt ⁊ simulatione ꝯfingi: ⁊ putari esse in quo non est. Sui ā igit quisq̄ fidē apud seipm̄ videt: in altero aūt credit esse eā nō videt: ⁊ tāto firmius credit: q̄to fructus eius magl nouit quos operari solet fides per dilectionem. Q̄obrē oibus de quibus euāgelista subiū
Ibidem git ⁊ dicit: Quotq̄t aūt receperūt eū: dedit eis ꝑtātem filios dei fieri: his q̄ credunt in noīe eius: q̄ nō ex sanguinib⁹: neq̄ ex volūtate carnis: neq̄ ex volūtate viri: ſ3 ex deo nati sūt. Fides ista cōmunis ē: nō sicut aliqua corpis forma cōmunis ē ad videndū omniū oculis quib⁹ presto est (Ex ipa q̄ppe vna omniū cernētium quodāmō informat aspect⁹) ſ3 sicut dici pōt oibus hoibus esse facies hūana cōmunis. Nā hoc ita dicit: vt tñ singuli suas habeant. Ex vna sane doctrina impssam fidē credentiū cordibus singulorū q̄ h̄ idē credūt verissime dicim⁹. S3 aliud sunt ea que credunt: aliud fides qua credunt. Illa q̄ppe in rebus sūt que vel esse vel fuisse vl' futura esse dicunt. hec autem in animo credētis est: ei tñ conspicua cuius est: q̄uis sit ⁊ in alijs nō ipsa ſ3 similis. Nō.n. numero est vna: ſ3 genere. ꝓpter similitudinem tñ ⁊ nullā diuersitatē magis vnā dicimus esse q̄ multas. Nam ⁊ duos homines simillimos cū videmus: vnā faciem dicimus: ⁊ miramur amborū. Facilius itaq̄ dicitur mltas animas fuisse singulas vtiq̄ singulorum: de quibus legi
Act.4 mus in actibus apostolorum: q̄ eis fuerit
Ephe.4 anima vna. q̄ vbi dixit apostolus: Una fides: tot eas audet quisquam dicere quot fideles. Et tñ qui dicit: O mulier magna ē Mar.15
fides tua: ⁊ alteri: Modice fidei quare du Ibidem.14
bitasti: suā cuiq̄ esse significat. S3 ita dicitur eadē credētiū fides vna: queadmodu3 eadē volentiū volūtas vna: cū ⁊ in ipsis q̄ hoc idē volunt sua voluntas sic cuiq̄ conspicua: alterius aūt lateat: q̄uis idē velit. Et si aliq̄bus signis sese indicet: credit potius q̄ videt. Unusquisq̄ aūt sui animi cōscius nō credit vtiq̄ hanc esse suā: sed plane puidet voluntatē.

De volūtate quā ⁊ singuli ꝓpriam ⁊ oēs etiā nō indicatā pnt habere cōem. Ca.iii

Est quedam sane eiusdē nature viuentis ⁊ rōne vtentis tanta cōspiratio: vt cū lateat alteꝝ quid alter velit: nōnulle tñ sint volūtates omniū etiā singulis note. Et cu3 quisq̄ homo nesciat quid homo alius vnus velit: in quibusdā rebus possit scire quid oēs velint. Uñ illa cuiusdā mimi facetissima ꝑdicatur vrbanitas: Qui cū se ꝓmisisset in theatro quid in animo haberent: ⁊ quid vellent: oēs: alijs ludis esse dicturū: atq̄ ad diē constitutum ingenti expectatione maioꝛ multitudo cōflueret: suspēsis ⁊ silētib⁹ oib⁹ dixisse phibetur. Uile vultis emere: ⁊ care vendere. In quo dicto leuissimi scenici oēs tamen cōsciētias inuenerūt suas: eiq̄ vera añ oculos oīm cōstituta: ⁊ tñ improuisa dicēti admirabili fauore plauserūt. Cur autē ta3 magna expectatio facta ē illo ꝓmittēte oīm volūtatem se esse dicturū: nisi quia latent hominē aliorū hominū voluntates: S3 nunquid ista latuit istum: Nūq̄d queq̄ latet: Qua tandē causa: nisi quia sunt queda3 q̄ nō incōuenienter in alijs de se quisq̄ conijciat: cōpatiente vel ꝯspirante vitio seu natura: Sed aliud est videre voluntatē suā: aliud (q̄uis certissima cōiectura) conijcere alienā. Nā cōditā romam tam certū habeo in rebus hūanis: q̄ cōstantinopolim: cū romam viderim oculis meis: de illa vero nihil nouerī: nisi q̄ alijs testibus credidi. Et minus quidē ille vel seipm̄ intuēdo: vel alios quoq̄ experiēdo: vili velle emere: ⁊ care vēdere: omnibus id credidit esse cōmune. Sed quoniā reuera vitiū est: potest quisq̄ adipisci eiusmodi: vel alicui⁹ alterius vitij q̄d huic cōtrarium est incurrere pestilentiā qua huic resistat ⁊ vincat. Na3 scio ip̄e hominē cū venalis codex ei fuisset oblatus: precij q̄ ei⁹ ignaꝛ: ⁊ ideo quiddā

exiguū poſcentē cerneret venditorē: iuſtū ꝑciū qđ multo amplius erat: nec opinanti dediſſe. Quid ſi etiā ſit quiſq; neqcia tāta poſſeſſus: vt vili vendat q̄ dimiſerūt parē-tes: ⁊ caro emat q̄ ꝯſumant libidines? Nō eſt vt opinor icredibilis iſta luxuries. Et ſi querant tales reperiant: aut etiā nō queſi-ti fortaſſis occurrāt: q̄ nequicia maiore ꝙ̄ theatrica ꝓpoſitioni vel ꝓnunciationi the-atrice inſultēt: magno ꝑcio ſtupra emēdo: paruo aūt rura vendēdo. Largitionis etiā grā nouim⁹ quoſdā emiſſe frumēta cari⁹: ⁊ vilius vendidiſſe ſuis ciuib⁹. Illud etiam qđ vet⁹ poeta dixit Ennius: oēs mortales ſeſe laudari exoptant: ꝑfecto ⁊ de ſeipſo et de his q̄s expertus fuerat cōiecit in alijs: ⁊ videt ꝓnunciaſſe hominū omniū volūta-tes. Deniq; ſi ⁊ mimus ille dixiſſet: laudari oēs vultis: nemo veſtrum vult vituperari: ſi-militer qđ eſſet oīm volūtatis dixiſſe vide-ret. Sunt tamen qui vitia ſua oderint: ⁊ in qb⁹ ſibi diſplicēt ipi: nec ab alijs ſe lauda-ri velint: gratiaſq; agant obiurgantiū beni-uolētie: cū ideo vituperantur vt corrigātur. At ſi dixiſſet: omnes beati eſſe vultis: miſe-ri eſſe nō vultis: dixiſſet aliqđ quod nullus in ſua nō agnoſceret volūtate. Quicquid eīm aliud quiſq; latenter velit: ab hac volū-tate que omnibus hominib⁹ ſatis nota eſt: nō recedit.

¶ De beatitudine quā oēs vna volūtate expetūt: ſed nō eādē oēs diffinitione nouerūt. ¶ Ca. IIII

MIrū eſt aūt cū capeſcende atq; retinende beatitudinis volūtas vna ſit omniū: vnde tanta exiſtat de ipſa beatitudine rurſus varietas atq; diuerſitas voluntatū. Non ꝙ aliqs eā nolit: ſed ꝙ nō oēs eā norint. Si eīm oēs eā noſſent: nō ab alijs putaret eē in v̄tute animi: alijs in corpis voluptate: alijs in vtraq;: ⁊ alijs atq; alijs: alibi atq; alibi. Ut eīm eos queq; res maxime delectauit: ita in ea cōſtituerūt vitā beatā. Quō igit feruētiſſime amāt oēs: qđ nō omnes ſciūt? Quis pōt amare qđ neſcit? Sicut iā de hac re in libr̄ ſupioribus diſputaui. Cur ergo beatitudo amat ab oib⁹: nec tn̄ ſcit ab oib⁹? An forte ſciunt oēs ipſa que ſit: ſꝫ nō oēs ſciūt vbi ſit: ⁊ inde cōtentio eſt? Quaſi vero de aliquo mūdi hui⁹ agat loco: vbi debeat quiſq; velle viuere: qui vult beate viuē: ac nō ita querat vbi ſit beatitudo: ſicut querit q̄ ſit. Nā vtiq; ſi in corporis voluptate eſt: ille beat⁹ eſt q̄ fruit corpis voluptate. Si in virtute animi: ille qui hac fruit. Si i vtraq;: ille q̄ fruitur vtraq;. Cū itaq; ali⁹ dicit: beate viuere eſt voluptate corpis frui. Ali⁹ aūt beate viuere eſt virtute animi frui: nōne aut ambo neſciūt que ſit beata vita: aut nō ambo ſciunt? Quō ergo ambo amāt eā ſi nemo poteſt amare qđ neſcit? An forte falſū ē qđ ꝓ veriſſimo certiſſimoq; poſuim⁹: beate viuere omnes homines velle? Si eīm beate viuere eſt (verbi gratia) ſm animi virtutem: quō beate viuere vult: q̄ hoc nō vult? Nōne verius dixerimus: homo iſte nō vult beate viuere: q: non vult ſm virtutē viuere: qđ ſolū eſt beate viuē? Non igit oēs beate viuere volūt: imo pauci hoc volūt: ſi nō ē beate viuere niſi ſm virtutem animi viuē: qđ multi nolūt. Ita ne falſū erit. Uñ nec ipſis academicis cū oīa dubia ſint: academicus ille cicero dubitauit: q̄ cū vellet in hortēſio dialogo ab aliq̄ re certa de q̄ nullus ambigeret ſumere ſue diſputatōis exordiū: Beati certe inqt oēs eſſe volum⁹: abſit vt hoc falſum eſſe dicam⁹. Quid igit: an dicendū ē etiam ſi nihil ſit aliud beate viuere: ꝙ̄ ſm virtutem animi viuere: tamē ⁊ qui hoc non vult: beate vult viuere? Nimis quidē hoc videtur abſurdum. Tale eſt eīm ac ſi dicam⁹. Et qui nō vult beate viuere: beate vult viuere. Iſtam repugnantiā quis audiat: q̄s ferat: ⁊ tamē ad hanc cōtrudit neceſſitas. Si ⁊ omnes beate velle viuere verū eſt: et nō omnes ſic volunt viuere: quomō ſolum viuit beate: verū eſt.

¶ An omnes beati ſint qui viuunt vt volunt. ¶ Ca. V

AN forte illud eſt qđ nos ab his anguſtijs poſſit eruere: vt quoniam dixim⁹ ibi quoſq; poſuiſſe beatam vitā: qđ eos maxime delectauit: vt voluptas epicurū: virtus zenonē: ſic aliū aliquid aliud: nihil dicam⁹ eſſe beate viuere: niſi viuere ſm delectationē ſuā: ⁊ ideo falſum nō eſſe: ꝙ omnes beate viuere velint: q: oīs ita volūt: vt quēq; delectat. Nā ⁊ hoc populo ſi ꝓnunciatū eſſet in theatro: omnes id in ſuis voluntatibus inueniret. Sꝫ hoc quoq; cicero cum ſibi ex aduerſo propoſuiſſet: ita red arguit: vt qui hoc ſentiant: erubeſcāt. Ait eīm: Ecce aūt nō philoſophi q̄dem: ſed prompti tamen ad diſputandū: omnes aiunt eſſe beatos: qui viuant vt ipſi velint: hoc ē qđ nos diximus: vt quoſq; delectat. Sed mox ille ſubiecit: falſum id

quidē. Velle em̄ qđ nō deceat: idipſum mi
ſerrimū eſt. Nec tā miſerū eſt non adipiſci
qđ velis: q̄ꝫ adipiſci velle qđ nō oporteat:
preclariſſime omnino atq; veriſſime. Quis
nāq; ita ſit mente cecus: ⁊ ab omni luce de-
coris alienus: ac tenebris dedecoris inuo-
lutus: vt eum qui nequiter viuit ac turpiť:
⁊ nullo ꝓhibente: nullo vlciſcente: ⁊ nullo
ſaltē repꝛehendere audente: inſup ⁊ laudāti
bus plurimis (qm̄ ſicut ait ſcriptura diui-
Ps. 9 na: Laudaꝛ peccator in deſiderijs anime
ſue: ⁊ qui iniqua gerit benediciť) iplet om-
nes ſuas facinoroſiſſimas: ⁊ flagicioſiſſi-
mas voluntates: ideo beatū dicat: qꝛ viuit
vt vult: cū ꝑfecto q̄uis ⁊ ſic miſer eſt: mi-
nus tn̄ eſſet ſi nihil eoꝝ que perperā voluiſ
ſet habere potuiſſet: mala em̄ volūtate vel
ſola quiſq; miſer efficit: ſed miſerior ꝑtāte:
qua deſiderium male volūtatis impletur.
Quapropter qm̄ verū eſt ꝙ oēs homines
eſſe bt̄i velint: idq; vnū ardentiſſimo amo
re appetāt: ⁊ ꝓpter hoc cetera quecūq; ap-
petūt: nec quiſq; pōt amare qđ oino quid
vel quale ſit neſcit: nec pōt neſcire qđ ſit qđ
velle ſe ſcit: ſequiť: vt oēs beatam vitā ſci-
ant. Oēs aūt beati habent qđ volūt: q̄uis
nō omnes qui habent quod volunt conti-
nuo ſint beati. Cōtinuo aūt miſeri qui vel
nō habent qđ volunt: vel id habent qđ nō
recte volunt. Beatus igiť nō eſt niſi q ⁊ ha
bet oīa que vult: ⁊ nihil vult male.

Propiorē eſſe beatitudini volū-
tatem rectā etiam nō adeptam qđ
cupit q̄ꝫ prauā etiam ſi quod cōcu-
piuit obtinuit. Ca. VI

Cum ergo ex his duob' beata vita
cōſtet: atq; omnibus nota: omni-
bus cara ſit: quid putemus eē cau
ſe: cur horū duorum quādo vtrūq; nō poſ
ſunt magis eligant hoīes: vt oīa que vo
lunt habeant: q̄ꝫ vt oīa bene velint etiam ſi
nō habeāt. An ipa eſt prauitas generis hu
mani: cū eos nō lateat: nec illū beatū eſſe
qui qđ vult nō habet: nec illū qui qđ male
vult habet: ſꝫ illū qui ⁊ habet quecūq; vult
bona: ⁊ nulla vult mala: ex his duob' qui-
bus beata vita ꝑficiť quādo vtrūq; nō da
tur: id eligaꝛ poti': vnde magis a beata vi
ta recediť. Longius quippe ab illa eſt qui-
cunq; adipiſciť male cōcupita: q̄ꝫ qui non
adipiſciť cōcupita: cū potius eligi debue-
rit voluntas bona atq; preponi: etiam nō
adepta que appetit. Propinquat em̄ bea-
to: qui bene vult quecūq; vult: ⁊ que ade-
ptus cum fuerit beatus erit. Et vtiq; non
mala ſed bona beatū faciūt: quādo faciūt
quoꝝ bonoꝝ habent aliqđ iā: idq; nō par
ui eſtimandū: eamq; ipam ſcꝫ voluntatem
bonā: qui de bonis quoꝝ capax eſt huma
na natura: non de vllius mali ꝑpetratione
vel adeptione gaudere deſiderat: ⁊ bona
qualia ⁊ in hac miſera vita eſſe poſſūt: pru
denti: tēperanti: forti: ⁊ iuſta mente ſectaꝛ:
⁊ q̄tuꝫ daꝛ aſſequiť: vt etiā in malis ſit bo
nus: ⁊ finitis malis omnib' atq; impletis
bonis omnibus ſit beatus.

Ad verā beatitudinē viā eſſe ꝑ fi
de rectā ſine qua nulla poſſit cuiq;
fortitudo ꝓdeſſe. Ca. VII

Sed ꝑ hoc in iſta mortali vita erroꝛi-
bus erūniſq; pleniſſima: precipue
fides eſt neceſſaria: qua in deū cre
ditur. Non em̄ quecunq; bona: maximeq;
illa quibus quiſq; fit bonus: ⁊ illa quibus
fiet beatus. Unde niſi a deo in hominē ve
niant: ⁊ homini accedant: inueniri poteſt.
Cum aūt ex hac vita ab eo qui in his miſe
rijs fidelis ⁊ bonus eſt ventū fuerit ad bea
tā: tunc erit vere qđ nūc eſſe nullo mō pōt:
vt ſic homo viuat: quō vult. Nō em̄ volet
male viuere in illa felicitate: aut volet ali-
quid qđ deerit: aut deerit quod voluerit.
Quicqđ amabiť aderit: nec deſiderabitur
qđ nō aderit: omne qđ ibi erit: bonū erit: ⁊
ſumm' deus ſummū bonū erit: atq; fruen-
dū amantib' preſto erit: ⁊ qđ eſt oino bea-
tiſſimū ita ſemꝑ fore certū erit. Nunc vero
fecerūt quidā ſibi philoſophi ſicut eoꝝ cui
q; placuit vitas beatas ſuas: vt q̄ſi ꝓpria
virtute poſſent: qđ cōmuni mortaliū cōdi-
tione nō poterant: ſic ſcꝫ viuere vt vellent.
Sentiebāt em̄ aliter beatū eſſe neminē poſ
ſe niſi habendo qđ vellet: ⁊ nihil patiendo
qđ nollet. Quis aūt nō qualemcūq; vitaꝫ
qua delectaꝛ (⁊ ideo beatā vocat) vellet ſic
eſſe in ſua poteſtate vt eam poſſet habere
ꝑpetuā: ⁊ tamen quis ita eſt: quis vult pa-
ti moleſtias q̄s fortiter toleret: q̄uis eas ve
lit poſſitq; tolerare ſi patiť: Quis velit in
tormētis viuere: etiā qui pōt in eis ꝑ patiē
tiā tenēdo iuſticiā laudabiliť viuere: Trā-
ſitura cogitauerūt hec mala q ea ꝑtulerūt
vel cupiēdo habere: vel timendo amittere
qđ amabāt: ſiue nequiter ſiue laudabiliť.
Nā multi ꝑ trāſitoria mala: ad mānſura for-
titer tenderūt. Qui ꝑfecto ſpe beati ſunt:
etiā cū ſunt in tranſitorijs malis: ꝑ que ad
bona nō trāſitoria ꝑueniūt. Sed qui ſic ſpe-

beatus eſt: nondū beat⁹ eſt. Expectat nāq; ꝑ patientiā beatitudinē quā nondū tenet. Qui vo ſine vlla ſpe tali: ſine vlla tali mercede cruciat᷑: quātālibet adhibeat tolerantiā: nō eſt beatus veraciter: ſ; miſer fortiter. Neq; eīn ꝓpterea miſer nō eſt: q᷑ miſerior eſſet: ſi ⁊ ipatienter miſeriā ſuſtineret. Porro ſi iſta non patitur que nollet pati in ſuo corpore: nec tūc quidē beatus habendus eſt: qm̄ nō viuit vt vult. Ut eīn alia omittā q̄ corpore illeſo ad animū ꝑtinent offenſiones: ſine quib⁹ viuere velim⁹: ⁊ ſunt inumerabilia: vellet vtiq; ſi poſſet ita ſaluum ⁊ incolume habere corpus: ⁊ nullas ex eo pati moleſtias: vt id haberet in ptāte: aut in ipſius incorruptiōe corporis: quod q᷑ non habet: ac pēdet in incerto: ꝑfecto nō viuit vt vult. Quis eīn per fortitudinē ſit paratus excipere ⁊ equo ferre animo q̄cquid aduerſitatis acciderit: mauult tn̄ vt non accidat: ⁊ ſi poſſit facit: atq; ita paratus ē in vtrūq; vt quantū in ipo eſt alterum optet: alteruz vitet: ⁊ ſi qđ vitat incurrerit: ideo volēs ferat: quia fieri nō potuit qđ volebat. Ne opprimatur ḡ: ſuſtinet: ſed pmi nollet. Quō ergo viuit vt vult? an quia volēs fortis eſt ad ferēda que nollet illata? Ideo igitur id vult qđ poteſt: qm̄ qđ vult non pōt. Hec ē tota (vtrū ridenda: an poti⁹ miſerāda) ſuperborū beatitudo mortalium: gloriantiū ſe viuere vt volūt: quia volētes patienter ferūt que accidere ſibi nolūt. Hoc eīn aiūt qđ ſapienter dixit terentius. Qm̄ non pōt id fieri qđ vis: id velis qđ poſſis. Cōmode hoc dictū eſſe quis negat? Sed ꝯſilium eſt datū miſero: ne eſſet miſerior. Beato autē (quales ſe eſſe oēs volūt) nō recte nec vere dicit᷑: non pōt fieri qđ vis. Si eīn beat⁹ eſt: quicq̄d vult fieri poteſt: q᷑ non vult qđ fieri non pōt. Sed nō eſt mortalitatis hui⁹ hec vita: nec erit niſi quando ⁊ immortalitas erit. Que ſi nullo mō dari homini poſſet: fruſtra etiā beatitudo quereret᷑: q᷑ ſine imortalitate nō poteſt eſſe.

Terentius in andria

Perfectā beatitudinē niſi in eterna vita eſſe nō poſſe. Ca. viii

C Um ergo beati eſſe omnes hoīes volunt: ſi verū volunt: ꝑfecto ⁊ eſſe imortales volunt. Aliter eīn beati eſſe nō poſſunt. Deniq; ⁊ de imortalitate interrogati: ſicut ⁊ de beatitudine: oēs eam ſe velle reſpondēt. Sed qualiſcūq; beatitudo que poti⁹ vocet᷑ q̄ ſit in hac vita q̄ritur: imo vero fingitur: dum immortalitas deſperatur: ſine qua vera beatitudo eē nō poteſt. Ille quippe beate viuit (qđ iam ſuperi⁹ diximus: ⁊ aſtruēdo ſatis fiximus) q̄ viuit vt vult: nec male aliquid vult. Nemo aūt male vult imortalitatē: ſi eius humana capax eſt deo donante natura: cuius ſi capax nō eſt: nec beatitudinis capax eſt. Ut enim homo beate viuat: oportet vt viuat. Quē porro morientē vita ipſa deſerit: beata vita cū illo manere que pōt? Cū aūt deſerit aut nolentē deſerit ꝓculdubio aut volentē: aut neutrum. Si nolentē: quomō beata vita eſt: que ita eſt in voluntate vt non ſit in poteſtate? Cūq; beat⁹ nemo ſit aliq̄d volendo nec habēdo: quāto minus eſt beatus qui nō honore: nō poſſeſſiōe: nō qualibet alia re: ſed ipa beata vita nolēs deſeritur: quādo ei nulla vita erit? Uñ ⁊ ſi nullus ſenſus relinquitur quo ſit miſera: ꝓpterea eīn beata vita diſcedit: qm̄ tota vita diſcedit. Miſer eſt tamen q̄diu ſentit: q᷑ ſcit ſe nolentē ꝯſumi: ꝓpter qđ cetera ⁊ qđ preceteris diligit. Nō igitur pōt vita ⁊ beata eſſe: ⁊ nolentē deſerere: quia beatus nolēs nemo fit: ac ꝑ hoc quantomagis nolentez deſerendo miſerū facit. Si aūt volentē deſerit: etiā ſic quomō beata erat: quā perire voluit qui habebat? Reſtat vt dicant neutrū eſſe in animo beati: id eſt eū deſeri a beata vita: cuz per mortem deſerit tota vita: nec nolle: nec velle: ad vtrūq; eniz parato ⁊ equo animo conſiſtere. Sed nec iſta beata eſt vita: que talis eſt: vt quē beatū facit: amore eius indigna ſit. Quomō enim eſt beata vita quā non amat beat⁹? Aut quomō amatur: qđ vtꝝ vigeat: an pereat indifferēter accipit᷑? Niſi forte virtutes quas ꝓpter ſolam beatitudinē ſic amamus ꝑſuadere nobis audent: vt ipam beatitudinem nō amemus? Qđ ſi faciunt: etiā ipas vtiq; amare deſiſtimus: quādo illā propter quā ſolā iſtas amauimus: nō amam⁹. Deinde quomō erit: vera illa tam perfecta: tā examinata: tā eliquata: tam certa ſentētia: beatos eſſe omnes homines velle ſi ipi qui iaz beati ſunt: beati eſſe nec nolūt nec volunt? Aut ſi volūt vt veritas clamat: vt natura cōpellit: cui ſumme bonus et imutabiliter beat⁹ creator indidit hoc. Si volūt inquaz beati eſſe qui beati ſunt: beati vtiq; nō eſſe nolunt. Si aūt beati nō eſſe nolūt: ꝓculdubio nolunt ꝯſumi ⁊ perire qđ beati ſūt: nec niſi viuentes beati eſſe poſſunt. Nolūt igit᷑ perire qđ viuūt. Immortales ergo eſſe vo

lunt: quicū vere beati vel ſunt vl' eſſe cupiunt. Non aūt viuit beate: cui non adeſt qđ vult. Nullo mō igit̃ eſſe poterit vita veraciter beata: niſi fuerit ſempiterna. Hanc vtrū capiat hūana natura: quā tñ deſiderabilē cōfitet̃: nō parua queſtio eſt. Sed ſi fi-
Joh.j des aſſit q̄ ineſt eis quibus dedit poteſtatē Jeſus filios dei fieri: nulla q̄ſtio eſt.

An eternitatis capax ſit humana natura. Capitulū. IX.

Humanis quippe argumētatōnib' hec inuenire conantes: vix pauci magno prediti ingenio: abundantes ocio: doctriniſq; ſubtiliſſimis eruditi: ad indagandā ſolius anime īmortalitatez puenire potuerunt. Cui tamē anime beatā vitam nō inuenerūt ſtabilē: id eſt verā. Ad miſerias eā quippe vite hui' etiā poſt beatitudinem redire dixerūt. Et qui eorū de hac erubuerūt ſententia: ⁊ animā purgatā in ſempiternā beatitudinē ſine corpe collocandā putauerūt: talia de mūdi retrorſus eternitate ſentiūt: vt hanc de anima ſentētiam ſuā ipi redarguant. Quod hic longū eſt demōſtrare: ſed in libro duodecimo de ciuitate dei: ſatis a nobis eſt quantū arbitror explicatū. Fides aūt iſta totū hominē immortalē futurū: qui vtiq; conſtat ex anima ⁊ corpore: ⁊ ob hoc vere beatū: non argumētione humana: ſed diuina auctorita-
Joh.j te pmittit. Et ideo cum dictū eſſet in euāgelio: q̄ Jeſus dederit poteſtatē filios dei fieri his qui eum receperūt: ⁊ quid ſit recepiſſe eum: breuiter fuiſſet expoſitū: dicen-
Ibidē do credentib' in nomie eius: quoq; modo filij fierent dei: eſſetq; adiunctū: qui nō ex ſanguinib': neq; ex volūtate carnis: neq; ex volūtate viri: ſed ex deo nati ſūt. ne iſta hominū quā videmus ⁊ geſtamus infirmitas tantā excellentiā deſperaret: ilico an-
Ibidem nexū eſt: ⁊ verbū caro factū eſt: ⁊ habitauit i nobis: vt a cōtrario ſuaderet̃ qđ incredibile videbat̃. Si eīn natura dei fili' pter filios hominū miſericordia factus eſt ho-
Ubi.3 minis filius. hoc eſt eīn: verbū caro factū eſt ⁊ habitauit in nobis hominibus: quāto ē credibilius natura filios homis: gratia dei filios dei fieri: ⁊ habitare in deo: in quo ſolo: ⁊ de quo ſolo eſſe poſſunt beati participes īmortalitatis eius effecti: propter qđ pſuadendū dei filius particeps noſtre mortalitatis effect' eſt.

An alio modo omnipotens de' hominē eternitati debuerit reformare q̄ vt ſibi deus filius naturā viniret humanā. Capl'm. X.

Eos itaq; qui dicunt ita ne defuit deo modus alius quo liberaret homines a miſeria mortalitatis hui' vt vnigenitū filiū deū ſibi coeternū hominem fieri vellet induēdo humanā animā ⁊ carnē: mortalēq; factum mortē pptī: parū eſt ſic refellere: vt iſtū modū quo nos p mediatorē dei ⁊ hominū: hominē xp̄m Jeſuz deus liberare dignat̃: aſſeramus bonum ⁊ diuine congruū dignitati: verūetiā vt oſtēdamus non aliū modū poſſibilē deo fuiſſe cui' poteſtati cūcta equaliter ſubiacēt. Sz ſanāde noſtre miſerie cōuenientiorē modū aliū nō fuiſſe: nec eſſe oportuiſſe. Quid.n. tam neceſſariū fuit ad erigendā ſpem noſtram mēteſq; mortaliū cōditione ipā' mortalitat' abiectas ab īmortalitat' deſpatione liberādas: q̄ vt demōſtraret̃ nobis q̄ti nos pēderet de': quātūq; diligeret? Quid vo hui' rei tanto iſto iudicio manifeſtius atq; pclarius: q̄ vt dei filius īmutabiliter bonus: in ſe manēs qđ erat: ⁊ a nobis et p nobis accipiēs qđ nō erat: pter ſue nature detrimentū noſtrū dignat' eſt inire cōſortium prius ſine vllo malo ſuo merito: mala noſtra pferret: ac ſi iam credētibus quātuz nos diligat deus: et qđ deſperabam' iam ſperantib' dona i nos ſua ſine vllis bonis meritis noſtris: īmo pcedentibus et malis meritis noſtris in debita largitate pferret: q2 ⁊ ea que dicunt̃ merita noſtra dona ſunt eius: Ut enim fides per dilectionem ope- Gal.5
retur: caritas dei diffuſa eſt in cordib' noſtris p ſpiritū ſanctuz qui datus eſt nobis. Roma.5
Tūc eſt aūt datus: qn̄ ē Jeſus reſurrectione clarificat'. Tūc eīn eū ſe miſſurū eſſe p- Joh.16
miſit ⁊ miſit: q2 tunc ſicut de illo ſcriptū eſt: ⁊ ante pdictū: Aſcendit in altū: captiuauit Ephe.4
captiuitatē: dedit dona hominibus. Hec dona ſunt merita noſtra: quib' ad ſummū bonū īmortalitatis ⁊ beatitudinis peruenimus. Cōmendat aūt inquit aplus caritatē Roma.5
ſuam deus in nobis: qm̄ cū adhuc peccatores eſſemus: chriſt' p nobis mortuus ē. Multomagis iuſtificati nunc in ſanguine ipius: ſalui erim' ab ira p ipm. Adhuc addit ⁊ dicit: Si eīn cū inimici eſſem' recōcili- Ibidē
ati ſumus deo p mortē filij eius: multomagis recōciliati ſalui erimus in vita ipſius. Quos peccatores dixit pus: hos poſteri' inimicos dei. ⁊ quos pus iuſtificatos i ſanguine ieſu chriſti: eos poſteri' recōciliatos

ꝑ mortē filij dei. Et quos ṗus ſaluos ab ira
per ip̄m: eos poſtea ſaluos in vita ipſius.
Nō ergo añ iſtā gratiā quoquo mō pecca-
tores: ſed in talibꝰ peccatis fuimus: vt ini-
mici eſſemꝰ dei. Supius aūt quidē apl'us
nos peccatores: ꝛ inimicos dei duobꝰ idē-
tidē nominibꝰ appellauit: vno velut mitiſ-
Roma.5 ſimo: alio plane atrociſſimo dicēs: Si eñ
chriſtꝰ cū infirmi eſſemus adhuc: iuxta tē-
pus ꝓ impijs mortuꝰ eſt. Quos infirmos:
eoſdē impios nūcupauit. Leue aliquid vi
detur infirmitas: ſed aliquādo talis eſt: vt
impietas nominet̄. Niſi tñ infirmitas eēt:
medicū neceſſariū non haberēt: qui eſt he-
braice Jeſus: grece ſother: noſtra autē lo-
cutione ſaluator. Qđ verbū latina lingua
anteā non habebat: ſed habere poterat: ſi-
cut potuit qñ voluit. Hec aūt apoſtoli ſen
Ubi.s. tentia p̄cedēs vbi ait: Adhuc cum infirmi
eſſemus iuxta tempꝰ ꝓ impijs mortuus ē:
coheret his duabꝰ ſequētibus: quarum in
vna dixit peccatores: in alia inimicos dei:
tanꝗ̄ illis ſingulis reddiderit ſingula. pec
catores ad infirmos: inimicos dei referēs
ad impios.

¶ Qua ratione in ſanguine chriſti iuſtificent̄ credentes: ꝛ quomodo in hoc ſacramento totius trinitatis ſit operatio. ¶ Ca. xi.

Sed quid eſt iuſtificati in ſanguine
ipius? Que vis eſt ſanguinis huiꝰ
obſecro: vt in eo iuſtificent̄ credē-
tes? Et quid ē reconciliati ꝑ mortē filij eiꝰ?
Ita ne vō cuꝫ iraſceret̄ nobis deus pater:
vidit mortē filij ſui ꝓ nobis: ꝛ placatus eſt
nobis? Nūquid ergo filius eius vſqꝫ adeo
nobis iā placatus erat: vt ꝓ nobis etiā di-
gnaret̄ mori. pater vō vſqꝫ adeo adhuc ira
ſcebatur: vt niſi filius ꝓ nobis moreret̄ nō
placaret̄? Et quid ē ꝙ alio loco idē ip̄e do-
Roma.8 ctor gentiū. Quid inquit ḡ dicemꝰ ad hec?
Si deꝰ ꝓ nobis: q̇s cōtra nos? Qui ꝓprio
filio nō ꝑpcit: ſ; ꝓ nobis omnibꝰ tradidit
illum. Quomō nō etiā cum illo omnia no-
bis donauit? Nūquid niſi iaꝫ placatꝰ eſſet
pater: ꝓprio filio non parcēs ꝓ nobis eum
traderet? Nōne videt̄ hec illi velut aduer-
ſa eſſe ſentētia? In illa morit̄ ꝓ nobis filiꝰ:
ꝛ recōciliatur nobis pater per mortē eius.
In hac aūt tanꝗ̄ ṗor nos dilexerit pater:
ip̄e ꝓpter nos filio non parcit: ip̄e ꝓ nobis
euꝫ tradit ad mortē. Sed video ꝙ ꝛ antea
pater dilexit nos: non ſolū anteꝗ̄ ꝓ nobis
filius moreret̄: ſed anteꝗ̄ cōderet mundū:
ip̄o teſte apoſtolo q̇ dicit: Sicut elegit nos Ephe.j
in ip̄o ante mūdi conſtitutionē. Nec filius
patre ſibi nō parcente pro nobis velut in-
uitus eſt traditus: quia ꝛ de ipſo dictū eſt:
Qui me dilexit ꝛ tradidit ſeipſum pro me. Gal.2
Omnia ergo ſimul ꝛ pater ꝛ filius ꝛ ambo-
rū ſpiritus pariter ꝛ cōcorditer operant̄: ta
mē iuſtificati ſumus in chriſti ſanguine: et
recōciliati ſumus deo ꝑ mortē filij eius. Et
quō id factū ſit: vt potero etiā hic quātum
ſatis videbit̄ explicabo.

¶ Quo merito homo traditus ſit diabolice poteſtati. ¶ Ca. xii.

Quadā iuſticia dei in poteſtatē dia
boli traditū ē genus humanū: pec
cato primi hoīs in omnes vtriuſqꝫ
ſexus ꝯmunione naſcētes originaliter trāſ
eunte: et parētū primoꝝ debito vniuerſos
poſteros obligāte. Hec traditio ṗus ī ge-
neſi ſignificata eſt: vbi cū ſerpēti dictū eēt: Gen.3
Terrā manducabis: homi dictū ē: Terra Ibidē
es ꝛ in terrā ibis. Eo qđ dictū eſt: in terraꝫ
ibis: mors corꝑis p̄nūciata eſt: qꝛ nec ip̄aꝫ
fuerat experturus ſi ꝑmanſiſſet vt factus eſt
rectus. Qꝛ vō viuenti ait: Terra es: oſten Ubi.s.
dit totū hominē in deteriꝰ cōmutatū. Ta-
le eſt eñ: terra es: quale iſtud: Nō ꝑmane- Gen.6
bit ſpiritus meꝰ in hominibꝰ iſtis: qm̄ caro
ſunt. Tūc ergo demōſtrauit eū ei traditū:
cui dictū fuerat: terrā māducabis. Apl'us
aūt ap̄tius hoc predicat: vbi dicit: Et vos Ephe.2
cū eſſetis mortui delictis et peccatis vr̄is:
in quibꝰ aliquādo ambulaſtis ſcđm ſeculū
mūdi huiꝰ: ſm̄ principē ꝑtātis aeris. ſpūs
huius qui nūc operatur in filijs diffidētie:
in quibꝰ et nos omnes aliquādo cōuerſati
ſumꝰ in deſiderijs carnis noſtre: facientes
volūtatis carnis ꝛ affectionū: ꝛ eramꝰ na-
tura filij ire: ſic ꝛ ceteri. Filij diffidētie ſunt
infideles: et quis hoc nō eſt anteꝗ̄ fidelis
fiat? Quocirca omnes homines ab origi-
ne ſub p̄ncipe ſunt poteſtatꝭ aeris: qui ope
rat̄ ī filijs diffidētie. Et qđ dixi ab origine:
hoc ē qđ dic apl's natura: ꝛ ſe fuiſſe et ſicut
ceteros. Natura ſcꝫ vt eſt depꝛauata pctō:
nō vt recta creata ē ab initio. Modus aūt
iſte q̊ traditꝰ eſt homo in diaboli ꝑtāte: nō
ita debet intelligi: tanꝗ̄ hoc deꝰ fecerit aut
fieri iuſſerit: ſ; ꝙ tm̄ ꝑmiſerit: iuſte tñ. Illo
eñ deſerēte peccantē: peccati auctor ilico
inuaſit. Nec ita ſane deus deſeruit creatu-
rā ſuā: vt nō ſe illi exhiberet deū creantē et
viuificantē: ꝛ inter penalia mala etiā bona

Ps.76 malis multa pſtantē. Nō eī ɔtinuit in ira
ſua miſerationes ſuas: nec hominē a lege
ſue ptātis amiſit: qñ in diaboli ptāte eſſe ꝑ
miſit: qꝛ nec ipſe diabolus a poteſtate omni
potētis alien⁹ ē: ſicut nec a bonitate. Nā ꝫ
ꝛ maligni angeli vnde qualicūq; ſubſiſte
rent vita: niſi ꝑ eū qui viuificat omnia? Si
ergo cōmiſſio peccatorū ꝑ iram dei iuſtam
hominē ſubdidit diabolo: profecto remiſ
ſio peccatorū ꝑ recōciliationē dei benignā
eruit hominē a diabolo.

De conſilio dei quo ei placuit vt poteſtas diaboli non potentia: ſed iuſticia vinceret. Ca. XIII.

NOn aūt diabolus potētia dei: ſꝫ iu
ſticia ſupandus fuit. Nā quid om
nipotente potētius? Aut cui⁹ crea
ture poteſtas: poteſtati creatoris compari
pōt? Sed cū diabolus vitio ꝑuerſitatis ſue
factus ſit amator potētie: ꝛ deſertor oppu
gnatorq; iuſticie. ſic eī ꝛ hoīes eū tanto
magis imitant: quātomagis neglecta: vel
etiā perosa iuſticia potētie ſtudent: eiuſq;
vel adeptione letātur: vel inflammant cu
piditate: placuit deo: vt propter eruendū
hoīes de diaboli poteſtate: nō potētia dia
bolus: ſed iuſticia vinceret: atq; ita ꝛ homi
nes imitātes chriſtū: iuſticia quererēt dia
bolum vincere: nō potentia. Non ꝙ potē
tia quaſi mali aliquid fugiēda ſit: ſed ordo
ſeruandus eſt quo prior eſt iuſticia. Nam
quāta potētia poteſt eſſe mortaliū? Teneāt
ergo mortales iuſticiam: potentia immor
talibus debetur. Cui cōparata quātalibet
eorum hominū qui potentes vocant i ter
ra: ridicula infirmitas inuenit: et ibi fodit
peccatori fouea: vbi vident mali plurimū
Ps.93 poſſe. Cantat autē iuſtus ꝛ dicit: Beatus
homo quem tu erudieris domine: ꝛ de lege
tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus
malignis: donec fodiatur peccatori fouea.
Quoniam non repellet dominus plebem
ſuam: ꝛ hereditatē ſuam non derelinquet.
Quoadusq; iuſticia cōuertat in iudiciū: ꝛ
qui habēt eā oēs recto ſunt corde. Hoc ḡ
Ubi.s tēpore quo differtur potētia populi dei: nō
repellet domin⁹ plebem ſuam: ꝛ hereditatē
ſuā nō dereliquet: qñtalibet acerba ꝛ indi
Ubi.s gna ipa humilis atq; infirma patiat: quo
aduſq; iuſticia quā nunc habet infirmitas
pioꝝ: conuertat in iudiciū: hoc eſt iudicā
di accipiat poteſtatē. Qd iuſtis in fine ſer
uatur: cum precedentē iuſticiā ordine ſuo
fuerit potentia ſubſecuta. Potētia quippe
adiūcta iuſticie: vel iuſticia accedente po
tentie: iudiciariā poteſtatē facit. ptinet aūt
iuſticia ad voluntatē bonā. Unde dictū ē
ab angelis nato chriſto: Gloria in excelſis Luc.2
deo: ꝛ in terra pax hominibus bone volūta
tis. Potentia vō ſequi debet iuſticiā: non
preire. Ideo ꝛ in rebus ſecūdis ponit: id ē
pſperis. Secūde autē a ſequēdo ſunt di
cte. Cum eī beatum faciant: ſicut ſupius
diſputauimus: due res: bene velle: ꝛ poſſe
qd velis: non debet eſſe illa ꝑuerſitas: que
in eadem diſputatiōe notata eſt: vt ex dua
bus rebus que faciunt beatū poſſe qd ve
lit homo eligat: ꝛ velle quod oportet: negli
gat: cum prius debeat habere volūtatem
bonam: magnā vō poſtea poteſtatē. Bo
na porro voluntas purganda eſt a vitijs:
a quibus ſi vincit homo: ad hoc vincit vt
male velit: ꝛ bona iam voluntas eius quō
erit? Optandū eſt itaq; vt poteſtas nūc de
tur: ſed cōtra vitia: ꝓpter que vincēda po
tentes nolūt eſſe homines: ꝛ volūt propter
vincendos homines. Ut quid hoc: niſi vt
vere victi falſo vincāt: ne ſint veritate ſed
opiniōe victores: velit homo prudēs eſſe:
velit fortis: velit tēperans: velit iuſt⁹: atq;
vt hec veracit poſſit: potentiā plane optet
atq; appetat vt potens ſit in ſeipſo: et miro
mō aduerſus ſeipm ꝓ ſeipſo. Cetera vō q̄
bene vult: ꝛ tñ nō poteſt: ſicut eſt imortali
tas: ꝛ vera ac plena felicitas: deſiderare nō
ceſſet: ꝛ patiēter expectet.

De omniū debito per nihil debente xp̄m ſoluto. Ca. XIIII.

QUe eſt igit iuſticia qua vict⁹ ē dia
bol⁹? Que: niſi iuſticia Jeſu chri
ſti? Et quō vict⁹ eſt? Quia cū i eo
nihil morte dignū inueniret: occidit eū tñ.
Et vtiq; iuſtū eſt: vt debitores quos tene
bat liberi dimittant: in eū credentes: quē
ſine vllo debito occidit: hoc eſt ꝙ iuſtifica
ri dicim⁹ in xp̄i ſanguine. Sic quippe in re
miſſionē peccatoꝝ noſtrorū: innocēs ſan
guis ille effuſus ē. Un̄ ſe dicit in pſalmis:
in mortuis liberū. Solus eī a debito mor Ps.87
tis: liber eſt mortu⁹. Hinc ꝛ in alio pſalmo
dicit: Que nō rapui tūc exoluebā: rapinā Ps.68
volēs intelligi peccatū: qꝛ vſurpatū eſt cō
tra licitū. Unde ꝑ os etiā carnis ſue: ſicut
in euāgelio legit dic: Et ecce venit pnceps Joh.14
mūdi hui⁹: ꝛ in me nihil iueniet: id ē nullū
peccatū. Sed vt ſciant oēs inquit: qꝛ volū
tatē patris mei facio: ſurgite eam⁹ hinc. Et
pergit inde ad paſſionē: vt ꝓ debitoribus

nobis q̄d ipſe nō debebat exolueret. Nun-
quid iſto iure equiſſimo diabolꝰ vinceret:
ſi potētia chriſtꝰ cū illo agere nō iuſticia vo-
luiſſet: ſ; poſtpoſuit q̄d potuit: vt prius age-
ret q̄d oportuit. Ideo aūt illum eſſe opus
erat: ⁊ hominē: ⁊ deū. Niſi eīm homo eſſet:
nō poterat occidi. Niſi ⁊ deus eſſet: nō cre-
deret noluiſſe q̄d potuit: ſed nō potuiſſe q̄d
voluit. Nec ab eo iuſticiā potētie ꝓlatā fu-
iſſe: ſ; ei defuiſſe potētiā putaremꝰ. Nūc vō
hūana ꝓ nobis paſſus ē: qꝛ hō erat: ſ; ſi vo-
luiſſet etiā h̄ nō pati potuiſſet: qꝛ deꝰ erat.
Ideo gratior facta eſt in hūilitate iuſticia.
qꝛ poſſet ſi noluiſſet humilitatē non ꝑpeti
tanta i diuinitate potētia: ac ſic a moriente
tā potēte: nobis mortalibꝰ impotētibus: et
cōmendata eſt iuſticia: ⁊ ꝓmiſſa potentia.
Hoꝝ eīm duorū vnum fecit moriēdo: alte-
rū reſurgēdo. Quid eīm iuſtius: q̄ vſq; ad
mortē crucis ꝓ iuſticia peruenire? Et quid
potētius: q̄ reſurgere a mortuis: ⁊ in celū
cū ipa carne in q̄ eſt occiſus aſcendere? Et
iuſticia ꝓ̄pus: ⁊ potētia poſtea diabolū vi-
cit. Juſticia ſc; qꝛ nullū pctm̄ habuit: ⁊ ab
illo iniuſtiſſime eſt occiſus. potentia vō: qꝛ
reuixit mortuus: nunq̄ poſtea moriturus.
Sed potētia diabolū viciſſet: etiā ſi ab illo
nō potuiſſet occidi: q̄uis maioris ſit potē-
tie etiā ipam mortē vincere reſurgendo: q̄
vitare viuēdo. Sed aliud ē ꝓpter q̄d iuſti-
ficamur in chriſti ſanguie: cū ꝑ remiſſionē
peccatoꝝ eruimur a diaboli poteſtate: hoc
ad id ꝑtinet q̄d a xp̄o iuſticia diabolꝰ vin-
cit: nō potētia. Ex infirmitate quippe quā
ſuſcepit in carne mortali: nō ex imortali po-
tentia crucifixꝰ eſt xp̄s: de q̄ tn̄ infirmitate
j. Cor. j ait apoſtolus: Quod infirmū eſt dei: fortiꝰ
eſt hominibus.

In quo ſit diabolus victus a chriſto. Capitulū. xv.

Non ē itaq; difficile videre diabo-
lum victū: q̄n qui ab illo occiſus
eſt reſurrexit. Illud eſt maiꝰ et ad
intelligendū ꝓfundius: videre diabolū vi-
ctum q̄n ſibi viciſſe videbat: id eſt q̄n xp̄s
occiſus eſt. Tunc eīm ſanguis ille: q̄m eius
erat qui nullū habuit omnino peccatū: ad
remiſſionē noſtrorū fuſus eſt peccatorū: vt
qꝛ eos diabolus merito tenebat: quos pec-
cati reos cōditione mortis obſtrinxit: hos
ꝑ eum merito dimitteret quē nulliꝰ peccati
reū imerito pena mortꝭ affecit. hac iuſticia
victus ⁊ hoc vinculo vinctꝰ ē fortis vt va-
ſa eius eriperent: q̄ apud eū cū ipo ⁊ ange-
lis eius fuerūt vaſa ire: ⁊ in vaſa miſericor-
die verterent. Hec quippe verba ipſius do-
mini noſtri Jeſu xp̄i de celo ad ſe facta: cū
primū vocatus eſt: narrat apoſtolꝰ Pau-
lus. Nā inter cetera que audiuit: etiā hoc
ſibi dictū loquit. Ad hoc eīm tibi apparui
vt conſtituā te miniſtrū ⁊ teſtem eorū que
a me vides: quibus etiā pro eo tibi librās
te de populo ⁊ de gentibꝰ in quas ego mit-
to te aperire oculos cecorū: vt auertant a
tenebris: ⁊ a poteſtate ſathane ad deū: vt
accipiant remiſſionē peccatorū: et ſortem
que in ſanctis: ⁊ fidem que i me eſt. Unde
et exhortans idem aplꝰs credentes: et ad
gratiarūactionem deo patri: qui eruit nos Colo. j
inquit de poteſtate tenebrarū: et tranſtulit
in regnū filij caritatis ſue: i quo habemus
redemptionē in remiſſionē peccatorū. In
hac redemptione tanq̄ preciū pro nobis
datus eſt ſanguis chriſti: quo accepto dia-
bolus nō ditatꝰ eſt ſed ligatus: vt nos ab
eius nexibus ſolueremur. Nec quēq̄ ſecū
eorum quos chriſtus ab omni debito liber
indebite fuſo ſuo ſanguine redemiſſet: pec-
catorū retibus inuolutū traheret ad ſecū-
de ac ſempiterne mortis exitiū: ſed hacte-
nus morerent ad chriſti gratiā ꝑtinentes:
precogniti ⁊ ꝑdeſtinati ⁊ electi ante conſti- j. Pe. j
tutionē mūdi: quatenus pro illis ipſe mor-
tuus eſt chriſtus: carnis tantū morte non
ſpiritus.

Ad quā vtilitatē fideliū regnatorū mala que ꝑ originale pctm̄ ſunt cōtracta: cōuerſa ſint. Ca. xvi.

Quamuis eīm ⁊ ipa mors carnis de
peccato primi hoīs originaliter
venerit: tamē bonꝰ eius vſus glo-
rioſiſſimos martyres fecit. Et ideo nō ſolū
ipa: ſed omnia ſeculi huiꝰ mala dolores: la-
boreſq; hoīm q̄q̄ de peccatorū ⁊ maxime
de pcti originalis meritis veniāt: vn̄ facta
eſt ⁊ ipa vita vinculo mortis obſtricta: tn̄ ⁊
remiſſis peccatis remanere debuerūt: cū q̄-
bus homo ꝓ veritate certaret: ⁊ vnde exer-
ceretur virtus fideliū: vt nouus homo ꝑ te-
ſtamentū nouū: inter mala huiꝰ ſeculi no-
uo ſeculo ꝑpararetur: miſeriā quā meruit vi-
ta iſta dānata ſapiēter tolerans: ⁊ qꝛ finiet
prudēter gratulās. beatitudinē vō quā li-
berata vita futura ſine fine habitura ē: fide-
liter ⁊ patienter expectās. Diabolus eīm a
dn̄atu ⁊ a cordibus fideliū foras miſſus:
in quorū damnatiōe atq; infidelitate: licet
dānatus etiā ipſe regnabat tm̄ ꝓ cōditione

mortalitatis huiꝰ aduerſari ſinit: quātū eis
expedire nouit. De q̊ ſacre littere ꝑſonāt ꝑ
i.Cor.10 os apoſtolicū: Fidelis deus q̇ non ꝑmittit
vos tēptari ſupra id qḋ poteſtis: ſed faciet
cum temptatione exitū: vt poſſitis ſuſtine-
re. Proſunt aūt iſta mala q̄ fideles pie ꝑfe
runt: vel ad emendāda peccata: vel ad ex
ercendā ꝓbandāꝗ iuſticiā: vel ad demō-
ſtrandā vite huiꝰ miſeriā: vt illa vbi erit be
atitudo vera atꝗ ꝑpetua ⁊ deſideret ardē
Roma.8 tius ⁊ inſtātius inquirat. Sꝫ circa eos iſta
ſeruant: de quibꝰ apl's dicit: Scimꝰ qm̄ di
ligētibus deū oīa cooperant in bonū: his
qui ſcḋm ꝓpoſitū vocati ſunt ſancti: Qm̄
quos añ p̄ſciuit: ⁊ p̄deſtinauit cōformes fi
eri imaginis filij ſui: vt ſit ipe primogenitꝰ
in multis fratribꝰ. Quos aūt p̄deſtinauit:
illos ⁊ vocauit: ⁊ q̊s vocauit: illos ⁊ iuſtifi
cauit. Quos aūt iuſtificauit: ipos ⁊ glorifi
cauit. Horū p̄deſtinatorū nemo cū diabo
lo ꝑibit: nemo vſꝗ ad mortē ſb diaboli po
teſtate remanebit. Deinde ſequit: qḋ iā ſu
Ibidē pra cōmemoraui: Quid ergo dicemus ad
hec? Si deꝰ ꝓ nobis: quis cōtra nos? Qui
filio ſuo ꝓprio nō pepcit: ſed ꝓ nobis om-
nibꝰ tradidit illū. Quō non ⁊ cum illo oīa
nobis donauit? Cur ḡ non fieret mors xp̄i:
imo cur nō p̄termiſſis alijs inumerabilibꝰ
modis quibꝰ ad nos liberandos vti poſſet
omnipotēs: ipa potiſſimū eligeretur vt fie-
ret: vbi nec de diuinitate eius aliq̇d imminu
tum eſt aut mutatū: ⁊ de humanitate ſuſce
pta tm̄ beneficij collatū eſt hominibus: vt a
dei filio ſempiterno eodēꝗ hoīs filio mors
tꝑalis indebita redderet: qua eos a ſempi
terna morte debita liberaret: peccata no-
ſtra diabolꝰ tenebat: ⁊ ꝑ illa nos merito fi-
gebat in morte. Dimiſit ea ille qui ſua non
habebat: et ab illo īmerito eſt ꝑductus ad
mortē. Tantū valuit ſanguis ille vt nemi-
nē xp̄o indutū in eterna morte debita deti-
nere debuerit: qui xp̄m morte indebita vel
Roma.5 ad tp̄us occidit. Cōmendat ergo caritatē
ſuā deus in nobis: qm̄ cū adhuc peccato-
res eſſemus: chriſtus ꝓ nobis mortuus ē.
Multomagis iuſtificati nunc in ſanguine
ipius: ſalui erimꝰ ab ira ꝑ ipm̄. Iuſtificati
inquit in ſanguine ipius. Iuſtificati plane
in eo ꝙ a pc̄tis oībꝰ liberati. Liberati autē
a peccatis omibꝰ: qm̄ ꝓ nobis ē dei filꝰ qui
nullū habebat occiſus. Salui ḡ erimus ab
ira ꝑ ipm̄: ab ira vtiꝗ dei que nihil eſt aliḋ
q̄ꝫ iuſta vindicta. Non enim ſicut hominis
animi perturbatio eſt ira dei: ſed illius ira
eſt cui dicit alio loco ſancta ſcriptura: Tu Sap.12
autē domine virtutum cum tranquillitate
iudicas. Si ergo iuſta diuina vindicta ta-
le nomen accepit: etiam reconciliatio dei
que recte intelligitur niſi cuꝫ talis ira finit.
Nec inimici eramꝰ deo: niſi quēadmoduꝫ
iuſticie ſunt inimica peccata: quibꝰ remiſ-
ſis tales inimicitie finiunt: et reconciliant
deo quos ipſe iuſtificat. Quos tamē etiaꝫ
inimicos vtiꝗ dilexit: qñ quidē ꝓprio filio Roma.8
ſuo nō pepercit: ſed ꝓ nobis omnibꝰ cum
adhuc inimici eſſemus tradidit eū. Recte
ergo apoſtolꝰ ſecutus adiūxit: Si eñ cum Ibidē.5
inimici eſſemꝰ recōciliati ſumus deo ꝑ mor
tem filij eius: per quā facta eſt illa remiſſio
peccatorū: multomagis reconciliati ſalui
erimus in vita ipius. In vita ſalui: qui per
mortē reconciliati. Quis eñ dubitat da-
turū amicis vitam ſuam: ꝓ quibus inimi-
cis dedit mortē ſuam? Non ſolum autē in-
quit: ſed ⁊ gloriamur in deo ꝑ dn̄m noſtrū
ieſum chriſtū: per quē nunc reconciliatio-
nē accepimus. Non ſolū ait: ſalui erimus:
ſed ⁊ gloriamur. Nec in nobis: ſed in deo:
nec ꝑ nos: ſed per dominū noſtrum ieſum
chriſtū: per quē nunc reconciliationē acce
pimus: ſecundū ea que ſuperius diſputa-
ta ſunt. Deinde ſubiūgit apl'us: Propter Ibidē
hoc ſicut ꝑ vnum hominē peccatū in hunc
mundū intrauit: ⁊ per peccatū mors: ⁊ ita
in oēs homines mors pertranſijt: in q̄ oēs
peccauerūt. ⁊ cetera. In quibus ꝓlixius ḋ
duobus hoībus diſputat: vno eodeꝫ p̄mo
adā per cuius peccatū in mortē tanꝗ he-
reditarijs malis poſteri eiꝰ obligati ſumꝰ.
altero aūt ſecūdo adam: qui nō homo tm̄:
ſed etiā deus eſt: quo ꝓ nobis ſoluente qḋ
nō debebat: a debitis ⁊ paternis ⁊ ꝓprijs
liberati ſumꝰ. Proinde qm̄ ꝓpter vnū illū
tenebat diabolus omnes per eius vitiataꝫ
carnalē cōcupiſcentiā generatos: iuſtum ē
vt propter hunc vnuꝫ dimittat omnes per
ipſius immaculatā gratiam ſpiritalem re-
generatos.

De his que ꝑ incarnationē chri
ſti ſunt collata credentibus.
Capitulū. XVII.

Sunt ⁊ alia multa que in xp̄i incar
natione: que ſuꝑbis diſplicēt: ſalu
briter intuēda atꝗ cogitāda ſunt.
Quorū eſt vnū qḋ demōſtratū eſt hōi: quē
locū haberet in rebꝰ quas ꝯdidit deus: qm̄
quidē ſic deo cōiungi potuit hūana natu-

ra: vt ex duab⁹ ſubſtātijs fieret vna pſona:
ac p hoc iam ex tribus ſcʒ deo: anima ⁊ car
ne: vt ſupbi illi maligni ſpirit⁹ qui ſe ad de-
cipiendū quaſi ad adiuuandū medios in-
terponūt: nō ideo ſe audeant homini p̄po
nere: quia nō habent carnē: ⁊ maxime q̄ꝛ ⁊
mori in eadem carne dignatus eſt fili⁹ dei:
ne ideo illi tanq̄ȝ deos ſe coli pſuadeāt: q̄a
videntur eſſe imortales. Deinde vt gratia
dei ī nobis ſine vllis p̄cedentibus meritis
in homine chriſto cōmendaret: q̄ꝛ nec ipſe
vt tanta vnitate deo vero piūctus vna cū
illo pſona: id eſt ipe homo aſſumptus: mox
vt homo etiā deus filius dei fieret vllis eſt
p̄cedentibus meritis aſſecutus. Sʒ ex quo
eſſe homo cepit e͂e: ex illo eſt ⁊ de⁹: vñ dictū
Job.j eſt: verbū caro factū eſt. Etiaʒ illud eſt: vt
ſuperbia hominis q̄ maxime impedimēto
eſt: ne inhereat deo: p tantā dei humilitatē
redargui poſſet atq̄ȝ ſanari. Diſcatq̄ȝ ho-
mo q̄ȝ lōge receſſerit a deo: ⁊ quid illi vale-
at ad medicinalē dolorē quādo per talem
mediatorē redit qui homib⁹ ⁊ de⁹ diuinita
te ſubuenit: et homo infirmitate conuenit.
Qd autē maius obediētie nobis p̄beretur
exemplū qui p inobedientiā perieramus:
Phil.2 q̄ȝ deo patri deus filius obediens vſq̄ȝ ad
mortē crucis: Quod premiū tante obedi-
entie vbi oſtenderet meli⁹: q̄ȝ in carne tan-
ti mediatoris: que ad vitā reſurrexit eter-
nā: Pertinebat etiā ad iuſticiā bonitateq̄ȝ
creatoris: vt p eandē rationalē creaturā ſu
peraret diabol⁹: quā ſe ſupaſſe gaudebat:
⁊ de ipo genere veniētē: qd genus origine
vitiata: p vnū tenebat vniuerſum.

¶ De natiuitate dn̄i ex maria vir- gine ⁊ ſpūſancto. ¶ Ca. xviii.

Poterat em̄ vtiq̄ȝ deus hominē ali-
unde ſuſcipere: ī quo eſſet media-
j.Thi.2 tor dei et hominū: non de genere
illius Adam: qui peccato ſuo genus obli-
gauit humanū: ſicut ipſum quē primū cre-
auit: non de genere creauit alicuius. Po-
terat ergo vel ſic: vel alio quo vellet modo
creare vnum aliū quo vinceret victor pri-
oris: ſed melius iudicauit vt de ipſo quod
victum fuerat genere aſſumere hominem
de⁹: per quē generis humani vinceret ini-
micū. Et tamē ex virgine: cuius conceptū
ſpiritus: nō caro. fides: non libido p̄uenit.
Nec interfuit carnis ꝯcupiſcētia: p quā ſe-
minant ⁊ ꝯcipiunt ceteri: qui trahūt origi-
nale peccatū: ſed ea penit⁹ remotiſſima cre
dēdo: nō ꝯcūbendo ſancta e fecūdata vir-
ginitas: vt illud quod naſcebat ex ꝓpagi-
ne primi hominis: tm̄modo generis nō etiā
criminis originē duceret. Naſcebat naq̄ȝ
non tranſgreſſiōis cōtagione vitiata natu-
ra: ſed omniū talium vitiorū ſola medici-
na. Naſcebat inquā homo nullū habens:
nullū habiturus omnino peccatū: per quē
renaſcerent liberandi a peccato qui naſci
nō poſſunt ſine peccato. Quis em̄ carna-
li cōcupiſcentia que ineſt genitalibus mē-
bris bene vtatur caſtitas cōiugalis: habet
tamē motus nō volūtarios: quibus oſten-
dit vel nullam ſe in paradiſo ante peccatū
eſſe potuiſſe: vel nō talē fuiſſe ſi fuit: vt ali-
quādo reſiſteret volūtati. Nūc aūt illā ta-
lem eſſe ſentimus: vt repugnās legi mētis: Roma.7
etiā ſi nulla e͂ cauſa generādi: ſtimulos in-
gerat coeundi: vt ſi ei cedit peccādo ſacie-
tur: ſi non cedit diſſentiēdo frenetur. Que
duo aliena fuiſſe a paradiſo ante peccatū:
dubitare q̄s poſſit: Nā neq̄ȝ illa honeſtas
faciebat aliquid indecoꝝ: nec illa felicitas
patiebatur aliquid impacatū. Oportebat
itaq̄ȝ vt iſta carnalis cōcupiſcētia nulla ibi
eſſet omnino: quādo concipiebat virginis
partus: in quo nihil dignum morte fuerat
inuenturus: ⁊ eum tamē occiſurus auctor
mortis: auctoris vite morte vincēdus. Ui
ctor primi Adā et tenens genus humanū:
victus a ſecundo Adam ⁊ amittēs genus
chriſtianū: liberatū ex humano genere ab
hūano crimine: p eū q̄ non erat in crimine:
q̄ȝuis eſſet ex genere: vt deceptor ille ab eo
vinceret genere: quod vicerat crimine. Et
hoc ita geſtum eſt vt homo nō extollat. Sʒ 2.Cori.10
qui gloriatur in domino glorie͂t. Qui em̄
victus eſt: homo tantū erat: ⁊ ideo vict⁹ e͂:
quia ſuperbe deus eſſe cupiebat. Qui aūt
vicit: ⁊ homo erat ⁊ de⁹: ⁊ ideo ſic vicit na-
tus ex virgine: quia de⁹ humiliter: nō quō
alios ſanctos regebat illuʒ hominē ſed ge-
rebat. Hec tanta dei dona: ⁊ ſi qua alia ſūt
que de hac re nobis et querere nunc ⁊ diſ-
ſerere longum eſt: niſi verbum caro fieret
nulla eſſent.

¶ Quod verbum caro factū eſt qd eſt xps Jeſus ⁊ ſapiētie theſauros in ſe habeat ⁊ ſciētie. ¶ Ca. xix.

Job.j Hec aūt omnia que ꝓ nobis verbū
caro factū tpaliter ⁊ localiter fecit
⁊ ptulit: ſcōm diſtinctionē quā de-
monſtrare ſuſcepimus: ad ſcientiam perti-
net non ad ſapiētiam. Quod autē verbum eſt
ſine tempore: ſine loco: eſt patri coeternum

⁊ vbiqꝫ totū: de quo ſi quiſqꝫ poteſt quātū
pōt veracē proferre ſermonē: ſmo ille erit
Job.j ſapientie: ac ꝑ hoc verbū caro factū quod
eſt chriſtus ieſus: ⁊ ſapientie theſauros ha
bet ⁊ ſcīētie. Naꝫ ſcribēs apoſtolus ad co-
Colo.2 loſſenſes: Volo eñ vos ſcire inquit quātū
certamē habeā ꝓ vobis: ⁊ ꝓ his q̄ ſūt lao-
dicie: ⁊ quicūqꝫ non viderunt faciē meā in
carne: vt conſulent̄ corda eorum: copula-
ti in caritate ⁊ in omnibus diuitijs plenitu
dinis intellectus ad cognoſcendū myſte-
rīū dei: qđ eſt chriſt⁹ Jeſus: in quo ſūt oēs
theſauri ſapiētie et ſcientie dei abſconditi.
Quaten⁹ nouerat aplus theſauros iſtos:
quantū eoꝝ penetrauerat: ⁊ in eis ad q̄nta
ꝑuenerat: quis pōt noſſe? Ego tñ ſcđm id
j.Cor.j2 qđ ſcriptū eſt: Unicuiqꝫ aūt noſtrū datur
manifeſtatio ſpūs ad vtilitatē: alij quidem
dat̄ ꝑ ſpiritū ſermo ſapiētie: alij ſermo ſciē-
tie ſcđm eundē ſpiritū: ſi ita inter ſe diſtant
hec duo vt ſapiētia diuinis: ſciētia hūanis
attributa ſit rebus: vtrūqꝫ agnoſco i xp̄o:
Job.j ⁊ mecū omnes ei⁹ fideles. Et cū lego: ver-
bum caro factū eſt ⁊ habitauit in nobis: in
v̄bo intelligo v̄bū dei filiū: in carne agno-
ſco verum filium hominis filiū: et vtrunqꝫ
ſimul in vna ꝑſona dei ⁊ hominis ineffabi
li gratie largitate cōiunctū. Propt̄ qđ ſe-
Ibidem quit̄: ⁊ dicit: Et vidim⁹ gloriā ei⁹: gloriā q̄-
ſi vnigeniti a p̄re plenū gratie et veritatis.
Si gratiā referamus ad ſcientiā: veritateꝫ
ad ſapientiā: puto nos ab illa duarū iſtaꝝ
reꝝ diſtinctione quā cōmendauim⁹ nō ab-
horrere. In reb⁹ eñ ꝑ temp⁹ ortis: illa ſū-
ma gratia eſt ꝙ homo i vnitate ꝑſone piū-
ctus eſt deo: in rebus v̄o eternis ſumma ve
ritas recte tribuit̄ dei verbo. Qđ v̄o idem
ip̄e vnigenitus a patre plen⁹ gratie ⁊ veri-
tatis: id actū eſt: vt idē ip̄e ſit in reb⁹ ꝓ no-
bis tēporaliter geſtis: cui ꝑ eandē fidē mū
damur: vt eū ſtabiliter cōtemplemur in re-
bus eternis. Illi autē precipui gentiū phi-
Roma.j loſophi: qui inuiſibilia dei per ea que facta
ſunt intellecta cōſpicere potuerunt: tamen
q̄z ſine mediatore: id ē ſine homine chriſto
philoſophati ſunt: quē nec venturū ꝓphe-
tis: nec veniſſe apoſtolis crediderūt: veri-
tatē detinuerunt (ſicut de illis dictū eſt) in
iniquitate. Nō potuerūt eñ in his rerū in-
fimis ꝯſtituti: niſi querere aliqua media ꝑ
que ad illa que intellexerāt ſublimia ꝑueni
rent: atqꝫ ita in deceptores demones inci-
Ibidē derūt: ꝑ quos factū eſt vt imutarēt gloriaꝫ
incorruptibilis dei: in ſimilitudinē imagi-
nis corruptibilis hominis: ⁊ volucꝝ ⁊ qua
drupedū ⁊ ſerpentiū. In talib⁹ eñ formis
etiā idola inſtituerūt: ſiue coluerūt. Scien
tia ergo noſtra xp̄s eſt: ſapientia quoqꝫ no
ſtra idē xp̄s eſt. Ipſe nobis fidē de reb⁹ tē-
poralib⁹ inſerit: ip̄e de ſempiternis exhibet
veritatē: ꝑ ipſum ꝑgimus ad ipſum: tendi
mus ꝑ ſcientiā ad ſapientiā: ab vno tamē
eodēqꝫ xp̄o nō recedimus: in quo ſunt oēs Colo.2
theſauri ſapiētie ⁊ ſcientie abſcōditi. Sed
nūc de ſciētia loquimur: poſt đ ſapiētia q̄n
tum ipſe donauerit locuturi. Nec iſta duo
ſic accipiamus quaſi non liceat dicere: vel
iſtam ſapientiā que in rebus hūanis eſt: vl'
illā ſcientiā que in diuinis. loquendi eñ la
tiore cōſuetudine: vtraqꝫ ſapiētia: vtraqꝫ
ſciētia dici poteſt. Nullo mō tñ ſcriptū eēt
apud apoſtolū: Alij dat̄ ſermo ſapientie: j.Cor.j2
alij ſermo ſciētie: niſi ⁊ ꝓprie ſingulis nomi
nibus hec ſingula vocarent̄: de quoꝝ di-
ſtinctione nūc agimus.

Neminē poſſe ſine fide ad verā beatitudinē ꝑuenire. Ca. xx.

Iam itaqꝫ videamus quid ſermo
iſte ꝓlixus effecerit: quid college-
rit: quo ꝑuenerit. Beatos eſſe ſe
velle omniū hoīm eſt: nec tamē omniū eſt 2.Theſſa.3
fides: qua coꝛ mūdante ad beatitudinē ꝑ- Act.15
uenitur. Ita fit vt ꝑ iſtam quā non omnes
volūt ad illā tendendū ſit quā nemo poſſit
eſſe qui nolit. Beatos eſſe ſe velle omnes
in corde ſuo videt: tantaqꝫ eſt in hac re na
ture humane cōſpiratio: vt nō fallatur ho-
mo qui hoc ex animo ſuo đ animo conijcit
alieno. Deniqꝫ omnes id velle nos noui-
mus. Multi vero immortales ſe eſſe poſſe
deſperāt: cū id quod omnes volunt: id eſt
beatos nullus aliter poſſit. volunt tñ etiam
immortales eſſe ſi poſſent: ſed non creden-
do quod poſſint: nō ita viuunt vt poſſint.
Neceſſaria eſt ergo fides vt beatitudinem
cōſequamur: omnibus humane nature bo
nis: id ē ⁊ animi ⁊ coꝛpis. Hāc aūt fidē in
chriſto eſſe diffinitaꝫ: qui in carne reſurre- Roma.6
xit a mortuis: nō moritur⁹ vlterius: nec ni-
ſi ꝑ illū quēqꝫ liberari a diaboli dñatu per
remiſſionē peccatorum. In cuius diaboli
partibus neceſſe eſt miſerā eſſe vitam: ean-
dēqꝫ ꝑpetuam: que mors eſt potius dicen
da q̄ vita: eadē fides habet. De qua et in
hoc libro ſicut potui pro ſpacio temporis
diſputaui: cuꝫ iam ⁊ in quarto libro huius
opis multa đ hac re dixerim: ſed ibi ꝓpter
aliud: hic ꝓpter aliud. Ibi ſcilicet vt oſtē-

Gal. 4 derem: cur ⁊ quomõ chriſtus in plenitudi-
ne tēporis a patre ſit miſſus: ꝓpter eos qui
dicūt: eum qui miſit: ⁊ eū qui miſſus eſt eq̄
les natura eſſe nō poſſe. Hic aūt ad diſtin
guēdam actiuā ſciētiā a contēplatiua ſa-
piētia: placuit quippe velut gradatim aſcē
dentibus in vtraq̄ requirere apud interio
rem hominē quandā ſui cuiuſq̄ generis tri
nitatē: ſicut prius apud exteriorē queſiui-
mus: vt ad illā trinitatē que deus eſt: ꝓ no-
ſtro modulo: ſi tamē vel hoc poſſumus ſal
j. Cor. 13 tem in enigmate ⁊ per ſpeculū contuēdā ex-
ercitatiore in his inferioribus rebus mēte
veniamus. Huius igitur verba fidei quiſq̄s i
ſolis vocibus memorie cōmendauerit: neſci
ens quid ſignificēt: ſicut ſolēt qui grece ne-
ſciūt greca verba tenere memoriter: vel la-
tina ſimiliter: vel cuiuſq̄ alterius lingue qui
eius ignari ſūt: Nōne habēt quādā in ſuo
animo trinitatē: quia ⁊ in memoria ſunt illi
verborū ſoni: etiam quādo inde non cogi
tat: ⁊ inde formatur acies recordatiōis eius
qn̄ de his cogitat: ⁊ voluntas recordantis
atq̄ cogitātis vtrūq̄ cōiungit. Nullo mo-
do tn̄ dixerimus iſtū cum hoc agit ſm tri-
nitatē interioris hominis agere: ſed potius
exterioris: quia id ſolum meminit: ⁊ quādo
vult: quantū vult intuetur: qḋ ad ſenſum cor-
poris ptinet: qui vocatur auditus: nec aliud
q̄ corporalium rerum: id eſt ſonorū: tali co-
gitatione imagines verſat. Si aūt qḋ ver-
ba illa ſignificāt: teneat ⁊ recolat: iam qd̄em
aliquid interioris hominis agit: ſed nōdū
dicendus vel putandus eſt viuere ſm in-
terioris hominis trinitatem: ſi ea non dili-
gat que ibi pdicantur: pcipiuntur: ꝓmittuntur.
Pōt em̄ etiā ad hoc tenere atq̄ cogitare:
vt falſa eſſe exiſtimans: conetur etiā redar
guere. Volūtas ergo illa q̄ ibi ꝯiungit ea q̄
memoria tenebantur: ⁊ ea que in acie cogita
tionis impſſa ſunt: implet quidē aliquā tri
nitatē: cū ipſa ſit tertia: ſed nō ſm eā viuitur:
qn̄ illa q̄ cogitantur velut falſa non placeāt.
Cū aūt vera eſſe credantur: ⁊ que ibi diligē-
da ſunt diliguntur: iam ſm trinitatem interi-
oris hominis viuitur. Scḋm hoc enim vi-
uit quiſq̄ quod diligit. Quomō autē dili-
guntur que neſciuntur: ſed tn̄ creduntur: Iā que
ſtio iſta tractata eſt in ſupioribus libris: et
inuentum neminē diligere qḋ penitus igno-
rat: ex his aūt que nota ſunt diligi: qn̄ dili-
gi dicuntur ignota. Nunc librū iſtū ita clau-
Abac. 2 dimus: vt admoneamus q̄ iuſtus ex fide vi
Gal. 5 uit: que fides per dilectionē operatur: ita vt
virtutes quoq̄ ipſe quibus prudenter: for-
titer: temperanter: iuſteq̄ viuitur: omnes ad
candē referantur fidem. Nō em̄ aliter po-
terunt vere eſſe virtutes: que tamen in hac
vita nō valent tm̄: vt aliquādo non ſit hic
neceſſaria qualiū cūq̄ remiſſio peccatorū:
que non fit niſi per eū qui ſanguine ſuo vicit
principem peccatorū. Ex hac fide ⁊ tali vi
ta quecūq̄ notiones ſunt in animo fidelis
hominis: cū memoria cōtinentur: ⁊ recorda-
tione inſpiciuntur: ⁊ volūtati placēt: reddūt
quādam ſui generis trinitatē. Sed imago
dei de qua in eius adiutorio poſt loquemur:
nondū in ipſa eſt: qḋ tunc melius appare-
bit cū demōſtratū fuerit: vbi ſit qḋ in futu-
ro volumine lector expectet.

¶ Explicit liber tertiuſdecimus.

¶ Incipiūt capitula libri quartidecimi.

i ¶ Que ſit hominis vera ſapientia.
ij ¶ De fide que licet ad eterna pducat: temporalis tamē eſt: ⁊ cū ad eternitatē ventū fuerit ceſſatura.
iij ¶ Quid illud ſit animi: in quo dei imago perpetua eſt: ⁊ eterne ſpecies trinitatis.
iiij ¶ Qꝫ natura anime etiā deformis ⁊ miſere: nec vitam nec dei imaginē poſſit amittere.
v ¶ An etiam paruulorū mentes noſſe ſe poſſunt.
vj ¶ Qꝫ mens hominis ſine cogitatiōe ſibimet cōſpicua eſſe nō poſſit.
vij ¶ Qꝫ aliud ſit aliquid non noſſe: aliud nō inde cogitare.
viij ¶ De principali mentis: in quo intuēda eſt ſūme imago trinitatis.
ix ¶ An virtutes quibus ad eternitatem tenditur deſinant: cū ad eterna per duxerint.
x ¶ De cognoſcibilibus temporalibus: quorū alia cognitionē noſtrā pueniunt: alia nō pcedunt.
xj ¶ An ſemp memoria pteritarū rerū ſit: an vo etiā pſentiū.
xij ¶ Qua facultate mens rationalis obtineat: vt in eo dei imago reſplendeat.
xiij ¶ De reminiſcētia in deū: cuius ſemp capax eſt mētis natura.
xiiij ¶ Qꝫ etiā praua mēs: nec memoria ſui caret: nec cogitatione: nec amore.

xv ¶ De mutabilitate mētis humane quā
fit vt ſicut miſera facta ē ex beata:
ita beata poſſit eſſe ex miſera.
xvi ¶ De reformatōne mentis ad imaginē
dei: ⁊ quot modis ſpirit⁹ appellatio
diuerſis aſſignet naturis.
xvii ¶ Quid ſit inter regeneratione baptiſ-
mi ⁊ renouatione qua ꝓficit de die
in diē in agnitionē dei.
xviii ¶ Poſſe etiā hominē corpe imaginē
dei accipi: ſm ꝙ verbū caro factū
eſt: cuius imortalitati omnes ſan-
cti cōformabunt.
xix ¶ Qua ſui parte homo ad imaginē ⁊ ſi
militudinē dei fact⁹ ſit ad quā ꝓfi-
ciendo renouat.

¶ Aurelij Auguſtini epiſcopi liber quar-
tuſdecimus incipit.

¶ Que ſit hominis vera ſapiētia. Capitulu. I.

Nunc de ſapiētia nobis eſt
differendū: nō de illa dei
que ꝓculdubio deus eſt.
(Nā ſapiētia dei fili⁹ eius
vnigenitus dicit) ſꝫ loque
mur de hominis ſapiētia:
vera tamē que ſm deū eſt: ⁊ verus ac pci-
puus cultus ei⁹ ē: que vno nomie theoſe-
bia grece appellat. Qđ nomen noſtri ſicut
iam cōmemorauim⁹ volentes ⁊ ipi vno no
mine interptari: pietatē dixerunt: cum pie-
tas apud grecos euſebia vſitatius nūcupe
tur. Theoſebia v̄o quia vno verbo ꝑfecte
non poteſt: melius duobus interptatur: vt
dicat potius dei cultus. Hanc eſſe homis
ſapientiā: qđ ⁊ in duodecimo hui⁹ operis
volumine iam poſuimus: ſcripture ſancte
auctoritate demōſtrat: i libro ſerui dei iob:
Iob. 28 vbi legit dei ſapiētiā dixiſſe homini: Ecce
pietas eſt ſapientia: abſtinere autē a malis
ſciētia. Siue etiā vt nōnulli đ greco epiſte-
men interptati ſunt diſciplina ē: que vtiqꝫ
a diſcendo nomen accepit: vnde ⁊ ſcientia
dici poteſt. Ad hoc em̄ queqꝫ res diſcit vt
ſciatur. Quis alia notione in his que pro
peccatis ſuis mala vnuſquiſqꝫ patit vt cor
rigatur: dici ſoleat diſciplina. Unde illud
Heb. 12 eſt in epiſtola ad hebreos: Quis em̄ eſt fi-
lius: cui non det diſciplinā pater eius? Et
Ibidem illud euidenti⁹ in eadem: Omnis enim ad
tempus diſciplina nō gaudij videtur eſſe:
ſed triſticie: poſtea v̄o fructū pacificuꝫ his
qui ꝑ eam certarūt: red det iuſticie. Deus
ergo ipe ſumma ſapientia: cultus autē dei
ſapientia eſt homis: de qua nūc loquimur.
Nā ſapientia hui⁹ mūdi: ſtulticia eſt apud i. Cor. 3
deū. Scōm hanc itaqꝫ ſapientiā q̄ dei cul-
tus eſt: ait ſancta ſcriptura: Multitudo ſa Sap. 6
pientiū: ſanitas eſt orbis terraꝝ. Sed ſi de
ſapiētia ſapientiū diſputare eſt: q̄d agem⁹?
Nūquid nā ꝓfiteri audebimus ſapientiā:
ne ſit noſtra de illa impudens diſputatio?
Nōne terrebimur exēplo pythagore: q̄ cū
auſus nō fuiſſet ſapientiā ꝓfiteri: philoſo-
phū poti⁹: id eſt amatorē ſapiētie ſe eſſe re-
ſpōdit: a quo id nomē exortū ita deinceps
poſteris placuit: vt quātalibet de reb⁹ ad
ſapientiā ptinentib⁹ doctrina quiſqꝫ vel ſi-
bi vel alijs videret excellere: nō niſi phus
vocaret? An ideo ſapientē ꝓfiteri talium
hominū nullus audebat: qꝛ ſine vllo pec-
cato putabāt eſſe ſapiētē? Hoc aūt noſtra
ſcriptura nō dicit: que dicit: Argue ſapien Prouer. 9
tē ⁊ amabit te. Profecto em̄ iudicat habe
re peccatū: quē cenſet arguendū. Sed ego
nec ſic quidē ſapientē me auden profiteri.
Satis ē mihi ꝙ etiā ipi negare nō poſſunt:
eſſe etiam philoſophi: id eſt amatoris ſapi-
entie: de ſapientia diſputare. Non em̄ hoc
illi facere deſtiterunt: qui ſe amatores ſapi
entie potius q̄ꝫ ſapientes eſſe profeſſi ſunt.
Diſputantes autē de ſapiētia: diffinierūt
eam dicentes: Sapientia eſt rerum huma-
narum diuinarūqꝫ ſciētia. Unde ego quo
qꝫ in libro ſuperiore vtrarūqꝫ rerum cogni
tionē: id eſt diuinarum atqꝫ humanarū: et
ſapientiam et ſcientiam dici poſſe non ta-
cui. Uerum ſcōm hanc diſtinctionem qua
dixit apoſtolus: Alij datur ſermo ſapiētie: i. Cor. 12
alij ſermo ſcientie: iſta definitio diuidenda
eſt: vt rerum diuinarū ſciētia proprie ſapi-
entia nuncupetur. Humanarū autez pro-
prie ſciētie nomē obtineat. De qua volu-
mine tertiodecimo diſputaui: nō vtiqꝫ q̄c-
quid ſciri ab homine pōt in reb⁹ humanis
vbi plurimū ſupuacue vanitatis et noxie
curioſitatis eſt huic ſcientie tribuēs: ſed il-
lud tantūmō quo fides ſaluberrima q̄ ad
veram beatitudinē ducit: gignitur: nutrit:
defendit: roboratur: Qua ſciētia non pol-
lent fideles plurimi: q̄uis polleāt ipſa fide
plurimū. Aliud eſt em̄ ſcire tantūmō quid
homo credere debeat ꝓpter adipiſcēdam
vitam beatam: que nō niſi eterna eſt: aliud
autem ſcire queādmodum hoc ipm et pijs
opituletur: et contra impios defendatur:

quã ꝓprio appellare vocabulo ſcientiã vi-
det aplꝰs. De qua priꝰ cũ loquerer: ipſam
ꝑcipue fidẽ cõmendare curaui: a tempora
libus eterna breuiter diſtinguẽs: atq; ibi d
tpalibus diſſerẽs: eterna vo in hunc librũ
differens etiã de rebus eternis fidẽ tempo
ralẽ quidẽ ⁊ tẽporaliter in credentiũ cordi
bus habitare: neceſſariã tñ ꝓpter adipiſcẽ
da ipa eterna eſſe mõſtraui. Fidẽ qȝ de tẽ-
poralibꝰ rebus quas ꝓ nobis eternꝰ fecit:
⁊ paſſus eſt in homine: quem tpaliter geſſit
atq; ad eterna ꝑuexit: ad eandẽ eternorũ
adeptionẽ ꝓdeſſe diſſerui: virtuteſq; ipas
quibus in hac tpali mortalitate: prudẽter:
fortiter: temperãter et iuſte viuitur: niſi ad
eandem licet temporalẽ fidẽ: que tamẽ ad
eterna perducit referantur: veras non eſſe
virtutes.

De fide que licet ad eterna ꝑducat: tpalis tñ eſt: et cũ ad eternitatẽ ventũ fuerit ceſſatura. Ca. II.

QUapropter qm̃ ſicut ſcriptum eſt:
2. Cor. 5 Quãdiu ſumus in corpore ꝑegrina
mur a domino: ꝑ fidẽ eñ ambula-
Abac. 2 mus non ꝑ ſpeciẽ. Profecto q̃diu iuſtꝰ ex
fide viuit: q̃uis ſcd̃m hominẽ interiorẽ vi-
uat: licet per eandẽ temporalẽ fidem ad ve
ritatẽ nitatur ⁊ tendat ad eterna: tamen in
eiuſdẽ fidei temporalis retentiõe: ꝯtempla
tione: dilectione: nõdum talis eſt trinitas:
vt dei iam imago dicẽda ſit: ne in rebus tẽ
poralibꝰ cõſtituta videatur: que ꝯſtituẽda
eſt in eternis. Mens quippe humana cum
fidẽ ſuam videt qua credit qđ nõ videt: nõ
aliquid ſempiternũ videt. Nõ eñ ſemper
2. Cor. 5 hoc erit: qđ vtiq; nõ erit: quãdo iſta ꝑegri
natione finita qua ꝑegrinamur a domino:
vt per fidẽ ambulare neceſſe ſit: ſpecies illa
I. Cor. 13 ſuccedet: per quã videbimus facie ad faci
em: ſicut modo nõ videntes: tñ quia credi
mus videre merebimur: atq; ad ſpeciẽ nos
per fidem ꝑductos eſſe gaudebimꝰ. Neq;
eñ iam fides erit qua credant que non vi-
dent: ſed ſpecies qua videãtur que crede-
bantur. Tũc ergo ⁊ ſi vite huius mortalis
trãſacte meminerimꝰ: ⁊ credidiſſe nos ali-
quãdo que nõ videbamus memoriter re-
coluerimus: in ꝑteritis atq; trãſactis depu
tabitur fides iſta: non in ꝑſentibus rebus
ſemperq; manentibꝰ: ac per hoc etiam tri-
nitas iſta: que nunc in eiuſdẽ fidei ꝑſentis
ac manentis memoria: contuitu: dilectiõe
cõſiſtit: tũc tranſacta ⁊ ꝑterita reperiet eſſe
non ꝑmanẽs. Ex quo colligitur: vt ſi iam
imago dei eſt iſta trinitas: etiam ipſa nõ in
eis que ſemper ſunt: ſed in rebus ſit haben
da tranſeuntibus.

Quid illud ſit animi in quo dei imago perpetua eſt ⁊ eterne ſpecies trinitatis. Caplm. III.

ABſit aũt vt cum anime natura ſit
imortalis: nec ab initio quo crea-
ta eſt: vnq̃ deinceps eſſe deſiſtat:
id quo nihil melius habet nõ cũ eius imor
talitate perduret. Quid vo melius in eius
natura creatũ ẽ: q̃ q ad ſui creatoris ima-
ginẽ facta eſt: Nõ igitur in fidei retentiõe:
ꝯtemplatiõe: dilectione: que nõ erit ſemꝑ:
ſed in eo q ſemꝑ erit inuenienda eſt quam
dici oporteat imaginẽ dei. An adhuc vtꝝ
ita ſe res habeat aliquãto diligentius atq;
obſtruſius ꝑſcrutabimur: Dici eñ poteſt
non perire iſtam trinitatẽ: etiam cum fides
ipa tranſierit: q2 ſicut nũc eam et memoria
tenemus: ⁊ cogitatione cernimus: ⁊ volũ-
tate diligimus: ita etiam tũc cum eam nos
habuiſſe memoria tenebimꝰ ⁊ recolemus:
⁊ hoc vtrũq; tertia volũtate iungemꝰ: ea-
dem trinitas ꝑmanebit. Quoniã ſi nullũ
in nobis quaſi veſtigium tranſiẽs relique-
rit: ꝑfecto nec i memoria noſtra eius aliqd
habebimus q̃ recurramꝰ eã ꝑteritã recor-
dantes atq; id vtrũq; intentione tertia co-
pulãtes: et qđ erat ſcȝ in memoria nõ inde
cogitantibꝰ nobis: ⁊ qđ inde cogitatiõe for
matur. Sȝ qui hoc dicit: non diſcernit aliã
nũc eſſe trinitatẽ: qñ preſentẽ fidẽ tenemꝰ:
videmus: amamus in nobis. aliã tunc fu-
turã: quãdo non ipſam: ſed eius velut ima-
ginariũ veſtigium in memoria reconditũ
recordatõne cõtuebimur: ⁊ duo hec: id eſt
qđ erat i memoria retinẽtis: et qđ inde im-
primitur in acie recordãtis: tertia volũtate
iungemꝰ. Qđ vt poſſit intelligi: ſumamꝰ ex
emplũ de corꝑalibꝰ rebus: de quibꝰ in libro
vndecimo ſatis locuti ſumꝰ. Nempe ab infe
rioribꝰ ad ſuꝑiora aſcẽdentes: vel ab exte-
rioribꝰ ad interiora igrediẽtes: ꝑmã reppe-
rimꝰ trinitatẽ i corꝑe qđ videt: ⁊ acie vidẽ
tis: q̃ cũ videt inde formatur: ⁊ i volũtatis i-
tentiõe q̃ vtrũq; ꝯiũgit: huic trinitati ſilem
ꝯſtituamꝰ: cũ fides q̃ nũc ineſt nobis tãq;
corpꝰ illud in loco: ita in nr̃a memoria ꝯſti
tuta eſt: de q̃ informatur cogitatio recordãtis:
ſicut ex illo corpore acies intuentis. Qui-
bus duobus vt trinitas impleatur: ãnumera
tur tertia voluntas: que fidem in memoria

constitutā: ⁊ quandā eius effigiem incōtui
tu recordatiōis impressam cōnectit ⁊ cōiū-
git: sicut in illa corporalis trinitate visionis
formā corporis qd videtur: ⁊ ɔfirmationē
que fit in cernentis aspectu: cōiungit intē-
tio voluntatis. Faciam⁹ ergo corpus illud
qd cernebat interisse dilapsum: nec ei⁹ re-
mansisse aliquid in vllo loco: ad qd viden
dū recurrat aspect⁹. Nūquid q: imago rei
corporalis iam transacte atq̄ p̄terite rema
net in memoria vnde informet recordātis
obtut⁹: atq̄ id vtrūq̄ tertia voluntate iun
gatur eadē trinitas esse dicēda est: que fue
rat quādo species in loco positi corporis vi-
debat. Nō vtiq̄ sed ꝓrsus alia. Nam pre-
ter qd illa erat extrinsec⁹: hec itrinsec⁹. illā
ꝑfecto faciebat species p̄sentis corporis:
hanc imago p̄teriti. Sic ⁊ in hac re de qua
nūc agimus: ⁊ ꝓpter quā putauim⁹ adhi-
bendum illud exemplum: fides que nūc in
animo nostro ē: velut illud corpus in loco
dum tenetur aspicitur: amat: quandā effi-
cit trinitatē: sed non ipsa erit: quādo fides
hec in animo sicut corpus illud in loco iā
nō erit. Que vō tunc erit: quando eam re-
cordabimur in nobis fuisse nō esse: alia ꝑ-
fecto erit. Hāc em̄ que nūc est facit res ipa
p̄sens: ⁊ in animo credentis affixa: at illā q̄
tūc erit faciet rei p̄terite imaginatio i recor-
dantis memoria derelicta. Nec illa igit tri
nitas q̄ nunc nō est: imago dei erit: nec ista
imago dei est: que tūc non erit. Sed ea est
inuenienda i anima hominis: id est ratōna-
li: siue itellectuali imago creatoris q̄ imor-
taliter imortalitati eius est insita.

¶ Qd natura anime etiā deformis ⁊ miser: nec vitā: nec dei imaginē possit amittere. ¶ Ca. IIII.

Nam sicut ipsa imortalitas aīe sm̄
quēdam modum dicitur. Habet
quippe ⁊ aīa mortē suam: cuž vita
beata caret: que vera anime vita dicēda ē.
Sed imortalis ideo nūcupat: quoniā qua
licūq̄ vita etiā si miserrima est: nunq̄ de-
sinit viuere. Ita q̄uis ratio vel intellectus
nūc in ea sit sopitus: nūc paruus: nūc ma-
gnus appareat: nunq̄ nisi rōnalis et intel-
lectualis est anima humana: ac per hoc si
sm̄ hoc facta est ad imaginē dei: quod vti
ratione ⁊ intellectu ad intelligendū ⁊ ɔspi-
ciendū deū potest: ꝑfecto ab initio quo eē
cepit ista tam magna et mira natura: siue
ita obsoleta sit hec imago vt pene nulla sit:
siue obscura atq̄ deformis: siue clara ⁊ pul
chra sit: semꝑ est. Denique deformitatē di-
gnitat⁹ eius miserās diuina scriptura: q̄q̄ Ps. 38
inquit in imagine dei ambulat homo: tñ va
ne cōturbatur. Thesaurizat ⁊ nescit cui cō
gregabit ea. Nō itaq̄ imagini dei vanita-
tē tribueret: nisi deformē cerneret factam.
Nec tantū valere illā deformitatē: vt aufe Vbi. s.
rat qd imago est: satis ostēdit dicēdo: q̄q̄
in imagine dei ambulet homo. Quaproꝑt
ex vtraq̄ pte veraciter ꝓnunciari pōt ista Vbi. s.
sententia: vt quēadmodū dictū est: q̄q̄ in
imagine dei ambulat homo: tamē vane cō
turbatur: ita dicatur: q̄q̄ vane conturba-
tur homo: tamen in imagine dei ambulat.
Q̄q̄ em̄ magna natura sit: tñ vitiari potu
it: q: summa nō est: ⁊ q̄q̄ vitiari potuerit:
quia sūma nō est: tamen quia sūme nature
capax est et eē pticeps pōt: magna natura
est. Queram⁹ igit in hac imagine dei quā-
dam sui generis trinitatē: adiuuante ipso
qui nos fecit ad imaginē suam. Nō em̄ ali- Gen. I
ter possumus hec salubriter inuestigare: et
sm̄ sapientiā que ab illo est aliquid inue-
nire. Sed ea que in superiorib⁹ libris ⁊ ma
xime in decimo de anima humana vel mē-
te dixim⁹: si lectoris vel memoria teneant
atq̄ recolant: vel diligētia in eisdem locis
in quibus cōscripta sunt recenseant: non h
desiderabit ꝓlixiorem de rei tante inquisi-
tione sermonem. Inter cetera ergo in libro
decimo diximus: Hominis mentē nosse se
metipsā. Nihil em̄ tam nouit mens: q̄ id
quod sibi presto est. Nec mēti magis q̄cq̄
p̄sto ē q̄ ipsa sibi. Et alia satis quātū visuž
ē adhibuim⁹ documēta: quib⁹ hoc certissi-
me ꝓbaremus.

¶ An etiā paruulorū mentes nosse se possint. ¶ Capitulū. V.

Quid itaq̄ dicendū est de infantis
mēte ita adhuc paruuli: ⁊ in tā ma
gna demersi rerū ignorātia: vt ill⁹
mētis tenebras: mens hominis que aliq̄d
nouit exhorreat. An etiam ipa se nosse cre-
denda est: sed intēta nimis i eas res quas
per corporis sensus: tāto maiore quāto no
uiore cepit delectatione sentire: nō ignora-
re se potest: sed cogitare se nō pōt. Quāta
porro intentōne in ista q̄ foris sunt sensibi-
lia feratur: vel hinc solū conijci pōt: qd lu-
cis huius hauriēde sic auida est: vt si quis-
q̄ minus caut⁹ aut nesciēs quid inde pos-
sit accidere: nocturnū lumē posuerit vbi ia
cet infans: in ea parte ad quā iacētis oculi

possint retorqri: nec ceruix possit inflecti:
sic eius inde nō remouet aspectus: vt non
nullos ex hoc etiā strabones fieri nouerī-
mus: eā formā tenētib⁹ oculis: quā teneris
et mollib⁹ ꝯsuetudo quodāmō infixit. Ita
τ i alios corpis sensus quātū sinit illa etas
intentiōe se quasi coartant anime paruulo
rū: vt quicqd per carnē offendit aut allicit:
hoc solū abhorreant vehemēter aut appe-
tant: sua vō interiora nō cogitent: nec pos-
sint admoneri vt hoc faciāt qr nōdum ad-
monentis signa nouerūt: vbi precipuū lo-
cum verba obtinent: que sicut alia prorsus
nesciūt. Qr aūt aliud sit nō se nosse: aliud
nō se cogitare: iam in eodē volumine ostē-
dim⁹. Sꝫ hāc etatē omittam⁹: que nec in-
terrogari potest quid in se agatur: τ nos ipsi
eius valde obliti sum⁹. Hinc tantū certos
nos esse suffecerit: ꝙ cū hō de animi sui na
tura cogitare potuerit: atqꝫ inuenire qd ve
rum est: alibi nō inueniet: ꝙ penes seipm.
Inueniet aūt nō qd nesciebat: ſ vn̄ nō co-
gitabat. Quid eni scim⁹ si qd est in nr̄a mē
te nescim⁹: cum oīa que scim⁹: nō nisi in mē
te scire possumus.

¶ Qr mēs hoīs sine cogitatiōe sibi met cōspicua eē nō possit. Ca. VI.

Tanta est tn̄ cogitatiōis vis: vt nec
ipsa mens quodāmō se in conspe-
ctu suo ponat nisi qn̄ se cogitat: ac
per hoc ita nihil in cōspectu mentis est: nisi
vnde cogitat: vt nec ipa mens qua cogita
tur quicqd cogitat: aliter possit esse i ꝯspe-
ctu suo: nisi seipaꝫ cogitādo. Quō aūt qn̄
se non cogitat in ꝯspectu suo nō sit: cū sine
seipa nunꝙ esse possit: quasi aliud sit ipsa:
aliud cōspectus eius: inuenire nō possuꝫ.
Hoc qppe de oculo corpis: nō absurde di
citur. Ipse qppe oculus loco suo fixus est
in corpe: aspectus aūt eius in ea que extra
sunt tendit: τ vsqꝫ in sidera extendit. Nec
est oculus in cōspectu suo: qn̄ quidē nō cō
spicit seipm nisi i speculo obiecto: vnde iā
locuti sum⁹. Qd nō fit vtiqꝫ qn̄ se mens in
suo cōspectu sui cogitatiōe cōstituit. Nun-
quid ergo alia sua parte: aliā partē suā vi-
det: cū se cōspicit cogitādo: sicut alijs mē-
bris nr̄is qui sunt oculi: alia mēbra nr̄a cō
spicim⁹: que in nr̄o possunt esse conspectu:
Quid dici absurdius vel sentiri pōt: Vn̄
igit aufert mens nisi a seipsa: et vbi ponit
in ꝯspectu suo nisi ante seipam: Non ergo
ibi erit vbi erat: qn̄ in cōspectu suo nō erat:
qr hic posita: inde sublata est. Sed si cōspi
cienda migrabit: cōspectura vbi manebit:
An quasi geminat vt et illic sit τ hic: id est
et vbi conspicere: et vbi conspici possit: et
in se sit cōspiciēs ante se cōspicua: nihil ho
rum nobis veritas cōsulta respondet. qm̄
qn̄ isto mō cogitam⁹: nō nisi corpoꝝ fictas
imagines cogitam⁹: ꝙ mentē nō esse pau-
cis certissimū est mentib⁹: a quibus pōt de
hac re veritas consuli. Proinde restat: vt
aliqd ptinens ad eius naturā sit ꝯspectus
eius: τ in eam qn̄ se cogitat: nō quasi p loci
spaciū: sed incorporea ꝯuersione reuocet.
Cum vō nō se cogitat: nō sit quidē in con-
spectu suo: nec de illa suus formet obtut⁹:
sed tamē nouerit se tanꝙ ipa sit sibi memo
ria sui. Sicut multaꝝ disciplinarū peritus
ea que nouit eius memoria cōtinent: nec
est inde aliquid in conspectu mentis eius:
nisi vn̄ cogitat: cetera in arcana quadā no
ticia sūt recōdita: que memoria nūcupat.
Ideo trinitatē sic ꝯmēdabam⁹: vt illud vn̄
format cogitātis obtutus: in memoriā po-
neremus. Ipam vō conformationē tanꝙ
imaginē q̄ inde imprimit: τ illud quo vtrū-
ꝙ coiungit amorē seu voluntatē. Mens
igit qn̄ cogitatiōe se cōspicit: intelligit se et
recognoscit. gignit ergo intellectū hunc: et
cognitionē suā. Res quippe incorporea i-
tellecta conspicit: τ intelligēda cognoscit.
Nec ita sane gignit istā noticiā suā mens:
qn̄ cogitādo intellectā se cōspicit: tanꝙ si-
bi ante incognita fuerit. Sed ita sibi nota
erat: queadmodū note sunt res que memo
ria continent: etiā si non cogitent. qm̄ dici
mus hominē nosse litteras: etiā cū de alijs
rebus nō de litteris cogitat. Hec autē duo
gignēs τ genitū dilectiōe tertia copulant:
que nihil est aliud ꝙ volūtas fruendo ali-
quid appetēs vel tenens. Ideoqꝫ etiā illis
tribus nominib⁹ insinuandā mentis puta-
uimus trinitatē: memoria: intelligētia: vo-
lūtate. Sꝫ qm̄ mentē sp sui meminisse: sem
perqꝫ seipsam intelligere: et amare: ꝙuis
non semp se cogitare discretam ab eis que
nō sunt quod ipsa est: circa eiusdē libri de-
cimi finem dixim⁹. Querēdū est quo nam
modo ad cogitationē ptineat intellectus:
noticia vō cuiusqꝫ rei que inest menti etiaꝫ
qn̄ non de ipsa cogitat: ad solam dicatur
memoriā pertinere. Si eni hoc ita est: non
habebat hec tria: vt τ sui meminisset: τ se i-
telligeret: τ amaret. Sed meminerat tantū
sui: τ postea cū cogitare se cepit: tunc se in-
tellexit atqꝫ dilexit.

Qꝫ aliud ſit aliquid nō noſſe aliud nō inde cogitare. Ca. vii

Quapropter diligētius illud ꝯſide
remus exemplū qđ adhibuimꝰ: vt
oſtēderet̃ aliud eſſe rem quāqꝫ nō
noſſe: aliud nō cogitare: fieriqꝫ poſſe vt no
uerit hō aliquid qđ nō cogitat: qñ aliunde
nō inde cogitat. Duarū ergo vel pluriū di
ſciplinaꝝ peritus qñ vnam cogitat: aliam
vel alias etiā ſi non cogitat: nouit tñ. Sed
nūquid recte poſſumꝰ dicere: iſte muſicus
nouit quidē muſicam: ſed nunc eam nō in-
telligit: quia eaꝫ non cogitat: intelligit aūt
nunc geometriā: hanc eñ nūc cogitat: ab-
ſurda eſt q̃ntū apparet iſta ſentētia. Quid
etiā illa ſi dicamꝰ: iſte muſicꝰ nouit quidem
muſicā: ſed nunc eam nō amat qñ eam nō
cogitat: amat aūt geometriā: qm̃ nūc ipaꝫ
cogitat: nōne ſimilr̃ abſurda eſt? Rectiſſi-
me vero dicimꝰ: Iſte quē ꝑſpicis de geo-
metria diſputantē: etiā perfectus eſt muſi-
cus: nam ⁊ meminit diſcipline eius: ⁊ intel
ligit eam ⁊ diligit: ſed q̃uis eam nouerit et
amet: nūc illā nō cogitat: qm̃ geometriā de
qua diſputat cogitat. Hinc admonemur
eſſe nobis in abdito mentis quarūdā rerū
quaſdā noticias: ⁊ tunc quodā mō proce-
dere in mediū: atqꝫ in cōſpectu mentis ve-
lut apertius ꝯſtitui qñ cogitant̃. Tunc. n.
ſeipſa mens: ⁊ meminiſſe: ⁊ intelligē: ⁊ ama
re inuenit: etiā vnde nō cogitabat: quādo
aliud cogitabat. Sed vnde diu nō cogita-
uerimꝰ: ⁊ vnde cogitare niſi cōmoniti non
valemꝰ: id nos neſcio quo eodēqꝫ miro mō
ſi pōt dici: ſcire neſcimus. Deniqꝫ recte ab
eo qui cōmemorat: ei cui ꝯmemorat dicit̃:
Scis hoc: ſed ſcire te neſcꝭ. Commemora-
bo ⁊ inuenies te ſcientē quod te neſcire pu
taueras. Id agunt ⁊ littere que de his re-
bus cōſcripte ſunt: quas res duce ratione
veras eſſe inuenit lector: non quas veras
eē credit ei qui ſcripſit: ſicut legit̃ hiſtoria:
ſed quas veras eſſe etiam ipē inuenit: ſiue
apud ſe: ſiue in ipa mētis luce v̑itate. Qui
vero nec admonitꝰ valet iſta cōtueri: ma-
gna cecitate cordis tenebris ignorātie di-
merſus eſt altius: ⁊ mirabiliore diuina ope
indiget: vt poſſit ad verā ſapientiā ꝑueni-
re. Propter hoc itaqꝫ volui de cogitatiōe
adhibere qualecūqꝫ documētū: quo poſſet
oſtendi quomō ex his que memoria conti-
nent̃ recordātis acies informet̃: ⁊ tale ali-
quid gignatur vbi hō cogitat: quale in illo
erat vbi ante cogitationē meminerat: qꝛ fa
cilius dinoſcit̃ quod tp̄e accedit: ⁊ vbi pa-
rens prolem ſpacio tp̄is antecedit. Nam ſi
nos referamꝰ ad interiorē mentis memoriā
qua ſui meminit: ⁊ interiorē intelligentiā q̃
ſe intelligit: ⁊ interiorē volūtatē qua ſe dili
git: vbi hec tria ſimul ſunt: ⁊ ſimul ſemꝑ fue
runt ex quo eſſe ceperūt: ſiue cogitarent̃: ſi-
ue nō cogitarent̃: videbit̃ quidē imago il-
lius trinitatis: ⁊ ad ſolā memoriā pertine-
re. Sed qꝛ ibi verbū eſſe ſine cogitatiōe nō
pōt. Cogitamꝰ eñ oīe qđ dicimꝰ: etiā il-
lo interiore verbo qđ ad nullius gētis per-
tinet linguā: in tribus potiꝰ illis imago iſta
cognoſcit̃: memoria ſcꝫ intelligētia: volun
tate. Hāc aūt nūc dico intelligētiā qua in-
telligimꝰ cogitantes: id eſt qñ eis repertis
que memorie preſto fuerāt: ſꝫ nō cogitabā-
tur: cogitatio noſtra format̃: ⁊ eā volūtatē:
ſiue amorē: vel dilectionē: que iſtam prolē
parētemqꝫ cōiungit: ⁊ quodāmō vtriqꝫ cō
munis eſt. Hinc factū eſt vt etiā ꝑ exterio-
ra ſenſibilia que per oculos carnis vident̃:
legentiū ducerem tarditatē: in. xj. ſcꝫ libro
atqꝫ inde cū eis ingrederer ad hoīs iterio-
ris eā potentiā qua ratiocinat̃ de tp̄alibus
rebus: diſſerēs illā principaliter dominan
tem qua cōtemplat̃ eternas: atqꝫ id duobꝰ
voluminibꝰ egi duodecimo vtrūqꝫ diſcer-
nens: quorū vnū eſt ſuperius: alterū infe-
rius: qđ ſuperiori eſſe ſubditū debet. Ter-
tiodecimo aūt đ munere inferioris quo hu
manarū rerū ſciētia ſalubris cōtinet̃: vt in
hac tp̄ali vita id agamus quo ꝯſequamur
eternā: quanta potui veritate ac breuitate
diſſerui: qñ quidē rem tam multiplicē atqꝫ
copioſaꝫ multoꝝ atqꝫ magnoꝝ diſputatio
nibus multis magniſqꝫ celebratā: vno ſtri
ctā volumine incluſi: oñdens etiā in ipa tri
nitatē: ſꝫ nondū q̃ dei ſit imago dicēda.

De principali mentis in quo intuenda eſt ſumme imago trinitatis. Ca. viii

Nunc vero ad eam iam ꝑuenimus
diſputationē: vbi ꝑ̇ncipale mētis
hūane quo nouit deū vel pōt ne
ſe ꝯſiderandū ſuſcepimꝰ: vt eo repperiamꝰ
imaginē dei. Q̃uis eñ mens humana nō
ſit eius nature cuius eſt deus: imago tñ na
ture eiꝰ qua natura melior nulla ē ibi que-
renda: ⁊ inueniēda eſt in nobis quo etiam
natura noſtra nihil habet melius: ſed ꝑ̇us
mens in ſeipa ꝯſiderāda eſt anteq̃ ſit par-
ticeps dei: ⁊ in ea reppeiēda eſt imago eiꝰ.
Diximꝰ eñ eaꝫ ⁊ ſi amiſſa dei participatio

ne obſoletā: atq̧ deformē: dei tñ imaginē ꝑ
manere. Eo q̄ppe ipo imago eiꝰ eſt: quo eiꝰ
capax eſt: eiuſq̧ particeps eſſe pōt: qđ taʒ
magnū bonū niſi ꝑ hoc q̧ imago eiꝰ eſt in/
telligi nō pōt. Ecce ergo mēs meminit ſui:
intelligit ſe: diligit ſe: hoc ſi cernimꝰ: cerni/
mus trinitatē: nōdū quidē deū ſʒ iam ima/
ginem dei. Non forinſecus accepit memo
ria qđ teneret: nec foris inuenit qđ aſpice/
ret intellectꝰ: ſicut corpis oculus. Nec iſta
duo velut formā corpis: et eā que inde fa
cta eſt in acie cōtuentis volūtas foris iun/
xit. Nec imaginē rei que foris viſa eſt quo
dammō raptā ⁊ in memoriā recōditā: cogi
tatio cū ad eam cōuerteretur inuenit: ⁊ inde
formatus eſt recordātis obtutus: iungēte
vtrūq̧ tertia volūtate: ſicut in eis oſtēdeba
mus trinitatibꝰ fieri: que in rebꝰ corpalibꝰ
repperiebantur: vel ex corpibus ꝑ ſenſuʒ cor
poris introrſus quodāmō trahebantur. De
quibꝰ oibus in libro .xj. diſſeruimꝰ. Nec ſi
cut fiebat vel apparebat qñ de illa ſcientia
diſſerebamus: iaʒ in hoīs interioris opibꝰ
ꝯſtituta: que diſtinguēda fuit a ſapientia.
Uñ que ſciuntur velut aduēticia ſunt in ani
mo: ſiue cognitōe hiſtorica illata: vt ſūt fa
cta ⁊ dicta: que tpe peraguntur ⁊ tranſeunt:
vel in natura rer ſuis locis ⁊ regionibꝰ cō/
ſtituta ſūt: ſiue in ipo hoīe q̄ nō erāt oriuntur:
aut alijs docētibꝰ: aut cogitatiōibꝰ ꝓprijs:
ſicut fides: quā plurimū in libro .xiij. cōmē
dauimꝰ: ſicut virtutes quibꝰ ſi vere ſunt in
hac mortalitate ideo bene viuitur: vt beate in
illa q̄ diuinitus ꝓmittitur imortalitate viuatur.
Hec atq̧ hmōi habēt in tpe ordinē ſuum:
in quo nobis trinitas memorie viſionis et
amoris facilius apparebat. Nam quedam
eoruʒ ꝓueniūt cognitionē diſcentiū. Sunt
eñ cognoſcibilia: ⁊ anteq̄ cognoſcantur: ſui
q̧ cognitionē in diſcentibꝰ gignunt. Sunt
aūt vel in locis ſuis: vel que tpe pterierūt:
q̄uis que pterierūt non ipa ſint: ſed eoruʒ
quedā ſigna pteritor: quibꝰ viſis vel audi
tis cognoſcantur fuiſſe atq̧ trāſiſſe. Que ſi/
gna vel in locis ſita ſunt: ſicut monumēta
mortuorū: ⁊ quecūq̧ ſimilia: vel in litteris
fidedignis: ſicut eſt oīs grauis et appro/
bande auctoritatis hiſtoria: vel in animis
eor qui ea iam nouerūt: eis q̄ppe iam nota
⁊ alijs vtiq̧ ſunt noſcibilia quorū ſcientiā
ꝓuenerūt: ⁊ qui ea noſſe illis quibus nota
ſunt docentibꝰ poſſunt. Que omnia et qñ
diſcuntur quandā faciūt trinitatē ſpecie ſua
que noſcibilis fuit: etiā añq̄ noſceretur: eiuſq̧

adiuncta cognitiōe diſcentis que tunc eſſe
incipit qñ diſcitur: ac tertia voluntate que
vtrūq̧ ꝯiungit. Et cū cognita fuerint: alia
trinitas dum recoluntur fit iam interius in
ipo animo ex his imaginibus que cū diſce
rentur ſunt impreſſe in memoria ⁊ informati/
one cogitationis ad ea cōuerſo recordātis
aſpectu: ⁊ ex voluntate que tertia duo iſta
cōiungit. Ea vō q̄ oriuntur in animo vbi nō
fuerūt: ſicut fides: ⁊ cetera hmōi: ⁊ ſi aduē/
ticia videntur cum doctrina inferuntur: non tñ
foris poſita vel foris peracta ſunt ſicut illa
que creduntur: ſed intus omnino in ipſo ani/
mo eſſe ceperūt. Fides eñ nō eſt qđ credi/
tur ſed qua creditur: ⁊ illud creditur: illa cōſpi/
citur. Tamē q̄ʒ eſſe cepit in animo qui iam
erat animus anteq̄ iſta eſſe cepiſſet: aduē/
ticium quiddā videtur ⁊ in pteritis habebitur:
qñ ſuccedēte ſpecie iā eſſe deſtiterit: aliāq̧
nunc trinitatē facit ꝑ ſuaʒ preſentiā: retēta:
ꝯſpecta: dilecta: aliā tunc faciet ꝑ quoddā
ſui veſtigiū qđ in memoria pteriēs dereli/
querit: ſicut iam ſupradictū eſt.

¶ An virtutes quibus ad eternitatem tenditur deſinant cum ad eterna perduxerint. ¶ Ca. IX

Verū aūt tunc etiā virtutes quibꝰ
in hac mortalitate bene viuitur: q̄a ⁊
ipe incipiunt eſſe in animo: qui cū
ſine illis prius eſſet tñ animus erat: deſināt
eſſe cū ad eterna perduxerint: nōnulla que
ſtio eſt. Quibuſdā eñ viſum eſt deſituras:
⁊ de tribus quidem prudētia: fortitudine:
temperātia: cū hoc dicitur: non nihil dici vi/
detur. Juſticia vero imortalis eſt: ⁊ magis
tunc perficietur in nobis: q̄ eſſe ceſſabit. De
oibus tñ quattuor magnꝰ auctor eloquētie
tullius: in hortenſio dialogo diſputās. Si
nobis inquit cū ex hac vita migrauerimus
in beator inſulis imortale euum: vt fabule
ferunt: degere liceret: quid opus eſſet elo/
quētia: cū iudicia nulla fierēt: aut ipis etiā
virtutibꝰ: nec eñ fortitudinis egeremꝰ nllo
ꝓpoſito aut labore: aut periculo: nec iuſti/
cia: cū eēt nihil quod appeteretur alicui: nec
temperātia que regeret eas que nulle eēnt
libidines: nec prudētia quidē egeremꝰ nul
lo delecto ꝓpoſito bonor ⁊ maloruʒ. Una
igitur eſſemus beati cognitōe nature ⁊ ſcien/
tia: qua ſola etiā deorū eſt vita laudanda.
Ex quo intelligi pōt cetera neceſſitatis eſſe:
vnū hoc volūtatis. Ita ille tantus orator
cum philoſophiaʒ predicaret: recolens ea
que a philoſophis acceperat: ⁊ preclare ac

ſuauiter explicās in hac tantū vita quā vidēmus erūnis ⁊ erroribꝰ plenā: oēs quattuor neceſſarias dixit eſſe virtutes: nullam vero eaꝝ cū ex hac vita emigrauerimꝰ ſi liceat ibi viuere vbi viuit̄ beate. Sed bonos animos ſola beatos eſſe cognitōe ⁊ ſciētia: hoc eſt ꝯtēplatōe nature: qua nihil eſt melius ⁊ amabilius: ea eſt natura que creauit oēs ceteras inſtituitq̄ꝫ naturas. Cui regēti eſſe ſubdituꝫ ſi iuſticie eſt: immortalis eſt omnino iuſticia: nec in illa eſſe beatitudine deſinet: ſꝫ talis ⁊ tanta erit vt ꝑfectior ⁊ maior eſſe nō poſſit. Fortaſſis ⁊ alie tres virtutes: prudētia ſine vllo iā periculo erroris: fortitudo ſine moleſtia tolerādoꝝ malorū: temperātia ſine repugnatōe libidinū: erūt in illa felicitate: vt prudētie ſit nullū bonū deo p̄ponere vel equare fortitudinis: ei firmiſſime coherere: tēperantie nullo defectu noxio delectari. Nunc aūt qđ agit iuſticia in ſubueniēdo miſeris: qđ prudētia in precauēdis inſidijs: qđ fortitudo in ꝑferēdis moleſtijs: qđ temꝑātia in coercendis delectatiōibꝰ prauis: nō ibi erit: vbi nihil oīno mali erit: ac ꝑ hoc iſta virtutuꝫ oꝑa que huic mortali vite ſūt neceſſaria: ſicut fides ad quā referēda ſūt: in p̄teritis habebunt̄. Et aliam nunc faciūt trinitatē: cū ea p̄ſentia tenemꝰ: aſpicimꝰ: amamꝰ. aliā tūc factura ſunt: cū ea nō eſſe: ſꝫ fuiſſe per quedā eorum veſtigia que p̄tereūdo in memoria derelinquēt reperiemꝰ: qꝛ ⁊ tunc trinitas erit cū illud qualecunq̄ꝫ veſtigiuꝫ ⁊ memoriter retinebit̄: ⁊ agnoſcet̄ veracit̄: ⁊ hoc vtrūqꝫ tertia voluntate iungetur.

¶ De cognoſcibilibꝰ tꝑalibꝰ: quorū alia cognitionē nr̄am ꝑueniūt: alia nō p̄cedūt. ¶ Ca. x

IN omnium iſtarū quas cōmemorauimꝰ tꝑaliū rerū ſciētia: quedā cognoſcibilia ⁊ cognitionē interpoſitiōe tꝑis antecedūt: ſicut ſunt ea ſenſibilia: que iam erant in rebus anteq̄ꝫ cognoſcerent̄: vel ea omnia que ꝑ hiſtoriā cognoſcunt̄. Quedā vero ſimul eē incipiunt: velut ſi aliquid viſibile qđ oīno nō erat: ante noſtros oculos oriatur: cognitionē noſtrā vtiq̄ꝫ nō p̄cedit: aut ſi aliq̄d ſonet vbi adeſt auditor: ſimul profecto incipiūt eſſe ſimulq̄ꝫ deſinūt: ⁊ ſonus ⁊ eius auditus. Verūtñ ſiue tꝑe p̄cedentia: ſiue ſimul eē incipiētia cognoſcibilia cognitionē gignūt: nō cognitōe gignūtur. Cognitōe vero facta: cū ea que cognoſcimꝰ poſita in memoria recordatiōe reuiſuntur: quis nō videat priorē eſſe tꝑe in memoria retentionē q̄ꝫ in recordatione viſionem: ⁊ huiꝰ vtriuſq̄ꝫ tertia volūtate iunctionem? Porro aūt in mente nō ſic eſt. Neq̄ꝫ eñ aduenticia ſibi ip̄a eſt quaſi ad ſeip̄am que iam erat venerit aliūde: eadē ip̄a q̄ nō erat: aut nō aliūde eadē ip̄a q̄ nō erat: aut nō aliūde venerit: ſꝫ in ſeip̄a q̄ iam erat nata ſit ea ip̄a que non erat: ſicut in ip̄o hoīe que nō erāt oriūtur: aut alijs docētibꝰ: aut cogitatōibꝰ ꝓprijs: ſicut fides: ſicut virtutes: ſicut in mente q̄ iam erat oritur fides q̄ non erat. Aut poſt cognitionē ſui recordādo ſeip̄am velut in memoria ſua cōſtitutaꝫ videt: ſi q̄ nō ibi fuerit anteq̄ꝫ ſeip̄aꝫ cognoſceret: cū ꝓfecto ex quo eſſe cepit nūq̄ꝫ ſui meminiſſe: nūq̄ꝫ ſe intelligere: nūq̄ꝫ ſe amare deſtiterit: ſicut iam oſtēdimꝰ: ac ꝑ hoc qñ ad ſeip̄am cognitiōe cōuertit̄: fit trinitas. in qua iam ⁊ verbū poſſit intelligi. Formatur q̄ppe ex ip̄a cognitio voluntate vtrūq̄ꝫ iungente. Ibi ergo magis agnoſcenda eſt imago q̄ꝫ querimus.

¶ An ſemꝑ memoria p̄teritarū reꝝ ſit: an etiā p̄ſentiū. ¶ Ca. XI

SEd dicet aliq̄s. Nō eſt iſta memoria qua mēs ſui meminiſſe ꝑhibet̄: que ſibi ſꝑ eſt p̄ñs. Memoria eñ p̄teritoꝝ eſt non p̄ſentiū. Nam quidā cū de virtutibꝰ agerēt in quibꝰ eſt etiā tullius: in tria iſta prudētiā diuiſerūt: memoriā: intelligētiā: ꝓuidētiā. Memoriā ſcꝫ p̄terit̄: intelligētiā p̄ſentibꝰ: ꝓuidētiā rebus tribuētes futuris: quā nō habēt certā niſi preſcij futuroꝝ: que nō eſt munus hoīm niſi detur deſuꝑ: vt ꝓphet̄. Vñ ſcriptura: ſapiētie de hominibꝰ aiens: Cogitatōes inquit̄ mortaliū timide: ⁊ incerte ꝓuidētie nr̄e. Sap. 9 Memoria vero de p̄teritis: ⁊ intelligētia de p̄ſentibus certa eſt: ſꝫ p̄ſentibꝰ vtiq̄ꝫ corꝑalibꝰ rebus. Nam corꝑales corꝑaliū p̄ſentes ſunt aſpectibꝰ oculoꝝ. Sꝫ qui dic̄ memoriā nō eſſe p̄ſentiū: attēdat queādmodū dictū ſit in ip̄is ſecularibꝰ lr̄is: vbi maioris fuit cure verboꝝ integritas q̄ꝫ veritas reꝝ. Nec talia paſſus vlyxes: oblituſ ve ſui eſt ithacus: diſcrimine tāto. Virgilius eñ cū ſui nō oblitū diceret vlyxem: quid aliud intelligi voluit: niſi ꝙ meminerit ſui? Cū ergo ſibi p̄ñs eēt: nullo mō ſui meminiſſet niſi ad res preſentes memoria ꝑtineret. Quaprop̄ ſicut in rebus p̄teritis ea memoria dicit̄: qua fit vt valeāt recoli ⁊ recordari: ſic in re preſenti ꝙ ſibi eſt mēs: memoria ſine abſurditate

dicēda eſt q̄ ſibi p̄ſto eſt vt ſua cogitatione
poſſit intelligi ⁊ vtrūq; ſui amore diligi.

¶ Qua facultate mens rationalis obtineat vt in ea dei imago reſplē-deat. ¶ Ca. xii

HEc igitur trinitas mētis nō ꝓpterea
dei eſt imago: q2 ſui meminit mens
⁊ intelligit ac diligit ſe: ſed q2 pōt etiā me-
miniſſe ⁊ intelligere ⁊ amare a quo facta ē.
Qđ cū fac: ſapiēs ipa fit. Si aūt nō facit:
etiā cū ſui meminit: ſeſeq; intelligit ac dili-
git ſtulta ē. Meminerit itaq; dei ſui ad cuiꝰ
imaginē facta eſt: eūq; intelligat atq; dili-
gat. Qđ vt breuiꝰ dicā colat deū nō factū:
cuius ab eo capax eſt facta: ⁊ cuiꝰ ꝑticeps
eſſe poteſt. Propt̄ qđ ſcriptū eſt: Ecce dei
cultus eſt ſapientia: ⁊ nō ſua luce: ſed ſum-
me illius lucis ꝑticipatiōe ſapiēs erit: atq;
vbi eterna ibi beata regnabit. Sic. n. dicit̄
iſta hoīs ſapiētia: vt etiā dei ſit. Tūc eñ ve-
ra eſt: nam ſi humana eſt: vana eſt. Veruz
non ita dei qua ſapiens eſt deus. Neq; eñ
participatiōe ſui ſapiēs eſt: ſicut mens par-
ticipatiōe dei. Sz queādmodū dicit̄ iuſti-
cia dei: nō ſolū qua ipe iuſtus eſt: ſed quaz
dat homini cū iuſtificat impiū. Quā cōmē-
Roma. 10 dans aplus: ait de quibuſdā. Ignorantes
eñ dei iuſticiā: ⁊ ſuam iuſticiā volētes cō-
ſtituere: iuſticie dei nō ſunt ſubiecti. Sic. n.
dici pōt etiā de q̄buſdā: Ignorātes dei ſa-
pientiā: ⁊ ſuam volētes cōſtituere: ſapiētie
dei nō ſunt ſubiecti. Eſt igit̄ natura non fa-
cta: que fecit omnes ceteras magnas par-
uaſq; naturas eis quas fecit ſine dubitati-
one p̄ſtantior: ac ꝑ hoc hac etiā de q̄ loqui-
mur rōnali ⁊ intellectuali: que hoīs mens
eſt ad eius qui eā fecit imaginē facta. Illa
autē ceteris natura preſtātior deus eſt. Et
quidē nō longe poſitꝰ ab vnoquoq; nr̄m: ſi-
Act. 17 cut apl's dicit adiungēs: In illo. n. viuimꝰ
⁊ mouemur ⁊ ſumus. Qđ ſi ſc̄m corpus di-
ceret: etiā de iſto corporeo mūdo poſſet in-
telligi. Nam ⁊ in illo ſc̄m corpus viuimus:
mouemur ⁊ ſumꝰ. Unde ſc̄m mentē que fa-
cta eſt ad eius imaginē debet hoc accipi ex-
cellētiore quodā eodemq; nō viſibili: ſ3 in-
telligibili mō. Nam quid non eſt in ipo de
quo diuine ſcriptū eſt: Qm̄ ex ipo ⁊ ꝑ ipm
Roma. 11 ⁊ in ipo ſunt oīa? Proinde ſi in ipo ſunt
oīa: in quo tandē pn̄t viuē q̄ viuunt: ⁊ mo-
ueri q̄ mouent̄: niſi in quo ſunt? Nō tñ oēs
Ps. 72 cū illo ſūt eo mō quo ei dictū eſt: Ego ſem-
per tecū. Nec ipe cū oībus eo mō quo di-
cimꝰ: Dn̄s vobiſcū. Magna itaq; homis
miſeria eſt cū illo nō eſſe: ſine q̄ nō pōt eſſe.
In quo eñ ē ꝓculdubio ſine illo nō eſt. Et
tñ ſi eius nō meminit: eūq; nō itelligit: nec
diligit: cū illo nō eſt. Q2 aūt quiſq; penitꝰ
obliuiſcit̄: nec cōmoueri eiꝰ vtiq; pōt.

¶ De reminiſcētia in deū cuius ſp eſt capax mētis natura. ¶ Ca. xiii

DE viſibilibꝰ rebus ad hanc rem ſu-
mamus exemplū. Dicit tibi quiſ-
piam quē non recognoſcis: Noſti
me: ⁊ vt cōmoneat: dicit vbi: qñ: quō tibi
innotuerit: oībuſq; adhibitis ſignis quibꝰ
in memoriā reuoceris: ſi non recognoſcis:
ita iam oblitus es: vt oīnis illa noticia pe-
nitus deleta ſit animo: nihilq; aliud reſtat:
niſi vt credas ei qui tibi hoc dicit: ꝙ aliqñ
euz noueras: aut ne hoc quidē ſi fidedignꝰ
tibi eſſe qui loquit̄ nō videt̄. Si aūt remini-
ſceris: ꝑfecto redis in memoriā tuā: ⁊ in ea
inuenis qđ nō fuerat penitus obliuione de-
letū. Redeamꝰ ad illud ꝓpter qđ adhibui-
mus humane ꝯuerſatiōis exemplū. Inter
cetera pſalmus nonus: Cōuertant̄ inquit Ps. 9
pctōres in infernū: oēs gentes que obliui-
ſcunt̄ deū. Porro aūt viceſimꝰ ⁊ primꝰ: Cō- Ps. 21
memorabunt̄ inquit ⁊ conuertent̄ ad dn̄m
vniuerſi fines terre. Nō igit̄ ſic erāt oblite
iſte gentes deū: vt eius nec cōmemorate re-
cordarent̄. Obliuiſcēdo aūt deū tāq; obli-
uiſcendo vitā ſuā: ꝯuerſe fuerāt in mortē:
hoc eſt in infernū. Commemorate vero cō-
uertunt̄ ad dn̄m tāq; reminiſcētes remini-
ſcendo vitā cuius eas habebat obliuio: id
eſt cuiꝰ oblite fuerant. Item legit̄ in nona-
geſimotertio: Intelligite nūc qui inſipien- Ps. 93
tes eſtis in ꝑp'lo: et ſtulti aliqñ ſapite. Qui
plantauit aurē nō audiet: ⁊ cetera. Eis eñ
dictū eſt: qui deum non intelligēdo de illo
vana dixerunt.

¶ Q2 etiā praua mens nec memoria ſui careat nec cognitiōe nec amore. ¶ Ca. xiiii

DE dilectiōe aūt dei plura reperiunt̄-
tur i diuinis eloquijs teſtimonia.
Ibi eñ ⁊ illa duo ꝯſequenter intelligunt̄:
q2 nemo diligit cuius nō meminit: ⁊ qđ pe-
nitꝰ neſcit. Uñ illud ē notiſſimū ꝑcipuūq;
preceptū: Diliges dn̄m deū tuū. Sic itaq; Deut. 6
cōdita eſt mens humana: vt nunq; ſui nō
meminerit: nunq; ſe nō intelligat: nunq; ſe
nō diligat. Sed qm̄ qui odit aliquez nocē
illi ſtudet: non inmerito ⁊ mens hoīs qñ ſi-
bi nocet odiſſe ſe dicit̄. Neſciēs. n. ſibi vult
male: duz nō putat ſibi obeſſe qđ vult. Sz

tñ male ſibi vult: qñ id vult qꝺ obſit ſibi.
Ps.10 Unde illud ſcriptũ eſt: Qui diligit iniqui-
tatē: odit animā ſuã. Qui ergo ſe diligere
nouit: deũ diligit. Qui vero nõ diligit deũ:
etiã ſi ſe diligit: quod ei naturalit̃ inditum
eſt: tñ nõ incõueniēter odiſſe ſe dicit̃: cũ id
agit quod ſibi aduerſat̃: ⁊ ſeipm̃ tãꝗ̃ ſuus
inimicus inſequit̃: qui ꝑfecto eſt error hor-
rēdus: vt cũ ſibi homines prodeſſe velint:
multi non faciãt niſi quod eis pernicioſiſſi
mum eſt. Similē morbũ mutorũ animaliũ
cum poeta deſcriberet. Dij inquit meliora
pijs erroremꝗ̃ hoſtibꝰ illũ: Diſciſſos nudis
laniabãt dentibus artus. Cum morbus il
le corporis fuerit: cur dixit errorē: niſi qꝛ om-
ne animal cũ ſibi natura ꝯciliatũ ſit: vt ſe
cuſtodiat quantũ poteſt: talis ille erat mor
bus: vt ea quorũ ſalutē appetebant ſua mē
bra laniarent. Cum aũt deũ diligit mens:
⁊ ſicut dictũ eſt ꝯſequēter meminit: eumꝗ̃
intelligit: recte illi de proximo ſuo precipi-
tur: vt eũ ſicut ſe diligat. Iam eñ ſe nõ di-
ligit ꝑuerſe: ſꝫ recte cũ deũ diligit: cuiꝰ par-
ticipatiõe imago illa non ſolum eſt: verũ-
etiã ex vetuſtate renouat̃: ⁊ ex deformitate
reformat̃: ex infelicitate beatificat̃. Quis
ſe ita diligat: vt ſi alterutrũ ꝓponat̃: malit
omnia que infra ſe diligit ꝑdere: ꝗ̃ perire:
tñ ſuperiorē deſerendo ad quē ſolũ poſſit
cuſtodire fortitudinē ſuam: eoꝗ̃ frui lumi
Ps.58 ne ſuo: cui canitur in pſalmo: Fortitudinē
Ibidem.33 meam ad te cuſtodiã. Et in alio: Accedite
ad eũ: ⁊ illuminamini: ſic infirma ⁊ tenebro
ſa facta eſt: vt a ſe quoꝗ̃ ipa in ea q̃ nõ ſũt
qꝺ ipa: ⁊ quibꝰ ſuperior eſt ipſa: infelicius
laberet̃ ꝑ amores quos nõ valet vincere: ⁊
errores a quibꝰ nõ videt qua redire. Unde
iam deo miſerante penitus clamat in pſal-
Ibidem.37 mis: Deſeruit me fortitudo mea: et lumen
oculoꝝ meoꝝ nõ eſt mecũ. Nõ ſane in his
tãtis infirmitatis ⁊ erroris malis: amittere
potuit naturalē memoriã: intellectũ ⁊ amo
rē ſui: ꝓpter quod merito dici potuit: qꝺ ſu
Ibidē.38 pra cõmemoraui. Quꝗ̃ in imagine dei am
bulat homo: tñ vane cõturbatur. Theſau
rizat ⁊ neſcit cui cõgregabit ea. Cur enim
theſaurizat: niſi qꝛ fortitudo eius deſeruit
eũ: ꝑ quã deum habens rei nullius indige
ret. Et cur neſcit cui cõgregabit ea: niſi q̇a
lumē oculoꝝ eius nõ eſt cum eo: ⁊ ideo nõ
Luc.12 videt qꝺ veritas ait: Stulte hac nocte ani
mam tuã repetēt abs te: hec que prepara-
ſti cuius erũt. Uerũtamē quia etiã talis in
imagine ambulat homo: ⁊ habet memoriã
⁊ intellectũ: ⁊ amorē ſui. Hominis mēs: ſi
ei manifeſtaret̃ ꝙ vtrũꝗ̃ habere nõ poſſet
⁊ vnũ e duobus permitteret̃ eligere: alterũ
perditurus: aut theſauros quos cõgrega-
uit: aut mentē: quis vſꝗ̃ adeo nõ habet mē
tem: vt theſauros mallet habere ꝗ̃ mentē.
Theſauri eñ mentē poſſunt plerũꝗ̃ ſub-
uertere: ⁊ mens que nõ theſauris ſuberti
tur: ſine vllis theſauris facilius ⁊ expediti-
us poteſt viuere. Quis vero vllos theſau
ros: niſi ꝑ mentē poterit poſſidere. Si enĩ
puer infans ꝗ̃uis ditiſſimus natus: cũ ſit
dñs omniũ que iure ſunt eiꝰ: nihil poſſidet
mente ſopita: quo tandē mõ quiſꝗ̃ quicꝗ̃
mente poſſidebit amiſſa. Sed de theſauris
quid loquor: ꝙ eis quilibet hominũ ſi talis
optio ꝓponatur: mauult carere ꝗ̃ mente:
cum eos nemo preponat: nemo cõparet lu
minibꝰ corporis: quibꝰ non vt aurũ rarus
quiſꝗ̃ homo: ſꝫ omĩs homo poſſidet celũ:
per lumina enim corporis quiſꝗ̃ poſſidet
quicquid libēter videt. Quis ergo ſi tene-
re vtrunꝗ̃ non poſſit: ⁊ alterutrũ cogatur
amittere: nõ theſauros: ꝗ̃ oculos malit: et
tamē ſi ab eo ſimili conditiõe querat̃: vtrũ
oculos malit amittere: an mentē: quis mē-
te nõ videat eum oculos malle ꝗ̃ mentē.
Mens quippe ſine oculis carnis humana
eſt: Oculi autem carnis ſine mente belluini
ſunt. Quis porro non hominē ſe malit eſſe
etiã carne cecum: ꝗ̃ beluam videntē. Hec
dixi: vt etiã tardiores: ꝗ̃uis breuit̃ cõmo-
uerētur a me: in quoꝝ oculos vel aures he
littere peruenerint: quantũ mēs diligit ſe-
ipam etiã infirma ⁊ errans: male diligēdo
atꝗ̃ ſectando que ſunt infra ipam. Dilige-
re porro ſeipam nõ poſſet: ſi ſe omnino ne-
ſciret: id eſt ſi ſui nõ meminiſſet: nec ſe intel
ligeret: qꝛ in ſe imagine dei tam potēs eſt:
vt ei cuius imago eſt valeat inherere. Sic
eñ ordinata eſt naturarũ ordine: nõ loco-
rum: vt ſupra illam non ſit niſi ille. Deniꝗ̃
cum illi penitus adheſerit: vnus erit ſpiri-
tus. Cui rei atteſtatur apl̃s dicēs: Qui au j.Cor.6
tem adheret domino vnus ſpiritꝰ eſt. Ac-
cedēte quippe iſta ad participationē natu-
re veritatis ⁊ beatitudinis illius: nõ tamen
creſcente illo in natura: veritate ⁊ beatitu-
dine ſua. In illa itaꝗ̃ natura cui felicit̃ ad
heſerit: imutabiliter viuet ⁊ immutabile vi
debit omne qꝺ viderit. Tunc ſicut ei diui-
na ſcriptura promittit: ſatiabit̃ in bonis de
ſideriũ eius: bonis imutabilibꝰ: ipa trinita
te deo ſuo cuiꝰ imago eſt: ⁊ ne vſpiã viole-

tur erit in abſcōdito vultus eius: tāta vber
tate eius impleta: vt eam nunq̄ peccare de
lectet. Seipſam vero nūc qñ videt: nō ali-
quid immutabile videt.

De mutabilitate mentis humane qua fit: vt ſicut miſera facta eſt ex beata: ita beata poſſit eſſe ex miſera. Ca. XV

QUod ideo certe nō dubitat qm̄ mi
ſera eſt: ⁊ beata eſſe deſiderat. Nec
ob aliud fieri ſperat hoc poſſe: niſi quia eſt
mutabilis. Nam ſi mutabilis non eſſet: ſi-
cut ex beata vita miſera: ſic ex miſera bea-
ta eſſe nō poſſet. Et q̄d eam feciſſet miſerā:
ſub omnipotēte ⁊ bono dño: niſi peccatū
ſuū: ⁊ iuſticia dñi ſui? Et quid eā faciet be-
atam: niſi meritū ſuū ⁊ premiū dñi ſui? Sed
⁊ meritū eius gratia eſt illius: cuius premiū
erit beatitudo eius. Juſticiā quippe dare ſi-
bi nō poteſt: quā perditā nō habet. Hanc
enī cum homo crearetur accepit: ⁊ pecca-
do vtiq̄ ꝑdidit. Accepit ergo iuſticiā: pro
pter quā beatitudinem accipere mereretur.
Unde veraciter ei dicitur ab ap̄lo: quaſi de
j. Cor. 4 ſuo bono ſuperbire incipiēti: Quid enī ha
bes quod non accepiſti? Si aūt accepiſti:
quid gloriaris quaſi nō acceperis? Quan
do autē bene recordatur dñi ſui: ſpiritu eius
accepto ſentit omnino: q̄r hoc diſcit: intimo
magiſterio: nō niſi eius gratuito affectu poſ-
ſe ſe ſurgere: non niſi ſuo volūtario defectu
cadere potuiſſe. Non ſane reminiſcitur bea-
titudinis ſue: fuit q̄ppe illa ⁊ non eſt: eiuſq̄
iſta penitus oblita eſt: ideoq̄ nec cōmemo
rari pōt. Credit autē de illa fidedignis litte
ris dei ſui per eius ꝓphetā ꝯſcriptis narrā
tibus de felicitate paradiſi: atq̄ illud p̄mū
⁊ bonū hominis ⁊ malū hiſtorica traditio-
ne indicātibus: dñi autē dei ſui reminiſcitur.
Jlle quippe ſemꝑ eſt: nec fuit ⁊ non eſt: nec
eſt ⁊ nō fuit: ſed ſicut nūq̄ nō erit: ita nūq̄
Act. j7 nō erat: ⁊ vbiq̄ totus eſt. Propter qđ iſta
in illo ⁊ viuit ⁊ mouetur: ⁊ eſt: ⁊ ideo remini-
ſci eius pōt. Non q̄r hoc recordatur qđ eum
nouerat in adam: aut alibi alicubi ante hu
ius corꝑis vitam. Aut cū primū facta eſt
vt insereretur huic corꝑi. Nihil enī hoꝝ om-
nino reminiſcitur. Quicquid hoꝝ eſt: obli
uione deletū eſt. Sed cum memoratur vt cō
uertatur ad dñm tanq̄ ad eam lucē qua iam
cum ab illo auerteretur: quodā mō tangeba
tur. Nam hinc eſt ꝙ etiā impij cogitāt eter
nitatem: ⁊ multa recte reprehēdūt: recteq̄
laudāt in hominū moribus. Quibus ea tan
dem regulis indicāt: niſi in quibus vident:
quēadmodū quiſq̄ viuere debeat: etiā ſi
nec ipſi eodē modo viuāt: vbi eas vident?
Neq̄ enī in ſua natura: cū ꝓculdubio mē
te iſta videantur: eorumq̄ mētes conſtet eſſe
mutabiles: has vero regulas imutabiles vi-
deat quiſquis in eis ⁊ hoc videre potuerit.
Nec in habitu ſue mētis cū ille regule ſint
iuſticie: mentes vero eoꝝ conſtet eſſe iniu-
ſtas. Ubi nam ſunt iſte regule ſcripte: vbi
quid ſit iuſtum: ⁊ iniuſtus agnoſcit vbi cer
nit habendū eſſe quod ipſe nō habet? Ubi
ergo ſcripte ſunt: niſi in libro lucis illius que
veritas dicitur: vnde oīs lex iuſta deſcribitur:
⁊ in cor hominis qui operatur iuſticiā: nō mi
grando ſed tanq̄ imprimēdo transfertur: ſi-
cut imago ex anulo ⁊ in cerā tranſit: ⁊ anu-
lum nō relinquit. Qui vero non operatur: ⁊
tamē videt quod operandū ſit: ipſe eſt qui
ab illa luce auertitur: a qua tamē tāgitur. Qui
aūt nec videt quēadmodū ſit viuendū: ex
cuſabilius quidē peccat: q̄r nō eſt trāſgreſ-
ſor cognite legis. Sed etiā ipſe ſplendore
aliquotiēs vbiq̄ preſentis veritatis attin-
gitur: qñ admonitus ꝯfitetur.

De reformatiōe mentis ad imaginem dei: ⁊ quot modis ſpiritus appellatio diuerſis aſſignetur naturis. Ca. XVI

QUia vero cōmemorati cōuertuntur
ad dominū: ab ea deformitate qua
per cupiditates ſeculares cōformabantur
huic ſeculo reformātur ex illo: audiētes apo-
ſtolū dicentē: Nolite cōformari huic ſecu- Roma. j2
lo: ſed reformamini in nouitate mentis ve
ſtre: vt incipiat illa imago ab illo reforma-
ri a quo formata eſt. Non enī reformare ſe
ipſam poteſt: ſicut potuit deformari. Dicit
etiā alibi: Renouamini ſpiritu mentis ve- Ephe. 4
ſtre: ⁊ induite nouū hoīem: eū qui ſm deū
creatus eſt: in iuſticia ⁊ ſanctitate veritatis.
Q̄r ait: ſm deū creatū: hoc alio loco dicitur
ad imaginē dei. Sed peccādo iuſticiā ⁊ ſcti Gen. j
tatē veritatis amiſit: ꝓpter qđ hec imago
deformis ⁊ decolor facta eſt: hanc recipit
cū reformatur ⁊ renouatur. Q̄r aūt ait: ſpiritu Ephe. 4
mentis veſtre: nō ibi duas res intelligi vo-
luit: quaſi aliud ſit mēs: aliud ſpūs mētis.
Sed q̄r oīs mens ſpūs eſt: nō autē omnis
ſpūs mens eſt. Eſt enī ſpūs ⁊ deus: qui re-
nouari non poteſt: q̄r nec veteraſcere pōt.
Dicitur etiā ſpiritus in hoīe qui mens nō
ſit: ad quē pertinent imaginatiōes ſimiles
corpoꝝ. De quo dicit ad corinthios: vbi

j.Cor.14 dicit: Si aũt orauero lingua: ſpiritꝰ meus
orat: mẽs aũt mea infructuoſa eſt. Hoc. n.
ait: qñ id qđ dicit̄ nõ intelligit̄: q2 nec dici
põt: niſi corporaliũ vocũ imagines ſonuꝫ
oris in ſpiritus cogitatione ꝑueniant. Di-
Joh.19 citur ⁊ hoĩs anima ſpũs. Uñ eſt in euã-
gelio: Et inclinato capite tradidit ſpiritũ.
quo ſignificata eſt mors corpis: aĩa exeũ-
te. Dicitur ſpiritꝰ etiã pecoris: qđ in eccle-
ſiaſte libro ſalomonis apertiſſime ſcriptuꝫ
Eccs.3 eſt: vbi ait: Quis ſcit ſpiritus filiorꝫ hoĩs
ſi aſcendet ipe ſurſum: ⁊ ſpiritus pecoris ſi
Gen.7 deſcẽdet ipe deorſum in terrã: Scriptũ eſt
etiã in geneſi: vbi dicit diluuio mortuã vni
uerſam carnẽ que habebat in ſe ſpiritũ vi-
te. Dicit̄ ſpiritꝰ etiã ventus: res apertiſſime
Ps.148 corporalis. Unde illud in pſalmis: Ignis
grando: nix: glacies: ſpiritus tempeſtatis.
Quia ḡ tot modis dicit̄ ſpiritus: ſpiritum
mentis dicere voluit eũ ſpiritũ q̄ mens vo-
Col.2 catur: ſicut ⁊ ait etiã idẽ apoſtolus: In expo
liatione corporis carnis. Non duas vtiq;
res intelligi voluit: q̄ſi aliud ſit caro: aliud
corpꝰ carnis. Sꝫ q2 corpus multarꝫ reꝝ no
mẽ eſt quarũ nulla eſt caro. Nã multa ſunt
excepta carne corpa celeſtia ⁊ corpora ter-
reſtria. Corpus carnis dixit: corpus quod
caro eſt. Sic itaq; ſpiritũ mentis eũ ſpiritũ
que mens eſt: alibi quoq; apertꝰ etiã ima-
ginem nominauit: ſcꝫ alijs verbis idipſum
Col.5 precipiens: Expoliantes vos inquit vete-
rem hominẽ cum actibus eius: induite no
uum qui renouatur in agnitionẽ dei: ſcđm
Eph.4 imaginẽ eius qui creauit eũ. Qđ ḡ ibi legi-
tur: Induite nouũ hominẽ qui ſecundum
Colo.3 deũ creatus eſt: hoc iſto loco: Induite no-
uum hominẽ qui renouatur ſcđm imaginẽ
eius qui creauit eum. Ibi autẽ ait: ſcđm de
um: hic vero: ſcđm imaginẽ eius qui crea-
Ephe.4 uit eum. Pro eo vero quod ibi poſuit: In
iuſticia ⁊ ſanctitate veritatis: hoc poſuit hic:
Col.3 In agnitionẽ dei. Fit ergo iſta renouatio
reformatioq; mentis ſcđm deum: vel ſcđm
imaginem dei. Si ideo dicitur ſcđm deuꝫ:
ne ſcđm aliã creaturaꝫ fieri putetur. Ideo
autẽ ſcđm imaginẽ dei: vt in ea re intelliga
tur fieri hec renouatio: vbi eſt imago dei:
id eſt in mente. Queadmodũ dicimus ſm
corpus mortuum: non ſcđm ſpiritum eum
q̄ de corpore fidelis ⁊ iuſtꝰ abſcedit. Quid
eñ dicimus ſcđm corpus mortuũ: niſi cor
pore vł in corpore: nõ anima vel in anima
mortuũ: Aut ſi dicamꝰ: ſcđm corpus ẽ pul
cher: aut ſcđm corpus fortis: nõ ſcđm ani-
mum: quid eſt aliud q̄ corpore nõ animo
pulcher aut fortis eſt: Et innumerabilit̄ ita
loquimur. Non itaq; ſic intelligamus: ſe- Col.3
cundũ imaginem eius qui creauit eũ: qua-
ſi alia ſit imago ſm quã renouatur: nõ ipa
que renouatur.

Quid ſit inter regenerationem baptiſmi et renouationem qua ꝑficitur de die in diem in agnitione dei. Ca.xvii.

Sane iſta renouatio nõ momento
vno fit ipſius ꝯuerſionis: ſic vt mo
mento vno fit illa in baptiſmo re-
nouatio remiſſiõe omniũ peccatoꝝ. Neq;
eñ vel vnũ quantulũcũq; remanet: qđ nõ
remittatur: ſed queadmodũ aliud eſt care
re febribus: aliud ab infirmitate que febri-
bus facta eſt reualeſcẽ. Itemq; aliud ẽ in-
fixũ telum de corpore demere: aliud vulnꝰ
qđ eo factũ ẽ ſcđa curatiõe ſanarẽ: ita ꝑma
curatio eſt cãm remouere languoris: qđ ꝑ
oĩm fit idulgentiã pctoꝝ: ſecũda ipſi̾ ſana
re lãguorẽ: qđ fit paulatim ꝓficiẽdo i reno
uatione huiꝰ imaginis: Que demõſtrat̄
in pſalmo: vbi legit̄: Qui ꝓpiciꝰ fit oĩbus Ps.102
iniq̄tatibꝰ tuis: qđ fit in baptiſmo. Deinde
ſeq̄t̄. Qui ſanat oẽs lãguores tuos: qđ fit Ibidem.
quotidianis acceſſibꝰ: cũ hec imago reno-
uat̄. De qua re apłs apertiſſime locutꝰ eſt di-
cẽs: Et ſi exterior hõ noſter corrũpit̄: ſꝫ in- 2.Cor.4
terior renouat̄ de die in diẽ. Renouat̄ aũt Colo.3
in agnitione dei: hoc ẽ in iuſticia ⁊ ſanctita Ephe.4
te veritatis: ſicut ſe ſe habẽt apoſtolica teſti-
monia: q̄ pauloante cõmemoraui. In ag-
nitõe igit̄ dei: iuſticiaq; ⁊ ſanctitate verita-
tis: q̄ de die in diẽ ꝓficiẽdo renouat̄: tranſ-
fert amorẽ a tpalibus ad eterna: a viſibili-
bus ad intelligibilia: a carnalibꝰ ad ſpiritu
alia: atq; ab iſtis cupiditatem frenare atq;
minuere: illiſq; ſe caritate alligare diligen-
ter inſiſtit. Tantũ autẽ facit: quantũ diui-
nitus adiuuat̄. Dei quippe ſentẽtia eſt: Si- Joh.15
ne me nihil poteſtis facere. In q̄ ꝓfectu et
acceſſu tenentẽ mediatoris fidẽ cũ dies vi-
te huiꝰ vltimus quẽq; cõpererit: perducen
dus ad deum quẽ coluit: ⁊ ab eo perficien
dus excipietur ab angelis ſanctis incorru
ptibile corpus in fine ſeculi: non ad penã ſꝫ
ad gloriã recepturus. In hac quippe ima-
gine tunc perfecta erit dei ſimilitudo: quã-
do dei perfecta erit viſio. De q̄ dicit apłs
paulus: Uidemꝰ nũc ꝑ ſpeculũ in enigma j.Cor.13
te: tunc autẽ facie ad faciẽ. Itẽ dicit: Nos 2.Cor.3
autẽ reuelata facie gloriã domini contem-

70

plantes in eandē imaginē transformamur
de gloria in gloriā: tanq̄ a dn̄i ſpū: hoc eſt
qḋ fit de die in diē bene ꝓficiētib⁹. Apl̄us
j. Joh. 3 aūt ioannes: Dilectiſſimi inquit nunc filij
dei ſum⁹: ⁊ nondū apparuit qḋ erim⁹. Sci-
mus qꝛ cū apparuerit ſimiles ei erim⁹: qm̄
videbim⁹ eū ſicuti eſt. Hinc apparet tūc in
iſta imagine dei fieri eius plenā ſimilitudi-
nē: qn̄ eius plenā pceperit viſionē.

¶ Poſſe etiam hominem corpore imaginē dei accipi: ſcḋm quod verbum caro factum eſt: cuius imortalitati omnes ſancti conformabūtur. ¶ Ca. XVIII

Quamq̄ poſſit hoc a ioanne apl̄o
etiā de imortalitate corporis dictū
videri. Et in hac quippe ſimiles erim⁹ deo:
ſed tantūmō filio qꝛ ſolus in trinitate cor-
pus accepit: in quo mortu⁹ reſurrexit: atq̄
id ad ſuperna peruexit. Naȝ dicit̃ etiā iſta
imago filij dei: in qua ſicut ille imortale cor
pus habebimus: ꝯformes facti in hac par
te: non patris imaginis: aut ſpūſſancti: ſed
tantūmō filij: qꝛ de hoc ſolo legit̃: ⁊ fide ſa-
Joh. j niſſima accipit̃: Verbum caro factum eſt.
Roma. 8 Propter quod apl̄us: Quos autē inquit
preſciuit ⁊ pdeſtinauit cōformes fieri ima-
ginis filij ſui: vt ſit ipſe primogenit⁹ in mul-
j. Cor. 15 tis fratrib⁹. Primogenit⁹ vtiq̄ a mortuis:
ſm eūdē apl̄m: qua morte ſeminata eſt ca-
ro eius in contumelia: reſurrexit in gloria.
Scḋm hanc imaginē filij cui per imortali-
tatē cōformamur in corpore: etiā illud agi
Ibidem mus quod dicit idem apl̄us: Sicut porta-
uimus imaginē terreni: portem⁹ ⁊ imaginē
eius qui de celo eſt: vt ſcȝ qui ſcḋm adam
mortales fuim⁹: ſm chriſtū imortales nos
futuros fide vera ⁊ ſpe certa: firmaq̄ tenea
mus. Sic eīn nunc eandē imaginē portare
poſſumus: nondū in viſione: ſȝ in fide: nō-
dum in re: ſed in ſpe. De corporis quippe
reſurrectione tunc loquebatur apoſtolus:
cū hec diceret.

¶ Qua ſui parte hō ad imaginē et ſimilitudinē dei factus ſit: ad quaȝ ꝓficiēdo renouat̃. ¶ Ca. XIX

Gen̄. j At vero illa imago de qua dictum
eſt: Faciam⁹ hominē ad imagineȝ
⁊ ſimilitudinē noſtrā: qꝛ non dictū
eſt ad meā: vel ad tuā: ad imaginē trinita-
tis factum hominē credim⁹: ⁊ quanta po-
tuim⁹ inueſtigatiōe cōprehēdim⁹. Et ideo
ſm hanc potius ⁊ illud intelligēdū eſt: qḋ
j. Joh. 3 ait apl̄us ioannes: Similes ei erimus: qm̄
videbimus eum ſicuti eſt: qꝛ de illo dixit de
quo dixerat: filij dei ſumus. Et imortalitas Ibidem
carnis illo perficiet̃ momēto reſurrectiōis:
de quo ait apl̄us paulus: In ictu oculi: in j. Cor. 15
nouiſſima tuba: ⁊ mortui reſurgēt incorru-
pti: ⁊ nos imutabimur. In ipo nanq̄ ictu
oculi ante iudiciū reſurget in virtute: in in-
corruptiōe: in gloria corp⁹ ſpiritale: quod
nunc ſeminat̃ in infirmitate: corruptiōe: cō
tumelia corpus animale. Imago vero que
renouat̃ in ſpiritu mētis in agnitiōe dei: nō
exterius ſȝ interius de die in diem ipa per-
ficiet̃ viſione: que tunc erit poſt iudiciū: fa j. Cor. 13
cie ad faciē: nunc autē proficit per ſpeculū
in enigmate. Propter cuius pfectionē di-
ctū intelligēdū eſt: ſimiles ei erimus: quo- j. Joh. 3
niā videbim⁹ eū ſicuti eſt. Hoc eīn donuȝ
tūc nobis dabit̃: cū dictū fuerit: Venite be Math. 25
nedicti patris mei: poſſidete paratū vobis
regnū. Tunc quippe tollet̃ impius vt nō vi
deat claritatē dn̄i: quando ibunt ſiniſtri in
ſupplicū eternum: euntibus dextris in vi-
tam eternā. Hec eſt aūt (ſicut ait veritas) Joh. 17
vita eterna: vt cognoſcāt te inquit vnū ve
rum deū: ⁊ quē miſiſti ieſum chriſtū. Hanc
cōtemplatiuā ſapientiā quā ꝓprie puto in
litteris ſanctis a ſcientia diſtinctā: ſapien-
tiam nūcupari: dūtaxat hominis: que qui-
dem illi nō eſt: niſi ab illo cui⁹ participatiōe
vere ſapiēs fieri mēs rōnalis ⁊ intellectua-
lis poteſt: Cicero cōmēdās in fine dialogi
horteſij: Que nobis inqt dies noteſq̄ cō-
ſiderantib⁹ acuentibuſq̄ intelligentiā que
eſt mentis acies: cauētibuſq̄ nequādo illa
hebeſcat: id eſt in philoſophia viuētib⁹ ma
gna ſpes eſt. Aut ſi hoc quod ſentim⁹ ⁊ ſa-
pim⁹ mortale ⁊ caducū eſt: iocundū nobis
perfunctis muneribus humanis occaſuȝ:
neq̄ moleſtam extinctionem: ⁊ quaſi quie-
tē vite fore. Aut ſi vt antiquis philoſophis
hiſq̄ maximis longeq̄ clariſſimis placuit:
eternos animos ac diuinos habem⁹: ſic ex
iſtimandū eſt quo magis hi fuerint ſemper
in ſuo occurſu: id eſt in ratione ⁊ inueſtigā-
di cupiditate: ⁊ quo min⁹ ſe admiſcuerint
atq̄ implicuerint hominū vitijs ⁊ errorib⁹
hoc vel his faciliorē aſcenſum ⁊ reditu ȝ in
celū fore. Deinde addēs hanc ipam clau-
ſulam repetēdoq̄ ſermonē finiens: Qua-
propter inquit vt aliqn̄ terminet̃ oratio: ſi
aut extingui tranqlle volum⁹ cū his artib⁹
vixerim⁹: aut ſi ex hac in aliaȝ haud paulo
meliorē domū ſine mora demigrare: in his
ſtudijs nobis oīs opa ⁊ cura ponenda eſt.

Hic miroꝛ hominē tāti ingenij: perfunctis muneribus humanis: hominibꝰ in philoſophia viuentibꝰ: que ꝯtemplatiōe veritatis beatos facit: iocundū ꝓmittere occaſuꝫ: ſi hoc quod ſentimus ⁊ ſapimꝰ mortale ⁊ caducū eſt: quaſi hoc moriat ⁊ intercidat qđ nō diligebamꝰ: vel potius quod atrociter oderamꝰ: vt iocundus nobis ſit eius occaſus. Verū hoc nō didicerat a philoſophis quos magnis laudibꝰ predicat: ſ; ex illa noua academia vbi ei dubitare etiā de rebus manifeſtiſſimis placuit: iſta ſentētia redolebat. A philoſophis aūt ſicut ipſe cōfitetur maximis longeq; clariſſimis: eternos animos eſſe acceperat. Eterni quippe nō incōuenienter hac exhortatōe excitant: vt in ſuo curſu reperiant cū venerit vite huiꝰ extremū: id eſt in rōne ⁊ inueſtigādi cupiditate: minuſq; ſe admiſceāt atq; īplicēt hoīm vitijs ⁊ erroꝛibus: vt eis facilioꝛ ſit regreſſus ad deū. Sz iſte curſus q̄ cōſtituit in amore atq; inueſtigatōe veritatis: nō ſuffecit miſeris: id eſt hominibꝰ: cū iſta ſola ratōe moꝛtalibꝰ ſine fide mediatoꝛis. Qđ in libris ſuperioꝛibus huiꝰ operis: maxime in quarto ⁊ .xiij. quantū potui demōſtrare curaui.

¶ Explicit liber quartuſdecimus.

¶ Incipiūt capl'a libri q̄ntidecimi.

i ¶ De excellentia animi ad imaginem creatoꝛis ſui conditi.
ij ¶ De ſummo bono qđ ſemꝑ inueniendū querit ⁊ querendū inuenit.
iij ¶ Quid diſputatum: quidue ſit compꝛehenſum ꝓcedentiū ratiocinatione libꝛoꝛum.
iiij ¶ In quarū rerum cōtemplatiōe ſumma trinitas inquirenda ſit.
v ¶ Omnia que de deo digne dici videtur poſſe in paucioꝛa conferri vt nihil minus dictum intelligat.
vi ¶ Quomodo etiam ſi vnū aliquid eligatur ex multis: quod digne appelletur deus in vna ipa appellatione trinitas deitatis poſſit intelligi.
vij ¶ Quo differat trinitas q̄ inuenitur in imagine dei a trinitate que deꝰ eſt.
viij ¶ De ſpeculo in quo per imagineꝫ dei trinitas eius vtcūq; intellecta conſpicitur.
ix ¶ De enigmate ⁊ tropicis locutionibus.
x ¶ Quomodo per inſpectionē verbi qđ eſt in cogitatione mentis humane ad agnitioneꝫ verbi quod deus eſt aliquatenus poſſit accedi.
xi ¶ Sicut verbum hominis ſignificatur per vocem vel quodlibet indicium coꝛpoꝛale: ita verbū dei manifeſtatum eſſe per carnē.
xij ¶ Quantū diſtent a vera ⁊ perfecta ſimilitudine dei que in natura mentis vtcūq; deo ſimilia reperiunt.
xiij ¶ De ſcientia dei patris cui nihil cuiuſq; creature indicijs cōferat.
xiiij ¶ De ſimilitudine ⁊ equalitate patris dei ⁊ vnigeniti eius conſubſtantialis ⁊ coeterni.
xv ¶ Q̄ diſſimile ſit verbū noſtrum mutabile: a verbo dei incommutabili et eterno.
xvi ¶ An volubilitas cogitationis deo ineſſe credenda ſit.
xvij ¶ De ſpū ſancto qui patri ⁊ filio equalis accipitur ⁊ vtriuſq; ſpiritꝰ dicit ⁊ caritatis noīe intelligit: cuꝫ quelibet in trinitate pſona ſit caritas.
xviij ¶ De excellentia caritatis q̄ ita ex deo eſt vt ipſe ſit deus.
xix ¶ Qua ratione donum dei dicatur ſpirituſſanctus.
xx ¶ Contra eos qui vnigenitum dei non paterne nature ſed voluntatis filiū eſſe dixerunt.
xxi ¶ De ſimilitudinibus trinitatis diuine que in natura mentis ad imaginem dei facte reperiri vtcūq; potuerūt.
xxij ¶ Tria que ſunt in imagine dei: id eſt memoꝛia: intellectus ⁊ amoꝛ vnius eſſe perſone: quia non hoc eſt ei eſſe quod hec habere.
xxiij ¶ Q̄ vera in dei trinitate vnitas: et q̄ vera in eiuſdē vnitate ſit trinitas.
xxiiij ¶ De his qui naturam mentis ſubtiliter intuentur: ⁊ eam imaginem dei eſſe non ſentiunt.
xxv ¶ Q̄ beatos faciat fides recta: etiam eos qui de naturis incoꝛpoꝛeis nequeunt diſputare.
xxvi ¶ Interualla tempoꝛū diuine trinitatis nulla ſunt.
xxvij ¶ Quid quodā ſermone ad populum diſputatū ſit de differentia generatiōis filij ⁊ ꝓceſſionis ſpūſſancti.

¶ Incipit liber quintuſdecimus.

¶ De excellētia animi ad imaginē creatoris ſui conditi. ¶ Ca. I

VOlentes in rebus que fa-
cte ſunt ad cognoſcenduʒ
eū a quo facte ſūt: exerce-
re lectorē: iam ꝑuenimus
ad eius imaginē quod eſt
hō: in eo quo ceteris ani-
malibus antecellit: id eſt ratione vel intelli
gentia: ⁊ quicquid aliud de anima rationa
li vel intellectuali dici pōt: quod pertineat
ad eam rem que mens vocaṫ vel animus.
Quo nomine nōnulli auctores lingue la-
tine: id quod excellit in hoīe ⁊ non eſt in pe
core ab anima que ineſt ⁊ pecori: ſuo quo-
dā loquēdi more diſtinguūt. Supra hanc
ergo naturā ſi querimꝰ aliquid ⁊ verꝫ que-
rimus: deus eſt: natura ſcʒ non creata: ſed
creatrix: que vtrū ſit trinitas: non ſolū cre-
dentibꝰ diuine ſcripture auctoritati: verū-
etiā intelligentibꝰ: aliqua ſi poſſumꝰ ratio-
ne iam demōſtrare debemꝰ. Cur aūt ſi poſ-
ſumꝰ dixerim: res ipa cuʒ queri diſputādo
ceperit: melius iudicabit.

¶ De ſummo bono quod ſemꝑ in
ueniendū queritur ⁊ querendū in-
uenitur. ¶ Ca. II

DEus quippe ipe quem querimꝰ ad
iuuabit: vt ſpero: ne ſit infructuo-
ſus labor noſter: ⁊ itelligamꝰ quēadmodū
Pſ. 104 dictū ſit in pſalmo ſctō: Letetur cor querē-
tium dominū: querite dn̄m ⁊ confirmami-
ni: querite faciē eius ſemper. Videtur eīn
quod ſemꝑ queriṫ: nunꝙ inueniri: ⁊ quo-
modo iam letabiṫ: ⁊ non potius iam cōtri-
ſtabiṫ cor querentiū: ſi nō potuerint inueni
Ubi ſ. re qꝺ queriṫ? Non eīn ait: Leteṫ cor iueniē
tium: ſed querentiū dn̄m: ⁊ tamē dn̄m deū
inuenire poſſe dum queriṫ: teſtatur eſaias
Eſa. 55 ꝓpheta dum dicit: Querite dn̄m ⁊ mox vt
inueneritis inuocate eū: ⁊ cū appropinqua
uerit vobis: derelinquat ipius vias ſuas:
⁊ vir iniquus cogitationes ſuas. Si ergo
Pſ. 104 queſitꝰ inueniri pōt: cur dictū eſt: Querite
faciē eius ſemꝑ: an ⁊ inuētus forte q̄rēdus
eſt? Sic eīn ſunt incōprehenſibilia requirē
da: ne ſe exiſtimet nihil inueniſſe: q̄ ꝙ ſit in-
cōprehenſibile qꝺ querebat potuerit inue-
nire. Cur ergo ſic querit: ſi incōprehenſibi-
le cōprehendit eſſe qꝺ querit: niſi qꝛ ceſſan
dum non eſt ꝙdiu in ipa cōprehenſibiliuʒ
rerū inquiſitiōe proficiṫ: ⁊ melior melioꝛꝙ
fit querēs: tam magnū bonū qꝺ ⁊ inueniē-
dū queriṫ: ⁊ querēdū inueniṫ? Nam ⁊ que-
ritur vt inueniaṫ dulcius: ⁊ inueniṫ vt que-
ratur auidius. Scd̄m hoc accipi poteſt: qꝺ
dictū eſt in libro eccleſiaſtico dicere ſapiē-
Eccl. 24 tiam: Qui me manducāt adhuc eſurient:
⁊ qui bibūt me adhuc ſitient. Manducāt
enim ⁊ bibunt qꝛ inueniūt: ⁊ quia eſuriunt
ac ſitiunt adhuc querūt. Fides querit: itel-
lectꝰ inuenit. Propter qꝺ ait ꝓpheta: Niſi
credideritꝭ: nō intelligetis. Et rurſus: In-
tellectus eum queʒ inuenit: adhuc querit.
Pſ. 13 Deus eīn reſpexit ſuꝑ filios hominū: ſicut
in pſalmo ſacro caniṫ: vt videret ſi eſt intel
ligens aut requirēs deū. Ad hoc debet ho
mo eſſe intelligēs vt requirat deum. Satis
itaꝙ rememorati fuimꝰ in his que deus fe
Roma. 1 cit: vt per ea cognoſcereṫ ipe qui fecit. In-
uiſibilia eīn eius per ea que facta ſunt intel
Sap. 13 lecta cōſpiciūtur. Unde arguūtur in libro
ſapiētie qui de his que videnṫ bona nō po
tuerunt ſcire eū qui eſt: neꝙ operibꝰ atten-
dentes agnouerūt artificem: ſ; aut ignem:
aut ſpiritū: aut citatū aerem: aut gyruʒ ſtel
larum: aut violentiā aquarū: aut lumina-
ria celi: rectores orbis terrarꝫ deos putaue
runt: quorū quidem ſi ſpecie delectati hec
deos putauerūt: ſciant quanto dominator
Ibidem eorꝫ melior eſt. Speciei enim generator ea
creauit. Aut ſi virtutē ⁊ operationē eorum
mirati ſunt: intelligāt ab his quāto qui hec
cōſtituit fortior eſt. A magnitudine eīn ſpe-
ciei ⁊ creature: cognoſcibiliter poterit crea
tor videri. Hec de libro ſapientie ꝓpterea
poſui: ne me fideliū quiſpiā fruſtra ⁊ inani
ter exiſtimet in creatura prius per quaſdaʒ
ſui generis trinitates quodā mō gradatim
donec ad mentē hominis peruenirē: que-
ſiſſe indicia ſumme illius trinitatꝭ: quā que
rimus: cū deum querimus.

¶ Quid diſputatū quid ve ſit com
ꝓhenſum ꝓcedentiū ratiocinatiōe
librorum. ¶ Ca. III

SEd quoniā differendi ⁊ ratiocinā
di neceſſitas per quattuordecim li
bros multa nos dicere compulit:
que cuncta ſimul aſpicere nō valemus: vt
ad id qꝺ apprehēdere volumꝰ ea celeri co-
gitatiōe referamꝰ: faciā quantū dn̄o adiu-
uāte potuero: vt quicquid in ſingulis volu
minibꝰ ad cognitionē diſputatiōe perduxi
remota diſputatiōe breuiter cōgerā: ⁊ tāꝙ
ſub vno mētꝭ aſpectu: nō quēadmodū res
queꝙ perſuaſit: ſ; ipa que ꝑſuaſa ſunt po-
nam: ne tam lōge ſint a ꝓcedētibꝰ cōſequē-

tia: vt obliuionē ꝑcedentiū faciat inſpectio
ꝯſequētiū: aut certe ſi fecerit: cito poſſit qđ
exciderit relegēdo recolligi. In ꝑmo libro
ſm ſcripturas ſacras: vnitas ⁊ equalitas
ſumme illius trinitatis oſtēdit: In. ij. ⁊. iij.
⁊. iiij. eadem: ſed de filij miſſione ⁊ ſpūſſan
cti diligenter queſtio ꝓtractata: tres libros
fecit. Demōſtratūq; eſt: non ideo minorem
mittētem eo qui miſſus eſt: q2 ille miſit: hic
miſſus eſt: cum trinitas que ꝑ omnia equa
lis eſt: pariter quoq; in ſua natura immu-
tabilis: ⁊ inuiſibilis: ⁊ vbiq; preſens inſe-
parabiliter operet. In. v. ꝓpter eos quib9
ideo videt nō eandē patris ⁊ filij eſſe ſub-
ſtantiā: q2 oīne qđ de deo dicit: ſm ſubſtā-
tiā dici putāt: ⁊ ꝓpterea ⁊ gignere ⁊ gigni:
vel genitū eē ⁊ ingenitū: qm̄ diuerſa ſunt:
cōtendūt ſubſtantias eſſe diuerſas: demō-
ſtrat nō omne qđ de deo dicit ſm ſubſtan-
tiam dici: ſicut ſm ſubſtantiā dicit bonus
⁊ magnus: ⁊ ſi quid aliud ad ſe dicitur: ſed
dici etiā relatiue: id eſt nō ad ſe ſed ad ali-
quid qđ ipē nō eſt: ſicut pater ad filiū dici-
tur: vel dn̄s ad creaturā ſibi ſeruientē: vbi
ſi quid relatiue: id eſt ad aliquid qđ ipē nō
Ps. 89 eſt etiā ex tpe dicit: ſicuti eſt: Dn̄e refugium
factus es nobis: nihil ei accidere quo mu-
tetur: ſꝫ omnino ipm in natura vel eſſentia
ſua imutabilē ꝑmanere. In. vj. quomō di
ctus ſit xp̄s ore apl̄ico: dei v̄tus ⁊ dei ſapiē
tia: ſicut diſputat: vt differat eadē queſtio
diligētius retractāda: vtꝝ a quo eſt genit9
xp̄s nō ſit ipē ſapiētia: ſꝫ tantū ſapiētie pa-
ter: an ſapientia ſapiētiā genuerit: ſꝫ quod-
libet hoꝝ eſſet: etiā in hoc libro apparuit tri
nitatis equalitas: ⁊ non deus triplex: ſꝫ tri-
nitas: nec quaſi aliquid duplū eſſe patrē ⁊
filiū ad ſimplū ſpm̄ſctm̄: vbi nec tria plus
aliquid ſūt q̄ȝ vnū hoꝝ. Diſputatū eſt etiā
quomō poſſit intelligi qđ ait hilarius ep̄s:
Eternitas in p̄re: ſpecies in imagine: vſus
in munere. In. vij. queſtio que dilata fue-
rat explicat: ita vt deus qui genuit filiū: nō
ſolū ſit pater virtutis ⁊ ſapiētie ſue: ſꝫ etiam
ipē v̄tus atq; ſapiētia. Sic ⁊ ſpūſſanctus.
Nec tn̄ ſimul tres ſunt virtutes: aut tres ſa
pientie: ſꝫ vna virtus: ⁊ vna ſapiētia: ſicut
vnus deus: ⁊ vna eſſentia. Deinde queſi-
tum eſt: quō dicant vna eſſentia: tres ꝑſo-
ne: vel a quibuſdā grecis vna eſſentia: tres
ſubſtātie: ⁊ inuenta eſt elocutiōis neceſſita
te dici: vt aliquo vno noīe enunciarent: cū
querit: qđ tres ſint: q; tres eſſe veraciter ꝯfi
temur: patrē ſcꝫ ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ſctm̄. In. viij.
rōne etiā reddita intelligentib9 clarū eſt in
ſubſtantia veritatis nō ſolū patrē filio non
eſſe maiorē: ſꝫ nec ambos ſimul aliquid ma
ius eē q̄ȝ ſolū ſpm̄ſctm̄: aut quoſlibet duos
in eadē trinitate maius eē aliquid q̄ȝ vnū:
aut omnes ſimul tres maius aliquid eē q̄ȝ
ſingulos. Deinde per veritatē q̄ intellecta
cōſpicit: ⁊ ꝑ bonū ſummum a quo eſt omne
bonum: ⁊ ꝑ iuſticiā propter quā diligit ani-
mus iuſtus: ab animo etiā nondū iuſto: vt
natura non ſolū incorꝑalis: verū etiā incō
mutabilis qđ eſt deus quantū fieri pōt in-
telligeret admonui: ⁊ per caritatē q̄ in ſcri-
pturis ſanctis deus dictus eſt ꝑ quā cepit:
vtcunq; etiā trinitas intelligentib9 appare-
re: ſicut amans ⁊ qđ amat: ⁊ amor. In. ix.
ad imaginē dei: qđ eſt hō ſm mentē perue
nit diſputatio: ⁊ in ea quedā trinitas inue-
nitur: id eſt mens ⁊ noticia: qua ſe nouit: ⁊
amor quo ſe noticiāq; ſuam diligit: ⁊ h̄ tria
equalia inter ſe ⁊ vnius oſtēdunt eſſentie.
In. x. hoc idē diligētius ſubtiliuſq; tracta
tum eſt: atq; ad id ꝑductū: vt inueniret in
mente euidētior trinitas eius: in memoria
ſcꝫ ⁊ intelligētia ⁊ volūtate. Sed qm̄ ⁊ hoc
compertū eſt: q; nunq̄ȝ eſſe ita potuerit: vt
mens nō ſui meminiſſet: nō ſe intelligeret ⁊
diligeret: q̄ȝuis nō ſemꝑ ſe cogitaret. Cum
aūt ſe cogitaret: non ſe a corꝑalib9 reb9 ea-
dem cogitatiōe diſcerneret: dilata eſt de tri
nitate cuius hec imago ē diſputatio: vt in
ipis etiā corꝑalib9 viſis inueniret trinitas:
⁊ diſtincti9 in ea lectoris exerceret intētio.
In. xj. ergo elect9 eſt ſenſus oculoꝝ: in quo
id qđ inuentū eſt etiam in ceteris quattuor
ſenſib9 corꝑis ⁊ non dictū poſſet agnoſci:
atq; ita exterioris hoīs trinitas: ꝑmo in his
que cernunt extrinſecus: ex corpore ſcꝫ qđ
videt: ⁊ forma q̄ inde in acie cernentis im-
primit: ⁊ vtrūq; copulātis intētione volū-
tatis apparuit. Sꝫ hec tria nō inter ſe equa
lia: nec vni9 eē ſubſtātie claruerūt. Deinde
in ipo animo ab his q̄ extrinſecus ſenſa ſūt
velut introducta inuēta eſt altera trinitas:
vbi appareret eadē tria vni9 eſſe ſubſtātie.
Imaginatio corꝑis que in memoria eſt: et
inde informatio cū ad eā cōuertit acies co
gitātis: ⁊ vtrūq; ꝯiungēs intētio volunta-
tis. Sed ideo iſta trinitas ad exteriorē ho-
minē reperta eſt ꝑtinere: q2 de corꝑib9 illa-
ta eſt q̄ ſentiunt extrinſecus. In. xij. diſcer
nenda viſa eſt ſapientia a ſcientia: ⁊ in ea q̄
ꝓprie ſciētia nūcupat: q2 inferior eſt: prius
quedā ſui gener9 trinitas inquirēda. Que

licet ad interiorē hoīem iam ptineat: nōdū tñ imago dei vel appellāda sit vel putāda. Et hoc agit in .xiij. p cōmendationē fidei xpiane. In .xiiij. aūt de sapiētia hoīs vera: id est de munere in eius ipius dei participatione donata: que a sciētia distincta est disputat. Et eo puenit disputatio vt trinitas appareat in imagine dei qḋ est hō: ẜm mentem: que renouat in agnitione dei: ẜm imaginē ei⁹ qui creauit hominē ad imaginem suā: ⁊ sic percipit sapientiā vbi ɔtemplatio est eternorum.

Colo. 3 Gen. j

In quarū rerū ɔtēplatiōe summa trinitas inquirēda sit. Ca. iiii

Iam ergo in ipis rebus eternis incorpalib⁹ ⁊ incōmutabilib⁹ in quarum perfecta cōtemplatiōe nobis beata q̄ nō nisi eterna est vita pmittit: trinitatē que de⁹ est inquiram⁹. Neqʒ eñ diuinorū librorū tantūmō auctoritas esse deum pdicat: ẜ omnis que nos circūstat ad quā nos etiā pertinem⁹ vniuersa ipa rerū natura proclamat habere se prestātissimū cōditorē: qui nobis mentē rationēqʒ naturalē dedit: qua viuētia nō viuentib⁹ sensu predita nō sentiētib⁹: intelligētia nō itelligētibus: imortalia mortalib⁹: impotentib⁹ potentia: iniustis iusta: speciosa deformibus: bona malis: icorruptibilia corruptibilib⁹: imutabilia mutabilib⁹: inuisibilia visibilibus: incorpalia corpalibus: beata miseris pferēda videamus. Ac p ẜ qm̄ rebus creatis creatorē sine dubitatōe pponim⁹: oportet vt eū ⁊ sūme viuere ⁊ cūcta sentire atqʒ intelligere: ⁊ mori: corrumpi: mutariqʒ nō posse: nec corpus esse: sed spm̄ oīm potentissimū: iustissimū: speciosissimū: optimū: beatissimūqʒ fateamur.

Oīa q̄ de deo digne dici vident posse ī pauciora ɔferre vt nihil minus dictū intelligat. Ca. v

Sed hec omnia que dixi: ⁊ q̄cunqʒ alia simili more locutiōis humane digne de deo dici vident: ⁊ vniuerse trinitati que est vnus deus: ⁊ psonis singulis in eadē trinitate cōueniūt. Quis eñ vel vnū deū qḋ est ipa trinitas: vl' patrē vl' filiū: vel spiritumsctm̄ audeat dicere: aut nō viuentē: aut nihil sentientē vel intelligētem: aut in ea natura qua inter se pdicant: equales quēqʒ esse eorū mortalē siue corruptibilem: siue mutabilē: siue corporeū: aut quisqʒ ibi neget aliquē potētissimū: iustissimū: speciosissimū: optimū: beatissimū. Si ergo hec atqʒ hmōi omnia: ⁊ ipa trinitas: ⁊ in ea singuli dici possunt: vbi aut quō trinitas apparebit: redigam⁹ itaqʒ p̄us hec plurima ad aliquā paucitatē. Que vita eñ dicit in deo: ipa est essentia eius atqʒ natura. Non itaqʒ deus viuit nisi vita qḋ ipse sibi est. Hec aūt vita nō talis ē: qualis inest arbori: vbi nullus est intellect⁹: nullus ē sensus: nec talis qualis inest pecori. habet eñ vita pecoris sensum quinquiptitū: ẜ intellectū habet nullū. At illa vita q̄ deus ē sentit atqʒ intelligit oīa: ⁊ sentit mente nō corpore: q: spūs est deus. Nō aūt sicut aīalia q̄ habēt corpa: p corpus sentit aīa. Nō eñ ex aīa constat ⁊ corpore. Ac p hoc simplex illa natura sicut intelligit sentit: sic sentit intelligit. Idemqʒ sensus qui intellect⁹ ē illi. Nec ita vt aliqñ esse desistat: aut cepit. Immortalis est eñ: nec frustra de illo dictū est q solus habeat imortalitatē. Nā imortalitas eius vere imortalitas est: in cui⁹ natura nulla est cōmutatio. Ipa est etiā vera eternitas q̄ est imutabilis deus sine initio: sine fine ɔsequēter ⁊ icorruptibilis. Una ergo eademqʒ res dicit siue dicat eternus de⁹: siue immortalis: siue incorruptibilis: siue imutabilis. Itemqʒ cū dicit viuēs ⁊ intelligēs: qḋ est vtiqʒ sapiēs: hoc idē dicit. Non eñ percipit sapiētiā q̄ sit sapiēs: ẜ ipe sapiētia est. Et hec vita eadēqʒ virtus siue potētia: eadēqʒ species q̄ potēs atqʒ speciosus dicit. Quid eñ potētius ⁊ speciosi⁹ sapiētia: que attingit a fine vsqʒ ad finē fortiter: ⁊ disponit oīa suauiter. Bonitas etiā atqʒ iusticia nūqd inter se in natura dei: sicut in ei⁹ opib⁹ distāt: tanqʒ due diuerse sint q̄litates dei: vna bōitas: alia iusticia. Nō vtiqʒ. Sʒ q̄ iusticia ipa bonitas: ⁊ q̄ bonitas ipa beatitudo. Incorpalis aūt vel incorpore⁹ ideo dicit deus: vt spūs credat: vel intelligat esse nō corp⁹. Proinde si dicam⁹: eternus: inmortalis: incorruptibilis: imutabilis: viuus: sapiēs: potēs: speciosus: iustus: bonus: btūs spūs: horū oīm nouissimū qḋ posui: quasi tm̄mō videt significare substātiā: cetera vō hui⁹ substātie qualitates: sed nō ita est in illa ieffabili simpliciqʒ natura. Quicquid eñ ẜm qualitates illi dici videtur: ẜm substantiā vel essentiā est intelligendum. Absit eñ vt spūs ẜm substātiā dicatur deus: ⁊ bonus ẜm qualitatē: ẜ vtrunqʒ ẜm substantiā. Sic oīa cetera q̄ cōmemorauim⁹: vnde in superiorib⁹ libris multa iā

j. Thi. 6

Sap. 8

dixímus. De quattuoꝛ igiꝭ pꝛimis que mō
a nobis enumerata atq̧ digeſta ſūt: id eſt
eternus: imoꝛtalis: incoꝛruptibilis: imuta-
bilis: vnū aliq̄d eligam⁹: q꞉ vnū quattuoꝛ
iſta ſignificāt: ſicut iā diſſerui: ne ꝑ multa
diſtendaꝭ intētio: ⁊ illud potius qđ poſitū
eſt pꝛius: id eſt eternus: hoc faciamus ⁊ de
quattuoꝛ ſecūdis: que ſunt: viuus: ſapiēs:
potens: ſpecioſus. Et qm̄ vita qualicunq̧
ineſt ⁊ pecoꝛi cui ſapiētia nō ineſt: duo ve-
ro iſta ſapiētia ſcꝫ atq̧ potētia ita ſūt inter
ſe in hoīe cōparata: vt ſctā ſcriptura dice-
Sap. 6 ret: Melioꝛ eſt ſapiens q̄ fortꝭ. Specioſa
poꝛro etiā coꝛpoꝛa dici ſolent. Vnū ex his
quattuoꝛ qđ eligimus: ſapiens eligatur: q̄
uis hec quattuoꝛ in deo nō inequalia dicē
da ſint. Nomina em̄ quattuoꝛ: res aūt vna
eſt. De tertijs vero vltimis quattuoꝛ q̄uis
in deo idē ſit iuſtum eſſe qđ bonū: quod be
atum. Idemq̧ ſpiritū eſſe: quod iuſtū ⁊ bo
num ⁊ beatū eſſe: tn̄ q꞉ in hominib⁹ poteſt
eſſe ſpiritus nō beatus: pōt ⁊ iuſtus ⁊ bon⁹
nōdū beat⁹. Qui vero beatus eſt: ꝑfecto
⁊ iuſtus ⁊ bonus ⁊ ſpūs eſt: hoc potius eli-
gamus qđ nec in hoībus eſſe ſine illis trib⁹
poteſt: qđ eſt beatus.

¶ Quō etiā ſi vnū aliq̄d eligaꝭ ex
multis qđ digne appelleꝭ deus: in
ip̄a vna appellatiōe trinitas deita
tis poſſit intelligi. ¶ Ca. VI

Nunc igiꝭ cum dicim⁹ eternus: ſa-
piens: beat⁹: hec tria ſunt trinitas
que appellaꝭ de⁹. Redigam⁹ q̄dē
illa duodecim in iſtam paucitatē triū: ſꝫ eo
mō foꝛſitan poſſum⁹ ⁊ hec tria in vnū ali-
quid hoꝛ. Nam ſi vna eadēq̧ res in dei na
tura pōt eſſe ſapiētia ⁊ potētia: aut vita ⁊ ſa
pientia: cur nō vna eadēq̧ res eſſe poſſit in
dei natura eternitas ⁊ ſapiētia: aut beatitu
do ⁊ ſapiētia: Ac per hoc ſicut nihil inter-
erat vtrū illa duodecim: an iſta tria dicere-
mus: qn̄ illa multa in iſtam redigim⁹ pauci
tatem. Ita nihil intereſt vtrū tria iſta dica-
mus: an illud vnū in cui⁹ ſinglaritate duo
cetera ſimiliter redigi poſſe mōſtrauimus.
Quis itaq̧ diſputādi modus: que nā tan
dem vis intelligēdi atq̧ potētia: que viua-
citas rōnis: que acies cogitatiōis oſtēdet:
vt alia iam taceā: hoc vnū qđ ſapiētia dici
tur deus: quomō ſit trinitas: Neq̧. n. ſicut
nos de illo ꝑcipim⁹ ſapiētiā: ita deus de ali
quo: ſꝫ ſua eſt ip̄e ſapiētia: q꞉ non eſt aliud
ſapiētia eius: aliud eſſentia: cui hoc eſt eſſe
qđ ſapiētē eſſe. Diciꝭ q̄dē in ſcripturis ſan
ctis: chꝛiſtus dei virtus: ⁊ dei ſapiētia. Sed j. Cor. j
queadmodū ſit intelligendū: ne patrē fili⁹
videaꝭ facere ſapientē: in libꝛo. vij. diſpu-
tatū eſt. Et ad hoc ratio ꝑuenit: vt ſic ſit fi-
lius ſapētia de ſapiētia: queadmodū lumē
de lumine: de⁹ de deo. Nec aliud potuim⁹
inuenire ſpm̄ ſctm̄: niſi ⁊ ip̄m eſſe ſapiētiā: ⁊
ſimul omnes vnā ſapientiā: ſicut vnū deū:
vnā eſſentiā. Hanc ergo ſapiētiā quod eſt
deus: quō intelligim⁹ eſſe trinitatē nō dixi:
quō credim⁹ (nam hoc inter fideles nō de-
bet habere queſtionē) ſꝫ ſi aliquo mō ꝑ in-
telligentiā poſſum⁹ videre qđ credim⁹: q̇s
iſte erit modus: Si em̄ recolamus vbi nr̄o
intellectui ceperit in his libꝛis trinitas ap-
parere: octauus occurrit. Ibi quippe vt po
tuim⁹ diſputādo erigere temptauim⁹ mē-
tis intentionē ad intelligendā illā pꝛeſtātiſ
ſimā imutabilē naturā qđ nr̄a mēs nō eſt.
Quā tn̄ ſic intuebamur: vt nec longe a no
bis eſſet: ⁊ ſupꝛa nos eſſet: nō loco: ſed ip̄a
ſui venerabili mirabiliq̧ pꝛeſtantia: ita vt
apud nos eſſe ſuo pꝛeſenti lumine videreꝭ.
In qua tn̄ nobis adhuc nulla trinitas ap-
parebat: q꞉ nō ad eā querēdā in fulgoꝛe il-
lo firmā mentis aciem tenebam⁹: tantū q꞉
non erat aliqua moles vbi credi opoꝛteret
magnitudinē duoꝛū vel trium plus eſſe q̄
vnius: cernebamus vtcunq̧. Sed vbi vē- j. Job. 4
tum eſt ad caritatē que in ſancta ſcriptura
de⁹ dicta eſt: eluxit paululū trinitas: id eſt
amās: ⁊ qđ amaꝭ: ⁊ amoꝛ. Sed q̇a lux illa
ineffabilis nr̄m reuerberabat obtutuꝫ: ⁊ ei
nōdū poſſe cōtemperari nr̄e mētis quodā
mō ꝯuincebaꝭ infirmitas: ad ip̄ius nr̄e mē
tis: ſm̄ quā fact⁹ eſt hō ad imaginē dei: ve Geñ. j
lut familiarioꝛē cōſiderationē reficiēde la-
boꝛātis intentiōis cauſa: iter ceptū diſpoſi
tūq̧ reflexim⁹. Et inde in creatura qđ nos
ſum⁹: vt inuiſibilia dei ꝑ ea q̄ facta ſunt cō Roma. j
ſpicere intellecta poſſem⁹: immoꝛati ſum⁹
a. ix. vſq̧ ad. xiiij. libꝛū. Et ecce iam quan
tum neceſſe fuerat: aut foꝛte pluſq̧ neceſſe
fuerat: exercitata in inferioꝛib⁹ intelligētia:
ad ſummā trinitatē q̄ deus eſt ꝯſpiciendā
nos erigere volum⁹: nec valem⁹. Non em̄
ſicut certiſſimas vidim⁹ trinitates: ſiue que
foꝛinſec⁹ de rebus coꝛpalib⁹ fiunt: ſiue cuꝫ
ea ip̄a que foꝛinſec⁹ ſenſa ſunt cogitantur:
ſiue cū illa que oꝛiunꝭ in animo nec ꝑtinēt
ad coꝛpis ſenſus: ſicut fides: ſicut virtutes
que ſunt artes agēde vite: manifeſta ratio
ne cernuntur ⁊ ſcientia cōtinenꝭ: ſiue cum
mens ipſa qua nouimus quicquid noſſe

nos veraciter dicim⁹: ſibi cognita eſt vel ſe cogitat: ſiue cū aliqd qd ipa nō eſt eternuz atq̧ imutabile conſpicit. Nō ḡ ſicut in his omnib⁹ certiſſimas vidim⁹ trinitates: q̄ in nobis fiunt vel in nobis ſunt: cū iſta meminim⁹ aſpicim⁹: volum⁹: ita videm⁹ etiā trinitatē deū: q̄ꝛ illic intelligēdo ꝯſpicimus tanq̄ dicentē: ꝛ verbuz eius: id eſt patrē ꝛ filiū: atq̧ inde ꝓcedētē caritatē vtriuſq̧ cōmunē ſcʒ ſpm̄ſctm̄. An trinitates iſtas ad ſenſus nr̄os vl ad animū ꝑtinētes videm⁹ potius q̄ credim⁹: deum vero eſſe trinitatē credim⁹ potius q̄ videm⁹? Quod ſi ita eſt: ꝓfecto aut inuiſibilia eius ꝑ ea q̄ facta ſunt nulla intellecta ꝯſpicim⁹: aut ſi illa cōſpicimus: nō in eis cōſpicim⁹ trinitatē: ꝛ eſt illic qd cōſpiciam⁹: ꝛ eſt qd etiā nō ꝯſpectū credere debeamus. Conſpicē aūt nos imutabile bonū qd nos nō ſum⁹: liber. viij. oſtendit. ꝛ. xiiij. cū de ſapiētia q̄ homini ex deo eſt loq̄remur admonuit. Cur itaq̧ ibi non agnoſcim⁹ trinitatē? An hec ſapiētia q̄ de⁹ dicit nō ſe itelligit: nō ſe diligit? Quis hoc dixerit: aut q̄s eſt qui nō videat: vbi nulla ſciētia eſt: nullo mō eſſe ſapiētiā? Aut vero putandū eſt ſapiētiā q̄ deus eſt ſcire alia ꝛ neſcire ſeipam: vel diligere alia: nec diligere ſeipam: que ſi dici ſiue credi ſtultū ꝛ impium eſt? Ecce ergo trinitas ſapiētia ſcʒ et noticia ſui ꝛ dilectio ſui. Sic enī ꝛ in hoīe inuenim⁹ trinitatē: id eſt mentē ꝛ noticiam qua ſe nouit: ꝛ dilectionē qua ſe diligit.

¶ Quō differat trinitas que inuenit in imagine dei a trinitate que deus eſt. ¶ Ca. VII

Sed hec tria ita ſunt in hoīe: vt nō ipa ſint hō. Nō eſt eīn vt veteres diffinierūt: animal rōnale mortale. Ille ergo excellūt in hoīe: nō ipa ſunt hō. Et vna ꝑſona: id eſt ſingulus quiſq̧ hō habet illa tria in mēte. Qd ſi etiā ſic diffiniam⁹ hominē vt dicam⁹: Homo eſt ſubſtātia rōnalis ꝯſtans ex anima ꝛ corpe: nō eſt dubiū: hominē habere aīam q̄ nō eſt corpus: habere corpus qd nō eſt aīa. Ac ꝑ hoc illa tria nō hō ſunt: ſed hoīs ſunt vel in hoīe ſunt. Detracto etiaʒ corpe: ſi ſola aīa cogitet: aliqd eius eſt mens tanq̄ caput eius vel oculus vel facies: ſed non hec vt corpa cogitanda ſunt. Non igit aīa: ſʒ qd excellit in aīa mēs vocat. Nunquid aūt poſſumus dicē trinitatem ſic eſſe in deo: vt aliqd dei ſit: nec ipa ſit deus? Quapropt ſingulus quiſq̧ hō q̄ nō ſm̄ oīa que ad naturā ꝑtinent eius: ſed ſm̄ ſolā mētē imago dei dr̄ vna ꝑſona eſt: ꝛ imago eſt trinitatis in mēte. Trinitas vero illa cui⁹ imago eſt: nihil aliud ē tota q̄ de⁹: nihil ē tota q̄ trinitas. Nec aliquid ad naturā dei ꝑtinet qd ad illā nō ꝑtineat trinitatem. Et tres ꝑſone ſunt vnius eſſentie: nō ſicut ſingulus quiſq̧ hō vna ꝑſona. Iteq̧ in hoc magna diſtātia eſt: q̧ ſiue mentē dicam⁹ in hoīe: eiuſq̧ noticiā ꝛ dilectionē: ſiue memoriā: intelligentiā: voluntatē: nihil mētis meminim⁹ niſi ꝑ memoriā: nec itelligimus niſi ꝑ intelligentiā: nec amamus niſi ꝑ volūtatē. At vero in illa trinitate quis audeat dicere patrem nec ſeipm nec filiuz nec ſpm̄ſctm̄ intelligere niſi per filiū: vel diligere niſi ꝑ ſpm̄ſctm̄: per ſe aūt meminiſſe tantūmō vel ſui vel filij vel ſpūſancti: eccdemq̧ mō filiū nec ſui nec prīs meminiſſe niſi per patrē: nec diligere niſi ꝑ ſpm̄ſctm̄: per ſe aūt nō niſi intelligē ꝛ patrē ꝛ ſeipum ꝛ ſpm̄ſctm̄. Similiter ꝛ ſpm̄ſctm̄ ꝑ patrem meminiſſe ꝛ prīs ꝛ filij ꝛ ſui: ꝛ ꝑ filiū intelligere ꝛ patrē ꝛ filiū ꝛ ſeipm: per ſe aūt nō niſi diligere ꝛ ſe ꝛ patrem ꝛ filium: tanq̄ memoria ſit pater ꝛ ſua ꝛ filij ꝛ ſpūſancti: filius aūt intelligentia ꝛ ſua ꝛ prīs ꝛ ſpūſancti. Spūs vero ſctūs caritas ꝛ ſua ꝛ patris ꝛ filij. Quis hec in illa trinitate opinari vel affirmare preſumat? Si eīn ſolus ſibi filius intelligit vt intelligentia ſit: ꝛ ſibi ꝛ patri et ſpiritui ſctō: ad illā redit abſurditatē vt pater non ſit ſapiens de ſeipo ſed de filio: nec ſapiētia ſapientiā genuerit: ſed ea ſapiētia pater dicat ſapiēs eē quā genuit. Ubi eīn nō eſt intelligētia: nec ſapientia poteſt eſſe: ac per hoc ſi pater nō intelligit ipe ſibi: ſed filius intelligit prī: profecto filius patrē ſapientē eſſe facit. Et ſi hoc eſt deo eſſe qd ſapere: ꝛ ea illi eſſentia eſt que ſapiētia: nō filius a prē quod verū eſt: ſʒ a filio potius habet pater eſſentiā: qd abſurdiſſimū atq̧ falſiſſimū eſt. Hāc abſurditatē nos in libro ſeptimo diſcuſſiſſe: cōuiciſſe: abieciſſe: certiſſimū eſt. Eſt ergo de⁹ pater ſapiēs: ea qua ipe ſua eſt ſapientia: ꝛ fili⁹ ſapientia patris de ſapiētia qd eſt pater: de quo genit⁹ eſt filius. Quocirca cōſequēter eſt ꝛ intelligēs pater ea qua ipſe ſua eſt intelligentia: neq̧ eīn eēt ſapiēs qui nō eſſet intelligēs: filius aūt intelligētia patris de intelligētia genitus qd eſt pater: hoc ꝛ de memoria nō incōueniēter dici poteſt. Quomō eſt eīn ſapiēs qui nihil meminit: vl ſui nō meminit? Proinde q̄ꝛ ſapiētia pater: ſapiētia filius:

ſicut ſibi meminit pater: ita filius: ⁊ ſic ſui ⁊
filij meminit pater: memoria nõ filij: ſꝫ ſua:
ita ſui ⁊ p̄ris meminit filiꝰ memoria nõ p̄ris
ſꝫ ſui. Dilectio quoq̄ vbi nulla eſt: q̇s vllã
dicat eſſe ſapientiã? Ex quo colligit̃ ita eſſe
p̄ri dilectionẽ ſuã: vt intelligentiã ⁊ memo
riã ſuã. Ecce ergo tria illa: id eſt memoria:
intelligẽtia: dilectio ſeu volũtas: in illa ſũ-
ma ⁊ imutabili eſſentia qđ eſt deꝰ: non pr̄ ⁊
filius ⁊ ſpũſſctũs ſunt: ſꝫ pr̄ ſolus. Et q̄ꝛ fi-
lius quoq̄ ſapiẽtia eſt genita de ſapiẽtia: ſi
cut nec pr̄ ei: nec ſpũſſctũs itelligit: ſꝫ ip̄e ſi-
bi: ita nec pr̄ ei meminit: nec ſpũſſctũs ei di
ligit: ſed ip̄e ſibi. Sua enim eſt ⁊ ip̄e memo
ria: ſua itelligẽtia: ſua dilectio. Sꝫ ita ſe ha
bere: de p̄re illi eſt de quo natus eſt. Spũs
etiã ſctũs q̄ꝛ ſapiẽtia eſt ꝓcedẽs de ſapien-
tia: nõ patrẽ habet memoriã: ⁊ filiũ intelli-
gẽtiã: ⁊ ſe dilectionẽ: neq̄ eñ ſapiẽtia eſſet
ſi alius ei meminiſſet: eiq̄ aliꝰ intelligeret:
ac tm̄modo ſibi ip̄e diligeret. Sꝫ ip̄e habet
hec tria: ⁊ ea ſic habet: vt hꝰ ip̄a ip̄e ſit. Ve-
rũtamẽ vt ita ſit: inde illi eſt vnde ꝓcedit.
Quis ģ hoim pōt iſtam ſapiam qua nouit
deus om̄ia: ita vt nec ea q̄ dicunt̃ p̄terita:
ibi p̄tereãt: nec ea que dicunt̃ futura: qua-
ſi deſint expectent̃ vt veniant: ſꝫ ⁊ p̄terita ⁊
futura cũ p̄ſentibus ſint cũcta p̄ſentia: nec
ſingula cogitẽt̃: ⁊ ab alijs ad alia cogitãda
trãſeat̃: ſꝫ in vno cõſpectu ſimul preſto ſint
vniuerſa. Quis inquã hoim cõprehẽdit ſa
pientiã: eandẽq̄ prudẽtiaꝫ: eãdẽq̄ ſciam:
qñ quidẽ a nobis nec nr̄a cõp̄hẽdunt̃? Ea
q̇ppe que vel ſenſibꝰ vel intelligẽtie nr̄e aſ-
ſunt: poſſumꝰ vtcũq̄ conſpicere: ea vero q̄
abſunt: ⁊ tñ affuerũt: ꝑ memoriã nouimus
que obliti nõ ſumꝰ. Nec ex futuris p̄terita:
ſed futura ex p̄teritis: nõ tñ firma cognitõe
conijcimꝰ. Nam quaſdã cogitatiões nr̄as
quas futuras velut manifeſtiꝰ atq̄ certius:
ꝓximas quaſdã ꝓſpicimꝰ: memoria faciẽ-
te id agimus: cũ agere valemꝰ quantũ vale
mus: que ad ea nõ vident̃ q̄ futura ſunt: ſꝫ
ad p̄terita ꝑtinere. Qđ licet experiri in eis
dictis vel canticꝭ: quoꝝ ſeriẽ memorit̃ red-
dimꝰ. Niſi eñ p̄uideremꝰ cogitatiõe qđ ſe-
quit̃: non vtiq̄ diceremꝰ. Et tñ vt p̄uidea-
mus: nõ ꝓuidẽtia nos inſtruit: ſꝫ memoria.
Nam donec finiat̃ om̄e qđ dicimꝰ: ſiue ca-
nimus: nihil eſt qđ nõ prouiſuꝫ ꝓſpectũq̄
ꝓferat̃. Et tñ cũ id agimꝰ: nõ dicimur pro-
uidenter: ſꝫ memoriter canere vel dicere: ⁊
qui hoc in multis ita ꝓferẽdis valẽt pluri-
mũ: nõ ſolet eoꝝ ꝓuidẽtia: ſꝫ memoria pre-
dicari: fieri iſta in animo vel ab animo nr̄o
nouimꝰ: ⁊ certiſſimi ſumꝰ. Quõ autẽ fiant:
quanto attentius voluerimꝰ aduertere: tan
to magis noſter ⁊ ſermo ſuccũbit: ⁊ ip̄a nõ
ꝑdurat intẽtio: vt ad liquidũ aliq̇d nr̄a in-
telligẽtia: ⁊ ſi nõ lingua: ꝑueniat. Et puta-
mus nos vtrũ dei ꝓuidẽtia eadẽ ſit que me
moria ⁊ intelligẽtia: qui nõ ſingula cogitã-
da aſpicit: ſꝫ vna eterna ⁊ imutabili atq̄ in-
effabili viſione cõplectit̃ cũcta que nouit:
tanta mẽtis infirmitate poſſe cõprehendẽ?
In hac igit̃ difficultate ⁊ anguſtia: libet ex
clamare ad deũ viuũ. Mirificata ẽ ſciẽtia Ps̄. 138
tua ex me: inualuit: ⁊ nõ potero ad illã. Ex
me quippe intelligo q̄ ſit mirabilis et incõ-
prehenſibilis ſciẽtia tua: qua me feciſti: qñ
nec meip̄m cõprehendẽ valeo quẽ feciſti:
⁊ tñ in meditatiõe mea exardeſcet ignis vt Ps̄. 38
queram faciẽ tuam ſemper.

¶ De ſpeculo in quo per imagines
dei trinitas eius vtcuq̄ intellecta
conſpicit̃. ¶ Ca. VIII

Incorporalẽ ſubſtantiã ſcio eſſe ſa
pientiã: ⁊ lumẽ eſſe in quo vidẽtur
que oculis carnalibꝰ vident̃: ⁊ tñ vir tantꝰ
tanq̄ ſpiritalis: Videmꝰ nũc inquit ꝑ ſpe- j. Cor. 13
culuꝫ in enigmate: tunc aũt facie ad faciẽ.
Quale ſit ⁊ qđ ſit hoc ſpeculũ ſi queramꝰ:
ꝓfecto illud occurrit qđ in ſpeculo niſi ima
go nõ cernit̃. Hoc ģ facere conati ſumus
vt ꝑ imaginẽ hanc qđ nos ſumꝰ: videremꝰ
vtcunq̄ a quo facti ſumꝰ: tanq̄ ꝑ ſpeculũ.
Hoc ſignificat etiã illud qđ ait idẽ ap̄lus:
Nos aũt reuelata facie gloriã dñi ſpeculã- 2. Cor. 3
tes: in eandẽ imaginẽ trãſformamur de glo
ria in gloriã tanq̄ a dñi ſpũ. Speculantes
dixit: ꝑ ſpeculũ vidẽtes: nõ de ſpecula pro-
ſpiciẽtes. Qđ in greca lingua nõ eſt ambi-
guũ: vnde in latinã trãſlate ſunt ap̄lice lr̄e.
Ibi quippe ſpeculũ vbi apparẽt imagines
rerũ a ſpecula de cuius altitudine longius
aliq̇d intuemur: etiã ſono verbi diſtat om̄i-
no: ſatiſq̄ apparet ap̄lum a ſpeculo: non a
ſpecula dixiſſe: gloriã dñi ſpeculãtes. Qđ
vero ait: In eãdẽ imaginẽ trãſformamur: Vbi. s.
vtiq̄ imaginẽ dei vult intelligi: eandemq̄
dicẽs: iſtã ip̄am ſcꝫ: id eſt quã ſpeculamur:
q̄ꝛ eadẽ imago eſt ⁊ gloria dei: ſicut alibi di
cit: Vir quidẽ nõ debet velare caput: cũ ſit j. Cor. 11
imago ⁊ gloria dei. De quibꝰ verbis iam in
libro duodecimo diſſeruimꝰ. Transforma
mur ergo dixit: de forma in formam muta-
mur: atq̄ tranſimꝰ de forma obſcura in for
mã lucidã: q̄ꝛ ⁊ ip̄a obſcura imago dei eſt:

⁊ ſi imago: ꝑfecto etiã gloria: in qua hoïes
creati ſumus: preſtãtes ceteris animalib⁹.
De ipſa quippe natura humana dictũ eſt:
i. Cor. ii Uir quidem nõ debet velare caput cuꝫ ſit
imago ⁊ gloria dei. Que natura in rebus
creatis excellentiſſima: cum a ſuo creatore
ab impietate iuſtificaẗ: a deformi forma for
moſam tráſferẗ in formã. Eſt quippe ⁊ in ip
ſa impietate quãtomagis damnabile viti-
um: tãto certius natura laudabilis. Et ꝓp
ter hoc addidit: De gloria in gloriã: de glo
ria creatiõis: in gloriã iuſtificatõis. Quis
poſſit hoc ⁊ alijs modis intelligi: qd̃ dictũ
eſt: De glia in gloriã: de gloria fidei in glo-
riã ſpeciei: de gloria qua filij dei ſumus: in
i. Joh. 3 gloriã qua ſimiles ei erimus: qm̃ videbim⁹
2. Cor. 3 euꝫ ſicuti eſt. Qd̃ vero adiunxit: Tanꝙ a
dñi ſpiritu: oſtẽdit gratia dei nobis cõferri
tam optabilis tráſformationis bonũ.

De enigmate ⁊ tropicis locutio nibus. Ca. IX

Hec dicta ſunt ꝓpẗ qd̃ ait apl̃s: nũc
ꝑ ſpeculũ nos videre. Quia vero
addidit: in enigmate: mltis h̃ incog-
nitũ eſt qui eas lr̃as neſciũt: in quib⁹ eſt do
ctrina q̃dã d̃ locutionũ modis q̃s greci tro
pos vocãt: eoꝙ greco vocabulo etiã nos
vtimur ꝓ latino. Sic eñ ſchemata vſitati⁹
dicim⁹ ꝙ figuras: ita vſitati⁹ dicimus tro-
pos ꝙ modos. Singuloꝝ aũt modoꝝ ſiue
tropoꝝ noïa: vt ſingula ſingulis referanẗ:
difficillimũ eſt ⁊ inſolentiſſimũ latine enũ-
ciare. Uñ quidaꝫ interp̃tes nr̃i: qd̃ ait apo
Gal. 4 ſtolus: q̃ ſũt in allegoria: nolẽtes grecũ vo
cabulũ ponere: circũloq̃ndo interp̃tati ſũt
dicẽtes: que ſunt aliud ex alio ſignificãtia.
Hui⁹ autẽ tropi: id eſt allegorie plures ſũt
ſpecies: in quib⁹ eſt etiaꝫ qd̃ diciẗ enigma.
Diffinitio aũt ipi⁹ nois generalis: oẽs etiã
ſpecies cõplectaẗ: neceſſe eſt. Ac ꝑ hoc ſic̃
oïs equ⁹ aïal eſt: nõ omne aïal equ⁹ eſt: ita
oñe enigma allegoria eſt: nõ oïs allegoria
enigma eſt. Quid ergo ẽ allegoria niſi tro-
pus: vbi ex alio aliud itelligiẗ: quale illud
eſt ad theſſalonicẽſes. Itaꝙ ñ dormiam⁹
i. Theſſa. 5 ſicut ⁊ ceteri: ſed vigilem⁹ ⁊ ſobrij ſim⁹. Nã
q̃ dormiũt nocte dormiũt: ⁊ qui inebrianẗ
nocte ebrij ſũt. Nos aũt q̃ diei ſum⁹: ſobrij
ſim⁹. Sꝫ hec allegoria: nõ eſt enigma. Naꝫ
niſi multũ tardis iſte ſenſus ipromptu eſt.
Enigma eſt aũt vt breuiter explicẽ: obſcu-
Prouer. 30 ra allegoria: ſic̃ eſt: Sãguiſuge erant tres fi
lie: ⁊ quecũꝙ ſimilia. Sed vbi allegoriam
noïauit apl̃s: nõ in verbis eam reperit: ſed
in facto: cũ e duob⁹ filijs abrae: vno de an
cilla: altero de libera: qd̃ nõ dictũ ẜ etiã fa-
ctũ fuit: duo teſtamẽta intelligẽda mõſtra-
uit: qd̃ anteꝙ exponeret obſcurũ fuit: ꝓin
de allegoria talis quod eſt generale nomẽ
poſſet ſpecialr̃ enigma noïari. Sꝫ qꝛ nõ ſo
li qui eas lr̃as neſciũt quib⁹ diſcunẗ tropi
querũt q̃d dixerit apl̃s: nunc in enigmate
nos videre: verũ etiã q̃ ſciũt: tñ qd̃ ſit illud
enigma vbi nunc videm⁹ noſſe deſiderant:
ex vtroꝙ inueniẽda vna eſt ſententia: ⁊ ex
illo ſcꝫ qd̃ ait: Uidem⁹ nũc ꝑ ſpeculũ: ⁊ ex i. Cor. 13
illo qd̃ addidit: in enigmate. Una eſt eniꝫ
cũ tota ſic diciẗ: videmus nũc ꝑ ſpeculũ in Ubi. s.
enigmate: ꝓinde quãtũ mihi videtur ſicut
noïe ſpeculi imaginẽ voluit intelligi: ita no
mine enigmatis q̃uis ſimilitudinẽ: tñ ob-
ſcurã: ⁊ ad ꝑſpiciendũ difficilẽ. Cũ igitur
ſpeculi ⁊ enigmatis noïe quecũꝙ ſilitudi-
nes ab apoſtolo ſignificate itelligi poſſũt:
q̃ accõmodate ſunt ad intelligendũ deum
eo mõ quo põt: nihil tñ eſt accõmodati⁹ ꝙ
id qd̃ imago ei⁹ nõ fruſtra diciẗ. Nemo ita
ꝙ mireẗ etiã in iſto mõ videndi q̃ cõceſſus
eſt huic vite: ꝑ ſpeculuꝫ ſcꝫ in enigmate la-
borare nos vt quõcũꝙ videam⁹. Nomen
q̃ppe hic nõ ſonaret enigmatis: ſi eſſet faci-
litas viſionis. Et hoc eſt grãdius enigma:
vt nõ videam⁹ qd̃ nõ videre nõ poſſumus.
Quis eñ nõ videt cogitationẽ ſuã: Et q̃s
videt cogitationẽ ſuã: nõ oculis carnalib⁹
dico: ſed ipõ interiore cõſpectu. Quis nõ
eam videt: ⁊ quis eã videt: quãdo quidem
cogitatio viſio eſt animi quedã: ſiue aſſint
ea que oculis quoꝙ corporalibus videan
tur: vel ceteris ſentianẗ ſenſib⁹: ſiue nõ aſ-
ſint: ⁊ eoꝝ ſilitudines cogitatõe cernanẗ: q̃
nec corꝑalia ſunt: nec corꝑaliũ ſilitudĩes.
ſicut v̂tutes ⁊ vitia: ſicut ipa deniꝙ cogita
tio cogitaẗ: ſiue illa q̃ ꝑ diſciplinas tradun
tur liberaleſꝙ doctrinas: ſiue iſtoꝝ omniũ
cauſe ſuꝑiores atꝙ ratiões in natura imu-
tabili cogitenẗ: ſiue etiã mala ⁊ vana ac fal
ſa cogitemus: vel nõ cõſentiente ſenſu: vel
errante conſenſu.

Quomodo per inſpectionẽ verbi quod eſt in cogitatione mentis humane ad agnitionem verbi qd̃ deus eſt aliquatenus poſſit accedi. Ca. X

Sed nũc de his loquamur que no-
ta cogitam⁹ ⁊ habemus in noticia
etiã ſi nõ cogitemus: ſiue ad cõtẽ-
platiuã ſcientiã ꝑtineant: quã ꝓprie ſapiẽ.

tiam dicim⁹: ſiue ad actiuã: quã ꝓprie ſci-
entiã nũcupandã eſſe diſſeruimus. Simul
eñ vtrũqꝫ mẽtis ẽ vni⁹: et imago dei vna.
Cũ vͦo de inferiore diſtincti⁹ ⁊ ſeorſuꝫ agiť
tũc nõ eſt vocãda imago dei: q̃uis et tũc i
ea nõnulla reperiať ſilitudo illi⁹ trinitatis:
qꝺ i tertiodecimo volumie oſtẽdim⁹. Nũc
ergo ſimul ꝺ vniuerſa ſciẽtia hoĩs loq̇mur:
i qua nobis nota ſũt quecũqꝫ ſunt nota: q̃
vtiqꝫ vera ſũt: alioq̇n nota nõ eẽnt. Nemo
eñ falſa nouit: niſi cũ falſa eſſe nouit. Qꝺ
ſi nouit: verũ nouit. Verũ eſt eñ ꝙ illa fal
ſa ſunt. De his ergo nũc diſſerim⁹ que no-
ta cogitam⁹: ⁊ nota ſunt nobis etiaꝫ ſi non
cogitenť a nobis. Sed certe ſi ea dicere ve
lim⁹: niſi cogitata nõ poſſum⁹. Nã ⁊ ſi ver-
ba nõ ſonẽt: in corde ſuo diċ vtiqꝫ q̇d cogi
Sap.2 tat. Vñ illud eſt in libro ſapiẽtie: Dixerũt
apꝺ ſe cogitãtes nõ recte. Expoſuit eñ q̇d
ſit: dixerũt apud ſe: cũ addidit: cogitãtes.
Huic ſimile eſt in euãgelio: ꝙ quidã ſcribe
Math.9 cũ audiſſent a dño dictũ paꝛlytico: Cõfide
fili remittũť tibi peccata tua: dixerũt intra
ſe: hic blaſphemat. Quid eſt eñ: dixerunt
Ibidẽ intra ſe: niſi cogitãdo? Deniqꝫ ſeq̇ť: Et cũ
vidiſſet ieſus cogitatiões eoꝝ dixit: Ut q̇d
cogitatis mala i cordib⁹ vr̃is? Sic mathe⁹.
Luc.5 Lucas aũt hoc idem ita narrat. Ceperunt
cogitare ſcribe ⁊ phariſei: dicẽtes: Quis ẽ
qui loquiť blaſphemias? Quis põt dimit-
tere peccata: niſi ſolus deus? Ut cognouit
aũt cogitatiões eoꝝ ieſus: rñdens dixit ad
illos: Quid cogitatis in cordibus veſtris?
Sap.2 Quale eſt in libro ſapientie: dixerũt cogi-
tãtes: tale hic eſt: cogitauerũt dicẽtes. Et
illic eñ ⁊ hic oſtendiť intra ſe atqꝫ in corde
Math.9 ſuo dicere: id eſt cogitãdo dicere. Dixerũt
quippe intra ſe: ⁊ dictũ eſt eis: Quid cogi-
Luc.12 tatis? Et de illo diuite cui⁹ vberes fructus
ager attulit: ait ipe dñs: Et cogitabat itra
ſe dicẽs: Quedã ḡ cogitatiões locutões
ſunt cordis: vbi et os eius eſſe dñs oſtẽdit
Math.15 cũ ait: Nõ qꝺ intrat in os coinquinat ho-
minẽ: ſ; qꝺ ꝓcedit ex ore hoc coinq̇nat ho-
minẽ. Una ſentẽtia duo q̃dã hoĩs ora cõ-
plexus eſt: vnũ corpis: alterũ cordis. Nã
vtiqꝫ vnde illi hoĩem putauerũt inquinari
in os intrat corpis. Vñ aũt dñs dixit inq̇-
nari hoĩem: de cordis ore ꝓcedit. Ita q̇ppe
expoſuit ipe qꝺ dixerat. Nã paulopoſt de
Ibidẽ hac re diſcipulis ſuis: Adhuc iquit ⁊ vos
ſine intellectu eſtis: Non intelligitis: quia
omne quod in os intrat in ventrẽ vadit et
in ſeceſſum emittiť? Hic certe aptiſſime de-

mõſtrauit os corpis. At in eo qꝺ ſequiť os
cordis oñdẽs. Que aũt inquit ꝓcedũt de Ibidẽ
ore: de corde exeũt: ⁊ ea coinq̇nant hoĩem
De corde eñ exeũt cogitatiões male: ⁊ ce
tera. Quid hac expoſitõne lucidius? Nec
tñ q: dicimus locutiões cordis eſſe cogita
tiones: ideo nõ ſunt etiã viſiones exorte de
noticie viſionib⁹: qñ vere ſunt. Foris enim
cum ꝑ corpus hec fiunt: aliud eſt locutio
aliud viſio. Int⁹ autẽ cũ cogitam⁹: vtrũqꝫ
vnũ eſt. Sicut auditio et viſio duo quedã
ſunt inter ſe diſtãtia in ſenſibus corpis: in
animo aũt nõ eſt aliud atqꝫ aliud videre ⁊
audire. Ac ꝑ h̔ cũ locutio foris nõ videa-
tur: ſed potius audiať. Locutiões tñ inte-
riores hoc eſt cogitatiões viſas dixit a do-
mino ſanctũ euãgeliũ nõ auditaſ. Dixerũt Math.9
inq̇t intra ſe: h̔ blaſphemat. Deinde ſubiũ-
xit. Et cũ vidiſſet Jeſus cogitatiões eorũ. Ibidẽ
Vidit ergo qꝺ dixerũt. Vidit eñ cogitati-
one ſua cogitatões eoꝝ: quas illi ſoli ſe pu
tabant videre. Quiſquis igiť põt intellige
re verbũ: nõ ſolum anteq̃ꝫ ſonet: verũetiã
anteq̃ꝫ ſonoꝝ ei⁹ imagines cogitatiõe vol-
uanť. hoc eñ eſt qꝺ ad nullã ꝑtinet linguã
eaꝝ ſcꝫ q̃ lingue appellanť gentiũ: quarum
nr̃a lingua latina eſt. Quiſq̇s inq̃ꝫ h̔ intelli
gere poteſt: iam poteſt videre ꝑ hoc ſpecu
lum atqꝫ in hoc enigmate aliquã verbi illi⁹
ſimilitudinẽ: de quo dictum eſt: In princi Joh.1
pio erat verbũ: ⁊ verbũ erat apud deum: ⁊
deus erat verbũ. Neceſſe eſt eñ cũ verbũ
loquimur: id eſt qꝺ ſcimus qꝺ loq̇mur ex
ipa ſcientia quã memoria tenemus: naſcať
vͦbũ qꝺ eiuſmodi ſit oĩno cuiuſmodi ẽ illa
ſciẽtia de qua naſciť. Formata quippe co-
gitatio ab ea re quã ſcim⁹: verbũ eſt qꝺ in
corde dicim⁹: qꝺ nec grecũ eſt nec latinuꝫ:
nec lingue alicui⁹ alterius: ſed cũ id opus
eſt in eoꝝ quib⁹ loquimur ꝓferre noticiam
aliqꝺ ſignũ quo ſignificeť: aſſumiť. Et ple-
rũqꝫ ſonus: aliq̃ñ etiã nutus: ille auribus:
ille oculis exhibeť: vt per ſigna corporalia
etiã corporis ſenſibus verbũ qꝺ mẽte geri
mus innoteſcat. Nã ⁊ innuere quid eſt ni-
ſi quodãmodo viſibiliter dicere. Eſt i ſcri-
pturis ſanctis hui⁹ ſentẽtie teſtimoniũ. Nã
in euangelio ſꝫm Johannẽ ita legiť: Amen Ibidẽ.13
amen dico vobis q: vnus ex vobis tradet
me. Aſpiciebãt ergo adinuicẽ diſcipli: he-
ſitãtes de quo diceret. Erat ergo vnus ex
diſcipulis eius in ſinu ieſu: queꝫ diligebat
ieſus. Innuit ergo huic ſimon petrus: ⁊ di
cit ei: Quis eſt de quo diċ? Ecce innuẽdo

dixit: quod ſonando dicere non audebat. Sed hec atqꝫ h⁹moi ſigna corporalia ſiue aurib⁹ ſiue oculis pſentib⁹ quib⁹ loquimur exhibem⁹. Inuente ſunt etiā littere ꝑ quas poſſem⁹ ⁊ cum abſentib⁹ colloqui: ſed iſta ſigna ſunt vocū: cū ipſe voces in ſermone noſtro earū q̄s cogitam⁹ ſigna ſint rerū.

Sicut verbum hominis ſignificatur per vocē vel quodlibet indicium corporale: ita verbum dei manifeſtatū eſſe per carnem. Capitulū.xi.

PRoinde verbū quod foris ſonat ſignū eſt verbi quod intus lucet: cui magꝫ verbi cōpetit nomē. Nā illud quod ꝓfertur carnis ore: vox verbi ē. Verbūqꝫ ⁊ ipm̄ dicit ꝓpter illud a quo vt foris appareret aſſumptū eſt. Ita eñ verbum noſtrū vox quodāmodo corporis fit aſſumēdo eam: in qua manifeſtet ſenſibus [Joh.j] hominū: ſicut verbū dei caro factū eſt: aſſumendo eam in qua ⁊ ipm̄ manifeſtaret ſenſib⁹ hominū. Et ſicut verbū noſtrū fit vox [Ibi.ē] nec mutatur in vocē: ita verbum dei caro quidē factū eſt: ſed abſit vt mutaret in carnem. Aſſumēdo quippe illam nō in eam ſe cōſumendo: ⁊ hoc noſtrū vox fit: ⁊ illud caro factuꝫ eſt. Quapropter quicunqꝫ cupit ad qualēcūqꝫ ſimilitudinē dei verbi: quis per multa diſſimilē peruenire: non intueat verbū noſtrū quod ſonat in auribus: nec qn̄ voce ꝓfertur: nec qn̄ ſilētio cogitatur. Omniū nāqꝫ ſonātiū verba linguarū etiā in ſilentio cogitantur: et carmina ꝑcurruntur animo: tacente ore corporis. Nec ſolū numeri ſyllabarū: verūetiaꝫ modi cantilenaꝝ cū ſint corporales: ⁊ ad eū qui vocat auditus ſenſum corporis ꝑtinentes: ꝑ incorporeas quaſdā imagines ſuas pſto ſūt cogitantibus: ⁊ tacite cuncta iſta voluentibus. Sed tranſcunda ſunt hec: vt ad illō ꝑueniatur hominis verbū ꝑ cuius qualēcūqꝫ ſimilitudinē ſicut in enigmate videatur vtcūqꝫ dei verbū. Nō illud qđ factum eſt ad illum vel ad illū ꝓphetam: ⁊ de quo [Act⁹.6] dictū eſt: Verbū autē dñi creſcebat ⁊ mul[Roma.10]tiplicabat: Et de quo iterū dictū eſt: Igit fides ex auditu: auditus autē per verbum [j.Theſſa.2] chriſti. Et iterū: Cum accepiſſetis a nobis verbū auditus dei: accepiſtis nō vt verbū hominū: ſed ſicut eſt vere verbū dei. Et innumerabilia ſimiliter in ſcripturis dicuntur de dei verbo: qđ in ſonis multaꝝ diuerſarūqꝫ linguarū per corda ⁊ ora diſſeminatur humana. Ideo autē verbum dei dicit: quia doctrina diuina traditur: non humana. Sed illud verbū dei querim⁹ qualitercūqꝫ per hanc ſimilitudinē nunc videre: de quo dictū eſt: Deus erat verbū: [Joh.j] de quo dictum eſt: Omnia ꝑ ipſum facta ſūt: [Ibidē] de quo dictū eſt: Verbū caro factū eſt: [Ibidē] de quo dictum eſt: Fons ſapientie verbum dei in excelſis. [Ecci.i] Perueniendū eſt ergo ad illud verbum hominis: ad verbum rationalis animātis: ad verbū nō de deo nate: ſed a deo facte imaginis dei: quod neqꝫ prolatiuum eſt in ſono: neqꝫ cogitatiuū in ſimilitudine ſoni: quod alicuius lingue eſſe neceſſe ſit: ſꝫ qꝫ omnia quibus ſignificatur ſigna: precedit: ⁊ gignitur de ſcientia que manet in animo: quando eadē ſcientia intus dicitur ſicuti eſt. ſimillima eſt eñ viſio cogitatōnis: viſioni ſcientie. Nam qn̄ per ſonū dicitur: vel ꝑ aliquod corpale ſignum: nō dicit ſicuti eſt: ſed ſicut poteſt videri audiri ve per corpus. Quādo ergo quod in noticia eſt: hoc eſt in verbo: tunc eſt verū verbū ⁊ veritas: qualis expectat ab homine: vt quod eſt in iſta. hoc ſit ⁊ in illo. qđ non eſt in iſta: non ſit et in illo. hic agnoſcitur: eſt eſt: non non. Sic accedit quantū poteſt iſta ſimilitudo imaginis facte ad illam ſimilitudinē imaginis nate: qua deus filius patri ꝑ omnia ſubſtātialit ſimilis ꝑdicatur. Animaduertenda eſt i hoc enigmate etiam iſta verbi dei ſimilitudo: qꝫ ſicut de illo verbo dictum eſt: Omnia ꝑ ipſum facta ſūt: [Joh.j] vbi de⁹ per vnigenitū verbum ſuum predicat vniuerſa feciſſe: Ita hominis opa nulla ſūt: q̄ non prius dicunt in corde. Unde ſcriptū eſt: Initium omnis operis verbum. [Ecci.37] Sed etiam hic cum verum verbum eſt: tunc eſt initium boni operis. Verum autem verbū eſt cum de ſcientia bene operādi gignitur: vt etiā ibi ſeruet: eſt eſt: non non: vt ſi eſt in ea ſcientia qua viuendum eſt: ſit et in verbo per quod operandū eſt. ſi non. nō. alioquin mendaciū erit verbum tale: nō veritas: ⁊ inde peccatū: non opus rectum. Eſt ⁊ hec in iſta ſimilitudine verbi noſtri ſimilitudo verbi dei: quia poteſt eſſe verbū noſtrum quod non ſequat opus: opus auteꝫ eſſe non poteſt: niſi precedat verbum. Sic et verbum dei potuit eſſe nulla exiſtēte creatura. Creatura vō nulla eſſe poteſt niſi ꝑ ipſum per quod facta ſunt omnia. [Joh.j] Ideoqꝫ non deus pater: non ſpiritusſanctus: non

Joh.j ipa trinitas: ſed ſolus filiꝰ qđ eſt verbũ dei
caro factũ eſt: Quis trinitate faciẽte: vt ſe-
quẽte atq̃ imitãte verbo noſtro: eius exẽ-
plum recte viueremus: hoc eſt nullũ habẽ-
tes in verbi noſtri vel contemplatione vel
opatione mendaciũ. Verũ hec huius ima-
ginis eſt quãdoq̃ futura pfectio. Ad hãc
conſequẽdã nos erudit magiſter bonus fi-
2.Cor.3 de xpiana: pietatiſq̃ doctrina: vt reuelata
facie: a legis velamine qđ eſt vmbra futu-
rorũ: gloriã dñi ſpeculantes: p ſpeculũ ſcȝ
intuentes in eandẽ imaginẽ trãſſormemur
de gloria in gloriam tanq̃ a dñi ſpiritu: ſm
ſupiorem de his verbis diſputationẽ. Cũ
ergo hac tranſſormatiõe ad pfectum fuerit
j.Joh.3 hec imago renouata: ſimiles deo erimus
quoniã videbimꝰ eũ: nõ p ſpeculum ſed ſi-
j.Cor.j3 cuti eſt: quod dicit apoſtolus paulus facie
ad faciẽ. Nunc v̊o in hoc ſpeculo: in hoc
enigmate: in hac qualicunq̃ ſimilitudine.
quãta ſit etiã diſſimilitudo: quis poteſt ex-
plicare: attingam tñ aliqua vt valeo: qui-
bus id poſſit aduerti.

Quãtum diſtent a vera et perfe-
cta ſimilitudine dei: que in natura
mentis vtcunq̃ deo ſimilia reperi-
untur. Capitulũ. xii.

PRimo ipa ſcientia de qua veraci-
ter cogitatio nr̃a formatur: quando
que ſcimꝰ loquimur. qualis aut q̃n-
ta poteſt homini puenire: quãlibet peritiſ-
ſimo atq̃ doctiſſimo. exceptis eñ q̃ in ani-
mum veniũt a ſenſibus corporis: in quibꝰ
tam multa aliter ſunt q̃ videntur: vt eorum
veriſimilitudine nimiũ cõſtipatus: ſanus
ſibi eſſe videatur qui inſanit. Unde acade-
mica philoſophia ſic inualuit: vt de omni-
bus dubitãs multo miſeriꝰ inſaniret. His
ergo exceptis que a corporis ſenſibꝰ in ani-
mũ veniunt: quantũ rerum remanet q̃ ita
ſciamus: ſicut nos viuere ſcimꝰ: in q̃ pror-
ſus nõ metuimꝰ: ne aliqua veriſimilitudi-
ne forte fallamur: quoniã certũ eſt etiã euȝ
qui fallitur viuere. Nec in eis viſis hec ha-
bentur: que obiiciuntur extrinſecus: vt in eo ſic
fallatur oculus: quẽadmodũ fallitur cũ i aqua
remus videtur infractus: ⁊ nauigantibꝰ tur-
res moueri: ⁊ alia ſexcenta que aliter ſũt q̃
videntur: quia nec per oculũ carnis hoc cer-
nitur. Intima ſcientia eſt qua nos viuere
ſcimus: vbi ne illud quidẽ academicus di-
cere põt: fortaſſe dormis ⁊ neſcis: ⁊ in ſom-
nis vides. Viſa quippe ſomniantiũ ſimilli-
ma eſſe viſis vigilantiũ quis ignorat: Sed
qui certus eſt de vite ſue ſcientia: nõ in ea
dicit: ſcio me vigilare: ſed ſcio me viuere:
ſiue ergo dormiat: ſiue vigilet: viuit. Nec i
ea ſcientia p ſomnia falli poteſt: q2 ⁊ dormi-
re: ⁊ in ſomnis videre: viuentis eſt. Nec il-
lud poteſt academicus aduerſus iſtam ſci-
entiã dicere: furis fortaſſis et neſcis: quia
ſanorũ viſis ſimillima ſunt etiã viſa furen-
tium: ſed qui furit viuit. Nec cõtra acade-
micos dicit: Scio me non furere: ſꝫ ſcio me
viuere. Nunq̃ ergo falli nec mẽtiri poteſt:
qui ſe viuere dixerit ſcire. Mille itaq̃ fal-
lacium viſorũ genera obiiciantur ei qui dic̃:
ſcio me viuere: nihil horuȝ timebit: quãdo
et qui fallitur viuit. Sed ſi talia ſola ptinent
ad humanã ſcientiam: per pauca ſunt niſi
q2 in vno quoq̃ genere ita multiplicantur vt
non ſolũ pauca nõ ſint: verũetiam reperi-
antur p infinitũ numerũ tendere. Qui enim
dicit: ſcio me viuere: vnum aliquid ſcire ſe
dicit. Proinde ſi dicat: ſcio me ſcire me vi-
uere: duo ſunt iaȝ. hoc v̊o qđ ſcit hec duo:
tertiũ ſcire eſt: ſic poteſt addere ⁊ quartũ et
quintũ: et innumerabilia ſi ſufficiat. Sed
quia innumerabilẽ numerũ vel cõphen-
dere ſingula addendo: vel dicere innume-
rabiliter nõ poteſt: hoc ipm certiſſime com-
phendit: ac dicit: ⁊ verũ hoc eſſe ⁊ tam in-
numerabile: vt vere eius infinitum nume-
rũ nõ poſſit comphendere ac dicere: hoc ⁊
in voluntate certa ſimiliter aduerti poteſt.
Quis eſt eñ cui nõ impudenter reſpõde-
atur: forte falleris: dicenti volo beatꝰ eſſe.
Et ſi dicat: ſcio me hoc velle: ⁊ hoc me ſci-
re ſcio: iam his duobus ⁊ tertiũ poteſt ad-
dere q̃ hec duo ſciat: et quartũ q̃ hec duo
ſcire ſe ſciat: et ſimiliter in infinitũ numerũ
pergere. Itеȝ ſi quiſpiã dicat: errare nolo:
nõne ſiue erret ſiue nõ erret: errare tñ eum
nolle verũ erit: Quis ẽ q̃ huic nõ impudẽ-
tiſſime dicat: forſitã falleris: cũ pfecto vbi-
cũq̃ fallatur. falli ſe tñ nolle nõ fallitur: Et ſi hoc
ſcire ſe dicat addit q̃ntũ vult rerũ numerũ
cognitarũ: et numerũ eſſe pſpicit infinitũ.
Qui eñ dicit: nolo me falli: ⁊ hoc me nolle
ſcio: ⁊ hoc me ſcire ſcio: iaȝ ⁊ ſi nõ cõmoda
locutiõe põt hinc infinitũ numerũ oſtẽde-
re. Et alia reperiuntur q̃ aduerſus academi-
cos valeãt: q̃ nihil ab homie ſciri poſſe cõ-
tendunt. Sed modus adhibendus eſt: p̃-
ſertim quia in opere iſto nõ hoc ſuſcepimꝰ.
Sunt inde libri tres noſtri: pmo noſtre cõ-
uerſionis tempore ſcripti: quos qui potue-
rit et voluerit legere: lectoſq̃ intellexerit:

nihil eū ꝑfecto que ab eis cōtra ꝑceptionē veritatis argumēta multa inuēta ſunt: permouebūt. Cum em̄ duo ſint genera rerum que ſciunt᷑: vnū earū que ꝑ ſenſus corporis ꝑcipit animus: alterū earū que ꝑ ſeipm̄ multa illi philoſophi garrierūt cōtra corporis ſenſus: animū aūt quaſdā firmiſſimas ꝑ ſeipm̄ ꝑceptiones rerū verarū: quale illud eſt quod dixi: ſcio me viuere: nequaq̄ꝫ i dubium vocare potuerūt. Sed abſit a nobis vt ea que per ſenſus corporis didicim⁹ vera eſſe dubitemus: ꝑ eos quippe didicim⁹ celū ꝛ terrā: ꝛ ea q̄ i eis nota ſūt nobis: q̄ntum ille qui ꝛ nos ꝛ ip̄a condidit: inoteſcere nobis voluit. Abſit etiā vt ſcire nos negemus que teſtimonio didicimus aliorū: alioquin eſſe neſcimus oceanū. Neſcimus eſſe terras atq̄ꝫ vrbes quas celeberrima fama cōmendat. Neſcimus fuiſſe homīes et opera eorum que hiſtorica lectione didicimus. Neſcimus que quotidie vndecunq̄ꝫ nunciant᷑: ꝛ indicijs conſonis conteſtantibuſq̄ꝫ firmant᷑. Poſtremo neſcimus i quibus locis vel ex quibus hominibus fuerimus exorti: q2 hec omnia teſtimonijs credidimus aliorū. Qđ ſi abſurdiſſimū eſt dicere: nō ſolum noſtrorū: verū etiā et aliorū corporū ſenſus plurimū addidiſſe noſtre ſcientie confitendū eſt. Hec igit᷑ omnia et que per ſeipm̄: ꝛ que ꝑ ſenſus ſui corporis ꝛ que teſtimonijs aliorū ꝑcepta ſcit anim⁹ human⁹: theſauro memorie condita tenet: ex quibus gignit᷑ verbū verum: q̄n qđ ſcimus loquimur: ſed verbū ante omnē ſonū ante omnē cogitationē ſoni. Tūc enim eſt verbū ſimillimū rei note de q̄ gignit᷑ ꝛ imago ei⁹: quoniā de viſione ſcientie viſio cogitatōnis exorit᷑: qđ ē verbū lingue nulli⁹: verbū verū de re vera: nihil de ſuo habēs: ſed totū de illa ſcientia de qua naſcit᷑. Nec intereſt q̄n id didicerit: qui qđ ſcit loquit᷑. aliquando enim ſtatim vt diſcit hoc dicit: dum tamen verbū ſit verū: id eſt de rebus notis exortum.

De ſcientia dei patris cui nihil cuiuſq̄ꝫ creature indicijs conferat᷑. Capitulū. XIII.

Sed nūquid deus pater de quo natum eſt verbum de deo deus: nūquid ergo deus pater in ea ſapientia quod eſt ipſe ſibi: alia didicit ꝑ ſenſum corpis ſui: alia ꝑ ſeipm̄? Quis hoc dicat: qui nō animal rationale: ſed ſupra animā rationalem deum cogitat: quātum ab eis cogitari poteſt qui eum omnibus animalibus ꝛ omnib⁹ animis p̄ferunt: q̄uis ꝑ ſpeculum et in enigmate coniĳciēdo videant: nōdum facie ad faciem ſicuti eſt? Nūquid deus pater ea ipſa que nō ꝑ corpus: quod eſt ei nullū: ſed per ſeipſum ſcit: aliunde ab aliquo didicit: aut nuncijs vel teſtibus vt ea ſciret indiguit? Non vtiq̄ꝫ: Ad omnia quippe ſcienda que ſcit: ſufficit ſibi illa perfectio. Habet quidē nuncios: id eſt angelos: non tamē qui ei que neſcit annūcient (nō em̄ ſunt vlla que neſciat) ſed bonū eorum eſt de operib⁹ ſuis eius cōſulere veritatem: ꝛ hoc eſt q̄ꝫ ei dicunt᷑ nōnulla nūciare: nō vt ip̄e ab eis diſcat: ſed vt ab illo ipſi per verbū eius ſine corporali ſono: nunciant etiā quod voluerit ab eo miſſi ad quos voluerit: totum ab illo ꝑ verbū eius audientes: id eſt in eius veritate inuenītes q̄d ſibi faciendum: quid: quibus: ꝛ quādo nūciandum ſit. Nā ꝛ nos oramus eum: nec tamē neceſſitates noſtras docemus eum. Nouit enim (ait verbū eius) pater veſter quid vobis neceſſariū ſit priuſq̄ꝫ petatis ab eo. Math. 6 Nec iſta ex aliquo tempore cognouit vt noſſet: ſed futura omnia temporalia atq̄ꝫ in eis etiam quid: ꝛ quādo ab illo petituri fueramus: ꝛ quos et de quibus rebus vel exauditurus vel nō exauditurus eſſet: ſine initio ante p̄ſciuit. Uniuerſas autem creaturas ſuas ꝛ ſpiritales et corporales: nō q2 ſūt ideo nouit: ſed ideo ſūt q2 nouit. Nō em̄ neſciuit q̄ fuerat creatur⁹. Quia ḡ ſciuit creauit: non quia creauit ſciuit. Nec aliter ea ſciuit creata: q̄ꝫ creanda. Non em̄ eius ſapientie aliquid acceſſit ex eis: ſed illis exiſtentibus ſicut oportebat ꝛ q̄n oportebat: illa mānſit vt erat. Ita et ſcriptū eſt in libro eccleſiaſtico. Ecc̄i. 23 Anteq̄ꝫ crearent᷑ omnia nota ſunt illi. Sic ꝛ poſtq̄ꝫ cōſūmata ſunt. Sic inquit nō aliter: et anteq̄ꝫ crearent᷑: et poſtq̄ꝫ ꝯſummata ſunt: ſic ei nota ſunt. Lōge eſt ergo huic ſcientie: ſciētia noſtra diſſimilis. Que aūt ſcientia dei eſt: ipſa et ſapientia: et que ſapiētia: ip̄a eſſentia ſiue ſbſtantia. Quia in illius nature ſimplicitate mirabili: nō eſt aliud ſapere q̄ꝫ eſſe: ſed qđ eſt ſapere: hoc eſt ꝛ eſſe: ſicut ꝛ in ſuperioribus libris ſepe iam dixim⁹. Noſtra v̄o ſcientia in rebus plurimis ꝓpterea et amiſſibilis eſt ꝛ receptibilis: quia nō hoc eſt nobis eſſe qđ ſcire vel ſapere: quoniā eſſe poſſumus: etiā ſi neſciamus: neq̄ꝫ ſapiam⁹ ea que aliunde didicim⁹. Propter hoc ſicut

noſtra ſciētia illi ſciētie dei: ſic et noſtrum
verbū qđ naſcit̄ de noſtra ſciētia diſſimile
eſt illi verbo dei: qđ natū eſt đ patris eſſen
tia. Tale eſt autē ac ſi dicerē: de patris ſci-
entia: de patris ſapiētia: vl̄ qđ ē expꝛeſſius:
de patre ſciētia: de patre ſapientia.

De ſimilitudīe et equalitate pa-
tris dei et vnigeniti eius conſub-
ſtantialis ⁊ coeterni.

Capitulum xiiii.

Verbū ergo dei patris vnigenitus
dei fili⁹: per omnia patri ſimilis ⁊
equalis: deus de deo: lumē de lu-
mine: ſapiētia de ſapiētia: eſſentia de eſſen-
tia: eſt hoc omnino qđ pater: nō tamen pa
ter: q2 iſte filius: ille pater. Ac ꝑ hoc nouit
omnia que nouit pater: ſed ei noſſe de pa-
tre eſt ſicut eē. Noſſe eñ ⁊ eſſe illi vnū eſt.
Et ideo patri ſicut eſſe nō eſt a filio: ita nec
noſſe. Proinde tanq̄ ſeipſuꝫ dicēs: pater
genuit verbū ſibi equale ꝑ omnia. Nō eñ
ſeipm̄ integre ꝑfecteq̄ dixiſſet: ſi aliq̄d mi-
nus: aut amplius eſſet in eius verbo q̄ in
ipſo. Ibi ſūme illud agnoſcitur: eſt eſt: nō
nō. ⁊ ideo verbū h̄ vere veritas eſt: quoniā
quicquid eſt in ea ſcientia de qua genitum
eſt: ⁊ in ipſo eſt. Qđ aūt in ea nō eſt: nec in
ip̄o eſt. Et falſum habere aliquid hoc ver-
bū nunq̄ poteſt: quia imutabiliter ſic ſe ha
Job. 5 bet vt ſe habet de quo eſt. Nō eñ poteſt fi
lius a ſeip̄o facere quicquā: niſi qđ viderit
patrē faciētē. potenter hoc non poteſt: nec
eſt infirmitas iſta: ſed firmitas qua falſa eē
nō poteſt veritas. Nouit itaq̄ omnia de⁹
pater in ſeip̄o: nouit in filio. Sed in ſeipſo
tanq̄ ſeipſum: in filio tanq̄ verbū ſuū qđ
eſt de his omnib⁹ que ſunt i ſeip̄o. Omnia
ſimiliter nouit ⁊ filius: in ſe ſcilicet tanq̄ ea
que nata ſūt: đ his que pat̄ nouit in ſeip̄o.
In patre aūt tanq̄ ea de quibus nata ſūt:
que ip̄e filius nouit in ſeip̄o. Sciunt ergo
inuicē pater ⁊ filius: ſed ille gignendo: ille
naſcēdo. Et omnia que ſūt in eoꝝ ſcientia
in eoꝝ ſapientia: in eoꝝ eſſentia: vnuſquiſ-
q̄ eorum ſimul videt: nō ꝑticulatī: aut ſin-
gilatim velut alternante ꝯſpectu: hinc il-
luc: ⁊ inde huc. ⁊ rurſus inde vel inde i ali-
ud atq̄ aliud: vt aliqua videre non poſſit
niſi non videns alia: ſ; vt dixi ſimul omīa
videt: quoꝝ nullū eſt quod nō ſemꝑ videt.
Verbū aūt noſtrū illud qđ nō habet ſonū
neq̄ cogitationē ſoni: ſed eius rei quā vi-
dendo intus dicim⁹: ⁊ ideo nullius lingue
eſt: atq̄ inde vtcūq̄ ſimile ē: i hoc enigma
te illi verbo dei qđ etiā de⁹ eſt: quoniā ſic ⁊
hoc de noſtra naſcitur: quēadmodum ⁊ il-
lud de ſcientia patris natū eſt. Noſtrū er-
go tale verbū qđ inuenim⁹ eſſe vtcūq̄ illi
ſimile quātū ſit etiā diſſimile: ſicut a nobis
dici potuerit: non pigeat intueri.

Q diſſimile ſit verbum noſtrum
mutabile a verbo dei icōmutabi-
li et eterno.

Capitulum. xv.

Nunquid verbū noſtrū de ſola ſci-
entia nr̄a naſcit̄? Nōne m̄lta di-
cim⁹ etiā q̄ neſcim⁹? Nec dubitan
tes ea dicim⁹: ſ; vera eē arbitrātes: que for
te ſi vera ſūt: in ip̄is reb⁹ de q̇bus loquimur
nō in v̇bo nr̄o v̇a ſūt: q2 verbū verū nō eſt
niſi qđ de re que ſcit̄ gignit̄. Falſuꝫ eſt ergo
iſto modo verbum noſtrum: non cum mē-
timur: ſed cum fallimur. Cum autem dubi
tamus: nondū eſt verbum de re de qua du
bitamus: ſed de ipſa dubitatione verbum
eſt. Quamuis enī non nouerimus an ve-
rum ſit vnde dubitamus: tamen dubitare
nos nouimus: ac per hoc cū hoc dicim⁹
verum verbum eſt: quoniam quod noui-
mus dicimus. Quid q̄ etiam mētiri poſ-
ſumus? Quod cum facimus: vtiq̄ volē-
tes et ſcientes falſum verbum habemus.
vbi verum verbum eſt: mentiri nos. hoc
eñ ſcimus. Et cum mentitos nos eſſe con
fitemur: verum dicimus. quod ſcimus eñ
dicimus. Scimus namq̄ nos eſſe menti-
tos. Verbum autem illud quod eſt deus
et potentius eſt nobis: hoc non pōt. Non
enim poteſt facere quicquam: niſi quod vi
derit patrem facientem. et non a ſeipſo lo-
q̇tur: ſed a patre illi eſt omne quod loquit̄:
cū ip̄m pat̄ vnice loquit̄: ⁊ magna illi⁹ v̇bi
potētia ē: nō poſſe mētiri: q2 nō pōt eē illic
ē: ⁊ nō: ſ; eſt eſt: nō nō. Atēm nec v̇bū di-
cēdū eſt: qđ verū nō eſt. Sit ita: libēs aſſen
tior. Quid cū verū ē v̇bū nr̄m: ⁊ iđo recte
verbū vocat̄: nūquid ſicut dici pōt vl̄ vi-
ſio de viſiōe: vl̄ ſciētia de ſciētia: ita dici po
teſt eēntia đ eēntia: ſic illđ dei verbū maxie
dr̄ maxieq̄ dicēdū ē. Quid itaq̄: q2 nō h̄
eſt nobis eſſe qđ eſt noſſe. Multa q̇ppe no
uim⁹ q̄ ꝑ memoriā quodāmodo viuūt: ita
⁊ obliuiōe quodāmodo moriunt̄. atq̄ iđo
cū illa iā nō ſint in noticia noſtra: nos tñ ſu
mus. Et cū ſciētia nr̄a animo lapſa ꝑierit a
nobis: nos tñ viuim⁹. Illa etiā que ita ſci-
unt̄ vt nunq̄ excidere poſſint: qm̄ p̄ſentia

ſunt: et ad ipſius animi naturā ptinent: vt eſt illud quod nos viuere ſcimus. Manet eni hoc q̄diu animus manet: ⁊ quia ſemp manet anim⁹: et hoc ſemp manet. Id ergo ⁊ ſi qua reperiunt̄ ſimilia: in quibus imago dei potius intuēda eſt: etiam ſi ſemp ſciuntur: tamē q̄ non ſemp etiā cogitant̄: quomō de his dicat̄ verbum ſempiternū: cum verbū noſtrū noſtra cogitatione dicatur: inuenire difficile eſt. Sempiternū eſt enim animo viuere: ſempiternum eſt ſcire qđ viuit: nec tamē ſempiternū eſt cogitare vitā ſuā: vel cogitare ſcientiā vite ſue: quoniā cū aliud atq̄ aliud cepit: hoc deſinet cogitare: q̄uis non deſinat ſcire. Ex quo fit vt ſi pōt eſſe in aīo aliqua ſciētia ſempiterna: ⁊ ſempiterna eſſe nō pōt eiuſdē ſciētie cogitatio: et verbū verū noſtrū intimū niſi nr̄a cogitatiōe nō dicit̄: ſolus de⁹ intelligat̄ habere v̄bū ſempiternū ſibiq̄ coeternū. Niſi forte dicendū eſt ipam poſſibilitatē cogitationis: q̄m id qđ ſcit̄ etiā q̄n nō cogitat̄: poteſt tn̄ veraciter cogitari verbū eſſe tā ppetuū: q̄ ſcientia ipa ppetua eſt. Sed quō eſt verbū qđ nōdū in cogitatiōis viſione formatū eſt? Quō erit ſimile ſciētie d̄ qua naſcit̄ ſi ei⁹ nō habet formā: ⁊ ideo iam vocat̄ verbū q̄ pōt habere? Tale eſt em̄ ac ſi p h̄ dicat̄: ideo iam vocandū eſſe verbū: q̄ poteſt eſſe verbū. Sed quid eſt q̄ pōt eſſe verbū: ⁊ ideo iā dignū eſt verbi noīe? Quid ē inquā hoc formabile nōdumq̄ formatū: niſi quiddā mentis noſtre qđ hac atq̄ hac volubili quadā motione iactam⁹: cū a nobis nūc hoc: nūc illud ſicut inuentū fuerit vel occurrerit cogitat̄? Et tūc fit verū verbū q̄n illud qđ nos diximus volubili motione iactare ad id qđ ſcim⁹ puenerit: atq̄ inde format̄ ei⁹ omimodā ſimilitudinē capiens: vt quō res queq̄ ſcit̄: ſic etiā cogitet̄: ſine voce: ſine vocis cogitatiōe: que pfecto alicui⁹ lingue eſt: ſi i corde dicat̄. Ac p hoc etiā ſi cōcedam⁹ ne de ptrouerſia vocabuli laborare videamur: iam vocandū eſſe verbū quiddā illud mētis noſtre qđ de noſtra ſcientia formari poteſt etiā priuſq̄ formatū ſit: quia iam vt ita dicā formabile eſt: quis nō videat: quāta hic ſit diſſimilitudo ab illo dei verbo quod in forma dei ſic eſt: vt nō ante fuerit formabile priuſq̄ formatum: nec aliquādo eſſe poſſit informe: ſed ſit forma ſimplex et ſimpliciter equalis ei de quo eſt: et cui mirabiliter coeterna eſt.

An volubilitas cogitationis in deo eſſe credenda ſit.

Capitulū. xvi.

Quapropter ita dicit̄ illud dei verbum vt dei cogitatio nō dicat̄: ne aliquid eſſe quaſi volubile credat̄ in deo: qđ nūc accipiat: nunc recipiat formā vt verbū ſit: eamq̄ poſſit amittere atq̄ informiter quodāmodo volutari. Bene quippe nouerat verba et vim cogitationis inſpexerat locutor egregius qui dixit i carmine: ſecūq̄ volutat euētus belli varios: id eſt cogitat. Non ergo ille dei filius cogitatio dei: ſed verbum dei dicit̄. Cogitatio quippe noſtra pueniens ad id quod ſcim⁹ atq̄ inde formata verbū noſtrū verū eſt. Et ideo verbū dei ſine cogitatōne dei debet intelligi: vt forma ipſa ſimplex intelligatur: nō habens aliquid formabile quod eſſe etiā poſſit informe. Dicunt̄ quidē etiā in ſcripturis ſanctis cogitationes dei: ſed eo locutionis modo: quo ibi et obliuio dei dicit̄: que vtiq̄ ad pprietatem in deo nulla eſt. Quobrem cum tanta ſit nunc in iſto enigmate diſſimilitudo dei et verbi dei: in qua tamē nōnulla ſimilitudo cōperta eſt: illud quoq̄ fatendū eſt: qđ etiā cum ſimiles ei erimus quādo videbimus eum ſicuti eſt: qđ vtiq̄ qui dixit: hanc pculdubio q̄ nūc eſt diſſimilitudinē attendit: nec tūc nature illius erimus equales. j. Joh. 3 Semp em̄ natura minor eſt faciēte que facta eſt. Et tūc quidē verbum noſtrū nō erit falſum: quia neq̄ mentiemur: neq̄ fallemur. Fortaſſis etiā volubiles non erūt noſtre cogitatiōes ab alijs in alias euntes ⁊ redeūtes: ſed omnē ſcientiā noſtrā vno ſimul cōſpectu videbim⁹. Tn̄ cū ⁊ h̄ fuerit: ſi ⁊ h̄ fuerit formata erit creatura q̄ formabilis fuit vt nihil iā deſit eius forme: ad quā puenire deberet. Sʒ tn̄ coequāda nō erit illi ſimplicitati vbi nō formabile aliq̄d formatū vel reformatū eſt: ſed forma neq̄ informis: neq̄ formata ipa ibi eterna ē imutabiliſq̄ ſubſtātia.

De ſpirituſancto qui patri ac filio equalis accipit̄: et vtriuſq̄ ſpiritus dicitur: et caritatis nomine intelligitur cum quelibet in trinitate perſona ſit caritas.

Capitulū. xvii.

Satis de patre ⁊ filio ⁊ quātum per hoc ſpeculū atq̄ in hoc enigmate videre potuimus locuti ſumus: nūc de ſpirituſancto quantū deo donante

videre conceditꝛ differendū eſt: qui ſpiritꝰ-
ſanctus ſm ſcripturas ſanctas nec patris
ſolus eſt: nec filij ſolꝰ: ſed amborū: ꝛ ideo
cōmunē qua inuicem ſe diligunt pater ꝛ fi
lius: nobis inſinuat caritatem. Ut autem
nos exerceret ſermo diuinꝰ: nō res in ꝓm-
ptu ſitas: ſed in abdito ſcrutādas: ꝛ ex ab-
dito eruendas: maiore ſtudio fecit inqui-
ri. Non itaqꝫ dixit ſcriptura: ſpūſſanctus
caritas eſt: quod ſi dixiſſet: nō paruā par-
tem queſtionis iſtius abſtuliſſet: ſed dixit:
I. Joh. 4 deus caritas eſt: vt incertū ſit: ꝛ ideo requi
rendū: vtrū deus pater ſit caritas: an deus
filius: an deus ſpiritusſanctꝰ: an deus ipſa
trinitas. Necqꝫ enī dicturi ſumus: nō pro-
pterea deum dictū eſſe caritatem qđ ipſa
caritas nulla ſit ſubſtantia: que dei digna
ſit nomine: ſed ꝙ donū dei ſit: ſicut dictum
Ps. 70 eſt deo: Quoniā tu es patiētia mea. Necqꝫ
enī ꝓpterea dictum eſt: quia dei ſubſtan-
tia eſt noſtra patiētia: ſed ꝙ ab ipſo: nobis
Ps. 61 eſt: ſicut alibi legitꝛ: quoniā ab ipſo patien-
tia mea. Hūc q̄ppe ſenſū facile refellit ſcri-
Ps. 70 pturarū ip̄a locutio. Tale eſt enī: tu es pa-
Ibidem tiētia mea: quale eſt: dñe ſpes mea: ꝛ deus
Ps. 58 meꝰ miſericordia mea: ꝛ multa ſimilia. Nō
eſt aūt dictū: dñe caritas mea: aut tu es ca
ritas mea: aut tu deꝰ caritas mea: ſꝫ ita di-
I. Joh. 4 ctum eſt: deus caritas eſt: ſicut dictum eſt:
Joh. 4 deus ſpiritꝰ eſt. Hoc qui nō diſcernit intel
lectum a dño: non expoſitionē querat a no
bis. Non enī apertius quicq̄ poſſumꝰ di-
I. Joh. 4 cere: Deus ergo caritas eſt. Utrū aūt pa-
ter: an filius: an ſpiritusſanctꝰ: an ip̄a trini-
tas: quia et ip̄a nō tres dij ſed vnus deus:
hic queritur. Sed iam in hoc libro ſuperiꝰ
diſputaui: non ſic accipiendam eſſe trinita
tem que deus eſt: ex illis tribus que ī trini-
tate noſtre mentis oſtendimꝰ: vt tanq̄ me-
moria ſit omniū trium pater: et intelligētia
omniū trium filius: ꝛ caritas omniū trium
ſpiritusſanctus: Quaſi pater nec intelligat
ſibi nec diligat: ſed ei filius intelligat: ꝛ ſpi-
ritusſanctus ei diligat. ip̄e autem ſibi ꝛ illis
tātum meminerit. Et filius nec meminerit
nec diligat ſibi: ſed meminerit ei pater: ꝛ di
ligat ei ſpūſſanctꝰ: ip̄e aūt ꝛ ſibi ꝛ illis tan-
tūmodo diligat. Itēqꝫ ſpiritusſanctus nec
meminerit nec intelligat ſibi: ſed meminc-
rit ei pater: ꝛ intelligat ei filꝰ. ip̄e aūt et ſibi
ꝛ illis nō niſi diligat. Sed ſic potius vt om
nia tria: ꝛ omnes et ſinguli habeant in ſua
quiſqꝫ natura. Nec diſtent ī eis iſta: ſicut ī
nobis aliud eſt memoria: aliud eſt intelli-
gentia: aliud dilectio ſiue caritas: ſed vnū
aliquid ſit quod omnia valeat: ſicut ſapiē-
tia: ꝛ ſic habeatur in vniuſcuiuſqꝫ natura:
vt qui habet: hoc ſit quod habet: ſicut imu
tabilis ſimplexqꝫ ſubſtātia. Si ergo hec in
tellecta ſunt: ꝛ quantū nobis in rebus tan-
tis videre ꝛ coniectare conceſſum eſt: vera
eſſe claruerunt: neſcio cur nō ſicut ſapiētia
ꝛ pater dicitur: ꝛ filius ꝛ ſpiritusſanctus: et
ſimul omnes non tres: ſed vna ſapientia:
ita ꝛ caritas ꝛ pater dicatur ꝛ filius: ꝛ ſpiri
tusſanctus: ꝛ ſimul omēs vna caritas. Sic
enim ꝛ pater deus: ꝛ filius deus: ꝛ ſpiritus-
ſanctus deus: et ſimul omnes vnus deus.
Et tamē non fruſtra in hac trinitate nō di-
citur verbū dei niſi filius: nec donū dei ni-
ſi ſpūſſanctus: nec de quo genitum eſt ver-
bum: nec de quo ꝓcedit principaliter ſpi-
ritusſanctus niſi deus pater. Ideo autem
addidi principaliter: qꝛ et de filio ſpiritus-
ſanctus procedere reperitꝛ. Sed hoc quo-
qꝫ illi pater dedit: non iam exiſtenti ꝛ non-
dum habenti: ſed quicquid vnigenito ver
bo dedit: gignendo dedit. Sic ergo eū ge-
nuit: vt etiam de illo donum cōmune pro-
cederet: ꝛ ſpiritusſanctus: ſpiritus eſſet am
borum. Non eſt igitur accipiēda trāſeun-
ter: ſed diligenter intuenda inſeꝑabilis tri-
nitatis iſta diſtinctio. Hinc enim factū eſt
vt proprie dei verbum etiam dei ſapientia
diceretur: cum ſit ſapientia et pater et ſpiri
tusſanctus. Si ergo proprie aliquid borū
trium caritas nuncupanda eſt: quid apti-
us q̄ vt hoc ſit ſpiritusſanctus: vt ſcilicet ī
illa trinitatis ſimplici ſummaqꝫ natura: nō
ſit aliud ſubſtantia: et aliud caritas: ſꝫ ſub-
ſtantia ipſa ſit caritas: et caritas ip̄a ſit ſub
ſtantia: ſiue in patre: ſiue in ſpiritusancto:
et tamen proprie ſpiritusſanctus caritas
nuncupetꝛ. Sicut legis nomine aliquando
ſimul omnia veteris inſtrumenti ſanctarū
ſcripturarum ſignificantꝛ eloquia. Nam ex
propheta Eſaia teſtimoniū ponens apo-
ſtolus vbi ait: In alijs linguis et alijs la- j. Cor. 14
bijs loquar populo huic: p̄miſit tamē in le
ge ſcriptum eſt. Et ipſe dominus ī lege in-
quit eorum ſcriptum eſt: quia oderunt me Ps. 34
gratis: cum hoc legatur in pſalmo. Aliqñ
autē proprie vocatur lex que data eſt per
Moyſen: ſcđm quod dictū eſt. Lex et pro- Math. 11
phete vſqꝫ ad Johannē: et in his duobus Ibidē. 22
preceptis tota lex pendet ꝛ prophete. Hic
vtiqꝫ proprie lex appellata eſt: de mon-
te Syna: Prophetarum autem nomine

etiā pſalmi ſignificati ſunt: ⁊ tamen alio lo-
Luc. 24 co ipē ſaluator: Oportebat inquit impleri
omnia que ſcripta ſunt ī lege et ꝓphetis et
pſalmis d̄ me. Hic rurſus ꝓphetarū nomē
exceptis pſalmis intelligi voluit. Dicitur
ergo lex vniuerſaliter cum ꝓphetis ⁊ pſal-
mis: dicit̄ et ꝓprie que ꝑ moyſen data eſt.
Item dicūtur cōmuniter ꝓphete ſimul cū
pſalmis: dicunt̄ et ꝓprie p̄ter pſalmos. Et
multis alijs exemplis doceri pn̄t multarū
rerū vocabula: ⁊ vniuerſaliter poni: ⁊ pro-
prie quibuſdā reb⁹ adhiberi: niſi in re aper
ta vitanda ſit longitudo ſermonis. Hec iō
dixi: ne quiſq̄ ꝓpterea nos incōuenienter
exiſtimet caritatē appellare ſpiritū ſanctum:
quia ⁊ deus pater ⁊ deus filius poteſt cari
tas nuncupari. Sicut ergo vnicū dei ver-
bum ꝓprie vocam⁹ noīe ſapiētie: cū ſit vni
uerſaliter ⁊ ſpūſſanctus ⁊ pater ipſe ſapiē-
tia: ita ſpūſſanctus ꝓprie nuncupat̄ voca-
bulo caritatis: cū ſit vniuerſaliter caritas ⁊
pater ⁊ filius. Sed dei verbū: id eſt vnige-
nitus dei filius aperte dictus eſt dei ſapiē-
j. Cor. j tia: ore apoſtolico vbi ait: chriſtū dei virtu
tem ⁊ dei ſapientiā. Spūs aūt ſanctus vbi
ſit dictus caritas inuenimus: ſi diligenter
Iohānis apoſtoli ſcrutemur eloquiū. Qui
j. Ioh. 4 cum dixiſſet: dilectiſſimi diligam⁹ inuicem
quia dilectio ex deo eſt: ſecutus adiunxit.
Ibidē Et omnis qui diligit ex deo natus eſt. Qui
nō diligit nō cognouit deū: quia deus dile
ctio eſt. Hic manifeſtauit eā ſe dixiſſe dile-
ctionem deū: quā dixit ex deo. Deus ergo
ex deo eſt dilectio. Sed quia ⁊ filius ex deo
patre natus eſt: ⁊ ſpiritusſanctus ex deo pa
tre ꝓcedit: quē potius eoꝝ hic debeamus
accipe dictū eſſe dilectionē deū: merito q̄-
ritur: pater em̄ ſolus ita deus eſt: vt non ſit
ex deo: ac ꝑ hec dilectio que ita deus eſt:
vt ex deo ſit: aut filius eſt: aut ſpūſſanctus.
Sed in conſequētibus cum dei dilectionē
Ibidē cōmemoraſſet: nō qua nos eū: ſed qua ipē
dilexit nos: et miſit filiū ſuū liberatorē pro
peccatis noſtris: ⁊ hinc exhortat⁹ eſſet vt ⁊
nos inuicē diligam⁹: atq̄ ita ī nobis deus
maneat: quia vtiq̄ dilectionē deū dixerat:
ſtatim volēs de hac re apertius aliq̄d elo-
Ibidē qui. In hoc inquit cognoſcim⁹ qꝛ ī ipō ma
nemus et ipſe in nobis: quia de ſpiritu ſuo
dedit nobis. Spirit⁹ itaq̄ ſanct⁹ de quo de
dit nobis: facit nos in deo manere ⁊ ipſum
in nobis: hec aūt facit dilectio. Ipſe ē igit̄
deus dilectio. Deniq̄ paulopoſt cum hoc
Ibidē ipm repetiſſet atq̄ dixiſſet: de⁹ dilectio eſt:
cōtinuo ſubiecit: ⁊ qui manet in dilectione Ibidē
in deo manet: ⁊ deus manet in eo. Vn̄ ſu-
pra dixerat: In hoc cognoſcimus quia in Vbi. ſ
ipſo manemus ⁊ ipē in nobis: qꝛ de ſpiritu
ſuo dedit nobis. Ipē ergo ſignificat̄ vbi le
gitur: deus dilectio eſt. Deus igit̄ ſpūſſan
ctus qui ꝓcedit ex deo: cū datus fuerit ho
mini: accēdit eū ī dilectionē dei ⁊ ꝓximi: ⁊
ipē dilectio eſt. Nō em̄ habet homo vnde
deū diligat: niſi ex deo. Propt̄ qđ paulo-
poſt dic̄. Nos diligam⁹: qꝛ ipſe ṗor dilexit Ibidē
nos. Aplus quoq̄ paul⁹: Dilectio inquit Roma. 5
dei diffuſa eſt in cordibus noſtris: ꝑ ſpiritū
ſanctū qui datus eſt nobis.

De excellentia caritatis que ita ex deo eſt vt ipſa ſit deus. Capitulū. XVIII.

Nullū eſt iſto dei dono excellenti⁹.
Solū eſt qđ diuidit inter filios re-
gni eterni: ⁊ filios ꝑditiōis eterne.
Dant̄ ⁊ alia ꝑ ſpiritū ſctm̄ munera: ſed ſine
caritate nihil ꝓſunt. Niſi ergo tātū imper
tiat̄ cuiq̄ ſpūſſanctus: vt eū dei ⁊ ꝓximi fa
ciat amatorē: a ſiniſtra n̄ trāſfert̄ ad dextrā.
Nec ſpirit⁹ ꝓprie dicit̄ donū niſi ꝓpter di
lectionē. Quā qui nō habuerit: ſi linguis j. Cor. j3
hominū loquat̄ ⁊ angeloꝝ: ſonās eramen-
tū eſt: ⁊ cymbalū tinniēs. Et ſi habuerit ꝓ-
phetiā: ⁊ ſcierit oīa ſacramēta: ⁊ om̄ez ſciē-
tiā: ⁊ ſi habuerit omnē fidem: ita vt mōtes
trāſferat: nihil ē. Et ſi diſtribuerit omnem
ſubſtantiā ſuā: ⁊ ſi tradiderit corp⁹ ſuum vt
ardeat: nihil ei ꝓdeſt. Quātū ḡ bonū ē: ſi-
ne q̊ ad eternā vitā neminē bona tāta ꝑdu
cunt. Ipā v̊o dilectio ſiue caritas (nā vni⁹
rei eſt vtrūq̄ nomē) ſi habeat eā q̇ nō loq̄-
tur linguiſ: nec hab3 ꝓphetiā: nec oīa ſcit ſa
cramēta: omnēq̄ ſciētiā: nec diſtribuit oīa
ſua paupib⁹. vl̄ nō habēdo qđ diſtribuat:
vl̄ aliqua nccītate ꝓhibitus: nec tradit cor
pus ſuū vt ardeat: ſi talis paſſiōis nulla tē
ptatio ē: ꝑducit ad regnū: ita vt ipam fidē
non faciat vtilem niſi caritas. Sine carita
te quippe fides poteſt quidem eſſe: ſed non
⁊ ꝓdeſſe. Propt̄ quod et apoſtolus pau-
lus: In chriſto inquit ieſu neq̄ circūciſio: Gal. 5
neq̄ p̄pucium aliquid valet: ſed fides que
per dilectionē opatur. Sic eam diſcernens
ab ea fide: qua ⁊ demones credunt ⁊ cōtre- Iaco. 2
miſcunt. Dilectio igitur que ex deo ē ⁊ de⁹
eſt: ꝓprie ſpiritusſanct⁹ ē: ꝑ quē diffundit̄
ī cordib⁹ nr̄is dei caritas: ꝑ quā nos tota ī-
habitat trinitas. Quocirca rectiſſime ſpūſ-

ſanctus cũ ſit deus: vocat̃ etiã donum dei.
Quod donũ ꝓprie quid niſi caritas intel
ligẽda eſt: que ꝑducit ad deum: ⁊ ſine qua
quodlibet aliud donum dei nõ ꝑducit ad
eum.

¶ Qua ratione donum dei dicat̃ ſpiritusſanctus. ¶ Ca. xix.

AN ⁊ hoc ꝓbandũ eſt: dei donũ di
ctũ eſſe in ſacris litteris ſpiritũ ſan
ctũ. Si et hoc expectat̃: habemus
in euãgelio ſcḋm Johannẽ: dñi Jeſu chriſti
Joh. 7 verba dicẽtis: Si q̃s ſitit: veniat ad me et
bibat: Qui credit in me ſicut dicit ſcriptu-
ra: flumina de ventre eius fluẽt aque viue.
Ibidẽ Porro euãgeliſta ſecutus adiunxit: Hoc
aũt dixit de ſpiritu quẽ accepturi erãt cre-
dentes in eum. Vñ dicit etiã paulꝰ apl̃us:
j. Cor. jo Et omnes vnũ ſpiritũ potauimus. Utruꝫ
autẽ donũ dei ſit appellata aqua iſta: qḋ et
ſpiritusſanctꝰ: hoc queritur. Sed ſicut hic
inuenimus hanc aquã ſpiritũ ſanctũ eſſe:
ita inuenimus alibi in ipo euangelio: hanc
aquã donũ dei appellatã. Nam dñs idem
qñ cum muliere ſamaritana ad puteuꝫ lo-
Joh. 4 quebat̃: cui dixerat: Da mihi bibere: cum
illa dixiſſet ꝙ iudei nõ coutunt̃ ſamarita-
nis: reſpõdit Jeſus ⁊ dixit ei: Si ſcires do-
nũ dei: ⁊ quis eſt qui dicit tibi: da mihi bi-
bere: tu forſitan petiſſes ab eo: ⁊ dediſſet ti
bi aquã viuã. Dixit ei mulier: Dñe neq; i
quo haurias habes: ⁊ puteus altus eſt: vñ
ergo habes aquã viuã: ⁊c̃. Reſpõdit Je-
ſus: ⁊ dixit ei: Omnis q̃ biberit ex hac aq̃:
ſitiet iterũ: Qui aũt biberit ex aqua quam
ego dabo ei: nõ ſitiet in eternũ: ſed aq̃ quã
ego dabo ei: fiet in eo fons aque ſalientis i
vitã eternã. Quia ergo hec aqua viua: ſicͭ
euãgeliſta expoſuit: ſpiritus eſt ſanctꝰ: pro
culdubio ſpiritus donum dei eſt. De quo
Ubi. ſ. hic dominꝰ ait: Si ſcires donũ dei: et quis
eſt qui dicit tibi: da mihi bibere: tu forſitan
petiſſes ab eo ⁊ dediſſet tibi aquam viuã.
Joh. 7 Nam qḋ ibi ait: Flumina de ventre eius
Ibidẽ. 4 fluent aque viue: hoc iſto loco: Fiet in eo
inquit fons aque ſalientis in vitaꝫ eternã.
Ephe. 4 Paulus quoq; apl̃us: Unicuiq; inq̇t no-
ſtrum data eſt gratia ſcḋm menſurã dona-
tionis chriſti. Atq; vt donationem chriſti
ſpiritũ ſanctũ oſtẽderet: ſecutus adiunxit:
Ibidem Propter qḋ dic̃: Aſcẽdit i altũ captiuauit
captiuitatẽ: dedit dona hoibꝫ. Notiſſimũ
eſt aũt dñm Jeſum cũ poſt reſurrectionẽ a
mortuis aſcẽdiſſet i celũ: dediſſe ſpiritũ ſan
ctum: quo impleti qui crediderũt: linguis

oĩm gentiũ loquebant̃. Nec moueat quod
ait dona ñ donũ. Id eñ teſtimoniũ ex pſal
mo poſuit. Hoc aũt in pſalmo ita legitur:
Aſcendiſti in altũ: captiuaſti captiuitatẽ: Ps. 67
accepiſti dona i hominibꝰ. Sic eñ plures
codices habent: ⁊ maxie greci: ⁊ ex hebreo
ſic interp̃tatũ habemus. Dona itaq; dixit Ephe. 4
apl̃s: queadmodũ ꝓpheta: nõ donũ. Sed Ps. 67
cũ ꝓpheta dixerit: accepiſti in hominibus:
apl̃s maluit dicere: dedit dona hominibꝰ: Ephe. 4
vt ex vtroq;: ſcꝫ verbo vno ꝓphetico: apo
ſtolico altero: qꝛ in vtroq; eſt diuini ſermo
nis auctoritas: ſenſus pleniſſimꝰ redderet̃.
Utrũq; eñ verũ eſt: ⁊ qꝛ dedit hominibꝰ:
⁊ qꝛ accepit in homibꝰ. Dedit hominibus
tanq; caput mẽbris ſuis. Accepit in homi
nibus idem ipe vtiq; in mẽbris ſuis: ꝓpter
q̃ mẽbra ſua clamauit de celo: Saule ſaule Act. 9
quid me ꝑſequeris: Et quibꝰ mẽbris ſuis
ait: Qḋ vni ex minimis meis feciſtis: mihi Math. 25
feciſtis. Ipſe ergo xp̃s: et dedit de celo: et
accepit in terra. Porro aũt dona ob h̃ am
bo dixerũt: ⁊ ꝓpheta ⁊ apl̃us: quia ꝑ donũ
quod eſt ſpũſſanctus: in cõmune oibꝰ mẽ-
bris chriſti multa dona que ſunt quibuſq;
ꝓpria diuidunt̃. Nõ eñ ſinguli quiq; ha-
bẽt omnia: ſed hi illa: ⁊ alij alia: q̃uis ipm
donũ a quo cuiq; ꝓpria diuidunt̃ oẽs ha-
beant: id eſt ſpiritũ ſanctũ. Nã ⁊ alibi cum
multa dona cõmemoraſſet: Omnia inquit j. Cor. j2
hec operat̃ vnꝰ atq; idẽ ſpiritus: diuidens
ꝓpria vnicuiq; ꝓut vult. Quod verbũ et
in epiſtola q̃ ad hebreos ẽ inuenit̃: vbi ſcri
ptũ eſt: Atteſtãte deo ſignis ⁊ oſtẽtis ⁊ va- Heb. 2
rijs virtutibꝰ: ⁊ ſpiritusſancti diffinitiõibꝰ.
Et hic cũ dixiſſet: Aſcẽdit in altũ captiua- Ephe. 4
uit captiuitatẽ: dedit dona hominibꝰ. Qꝛ Ibidẽ
autem aſcendit ait: quid eſt niſi quia ⁊ de-
ſcendit in inferiores ꝑtes terre: Qui deſcẽ-
dit ipſe eſt ⁊ qui aſcendit ſuꝑ omnes celos
vt adimpleret omnia. Et ipſe dedit quoſ-
dam quidẽ apl̃os: quoſdã autẽ ꝓphetas:
quoſdam v̊o euangeliſtas: quoſdam autẽ
paſtores ⁊ doctores. Ecce quare dicta ſũt
omnia dona: quia ſicut alibi dicit: Nunq̇d j. Cor. j2
omnes apoſtoli: nũquid omes prophete:
⁊c̃. Hic auteꝫ adiunxit: Ad cõſummatio- Ephe. 4
nem ſanctorũ in opus miniſterij: in edifi-
cationem corporis chriſti: Hec eſt domus
que ſicut pſalmꝰ canit: edificat̃ poſt capti-
uitatẽ: quoniã qui ſunt a diabolo eruti: a q̊
captiui tenebant̃: de his edificat̃ domus
chriſti: que domꝰ appellat̃ eccl̃ia. Hãc aũt
captiuitatẽ ipſe captiuauit: qui diabolum

vicit. Et ne illa q̄ futura erãt ſancti capitis
mẽbra in eternū ſuppliciū ſecū traheret: eū
iuſticie prius: deinde potẽtie vinculis alli-
gauit. Ipſe itaq̃ diabolus eſt appellata ca-
Pſ. 67 ptiuitas: quē captiuauit qui aſcēdit i altū
ꝛ dedit dona homib⁹: vel accepit in homi
nib⁹. Petrus aūt aplus ſicut i eo libro ca-
nonico legit̃: vbi ſcripti ſūt act⁹ aploꝝ: lo-
quēs de chriſto: cōmotis corde iudeis ꝛ di
Act. 2 cētib⁹: Quid ergo faciem⁹ fratres mōſtra-
Ibidē te nobis: dixit ad eos: Agite penitētie ꝛ ba
ptizet̃ vnuſquiſq̃ veſtrū in noie Jeſu chri
ſti in remiſſionē pctōꝝ: et accipietis donū
ſpirituſſancti. Itēq̃ in eodē libro legit̃: ſi-
monē magū apoſtolis dare voluiſſe pecu-
niā: vt ab eis acciperet poteſtatē q̄ p im-
poſitionē man⁹ eius daret̃ ſpirituſſanctus.
Act. 8 Cui petr⁹ idē: Pecunia inq̄t tua tecū ſit in
pditioē: q̄ donū dei eſtimaſti te p pecunias
poſſidere. Et alio eiuſdē libri loco: cum pe
trus cornelio ꝛ eis qui cū eo fuerant loque
ret̃: annūciās ꝛ pdicās chriſtū: ait ſcriptu-
Ibidē. 10 ra. Adhuc loquēte Petro verba hec: ceci
dit ſpirituſſanct⁹ ſup oēs qui audiebãt ver
bū: ꝛ obſtupuerūt qui ex circūciſione fide-
les ſimul cū petro venerāt: q̄ ꝛ in natiōes
donū ſpirituſſancti effuſum eſt. Audiebãt
eñ illos loquētes linguis: ꝛ magnificātes
deū: de quo facto ſuo q̄ icircūciſos bapti-
zauerat: quia p̄uſq̃ baptizarent̃: vt nodū
queſtiōis hui⁹ auferret: in eos venerat ſpi-
tuſſanct⁹. Cū petrus poſtea redderet rati-
onē fratribus qui erāt hieroſolymis: ꝛ hac
Ibidē. 11 re audita mouebant̃: ait poſt cetera. Cum
cepiſſē aūt loq̄ ad illos: cecidit ſpūſſanct⁹
in illos ſicͣ ꝛ in nos i initio. Memoratuſq̃
ſum verbi dñi ſicut dicebat: q̄ Johannes
quidē baptizauit aqua: vos aūt baptizabi
Ibidē mini ſpirituſancto. Si igit̃ equale donū de
dit illis: ſicͣ ꝛ nobis qui credidim⁹ in domi-
num Jeſum chriſtū: ego q̄s erā qui poſſem
phibere deū nō dare illis ſpiritū ſanctū? Et
multa alia ſunt teſtimonia ſcripturaꝝ: que
concorditer atteſtant̃ donū dei eſſe ſpiritū
ſanctū: in quantū dat̃ eis qui p eū diligūt
deum. Sed nimis longū eſt cūcta collige-
re: ꝛ quid eis ſatis eſt: quibus hec que dixi
mus ſatis non ſunt? Sane aūt monēdi ſūt
quādo quidē donū dei iam vident dictum
ſpiritū ſanctū: vt cū audiunt donū ſpiritus
ſancti: illō gen⁹ locutiōis agnoſcāt: qđ di-
ctū eſt i expoliatiōe corpis carnis. Sicͣ eñ
corp⁹ carnis nihil ē aliud q̄ caro: ſic donū
ſpūſſancti: nihil eſt aliud q̄ ſpūſſanct⁹. In

tantū q̄ donū dei eſt: inquantū dat̃ eis qui
bus dat̃. Apud ſe aūt deus eſt ꝛ ſi nemini
detur: quia deus erat patri ꝛ filio coetern⁹
anteq̃ cuiq̃ daret̃. Nec quia illi dant ipſe
datur: ideo minor eſt illis. Ita enim ſicut
donū dei datur: etiā ſeipſum dat de⁹. Nō
enim dici poteſt non eſſe ſue poteſtatis: de
quo dictū eſt: Spiritus vbi vult ſpirat. Et Joh. 3
illud aplicū quod iam ſupra cōmemora-
ui: Omnia hec opatur vnus atq̃ idem ſpi i. Cor. 12
ritus: diuidēs ppria vnicuiq̃ prout vult.
Non eſt illic conditio dati: ꝛ dñatio dan-
tiū: ſed concordia dati ꝛ donantiū. Qua-
propt̃ ſi ſancta ſcriptura pclamat: Deus i. Joh. 4
caritas eſt: illa que ex deo eſt: ꝛ in nobis id
agit vt in deo maneam⁹: ꝛ ipſe in nobis: et
hoc inde cognoſcimus: quia de ſpiritu ſuo
dedit nobis: ipſe ſpiritus eius eſt: deus ca
ritas. Deinde ſi in donis dei nihil maius
eſt caritate: ꝛ nullū eſt maius donū dei q̄
ſpirituſſanctus: quid cōſequētius q̄ vt ipſe
ſit caritas: que dicit̃ ꝛ deus ꝛ ex deo? Et ſi
caritas qua pater diligit filium: ꝛ patrē di-
ligit filius: ineffabiliter cōmunionē demō-
ſtrat amboꝝ: quid conuenientius q̄ vt ille
dicatur caritas pprie: qui ſpiritus eſt com
munis ambob⁹? Hoc eñ ſanius creditur
vel intelligit̃: vt non ſolus ſpirituſſanctus
caritas ſit in illa trinitate: ſed nō fruſtra p-
prie caritas nuncupet̃: ppter illa que dicta
ſunt. Sicut nō ſolus eſt in illa trinitate: vel
ſpiritus vł ſanctus: quia ꝛ pater ſpiritus: ꝛ
filius ſpiritus: ꝛ pater ſanctus ꝛ filius ſan-
ctus: quod non ambigit pietas: ꝛ tamē iſte
nō fruſtra proprie dicitur ſpirituſſanctus.
Quia enim eſt cōmunis ambobus: id vo-
catur ipſe proprie quod ambo cōmuniter.
Alioquin ſi in illa trinitate ſol⁹ ſpirituſſan-
ctus eſt caritas: profecto ꝛ filius nō ſolius
patris: verūetiam ſpirituſſancti fili⁹ inue-
nitur. Ita enim locis innumerabilibus di-
citur ꝛ legitur: filius vnigenitus dei patris:
vt tamen ꝛ illud verū ſit quod apoſtol⁹ ait
de deo patre: Qui eruit nos dē poteſtate te Colo. 1
nebrarū: ꝛ tranſtulit in regnū filij caritatis
ſue. Non dixit: filij ſui: qđ ſi diceret: veriſſi
me diceret: quēadmodū q̄ ſepe dixit veriſ
ſime dixit: ſ3 ait: filij caritatis ſue. Fili⁹ q̄ eſt
etiā ſpirituſſancti: ſi nō eſt i illa trinitate ca
ritas: niſi ſpirituſſanct⁹. Quod ſi abſurdiſ
ſimum eſt: reſtat vt non ſolus ibi ſit caritas
ſpirituſſanctus: ſed propter illa de quibus
ſatis diſſerui proprie ſic vocet̃. Quod aūt
dictum eſt: Filij caritatis ſue: nihil aliud Ibi. 3

intelligat ꝙ filij sui dilecti: ꝙ filij sui poſtremo ſbſtãtie ſue. Caritas ꝗ ꝑe p̄ris q̄ in natura eius eſt ineffabiliter ſimplici: nihil eſt aliud ꝙ ei⁹ ipa natura atq̄ ſubſtãtia: vt ſepe iã diximus: ⁊ ſepe iterare non piget. Ac ꝑ hoc fili⁹ caritatis eius nullus eſt ali⁹: ꝙ q̄ de ſubſtãtia ei⁹ eſt genit⁹.

¶ Contra eos qui vnigenitum dei nõ paterne nature: ſed voluntatis filium eſſe dixerũt. ¶ Ca.xx.

Quocirca ridẽda eſt dialectica eunomij: a q̄ eunomiani heretici exorti ſũt. Qui cũ nõ potuiſſet intelligere: nec credere voluiſſet vnigenitũ dei verbũ ꝑ qḋ facta ſũt oĩa: filiũ dei eſſe natura: hoc eſt de ſubſtãtia patris genitũ: nõ nature vel ſubſtãtie ſue ſiue eſſentie dixit eſſe filiũ: ſ; filiũ volũtatꝫ dei: accidentẽ ſcʒ deo: volẽs aſſerere volũtatẽ qua gigneret filiũ: videlicet: q2 nos aliq̄d aliq̄n volum⁹ quod antea nõ volebam⁹: quaſi nõ ꝓpt̃ iſta mutabilis intelligat̃ nr̃a natura: qḋ abſit vt in deo eſſe credamus. Neq̄ eñ ob aliud ſcriptũ eſt: Multe cogitationes in corde viri: conſiliũ aũt dñi manet in eternũ: niſi vt intelligam⁹ ſiue credam⁹: ſicut eternũ deum: ita eternũ eius eſſe ꝯſiliũ: ac ꝑ hoc imutabile ſicut ipſe eſt. Qḋ aũt de cogitationib⁹: hoc etiã de voluntatib⁹ veriſſime dici põt. Multe volũtates i corde viri: volũtas aũt dñi manet i et̃nũ. Quidã ne filiũ cõſilij vł volũtatꝫ dei diceret vnigenitũ verbũ: ipm ꝯſiliũ ſeu volũtatẽ patris idẽ verbũ eſſe dixerunt. Sed meli⁹ quantũ eſtimo dicit̃ cõſiliũ de ꝯſilio: et volũtas de volũtate: ſicut ſubſtãtia de ſubſtãtia: ſapiẽtia de ſapiẽtia: ne abſurditate illa quã refellim⁹ fili⁹ dicat̃ patrẽ facere ſapientẽ vel volentẽ: ſi nõ habet pater in ſubſtãtia ſua conſiliũ vel volũtatẽ. Acute ſane quidã reſpondit heretico verſutiſſime interroganti: vtrũ deus filiũ volens an nolẽs genuerit: vt ſi diceret nolẽs: abſurdiſſima dei miſeria ſequeret̃. Si autẽ volẽs: ꝯtinuo qḋ intẽdebat velut invicta ratione ꝯcluderet: nõ nature eſſe filiũ: ſed volũtatis. At ille vigilantiſſime viciſſim q̄ſiuit ab eo: vtrũ de⁹ pater volens an nolens ſit deus: vt ſi reſpõderet nolẽs: ſequeretur illa miſeria quã ꝺ deo credere magna inſania eſt. Si aũt diceret volẽs: rñderet̃ ei: ergo ⁊ ipſe de⁹ eſt ſua voluntate: non natura. Quid ergo reſtabat niſi vt obmuteſceret: ⁊ ſua interrogatiõe obligatũ inſolubili vinculo ſe videret. Sed volũtas dei ſi ⁊ ꝓprie dicẽda eſt aliqua in trinitate ꝑſona: magis hoc nomẽ ſpirituiſancto competit: ſicut caritas. Nam quid eſt aliud caritas: ꝙ volũtas. Video me de ſpirituſancto in hoc libro ſꝫm ſcripturas ſanctas diſputaſſe: qḋ fidelibus ſufficit ſcientib⁹ deum eſſe ſpiritũ ſanctũ: nec alterius ſubſtantie: nec minorẽ ꝙ eſt pater ⁊ filius: qḋ in ſuperioribus libris ſcḋm eaſdẽ ſcripturas verũ etiã docuimus. De creatura etiã quam fecit deus quantũ valuimus admonuim⁹ eos qui rationẽ de rebus talibus poſcunt: vt inuiſibilia eius ꝑ ea que facta ſunt: ſicut poſſent intellecta cõſpicerent: ⁊ maxime ꝑ rationalẽ vł intellectualẽ creaturã: que facta eſt ad imaginẽ dei: per quã velut ꝑ ſpeculũ quãtũ poſſent ſi poſſent trinitatẽ cernerẽt deum: in noſtra memoria: intelligẽtia: voluntate. Que tria in ſua mente naturaliter diuinitus inſtituta quiſq̄s viuaciter ꝑſpicit: ⁊ ꝙ magnũ ſit i ea: vnde poteſt etiã ſempiterna imutabiliſq̄ natura recoli: conſpici: amplecti: cõcupiſci: reminiſcit̃ ꝑ memoriã: intuet̃ ꝑ intelligentiã: amplectit̃ ꝑ dilectionem: ꝑfecto reperit illius ſumme trinitatꝫ imaginẽ. Ad quã ſummã trinitatẽ reminiſcendã: videndam: diligendã: vt eam recordet̃: eam cõtemplet̃: ea delectet̃: totũ debet referre qḋ viuit. Verũ ne hãc imaginẽ ab eadẽ trinitate factã ⁊ ſuo vitio in deterius cõmutatã ita eidẽ trinitati oĩmodo exiſtimet ſimilẽ: ſ; potius in qualicũq̄ iſta ſilitudine: magnã quoq̄ diſſimilitudinẽ cernat: quantũ eſſe ſatis videbat̃ admonui.

¶ De ſimilitudinib⁹ trinitatis diuine que in natura mentis ad imaginem dei facte reperiri vtcũq̄ potuerũt. ¶ Capitulũ.XXI.

Ane deum patrẽ: et deũ filium: id eſt deum genitorẽ qui omnia que ſubſtãtialiter habet in coeterno ſibi verbo ſuo dixit quodãmodo: ⁊ ipm verbum eius deũ qui nec plus nec minus aliquid habet: etiam ipſe ſubſtantialiter ꝙ qḋ eſt in illo qui verbũ nõ mendaciter: ſed veraciter genuit: queadmodum potui: nõ vt illud iam facie ad faciem: ſed ꝑ hanc ſimilitudinẽ in enigmate quãtulũcũq̄ cõijciẽdo videret̃ in memoria ⁊ intelligentia mentis noſtre ſignificare curaui: memorie tribuẽs oĩe qḋ ſcim⁹: etiã ſi nõ inde cogitem⁹: intelligẽtie vo ꝓprio quodã modo cogitatiõis informationẽ. Cogitando eñ qḋ verũ inuenim⁹: hoc maxime intelligere di-

Marginal references: Job.j (beside "verbũ ꝑ qḋ facta ſũt oĩa"); Prouer.xix (beside "ptũ eſt: Multe cogitationes"); Roma.j (beside "rebus talibus poſcunt: vt inuiſibilia eius"); j.Cor.xiij (beside "illud iam facie ad faciem").

80

cimur: ⁊ hoc quidem in memoria rursus re
linquimꝰ. Sed illa ẽ abstrusior ꝓfunditas
nostre memorie: vbi hoc etiã primũ cũ co
gitaremus inuenimus. ⁊ gignit intimũ ver
bũ qđ nullius lingue sit: tanq̃ sciẽtia de sci
entia: ⁊ visio de visione: et intelligẽtia que
apparet in cogitatione de intelligentia que
i memoria iã fuerat sed latebat: q̃q̃ ⁊ ipsa
cogitatio quandã suã memoriã nisi habe
ret: nõ reuerteret ad ea que in memoria re
liquerat: cũ alia cogitaret. De spiritu autẽ
sancto nihil i hoc enigmate qđ ei simile vi
deret ostendi: nisi volũtatẽ nostrã vł amo
rem: seu dilectionẽ que valentior est volũ
tas: qm̃ volũtas nostra que nobis natura
liter inest: sicut ei res adiacuerint vł occur
rerint quibꝰ allicimur aut offendimur: ita
varias affectiões habet. Quid g̃ est? Nũ
quid dicturi sumus voluntatẽ nostrã: qñ
recta est nescire quid appetat: quid euitet?
Porro si scit: ꝑfecto inest ei sua quedã sci
entia: que sine memoria ⁊ intelligentia esse
nõ possit. An vo audiendus est quispiam
i. Cor. 13 dicens: Caritatẽ nescire quid agat: que nõ
agit perperã? Sicut ergo inest intelligẽtia:
inest dilectio illi memorie ꝑncipali in qua
inuenimꝰ paratũ ⁊ reconditũ ad qđ cogi
tando possumꝰ peruenire: quia et duo ista
inuenimus ibi: quãdo nos cogitãdo inue
nimus et intelligere aliq̃d et amare que ibi
erant: ⁊ quãdo inde nõ cogitabamus: ⁊ si
cut inest memoria: inest dilectio huic intel
ligẽtie q̃ cogitatione format: qđ verbũ ve
rũ sine vllius gentis lingua intus dicimꝰ:
qñ qđ nouimus dicimꝰ: nã nisi reminiscen
do nõ redit ad aliquid: ⁊ nisi amãdo redi
re nõ curat nostre cogitationis intuitꝰ: ita
dilectio q̃ visionẽ in memoria constitutã: ⁊
visionẽ cogitatiõis inde formatã quasi pa
rentẽ prolẽq̃ cõiungit: nisi haberet appetẽ
di scientiã: q̃ sine memoria ⁊ intelligẽtia nõ
põt esse: q̃d recte diligeret ignoraret.

Tria que sunt in imagine dei: id est memoria intellectꝰ et amor vnius esse ꝑsone: q2 hoc non est ei esse qđ hec habere. Capitulũ. XXII.

Verum hec quãdo in vna sunt ꝑso
na: sicut est homo: põt nobis quis
piã dicere. Tria ista memoria: in
tellectus ⁊ amor: mea sunt nõ sua: nec sibi
nec mihi agũt qđ agunt: imo ego per illa.
Ego eñ me memini ꝑ memoriã: intelligo
ꝑ intelligentiã: amo ꝑ amorẽ: et quãdo ad
memoriã meã aciẽ cogitationis aduerto:
ac sic in corde meo dico qđ scio: verbũq̃
verũ de sciẽtia mea gignit: vtrũq̃ meũ est:
⁊ sciẽtia vtiq̃ ⁊ verbũ. Ego eñ scio: ego di
co in meo corde qđ scio: et qñ in memoria
mea cogitãdo iuenio: iã me intelligere: iã
me amare aliq̃d q̃ intellectꝰ ⁊ amor ibi erãt:
⁊ añq̃ inde cogitarẽ: intellectũ meũ ⁊ amo
rem meũ inuenio i memoria mea: quo ego
intelligo: ego amo nõ ipa. Item quãdo co
gitatio mea memor est: ⁊ vult redire ad ea
que i memoria liquerat: eaq̃ intellecta cõ
spicere: atq̃ intꝰ dicere mea memoria me
mor est: ⁊ mea vult voluntate nõ sua. Ipe
quoq̃ amor meus cũ meminit atq̃ intelli
git quid appetere debeat: quid vitare: per
meã non ꝑ suam memoriã meminit: ⁊ ꝑ in
telligentiã meã non ꝑ suam quicquid intel
ligenter amat intelligit. Qđ breuiter dici
põt. Ego ꝑ oĩa tria illa memini: ego intelli
go: ego diligo: q̃ nec memoria sum: nec in
telligẽtia: nec dilectio: sed hec habeo. Ista
ergo dici possunt ab vna ꝑsona que habet
hec tria: nõ ipa est hec tria. In illiꝰ vo sum
me simplicitate nature que deus est: q̃uis
vnus sit deꝰ: tres tñ ꝑsone sunt: pater ⁊ filiꝰ
⁊ spũssanctꝰ. Aliud ẽ itaq̃ trinitas res ipa:
aliud imago trinitatis in re alia: ꝓpter quã
imaginẽ sil ⁊ illud in q̃ sunt hec tria imago
dicit: sicut imago dicit simul ⁊ tabula ⁊ qđ
in ea pictũ ẽ: ꝓpter picturã q̃ in ea ẽ: simul
⁊ tabula noĩe imaginis appellat.

Q vera in dei trinitate vnitas ⁊ q̃ vera in eiusdem vnitate sit trinitas. Capitulũ. XXIII.

Verũ i illa sũma trinitate q̃ incõpa
bilit rebꝰ oĩbꝰ añcellit: tãta ẽ inse
ꝑabilitas: vt cũ trinitas hoĩm nõ
possit dici vnꝰ hõ: in illa vnꝰ deus et dicat
⁊ sit: nec i vno deo sit illa trinitas: ƀ vnꝰ deꝰ.
Nec rursus queadmodũ ista imago qđ est
hõ habẽs illa tria vna ꝑsona ẽ: ita illa ẽ tri
nitas: ƀ tres ꝑsone sunt: prĩ filij: ⁊ filiꝰ prĩs: ⁊
spũs prĩs ⁊ filij. Quis eñ memoria hoĩs:
⁊ maxime illa quã pecora nõ habẽt: id est
qua res intelligibiles ita cõtinentur vt nõ
in eã per sensus corporis venerint: habeat
ꝓ modulo suo in hac imagine trinitatis in
compabiliter quidẽ imparẽ: sed tamẽ qua
lemcũq̃ similitudinẽ prĩs. Itẽq̃ intelligẽ
tia hominis que ꝑ intentionẽ cogitationis
inde format: quãdo qđ scitur dicit: ⁊ nul
liꝰ lingue cordis verbũ ẽ: habeat i sua ma
gna disparilitate nõnullã similitudinẽ filij

⁊ amoꝛ hominis ꝺ ſciētia ꝓcedēs: ⁊ memo
riā intelligētiāq; ꝯiungēs: tamēq; paréti ꝓ
liq; cōis: vñ nec parēs intelligit̃ eſſe: nec ꝓ
les habeat in hac imagine aliquā licet val
de imparē ſimilitudinē ſpūſſancti: non ta
mē ſicut in iſta imagine trinitatis: non hec
tria vnus homo: ſed vnꝰ hoīs ſunt: ita i
ip̄a ſumma trinitate cuiꝰ hec imago ē: vniꝰ
dei ſunt illa tria: ſed vnꝰ deus eſt: ⁊ tres ſūt
ille nō vna ꝑſona. Qꝺ ſane mirabiliter in
effabile eſt: vel ineffabiliter mirabile cuꝫ ſit
vna ꝑſona hec imago trinitatis: ip̄a v̓o ſū
ma trinitas tres ꝑſone ſint: inſeꝑabilioꝛ eſt
illa trinitas ꝑſonarū triū: q̄ꝫ hec vnꝰ. Illa
quippe in natura diuinitatꝭ ſiue id meliꝰ di
cat̃ deitatis qꝺ eſt: hoc eſt atq; incōmuta
biliter inter ſe ac ſemꝑ equalis eſt. Nec ali
quādo nō fuit aut aliter fuit: nec aliqñ non
erit: aut aliter erit. Iſta v̓o tria que ſunt in
impari imagine: et ſi nō locis qm̄ non ſunt
coꝛpoꝛa: tamē int̃ ſe nūc ī iſta vita magni
tudinibꝰ ſeparant̃. Neq; enim quia moles
nulle ibi ſūt: ideo nō videmꝰ in alio maio
rē eſſe memoꝛiā q̄ꝫ intelligētiā. In alio aūt
ecōtra: ī alio duo hec amoꝛꝭ magnitudine
ſuꝑari: ſiue ſint ip̄a duo inter ſe eq̄lia ſiue ñ
ſint: atq; ita a ſinglꝭis bina: ⁊ a binis ſinglꝭa:
⁊ a ſingulis ſinglꝭa: a maioꝛibꝰ minoꝛa vin
cunt̃: ⁊ qñ inter ſe equalia fuerint ab omni
languoꝛe ſanata: nec tūc equabit̃ rei natu
ra imutabili: ea res q̄ per gratiā nō mutabi
tur: qꝛ nō equat̃ creatura creatoꝛi: etiā qñ
ab omni lāguoꝛe ſanabit̃. Sꝫ hanc nō ſolū
īcoꝛꝑalē: verūetiā ſūme inſeꝑabilē vereq;
j. Cor. 13 imutabilē trinitatē: cū venerit viſio q̄ facie
ad faciem repꝛomittit̃ nobis m̄lto clarius
certiuſq; videbimꝰ: q̄ꝫ nunc eius imaginē:
qꝺ nos ſumus: ꝑ qꝺ tñ ſpeculū ⁊ ī quo eni
gmate qui vident ſicut in hac vita videre
cōceſſum eſt: nō illi ſunt qui ea que digeſſi
mus ⁊ cōmendauimꝰ in ſua mente conſpi
ciunt: ſꝫ illi qui eā tanq̄ꝫ imaginē vident: vt
poſſint ad eū cuius imago eſt quomōcūq;
referre qꝺ vident ⁊ per imaginē quā cōſpi
ciēdo vidēt etiā illud videre coniiciendo:
Ibidem quoniā nondū poſſunt facie ad faciē. Nō
em̄ ait ap̄lus: videmus nunc ſpeculū: ſed
videmꝰ nunc per ſpeculum.

De his que natura mētis ſubti liter intuent̃: ⁊ eā imaginē dei eſſe nō ſentiūt. Ca. XXIIII

Qui ergo vident ſuā mentē quō vi
deri pōt: et in ea trinitatē iſtam de q̄
multis modis vt potui diſputaui:
nec tamē eam credunt vel intelligunt eſſe
imagineꝫ dei: ſpeculum quidē vident: ſed
vſq; adeo nō vident ꝑ ſpeculū eū q̄ ē ꝑ ſpe
culū nunc videndus: vt nec ip̄m ſpeculuꝫ
quod vident ſciant eſſe ſpeculū: id eſt ima
ginē. Quod ſi ſcirent foꝛtaſſis ⁊ euꝫ cuius
eſt hoc ſpeculū: per hoc querendū: ⁊ ꝑ hoc
vtcūq; interim videndū eſſe ſentirent: fide
non ficta coꝛda mundante vt facie ad faci
em poſſit videri: qui per ſpeculū nūc vide
tur. Quia fide coꝛdium mundatrice con
tēpta: quid agūt intelligendo q̄ de natura
mētis hūane ſubtiliſſime diſputant̃: niſi vt
ip̄a q̊ꝫ intelligentia ſua teſte damnet̃: In q̄
vtiq; nō laboꝛarēt: ⁊ vix ad certū aliq̄d ꝑ
uenirēt: niſi penalibus tenebꝛis inuoluti et
onerati coꝛpoꝛe coꝛruptibili qꝺ aggrauat Sap. 9
aīaꝫ. Quo tandē merito inflicto malo iſto
niſi pcti: Vñ tāti mali magnitudine admo
niti: ſequi deberent agnū qui tollit peccata
mundi.

Q̄ beatos faciet fides recta etiā eos qui de naturis incoꝛpoꝛeis ne queunt diſputare. Ca. XXV

Ad eum nāq; ꝑtinentes etiā longe
iſtis ingenio tardioꝛes: qñ fine hu
ius vite reſoluūtur a coꝛꝑe: ius in
eis retinendis nō habēt inuide poteſtates
Quas ille agnꝰ ſine vllo ob eis pcti debito
occiſus: nō potētia poteſtatis pꝛiuſq; iuſti
cia ſanguinis vicit. Pꝛoinde liberi a dia
boli ꝑtāte ſuſcipiunt̃ ab angelis ſc̄tis a ma
lis omibꝰ liberati: ꝑ mediatoꝛē dei et hoim j. Thi. 2
hominē ieſum xp̄m: qm̄ cōſonantibꝰ diui
nis ſcp̄turis: ⁊ veteribꝰ ⁊ nouiſq;: ⁊ ꝑ quas
p̄nunciatus: ⁊ ꝑ quas annunciatꝰ eſt xp̄s:
nō eſt aliud nomē ſub celo: in quo opoꝛtet Act. 4
hoīes ſaluos fieri. Cōſtituūtur aūt purga
ti ab omni ꝯtagione coꝛruptiōis: in placi
dis ſedibꝰ: donec recipiāt coꝛꝑa ſua: ſꝫ iam
incoꝛruptibilia que oꝛnēt nō onerēt. Hoc
em̄ placuit optimo et ſapiētiſſimo creatoꝛi
vt ſp̄us hoīs deo pie ſubditꝰ: habeat felici
ter ſubditū coꝛpꝰ: ⁊ ſine fine ꝑmaneat ip̄ſa
felicitas. Ibi veritatē ſine vlla difficultate
videbimꝰ: eaq; clariſſima ⁊ certiſſima ꝑfru
emur. Nec aliq̄d q̄remus mente ratiocinā
te ſed contēplante cernemus quare non ſit
filius ſpirituſſanctus: cū de patre ꝓcedat.
In illa luce: nulla erit queſtio: hic v̓o ip̄ſa
experientia tā mihi apparuit eſſe difficilis:
qꝺ ⁊ illis q̄ h̓ diligent̃ atq; intelligent̃ legēt
ꝓculdubio ſit̃ apparebit: vt cū me in ſc̄do
huiꝰ opis libꝛo alio loco inde dicturū eē ꝓ

m

miſerim: quotiẽſcũq͡ʒ in ea creatura q̄ nos
ſum⁹ aliq̄d illi rei ſiĩe oñdere volui: q̄lecũ-
q͡ʒ eloquiũ meũ ſufficiẽs elocutio ſecuta nõ
fuerit: Quis ꝛ i ipo intellectu conatũ me ſẽ
ſerim mag̃ habuiſſe q̄ effectũ: ꝛ i vna q̄dẽ
ꝑſona qđ eſt hõ iueniſſe imaginẽ ſũme illi⁹
trinitat̃: ꝛ i re mutabili tria illa vt facili⁹ in-
telligi poſſent: etiã ꝑ tꝑalia infualla maxĩe
i libro nono mõſtrare voluiſſe. Sʒ tria vni⁹
ꝑſone nõ ſic hũana poſcit intẽtio: trib⁹ illis
ꝑſonis cõuenire potuerũt: ſic in hoc libro
q̄nto decimo demõſtrauim⁹.

Interualla tẽpoꝝ diuine trinitatis nulla ſunt. Ca. XXVI

DEinde i illa ſũma trinitate q̄ de⁹ eſt
interualla tẽpoꝝ nlla ſũt: ꝑ q̄ poſ-
ſit oñdi aut ſaltẽ req̄ri: vtrũ ꝑus de
patre nat⁹ ſit fili⁹: ꝛ poſtea de ambob⁹ pro-
ceſſerit ſpũſſanct⁹: qm̃ ſcptura ſancta ſpm̃
eum dicit amboꝝ. Ipe ẽ em̃ de q̄ dic̃ apl's:
Gal. 4 Qm̃ em̃ eſtis filij dei miſit de⁹ ſpm̃ filij ſui i
corda vr̃a. Et ipe ẽ de quo dicit idẽ filius:
Math. 10 Nõ.n. vos eſt̃ q̄ loq̄mini: ſʒ ſpũs pr̃is vr̃i q̄
loquit̃ in vobis. Et multis alijs diuinoꝝ
eloquioꝝ teſtimonijs cõprobat̃ patris et
filij eſſe ſpiritũ: q̄ ꝓrie dicit̃ in trinitate ſpi
Ioh. 15 rituſſanct⁹. De q̄ itẽ dic̃ ipe fili⁹: Quẽ ego
Ibidẽ. 14 mittã vobis a pr̃e. Et alio loco: Quẽ mit-
Ibidẽ. 15 tet pater in nomĩe meo. De vtroq͡ʒ aũt ꝓ-
cedere ſic docet̃: q2 ipe fili⁹ ait: de pr̃e ꝓce-
dit: Et cũ reſurrexiſſet a mortuis ꝛ apparu-
Ibidem. 20 iſſet diſcipulis ſuis: inſufflauit ꝛ ait: Acci-
pite ſpiritũ ſanctũ: vt eũ etiã de ſe ꝓcedere
oſtẽderet. Et ipa eſt virtus q̄ de ipo exibat
Luc. 6 (ſic legit̃ i euãgelio) et ſanabat oẽs. Quid
vo fuit cauſe vt poſt reſurrectionẽ ſuã: ꝛ in
terra prius daret: ꝛ de celo poſtea mitteret
ſpiritũ ſanctũ: hoc ego exiſtimo: q2 per ipm̃
donũ diffundit̃ caritas in cordibus noſtr̃:
Math. 22 qua diligimus deũ et proximũ: ſcd̃m duo
illa ꝓcepta: in quibus tota lex pendet ꝛ ꝓ-
phete. Hoc ſignificãs domin⁹ Jeſus: bis
dedit ſpiritũ ſanctũ: ſemel in terra propter
dilectionẽ proximi: ꝛ iterũ de celo propter
dilectionem dei. Et ſi forte alia ratio red-
datur de ſpirituſancto bis dato: eundem
Ioh. 20 ſpiritũ ſanctũ datum: cũ inſufflaſſet ieſus:
Math. 28 de quo mox ait: Ite baptizate gentes i no-
mine patris ꝛ filij et ſpirituſſancti: vbi ma-
xime cõmendat̃ hec trinitas ambigere nõ
debemus. Ipſe eſt igitur qui de celo etiam
datus eſt die pentecoſtes: id eſt poſt dies
decem poſtq͡ʒ dominus aſcendit in celum.
Quõ ergo deus non eſt qui dat ſpiritũ ſan

ctũ? Immo quãtus deus eſt qui dat deũ.
Neq͡ʒ enim aliquis diſcipuloꝝ eius dedit
ſpiritũ ſanctũ. Orabant quippe vt veniret Act. 8
in eos quibus manũ imponebant: non ipi
eum dabant. Quem morẽ in ſuis ꝑpoſitis
etiam nũc ſeruat eccleſia. Deniq͡ʒ ꝛ ſimon Ibidem
magus offerens apoſtolis pecuniã: nõ ait:
date et mihi hanc poteſtatẽ vt dem ſpiritũ
ſanctũ: ſed cuicũq͡ʒ inquit impoſuero ma-
nus: accipiat ſpiritũſanctum. Quia neq͡ʒ
ſcriptura ſuperius dixerat: videns autem Ibidẽ
ſimon q̄ apoſtoli darent ſpiritũſanctũ: ſed
dixerat: videns autẽ q̄ ꝑ impoſitionẽ ma-
nuũ apoſtoloꝝ daret̃ ſpirituſſanct⁹. Pro-
pter hoc ꝛ domin⁹ ipe ieſus ſpiritũ ſanctũ:
nõ ſolum dedit vt deus: ſed etiam accepit
vt homo: propterea dictus eſt plenus gra-
tia. Et manifeſtius de illo ſcriptũ eſt in acti
bus apoſtoloꝝ: Quoniã vnxit eũ de⁹ ſpi- Ibidem. 10
rituſancto. Non vtiq͡ʒ oleo viſibili: ſed do-
no gratie: quod viſibili ſignificat̃ vnguẽto
q̄ baptizatos vngit eccleſia. Nec ſane tũc
vnctus eſt chriſtus ſpirituſancto: quando Math. 3
ſup eum baptizatũ velut colũba deſcẽdit.
Tũc em̃ corpus ſuũ: id eſt eccleſiã ſuã ꝑfi-
gurare dignatus eſt: in q̄ ꝓcipue baptizati
accipiunt ſpiritũſanctũ. Sed iſta myſtica
ꝛ inuiſibili vnctione tũc intelligẽdus ẽ vn-
ctus: quãdo verbũ dei caro factũ eſt: id eſt Ioh. 1
quãdo humana natura ſine vllis ꝓcedẽti-
bus bonoꝝ operũ meritis dei verbo eſt in
vtero virginis copulata: ita vt cũ illo fieret
vna ꝑſona: ob hoc eni confitemur natũ de
ſpirituſancto: ꝛ virgine maria. Abſurdiſſi-
mũ eſt em̃ vt credam⁹ eum cũ iam triginta
eſſet annorum (eius enim etatis a Joanne
baptizatus eſt) accepiſſe ſpiritũſanctum:
ſed veniſſe illum ad baptiſma: ſicut ſine vl
lo omnino peccato: ita non ſine ſpirituſan-
cto. Si enim de famulo eius et precurſore
ipo Joanne ſcriptũ ẽ: Spirituſancto reple Luc. 1
bitur iã inde ab vtero matr̃ ſue: qm̃ q̄uis
ſeminatus a patre: tamẽ ſpiritũſanctum in
vtero formatus accepit: quid de hoie chri-
ſto intelligendũ eſt vel credendũ cui⁹ car-
nis ipſa cõceptio nõ carnalis ſed ſpiritalis
fuit? In eo etiã q̄ de illo ſcriptũ ẽ: q̄ acce- Act. 2
perit a patre promiſſionẽ ſpirituſſancti et
effuderit: vtraq͡ʒ natura mõſtrata ẽ: ꝛ hũa-
na ſcilicet ꝛ diuina: accepit q̄ppe vt homo
effudit vt de⁹. Nos autẽ accipere q̄dẽ hoc
donum poſſumus pro modulo noſtro: ef-
fundere autẽ ſuper alios non vtiq͡ʒ poſſu-
mus: ſed vt h̃ fiat: deũ ſuper eos a quo h̃ id

efficit̄ inuocamus. Nunquid ergo possu-
mus querere: vtrū iā ꝓcesserat de patre spi
ritussanctus quādo natus ē fili⁹: an nōdū
processerat: et illo nato de vtroq₃ processit
vbi nulla sūt tempora: sicut potuim⁹ quere
re vbi inuenimus tempora: voluntatē ꝑus
de humana mente procedere: vt querat̄ q̄
inuētū ꝓles vocet̄: q̄ iā parta seu genita vo
lūtas illa ꝑficit̄: eo fine requiescēs: vt qui fue
rat appetit⁹ querētis sit amor fruētis: q̄ iam
de vtroq₃: id ē de gignēte mēte: ⁊ de genita
notiōe tanq̄ de parēte ac ꝓle ꝓcedat? Nō
ꝑñt ꝓrsus ista ibi q̄ri vbi nihil ex tpe incho
atur: vt ꝯsequēti ꝑficiat̄ i tpe. Quapropt̄
q̄ pōt intelligere sine tpe generationē filij d̄
pr̄e: intelligat sine tpe ꝓcessionē spūssancti
d̄ vtroq₃. Et q̄ pōt intelligere in eo qđ ait fi
li⁹: sic h₃ pater vitā in semetipso: nō sine vi
ta existēti iā filio vitā dedisse: ꝫ ita eū sine tē
pore genuisse: vt vitā quā pater filio gignē
do dedit: coeterna sit vite patris q̄ dedit: i
telligat: sicut h₃ pater in semetipso: vt d̄ illo
ꝓcedat spūssanct⁹: sic dedisse filio vt de illo
ꝓcedat spūssanctus: ⁊ vtrūq₃ sine tpe: atq₃
Job.15 ita dictū: spiritūsanctū de pr̄e ꝓcedere: vt
intelligat̄: q̄ etiā ꝓcedit de filio: de pr̄e esse
⁊ filio. Si em̄ q̄cq̄d hab₃ de pr̄e habet fili⁹:
de patre habet vtiq₃ vt de illo ꝓcedat spūs
sanct⁹. Sz nll'a ibi tpa cogitent̄ que habēt
ꝑus ⁊ posteri⁹: q̄r oīno nulla ibi sunt. Quō
ḡ non absurdissime fili⁹ diceret̄ amboꝝ: cū
sic filio ꝓstat essentiā sine initio tpis: sine vl
la mutabilitate nature de pr̄e generatio: ita
spūisancto ꝓstet essentiā sine initio tpis: si
ne vlla mutabilitate nature de vtroq₃ ꝓces
sio. Ideo em̄ cū spm̄sanctū genitū nō dica
m⁹: dicere tñ nō audem⁹ ingenitū: ne i hoc
vocabulo vl' duos patres i illa trinitate: vl'
duos q̄ nō sūt d̄ alio q̄spiā suspicet̄. Pater
em̄ sol⁹ nō ē de alio: idō sol⁹ appellat̄ inge-
nit⁹. Nō q̄dē in scripturis: ꝫ in ꝯsuetudine
disputātiū: ⁊ de re tanta sermonē q̄lē value
rint ꝓferētiū. Fili⁹ aūt de pr̄e nat⁹ ē: ⁊ spiri
tussanct⁹ de pr̄e ꝑncipaliter: ⁊ ipo sine vllo
tpis interuallo dante: cōmuniter de vtroq₃
ꝓcedit. Diceret̄ aūt fili⁹ patris ⁊ filij: si qđ
abhorret ab oīm sanoꝝ sensibus eū ambo
genuissent. Nō igit̄ ab vtroq₃ ē genit⁹: ꝫ ꝓ
cedit ab vtroq₃ amboꝝ spūs.

¶ Quid quodā tpe ad ppl'm dis
putatū sit d̄ differētia generatiōis
⁊ processiōis spūssancti.

Capitulum. xxvii.

Verū q̄r in illa coeterna ⁊ eq̄li ⁊ in-
corporali ⁊ ineffabiliter imutabili atq₃ insepa-
bili trinitate: difficillimū est generationē a
ꝓcessione distinguere: sufficiat interim eis
q̄ extēdi nō valēt in ampli⁹ id qđ de hac re
in sermone q̄dā ꝓferēdo ad aures ppl'i xp̄i-
ani dixim⁹: dictūq₃ ꝯscripsimus. Inter ce
tera em̄ cū ꝑ scripturarū sanctaꝝ testimo-
nia docuissem: de vtroq₃ ꝓcedē spm̄sctm̄.
Si ḡ inquā ⁊ de pr̄e ⁊ de filio ꝓcedit spūs
sanct⁹: cur fili⁹ dixit: de pr̄e ꝓcedit: cur pu Job.15
tas nisi queadmodū solet ad eum referre ⁊
qđ ipi⁹ ē de q̄ ⁊ ipe est? Vñ ⁊ illud ē qđ ait:
Mea doctrina nō est mea: ꝫ ei⁹ q̄ me misit. Ibidem.7
Si igit̄ h̄ intelligit̄ ei⁹ doctrina quā tñ dixit
nō suā ꝫ patris: q̄tomagl' illic intelligēdus
est: ⁊ de ipo ꝓcedere spūsctūs: vbi sic ait:
De patre ꝓcedit: vt nō diceret de me nō ꝓ
cedit? A quo aūt habet fili⁹ vt sit de⁹ (Est
em̄ de deo deus) ab illo habet vtiq₃ vt de
illo etiā ꝓcedat spūssanctus: ac ꝑ hoc etiā Job.15
spiritussanct⁹ vt etiā de illo ꝓcedat sicut ꝓ
cedit de patre: ab ipo habet pr̄e. Hic vtcū
q₃ etiā illud intelligit̄ q̄tū a talib⁹ q̄les nos
sum⁹ intelligi pōt: cur nō dicat̄ nat⁹ esse: ꝫ
potius ꝓcedere spūsctūs: qm̄ si ⁊ ipse fili⁹
diceret̄: amboꝝ vtiq₃ fili⁹ diceret̄: qđ absur
dissimū est. Fili⁹ q̄ppe nullus est duoꝝ: ni
si patris ⁊ matris. Absit aūt vt inter deū pa
trē: ⁊ deū filiū aliq̄d tale suspicemur: q̄r nec
filius hoīs simul ex matre ⁊ pr̄e ꝓcedit: sed
cū in matrē ꝓcedit ex patre: nō tunc ꝓce-
dit ex mr̄e: ⁊ cū in hanc lucē ꝓcedit ex ma-
tre: nō tunc ꝓcedit ex pr̄e. Spūs aūt sctūs
nō de patre ꝓcedit in filiū: ⁊ de filio ꝓcedit
ad sanctificandā creaturā: ꝫ simul de vtro
q₃ ꝓcedit: q̄uis h̄ filio pat̄ dederit: vt quē
admodū de se ita de illo q̄ ꝓcedat. Neq₃
em̄ possum⁹ dicere q̄ nō sit vita spūsctūs:
cū vita pater: vita sit filius: ac ꝑ hoc sicut
pater cū habeat vitā in semetipso: dedit et Job.5
filio vitā habere in semetipso: sic et dedit vi
tā ꝓcedē de illo: sicut ꝓcedit ⁊ de ipo. Hec
de illo sermone in hūc librū trāstuli: ꝫ fide-
libus nō infidelib⁹ loquēs. Verū si ad hāc
imaginē cōtuendā: ⁊ ad videnda ista q̄ ve
ra sint q̄ in eoꝝ mente sūt: nec tria sic sunt
vt tres ꝑsone sint: ꝫ oīa tria hoīs sūt q̄ vna
ꝑsona est min⁹ idonei sūt: cur nō de illa sū-
ma trinitate q̄ deus est credūt potius qđ in
sacris litteris inuenit̄: q̄ poscunt liquidissi-
mam reddi sibi rationē: que ab hūana mē-
te tarda scilicet infirmaq₃ nō capit̄. Et cer-
te cū incōcusse crediderint scripturis san
ctis tanq̄ veracissimis testibus agāt orān-

do ⁊ qrendo ⁊ bene viuēdo vt intelligāt: id
eſt vt quātū videri pōt videat mente qđ te
net fide. Quis hoc ꝓhibeat: imo vo ad h
qs non hortet? Si autē ꝓpterea negādum
putāt iſta eſſe: q2 ea nō valēt cecis mētib⁹
cernere: debēt ⁊ illi q ex natiuitate ſua ceci
Joh.j ſūt: eſſe ſolē negare. Lux ergo lucet in tene-
bris. Qz ſi eā tenebre nō cōphēdūt: illumi-
nent dei dono pri⁹ vt ſint fideles: ⁊ incipiāt
eſſe lux in compatiōe infideliū. Ac p hoc
pmiſſo fundamēto edificent ad videnda q
credūt: et aliqñ poſſint videre. Sunt eñ q
ita credunt: vt videri iā oīno non poſſint.
Nō eñ xps iterū in cruce vidēdus eſt. Sz
niſi hoc credat qđ ita factū atq viſuz ē: vt
futurū atq videndū iā nō ſperet: nō pue-
nitur ad xpm: qualis ſine fine vidend⁹ eſt.
Quātū vo attinet ad illā ſūmā: ineffabilē:
incorporalē: imutabilēq naturā p intelli-
gentiā vtcūq cernendā: nuſq ſe meli⁹ re-
gēte dūtaxat fidei regula acies hūane mē-
tis exercet: q in eo q ipſe homo in ſua na-
tura melius ceteris aīalib⁹: melius etiā ce-
teris aīe ſue partib⁹ habet qđ eſt ipſa mēs.
Cui quidā rerū inuiſibiliū tribut⁹ ē viſus:
⁊ cui tanq i loco ſupiore atq interiore ho
norabiliter pſidente: iudicanda oīa nunci-
ant etiā corporis ſenſus: ⁊ q nō eſt ſupior cui
ſubdita regēda ē niſi de⁹. Verū inter hec q
multa iā dixi: ⁊ nihil illi⁹ ſūme trinitat ieffa-
bilitate dignū me dixiſſe audeo ꝓfiteri: ſed
Ps.138 confiteri potius mirificatā ſcientiā eius ex
me inualuiſſe: nec poſſe me ad illam. O tu
aīa mea: vbi te eē ſentis: vbi iaces: vbi ſtas:
Ibidē.102 donec ab eo qui ꝓpitius fact⁹ ē omib⁹ ini-
quitatibus tuis ſanent oēs languores tui?
Luc.10 Agnoſcis te certe in illo eē ſtabulo: quo ſa
maritan⁹ ille pduxit eū quē repperit a mul-
tis latronibus inflictis vulneribus ſemiui-
uū. Et tñ multa vera vidiſti: nō his oculis
quibus videntur corpora colorata: ſed eis
Ps.16 p quibus orabat qui dicebat: Oculi mei
videāt equitatē. Nēpe ergo multa vera vi
diſti: eaq diſcreuiſti ab hac luce qua tibi
ea lucēte vidiſti: attolle oculos in ipam lu-
cem: ⁊ eos in eā fige ſi potes. Sic eñ vide
bis qđ diſtet natiuitas verbi dei a pceſſiōe
doni dei: ꝓpter qđ fili⁹ vnigenit⁹ nō de pre
Joh.15 genitū (alioquin frater eius eſſet) ſed pce-
dere dixit ſpiritūſanctū. Unde cū ſit cōmu
nio quedā cōſubſtātialis pris ⁊ filij ambo-
rū ſpirit⁹: nō amborū qđ abſit dictus eſt fi-
lius. Sed ad hoc dilucide perſpicueq cer
nendū: non potes ibi aciē figere: ſcio quia
nō potes. Uerū dico: mihi dico: qđ nō poſ
ſuz ſcio. Ipa tñ tibi oſtēdit in te tria illa: in
quib⁹ te ſūme ipſius q fixis oculis ꝯtēplari
nōdū vales: imaginē trinitatis agnoſcas.
Ipa oſtēdit tibi verbū verū eſſe in te: qñ d
ſciētia tua gignit: id eſt qñ quod ſcim⁹ di-
cim⁹: q vis nullius gētis lingua ſignifican
tē vocē: vel pferamus: vel cogitem⁹: ſed ex
illo qđ nouim⁹ cogitatio nr̄a formet: ſitq
in acie cogitātis imago ſimillima cogitatio-
nis ei⁹ quā memoria ꝯtinebat iſta duo ſcz
velut parentē ac ꝓlē tertia volūtate ſiue di
lectione iungēte. Quā quidē voluntatē de
cogitatiōe pcedere: nemo eñ vult q oīno
qđ vel quale ſit neſcit: nō tñ eſſe cogitatio-
nis imaginē: ⁊ iō quādaz in hac re intelligi
bili natiuitatis ⁊ pceſſionis inſinuari diſtā
tiā: qñ nō hoc eſt cogitatione pſpicere qđ
appetere: vel etiā pfrui volūtate: cernat diſ
cernatq qui pōt. Potuiſti ⁊ tu: q vis ñ po
tueris: neq poſſis explicare ſufficienti elo-
quio: quod inter nubila ſimilitudinuz cor-
poraliū: que cogitationibus humanis oc-
curſare non deſinunt vix vidiſti. Sed illa
lux que nō eſt qđ tu: ⁊ hoc tibi oſtendit ali-
ud eſſe illas incorporeas ſimilitudines cor
porū: ⁊ aliud eſſe verū: quod eis reproba-
tis intelligentia cōtuemur: hec ⁊ alia ſimi-
liter certa oculis tuis interioribus lux illa
monſtrauit. Que igitur cauſa eſt cur acie
fixa ipam videre nō poſſis: niſi vtiq infir-
mitas? Et quid tibi eā fecit niſi iniquitas?
Quis ergo ſanat oēs languores tuos: niſi Ps.102
qui propitius fit omnibus iniquitatibus
tuis? Librum itaq iſtum iam tandem ali-
quādo precatione melius q diſputatione
concludam.

Domine deus noſter: credimus in te
patrem: ⁊ filium: ⁊ ſpiritūſanctū. Ne
q enim diceret veritas: Ite baptizate om- Math.28
nes gētes in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti:
niſi trinitas eſſes. Nec baptizari nos iube
res dn̄e deus in eius nomine qui nō eſt do
minus deus. Neq diceretur voce diuina:
Audi iſrael: dominus deus tu⁹ de⁹ vnus Deut.6
eſt: niſi trinitas ita eſſes vt vnus dominus
deus eſſes. Et ſi tu de⁹ pater ipe eſſes: et fi
lius verbū tuum ieſus chriſtus ipſe eſſes:
⁊ donum veſtrū ſpiritusſanctus: nō legere
mus in litteris veritatis: Miſit deus filiuz Gal.4
ſuū. Nec tu vnigenite diceres d ſpiritusſan
cto: Quem mittet pater in nomine meo: et Joh.14
quē ego mittā vobis a patre. Ad hanc re- Ibidem.15
gulam fidei dirigēs intentionē meā quan-

tū potui: quãtū me poſſe feciſti: queſiui te
⁊ deſideraui itellectu videre qđ credidi: et
multū diſputaui ⁊ laboraui. Dñe deꝰ meꝰ:
vna ſpes mea: exaudi me ne fatigatꝰ nolim
Ps. 104 te q̄rere: ſ; querã faciẽ tuam ſp ardẽter. Tu
da q̄rendi vires q̄ inuenire te feciſti: ⁊ mag
magiſq; inueniẽdi te ſpem dediſti. Corã te
eſt firmitas: ⁊ infirmitas mea. Illã ſerua:
iſtã ſana. Coram te eſt ſciẽtia: ⁊ ignorantia
mea. Ubi mihi aperuiſti: ſuſcipe intrantẽ.
Ubi clauſiſti: aperi pulſanti. Meminerim
tui: intelligã te: diligã te. Auge in me iſta:
donec me reformes ad integrū. Scio ſcri-
Prouerb. 10 ptū eſſe: In multiloquio non effugiet pec-
catū. Sz vtinã ꝑdicãdo verbū tuū: ⁊ lau-
dãdo te tm̄mō loquerer: nō ſolū fugerẽ pec
catū: ſ; meritū bonū acq̄rerẽ: quãlibet mul
tū ſic loquerer. Neq; em̄ homo ꝺ te beatꝰ:
pctm̄ ꝑciperet germano i fide filio ſuo: cui
2. Thi. 4 ſcripſit dicẽs: Predica verbū: inſta oppor
tune: importune. Nūquid dicendū eſt iſtū
nō multū locutū: q̄ nō ſolū opportune: ve-
rūetiã importune v̄bū tuū dñe nō tacebat:
Sed ido nō erat multū: qꝛ tm̄ erat neceſſa-
riū. Libera me deꝰ a multiloquio qđ patior
intꝰ in aĩa mea miſera in cõſpectu tuo: ⁊ cõ
fugientẽ ad miſericordiã tuã. Nō em̄ cogi
tatõnibꝰ taceo: etiã tacẽs vocibꝰ. Et ſi qui
dẽ nō cogitarẽ niſi qđ placeret tibi: n̄ vtiq;
rogarẽ vt me ab hoc multiloq̄o liberares.
Sz multe ſunt cogitatiões mee: tales qua-
Ps. 93 les noſti: cogitatiões hoim q̄m vane ſunt.
Dona mihi nō eis cõſentire: ⁊ ſi q̄n me de-
lectãt: eas nihilominꝰ improbare: nec i eis
velut dormitãdo imorari. Nec intm̄ vale-
ant apud me: vt aliq̄d in oꝑa mea ꝓcedat
ex illis: ſ; ab eis mea ſaltẽ ſit tuta ſententia:
tuta ꝯſciẽtia te tuente. Sapiẽs quidã cum
de te loq̄ret i libro ſuo q̄ eccleſiaſticꝰ ꝓprio
Eccl. 43 noie iam vocat: Multa inq̄t dicimꝰ ⁊ non
ꝑuenimꝰ: ⁊ cõſūmatio ſermonū vniuerſa ẽ
ipe. Cū ḡ ꝑuenerimꝰ ad te: ceſſabūt multa
iſta que dicimꝰ: ⁊ nō ꝑuenimꝰ: ⁊ manebis
1. Cor. 15 vnꝰ omnia in oibꝰ: et ſine fine dicemꝰ: vnū
laudantes te in vnum: ⁊ in te facti etiã nos
vnū. Domine deus vnꝰ: deus trinitas: q̄-
cūq; dixi in his libris ꝺ tuo agnoſcãt ⁊ tui.
Si qua de meo: ⁊ tu ignoſce ⁊ tui: Amẽ.

Aurelij Auguſtini de trinitate
liber explicitus eſt. Anno domini
M.cccc.lxxxx.

Incipit Tabula in libros Au-
guſtini ꝓcedentes.

Apoſtolus aliq̄bus loquebat tãq; carnalibꝰ
⁊ minus ꝑfectis. li. j. ca. j. ⁊. xij.
A v̄a ⁊ ꝑfecta ſimilitudine dei q̄ꝫtū diſtẽt q̄ in
natura mẽtis vtcūq; deo ſilia repiūt. li. xv. ca. xij.
Ad cognitõez trinitat̄ neceſſaria ẽ pietas. li. j. ca. ij.
Alioꝝ ſcripta nō niſi caritate ⁊ v̄itate arguẽda ſūt.
A repheſore falſitatis argui meliꝰ eſt (li. j. ca. iij.
q̄ꝫ ab eo cui falſitas placet laudari. ibidẽ.
Aialis homo nō ꝑcipit ea q̄ dei ſūt. li. j. ca. viij.
Ad eū veniemus ⁊ manſionẽ apud eū faciemꝰ quõ
intelligat. li. j. ca. ix.
Amat nos deꝰ tales q̄les futuri ſumꝰ. li. j. ca. x.
Apparebit dñs ieſus in forma hūana in extremo iu-
Aſcenſio corꝑalis xp̄i (dicio cū gloria. li. j. ca. xiij.
in celū multū vtilis fuit credẽtibꝰ. li. j. ca. ix.
Aſſumptio carnis ſiue creature aliter in filio alit in
Apparitiões dei multi- (ſpūſancto fuit. li. ij. ca. v.
mode q̄rū aliq̄ miſſiões dicunt. li. ij. ca. vij.
Abraã vidit tres viros ⁊ vnū adorauit. li. ij. ca. xj.
Angeli duo in hūana forma apparuerunt loth. li. ij.
ca. xij. in quibꝰ dñs ſingularit appellabat.
Antiquꝰ dierū viſus a daniele. li. ij. ca. xviij.
Actionū rationabiliū cauſe oẽs a ſūma dei volūta-
te ꝓcedūt: patet ꝑ exemplū. li. iij. ca. iij.
Adminiſtrat dei oꝑe ois creatura. li. iij. ca. v.
Aiat deꝰ oẽm corꝑalẽ creaturã in vtero. li. iij. ca. vj.
Artibꝰ magicis miracula q̄ fiūt. li. iij. ca. vij.
Angelis tranſgreſſoribꝰ creature nō ſeruiunt ad nu
tum. li. iij. ca. viij.
Aduẽtū dñi ſig̃ ⁊ ꝑfiguratões ꝓceſſert. li. iiij. ca. vij.
Aie magic̄ ꝯſecratõibꝰ nō purgant. li. iiij. ca. xij.
Apud ipios futura q̄dẽ ꝑſciri poſſūt. li. iiij. ca. xvij.
Appellatio geniti ſiue vnigeniti nō indicat in deo di
uerſitatẽ ſubſtantiarū. li. v. ca. iij.
Accidẽs aliq̄ꝺ eſt inſeꝑabile. li. v. ca. iiij.
Accidẽs ꝓprie ſumptū nullū eſt in deo. ibidẽ.
Accidẽs in deo nō eſt: qꝛ mutabilis nō eſt. ibidẽ.
Accidẽtia relatiua icõmutabilia i deo q̄ ſt. li. v. ca. v
Amor ẽ amãtis: ⁊ amore aliq̄d amat. li. viij. ca. x.
Amor copulat amantẽ cū amato. li. viij. ca. x.
In amore tria ſunt: amans: qđ amat. ⁊ amor. ibidẽ.
Amor. An in amore ſint tria: ſcꝫ amãs ⁊ qđ amat et
amor. An duo tm̄ cū amat ſeipm̄. li. ix. ca. ij.
Amat nemo qđ nō nouit. li. ix. ca. iij.
Amor ⁊ mẽs ⁊ noticia h̄ tria vnū ſūt. li. ix. ca. iiij.
Amor ⁊ mens ⁊ noticia ⁊ ſingula in ſe manent ⁊ oia
in omnibus. li. ix. ca. v.
Amor ſtudẽtiū nōdū ſciẽtiū qualis ſit. li. x. ca. j.
Amor ſtudentiū que ignorant. ibidem.
Amari quibꝰ cauſis vident cognita. li. x. ca. ij.
Aia rõnalis deformiter viuit cū ſm trinitatẽ exteri-
oris hois viuit. li. xj. ca. ij. ⁊ ca. v.
Abigenda que ſint ab acie recordationis ⁊ cogitati-
onibꝰ innoxijs. li. xi. ca. v.
Actiones corꝑales rectas eſſe dicimus ſi eis regen-
dis intellectuale mẽtis ꝑfuerit. li. xij. ca. iij.
Auaricia radix dicit oim maloꝝ. li. xij. ca. ix.
Ad q̄ officia ꝓp̄a ſapia ⁊ ſcia dei debet. li. xij. ca. xiiij
Aia meliꝰ qđ habet eſt q̄ ad imaginez dei facta eſt.
Anima rationalis nec vitã nec dei (li. xiiij. ca. iij.
imaginẽ põt amittere. li. xiiij. ca. iiij.
Aia rõnalis ſp dicit rõnalis ⁊ intellectualis. ibidẽ.

Anime vita dicit vita beata.ibidē.
Anime mors est priuatio vite beate.ibidē.
Aliud est aliquid nō noſſe: aliud non inde cogitare.
li.xiiij.ca.vij.
Animā facit miserā peccatū suum ⁊ iusticia domini
sui.li.xiiij.ca.xv.
Animā facit beatā meritū suū ⁊ p̄miū dn̄i sui.ibidē.
Appellatiōe vna digna deitatis trinitas pōt ītelligi.
Appellatiōes relatiue q̄ nō ad deū: ſ ad (li.xv.ca.vj
creaturā referēda ſt: qꝛ deo nihil accidit.li.v.ca.xvi
Augustin⁹ rogatu fratrū ⁊ iussu aurelij epi cōpulsus
scripsit libros de trinitate.in ep̄la ad aureliū.
Augustin⁹ a duob⁹ petit erroꝛib⁹ liberari: p̄ſūptiōe
ſcʒ ⁊ p̄ſūpte falsitatis defensiōe: ī ꝓemio ſcd̄i libri.
Augustini humilitas.ibidem.
Augustinus ꝓtestat potius velle legere q̄ dictare.
In ꝓemio tertij libri.
B Onus dicit sol⁹ de⁹ quō intelligit.li.j.ca.xiij.
Bonū vnum veruʒ ⁊ summū est deus: in quo
viuim⁹ mouemur ⁊ sum⁹.li.viij.ca.iij.
Bonū cōe relinquere et q̄rere ꝓuatū ꝑniciosum est.
Beatitudo ab omnib⁹ amat: nō tn̄ (li.xij.ca.ix.
ab omnib⁹ scit.li.xiii.ca.iiij.
Beate viuere ē ſm virtutē animi viuere.ibidē.
Beatitudo in corpis voluptate nō ꝯsistit.ibidem.
Beati esse volūt omnes: ⁊ quō.li.xiii.ca.v.
Beat⁹ nō est nisi qui ⁊ habet oīa q̄ vult et nihil vult
mali.ibidem.
Beati nō sunt oēs qui viuunt vt volūt.ibidē.
Beat⁹ nō dr̄ esse q̄ qd̄ vult nō hʒ: nec ille q̄ qd̄ male
vult hʒ: ſ ille q̄ q̄cūq̄ vult bona hʒ ⁊ nl̄la vult ma/
Beat⁹ nemo fit nolēs.li.xiii.ca.viij. (la.li.xiij.ca.vj
Beati q̄ vere eē volūt īmortales esse cupiūt.ibidē.
Beatitudo pfecta nō est nisi vita eterna.ibidē.
Beatū ⁊ īmortalē totū hoīem q̄ ex aīa ⁊ corpe con/
stat futurū xp̄s attestat.li.xiii.ca.ix.
Beatitudinē absq̄ fide nēo poterit hr̄e.li.xiii.ca.xx
Bonū summū semꝑ inueniendū querit: ⁊ querēdū
inuenit.li.xv.ca.ij.
C Ausa triplex erroꝛ ꝺ deo: vl̄ circa deū.li.j.ca.j
Caritate ⁊ veritate: alioꝝ sunt scripta arguen/
da.li.j.ca.iij.
Caritas libera alijs ſuire cogit.li.j.ca.iiij.in fine.
Creatura: nec corpalis: nec sp̄ual' ē de⁹.li.j.ca.j.⁊.v.
Capacitas dissimilis: ⁊ variū iudiciū legentiū de tri
nitate.li j.ca.iij.
Conāt oēs opiniōes suas ex scptur' defēdere.ibidē.
Contēplatione corda mundant.li.i.ca.viij.
Contēplatio est merces fidei.ibidem.
Contēplatio futura erit finis oīm bonaꝝ actionū: ⁊
requies sempit'na: ⁊ gaudiū qd̄ nō auferet.li.i.ca.x.
Contēplatiōnē hanc ꝑsignauit magdalena sedens
ad pedes iesu.ibidem.
Catholici tractatores: q̄ ꝓpria esse senserint trinita/
Cognitiōis discretio quō fili⁹ p̄ri (tis.li.i.ca.iiij.
sit equalis: vel minoꝛ.li.i.ca.xi.
Carnis assūptio siue creature: aliter fuit ī filio: aliter
Cause oēs rōnabiliū actionū (ī sp̄ūsctō.li.ij.ca.v.
a sūma dei volūtate descendūt.li.iij.ca.iij.
Creature: nō angelis trāſgressoꝛib⁹: sed deo seruiūt
ad nutū.li. iii.ca.viij.
Cause originales creaturaꝝ corpaliū q̄s mūdo inse
Causa supplicij nō est iusticia iudi (ruit.li.iii.ca.ix.
cis: sed meritū criminis.li.iiij.ca.xii.
Cōsecratiōib⁹ magic' aīe nō purgant. li.iiij.ca.xii.
Carnis resurrectionē: nec sapiētes potuerūt mundi
cognoscere.li.iiij.ca.xvj.
Cogitare modeste ⁊ sobrie debet hō: cui etiā natura
mētis sue īexplicata ē de substātia dei.li.v.ca.j.
Credim⁹ incarnationis sacramētū.li.viij.ca.v.
Creatura: q̄li debeat diligi amore.li.ix.ca.viij.
Cognita q̄b⁹ causis vident amari.li.x.ca.ij.
Cogitatōes innoxie ⁊ q̄ ab acie recordatōis abſgen
Cogitāti facile ē fingere sp̄es q̄s (de sint.li.xj.ca.v.
nō vidit ex recordatōe eaꝝ q̄s vidit.li.xj.ca.x.
Corpales sensus nobis cōes sūt cū pecoꝛib⁹: ſ ꝓpriū
est hoīs de his q̄ sensu corpis cōp̄hendit ſm eter/
nas iudicare rationes.li.xij.ca.ij.
Corpales actiones rectas esse dicim⁹ si eis regēdis
intellectuale mētis ꝓfuerit.li.xij.ca.iij.
Collata q̄ sūt credētib⁹ in xp̄i īcarnatiōe.li.xiij.ca.
Cult⁹ dei dicit sapiā hoīs.li.xiiij.ca.j. (xvij.
Cognoscibilia tpalia: q̄dā cognitionē n̄raʒ ꝓueniūt:
quedā nō p̄cedunt.li.xiiij.ca.x.
Caritas dei donū ē excellētius alijs.li.xv.ca. xviij.
Caritas sola diuidit int' filios regni ⁊ ꝑditōis.ibidē.
Creatoꝛ vn⁹ ē p̄r ⁊ fili⁹ ⁊ sp̄ūsctūs: sicut vn⁹ de⁹ ē.li.v.
Creatura sp̄ualis: siue natura corpea sim (ca.xiiij.
plices nō sunt: qꝛ nec incōmutabiles.li.vj.ca.vj.
Correctoꝛ dictoꝝ alioꝝ siue libroꝝ: qualis esse de/
beat. In ꝓemio tertij libri.
D E deo opinant aliq̄.li.j.ca.j.
Diuine trinitat' lectores fallunt q̄n̄q̄.ibidē.
De⁹ nec corpalis: nec sp̄ual' creatura ē.ibidē.⁊ ca.v.
De⁹ sol⁹ est incōmutabilis.ibidē.
Deū intelligere incōmutabilē in creatiōe ⁊ miracu/
loꝝ opatione est difficile.ibidē.
Deū intelligere indispositio impedit.ibidē.
Disputādi ordo de diuina trinitate.li.j.ca.ij.
Discere nullus dʒ pigritari vbi errat.ibidem.
De⁹ ē vn⁹ sol⁹ ver⁹ p̄r ⁊ fili⁹ ⁊ sp̄ūsctūs.li.j.ca.vj.
Diuinitas hūano visu ⁊ corpali videri nō pōt.
De⁹ ñ ē ꝯuers⁹ ī hoīes vt desisteret eē de⁹.li.j.ca.vij
Dilectores mūdi sp̄msctm̄ accipe ñ p̄nt.li.j.ca. viij.
De⁹ in futura vita erit oīa in oīb⁹: qꝛ nihil ab illo
aliud requiret.li.j.ca.x.
De⁹ tales nos amat q̄les futuri sum⁹: nō q̄les sum⁹:
Differētia q̄ sit q fili⁹ q̄n̄q̄ dicit equa/ (ibidem.
lis patri: q̄n̄q̄ minoꝛ.li.j.ca.xj.
Deus dicit crucifixus: ⁊ quare.li.j.ca.xiij.
Dn̄s glorie dicit crucifixus.ibidem.
Dei filius ſm formā hūanā dicit: sponsus: caput ec
clesie: nō dare gloriā. Sed ſm formā diuinā dicit
p̄ncipiū qd̄ loquit: p̄mogenitus oīs creature: dn̄s
glorie: dare gloriā.ibidē.
Difficultatē scpture enodatio.li.j.q̄si p oīa cap̄la.
Diuersū iudiciū legētiū ⁊ capacitat' dissilis.li.j.ca.iij
Discretio cognitōis quō fili⁹ p̄ri sit equalis vel mi/
Diē ⁊ hoꝛā nescire filiū quā scit pa/ (noꝛ.li.j.ca.xj.
ter: quō intelligit.li.j.ca.xij.
Dei apparitiones multimode: quarū alique missio/
nes dicuntur.li.ij.ca.vij.
Dei naturā q̄dā visibilē putauerūt.li.ij.ca.viij.
Deus trinitas an indiscrete p̄rib⁹ apparuerit: an ali
qua ꝑsona.li.ij.ca.x.
De⁹ in trib⁹ viris ab abraā adorat.li.ij.ca.xj.
De⁹ in duob⁹ angelis a loth dn̄s specialiter appella
batur.li.ij.ca.xij.
Deū vidit moyses ī oreb p ignē ī rubo. li.ij.ca. xiij.
Deū vidit isrl' in egressu de egypto in colūnis.li.ij.
Deus an p substantiā suā: an p visibilē (ca.xiiij.
creaturā moysi apparuerit.li.ij.ca.xvj.

Daniel quō vidit deū.li.ij.ca.xviij.
De⁹ an apparuerit ꝑ aſſumptā creature ſpēm: an an
geli in ei⁹ ſint locuti pſona.li.iij.ca.j.
Dei ꝓuidētia q̄ pſidet ſbiectōi ſctōꝝ angeloꝝ.li.iij.
Dei ope admīſtrat oīs creatura.li.iij.ca.v. (ca.iiij.
De⁹ aīat oēm corpalē creaturā in vtero.li.iij.ca.vj.
Dei gratia humanū gen⁹ fuit recōciliatū: vt qd̄ pie
rat ſaluaret.li.iiij.ca.j.
Dei fili⁹ in forma dei ⁊ forma ſui vna eſt pſona xp̄i.
Dei fili⁹ in forma ſerui pr̄e fact⁹ ē (li.iiij.ca.viij.
minor: ſ; in forma dei manet equalis.li.iiij.ca.xix.
De⁹ ſolus ē eſſentia incōmutabil.li.v.ca.ij.
De eſſentia veritatl q̄ ē trinitas de⁹: nihil corpeū ne
q; mutabile cogitari debet.li viij.ca.ij.
Dei dilectio in hac vita eſt p fidē.li.viij.ca.iiij.
Diligim⁹ i ſctis q̄s n̄ vidim⁹ aīm iuſtū.li.viij.ca.vj.
Dilectio vera quid ſit.li.viij.ca.vij.
Diligim⁹ ex vna eadēq; caritate deū: nos ⁊ ꝓximū:
deū ꝓpt ſeipm: nos ⁊ ꝓximū ꝓpt deū.li.viij.ca.viij
Deum ſp querere debem⁹.li.ix.ca.j.
Diligi creatura q̄li debeat amore.li.ix.ca.viij.
Dilectio rerū ſpūaliū quō differat ab amore corpa
lium.li.ix.ca.ix.
Duplex mentis rōnalis officiū: ſc; ad tpalia ⁊ eter
na.li.xij.ca.j.
Dei iuſticia nō potētia: diabolus ſupandus fuit.li.
xiij.ca.xiij.⁊ ca.xiiij.
Debitū oē p xp̄m nihil debētē ſolutū ē.li.xiij.c.xiiij
Diabolus in quo victus ſit a xp̄o.li.xiij.ca.xv.
De deo oīa q̄ digne dici vident: in pauciora pn̄t cō
ferri: vt nihil minus dictū intelligat.li.xv.ca.v.
Doni nomē quō poterat intelligi in ſpūſctō anteq;
daret.li.v.ca.xv.
De pr̄e ⁊ filio q; ambo ſil ſūt recte dicit.li.vj.ca.ij.
ERrantiū circa deū triplex cauſa.li.j.ca.j.
Errores falſe circa deū que ſint.ibidem.
Error bene ⁊ recte vituperat.li.j.ca.iij.
Erratur nullibi periculoſius q̄; in trinitate ſanctiſſi
ma.ibidem.
Eſſe ꝓpria trinitatis que ſenſerūt catholici tractato
res.li.j.ca.iiij.
Equalis dicit q̄nq; filius patri.q̄nq; minor: quō ſit
intelligendū.li.j.ca.xi.
Enodatio difficultatū ſcripture.li.j.ca.xij.
Eſſentia volūtatl nunq; apparuit oculis corpalib⁹.
li.iij.ca.xi.
Eccleſie vnitas in deo eſt per geminā dilectionē.li.
iiij.ca.ix.
Errant qui ſibi purgationē ꝓpria pollicent virtute.
li.iiij.ca.xv.
Eſſentia incōmutabilis ē ſolus deus.li.v.ca.ij.
Eſſentia dei incōmutabilis ē ⁊ ſimplex.li.vi.ca.vij.
Excellētia aī ad imaginē creatorl ſui ꝯditi.li.xv.ca.i
Enigma ſiue tropus quid ſit.li.xv.ca.ix.
Error dicentiū filiū dei nō paterne nature: ſ; volun
tatis filiū eſſe.li.xv.ca.xx.
Epilogus libroꝝ de trinitate quid in vno quoq; tra
ctauerit.li.xv.ca.iij.
Edificatio dn̄ici corpis quadrageſimoſexto āno.li.
Eſſentias tres nō dicimus: nec tres (iiij.ca.v.
magnitudines.li.v.ca.x.
Eſſentia dei ſimplex ⁊ incōmutabilis ē: q̄uis multi
pliciter ſm ſubſtantiā nominet.li.vi.ca.vij.
Eſſentia ſiue ſubſtantia quō intelligatur in deo vel
in creatura.li.vij.ca.v.
Errores duo ſunt q̄ difficillime tolerant: pſūptio ſc;
⁊ pſumpte falſitatis defenſio.In ꝓemio ſcdi libri.
FAlſe opiniones aliquorū de deo vel circa deū.
lib.i.ca.i.
Fideliū medicina eſt in eccl̄ia.li.i.ca.ij.
Fructuoſi⁹ nihil īuenit ſctiſſima trinitate.li.i.ca.iij
Falſū aliq̄n placet vni: ⁊ diſplicet alteri.ibidem.
Filius nō eſt pater: nec ſpiritusſanct⁹.li.i.ca.iiij.
Filius nō dicit factus ſed genit⁹.li.i.ca.xii.
Filius dei in forma dei equalis eſt patri.li.i.ca.vii.
et.xj.⁊ li.ij.ca.ij.
Filius dei in forma ſerui minor dicitur patre.ibidē
⁊.xi.ca.⁊ li.ii.ca.ii.
Fili⁹ dei deo pr̄i natura ē eq̄lis: habitu minor.ibidē
Filius dei in forma dei dicitur verbū ꝑ qd̄ omnia
facta ſunt.ibidē.⁊.xi.⁊.xii.
Fideles dicunt regnū chriſti.li.i.ca.x.
Filius nūc equalis: nunc minor patre: quomodo ſit
intelligendū.li.i.ca.xi.
Filius dei ſm formā dei dr̄ ꝑncipiū qd̄ loquit ꝑmo
genit⁹ oīs creature: dn̄s glie: dn̄s gliaꝝ.li.i.ca.xii.
S; ſm formā hūanā dr̄ ſpōſus: caput eccl̄ie.ibidē.
Fili⁹ dei qua ſubiectiōe ſubijciēd⁹ ē pr̄i.li.i.ca.viij.
Filius quomodo tradet regnū patri.li.i.ca.x.
Fili⁹ quō cogſcat pr̄i equalis vel minor.li.i.ca.xi.
Filius qua ratione dicatur neſcire diem ⁊ horā quā
ſcit pater.li.i.ca.xii.
Filius glorificat patrem.li.ii.ca.iiij.
Filius dicit miſſus: pater nuſq; dicit miſſus: filius
quo ſit miſſus: ſpūſſanct⁹ quo ſit miſſus.ibidem.
Filius nō ſolū a patre ſed ⁊ a ſeipſo miſſus dicitur.
Dicit etiā miſſus a ſpūſancto.ibidē.⁊ ca.v.
Forma ſerui accepta dicit: vt maneret incōmutabi
lis forma dei.li.ii.ca.iiii.
Filij miſſio aut ſpūſſcti quō ſit itelligēda.li.ii.ca.v.
Fili⁹ dei dicit de⁹ ⁊ hō: ſ; ſpūſſctūs nō dr̄ de⁹ ⁊ colū
ba vl de⁹ ⁊ ignis.ibid. Fili⁹ dei dr̄ agn⁹ dei.ibidē.
Filiū quidā etiā ante carnis aſſumptionē mortalē
dicere voluerūt.li.ii.ca.ix.
Faciliter mali ſpūs ludificāt homines.li.iiii.ca.xi.
Futurorū ordinē nec ſapiētes ſcire potuerūt q̄uis
vaticinia habere viderent.li.iiii.ca.xvi.
Fides valet ad cognitionē ⁊ ad dilectionem dei.li.
Finis volūtatis quo cognoſcit ſi (viii.ca.ix.
recta an praua cupiamus.li.xi.ca.vi.
Facile eſt cogitanti fingere ſpēs quas nō vidit ex re
cordatione earū quas vidit.li.xi.ca.x.
Fidem habētes fideles vocant.li.xiii.ca.ii.
Fides lic; p ſenſum corporis mēte ſit ꝯcepta: nihil
tamē inuenit habere corporeū.ibidem.
Fides recta via ē ad verā beatitudinē.li.xiii.ca.vii.
Fides totū hoiem īmortalē futurū qui conſtat ex
anima ⁊ corpe vere beatū diuina auctoritate pro
mittit.li.xiii.ca.ix.
Fides neceſſaria eſt: vt beatitudinē cōſequamur.li.
xiii.ca.xx.
Fides lic; ad eťna ꝑducat tpalis tn̄ ē.li.xiiii.ca.ii.
Fides cū ad eterna ꝑduxerit ceſſabit.ibidem.
Fides recta q̄; beatos faciat.li.xv.ca.xxv.
Futura vita qualis erit.ibidem. (xxvii.
Filij dei generatiōe ⁊ ſpūſſancti ꝓceſſiōe.li.xv.ca.
Fides qua credim⁹ tempaliter geſta: ⁊ veritas que
reddet eterna.li.iiii.ca.xviii.
GAudiū plenū eſt frui trinitate.li.i.ca.viii.
Geſta diuinit⁹ in monte ſyna corā moyſe.li.ii.
Gratia dei gen⁹ humanū fuit recōciliatū (ca.xv.
vt qd̄ perierat ſaluaret.li.iiii.ca.j.

Geniti ſiue vnigeniti appellatio in deo nõ indicat di
uerſitatẽ ſubſtantiarũ.li.v.ca.iij.
Genus humanũ iuſto dei iudicio traditũ ẽ in ptãtẽ
diaboli.li.xiij.ca.xij.
H Umano viſu ⁊ corpali deꝰ ſiue diuinitas vide
h ri nõ põt.li.j.ca.vj.
Homo nõ eſt mutatꝰ in deũ vt deſiſteret eſſe creatu
ra.li.j.ca.vij.
Hõ cui natura mẽtis ſue inexplicabilis ẽ:modeſte ⁊
ſobrie cogitare debet de ſubſtãtia dei.li.v.ca.j.
Homo credit qđ nõ videt:⁊ ſperat ⁊ amat qđ credit
li.viij.ca.iiij. (ginẽ ẽ creatꝰ.li.xij.ca.vi
Hõ ñ ad vniꝰ trinitatꝭ pſone ꝫ ad totiꝰ trinitatꝭ ima
Hũana tẽptatio q̃ ſit.li.xij.ca.x.
Hõ quibꝰ medijs ab imagine dei labit̃ in ſilitudinẽ
pecoris.li.xij.ca.xj.
Hoiem futurũ totũ corpe ⁊ aĩa imortalẽ ⁊ beatum
xp̃s atteſtat̃.li.xiij.ca.ix.
Hũanũ geꝰ iuſto dei iudicio traditũ ẽ in ptãtẽ dia
boli.li.xiij.ca.xij.
Hilarij ſancti ſnĩa de trinitate.li.vj.ca.x.
I Ngenij viuacitate trinitatẽ indagantes errãt
li.j.ca.j.
Incõmutabilis deus ſolus eſt.ibidem.
Indiſpoſitio intelligendi deũ.ibidem.
In eccleſia eſt medicina fideliũ.li.j.ca.ij. (ibidẽ.
Inordinata temeritas ĩpedit cognitionẽ trinitatis.
Iudiciũ variũ ⁊ capacitas diſſilis legẽtiũ đ trinita
te.li.j.ca.iij.
Inſepabili eq̃litate pr̃ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſſctũs vnitatẽ in
ſinuant.li.j.ca.iiij.
Incarnatio facta eſt in tp̃e ex virgine.li.j.ca.v.
Interrogãtes de trinitate q̃bꝰ mouent̃ qõ oĩbꝰ.ibiđ.
In forma ſerui filiꝰ dei dicit̃ factꝰ.li.j.ca.vij.
In forma dei filiꝰ dei fecit hoiem.ibidẽ.
In forma ſerui factꝰ eſt hõ.ibidẽ. (ca.viij.
Inſepabilis eſt opatio patris ⁊ filij ⁊ ſpũſſcti.li.j.
Iudicabit ieſus finaliter ptãte diuina.li.j.ca.xiij.
Iudicẽ viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ videbũt boni ⁊ mali.ibiđ
Immortalẽ ſolũ prẽʒ aliq̃ dicere voluerũt.li.ij.ca.ix.
Incarnatio facta eſt vt pticipes diuinitatis eſſe poſ
ſimus.li.iiij.ca.ij.
Impij etiã aliq̃n futura pñt pſcire.li.iiij.ca.xvij.
Incarnationis ſacramẽtũ credimꝰ.li.viij.ca.v.
Iuſtũ diligimꝰ ex eo q̄ eũ iuſte vixiſſe intelligimus.
li.viij.ca.ix.
In ſãguie filij iuſtificati ſumꝰ.li.xiij.ca.xj.⁊ ca.xiiij
Iuſto dei iudicio hũanũ genꝰ traditũ ẽ in ptãtẽ dia
boli.li.xiij.ca.xij. (xiij.ca.xiij.
Iuſticia dei nõ potẽtia diabolus ſupandus fuit.li.
In incarnatione xp̄i multa ſunt q̃ ſupbis diſplicent.
li.xiij.ca.xvij.
Inſepabilitas trinitatis.li.xv.ca.xxiij. (xxvj.
Interualla tpm diuine trinitatꝭ nulla ſunt.li.xv.ca.
Ingenitus q̃ pater dicit̃ an poſſit inter illa accipi q̃
ad ſeipm ⁊ ſubſtãtialiter dicunt̃.li.v.ca.vj.
L Egentiũ diuerſuʒ iudiciũ ⁊ capacitas diſſilis.
li.j.ca.iij.
Legẽtes de trinitate q̃nq̃ fallunt̃.li.j.ca.j.
Loquebat̃ aplus aliquibꝰ tanq̃ carnalibꝰ ⁊ minus
pfectis.ibidem.
Laborioſius nihil querit̃ ſanctiſſima trinitate.lib.j.
ca.iij.
Libros plures fieri diuerſo ſtilo vtile eſt nõ diuerſa
fide.ibidem.
Laudat̃ minꝰ recte quẽ veritas vitupat.ibidẽ.
Loquebat̃ abraam tribꝰ viris quaſi deo.li.ij.ca.xj.
Ludificãt faciliter ſpũs mali hoĩes.li.iiij.ca.xi.
Locutio negatiua in quibus valeat in qua q̃d aliq̃d
nõ ſit oſtẽdit̃.li.v.ca.vij.
m Edicina fideliũ eſt in eccleſia.li.j.ca.ij.
Mũdi dilectores ſpiritũſanctũ accipere non
poſſunt.li.j.ca.viij.
Manſionẽ cũ dilectis nõ ſolũ pater vel filiꝰ ſed etiã
ſpũſſanctꝰ facit.li.j.ca.ix.⁊ quid ſit:ad eũ veniemꝰ
⁊ manſionẽ apud eũ faciemꝰ.ibidẽ.
Maria magdalena ſedens ad pedes ieſu futurã pſi
gnauit cõtemplationẽ q̃ erit in patria nec auferet̃.
li.i.capi.x.
Martha actiones pñtis vite pſignauit.ibidẽ.
Mali in iudicio videbũt iudicẽ viuoꝝ ⁊ mortuorũ.
lib.i.ca.xiij.
Miſſio filij vł ſpũſſãcti quõ ſit intelligẽda.li.ij.ca.v.
Moyſi ex pſona dñi ieſu xp̄i dicta ſunt: ponã te ſup
petram ⁊ auferã manũ meã ⁊ poſteriora mea vide
bis.lib.ij.ca.xvij.
Mutationes creature ſiue pſuetudinarie ſiue inſoli
te nõ ſiũt ex ptãteʒ ac potẽtiã creatoris.li.iij.ca.ij.
Multa mira opere dei ordini conſuetudinis inſerui
tur.lib.iij.ca.v.
Miracula q̃ ſiũt magicis artibꝰ.li.iij.ca.vij.
Mediator vite eſt xp̄s.li.iiij.ca.x.
Mediator mortis eſt diabolus.ibidem.
Mors xp̄i non fuit nr̃e neceſſitatis ꝫ ſue volũtatis
atq̃ ptãtis.li.iiij.ca.xiij.
Miſſione in forma ſerui filiꝰ factꝰ patre eſt minor:ꝫ
forma dei manet eq̃lis.li.iiij.ca.xix.
Miſſum a p̄re filiũ ⁊ manere coeq̃lẽ et coeternũ ⁊c̃.
nõ impedit.li.iiij.ca.xx.
Modeſte ⁊ ſobrie debet hõ cui etiã natura mentis
ſue inexplicabilis ẽ de ſuba dei cogitare.li.v.ca.i.
Magnitudo indifferẽs ẽ in trinitate.li.viij.ca.i.
Mẽs rex corporeaꝝ noticias p ſenſus corpis colli
git.li.ix.ca.iij.ꝫ rex ĩcorporeaꝝ p ſemetipſã.ibidẽ
Mens ſeipam p ſemetipſã cognoſcit.ibidẽ.
Mens q̃ ſe nõ nouit ſe nõ amat.ibidẽ.
Mens ⁊ amor ⁊ noticia h̃ tria vnũ ſũt.li.ix.ca.iiij.
Mens ⁊ amor ⁊ noticia ⁊ ſingula in ſe manent ⁊ oĩa
in oibus.li.ix.ca.v.
Mens qua noticia non ſolum ſe ſed etiã alias poſſit
noſcere mẽtes.li.ix.ca.vi.
Mens qđ ſcit tota ſcit.li.x.ca.iij.
Mens an ſibi ſit incognita cũ ſe querit.ibidem.
Mentis ꝓpria q̃ ignorare nõ põt.li.x.ca.iiij.
Mens ordinari debet ſub eo cui ſubdẽda ẽ ⁊ ſupra
ea q̃bꝰ ꝓponẽda eſt.li.x.ca.v.
Mẽs ĩ q̃bꝰ ſe noſcere debet ⁊ a q̃bꝰ abſtinere:ibidẽ.
Mẽs ſe cogitãs in q̃bꝰ poſſit errare.li.x.ca.vi.
Mentis opiniones diuerſoꝝ q̃d ſit.li.x.ca.vij.
Mens ſe querẽs ſcire nihil de ſe corporeũ debet co
gitare.li.x.ca.viij.
Mens quõ cognoſcit ſeipam.li.x.ca.ix.
Mens ſe ſcire cupiẽs nihil eoꝝ de ſe opinari debet:
de q̃bꝰ ſcit eſſe dubitãdũ.li.x.ca.x.
Mens in ſe habet memoriã intelligẽtiã ⁊ voluntatẽ
velut imaginẽ quãdã trinitatis.li.x.ca.xi.
Multiplicationes trinitatis que ex recordatiõe pa
riunt̃.li.xi.ca.viij.
Menſure numeri ⁊ põderis ſilitudo in memoria et
viſione ⁊ volũtate apparet.li.xi.ca.xi.

Mentis differẽtia inclinata ad tpalia ꝛ ꝯtemplãdo eterna.li.xij.ca.iiij.
Mulier nõ dr̃ imago dei quõ intelligit.li.xij.ca.vij.
Mens quib⁹ medijs retrahit a ꝯtẽplatione eternorum.li.xij.ca.viij.
Mẽs ad amorẽ tpaliũ tracta compat̃ ꝑuaricationi ꝓmorũ parentũ.li.xij.ca.xij.
Mẽte qdã dixerũt in pſona viri accipiẽdũ:ſenſũ xo corpis i pſona mulier̃ qd ſit ſentiẽdũ.li.xij.ca.xiij
Mẽtis rõnalis duplex officiũ:ſcʒ ad tpalia ꝛ eterna li.xiij.ca.j.
Modus incarnationis ꝓ nr̃a redẽptione cõuenientior fuit.li.xiij.ca.x.
Mors carnis ꝙuis de peccato primi hoĩs originaliter venerit tñ bon⁹ ei⁹ vſus glorioſiſſimos martyres fecit.li.xiij.ca.xvj.
Mens hoĩs ſibimet ſine cogitatione cõſpicua eſſe ñ põt.li.xiiij.ca.vj.
Mens hũana licet nõ ſit ei⁹ nature cui⁹ ẽ de⁹: imago tñ ei⁹ inquirẽda ẽ.li.xiiij.ca.viij.
Mẽt̃ ꝑncipale qd ſit in q̃ intuẽda ẽ imago ſũme trinitatis.li.xiiij.ca.viij. (ca.xj.
Mẽoria ꝑteritaꝝ reꝝ:an ſp ſit:an etiã pñtiũ.li.xiiij.
Mẽs rõnalis q̃ facultate obtineat vt ſp ĩ eo dei imago reſplẽdeat.li.xiiij.ca.xij. (ca.xiij.
Mẽtis natura ſp capax ẽ reminiſcẽtie in deũ.li.xiiij
Mẽs etiã praua:nec caret mẽoria ſui:nec cognitione nec amore.li.xiiij.ca.xiiij.
Mẽs hũana mutabilis ẽ q̃ fit vt ſic miſera facta ẽ ex btã:ita beata eſſe poſſit ex miſera.li.xiiij.ca.xv.
Mentẽ facit miſerã pctm̃ ſuũ ꝛ iuſticia domini ſui.li.xiiij.ca.xv.
Mentẽ facit beatã meritũ ſuũ ꝛ ꝑmiũ dñi ſui.ibidẽ.
Mẽtis reformatio vel renouatio ad imaginẽ dei.li.xiiij.ca.xvj.
Mens ſiue anim⁹ excellit alia aĩalia rõne vel intelligentia.li.xv.ca.j.
Magnitudo vera ẽ cui⁹ ꝑticipatione magna ſunt q̃cunq; magna ſũt.li.v.ca.x.
Neſcire diẽ neq; horã quõ intelligat̃.li.j.ca.xij.
Neſcire q̃s dicit̃ qꝺ occultat.ibidem.
Nemo bon⁹ niſi ſolus de⁹ quõ intelligit̃.li.j.ca.xiij.
Neſcire diẽ ꝛ horã filiũ quã ſcit pater quõ ĩtelligit̃.
Natura ꝛ ſcriptura ꝑponunt̃ vt in (li.j.ca.xij.
eis de⁹ querat̃ ꝛ diligat̃.li.ij.ca.j.
Naturã dei quidã viſibilẽ putauerũt.li.ij.ca.viij.
Nihil corporeũ neq; mutabile cogitari debet de eſſentia veritatis q̃ eſt trinitas de⁹.li.viij.ca.ij.
Noticia q̃ mẽs nõ ſolũ ſe:ꝫ etiã alias mẽtes noſcere poſſit.li.ix.ca.vj. (ix.ca.vij.
Nemo volẽs aliq̃d fac̃ qꝺ nõ ꝓus ĩ corde dixerit.li.
Nomẽ doni quõ in ſpũſancto poterat intelligi ante q̃ʒ daret̃.li.v.ca.xv.
Opinantiũ de deo triplex cã erroris.lib.j.ca.j.
Opiniones falſe de deo.li.j.ca.j.
Opinãtes deũ cãdidũ vel rubicundũ ꝛ hmõi:fallũtur ſiue errant.ibidem.
Ordo diſputandi de trinitate.li.j.ca.ij.
Opiniones ſuas ex ſcripturis oẽs conãt̃ defendere ſanctis.li.j.ca.iij.
Opus aggredi debet in noĩe dñi.ibidẽ in fine.
Optima ps ꝛ q̃ ñ aufert̃ ẽ ꝯtẽplatio futura.li.j.ca.x.
Oĩa q̃ hʒ pr̃ nõ ſolũ ſũt filij:ꝫ ꝛ ſpũſſcti.li.ij.ca.iiij.
Ordo tpm̃ in eterna dei ſapientia ſine tpe eſt.ibidẽ.
Ope dei oĩs creatura adminiſtrat̃.li.iij.ca.v.
Originales cauſe creaturaꝝ corpaliũ q̃s mũdo inſeruit.li.iij.ca.ix.
Opiniones diuerſoꝝ de mẽte loquẽtiũ.li.x.ca.vij.
Opinio eoꝝ q̃ trinitatẽ cõiugio maris ꝛ femine ꝛ eorũ proli compant.li.xij.ca.v.
Opinio platonis de aĩabus.li.xij.ca.xv.
Originale peccatũ vñ ſũpſit exordiũ.li.xiij.ca.xij.
Obedientie exemplũ.li.xiij.ca.xvij.
Pater ꝛ fili⁹ ꝛ ſpũſſanct⁹ ſũt vn⁹ deus vni⁹ ſubſtantie ſiue eſſentie.li.j.ca.ij.ꝛ ca.vj.
Propria eſſe trinitatis q̃ ſenſerint catholici tractatores.li.j.ca.iiij.
Pater nõ eſt fili⁹ nec ſpũſſanct⁹.ibibem.
Pater maior ẽ filio q̃ ad formã ſerui.li.j.ca.viij.
Preſũptio difficulter patit̃ in errore hoĩm.li.ij.ca.j
Preſumptiõis defenſio ſimiliter.ibidem.
Perſone filij dei ꝛ filij hoĩs vnitas:ſiue ĩ gloria:ſiue in hũilitate qd ſit.li.j.ca.xiij.
Pater glorificat filiũ.li.ij.ca.iiij.
Pater nuſq; dicit̃ miſſus.li.ij.ca.iiij.
Pater eſſe nõ põt ſine verbo ꝛ ſpũſancto.ibidẽ.
Prĩs ꝛ filij vna ẽ volũtas ꝛ inſepabil̃ opatio.ibidẽ.
Pater nõ ẽ maior ſpũſancto.li.ij.ca.vi.
Pater cur non dicit̃ miſſus in corpalib⁹ ſpecieb⁹ vt rubro ꝛ ſimilib⁹.ibidem.
Patrẽ ſolũ ĩmortalẽ aliq̃ putauerũt.li.ij.ca.ix.
Per poſteriora dei:caro xp̃i q̃ nat⁹:mortu⁹ ꝛ reſurrexit intelligit̃.li.ij.ca.xvij.
Prouidẽtia dei qua ꝑſidet ſubiectiõi ſanctoꝝ angelorũ.li.iij.ca.iiij. (li.iiij.ca.ij.
Participes diuinitatis p incarnationẽ poſſum⁹ eſſe
Prefigurationes ꝛ ſigna ꝑceſſerunt aduentũ chriſti li.iiij.ca.vij.
Purgationẽ ꝓpria ſibi xtute pollicent̃.li.iiij.ca.xv.
Perſone tres q̃ nccitate ĩ trinitate dicũt̃.li.v.ca.ix.
Perſona ſingula queq; nõ eſt minus q̃ʒ ipſa trinitas ſimul.li.viij.ca.j.
Peccatũ extra corpus quid ſit.li.xij.ca.x.
Ph̃us amator ſapientie dicit̃.li.xiiij.ca.j.
Pater q̃ ingenit⁹ dicit̃ an poſſit inter illa accipi q̃ ad ſeipm̃ ꝛ ſubſtãtialiter dicunt̃.li.xv.ca.vi.
Principiũ quõ ſit pater ad filiũ ꝛ pater ꝛ fili⁹ ad ſpiritũſanctũ.li.v.ca.xiiij.
Pares ĩ quacũq; virtute nõ poſſe in ceteris eſſe diſſimiles:ꝛ ſi h̃ in hũanis incompabili⁹ ĩ ſanctiſſima trinitate.li.vi.ca.iiij.
Querere nullus debet pigritari.li.i.ca.ij.
Querit̃ nihil laborioſi⁹ ſancta t̃nitate.li.i.ca.iij
Queſtiões qb⁹ mouẽt̃ ꝺ t̃nitate interrogãtes.li.i.ca.v.
Quali ſubiectioni fili⁹ ſubijciend⁹ ẽ pr̃i.li.i.ca.viij.
Regnũ tradet filius pr̃i nõ ſe inde ſepando nec ſpiritũſanctũ.li.i.ca.x.
Regnũ xp̃i dicunt̃ fideles q̃s redemit.li.i.ca.x.
Regule ꝑm q̃s ſcriptura loq̃t̃ de pr̃e ꝛ filio.li.ij.ca.j.
Reſurrexit dñs triduo.li.iiij.ca.vi.
Rõnalis mẽtis duplex officiũ.li.xiij.ca.j.
Redẽptionis modus vt hoĩem aſſumeret cõueniẽtior fuit.li.xiij.ca.x.
Recõciliati ſum⁹ p mortẽ filij ei⁹.li.xiij.ca.xi.
Reminiſcẽtie dei capax ſp ẽ mẽt̃ nat̃a.li.xiiij.ca.xiij
Relatiue dici nõ ſubſtãtialiter q̃cq̃d vel pater aut filius aut ſpũſſanct⁹ ꝓprie noĩat̃.li.v.ca.xi.
Relatiue q̃ ad inuicẽ referri nequeunt cũ tñ relatiua ſint.li.v.ca.xij.
Relatiue appellationes q̃ non ad deũ:ꝫ ad creaturã

referēda ſunt q₂ deo nihil accidit.li.v.ca.xvj.
Relatiue q̄cquid nō de deo:ſ ad ſeipm recte dr̄:vt ꝑ
cuilibet ꝑſone in trinitate cōueniat.li.vij.ca.j.
Relatiua nō eſſe ea que p̄ris ⁊ filij eſſentiam ſignifi-
cant.li.vij.ca.ij.
Summū bonū eſt de⁹ trinitas:qȯ ſolū purgatꝭ
cernitur mētibus.li.j.ca.ij.
Scrīpta alioꝝ caritate ⁊ ꝟitate arguēda ſt.li.j.ca.iij.
Sentētia nō ē bona quā veritas vitupat.ibidē.
Spūſanct⁹ nō ē pater nec fili⁹.li.j.ca.iiij.
Seruire alijs cogit caritas libera.ibidem.
Spūſſctūs nō eſt creatura.li.j.ca.vj.
Soli deo ſeruiendū eſt.li.j.ca.vj.
Spūſſctūs nec maior:nec minor ē p̄re ⁊ filio.li.j.ca.
Subtractio hūanitatis ꝑ aſcēnſionē vtilis (viij.
fuit fidelibus.li.j.ca.ix.
Scrīptura ꝑ q̄s loquit̄ regulas de p̄re ⁊ filio.li.ij.ca.j
Scrīptura ⁊ natura ꝓponunt̄ vt deus in eis querat̄ ⁊
Spūſſctūs nō eſt minor patre (diligat̄.li.ij.ca.j.
q̄uis ab ipo ꝓcedat.li.ij.ca.iij.
Spūſſctūs nec dicit̄ genit⁹:nec filius.ibidem.
Spūſſanctus glorificat filiū.li.ij.ca.iiij.
Spūſſctūs nō eſt minor patre.li.ij.ca.vj.
Spūſſctūs in corꝑalib⁹ ſpēb⁹ legꝭ ⁊ ꝓphaꝝ itellige-
Significatōes dei volūtatē māifeſtā (bat̄.ibidē.
tes:ſiue ꝑ āgelos:ſiue ꝑ hoīeſ miſſtent̄.li.iij.ca.x.
Signa ⁊ ꝑfiguratōes ꝑceſſert aduētū xp̄i.li.iiij.ca.
Spūſ imūdi facilr̄ ludificāt hoīes.li.iiij.ca.xj.(vij.
Sacrificiū verū atq₃ ꝑfectū xp̄s ꝓ nobis effect⁹ eſt.
li.iiij.ca.xiiij.
Spūſſcti ſenſibilis demōſtratio in colūba:ſiue ling
uis igneis ꝯſubſtantialē patri ⁊ filio eū fore nō ne-
gat.li.iiij.ca.xxj.
Spūſſancti vnitas cū patre ⁊ filio.li.vj.ca.v.
Summū verū ⁊ vnū bonū eſt de⁹:in quo viuimus
mouemur ⁊ ſum⁹.li.viij.ca.iij.
Studiū diſcere amātiū qȯ ignorāt q̄le ſit.li.x.ca.j.
Studioſus quilibet nō amat incognita:ſ ardentiſſi
mo appetitu inſtat ſcire qȯ neſcit.li.x.ca.ij.
Sapia ⁊ ſcia dei ad q̄ officia ꝓpa dent̄.li.xij.ca.xiiij
Sapia ⁊ ſciētia nr̄a xp̄s eſt.li.xiij.ca.xix.
Sapia ē reꝝ hūanaꝝ diuinaꝝq₃ ſcia.li.xiiij.ca.j.
Sapiētia vera hoīs que ſit.ibidem.
Sūmū bonū ſꝑ iueniēdū q̄rit̄ ⁊ q̄rēdū iuenit̄.li.xv.
Summū bonū q̄rit̄:vt inueniat̄ dulcius (ca.ij.
⁊ inuenit̄ vt querat̄ auidius.li.xv.ca.ij.
Sūma trinitas in quaꝝ reꝝ ꝯtēplatiōe inq̄rēda ſit.
Speculū in quo ꝑ imaginē trinitas (li.xv.ca.iiij.
vtcūq₃ intellecta ꝯſpicitur.li.xv.ca.viij.
Silr̄tudinis dei ⁊ eaꝝ q̄ in natura ſūt mētis dr̄ia.li.
Silr̄tudo ⁊ eq̄litas p̄ris dei ⁊ vnigeniti (xv.ca.xij.
ei⁹ ꝯſubſtantialis ⁊ coeterni.li.xv.ca.xiiij.
Spūſſctūs nec p̄ris ſoli⁹:nec filij ſoli⁹:ſ cōem q̄ ſe
inuicē diligūt inſinuat caritatē.li.xv.ca.xvij.
Spūſſctūs caritatꝭ noīe itelligit̄:attn̄ q̄libet ꝑſona
caritas dr̄:nō tn̄ tres ſ vna caritas.li.xv.ca.xvij.
Spūſanct⁹ eq̄lis p̄ri ⁊ filio accipit̄.ibidem.
Spūſſctūs donū dei dr̄:⁊ quō.li.xv.ca.xviij.q̄ rō-
Silr̄tudines diuine trinitatis q̄ (ne.ibid.ca.xix.
in imagine vtcūq₃ reꝑire poterūt.li.xv.ca.xxj.
Spūſſcti ꝓceſſiōe ⁊ filij gnatione.li.xv.ca.xxvij.
Saluatorꝭ ſimplū ad nr̄m ꝯcurrit ⁊ ꝯgruit duplu₃.
Simpli ratio ad duplū quō eſt ꝑ (li.iiij.ca.iij.
numerū ternariū atq₃ ſenariū.li.iiij.ca.iiij.
Sapia an ſit a deo genita vel creata.li.vj.ca.iij.
Subſtātia ſiue eſſentia quō intelligat̄.li.vij.ca.v.
T Rinitas ſūma in q̄rū rerū ꝯtemplatiōe inqui-
rēda ſit.li.xv.ca.iiij.
Trinitas q̄ i imagine ē:quō differt a trinitate q̄ de⁹
Trinitatis diuine ſilr̄tudines q̄ in (eſt.li.xv.ca.vij.
imagine vtcūq₃ reꝑiri poterūt.li.xv.ca.xxj.
Trinitatis inſeꝑabilitas.li.xv.ca.xxiii.
Trinitas in vnitate ⁊ vnitas i trinitate inſeꝑabilis:
Trinitatis diuine nulla ſunt inter- (quō ſit.ibidē.
ualla temporū.li.xv.ca.xxvj.
Trinitatē dicim⁹ nō tria ꝓncipia:ſ vnū eſſe princi-
Trinitatē deitatis nullo mō tri- (piū.li.v.ca.xiij.
plicē eſſe dicere debem⁹.li.vj.ca.viij.
Trinitatē quō greci expreſſerint ⁊ quomodo latini.
li.vij.ca.iiij.
Tres ꝑſone vni⁹ eſſentie quō intelligat̄.li.vij.ca.vj
Temeritas inordinata impedit cognitionē trinita-
tis.li.j.ca.ij.
Triplex cauſa erroris de deo vel circa deū.li.j.ca.j.
Trinitatē legētes fallunt̄:q̄nq₃ ꝑuerſo amore rōnis
Trinitatē indagare volētes viuacitate in- (ibidē.
genij:vel adiutorio artis ⁊ hmōi:errāt.ibidē.
Trinitatis diuine diſputādi ordo.li.j.ca.ij.
Trinitas ē vn⁹ ſolus ⁊ ver⁹ deus.ibidem.
Trinitas ē vnius ſubſtātie ſiue eſſentie.ibidē.
Trinitas ē ſūmū bonū qȯ ſolū purgatꝭ cernit̄ mētı-
Trinitatis cognitio haberi pōt ꝑ (bus.ibidē.
pietatē ⁊ nō temeritatē.ibidē.
Trinitate nihil querit̄ laborioſius:nec alicubi errat̄
ꝑiculoſius:⁊ nihil poſſidet̄ fructuoſi⁹.li.i.ca.iij.
Trinitas pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſanct⁹:inſeꝑabili equali
tate inſinuāt vnitatē.li.i.ca.iiij.
Trinitas nō eſt dij:ſed vnus deus.ibidem.
Trinitas nō eſt nata de virgine:nec paſſa:nec cruci-
fixa:nec reſurrexit:vel aſcēdit:ſ fili⁹.ibidē.
Trinitas nō apparuit in ſpē colūbe vel deſcēdit ſuꝑ
baptizatū xp̄m:neq₃ i ſono:neq₃ i linguis igneis i
die pētecoſtes ſuꝑ diſciplos:ſ tn̄ ſpūſanct⁹.ibiȯ
Trinitas nō dixit:tu es fili⁹ meus dilect⁹:cū bapti-
zaret̄ xp̄s:⁊ in trāſfiguratiōe:ſ pat̄ tn̄.ibidē.
Trinitatis ꝑſone inſeꝑabiles ſunt.ibidē. (dē.
Trinitatꝭ ꝑſone iſeꝑabilr̄ oꝑant̄ ⁊ quō h̄ itelligit̄.ibi
Trinitatē q̄rēres quib⁹ mouent̄ q̄ſtionib⁹.li.i.ca.v.
Trinitate frui ē gaudiū plenū.li.i.ca.viij.
De trinitate quedā dicunt̄ ſeꝑatim nō tn̄ alijs ſeꝑa-
tis intelligunt̄.li.i.ca.ix.
Tactus finem facit notionis.ibidem.
Trinitatis quālibet ꝑſonā ſic ꝯuenit noīari:vt ⁊ alie
intelligant̄.li.i.ca.x.
Tradere filiū patri regnū quid ſit ⁊ quō intelligat̄.
Tēpoꝝ ordo in eterna dei ſapiētia. (ibidem.
ſine tēpore eſt.li.ij.ca.iiij.
Trinitas de⁹:an indiſcrete apparuerit p̄rib⁹:an aliq̄
ꝑſona.li.ij.ca.x.
Trinitatꝭ eſſentia nūq₃ oculis corꝑalib⁹ appuit:ſ ꝑ
ſubiectā creaturā ſignificauit qȯ voluit.li.iij.ca.xi
Triduo dn̄s reſurrexit.li.iiij.ca.vi.
Trinitatē patris ⁊ filij ⁊ ſpūſancti vni⁹ eiuſdē ſub-
ſtantie deū creatorē omnipotentē inſeꝑabiliter di
cim⁹ operari.li.iiij.ca.xxi.
Trinitas ipa ſilꝭ nō ē pl⁹ q̄₃ q̄q₃ ꝑſona.li.viij.ca.i.
Trinitatē querere debem⁹ non quālibet:ſ eā q̄ de⁹
eſt.li.ix.ca.i.
Trinitas q̄ ex cogitātis memoria naſcit̄.li xi.ca.vij
Trinitatis multiplicatiōes que ex recordatione pa-
tiunt̄.li.xi.ca.viij.
Trinitatū in quolibet genere voluntas nec parens

inuenit͛ eẽ nec ꝑles.li.xi.ca.ix.
Trinitatẽ ↄiugio maris ⁊ femine ⁊ eoꝝ ꝓli cõparan
tes quõ errent.li.xij.ca.v.
Temptatio humana q̃ ſit.li.xij.ca.x.
Tempalia cognoſcibilia q̃dam cognitionẽ noſtrã p̄
ueniunt: q̃dam non ꝓcedũt.li.xiiij.ca.x.

Unitas eẽntie ĩ trinitate q̃renda ẽ.li.i.ca.iij.
Utile ẽ fieri plures libros diuerſo ſtilo ñ diuer
(ſa fide.ibidẽ.
Unitatẽ inſinuãt pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpũs
ſanctus inſeꝑabili equalitate.li.i.ca.iiij.
Un⁹ ẽ de⁹ ſol⁹ ⁊ ver⁹ pr̃ ⁊ fili⁹ ⁊ ſpũſſanct⁹.li.i.ca.vi.
Uiſu hũano ⁊ corꝑali de⁹ videri nõ põt.li.i.ca.vi.
Uiſio hui⁹ t̃pis quaſi ꝑ ſpeculũ.li.i.ca.viij.
Uiſio futura erit facie ad faciẽ.ibidem.
Uita eťna ẽ cognoſcere patrẽ ⁊ filiũ ⁊ ſpm̃ſctm̃.ibid̃.
Uidẽs filiũ videt etiã patrẽ.ibidem.
Utile fuit credentibus vt xp̃s aſcendendo formã ſui
ſubtraheret eoꝝ aſpectib⁹.li.i.ca.ix.
Uiſio dei eſt finis oĩm bonaꝝ actionũ ⁊ reqes ſempi
terna ⁊ gaudiũ qd̕ nunq̃ auferet͛.li.i.ca.x.
Unaqueq̃ ꝑſona in trinitate ſicut ẽ nominãda: vt et
alie illic intelligant͛.ibidem.
Unigenitus dei fili⁹ minor dicit͛ patre ꝓpter formã
ſerui qui in in forma dei eſt equalis.li.i.ca.vij.
Utile fuit fidelib⁹ xp̃m corꝑalit͛ aſcendere.li.i.ca.ix.
Unitas ꝑſone filij dei ⁊ filij hoĩs ſiue ĩ gl'a ſiue in hu
(militate q̃d ſit.li.i.ca.xiij.
Uolũtas vna eſt pr̃is ⁊
filij ⁊ ſpũſſcti: ⁊ inſeꝑabil' oꝑatio.li.ij.ca.iiij.
Uidit iſrl' deũ in colũna nubis ⁊ ignis.li.ij.ca.xiiij.
Uite mediator eſt xp̃us.li.iiij.ca.x.
Unitas ſpũſſancti cũ patre ⁊ filio.li.vi.ca.v.
Uera dilectio quid ſit.li.viij.ca.vij.
Uerbũ amore cõcipit͛.li.ix.ca.vij.
Uerbũ mente ex eterna cõcipit͛ veritate.ibidem.
Uolũtatis finis q̃ ↄgnoſcit͛ ſi recta an ꝑ̃ua cupiam⁹
(li.xi.ca.vi.
Uir imago dei dicit͛ ⁊ nõ mulier
⁊ quõ intelligit͛.li.xij.ca.vij.
Uoluntatẽ ſinguli habẽt ꝓpriam: poſſunt tñ omnes
nõ indicatã habere cõmunem.li.xiij.ca.iij.
Uia ad verã btĩtudinem eſt ꝑ fidem.li.xiij.ca.vij.
Uita anime eſt vita beata.li.xiiij.ca.iiij.
Uirtutes q̃ deſinãt eſſe cũ ad eťna ꝑduxerint.li.xiiij.
(ca.ix.
Uerbũ qd̕ ẽ in cogitatiõe mẽtis hũane ad
agnitiõe3 v̾bi qd̕ ẽ de⁹ aliq̃lit͛ adducit.li.xv.ca.x.
Uerbũ hoĩs maifeſtat͛ ꝑ vocẽ: ita verbũ dei ꝑ carnẽ.
li.xv.ca.xi.
Uerbũ veꝝ gignit͛ cũ qd̕ ſcim⁹ loq̃mur.li.xv.ca.xij.
Uerbi dei incõmutabil' ⁊ nr̃i cõmutabilis diſſimili
(tudo.li.xv.ca.xv
Uolubilitas cogitationis in
deo credenda non eſt.li.xv.ca.xvi.
Uita futura qualis erit.li.xv.ca.xxv.
Unitas filij cũ pr̃e ⁊ nr̃a ĩuicẽ nobiſcũ.li.vi.ca.iij.

Xp̃m dicere nõ eẽ deũ veꝝ: aut nõ vnũ cũ pr̃e
⁊ ſolũ: aut nõ ĩmortalẽ: errat.li.i.ca.v.
Xp̃us eiuſdẽ ſubſtãtie eſt cũ patre.ibidem.
Xp̃us dicit͛ petra.li.ij.ca.v.
(dẽ.
Xp̃us ſignificat lapidẽ quẽ iacob erexit.ibidẽ
Xp̃s ſignificat iſaac portãtẽ ligna ad ſe ĩmolãdũ.ibi
Xp̃us ꝓ nob effect⁹ ẽ veꝝ ⁊ perfectũ ſacrificiũ.li.iiij.
(ca.xiiij.
Xp̃m dei v̾tutẽ ⁊ dei ſapientiã
dicit apoſtolus q̃d ſit.li.vi.ca.i.
Xp̃s vicit nat⁹ ex virgine.li.xiij.ca.xviij.
Xp̃s in ſe h3 theſaurũ ſapiẽ ⁊ ſciẽtie.li.xiij.ca.xix.

Idolatre dicũt͛ q̃ idol' latriã exhibẽt.li.i.ca.vi.
Imaginẽ quandã trinitat' ĩ mẽte reꝑire poſſu
m⁹ quãtũ ad memoriam: intelligentiam et volun
tatem.li.x.ca.xi.
Imago trinitatis queri etiã põt in his que anima ex
corporis ſenſibus concipit.li.x.ca.xij.
Imago ſiue veſtigium trinitatis in eo etiã qd̕ imago
dei nõ eſt: id ẽ exteriori hoĩe querenda.li.xi.ca.i.
Imago talis exterior ↄſiderari põt in q̃nq̃ ſenſib⁹:
⁊ ꝑ̃ncipalit͛ in viſibili ⁊ vidente ⁊ viſione.li.xi.ca.ij.
Imago viſoꝝ memoria retinet͛.li.xi.ca.iij.
Imagines q̃s cogitatiõis intuet͛ acies in phantaſia
quam memoria cõcepit.li.xi.ca.iiij.
Imago dei ĩ aĩa rõnali ĩmortalit͛ ꝑmanebit.li.xiiij.
(ca.ij.
In imagine dei erit ꝑfecta ſimilitudo dei
qñ ꝑfecta erit viſio.li.xiiij.ca.xvij.
Imaginẽ portare celeſtis vel t͛reni quid ſit.li.xiiij.
(ca.xviij.
Imago nũc ꝓſpicit͛ in ſpeculo ⁊ enig
mate tunc autem facie ad faciem.li.xiiij.ca.xix.
Imago q̃ renouat͛ interi⁹ nõ exteri⁹ ꝓficit.ibidem.
In imagine ſunt tria: memoria: intellectus et amor.
li.xv.ca.xxij.

Explicita eſt tabula.

Equora ſi penetrat Cyclops latera ardua necdũ
Tingens: oceanũ ſi breuis vrna capit:
Mirabor. ſed ſi mortalia dicere corda
Auſint/principium/viuere/⁊ eſſe dei:
Mens ſtupet: horreſcit ratio: pauet inſcia lingua
Credula vix ea res difficilis ſed erit.
Quos ter quinq̃ igit͛ pater Auguſtine libellos
Preſcripſti a trino: legimus vſq̃: deo.
Nec ſat erat legiſſe ſemel: quadratur vbiq̃:
Biblia cõcordans: mendaq̃ terſa cadit.
Quo fit: ſublimẽ te aquilã dixiſſe pigebit:
Ethera tranſcendũt cũ tua ſcripta nimis.
Sed tibi quicquid erit laudis: ſũmiq̃ volatus
Alitis: his noſtris verſibus ecce damus.
Nulla etiã anteferam: quecunq̃ volumina forte
Pagina ſancta tenet: vir venerande tuis.
Impare nempe deos numero gaudere ꝓbaſti:
Orſus ab excelſo: ſingula terna facis.
Numine ſancte tuo pater o tuare Joannem
De Amerbach: preſens qui tibi preſſit opus.

86

K. K. UNIVERSITAETS-BIBLIOTHEK IN WIEN